بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MUSİKÎ

Müzik, Ses ölçülerinden, ölçülü ses ve san'atkârlığıdır. Kulaklarda güzel seslerden zevk alma kabiliyetini yaratan Allah, kulaklar için de güzel sesleri yaratan yine O'dur. Yani, fıtraten ses ve kulak münasebetini Allah tanzim etmiştir.

"Meselâ kulak, sadâların enva'larını, latif nağmelerini ve mesmuat âleminde Cenab-ı Hakk'ın letaif-i rahmetini hisseder. Ayrı bir ubudiyet, ayrı bir lezzet, ayrı da bir mükâfatı var." **S:646**

Yine Bediüzzaman Hazretleri diyor ki:

"Cenab-ı Hak ve Hakîm-i Mutlak, bu insanda istihdam ettiği bu cihazatın elbette her birerlerine lâyık ücretlerini verecektir." **S:647**

Demek kulak fıtraten meşru sesi dinleme hakkına sahibdir. Fakat yine her organ için olduğu gibi, kulak için de seslerin zevki, meşru ve gayr-i meşru olarak iki kısma ayrılır. Gayr-ı meşru kısmı için şu örnekler verilebilir:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِى لَهْوَالْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ"
اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا اُولٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ

(31:6) … insanlardan kimi de vardır ki, Allah yolundan bilmiyerek sapıtmak ve onu (Allah yolunu) eğlence yerine tutmak için laf eğlencesi (oyalayıcı söz ve sesleri) satın alır. İşte bunlara mühîn bir azab vardır..."

Yani ihanet cezası olarak rezaletlik cezası verilir.

Mezkûr âyette geçen " لَهْوَ الْحَدِيث "Laf eğlencesi" : eğlence söz, insanı oyalayan, (haktan) işinden alıkoyan, asılsız hikâyeler, masallar, romanlar, tarih kılıklı efsaneler, güldürücü lakırdılar, hokkabazlıklar, gevezelikler, teganniler, (şarkılar) gibi eğlence sesler.……..

لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ Bilmiyerek Allah yolundan sapıtmak, yani **saptırdığını hissettirmeden,** yaptığı işin akıbetini sezdirmeden dini, ahlâkı bozmak; وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا ve onu, yani Allah yolunu, hak dinini eğlence yerine tutmak için..." **böyle nefsanî yola sapıp saptırırlar. (Elmalılı.Tefsiri: 3837-3838)**

Sefahete medeniyet, salabet-i diniyeye irtica diyerek milli ahlâkı tahrib etmeğe çalışan münafıklar, bu âyetin tehdidine mazhardırlar.

Çok âyetlerde olduğu gibi mezkûr âyetin de umum zamanlara bakan mana külliyeti vardır. Bilhassa zamanımızda tekniğin gelişmesiyle bütün insanlara tesir etmek imkânını veren radyo ve

televizyon gibi neşir organları yoluyla insanları diyanetten, maneviyattan ve faziletten alıkoymak ve sefahete atmak olan din düşmanlarının dehşetli planlarından, bu âyet insanları ikaz eder.

Keza İblis'in ve İblis'e bağlı olan sefih insî şeytanların, yani münafık cereyanların halkı şehevî çalgılarla dalalete itmesine ve ihtilalci ve neşriyatta yaygaracı müfsidlere işaret eden (17:64) âyeti de gayetle câlib-i dikkattir. Bu ayet, İslam prensiblerinin 167.p.da izah ediliyor.

Bir rivayette buyuruluyor ki:

لاَ تَبِيعُوا الْقَيْنَاتِ وَلاَ تَشْتَرُوهُنَّ وَلاَ تُعَلِّمُوهُنَّ وَلاَ خَيْرَ
فِى تِجَارَةٍ فِيهِنَّ وَثَمَنُهُنَّ حَرَامٌ فِى مِثْلِ ذلِكَ نَزَلَتْ
وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِى لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ ﴿ اْلآيَةَ ﴾

"Yani: Şarkıcı cariyeleri ne satın ne de satın alın, ne de öğretin. Onlarla yapılan ticarette hayır yoktur, parası da haramdır. "İnsanlardan bazıları, Allah yolundan saptırmak için boş lafa müşteri çıkanlar vardır." **(Lokman Suresi, 6)** âyet-i celilesi bu gibilerin hakkında nazil olmuştur." [1]

Diğer bir rivayet de şöyledir:

" اِنَّ الْغِنَاءَ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِى الْقَلْبِ .....Şarkı ve çalgı, kalbde nifak tohumlarının büyümesini sağlar." [2] **Yani çalgı, milli ahlâkı bozarak sefahete ve giderek fitne ve anarşizme kapı açar. Cemiyet, içinde yaşanmaz bir duruma girer.**

Başka bir hadiste de şöyle buyuruluyor:

فِىهَذِهِ اْلأُمَّةِ خَسْفٌ وَمَسْخٌ وَقَذْفٌ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَالْمُسْلِمِينَيَارَسُولَاللّٰهِ
وَمَتَى ذَاكَ ؟ قَالَ اِذَاظَهَرَتِ الْقَيْنَاتُ وَالْمَعَازِفُ وَشُرِبَتِ الْخُمُورُ

"Bu ümmette **hasf**, (**yere batma**), mesh (İslam prensibleri ansiklopedisinin aynı maddesinde izahat var) ve kazf **(gökten taş yağması)** belaları vardır, buyurdu.

Müslümanlardan bir adam: Ey Allah'ın Resulü, bu ne zaman? diye sordu. Peygamber (A.S.M.) **Şarkıcı kadınlarla çalgı âletlerinin** yaygın hale geldiği ve **içki içmek çoğaldığı** vakit, buyurdu." [3]

Bu rivayet zamanımızı ayniyle bildiriyor. Bu ikaz Müslümanları uyandırmalı fakat ekseriyet gayetle gafil. İşte dinde bildirilen fitneden kaçınız, bu yaşayış ve anlayıştan uzak durun demektir.

Hasf (yere batma) ve zelzele ile alâkalı ayet notları:

-Dünya servetine dayananların kıyamete kadar gelen muakiblerinden yere batırılma (hasf) cezaları: (28:81) manaca alâkalı ayet (34:9) (67:16)

-Müfsidlerin zelzele musibetiyle cezalandırılmalarına bakan ayet: (10:26)

Müşriklere gece veya gündüz gelen helaket (7:4)

---

1 T.T.ci: 5 hadis: 867

2 T.T.ci: 5 hadis: 866

3 T.T. ci: 5 hadis: l008

Bir hadis-i şerifte mealen şöyle buyuruluyor:

"Bir zaman gelecektir ki, ümmetimden muhakkak bir takım zümreler türeyecektir. Bunlar zina etmeyi, ipekli elbiseler giymeyi, şarap içmeyi, defler dümbelekler ile eğlenmeyi helal ve mübah sayarlar. Bunlardan bir takım merhametsiz ve hodgâm zümreler de dağ mesirelerine yaslanacaklar. Bunun üzerine Allah, sevip eğlendikleri dağı üzerlerine indirerek, bir kısmını helâk edecek, sağ kalan öbürlerini de kıyamet gününe kadar maymun ve domuz suretlerine tebdil edecek." **(S.B.M. Hadis No: 1892 tercümesinden)**

Şimdi de meşru sesler bahsine geçelim:

Güzel seslerin meşruiyetine delalet eden şu âyet:

"(34:10) يَاجِبَالُ اَوِّبِى مَعَهُ Ey dağlar, dedik onunla beraber te'vib, yani terci' yapın; ötün, çınlayın وَالطَّيْرَ siz de ey kuşlar!

Yani **Davud'a** öyle güzel bir ses, öyle şanlı bir eda verilmişti ki, akşam sabah tesbih ettikçe, onun sesine bütün dağlar ve kuşlar iştirak eder, çınlar, öterlerdi. Demek ki, güzel sesle hüsn-ü elhan Davud'un bir fazilet-i mahsusası, kuşları dahi başına toplayan bir mu'cizesi olmuştu. Bu mana iledir ki, savt-ı Davud meşhur olduğu gibi, Mezamir-i Davud da meşhurdur. Bu güzel sanatı, İslâm'da suret-i mutlakada mezmum zannedenler olmuştur. Fakat bilmek lâzım gelir ki, mezmum olan lühun-u fısktır (fısk olan nağmelerdir). Yoksa Kur'an okurken tertil ve tahsin-i savt, me'murun bihdir. Bu babda kütüb-ü sıhahda hayli hadisler vardır.

Bir çokları da müsikînin tesirini ruhanî zannederler. Böyle bir zan, ruhu heva zannetmektir. Ses, bir hava ihtizazı olduğu için musikînin doğrudan doğruya verdiği tesir ve heyecan, bir buse zevki gibi cismanî ve asabî bir tesirdir. Taganni, ancak bir kelimenin, bir kelâmın manasını ruha duyurmağa hizmet etmesi itibariyledir ki, ruhanî bir kıymet alabilir. Ehl-i fısk, hep şehevanî mevzularla cismanî heyecan aradığı için manayı öldürerek, sade asaba basan kuru nağmelerle cismanî tesir arar. Bu ise ruhanî şuuru terbiye değil, ifna eder. Belki fâsık için bütün şuurundan geçip mest-i laya'kıl olmak bir zevktir. Fakat dinin, şer'in vermek istediği zevk bu değil; güzel manalı, mukaddes şuurlu bir hayat yaşatmaktır." **(Elmalı Tefsiri: 3948)**

Sefahet ve dalalete düşen bir insan, vahşetli bir halet-i ruhiye ile âleme bakar, âlemi de vahşetli görür. Böyle insanlar hakkında Bakara Suresi'nin 7. âyetindeki " وَعَلَىسَمْعِهِمْ kelimesiyle, küfür sebebiyle kulağa ait pek büyük bir nimeti kaybettiklerine işaret edilmiştir. Hatta kulaktaki zar, nur-u iman ile ışıklandığı zaman, kâinattan gelen manevi nidaları işitir. Lisan-ı hal ile yapılan zikirleri, tesbihatları fehmeder. Hatta o nur-u iman sayesinde, rüzgarların terennümatını, bulutların na'ralarını, denizlerin dalgalarının nağamatını ve hakeza yağmur, kuş ve saire gibi her nevi'den Rabbanî kelâmları ve ulvi tesbihatı işitir. Sanki kâinat, İlahî bir musikî dairesidir. Türlü türlü avazlarla, çeşit çeşit terennümatla kalblere hüzünleri ve Rabbanî aşkları intıba' ettirmekle kalbleri, ruhları nuranî âlemlere götürür, pek garib misalî levhaları göstermekle, o ruhları ve kalbleri lezzetlere, zevklere garkeder.

Fakat o kulak, küfür ile tıkandığı zaman, o leziz, manevi yüksek savtlardan mahrum kalır. Ve o lezzetleri iras eden avazlar, matem seslerine inkılab eder. Kalbde, o ulvi hüzünler yerine, ahbabın fıkdanıyla ebedî yetimlikler, malikin ademiyle nihayetsiz vahşetler ve sonsuz

gurbetler hasıl olur.

Bu sırra binaendirki, şeriatça **bazı savtlar helal**, **bazıları da haram kılınmıştır**. Evet ulvi hüzünleri, Rabbanî aşkları iras eden sesler, helaldir. Yetimane hüzünleri, nefsanî şehevatı tahrik eden sesler, haramdır. Şeriatın tayin etmediği kısım ise, senin ruhuna, vicdanına yaptığı te'sire göre hüküm alır." **İ:70** [4]

Evet "O yabani edebin verdiği bir şevk ile nefis düşer heyecana, heves olur münbasit; ruha ferah veremez.

Kur'an'ın şevki ise: Ruh düşer heyecana, şevk-i maalî verir. İşte bu sırra binaen, Şeriat-ı Ahmediye (A.S.M.) lehviyatı istemez.

Bazı âlât-ı lehvi tahrim edip, bir kısmı helal diye izin verip... Demek hüzn-ü Kur'anî veya şevk-i Tenzilî veren âlet, zarar vermez.

Eğer hüzn-ü yetimî veya şevk-i nefsanî verse, âlet **haramdır**. Değişir eşhasa göre; herkes birbirine benzemez." **S:737**

Teslimiyetli insanlar için bu bilgi kâfidir.

---

[4] Burada beyan edilen musikî tesirinin şahıstan şahısa değişeceği hususunun su-i istimal edilmemesi için nazara alınması gereken bazı noktalar vardır. Ezcümle, nağmelerin kız ve kadın sesiyle olmaması, gayr-i ahlâkî veya itikadiyata aykırı manaları taşımaması gibi şartlar var. Bu tarz nağmelerin kişiye su-i tesir edip etmiyeceği mevzubahis olamaz, suret-i kat'iyede memnu'dur.

Böyle dince memnu' nağmelerin dışında kalan musiki ve kişilere göre tesiri değişebilen seslerin cevazında, kişinin şahsî kemalat veya sefahet durumu nazara alınıyor. Kur'an (49:7) âyetinde açıkça ve çok manidar ifade edildiği gibi; dinî hayatı kemal-i ciddiyetle yaşayan insan, manen tekâmül edip nefsaniyatı ve günahları kerih görür, hoşlanmaz. Nefsanî zevkler içinde hayat geçirenler de, maneviyattan hoşlanmaz, sıkılır. Bediüzzaman Hazretleri bu hakikatı vecize şeklinde şöyle ifade eder:

"Kâmilîn insanların zevk-i maâlîsini hoşnud eden bir hâlet; çocukça bir hevese, sefihçe bir tabiat sahibine hoş gelmez, onları eğlendirmez. Bu hikmete binaen, bir zevk-i süflî, sefih, hem nefsî ve şehvanî içinde tam beslenmiş, zevk-i ruhîyi bilmez." **(S.736)**

Bu asrın insanlarının ekserisinin mevcud cemiyetin umumileşmiş sefaheti içinde ne halde olduğu zahirdir. Hayale geliyor ki; bu asrın sefih insanlarına güzel bir ilahî dinletilse, "Getir saki bir kadeh" diyecek...

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MUVAFFAKIYET ve müteallikatı

"Fıtratları bozulmuş, vicdanları çürümüş **şarlatan münafıklar**, dessas zındıklar gibi ellerine geçmeyen hidayetten halkları aldatıp çevirmek, hile edip döndürmek mi istiyorlar ki, sana karşı kâh kâhin, kâh mecnun, kâh sahir deyip, kendileri dahi inanmadıkları halde başkalarını inandırmak mı istiyorlar? Böyle hilebaz şarlatanları insan sayıp desiselerinden, inkârlarından müteessir olarak fütur getirme. Belki **daha ziyade gayret et**. Çünki onlar kendi nefislerine hile ederler, kendilerine zarar ederler ve onların fenalıkta **muvaffakıyetleri** muvakkattır ve **istidracdır**, bir mekr-i İlahîdir." **S:389**

"(Yine o hâlis talebesine gönderdiği mektubun bir parçasıdır.)

Sâniyen: Neşr-i envâr-ı Kur'aniyedeki **muvaffakıyetin** ve **gayretin** ve şevkin, bir ikram-ı İlahîdir, belki bir keramet-i Kur'aniyedir bir inayet-i Rabbaniyedir. Sizi tebrik ediyorum." **M:32**

"**Eğer desen:** Hilafet-i İslâmiye noktasında İmam-ı Ali'nin fevkalâde iktidarı, hârikulâde zekâsı ve yüksek liyakatıyla beraber seleflerine nisbeten **muvaffakıyetsizliği** nedendir?

Elcevab: O mübarek zât, siyaset ve saltanattan ziyade, daha çok mühim başka vazifelere lâyık idi. Eğer tam **muvaffakıyet-i siyasiye** ve tamam saltanat olsaydı, "Şah-ı Velayet" ünvan-ı manidarını bihakkın kazanamayacaktı. Halbuki zahirî ve siyasî hilafetin pek çok fevkinde manevî bir saltanat kazandı ve Üstad-ı Küll hükmüne geçti; hattâ kıyamete kadar saltanat-ı manevîsi bâki kaldı." **M:54**

"Sözler'in te'lifi vasıtasıyla Kur'ana hizmetimize bir mükâfat-ı âcile ve bir vasıta-i teşvik olan inayat-ı Rabbaniye, bir **muvaffakıyettir**. **Muvaffakıyet** ise, izhar edilir. **Muvaffakıyetten** geçse; olsa olsa bir ikram-ı İlahî olur. İkram-ı İlahî ise, izharı bir şükr-ü manevîdir. Ondan dahi geçse, olsa olsa hiç ihtiyarımız karışmadan bir keramet-i Kur'aniye olur. Biz mazhar olmuşuz. Bu nevi **ihtiyarsız ve habersiz gelen** bir kerametin izharı, zararsızdır. Eğer âdi keramatın fevkıne çıksa, o vakit olsa olsa Kur'anın i'caz-ı manevîsinin şu'leleri olur. Madem i'caz izhar edilir, elbette i'caza yardım edenin dahi izharı i'caz hesabına geçer; hiç medar-ı fahr u gurur olamaz, belki medar-ı hamd ü şükrandır." **M:370**

"Hayat-ı içtimaiye-i beşeriyede bir çığır açan, eğer kâinattaki kanun-u fıtrata muvafık hareket etmezse; hayırlı işlerde ve terakkide **muvaffak** olamaz. Bütün hareketi şerr ve tahrib hesabına geçer." **L:170**

"Vazife-i İlahiye olan **muvaffakıyet** ve halka kabul ettirmek ve **revaç vermek** ve **galebe ettirmek** ve müstehak oldukları şân ü şeref ve ezvak ve **inayetlere mazhar etmek** gibi kendi vazifelerinin haricinde bulunan şeylere karışmaz ve harekâtını onlara bina etmezler. Hâlisen, muhlisen çalışırlar, "Vazifemiz hizmettir. O yeter" derler." **K:263**

"Amele ve taate **muvaffak** olamayan azabdan korkar, yeise düşer. Böyle bir me'yusun gözüne, dinî mes'elelere münafî edna ve zayıf bir emare, kocaman bir bürhan görünür. Böyle birkaç emareyi elde eder etmez, diğer emarelerin saikasıyla ilân-ı isyan ederek İslâm

dairesinden çıkar, şeytanın ordusuna iltihak eder. Binaenaleyh a'male **muvaffak** olamayanlar, yeise düşmemek için şu âyete müracaat etsin:

قُلْ يَا عِبَادِىَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلى اَنْفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا اِنَّهُ

هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ (39:53) " **Ms:65**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Hayat-ı dünyeviyeye kasden ve bizzât teveccüh edip bağlanan kâfirin, imhal-i ikabında ve bilakis terakkiyat-ı maddiyede **muvaffakıyetindeki** hikmet nedir?

Evet o kâfir, kendi terkibiyle, sıfatıyla Cenab-ı Hak'ça nev'-i beşere takdir edilen nimetlerin tezahürüne -şuuru olmaksızın- hizmet ediyor. Ve güzel masnuat-ı İlahiyenin mehasinini bilâ-şuur tanzim ediyor. Ve kuvveden fiile çıkartmakla garabet-i san'at-ı İlahiyeye nazarları celbediyor. Ne faide ki farkında değildir. Demek o kâfir, saat gibi kendi yaptığı amelden haberi yok. Amma vakitleri bildirmek gibi nev-i beşere pek büyük bir hizmeti vardır. Bu sırra binaen dünyada mükâfatını görür." **Ms:212**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MÜBAREZE

Alemdeki bütün birbirine zıd varlıkların, sınıfların ve manaların arasındaki muaraza, muhalefet ve çarpışma gibi zıtlaşmalar olup, zerrelerden bütün varlıklar arasında cereyan ediyor. Bu kadar geniş dairede bulunan mübarezenin büyük hikmetleri vardır. Bu hikmetler külliyattan tahkik edilecek. Şöyle ki:

"Tecelliyat-ı celaliye ve tezahürat-ı cemaliye ile pek çok şuunatı ve ünvanları vardır. Nur ve zulmet, yaz ve kış, Cennet ve Cehennem'in vücudunu iktiza eden isim ve ünvan ve şe'n ise; kanun-u tenasül, kanun-u müsabaka, kanun-u teavün gibi pek çok umumî kanunlar misillü, **kanun-u mübarezenin dahi bir derece tamimini isterler**... Kalb etrafındaki ilhamat ve vesveselerin mübarezelerinden tut, tâ sema âfâkında **melaike ve şeytanların mübarezesine kadar** o kanunun şümulünü iktiza eder." **S:179**

Hatta, 3. Surenin 124,125. ayetleri, meleklerde imdad-ı ilahiyi bildirir.

"Saltanat-ı rububiyetin hikmeti iktiza eder ki: Zîşuur için, bahusus en mühim vazifesi **müşahede** ve **şehadet** ve **dellâllık** ve **nezaret** olan insan için tasarrufat-ı gaybiyenin mühimlerine bir işaret koysun, birer alâmet bıraksın. Nasılki nihayetsiz bahar mu'cizatına yağmuru işaret koymuş ve havarik-ı san'atına esbab-ı zahiriyeyi alâmet etmiş. Tâ, âlem-i şehadet ehlini işhad etsin. Belki o acib temaşaya, umum ehl-i semavat ve sekene-i arzın enzar-ı dikkatlerini celbetsin. Yani o koca semavatı, etrafında nöbettarlar dizilmiş, burçları tezyin edilmiş bir kal'a hükmünde, bir şehir suretinde gösterip haşmet-i rububiyetini tefekkür ettirsin. Madem şu **mübareze-i ulviyenin ilânı, hikmeten lâzımdır**. Elbette ona bir işaret vardır. Halbuki hâdisat-ı cevviye ve semaviye içinde şu ilâna münasib hiçbir hâdise görünmüyor. Bundan daha ensebi yoktur. Zira yüksek kalelerin muhkem burçlarından atılan mancınıklar ve işaret fişeklerine benzeyen şu hâdisat-ı necmiye, bu recm-i şeytana ne kadar enseb düştüğü bedaheten anlaşılır. Halbuki şu hâdisenin, bu hikmetten ve şu gayeden başka ona münasib bir hikmeti bilinmiyor. Sair hâdisat öyle değil. Hem şu hikmet, zaman-ı Âdem'den beri meşhurdur ve ehl-i hakikat için meşhuddur." **S:180**

"**Sual:** Hizbullah olan ehl-i hidayet, başta Enbiya ve onların başında Fahr-i Âlem Aleyhissalâtü Vesselâm, o kadar inayet ve rahmet-i İlahiye ve imdad-ı Sübhaniyeye mazhar oldukları halde, neden çok defa hizb-üş şeytan olan ehl-i dalalete mağlub olmuşlar? Hem Hâtem-ül Enbiya'nın güneş gibi parlak nübüvvet ve risaleti ve iksir-i a'zam gibi tesirli i'caz-ı Kur'anî vasıtasıyla irşadı ve cazibe-i umumiye-i kâinattan daha cazibedar hakaik-i Kur'aniyenin komşuluğunda ve yakınında olan Medine münafıklarının dalalette ısrarları ve hidayete girmemeleri ne içindir ve hikmeti nedir?

Elcevab: Bu iki şık müdhiş sualin halli için, derince bir esas beyan etmek lâzım gelir. Şöyle ki:

Şu kâinat Hâlık-ı Zülcelalinin hem cemalî, hem celalî iki kısım esması bulunduğundan ve o cemalî ve celalî isimler, hükümlerini ayrı ayrı cilvelerle göstermek iktiza ettiklerinden, Hâlık-ı Zülcelal kâinatta ezdadı birbirine mezcedip birbirine mukabil getirip ve birbirine mütecaviz ve müdafi' bir vaziyet verip, hikmetli ve menfaattar bir nevi **mübareze suretine getirip**, ondan zıdları birbirinin hududuna geçirip ihtilafat ve tegayyürat meydana getirmekle

kâinatı kanun-u tegayyür ve tahavvül ve düstur-u terakki ve tekâmüle tâbi' kıldığı için; o şecere-i hilkatın câmi' bir semeresi olan insan nev'inde o kanun-u mübarezeyi daha acib bir şekle getirip **bütün terakkiyat-ı insaniyeye medar bir mücahede kapısını açıp**, hizbullaha karşı meydana çıkabilmek için hizb-üş şeytana bazı cihazat vermiş.

İşte bu sırr-ı dakik içindir ki, enbiyalar çok defa ehl-i dalalete karşı mağlub oluyor. Ve gayet za'f u aczde olan dalalet ehli, manen gayet kuvvetli olan ehl-i hakka muvakkaten galib oluyorlar ve mukavemet ediyorlar. Bu acib mukavemetin sırr-ı hikmeti şudur ki: Dalalette ve küfürde hem **adem ve terk** var ki, pek kolaydır, hareket istemez. Hem **tahrib** var ki, çok sehildir ve âsandır; az bir hareket yeter. Hem **tecavüz** var ki, az bir amel ile çoklarına zarar verip, ihafe noktasında ve firavuniyet cihetinden onlara bir makam kazandırır. Hem akibeti görmeyen ve hazır zevke mübtela olan insandaki **nebatî ve hayvanî kuvvelerin** tatmini, telezzüzü, hürriyeti vardır ki, akıl ve kalb gibi letaif-i insaniyeyi insaniyetkârane ve akibet-endişane olan vazifelerinden vazgeçiriyorlar. Ehl-i hidayet ve başta ehl-i nübüvvet ve başta Habib-u Rabb-il Âlemîn olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın meslek-i kudsîsi, hem **vücudî**, hem **sübutî**, hem **tamir**, hem **hareket**, hem hududda **istikamet**, hem **akibeti düşünmek**, hem **ubudiyet**, hem nefs-i emmarenin firavuniyetini, serbestliğini kırmak gibi esasat-ı mühimme bulunduğundandır ki, Medine-i Münevvere'de bulunan o zamanın münafıkları, o parlak güneşe karşı yarasa kuşu gibi gözlerini yumup, o **cazibe-i azîmeye** karşı şeytanî bir kuvve-i dafiaya kapılıp, dalalette kalmışlar." **L:80**

"Vücud kâinatları ve hadsiz adem âlemleri birbirleriyle çarpışırken ve Cennet ve Cehennem gibi meyveler verirken ve bütün vücud âlemleri "Elhamdülillah Elhamdülillah" ve bütün adem âlemleri "Sübhanallah Sübhanallah" derken ve ihatalı bir **kanun-u mübareze ile melekler şeytanlarla ve hayırlar şerlerle, tâ kalbin etrafındaki ilham, vesvese ile mücadele ederken;** birden meleklere imanın bu meyvesi tecelli eder, mes'eleyi halledip karanlık kâinatı ışıklandırır. اَللّٰهُ نُورُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ (24:35) âyetinin envârından bir nurunu bize gösterir ve bu meyve ne kadar tatlı olduğunu tattırır." **Ş:262**

Yani bu alem-i şehadetteki küllî mübarezenin ebedileştirilmesi ile cemalî ve celalî isimlerin ebedi tecelligâhlarındaki hikmetin tezahürü hissedilir.

"Hem şimdi bizimle uğraşan ve Abdülbâki ve Abdülhakîm ve Hacı Süleyman'ı nefyeden ve Yeşil Şemsi'yi tahliyeden sonra burada durduran adamlar, elbette Hâfız Mehmed ve Seyyid Şefik gibi salabet-i diniyeleri ile ve onların ölmüş reislerine ve suretine baş eğmemesiyle ve ilhad ve bid'alara tarafdarlıklarını göstermemesiyle beraber, serbest bırakmamak ihtimalini de; hem Risale-i Nur'un tesettür perdesinden çıkıp gayet büyük ve umumî bir mes'elede kendi kendine merkezlerinde **mübarezesi zamanında şakirdlerini arkasında** bulmak ve kaçmamakla sarsılmaz ve mağlub olmaz bir hakikata bağlandıklarını müteredddid ve mütehayyir ehl-i imana göstermesi gayet lüzumlu olduğunu dahi nazarınıza ve meşveretinize alınız." **Ş:327**

Yani nifak cereyanının tecavüzünden kaçılırsa, tecavüz planının netice verdiğini görür ve tecavüzü devam ettirirler. Hem bu mübareze, mezkür hikmetin çok manidar ebedi tablolarıdır. Evet, Ş:322 p.1 de nazara verilen kahramanlar kafilesinin canlı filmi, ebedi olup muvakkat olamaz. Kur'anda bu mübarezelerin tekraren nazara verilmesi, büyük hikmetleri içindir. Teemmel… Ashab-ı Kehf'in azgın müşriklerle mübarezeleri, asırlar sonra ilaveli ve taklid olmasına rağmen hayretle seyredilir. Evet, 18. Surenin 14 ayeti.

Fikren yapılan bir mübareze nümünesi: "Eğer dinsizliği bir nevi siyaset zannedip, bu hâdisede bazıların dedikleri gibi derseniz: "Bu risalelerin ile medeniyetimizi, keyfimizi bozuyorsun."

Ben de derim: "Dinsiz bir millet yaşayamaz" dünyaca bir umumî düsturdur ve bilhassa küfr-ü mutlak olsa Cehennem'den daha ziyade elîm bir azabı dünyada dahi verdiğini, Risale-i Nur'dan Gençlik Rehberi gayet kat'î bir surette isbat etmiş. O risale ise, şimdi resmen tab'edildi. Bir müslüman el'iyazü billah, eğer irtidad etse, küfr-ü mutlaka düşer; bir derece yaşatan küfr-ü meşkukta kalmaz. Ecnebi dinsizleri gibi de olmaz. Ve lezzet-i hayat noktasında, mazi ve müstakbeli olmayan hayvandan yüz derece aşağı düşer. Çünki geçmiş ve gelecek mevcudatın ölümleri ve ebedî müfarakatları, onun dalaleti cihetiyle, onun kalbine mütemadiyen hadsiz firakları ve elemleri yağdırıyor. Eğer iman gelse kalbe girse, birden o hadsiz dostlar diriliyorlar. "Biz ölmemişiz, mahvolmamışız" lisan-ı halleriyle diyerek, o cehennemî halet, cennet lezzetine çevrilir. Madem hakikat budur, size ihtar ediyorum: **Kur'ana dayanan Risale-i Nur ile mübareze etmeyiniz**. O mağlub olmaz, bu memlekete yazık olur. (Haşiye) O başka yere gider, yine tenvir eder. Hem eğer başımdaki saçlarım adedince başlarım bulunsa hergün biri kesilse, hakikat-ı Kur'aniyeye feda olan bu başı zendekaya ve küfr-ü mutlaka eğmem ve bu hizmet-i imaniye ve nuriyeden vazgeçmem ve geçemem." **Ş:351**

Kur'an tasvib etmediği menfi bir mübareze:

"Hem şimdi hükmeden öyle kuvvetli cereyanlar içinde siyasete girenlerden hiçbir kimse, istiklaliyetini ve ihlasını muhafaza edemez. Herhalde bir cereyan onun hareketini kendi hesabına alacak, dünyevî maksadına âlet edecek. O hizmetin kudsiyetini bozacak. Hem maddî **mübarezede şu asrın bir düsturu** olan eşedd-i zulüm ve eşedd-i istibdad ile, birinin hatasıyla onun masum çok tarafdarlarını ezmek lâzım gelecek. Yoksa, mağlub düşecek. Hem dünya için, dinini bırakan veya âlet edenlerin nazarlarında Kur'anın hiçbir şeye âlet olmayan kudsî hakikatları bir propaganda-i siyasette âlet olmuş tevehhüm edilecek. Hem milletin her tabakası; muvafıkı ve muhalifi, memuru ve âmisinin o hakikatlarda hisseleri var ve onlara muhtaçtırlar. Risale-i Nur şakirdleri, tam bîtarafane kalmak için siyaseti ve **maddî mübarezeyi tam bırakmak** ve hiç karışmamak lâzım gelmiş." **Ş:362**

Yani böyle mübarezelere girmeyip uzak durmak gerek. Makbul mübareze, emr-i ilahi dairesinde ve dini korumak için olmalıdır.

"Mesleğimiz, sırr-ı ihlasa dayanıp, hakaik-i imaniye olduğu için; hayat-ı dünyaya, hayat-ı içtimaiyeye mecbur olmadan karışmamak ve rekabet ve tarafgirliğe ve **mübarezeye sevkeden hâlâttan tecerrüd** etmeğe mesleğimiz itibariyle mecburuz. Binler teessüf ki; şimdi müdhiş yılanların hücumuna maruz bîçare ehl-i ilim ve ehl-i diyanet, sineklerin ısırması gibi cüz'î kusuratı bahane ederek birbirini tenkidle yılanların ve zındık münafıkların tahribatlarına ve kendilerini onların eliyle öldürmesine yardım ediyorlar. Gayet muhlis kardeşimiz Hasan Âtıf'ın mektubunda, bir ihtiyar âlim ve vaiz, Risale-i Nur'a zarar verecek bir vaziyette bulunmuş. Benim gibi binler kusurları bulunan bir bîçarenin, ehemmiyetli iki mazeretine binaen, bir sünneti (sakal) terkettiğim bahanesiyle şahsımı çürütüp, Risale-i Nur'a ilişmek istemiş." **K:246**

"Şimdi umum beşerde sulh-u umumî için yani beşerin ifsad edilmemesi için çareler aranıyor, paktlar kuruluyor. Ve madem bu **hükûmet-i İslâmiye** musalahat-ı umumiye ve hükûmetin selâmeti için Yugoslavya'ya tâ İspanya'ya kadar onları okşayarak dostluk kurmaya çalışıyor. İşte bunların çare-i yegânesinin bir delili olarak gösteriyoruz ki, tesis edilecek Şark Dârülfünununun ilk müteşebbisinin bir ders kitabı olan ve ulûm-u müsbete ve fenniye ile ulûm-u imaniyeyi barıştıran ve bu otuz seneden beri bütün feylesoflara meydan

(Haşiye): Dört defa mübareze zamanında gelen dehşetli zelzeleler, "Yazık olur" hükmünü isbat ettiler.

okuyan ve resmî ülemaya dokunduğu ve **eski hükûmetle resmen mübareze** [1] ettiği halde bütün bunlar tarafından takdir ve tahsine mazhar olan ve mahkemelerde beraet kazanan Risale-i Nur'un bu vatan ve millete temin ettiği asayiş ve emniyettir ki; İslâm memleketlerinde, hususan Fas'ta, Mısır ve Suriye ve İran gibi yerlerde vuku' bulan dâhilî karışıklıkların bu vatanda görülmemesidir. İşte nasılki bu vatan ve millette Risale-i Nur - emniyet ve asayişin ihlâline sair memleketlerden daha ziyade esbab bulunmasına rağmen- asayişi temin etmesi gösteriyor ki; o Doğu Üniversitesi'nin tesisi, beşeri müsalemet-i umumiyeye mazhar kılacaktır. Çünki şimdi tahribat manevî olduğu için ona mukabil tamirci manevî bir atom bombası lâzımdır. İşte bu zamanda tahribatın manevî olduğuna ve ona karşı mukabelenin de ancak tamirci manevî atom bombasıyla mümkün olabileceğine kat'î bir delil olarak üniversitenin mebde' ve çekirdeği olan Risale-i Nur'un bu otuz sene içerisinde Avrupa'dan gelen dehşetli dalalet ve felsefe ve dinsizlik hücumlarına bir sed teşkil etmesidir. O manevî tahribata karşı Risale-i Nur tamirci ve manevî bir atom bombası olmuş." **Em:186**

Mübarezenin islamî tarzına bakan bir izah:

"**S-** Zindan-ı atalete düştüğümüzün sebebi nedir?

C- Hayat bir faaliyet ve harekettir. Şevk ise matiyyesidir. İşte himmetiniz şevke binip **mübareze-i hayat** meydanına çıktığı vakit, en evvel düşman-ı şedid olan yeis rast gelir. Kuvve-i maneviyesini kırar. Siz o düşmana karşı لاَ تَقْنَطُوا (39:53) kılıncını istimal ediniz. Sonra müzahametsiz olan hakkın hizmetinin yerini zabteden meyl-üt tefevvuk istibdadı hücuma başlar. Himmetin başına vurur, atından düşürttürür. Siz كُونُوا لِلّٰهِ hakikatını o düşmana gönderiniz. Sonra da ilel-i müteselsiledeki terettübü atlamakla müşevveş eden aculiyet çıkar, himmetin ayağını kaydırır. Siz, وَاصْبِرُوا وَ صَابِرُوا وَ رَابِطُوا (3:200) yu siper ediniz. Sonra da, medenî-i bittab' olduğundan ebna-yı cinsinin hukukunu muhafazaya ve hakkını onlar içinde aramağa mükellef olan insanın âmâlini dağıtan fikr-i infiradî ve tasavvur-u şahsî karşı çıkar. Siz de, خَيْرُ النَّاسِ اَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ olan mücahid-i âlîhimmeti mübarezesine çıkarınız. Sonra başkasının tekâsülünden görenek fırsat bulup ve hücum edip belini kırar. Siz de عَلَى اللّٰهِ لاَ غَيْرِهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ olan hısn-ı hasîni himmete melce ediniz. Sonra da acz ve nefsin itimadsızlığından neş'et eden tefviz ve işi birbirine bırakmak olan düşman-ı gaddar geliyor. Himmetin elini tutup oturtturur. Siz de لاَ يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ (5:105) olan hakikat-ı şahikayı üzerine çıkarınız. Tâ o düşmanın eli o himmetin dâmenine yetişmesin. Sonra Allah'ın vazifesine müdahale etmek olan dinsiz düşman gelir; himmetin yüzünü tokatlar, gözünü kör eder. Siz de

اِسْتَقِمْ كَمَا اُمِرْتَ وَلاَ تَتَامَّرْ عَلَى سَيِّدِكَ (11:112)

[1] Yukarıda anlatılan **eski hükûmetle resmen mübareze:** hukuk-u ümmeti korumada mehdiyetin vazifesi olup zaman ve mekân dairesinde küllidir. Bu mübarezenin intişarına bakan tebliğler de hizmettir. İstenmeyen mübareze ise, ferdler arasında ve ekseriya hissi olanlardır. Bu iki mübareze tarzını tefrik etmeli.

olan kâr-aşina ve vazifeşinas olan hakikatı gönderiniz. Tâ onun haddini bildirsin. Sonra umum meşakkatın anası ve umum rezaletin yuvası olan meylürrahat geliyor. Himmeti kaydeder, zindan-ı sefalete atar. Siz de لَيْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلاَّ مَا سَعَى (53:39) olan mücahid-i âlîcenabı o cellad-ı sehhara gönderiniz. Evet size meşakkatta büyük rahat var. Zira fıtratı müteheyyic olan insanın rahatı, yalnız sa'y ve cidaldedir." **Mü:95**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MÜCAHEDE

Cehd kökünden alındı. Mütecaviz din düşmanlarına karşı maddi ve manevi cihad etmek. Dine hizmet için ve kitabta bildirildiği gibi tebliğ faaliyetinde bulunmak gibi manalara gelir.

"Mücahede, mukateleden eammdır. Nitekim rivayet olunur ki, Hazret-i Hasan bu âyeti (yani, 22:78. ayetini) okumuş ve demiştir ki: Adam, Allah uğrunda cihad eder ve halbuki bir kılıç vurmamış bulunur." **(Elmalılı Tefsiri. Sh:3423)**

İnsî ve cinnî şeytanlara ve nefsanî meyillere karşı koyma gayretinde olmak. Tekâmül ve terakki etmek yolu olan ahkâm-ı şer'iyeye uymada hassasiyet göstermek.

Evet, İnsanlardaki "İstidadatın inkişafatı elbette bir hareket ister, bir muamele iktiza eder. Ve o muameledeki terakki zenbereğinin hareketi, mücahede ile olur. O mücahede ise şeytanların ve muzır şeylerin vücuduyla olur. Yoksa melaikeler gibi insanların da makamı sabit kalırdı." **L:71**

"Melaikeler ise onlarda **mücahede ile terakkiyat yoktur**. Belki herbirinin sabit bir makamı, muayyen bir rütbesi vardır." **S:353**

" Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş:

اِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ خَيْرًا اَبْصَرَهُمْ بِعُيُوبِ اَنْفُسِهِمْ Kur'an-ı Hakîm'de Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm demiş: وَمَا اُبَرِّئُ نَفْسِى اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ (12:53) Evet nefsini beğenen ve nefsine itimad eden, bedbahttır. Nefsinin ayıbını gören, bahtiyardır. Öyle ise, sen bahtiyarsın. Fakat bazan olur ki, nefs-i emmare, ya **levvameye** veya **mutmainneye** inkılab eder; fakat **silâhlarını** ve **cihazatını** a'saba devreder. A'sab ve damarlar ise, o vazifeyi âhir ömre kadar görür. Nefs-i emmare çoktan öldüğü halde, onun âsârı yine görünür. Çok büyük asfiya ve evliya var ki, nüfusları **mutmainne** iken, nefs-i emmareden şekva etmişler. Kalbleri gayet selim ve münevver iken, **emraz-ı kalbden** vaveylâ etmişler. İşte bu zâtlardaki, nefs-i emmare değil, belki a'saba devredilen nefs-i emmarenin vazifesidir. Maraz ise kalbî değil, belki maraz-ı hayalîdir. İnşâallah aziz kardeşim, size hücum eden nefsiniz ve emraz-ı kalbiniz değil, belki **mücahedenin devamı için beşeriyet itibariyle a'saba intikal** eden ve **terakkiyat-ı daimîye sebebiyet** veren, dediğimiz gibi bir halettir." **M:329**

" Sual: Şerr-i mahz olan şeytanların icadı ve ehl-i imana taslitleri ve onların yüzünden çok insanlar küfre girip Cehennem'e girmeleri, gayet müdhiş ve çirkin görünüyor. Acaba Cemil-i Alelıtlak ve Rahîm-i Mutlak ve Rahman-ı Bil-Hakk'ın rahmet ve cemali, bu hadsiz çirkinliğin ve dehşetli musibetin husulüne nasıl müsaade ediyor ve nasıl cevaz gösteriyor?

Şu mes'eleyi çoklar sormuşlar ve çokların hatırına geliyor.

Elcevab: Şeytanın vücudunda cüz'î şerler ile beraber bir çok makasıd-ı hayriye-i külliye ve kemalât-ı insaniye vardır. Evet bir çekirdekten koca bir ağaca kadar ne kadar mertebeler var; mahiyet-i insaniyedeki istidadda dahi ondan daha ziyade meratib var. Belki zerreden şemse kadar dereceleri var. Bu istidadatın inkişafatı, elbette bir hareket ister, bir

muamele iktiza eder. Ve o muameledeki terakki zenbereğinin hareketi, **mücahede ile** olur. O mücahede ise, şeytanların ve muzır şeylerin vücuduyla olur. Yoksa, melaikeler gibi insanların da makamı sabit kalırdı." **L:71**

"Sual: Hizbullah olan ehl-i hidayet, başta Enbiya ve onların başında Fahr-i Âlem Aleyhissalâtü Vesselâm, o kadar inayet ve rahmet-i İlahiye ve imdad-ı Sübhaniyeye mazhar oldukları halde, neden çok defa hizb-üş şeytan olan ehl-i dalalete mağlub olmuşlar? Hem Hâtem-ül Enbiya'nın güneş gibi parlak nübüvvet ve risaleti ve iksir-i a'zam gibi tesirli i'caz-ı Kur'anî vasıtasıyla irşadı ve cazibe-i umumiye-i kâinattan daha cazibedar hakaik-i Kur'aniyenin komşuluğunda ve yakınında olan Medine münafıklarının dalalette ısrarları ve hidayete girmemeleri ne içindir ve hikmeti nedir?

Elcevab: Bu iki şık müdhiş sualin halli için, derince bir esas beyan etmek lâzım gelir. Şöyle ki:

Şu kâinat Hâlık-ı Zülcelalinin hem **cemalî**, hem **celalî** iki kısım esması bulunduğundan ve o cemalî ve celalî isimler, hükümlerini ayrı ayrı cilvelerle göstermek iktiza ettiklerinden, Hâlık-ı Zülcelal kâinatta ezdadı birbirine mezcedip birbirine mukabil getirip ve birbirine mütecaviz ve müdafi' bir vaziyet verip, hikmetli ve menfaattar bir nevi mübareze suretine getirip, ondan zıdları birbirinin hududuna geçirip ihtilafat ve tegayyürat meydana getirmekle kâinatı **kanun-u tegayyür ve tahavvül** ve **düstur-u terakki ve tekâmüle** tâbi' kıldığı için; o şecere-i hilkatın câmi' bir semeresi olan insan nev'inde o kanun-u mübarezeyi daha acib bir şekle getirip **bütün terakkiyat-ı insaniyeye medar** bir **mücahede kapısını açıp**, hizbullaha karşı meydana çıkabilmek için **hizb-üş şeytana bazı cihazat vermiş**." **L:80**

"Bu ikinci nefs-i emmarede şuursuz **kör hissiyat bulunduğu** için, akıl ve kalbin sözlerini anlamıyor ve dinlemiyor ki, onlarla ıslah olsun ve kusurunu anlasın. Yalnız tokatlar ve elemler ile nefret edip veya **tam bir fedailiğe her hissini maksadına feda etsin**. Ve Risale-i Nur'un erkânları gibi **herşeyini, enaniyetini bırakasın**." **K:233**

"Ey, bin seneden beri İslâmiyetin bayraktarlığını yapan bir milletin torunları olan cengâver ruhlu kardeşlerim! Bu zamanın ve gelecek asırların Müslümanları ve bizler, Kur'an-ı Azîmüşşan'ın tefsiri olan öyle bir rehbere muhtacız ki; tahkikî iman dersleriyle, iman mertebelerinde terakki ve teâli ettirsin. Hem korkak değil, bilakis Risale-i Nur talebeleri gibi cesur ve kahraman ve fa'al ve amel-i sâlih sahibi, mütedeyyin, müttaki ve bununla beraber, şahsî rahatlık ve menfaatlarını iman ve İslâmiyet'in kurtuluşu uğrunda feda eden, **fedai ve mücahid Müslümanlar yetiştirsin**, neme lâzımcılıktan kurtarsın. Hem taarruz ve işkenceler ve ölüm ihtimalleri karşısında, tahkikî iman kuvvetinden gelen bir cesaretle, Kur'an ve İslâmiyet cephesinden asla çekilmeyen, "Ölürsem şehidim, kalırsam Kur'anın hizmetkârıyım" diyen ve yılgınlık haline düşmeyen sadık ve ihlaslı, yalnız Allah rızası için hizmet eden, Nur talebeleri gibi İslâmiyet hâdimleri yetiştirsin, böyle muazzez Müslümanlar meydana getirsin."**Ko:44**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MÜCEDDİD

(Bk: Mehdiyet)

Lügat manasiyle yenileyen, yenileyici demektir. Dinî bir tabir olarak da: Daha çok hilafet merkezinde zuhur eden fitneyi izale etmek vazifesiyle manen vazifeli bir şahs-ı maneviyi ifade eder. Keza, dinî hakikatleri izah ve isbat yolunda ve tebliğde zamanın anlayış derecesine uygun olarak ve hikmet-i Kur'aniyeye istinaden ve kâinat kitabını esas alan bir harekettir.

"Bir hadiste şöyle buyurulur:

يَكُونُ فِى اُمَّتِى رَجُلَانِ اَحَدُهُمَا وَهَبُ يَهِبُ اللّٰهُ لَهُ الْحِكْمَةَ وَالْآخَرُ

غَيْلَانُ فِتْنَتُهُ عَلَى هَذِهِ الْاُمَّةِ اَشَدُّ مِنْ فِتْنَةِ الشَّيْطَانِ [1]

Bu hadis-i şerif, ümmet-i Muhammediyenin hayatı nokta-i nazarında çok şamil bir te'siri haiz iki şahsı haber vermektedir. Bunlardan biri, mahz-ı mevhibe-i İlahiye olacak ve kendisine hikmet-i İlahiye ve hikmet-i Kur'aniye ihsan edilecek. Diğeri de, fitnesi bu ümmet-i Muhammed'e şeytandan daha te'sirli olan bir şerir zalim olacaktır." **İPA.2294/2**

İslâm tarihi seyri içinde zuhur eden müceddidlerin tesbitinde, ülema-i İslâm az çok farklı tercihler yapmışlardır. Zira istikbal-i dünyeviyedeki hâdisatın dinî naslarla tayin edilmeleri hikmet-i ilahiyeye uygun gelmediğinden, bazı <u>âyet ve hadislerin ancak işarî manaları</u> ve müceddidiyet için gerekli bazı <u>hususiyetler</u>, müceddidin tesbitinde ölçü alınmaktadır.

Bu ise nassen bir sarahat olmadığından asrın müceddidini kabul etmekte itikadî bir mecburiyet getirmez.

Ancak asrın müceddidini ve müstakim cemaatını bilmeyen kimse, cemiyette yaygın hale gelen fitneleri, bid'aları ve dalaletleri sezip görmek ve onlardan içtinab etmek ve taklidî olan imanını muhafaza etmek çok zorlaşır ve insan tehlikeli bir cehalette ve gaflette kalır. Binaenaleyh asrın müceddidini tanımak ve onun <u>dairesi dışında kalmamak gerektir</u>.

Aynı zaman ve mekânda Deccaliyetle mücahede halinde olacağı haber verilen Mehdiyet cereyanının da en büyük ve en son müceddid ve mehdiyet hareketi olduğu zâhir oluyor. Zira Mehdiyetin mücahedesiyle yapılan ıslahattan sonra, (18:99) âyetinde de işaret edildiği gibi; tekrar ortaya çıkacak olan fitne, kıyametin kopmasına sebeb olacak olan fitnedir.

Alim bir zat müceddid hakkında şu bilgiyi veriyor:

"Malûm olsun ki: "Zübdet-ür Resail Umdet-ül Vesail" namında kutb-ül ârifîn Ziyaeddin Mevlâna Şeyh Hâlid'in (K.S.) mektubat ve resail-i şerifelerinden muktebes nasayih-i kudsiyenin tercümesine dair bir risaleyi onüç sene mukaddem, Bursa'da Hocam Hasan Efendi'den almıştım. Nasılsa mütalaasına muvaffak olamamıştım. Tâ bugünlerde kitablarımın arasında birşey ararken elime geçti. Dedim: "Bu Hazret-i Mevlâna Hâlid, Üstadımın hemşehrisidir. Hem İmam-ı Rabbanî'den sonra, tarîk-i Nakşî'nin en mühim kahramanıdır. Hem Tarîk-i Hâlidiye-i Nakşiye'nin pîridir." Risaleyi mütalaa ederken Hazret-i Mevlâna'nın tercüme-i halinden şu fıkrayı gördüm:

[1] R.E. shf: 518

Ashab-ı Kütüb-ü Sitte'den İmam-ı Hâkim Müstedrek'inde ve Ebu Davud Kitab-ı Sünen'inde, Beyhakî Şuab-ı İman'da tahric buyurdukları:

اِنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ لِهٰذِهِ الْاُمَّةِ عَلٰى رَأْسِ كُلِّ مِاَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِينَهَا

yani "Her yüz senede Cenab-ı Hak bir **müceddid-i din gönderiyor**." **B:163**

"Üstadım kendine ait medh ü senayı kabul etmiyor. Fakat Risale-i Nur Kur'ana ait olup, medh ü sena Kur'an'ın esrarına aittir. Yalnız üstadımla Hazret-i Mevlâna'nın birkaç farkı var:

Birisi: Hazret-i Mevlâna, zülcenaheyndir. Yani hem Kadirî, hem Nakşî tarîkat sahibi iken, Nakşîlik Tarîkatı onda daha galibdir. Üstadım bilakis Kadirî meşrebi ve Şazelî mesleği daha ziyade onda hükmediyor. Ben üstadımdan işittim ki: Hazret-i Mevlâna Hindistan'dan Tarîk-ı Nakşî'yi getirdiği vakit, Bağdad dairesi Şah-ı Geylanî'nin ba'de-l memat hayatta olduğu gibi, taht-ı tasarrufunda idi. Hazret-i Mevlâna'nın manen tasarrufu -bidayeten- cây-i kabul göremedi. Şah-ı Nakşibend ile İmam-ı Rabbanî'nin ruhaniyetleri Bağdad'a gelip Şah-ı Geylanî'nin ziyaretine giderek rica etmişler ki; "Mevlâna Hâlid senin evlâdındır, kabul et!" Şah-ı Geylanî, onların iltimaslarını kabul ederek Mevlâna Hâlid'i kabul etmiş. Ondan sonra Mevlâna Hâlid birden parlamış. Bu vakıa; ehl-i keşifçe vaki' ve meşhud olmuştur. O hâdise-i ruhaniyeyi, o zaman ehl-i velayetin bir kısmı müşahede etmiş, bazı da rü'ya ile görmüşler. Üstadımın sözü burada hitam buldu.

İkinci fark şudur ki: Üstadım kendi şahsiyetini merciiyetten azlediyor. Yalnız **Risale-i Nur'u merci' gösteriyor.** Hazret-i Mevlâna Hâlid'in şahsiyeti, kutb-ül irşad, merciil-has ve-l âmm olmuştur.

Üçüncü fark: Hazret-i Mevlâna Hâlid, zülcenaheyndir. Fakat zamanın muktezasıyla ilm-i tarîkatı ve Sünnet-i Seniyeyi esas tutmak cihetiyle tarîkatı daha ziyade tutmuşlar. O noktada sarf-ı himmet etmiş. Üstadım ise şu dehşetli zamanın muktezasıyla ilm-i hakikatı ve hakaik-i imaniye cihetini iltizam ederek, tarîkata üçüncü derecede bakmışlar.

Elhasıl: Baştaki hadîs-i şerifin "her yüz sene başında dini tecdid edecek bir **müceddidi gönderiyor**" va'd-i İlahîsine binaen, Hazret-i Mevlâna Hâlid, -ekser ehl-i hakikatın tasdikiyle- 1200 senesinin yani **onikinci asrın müceddididir**. Madem tam yüz sene sonra, aynen dört cihette tevafuk ederek Risale-i Nur eczaları aynı vazifeyi görmüş. Kanaat verir ki -nass-ı hadîs ile- Risale-i Nur tecdid-i din hususunda bir müceddid hükmündedir.

Benim üstadım daima diyor ki: "Ben bir neferim, fakat müşir hizmetini görüyorum. Yani kıymet bende yoktur. Belki Kur'an-ı Hakîm'in feyzinden tereşşuh eden Risale-i Nur eczaları, bir **müşiriyet-i maneviye hizmetini görüyorlar**."

Üstadımı kızdırmamak için şahsını sena etmiyorum.

Şamlı Hâfız Tevfik" B:165

Aziz, sadık, muhterem kardeşimiz Hoca Haşmet!

Senin, **müceddid hakkında**ki mektubunu hayretle okuduk ve Üstadımıza da söyledik. Üstadımız diyor ki:

Evet bu zaman **hem iman ve din için**, hem hayat-ı içtimaiye ve şeriat için, hem **hukuk-u âmme ve siyaset-i İslâmiye için, gayet ehemmiyetli birer müceddid** ister. Fakat en ehemmiyetlisi, hakaik-i imaniyeyi muhafaza noktasında tecdid vazifesi, en mukaddes ve en büyüğüdür. Şeriat ve hayat-ı içtimaiye ve siyasiye daireleri ona nisbeten ikinci, üçüncü, dördüncü derecede kalıyor.

Rivayat-ı hadîsiyede, tecdid-i din hakkında ziyade ehemmiyet ise, imanî hakaikteki tecdid itibariyledir. Fakat **efkâr-ı âmmede**, **hayatperest insanların nazarında** zahiren geniş ve hâkimiyet noktasında cazibedar olan **hayat-ı içtimaiye-i İslâmiye ve siyaset-i diniye cihetleri daha ziyade ehemmiyetli göründüğü** için, o adese ile o nokta-i nazardan bakıyorlar, mana veriyorlar.

Hem bu üç vezaifi birden bir şahısta, yahut cemaatte, bu zamanda bulunması ve mükemmel olması ve birbirini cerhetmemesi pek uzak, âdeta kabil görülmüyor. **Âhirzamanda**, Âl-i Beyt-i Nebevî'nin (A.S.M.) cemaat-ı nuraniyesini temsil eden Hazret-i Mehdi'de ve cemaatindeki şahs-ı manevîde ancak içtima edebilir. Bu asırda, Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun ki, Risale-i Nur'un hakikatına ve şakirdlerinin şahs-ı manevîsine, hakaik-i imaniye muhafazasında tecdid vazifesini yaptırmış. Yirmi seneden beri o vazife-i kudsiyede tesirli ve fatihane neşriyle gayet dehşetli ve kuvvetli zendeka ve dalalet hücumuna karşı tam mukabele edip, yüzbinler ehl-i imanın imanlarını kurtardığını kırkbinler adam şehadet eder.

Amma benim gibi âciz ve zaîf bir bîçarenin, böyle binler derece haddimden fazla bir yükü yüklemek tarzında, şahsımı medar-ı nazar etmemeli diyor ve size selâm ediyor. Biz de zâtınıza ve oradaki Risale-i Nur'la alâkadar olanlara selâm ediyoruz.

Risale-i Nur şakirdlerinden

Emin, Feyzi, Kâmil" K:189

Bu mektubun baş kısmında geçen üç müceddid, mehdiyet hareketini teşkil eder. İman hizmeti, mehdiyetin aslı olup ikinci ve üçüncü hizmetler ictimaiyyun heyeti ile siyasiyyun heyeti yine mehdiyete bağlı kalarak vazife taksimi dairesinde icraatta bulunurlar.

"İkinci Mes'ele: İstanbul ülemasının en büyüğü ve en müdakkiki ve çok zaman Müfti-yül Enam olan eski fetva emini, meşhur Ali Rıza Efendi; Birinci Şua İşarat-ı Kur'aniye ve Âyet-ül Kübra gibi risaleleri gördükten sonra, Risale-i Nur'un mühim bir talebesi olan Hâfız Emin'e demiş ki:

"Bediüzzaman, şu zamanda din-i İslâma en büyük hizmet eylediğini ve eserlerinin tam doğru olduğunu; ve böyle bir zamanda, mahrumiyet içinde feragat-ı nefs edip yani dünyayı terkedip, böyle bir eser meydana getirmek hiç kimseye müyesser olmadığını ve her suretle şâyan-ı tebrik olduğunu ve Risale-i Nur **müceddid-i din** olduğunu ve Cenab-ı Hak onu muvaffak-un bilhayr eylesin, âmîn" diyerek; bazılarının sakal bırakmamaklığına itirazları münasebetiyle; Mevlâna Celaleddin-i Rumî'nin pederleri olan Sultan-ül Ülema'nın bir kıssası ile onu müdafaa edip, demiş:

"Bu misillü, Bediüzzaman'ın dahi elbette bir içtihadı vardır. İtiraz edenler haksızdır. Ve Hoca Mustafa'ya emretmiş, "Söylediğimi yaz!"

Bediüzzaman'a kemal-i hürmetle selâm ederim. Te'lifatınızın ikmaline hırz-ı can ile dua etmekteyim (yani, ruha nüsha olacak kadar kıymetdardır). Bazı ülema-üs sû'un tenkidine uğradığına müteessir olma. Zira yemişli ağaç taşlanır, [Haşiye] kaziyesi meşhurdur. Mücahedatınıza devam buyurun. Cenab-ı Hak ve Feyyaz-ı Mutlak âcilen murad ve matlubunuza muvaffak-un bilhayr eylesin! Bâki Hakk'ın birliğine emanet olunuz.

Eski Fetva Emini Ali Rıza" K:194

"….. her asırda dine ve imana tam hizmet eden müceddidler geldikleri gibi, bu acib ve komitecilik ve şahs-ı manevî-i dalaletin tecavüzü zamanında bir **şahs-ı manevî müceddid** olmak lâzım gelir. Eski zamana benzemez. Şahıs ne kadar da hârika olsa, şahs-ı manevîye

(Haşiye): Yani: Mübarek, tatlı meyveleri bulunan ağaçlara taş atanlar, akılları varsa tatsınlar ve yesinler; çürütmeye lâyık ve kabil değiller, demektir. Feyzi

karşı mağlub olmak kabildir. Risale-i Nur'un o cihette bir nevi müceddid olması kaviyyen muhtemel olduğundan o sıfatlar, hâşâ benim haddim değil; belki mükerrer yazdığım gibi, benim hayatım Risale-i Nur'a bir nevi çekirdek olabilir. Kur'anın feyziyle Cenab-ı Hakk'ın ihsanıyla o çekirdekten Risale-i Nur'un meyvedar, kıymetdar bir ağaç hükmüne icad-ı İlahî ile geçmesidir. Ben bir çekirdektim, çürüdüm gittim. Bütün kıymet Kur'an-ı Hakîm'in manası ve hakikatlı tefsiri olan Risale-i Nur'a aittir." **Em:152**

"Ümmetin beklediği, **âhir zamanda** gelecek zâtın üç vazifesinden en mühimmi ve en büyüğü ve en kıymetdarı olan îman-ı tahkikîyi neşr ve ehl-i îmanı dalâletten kurtarmak cihetiyle, o en ehemmiyetli vazifeyi **aynen bitemâmiha** Risale-i Nurda görmüşler. İmam-ı Ali ve Gavs-ı Âzam ve Osman-ı Hâlidî gibi zatlar, bu nokta içindir ki, o gelecek zâtın makamını Risale-i Nurun şahs-ı mânevîsinde keşfen görmüşler gibi işaret etmişler. Bâzan da o şahs-ı mânevîyi bir hâdimine vermişler, o hâdime mültefitane bakmışlar. Bu hakikatdan anlaşılıyor ki; **sonra gelecek** o mübarek zat, Risale-i Nuru bir programı olarak **neşr ve tatbik** edecek. O zâtın ikinci vazifesi, Şeriatı icra ve tatbik etmektir. Birinci vazife, maddi kuvvetle değil, belki kuvvetli **îtikad** ve **ihlâs** ve **sadakatle** olduğu halde, bu ikinci vazife, gayet büyük maddî bir kuvvet ve hâkimiyet lâzım ki, o ikinci vazife tatbik edilebilsin. O zâtın **üçüncü vazifesi,** Hilâfet-i İslâmiyeyi İttihad-ı İslâma bina ederek, **İsevî ruhanîleriyle ittifak edip** Dîn-i İslâma hizmet etmektir. Bu vazife, pek büyük bir saltanat ve kuvvet ve milyonlar fedakârlarla tatbik edilebilir. Birinci vazife, o iki vazifeden üç-dört derece daha ziyade kıymetdardır, fakat o ikinci, üçüncü vazifeler pek parlak ve çok geniş bir dairede ve şa'şaalı bir tarzda olduğundan umumun ve avâmın nazarında daha ehemmiyetli görünüyorlar. İşte o has Nurcular ve bir kısmı evliya olan o kardeşlerimizin tâbire ve te'vile muhtaç fikirlerini ortaya atmak, ehl-i dünyayı ve ehl-i siyaseti telâşa verir ve vermiş.. hücumlarına vesile olur. Çünki, birinci vazifenin hakikatını ve kıymetini göremiyorlar, öteki cihetlere hamlederler."**St:10**

Mehdiyet veya müceddidiyet meselesinde bizzat başında bulunmak veya temsil etmek farkını görmek lazımdır. Yani, mehdiyet teşkil eden üç vazifeden birincisi, mehdiyetin hakikatı ve asliyeti olup Hz. Üstad bizzat başında bulunmuştur. Diğer, iki vazifenin de hareket proğramını verip temsil etmek makamında kalmış olduğundan meseleyi rahat anlamak için bu ciheti anlamak gerekiyor. Yani Bediüzzaman 1. vazifeyi icra, 2 ve 3. Vazifeleri ve icra edenleri temsil eden mehdi-i a'zamdır diye anlamak isabetli olur. Bu mesele açık anlatmak makamı olmadığından biraz kapalı ifade edildiğinden dikkat istiyor.

Daha çok müceddidiyete bakan

اَلْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْاَنْبِيَآءِ [3] عُلَمَاءُ اُمَّتِى كَاَنْبِيَآءِ بَنِى اِسْرَآ ئِيلَ [2]

اِنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ لِهَذِ الْاُمَّةِ عَلَى رَاْسِ كُلِّ مِاَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِيْنَهَا

[4] gibi hadis-i şerifler, müceddidiyetin varlığını gösteren naklî delilleridir.

Müceddidiyeti tarif eden bir bahis de şöyledir:

"Her asır başında hadisce geleceği tebşir edilen dinin yüksek hâdimleri; emr-i dinde mübtedi' değil, müttebi'dirler. Yani, kendilerinden ve yeniden bir şey ihdas etmezler, yeni ahkâm getirmezler. Esasat ve ahkâm-ı diniyeye ve Sünen-i Muhammediyeye (A.S.M.) harfiyyen ittiba' yoluyla dini takvim ve tahkim ve dinin hakikat ve asliyetini izhar ve ona karıştırılmak istenilen ebatılı ref' ve ibtal ve dine vaki tecavüzleri red ve imha ve evamir-i Rabbaniyeyi ikame ve ahkâm-ı İlahiyenin şerafet ve ulviyetini izhar ve ilan ederler. Ancak

[2] S.B.M. ci:1 sh:107 ve K.H. hadis:1744 ve Et-Temyiz sh:871 ve El-Cami sh:702 ve El-Metalib sh:200
[3] K.H. hadis: l745
[4] K.H:hadis 740

tavr-ı esasîyi bozmadan ve ruh-u aslîyi rencide etmeden yeni izah tarzlarıyla, zamanın fehmine uygun yeni ikna usulleriyle ve yeni tevcihat ve tafsilat ile ifa-i vazife ederler.” **Ş:669**

“Evet عُلَمَاءُ اُمَّتِی كَاَنْبِيَآءِ بَنِیٓ اِسْرَآ ئِيلَ [5] ferman etmiş. Gavs-ı Azam Şah-ı Geylani, İmam-ı Gazali, imam-ı Rabbani gibi hem şahsen, hem vazifeten büyük ve hârika zatlar bu hadisi, kıymetdar irşadatlarıyla ve eserleriyle fiilen tasdik etmişler. O zamanlar bir cihette **ferdiyet zamanı** olduğundan hikmet-i Rabbaniye onlar gibi feridleri ve kudsi dâhîleri ümmetin imdadına göndermiş. Şimdi ise aynı vazifeye, fakat müşkilatlı ve dehşetli şerait içinde, bu şahs-ı manevî hükmünde bulunan Risalet-i Nur’u ve **sırr-ı tesanüd** ile bir ferd-i ferid manasında olan şakirdlerini bu cemaat zamanında o mühim vazifeye koşturmuş. Bu sırra binaen, benim gibi bir neferin, ağırlaşmış **müşiriyet** makamında ancak bir hümdarlık vazifesi var.” **K:7**

[5] S.B.M. ci:1 sh:107 ve K.H. hadis:1744 ve Et-Temyiz sh:871 ve El-Cami sh:702 ve El-Metalib sh:200

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MÜCTEHİD

Kur'an ve hadislerden şer'î hüküm çıkarma salahiyetinde olan ihatalı ilim ve kemalât sahibi zata denir. Kelime, (cehd) masdarından alınmıştır. Cehd, bir neticeyi elde etmek için gösterilen gayreti ifade eder.

"Selef-i Sâlihînin **müçtehidîn-i izamı**, asr-ı nur ve asr-ı hakikat olan asr-ı sahabeye yakın olduklarından, safi bir nur alıp, hâlis bir içtihad edebilirlerdi. **Şu zamanın** ehl-i içtihadı ise, o kadar perdeler arkasında ve uzak bir mesafede hakikat kitabına bakar ki, en vâzıh bir harfini de zor ile görebilirler." **S:484**

Böyle fitne devrelerinde, inayet-i ilahiye, müslih zatları hususî tecellisine mazhar kılarak ümmeti irşad eder. Bu hakikata bakan bir bahiste şu izah var:

" فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ (11:112) âyeti, fâ-yı atf hariç olarak اِسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ makam-ı ebcedîsi **bin üçyüz ikidir**. Demek اِستَقِمْ deki **emr-i has** içinde bulunan **hitab-ı âmmın** hadsiz müstakim efradları içinde, o **bin üçyüz iki** [1] tarihinde bir ferdin bir cihette istikamet emrinin imtisali bir hususiyet kazanacak. Demek ondördüncü asırda Kur'andan iktibas edip, istikametsiz sakim yollar içinde **sırat-ı müstakîmi gösterecek âsârı** neşreden bir adamı, o hadsiz efrad içinde dahil ediyor.

Hem **o istikametin bir hususiyeti var ki, tarihiyle işaret ediyor.**[2] Halbuki, **o asırda şahsen istikamette mümtaz bir hususiyet kesbetmek çok uzaktır.** Demek, **şahsî istikamet değil**. Öyle ise, o adamın teşebbüsiyle neşredilen esrar-ı Kur'aniye, o asırda istikametde imtiyaz kesbedecek. O adam şahsen gayr-ı müstakim olduğu halde, müstakimler içine idhali, **o imtiyaza** remzeder. Mâdem hakikat budur, ben kat'i bir surette îtiraf ediyorum ki, hayatım istikametsiz gitmiş, kalbim sakametten kurtulmamış, o kudsî emrin imtisalinden belki yüz derece uzağım. Fakat وَ اَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ (93:11) sırriyle o ni'mete bir şükür olarak derim ki: O **bin üçyüz iki tarihi ise, -arabî tarih îtibariyle olsa Kur'an okumağa başladığım** aynı tarihe tevafuk eder. Ve -rumî tarihi hesabiyle- **ilme başladığım tarihe** tevafuk eder. Öyle ise, o îma edilen ferd olabiliriz. Halbuki şahsen bütün hayatı sakim ve istikametsiz olan bir ferde istikametle îma edilse ve gayr-ı müstakim iken müstakimler içine idhal edilse, elbette o ferdin mazhar olacağı **âsârın istikametine îmadır**. Ve o **âsârın istikameti**, o tarihte **başlayıp** dalâlet yolları ve zulümat tarikleri içinde sırat-ı müstakîmi gösterecek فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ emrini imtisal edecek demektir. Evet, lillâhilhamd Risale-i Nur eczaları Kur'anın bu mu'cizane îma-i gaybîsini bilfiil göstermiş, meydandadır." **St:163**

"Resail-in Nur'un mesaili; ilim ile, fikir ile, niyet ile ve kasdî bir ihtiyarla değil; ekseriyet-

[1] **Mi: 1885**

[2] **Tevellüd: Rumi:1293 - Mi:1877 - Hicri ile:1876 (9-10 yaşlarında iken)**

i mutlaka ile **sünuhat**, **zuhurat**, **ihtarat** ile oluyor." **K:210**

Bütün bu izahlar gibi daha pek çok beyanlar gösteriyor ki, mehdi hadisesi, fitne cemiyetine rağmen inayât-ı hassâya ihsanât-ı hususiyeye istinad ediyor. Müctehidler ise, bu dersin baş kısmında anlatıldığı gibi asr-ı sahabeye yakın olduklarından kemalat sahibi olup gayret ve hamiyet-i islamiyeye sahib olduklarından, zuhur eden fitne müctehid olmalarına sebeb olduğu şöyle izah ediliyor:

"Eğer denilse: Mübarek İslâmiyet ve nuranî Asr-ı Saadetin başına gelen o dehşetli kanlı fitnenin hikmeti ve vech-i rahmeti nedir? Çünki onlar, kahra lâyık değil idiler?

Elcevab: Nasılki baharda dehşetli yağmurlu bir fırtına, her taife-i nebatatın, tohumların, ağaçların istidadlarını tahrik eder, inkişaf ettirir; herbiri kendine mahsus çiçek açar; fıtrî birer vazife başına geçer. Öyle de: **Sahabe ve Tâbiînin başına gelen fitne** dahi, çekirdekler hükmündeki muhtelif ayrı ayrı istidadları tahrik edip kamçıladı; "İslâmiyet tehlikededir, yangın var!" diye her taifeyi korkuttu, İslâmiyetin **hıfzına koşturdu**. Herbiri, kendi istidadına göre câmia-i İslâmiyetin kesretli ve muhtelif vazifelerinden bir vazifeyi omuzuna aldı, kemal-i ciddiyetle çalıştı. Bir kısmı **hadîslerin** muhafazasına, bir kısmı **şeriatın** muhafazasına, bir kısmı **hakaik-i imaniyenin** muhafazasına, bir kısmı **Kur'anın muhafazasına** çalıştı ve hakeza.. Herbir taife bir hizmete girdi. Vezaif-i İslâmiyette hummalı bir surette sa'yettiler. Muhtelif renklerde çok çiçekler açıldı. Pek geniş olan âlem-i İslâmiyetin aktarına, o fırtına ile tohumlar atıldı; yarı yeri gülistana çevirdi. Fakat maatteessüf o güller ve gülistan içinde **ehl-i bid'a** fırkalarının dikenleri dahi çıktı.

Güya dest-i kudret, celal ile o asrı çalkaladı, şiddetle tahrik edip çevirdi, **ehl-i himmeti gayrete getirip** elektriklendirdi. O hareketten gelen bir **kuvve-i anilmerkeziye** ile pek çok münevver **müçtehidler**i ve nuranî muhaddisleri, kudsî hâfızları, asfiyaları, aktabları **âlem-i İslâmın aktarına uçurdu**, **hicret ettirdi**. Şarktan garba kadar ehl-i İslâmı heyecana getirip, Kur'anın hazinelerinden istifade için gözlerini açtırdı..." **M:101**

Demek fitne, ehl-i avamı ifsad ederken, ehl-i hamiyeti de gayrete getirir ve tekâmüle vesile olur. Ahirzaman fitnesi de en büyük bir fitne olduğundan bu fitneye teslim olmayıp mücahede edenlerin de derecelerine göre makbuliyetleri artar. Bu mücahid cemaata muavenet yerine muhalefet edenler de tedenni ederler.

Bu bahisde, müctehid ile müceddidin zuhur şekli hakkında gayet ehemmiyetli fark gösterildi.

"Sual: Sahabelere karşı iddia-yı rüchan nereden çıkıyor? Kim çıkarıyor? Şu zamanda, bu mes'eleyi medar-ı bahsetmek nedendir? Hem **müçtehidîn-i izama karşı müsavat dava etmek neden ileri geliyor**?

Elcevab: Şu mes'eleyi söyleyen iki kısımdır: Bir kısmı, safi ehl-i diyanet ve ehl-i ilimdir ki; bazı ehadîsi görmüşler, şu zamanda ehl-i takva ve salahatı teşvik ve tergib için öyle mebhaslar açıyorlar. Bu kısma karşı sözümüz yok. Zâten onlar azdırlar, çabuk da intibaha gelirler. Diğer kısım ise gayet müdhiş mağrur insanlardır ki; **mezhebsizliklerini, müçtehidîn-i izama müsavat davası altında neşretmek** istiyorlar ve dinsizliklerini, sahabeye karşı müsavat davası altında icra etmek istiyorlar. Çünki evvelen: O ehl-i dalalet sefahete girmiş, sefahette tiryaki olmuş; sefahete mani' olan tekâlif-i Şer'iyeyi yapamıyor. Kendine bir bahane bulmak için der ki: "Şu mesail, içtihadiyedirler. O mesailde, mezhebler birbirine muhalif gidiyor. Hem onlar da bizim gibi insanlardır, hata edebilirler. Öyle ise biz de onlar gibi içtihad ederiz, istediğimiz gibi ibadetimizi yaparız. Onlara tabi olmaya ne mecburiyetimiz var?" İşte bu bedbahtlar, bu desise-i şeytaniye ile, başlarını mezahibin zincirinden çıkarıyorlar. Bunların şu davaları ne kadar çürük, ne kadar esassız olduğu Yirmiyedinci Söz'de kat'î bir surette gösterildiğinden ona havale ederiz.

Sâniyen; o kısım ehl-i dalalet baktılar ki, müçtehidînlerde iş bitmiyor. Onların omuzlarındaki yalnız nazariyat-ı diniyedir. Halbuki bu kısım ehl-i dalalet, zaruriyat-ı diniyeyi

terk ve tağyir etmek istiyorlar. "Onlardan daha iyiyiz" deseler, mes'eleleri tamam olmuyor. Çünki **müçtehidîn, nazariyata ve kat'î olmayan teferruata karışabilirler**. Halbuki bu mezhebsiz ehl-i dalalet, zaruriyat-ı diniyede dahi fikirlerini karıştırmak ve kabil-i tebdil olmayan mesaili tebdil etmek ve kat'î erkân-ı İslâmiyeye karşı gelmek istediklerinden; elbette **zaruriyat-ı diniyenin hameleleri ve direkleri olan sahabelere ilişecekler**. Heyhat! Değil bunlar gibi **insan suretindeki hayvanlar**, belki hakikî insanlar ve hakikî insanların en kâmilleri olan evliyanın büyükleri; sahabenin küçüklerine karşı müsavat davasını kazanamadıkları, gayet kat'î bir surette Yirmiyedinci Söz'de isbat edilmiştir." **S:495**

Yukarıda bildirilen mezhebsizler, İslam dünyasının merkezinde bulunan ve Resulullah A.S.M talim ve terbiyesinde bulunup islamiyetin te'sisinde hayatlarını feda eden zatlara muhalefet etmiş oldukları, şu beyan temel din kitablarından anlaşıldığı gibi şu beyandan da anlaşılır. Şöyleki:

"Sahabelerden ve Tâbiîn ve Tebe-i Tâbiînden en yüksek mertebeli velayet-i kübra sahibi olan zâtlar, nefs-i Kur'andan bütün letaiflerinin hisselerini aldıklarından ve Kur'an onlar için hakikî ve kâfi bir mürşid olduğundan gösteriyor ki: Her vakit Kur'an-ı Hakîm, hakikatları ifade ettiği gibi, velayet-i kübra feyizlerini dahi ehil olanlara ifaza eder.

Evet zahirden hakikata geçmek iki suretledir:

Biri: Tarîkat berzahına girip, seyr ü sülûk ile kat'-ı meratib ederek hakikata geçmektir.

İkinci Suret: Doğrudan doğruya, tarîkat berzahına uğramadan, lütf-u İlahî ile hakikata geçmektir ki, Sahabeye ve Tâbiîne has ve yüksek ve kısa tarîk şudur. Demek hakaik-i Kur'aniyeden tereşşuh eden Nurlar ve o Nurlara tercümanlık eden Sözler, o hâssaya mâlik olabilirler ve mâliktirler." **M:356**

Kur'anın 4. surenin 69. ayetinde onlara ittiba etmek için nazara verilen hakiki mü'minler hakkında şu izahat veriliyor:

"Mazi tarafına göçüp giden kafile-i beşer içinde gayet nuranî, parlak enbiya, sıddıkîn, şüheda, evliya, sâlihîn kafilelerini gördüm ki, istikbal zulümatını dağıtıp, ebede giden yolda bir cadde-i kübra-yı müstakimde gidiyorlar. Bu kelime beni o kafileye iltihak etmek için yol gösteriyor, belki iltihak ettiriyor. Birden, fesübhanallah dedim. Zulümat-ı istikbali tenvir eden ve kemal-i selâmetle giden bu nuranî kafile-i uzmaya iltihak etmemek, ne kadar hasaret ve helâket olduğunu zerre mikdar şuuru olan bilmesi lâzım. Acaba bid'aları icad etmekle o kafile-i uzmadan inhiraf eden; nereden nur bulabilir, hangi yoldan gidebilir? Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, rehberimiz ferman etmiş ki: كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ وَكُلُّ ضَلاَلَةٍ فِى النَّارِ Acaba bu ferman-ı kat'îye karşı ülema-üs sû' tabirine lâyık bazı bedbahtlar hangi maslahatı buluyorlar, hangi fetvayı veriyorlar ki; lüzumsuz, zararlı bir surette şeair-i İslâmiyenin bedihiyatına karşı geliyorlar; tebdili kabil görüyorlar?" **M:396**

Hem "İçtihadın şartını haiz olan her müstaid, ediyor nefsi için, **nass olmayanda içtihad**. Ona lâzım, gayre ilzam edemez.

Ümmeti davetle teşri' edemez. Fehmi, şeriattan olur; lâkin şeriat olamaz. **Müçtehid olabilir, fakat müşerri' olamaz**.

İcma' ile cumhurdur, sikke-i şer'i görür. Bir fikre davet etmek; zann-ı kabul-ü cumhur, şart-ı evvel oluyor.

Yoksa davet bid'attır, reddedilir. Ağzına tıkılır, onda daha çıkamaz..." **S:705**

Bu anlatılan icma ve cumhurun esas alınması, çok ehemmiyetli bir nokta-i telakidir. Bu kaideyi ölçü tutmayan cemiyet ve ferd, anarşiye kapı açar. Evet, ittifak için nokta-i telaki şarttır. Şöyleki:

"Hak namına, hakikat hesabına olan tesadüm-ü efkâr ise; maksadda ve esasta ittifak ile beraber, vesailde ihtilaf eder. Hakikatın her köşesini izhar edip, hakka ve hakikata hizmet eder. Fakat tarafgirane ve garazkârane, firavunlaşmış nefs-i emmare hesabına hodfüruşluk, şöhretperverane bir tarzdaki tesadüm-ü efkârdan barika-i hakikat değil, belki fitne ateşleri çıkıyor. Çünki maksadda ittifak lâzım gelirken, öylelerin efkârının Küre-i Arz'da dahi nokta-i telakisi bulunmaz. Hak namına olmadığı için, nihayetsiz müfritane gider. Kabil-i iltiyam olmayan inşikaklara sebebiyet verir. Hâl-i âlem buna şahiddir." **M:268**

"Evet **cadde-i kübra**, **sahabe** ve **tâbiîn** ve **asfiyanın** caddesidir." **M:83**

Yani müceddidler ve müctehidler, hakaik ve ahkâmı doğrudan Kur'andan alırlar diye onların makamı nazara veriliyor. Yani bu zamanda bu taifeyi bırakıp başka çığır açanlar, hak yolundan ayrılmış olurlar. Bu sebebledir ki Risale-i Nur bu zatları tekraren nazara veriyor.

Keza, "Bu dürûs-u Kur'aniyenin dairesi içinde olanlar, allâme ve **müçtehidler de olsalar**; vazifeleri -ulûm-u imaniye cihetinde- yalnız yazılan şu Sözler'in şerhleri ve izahlarıdır veya tanzimleridir. Çünki çok emarelerle anlamışız ki: Bu ulûm-u imaniyedeki fetva vazifesiyle tavzif edilmişiz. Eğer biri, dairemiz içinde nefsin enaniyet-i ilmiyeden aldığı bir his ile, şerh ve izah haricinde birşey yazsa; soğuk bir muaraza veya nâkıs bir taklidcilik hükmüne geçer. Çünki çok delillerle ve emarelerle tahakkuk etmiş ki: Risale-i Nur eczaları, Kur'anın tereşşuhatıdır; bizler, taksim-ül a'mal kaidesiyle, herbirimiz bir vazife deruhde edip, o âb-ı hayat tereşşuhatını muhtaç olanlara yetiştiriyoruz!.." **M:426**

Yani gizli enenin saikiyle kendini öne sürmek bir muaraza sayıldığına dikkat çekiliyor.

"Üçüncü Sualiniz: Başta **müçtehidîn-i izam imamları mı efdal**, yoksa hak tarîkatların şahları, aktabları mı efdaldir?

Elcevab: Umum müçtehidîn değil; belki Ebu Hanife, Mâlik, Şafiî, Ahmed İbn-i Hanbel; şahların, aktabların fevkındedirler. Fakat hususî faziletlerde Şah-ı Geylanî gibi bazı hârika kutublar, bir cihette daha parlak makama sahibdirler. Fakat **küllî fazilet imamlarındır**. Hem tarîkat şahlarının bir kısmı, müçtehidlerdendir; onun için umum müçtehidîn, aktabdan daha efdaldir denilmez. Fakat **Eimme-i Erbaa**, **Sahabeden** ve **Mehdi'den sonra** en efdallerdir denilir." **M:280**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MÜNAFIK

Bu tabir, nafika kelimesinden alındı.

NAFIKA نافقه : **(c.Nevafık-Nüfeka)** Arab tavşanının (diğer adı "tarla faresi" dedikleri hayvanın) iki yuvasından gizli olanın adıdır. Bu hayvan, bunun tavanını yeryüzüne çok yakın yapar. Belirli olan "kasia" dedikleri yuvasında tehlike hissederse, hemen nafıkanın tavanını delerek kaçar. Münafıklar buna benzediği için nifak, münafık kelimeleri bu kelimeden gelmiştir. **(Kamus)**

İnsanları aldatabilmek için dinsizliğini gizleyip toplumda karışıklıklar çıkaran; gizli din düşmanı. Kur'anda onların şerlerinden korunabilmek için çokça ikaz ayetleri vardır. Risale-i Nurda da hayli ikaz edici beyanlar var. Bunlardan bir kısmı aşağıda görülecek. Mesela:

"اَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَلْ لاَ يُؤْمِنُون" (52:33)

Veyahut: Yalancı, vicdansız **münafıklar gibi "Kur'an senin sözlerindir" diye seni ittiham mı ediyorlar**! Halbuki, tâ şimdiye kadar sana Muhammed-ül Emin diyerek içlerinde seni en doğru sözlü biliyorlardı. Demek onların **imana niyetleri yoktur**. Yoksa Kur'anın âsâr-ı beşeriye içinde bir nazirini bulsunlar." **S:386p.2**

Yani münafıkların bir hususiyetleri, iman etmeye niyetleri olmamasıdır. Yani hayatperest ve dünyaperestler vardır.

"اَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُون" (52:42)

Veyahut: Fıtratları bozulmuş, **vicdanları çürümüş** şarlatan **münafıklar, dessas zındıklar** gibi ellerine geçmeyen **hidayetten halkları aldatıp çevirmek**, hile edip döndürmek mi istiyorlar ki, sana karşı kâh kâhin, kâh mecnun, kâh sahir deyip, kendileri dahi inanmadıkları halde başkalarını inandırmak mı istiyorlar? Böyle hilebaz şarlatanları insan sayıp desiselerinden, inkârlarından müteessir olarak fütur getirme. **Belki daha ziyade gayret et**. Çünki onlar kendi nefislerine hile ederler, kendilerine zarar ederler ve onların fenalıkta muvaffakıyetleri muvakkattır ve **istidracdır**, bir mekr-i İlahîdir." **S:389**

Yani münafıkların fıtrat-ı asliyeleri bozulmuş ve ehl-i hidayeti de çok sinsi hilelerle aldatıp kendileri gibi yapmak isterler.

"…..Yahudi gibi zeki ve dessas bir kısım **münafıklar, o halet-i içtimaiyeden istifade ettiler denilmiş**." **M:51**

Yani yahudiler çok kere, halet-i ictimaî denilen ekseriyetin temayülünü istismar ederler. Yani kendi menfaatlerine ve İslam aleyhine propaganda yaygaraları yaparak.

"Bu **dostlarım içinde çok münafıklar var**. **Münafık kâfirden eşeddir**. Onun için, kâfir Rus'un bana çektirmediğini çektiriyorlar." **M:76**

Yani münafıklar, dostlar dairesinde sokulup ifsad ederler.

"Sual: Madem Kur'an-ı Hakîm'in feyziyle ve nuruyla en mütemerrid ve müteannid dinsizleri ıslah ve irşad etmeye Kur'anın himmetine güveniyorsun. Hem bilfiil de yapıyorsun. Neden senin **yakınında bulunan** bu mütecavizleri çağırıp irşad etmiyorsun?

Elcevab: Usûl-ü şeriatın kaide-i mühimmesindendir: اَلرَّاضِى بِالضَّرَرِ لاَ يُنْظَرُ لَهُ Yani: "**Bilerek** zarara razı olana şefkat edip lehinde bakılmaz." İşte ben çendan Kur'an-ı Hakîm'in kuvvetine istinaden dava ediyorum ki: "Çok alçak olmamak ve **yılan gibi dalalet zehirini serpmekle telezzüz** etmemek şartıyla, en mütemerrid bir dinsizi, birkaç saat zarfında **ikna** etmezsem de, **ilzam** etmeye hazırım." Fakat nihayet derecede alçaklığa düşmüş bir vicdan ki, **bilerek dinini dünyaya satar** ve **bilerek** hakikat elmaslarını pis, muzır şişe parçalarına mübadele eder derecede **münafıklığa girmiş** insan suretindeki yılanlara hakaiki söylemek; hakaike karşı bir hürmetsizliktir. كَتَعْلِيقِ الدُّرِّ فِى اَعْنَاقِ الْبَقَرِ darb-ı meseli gibi oluyor. Çünki bu işleri yapanlar, kaç defa hakikatı Risale-i Nur'dan işittiler. Ve **bilerek**, hakikatları zendeka dalaletlerine karşı çürütmek istiyorlar. Böyleler, yılan gibi zehirden lezzet alıyorlar." **M:362**

Yani dostlar dairesine sokulan dahildeki münafıklar, ifsadattan lezzet aldıkları ve bilerek dinsizliği tercih ettikleri nazara verilir.

"Ey kardeşlerim! Eğer ehl-i dünyanın **dalkavukları** ve ehl-i dalaletin **münafıkları, sizi insaniyetin şu zaîf damarı olan tama' yüzünden** yakalasalar; geçen hakikatı düşünüp, bu fakir kardeşinizi **nümune-i imtisal ediniz**. Sizi bütün kuvvetimle temin ederim ki: **Kanaat** ve **iktisad**; **maaştan ziyade sizin hayatınızı idame ve rızkınızı temin eder**. Bahusus size verilen o **gayr-ı meşru para**, sizden ona mukabil bin kat fazla fiat isteyecek. Hem her saati size ebedî bir hazineyi açabilir olan hizmet-i Kur'aniyeye sed çekebilir veya fütur verir. Bu öyle bir zarar ve boşluktur ki; her ay binler maaş verilse, yerini dolduramaz.

İHTAR: Ehl-i dalalet, Kur'an-ı Hakîm'den alıp neşrettiğimiz hakaik-i imaniye ve Kur'aniyeye karşı müdafaa ve mukabele elinden gelmediği için, **münafıkane ve desisekârane iğfal ve hile dâmını (tuzağını) istimal ediyor**. Dostlarını **hubb-u câh**, **tama'** ve **havf** ile aldatmak ve **beni bazı isnadat ile çürütmek** istiyorlar. Biz, kudsî hizmetimizde daima müsbet hareket ediyoruz. Fakat maatteessüf herbir emr-i hayırda bulunan manileri def'etmek vazifesi, bizi bazan menfî harekete sevkediyor." **M:418**

Bu kısımda da münafıkların dünyevî menfaat cihetinde aldatıp hizmetten uzaklaştırmak istadiklerine dikkat çekiliyor. Yapılan bu alfabetik derslerde yapılacak dersin tercihi, insanın tercihine bırakılmıyor. Tercihi Risale-i Nur yapıyor. Hususî bir ihtiyac zuhur etse o ihtiyaca göre tercih yapılır Bu husus S:265 deki sualve cevaba uygun düşüyor. Şöyleki:

"Eğer desen: "Madem Kur'an, beşer için nâzil olmuştur. Neden beşerin nazarında en mühim olan medeniyet hârikalarını tasrih etmiyor? Yalnız gizli bir remz ile, hafî bir îma ile, hafif bir işaretle, zaîf bir ihtar ile iktifa ediyor?"

Elcevab: Çünki medeniyet-i beşeriye hârikalarının hakları, bahs-i Kur'anîde o kadar olabilir. Zira Kur'anın vazife-i asliyesi: Daire-i rububiyetin kemalât ve şuunatını ve daire-i ubudiyetin vezaif ve ahvalini talim etmektir. Öyle ise şu havarik-ı beşeriyenin o iki dairede hakları; yalnız bir zaîf remz, bir hafif işaret, ancak düşer." **S:265**

"Sual: Hizbullah olan ehl-i hidayet, başta Enbiya ve onların başında Fahr-i Âlem Aleyhissalâtü Vesselâm, o kadar inayet ve rahmet-i İlahiye ve imdad-ı Sübhaniyeye mazhar oldukları halde, neden çok defa hizb-üş şeytan olan ehl-i dalalete mağlub olmuşlar? Hem Hâtem-ül Enbiya'nın güneş gibi parlak nübüvvet ve risaleti ve iksir-i a'zam gibi tesirli i'caz-ı Kur'anî vasıtasıyla irşadı ve cazibe-i umumiye-i kâinattan daha cazibedar hakaik-i

Kur'aniyenin komşuluğunda ve yakınında olan **Medine münafıkları**nın dalalette ısrarları ve hidayete girmemeleri ne içindir ve hikmeti nedir?

Elcevab: Bu iki şık müdhiş sualin halli için, derince bir esas beyan etmek lâzım gelir. Şöyle ki:

Şu kâinat Hâlık-ı Zülcelalinin hem **cemalî**, hem **celalî** iki kısım esması bulunduğundan ve o cemalî ve celalî isimler, hükümlerini ayrı ayrı cilvelerle göstermek iktiza ettiklerinden, Hâlık-ı Zülcelal kâinatta ezdadı birbirine mezcedip birbirine mukabil getirip ve birbirine mütecaviz ve müdafi' bir vaziyet verip, hikmetli ve menfaattar bir nevi mübareze suretine getirip, ondan zıdları birbirinin hududuna geçirip ihtilafat ve tegayyürat meydana getirmekle kâinatı kanun-u tegayyür ve tahavvül ve düstur-u terakki ve tekâmüle tâbi' kıldığı için; o şecere-i hilkatın câmi' bir semeresi olan insan nev'inde o kanun-u mübarezeyi daha acib bir şekle getirip **bütün terakkiyat-ı insaniyeye medar** bir mücahede kapısını açıp, **hizbullaha karşı meydana çıkabilmek için hizb-üş şeytana bazı cihazat vermiş.**

İşte bu **sırr-ı dakik içindir ki**, enbiyalar çok defa ehl-i dalalete karşı mağlub oluyor. Ve gayet za'f u aczde olan dalalet ehli, manen gayet kuvvetli olan ehl-i hakka muvakkaten galib oluyorlar ve mukavemet ediyorlar. Bu acib mukavemetin sırr-ı hikmeti şudur ki: Dalalette ve küfürde hem adem ve terk var ki, pek kolaydır, hareket istemez. Hem tahrib var ki, çok sehildir ve âsandır; az bir hareket yeter. Hem tecavüz var ki, az bir amel ile çoklarına zarar verip, **ihafe** noktasında ve **firavuniyet** cihetinden onlara bir makam kazandırır. Hem akibeti görmeyen ve hazır zevke mübtela olan insandaki **nebatî** ve **hayvanî** kuvvelerin tatmini, telezzüzü, hürriyeti vardır ki, **akıl ve kalb** gibi letaif-i insaniyeyi insaniyetkârane ve akibet-endişane olan vazifelerinden vazgeçiriyorlar. Ehl-i hidayet ve başta ehl-i nübüvvet ve başta Habib-u Rabb-il Âlemîn olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın **meslek-i kudsîsi**, hem vücudî, hem sübutî, hem tamir, hem hareket, hem hududda istikamet, hem akibeti düşünmek, hem ubudiyet, hem nefs-i emmarenin firavuniyetini, serbestliğini kırmak gibi esasat-ı mühimme bulunduğundandır ki, Medine-i Münevvere'de bulunan o zamanın **münafıkları, o parlak güneşe** karşı yarasa kuşu gibi gözlerini yumup, o cazibe-i azîmeye karşı şeytanî bir kuvve-i dafiaya kapılıp, dalalette kalmışlar." **L:80**

Burada da münafıkların münafıklığı tercih etmelerinin sebebleri izah edildi.

"Aziz, sıddık kardeşim Re'fet Bey!

Kur'an-ı Azîmüşşan'ın hürmetine ve **alâka-i Kur'aniyenizin hakkına** ve Nurlar ile yirmi sene zarfında **imana hizmetiniz şerefine**, çabuk bu dehşetli, zahiren küçücük fakat vaziyetimizin nezaketine binaen pek elîm ve feci' ve bizi mahva çalışan gizli **münafıklara büyük bir yardım** olan birbirinden **küsmekten** ve baruta ateş atmak hükmündeki **gücenmekten vazgeçiniz ve geçiriniz**. Yoksa bir dirhem **şahsî hak** yüzünden, bizlere ve hizmet-i Kur'aniyeye ve imaniyeye yüz batman zarar gelmesi -şimdilik- ihtimali pek kavîdir. Sizi kasemle temin ederim ki; biriniz bana en büyük bir hakaret yapsa ve şahsımın haysiyetini bütün bütün kırsa, fakat hizmet-i Kur'aniye ve imaniye ve Nuriyeden vazgeçmezse ben onu helâl ederim, barışırım, gücenmemeğe çalışırım. Madem cüz'î bir yabanilikten düşmanlarımız istifadeye çalıştıklarını biliyorsunuz, çabuk barışınız. Manasız, çok zararlı nazlanmaktan vazgeçiniz. Yoksa bir kısmımız Şemsi, Şefik, Tevfik gibi; muarızlara sureten iltihak edip, hizmet-i imaniyemize büyük bir zarar ve noksaniyet olacak. Madem inayet-i İlahiye şimdiye kadar bir zayiata bedel çokları o sistemde vermiş. İnşâallah yine imdadımıza yetişir.

Said Nursî" Ş:512

Bu parçada şahsî ve hissi sebeblerle ihtilaflara kapı açmanın münafıklara yardım olduğu ifade ediliyor ki bugünki şartlarda bu ikazı çok ileri derecede nazara almak lazımdır.

"Madem Hazret-i İmam-ı Ali (R.A.), üstad-ı kudsîsinden aldığı derse binaen, Kur'ana taalluk eden gelecek hâdisattan haber veriyor. Ve "benden sorunuz" diye müteaddid ve doğru

haberleri verip bir **şah-ı velayet** olduğunu öyle kerametlerle isbat etmiş. Ve madem bu asırda Avrupa dinsizleri ve ehl-i dalalet **münafıkları**, dehşetli bir surette Kur'ana hücumu hengâmında Risale-i Nur o **seyl-i dalalete karşı** mukavemet edip, Kur'anın tılsımlarını keşfederek hakikatını muhafaza ediyor." **Ş:742**

Sual: Süleyman nasıl adamdır? Başta buranın memuru, çok adamlar onu tenkid ediyorlar. "Lüzumsuz sözleri hocaya söylüyor, yanlış ediyor, âdeta **münafıklık ediyor" derler**. Sana çoktan beri hizmet ediyor; mahiyeti nedir bildir?

Elcevab: Süleyman sekiz sene, benim gibi asabî, hiddetli bir adamı hiçbir vakit gücendirmeden, hiçbir menfaat-ı maddî mukabilinde olmayarak, kendi işini bırakıp, kemal-i sadakatla lillah için hizmeti bu köyce malûmdur. Böyle bir adamla bu köy değil, belki bu vilayet iftihar etmeli. Bu tarz ahlâk bu zamanda bulunması, medar-ı ibrettir. Ben hem garib, hem misafirim. Benim istirahatımı temin etmek köyün borcu idi. Bu köy namına Cenab-ı Hak onu ve Mustafa Çavuş'u ve Muhacir Hâfız Ahmed'i ve Abdullah Çavuş'u bana ihsan etti. Ben de Cenab-ı Hakk'a şükrediyorum. Bunlar bana yüzer dost kadar kıymetdar göründüler, vatanımı bana unutturdular. Gurbet ve misafirlik elemini bana çektirmediler. Bunların yüzünden ben, bu köyün hayatta ve vefat edenleriyle alâkadar olup; onlara her zaman dua ediyorum. Sadakatça Süleyman'dan geri kalmayan Mustafa Çavuş'la, Muhacir Hâfız Ahmed, şimdilik hücuma maruz olmadığından iyiliklerinden bahsedilmedi. Bir parça Süleyman'dan bahsedeceğiz. Şöyle ki:

Süleyman, benim her hususî işimi ve kitabetimi kemal-i şevk ile minnet etmeyerek, mukabilinde birşey kabul etmeyerek, kemal-i sadakatla yapmış. Hattâ o derece hizmeti safî ve hâlis, lillah için yapıyordu; belki yüz defadan ziyade arzu ettiğim dakikada, ümid edilmediği bir tarzda geliyor; fesübhanallah diyordum "Benim arzu-yu kalbimi, bu işitiyor mu?" Anladım ki o istihdam olunuyor, sadakatının kerametidir. Hattâ hizmetimde bulunduğu bir gün, bir yaşındaki kız çocuğuna bakılmamış. Yüksek bir damdan, taş üstüne çocuk düştü. O hizmet sadakatının bir ikram-ı İlahî olarak, o çocuk hiçbir teessür ve hastalık görmediği gibi; sütten, memeden bile kesilmedi. Her ne ise, bu tarz sadakatının lem'alarını çok gördüm."**B:199**

"Bu **gizli din düşmanları ve münafıklar** çoktandır anladılar ki, Nur Talebelerinin kefenleri boyunlarındadır. Onları, Risale-i Nur'dan ve üstadlarından ayırmak kabil değildir. Bunun için şeytanî plânlarını, desiselerini değiştirdiler. Bir zayıf damarlarından veya sâfiyetlerinden istifade ederiz fikriyle aldatmak yolunu tuttular. O **münafıklar veya o münafıkların adamları** veya adamlarına aldanmış olanlar dost suretine girerek, bazan da talebe şekline girerek **derler ve dedirtirler** ki: "Bu da İslâmiyete hizmettir; bu da onlarla mücadeledir. Şu malûmatı elde edersen, Risale-i Nur'a daha iyi hizmet edersin. Bu da büyük eserdir." gibi bir takım kandırışlarla sırf o Nur Talebesinin Nurlarla olan meşguliyet ve hizmetini yavaş yavaş azaltmakla ve başka şeylere nazarını çevirip, nihayet Risale-i Nur'a çalışmaya vakit bırakmamak gibi tuzaklara düşürmeye çalışıyorlar. Veyahut da maaş, servet, mevki, şöhret gibi şeylerle aldatmaya veya korkutmakla hizmetten vazgeçirmeye gayret ediyorlar. Risale-i Nur, dikkatle okuyan kimseye öyle bir fikrî, ruhî, kalbî intibah ve uyanıklık veriyor ki, bütün böyle aldatmalar, bizi Risale-i Nur'a şiddetle sevk ve teşvik ve o dessas münafıkların maksatlarının tam aksine olarak bir tesir ve bir netice hâsıl ediyor. Fesübhanallah... Hattâ öyle Nur Talebeleri meydana gelmektedir ki, asıl halis niyet ve kudsî gayeden sonra -bir sebep olarak da- münafıkların mezkûr plânlarının inadına, rağmına Dünyayı terk edip kendini Risale-i Nur'a vakfediyor.. ve üstadımızın dediği gibi diyorlar: "Zaman, İslâmiyet fedaisi olmak zamanıdır." **T:690**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MÜNAKAŞA

Bu kelime nakş'dan alınmıştır, lügat manasiyle: Münazaa. Mücadele. Karşılıklı sözle çekişme. Bazı asar-ı cedide-i fenniyede münakaşa tedkik ve mübahese manasında kullanılmaktadır. **(Kamus-u Türkî)**

Birinin muhasebesinde gereği gibi tedkik ve istiksa etmek. (İncelemek) Mübahese. Bu manada yeni kullanılan kelimelerdendir. Fakat manasında bir şeyi iki taraftan uzun uzadıya çekiştirmek mülahaza olur. c. münakaşattır. **(Lûgat-ı Nâcî)**

Risale-i Nurda münakaşa istenmemektedir. Hz. Üstad diyor ki:

"**Eğirdir'de bir münakaşa-i ilmiye** işittim. O **münakaşa, hususan şu zamanda yanlıştır**. Hattâ münakaşayı bilmiyordum. Benden de sual edildi. Mu'teber bir kitabda, Hadîs-i Şeyheyn'in ittifakına alâmet olan ق işaretiyle bir hadîs bana gösterildi. "Hadîs midir, değil midir?" sual edildi. Ben dedim: Böyle mu'teber bir kitabda, Şeyheyn Hadîsinin ittifakına hükmeden bir zâta itimad etmek lâzım; demek hadîstir. Fakat hadîsin, Kur'an gibi bazı **müteşabihatı** var. Ancak havas onların manalarını bulabilir. Şu hadîsin zahiri dahi, müşkilât-ı hadîsin müteşabihat kısmından olmak ihtimali var, dedim. Eğer bilseydim medar-ı münakaşa olmuş, öyle kısa değil, belki böyle cevab verecektim:

Evvelâ: Bu çeşit mesaili **münakaşa etmenin birinci şartı**; **insaf** ile, hakkı bulmak **niyetiyle**, **inadsız** bir surette, **ehil olanların mabeyninde**, **sû'-i telakkiye sebeb olmadan** müzakeresi caiz olabilir. O müzakere hak için olduğuna delil şudur ki: Eğer **hak**, muarızın elinde zahir olsa, müteessir olmasın, belki memnun olsun; çünki bilmediği şey'i öğrendi. Eğer kendi elinde zahir olsa, fazla birşey öğrenmedi, belki gurura düşmek ihtimali var.

Sâniyen: Sebeb-i münakaşa, eğer hadîs ise; hadîsin meratibini ve **vahy-i zımnînin** [1] derecatını ve tekellümat-ı Nebeviyenin aksamını bilmek lâzım. **Avam içinde müşkilât-ı hadîsiyeyi münakaşa** etmek, izhar-ı fazl suretinde **avukat gibi kendi sözünü doğru göstermek** ve enaniyetini, **hakka** ve **insafa** tercih etmek suretinde deliller aramak caiz değildir. Madem şu mes'ele açılmış, medar-ı münakaşa edilmiş, bîçare avam-ı nâsın zihninde sû'-i tesir ediyor. Çünki şu gibi müteşabih hadîsleri aklına sığıştıramadığı için; eğer inkâr etse dehşetli bir kapı açar, yani küçücük aklına sığışmayan kat'î hadîsleri dahi inkâra yol açar. **Eğer zahir-i hadîsin manasını tutarak** öyle kabul edip neşretse, ehl-i dalaletin itirazatına ve "hurafattır" demelerine yol açar." **M:350**

"Re'fet Bey mektubunda diyor: "Bu mes'ele ihvanlar beyninde medar-ı münakaşa olmuş." Kardeşlerime tavsiye ediyorum ki: İnşikaka ve iftiraka sebebiyet veren **münakaşa etmesinler**. Yalnız **müdavele-i efkâr** suretinde niza'sız **mübahaseye alışsınlar**." **L:106**

[1] **Bu tabirin mücmel ve hülasası vahye istinad eder; tasvirat ve tafsilatı Resul-ü Ekrem'e (A.S.M) ait olan vahiydir.**

"Ey ehl-i hak! Ey hakperest ehl-i şeriat ve ehl-i hakikat ve ehl-i tarîkat! Bu müdhiş maraz-ı ihtilafa karşı birbirinizin kusurunu görmeyerek, yekdiğerinizin ayıbına karşı gözünüzü yumunuz! وَاِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا (25:72) edeb-i Furkanî ile edebleniniz! Ve haricî **düşmanın hücumunda dâhilî münakaşatı terketmek** ve ehl-i hakkı sukuttan ve zilletten kurtarmayı en birinci ve en mühim bir vazife-i uhreviye telakki edip, yüzer âyât ve ehadîs-i Nebeviyenin şiddetle emrettikleri **uhuvvet**, **muhabbet** ve **teavünü** yapıp; bütün hissiyatınızla ehl-i dünyadan daha şiddetli bir surette meslekdaşlarınızla ve dindaşlarınızla ittifak ediniz.. yani, **ihtilafa düşmeyiniz**." **L:155**

"Bu mübarek Isparta'nın medar-ı şükran bir hüsn-ü tâli'idir ki, ondaki ehl-i takva ve ehl-i tarîkat ve ehl-i ilmin -sair yerlere nisbeten- rekabetkârane ihtilafları görünmüyor. Gerçi lâzım olan hakikî muhabbet ve ittifak yoksa da, zararlı muhalefet ve rekabet de başka yerlere nisbeten yoktur." **L:148 Tenbih**

"Madem biz böyle sarsılmaz ve en yüksek ve en büyük ve en ehemmiyetli ve fiat takdir edilmez derecede kıymetdar ve bütün dünyası ve canı ve cananı pahasına verilse yine ucuz düşen bir hakikatın uğrunda ve yolunda çalışıyoruz; elbette bütün musibetlere ve sıkıntılara ve düşmanlara kemal-i metanetle mukabele etmemiz gerektir. Hem belki karşımıza aldanmış veya aldatılmış bazı hocalar ve şeyhler ve zahirde müttakiler çıkartılır. Bunlara karşı vahdetimizi, tesanüdümüzü muhafaza edip onlar ile uğraşmamak lâzımdır, **münakaşa etmemek** gerektir." **Ş:315**

"Sakın sakın **münakaşa** etmeyiniz, casus kulaklar istifade ederler. Haklı olsa, haksız olsa bu halimizde **münakaşa eden haksızdır**. Bir dirhem hakkı varsa, münakaşa ile bin dirhem bizlere zararı dokunabilir. Bir zaman Eskişehir hapsinde titiz kardeşlerime söylediğim bir hikâyeyi tekrar ediyorum: Eski harb-i umumîde Rusya'nın şimalinde doksan zabitimiz ile beraber bir uzun koğuşta esir olarak bulunuyorduk. O zâtların bana karşı haddimden çok ziyade teveccühleri bulunmasından, nasihatla gürültülere meydan vermezdim. Fakat birden asabiyet ve sıkıntıdan gelen bir titizlik, şiddetli münakaşalara sebebiyet vermeye başladı. Ben de üç-dört adama dedim: Siz nerede gürültü işitseniz, gidiniz haksıza yardım ediniz. Onlar dahi öyle yaptılar, zararlı münakaşalar kalktı. Benden sordular: "Neden bu haksız tedbiri yaptın?" Dedim: Haklı adam, insaflı olur; bir dirhem hakkını, istirahat-ı umumînin yüz dirhem menfaatine feda eder. Haksız ise ekseriyetle enaniyetli olur, feda etmez, gürültü çoğalır." **Ş:321**

"Dikkat ediniz, küfr-ü mutlakı müdafaa eden **gizli komite içinize parmak sokmasın.**[2] Benim komşudaki koğuşa parmağını soktu, beni azab içinde bıraktı. Şimdi siz, mabeyninizde **münakaşasız bir meşveret ediniz**." **Ş:327**

Ancak, meşverette, zaruriyatta teferruat hükümlerini tefrik etmek şarttır. Çünkü bu zaruriyat hükümlerde meşveret, Allah'a isyan sayılır. Şöyleki:

"Mezahibin ihtilafı ise: Sahib-i şeriatın gösterdiği nazarî düsturların tarz-ı tefehhümünden ileri gelmiştir. "Zaruriyat-ı Diniye" denilen ve kabil-i tevil olmayan ve "Muhkemat" denilen düsturları ise, hiç bir cihette kabil-i tebdil değildir ve medar-ı içtihad olamaz. Onları tebdil eden, başını dinden çıkarıyor;

يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الْقَوْسِ kaidesine dâhil oluyor." **M:435**

---

[2] **Yani dost görünerek içinize hulul edip ihtilafa düşürerek tesanüdünüzü bozmasın ve maksadına alet etmesin manasında bir ikaz olup külliyatta çok tekrar edilir.**

"**Ülema-i İlm-i Kelâm'ın** ve **Usûl-üd Din allâmelerinin** ve Ehl-i Sünnet Velcemaat'ın **dâhî muhakkiklerinin** İslâmî akidelere dair çok tedkik ve muhakematla ve **âyât ve hadîsleri müvazene** ile kabul ettikleri **Usûl-üd Din düsturları**, şimdiki Risale-i Nur'un meşrebini **muhafazaya emrediyor**, kuvvet veriyor. Hattâ hiçbir yerde, hattâ **ehl-i bid'a** kısmı da bu meşrebimize ilişemiyorlar. Hakikat-ı ihlas tam muhafaza edildiği için, her nevi ehl-i İslâm içine giriyor. **Şîalıkta** mutaassıb ve **Vehhabîlikte** de müfrit, **feylesofların** en maddîsi ve mütefennini ve mutaassıb **hocaların** en enaniyetlisi, beraber Nur dairesine girmeğe başlamışlar ve kısmen şimdi de kardeşçe bulunuyorlar. Hattâ bazı **misyonerler** de, Din-i İsa'nın (A.S.) **hakikî ruhanîsi** de o daireye gireceklerine emareler var. Birbirine hücum değil; belki bir tesanüd, bir musalaha lüzumunu hissedip medar-ı **münakaşa mes'eleleri ortaya atmıyorlar**. Demek İmam-ı Ali'nin (R.A.) otuz-kırk işaretiyle sarahat derecesinde haber verdiği Risale-i Nur, bu zamanın müdhiş yaralarına tam bir ilâçtır. **Onun için, o daire bize kâfi** gelmiş, harice çıkmıyoruz." **E:211**

Yani, Risale-i Nur dinin temel kitablarında müşterekiyet teşkil eden düsturlar dairesinden hareket edip umumi kabul görebilir bir mahiyete sahibdir. Teferruat meselelerinde ihtilafa vesile olmak zararlıdır diye bir derstir.

Bu sebeble de "Nur'un hakikî şakirdlerine Nur kâfidir. Onlar da kanaat etmeli, başka şereflere veya maddî, manevî menfaatlere gözünü dikmesin. Hem **münakaşa**, münazaa ve mesail-i diniyede damarlara dokunacak **tarafgirane mübahase etmemek** lâzımdır ki, Nur aleyhinde garazkârlar çıkmasın. Hattâ bir hiss-i kabl-el vuku' ile Mustafa Oruç kardeşimizin **Risale-i Nur'un mesleğine muhalif olarak** birisiyle mübahasesi aynı zamanda, belki aynı dakikada **ona** gayet hiddet ve şiddetle bir gücenmek kalbime geldi. Hattâ **o** Nur'dan kazandığı çok ehemmiyetli **makamından atmak** arzusu oldu, kalben müteessir oldum. Bu benim için bir Abdurrahman idi, neden böyle şiddetli hiddet ettim. Sonra bu bayramda yanıma geldi, Cenab-ı Hakk'a şükür ki, çok ehemmiyetli bir ders dinledi ve o büyük hatasını da anladı ve benim burada hiddetimin aynı dakikada hatasını itiraf etti. İnşâallah o keffaret oldu, tam temiz olarak kurtuldu." **E:273**

Evet, Hz. Üstadın ruhî hassasiyetinde hiss-i kabl-el vuku ve in'ikasat denen, yani bazı manaların ve misalî hadisatın ruhuna aksetmesi kuvvetlidir. Yani Risale-i Nurla alakalı hadiseleri ileri derecede hisseder. Hz. Üstad diyor ki:

"Ben kendi elemlerime tahammül ettim; fakat, ehl-i İslâmın eleminden gelen teellümat beni ezdi. Âlem-i İslâma indirilen darbelerin en evvel kalbime indiğini hissediyorum. Onun için bu kadar ezildim. Fakat bir ışık görüyorum ki, o elemlerimi unutturacak inşâallah diyerek tebessüm eylerdi." **T:137**

İtirazlara karşı Risale-i Nurda cevab tarzı örnekleri de vardır. Mesela: Hz. Üstad diyor:

"Bir zât, uzunca bir mektub yeni hurufla bana yazmış, kendisinin kim olduğunu bildirmemiş. Üç noktada şübhe edip bir nevi itiraz gibi yanlış mana verdiği için güya bizi ikaz ediyor. Meşrebimiz **münakaşa ve münazara olmadığı**ndan ve kusurumuzu hakikî olarak gösterenlerden memnun olduğumuzdan, bu meçhul zâtın mektubunda üç esasın hakikatını gösterip yanlışını tashih etmek istedim:

Birinci Esas: Risale-i Nur'un üstadı ve me'hazı ve Said'in de çok zamandan beri bir virdi olan bazı âyetler, bir hizb-i Kur'anî suretinde bir kısım talebelerin arzularıyla kaleme alınmış. Sonra da tab' edilmiş. Ve dört-beş mahkemenin de gösterdiği ehl-i vukuf ülemaları ve hattâ Diyanet Riyaseti dairesi ve İstanbul'un fetva dairesindeki tedkik-i kütüb-ü diniye heyetinden hiçbir âlim ve ehl-i vukuf ülemaları itiraz etmemişler. Belki takdir edip tahsin etmişler. Çünki başta sahabeler ve matbu Mecmuat-ül Ahzab'da bulunan Hazret-i Üsame Radıyallahü Anh hizb-i Kur'anîsi ki, herbir günde bir kısmını okumakla taksim edilmiştir. Ve

aynı kitabda ve Mecmuat-ül Ahzab'ın aynı cildinde İmam-ı Gazalî'nin Radıyallahü Anh bir hizb-i Kur'anîsi ve çok ehl-i velayetin kendi meşreblerine muvafık bazı sureleri ve âyetleri bir hizb-i mahsus-u Kur'anî yaptıkları meydandadır." **Em:150**

Diğer çok kısa bir nümune de şöyledir:

" وَ الْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَ الْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ (3:134) deki ulüvv-ü cenab düsturuna ittibaen ve avam-ı mü'minînin şeyhlerine karşı hüsn-ü zanlarını kırmamakla, imanlarını sarsılmadan muhafaza etmek ve Risale-i Nur'un erkânlarının haksız itirazlara karşı haklı fakat zararlı hiddetlerinden kurtarmak lüzumuna binaen; ve ehl-i ilhadın iki taife-i ehl-i hakkın mabeynindeki husumetten istifade ederek, birinin silâhıyla, itirazıyla ötekini cerhedip ve ötekinin delilleriyle berikini çürütüp ikisini de yere vurmak ve çürütmekten içtinaben, Risale-i Nur şakirdleri bu mezkûr dört esasa binaen, muarızlara hiddet ve tehevvürle ve mukabele-i bilmisille karşılamamalı. Yalnız kendilerini müdafaa için musalahakârane, medar-ı itiraz noktaları izah etmek ve cevab vermek gerektir.

Çünki bu zamanda enaniyet çok ileri gitmiş. Herkes, kameti mikdarında bir buz parçası olan enaniyetini eritmeyip, bozmuyor; kendini mazur biliyor, ondan niza çıkıyor. Ehl-i hak zarar eder, ehl-i dalalet istifade ediyor.

İstanbul'da malûm itiraz hâdisesi îma ediyor ki; ileride, meşrebini çok beğenen bazı zâtlar ve hodgâm bazı sofi-meşrebler ve nefs-i emmaresini tam öldürmeyen ve hubb-u câh vartasından kurtulmayan bazı ehl-i irşad ve ehl-i hak, Risale-i Nur'a ve şakirdlerine karşı kendi meşreblerini ve mesleklerinin revacını ve etba'larının hüsn-ü teveccühlerini muhafaza niyetiyle itiraz edecekler, belki dehşetli mukabele etmek ihtimali var. Böyle hâdiselerin vukuunda, bizlere itidal-i dem ve sarsılmamak ve adavete girmemek ve o muarız taifenin de rüesalarını çürütmemek gerektir." **K:196**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MÜRŞİD

Bu kelime, irşad edici manasında olup (rüşd) masdar kelimesinden alınmıştır. Rüşd, Kur'anın ders verdiği gibi istikametli olup, ifrat ve tefritten uzak olmak manasını ifade eder. Kur'anda iştikaklariyle 19 def'a geçer. Risale-i Nurda da tekraren geçer. Bunlardan bazıları okunacak. Mesela: Hz.Üstad diyor ki:

"Hazmolmayan İlim Telkin Edilmemeli

Hakikî **mürşid-i âlim** koyun olur, kuş olmaz. Hasbî verir ilmini.

Koyun verir kuzusuna hazmolmuş musaffâ sütünü.

Kuş veriyor ferhine lüab-âlûd kayyını." **S:706**

Yani hakiki mürşid öğrendiği ilmi önce kendi vicdanında seciye olup yaşamalı ve sonra irşad eder. Aksi halde لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ (61:2) ayetinin itabına muhatab olunur. Bu mana ile alakalı olarak (İlim amel içindir) isimli bir derleme vardır.

Yine Hz. Üstad diyor: "Sahabelerden ve Tâbiîn ve Tebe-i Tâbiînden en yüksek mertebeli **velayet-i kübra** sahibi olan zâtlar, nefs-i Kur'andan bütün letaiflerinin hisselerini aldıklarından ve Kur'an onlar için hakikî ve kâfi bir **mürşid** olduğundan gösteriyor ki: Her vakit Kur'an-ı Hakîm, hakikatları ifade ettiği gibi, **velayet-i kübra feyizlerini** dahi **ehil olanlara** ifaza eder.

Evet **zahirden** hakikata geçmek iki suretledir:

Biri: Tarîkat berzahına girip, seyr ü sülûk ile kat'-ı meratib ederek hakikata geçmektir.

İkinci Suret: Doğrudan doğruya, **tarîkat berzahına uğramadan**, lütf-u İlahî ile hakikata geçmektir ki, **Sahabeye ve Tâbiîne has** ve yüksek ve kısa tarîk şudur. Demek hakaik-i Kur'aniyeden tereşşuh eden Nurlar ve o Nurlara tercümanlık eden Sözler, o hâssaya mâlik olabilirler ve mâliktirler." **M:356**

Bu kısımda, Risale-i Nur, sahabe ve tabiine has olan cadde-i Kübra-i Kur'aniye yoludur. Tarikata girmeden müceddidiyetin vehbî ilmiyle irşad ediyor, hakikate geçilir diye Risale-i Nurun yüksek makamına dikkat çekiliyor.

"Kardeşim Abdülmecid, biraderzadem **Abdurrahman'ın (Rahmetullahi Aleyh) vefatı üzerine** ve daha sair elîm ahvalât içinde bir perişaniyet hissetmişti. Hem elimden gelmeyen manevî himmet ve meded bekliyordu. Ben onunla muhabere etmiyordum. Birdenbire mühim birkaç Söz'ü ona gönderdim. O da mütalaa ettikten sonra yazıyor ki: "Elhamdülillah kurtuldum! Çıldıracaktım. Bu Sözler'in herbiri birer **mürşid** hükmüne geçti. Çendan bir **mürşidden ayrıldım, fakat çok mürşidleri birden buldum**, kurtuldum." diye yazıyordu. Ben baktım ki, hakikaten Abdülmecid güzel bir mesleğe girip o eski vaziyetlerinden kurtulmuş.

Daha bu beş misal gibi pek çok misaller var. Onlar gösteriyorlar ki: Ulûm-u imaniye, hususan doğrudan doğruya **ihtiyaca binaen** ve **yaralarına devaen** Kur'an-ı Hakîm'in

esrarından manevî ilâçlar alınsa ve tecrübe edilse; elbette o ulûm-u imaniye ve o edviye-i ruhaniye, **ihtiyacını hissedenlere** ve **ciddî ihlas ile istimal edenlere** yeter, kâfi gelir. Onları satan ve gösteren eczacı ve dellâl ne halde bulunursa bulunsun; âdi olsun, müflis olsun, zengin olsun, makam sahibi olsun, hizmetkâr olsun çok fark yoktur." **M:358**

Bu kısımda dahi, Risale-i Nurun ihtiyac duyularak ve ciddi ihlas ile okunsa veya dinlense, âlî bir irşad ile mürşidlik faziletine sahib olduğu nazara veriliyor. Mezkür iki şart nazara alınmalı.

"Madem **Kur'an-ı Hakîm mürşidimizdir**, üstadımızdır, imamımızdır, herbir âdâbda rehberimizdir; O, kendi kendini medhediyor. Biz de onun dersine ittibaan, onun tefsirini medhedeceğiz.

Hem madem yazılan Sözler onun bir nevi tefsiridir ve o risalelerdeki hakaik, Kur'anın malıdır ve hakikatlarıdır. Ve madem Kur'an-ı Hakîm ekser surelerde, hususan الٓرٰ (10:1) larda حٰمٓ (40:1) lerde kendi kendini kemal-i haşmetle gösteriyor, kemalâtını söylüyor, lâyık olduğu medhi kendi kendine ediyor. Elbette Sözler'de in'ikas etmiş Kur'an-ı Hakîm'in lemaat-ı i'caziyesinden ve o hizmetin makbuliyetine alâmet olan inayat-ı Rabbaniyenin izharına mükellefiz. Çünki o üstadımız öyle eder ve öyle ders verir." **M:368**

Burada hakaik-i Kur'aniyenin hukukunu ilan etmekle korumak gerektiği anlaşılıyor.

"Sual: Âhirzamanda Hazret-i Mehdi geleceğine ve fesada girmiş âlemi ıslah edeceğine dair müteaddid rivayat-ı sahiha var. Halbuki şu zaman, cemaat zamanıdır; şahıs zamanı değil! Şahıs ne kadar dâhî ve hattâ yüz dâhî derecesinde olsa, bir cemaatın mümessili olmazsa, bir cemaatin şahs-ı manevîsini temsil etmezse; muhalif bir cemaatın şahs-ı manevîsine karşı mağlubdur. Şu zamanda -kuvvet-i velayeti ne kadar yüksek olursa olsun- böyle bir cemaat-ı beşeriyenin ifsadat-ı azîmesi içinde nasıl ıslah eder? Eğer Mehdi'nin bütün işleri hârika olsa, şu dünyadaki hikmet-i İlahiyeye ve kavanin-i âdetullaha muhalif düşer. Bu Mehdi mes'elesinin sırrını anlamak istiyoruz?

Elcevab: Cenab-ı Hak kemal-i rahmetinden, şeriat-ı İslâmiyenin ebediyetine bir eser-i himayet olarak, herbir fesad-ı ümmet zamanında bir **muslih** veya bir **müceddid** veya bir **halife-i zîşan** veya bir **kutb-u a'zam** veya bir **mürşid-i ekmel** veyahud bir **nevi Mehdi** hükmünde mübarek zâtları göndermiş; fesadı izale edip, milleti ıslah etmiş; Din-i Ahmedîyi (A.S.M.) muhafaza etmiş. Madem âdeti öyle cereyan ediyor, **âhirzamanın en büyük fesadı zamanında;** elbette en büyük bir **müçtehid**, hem en büyük bir **müceddid**, hem **hâkim**, hem **mehdi**, hem **mürşid**, hem **kutb-u a'zam** olarak bir zât-ı nuranîyi gönderecek ve o zât da Ehl-i Beyt-i Nebevîden olacaktır. Cenab-ı Hak bir dakika zarfında beyn-es sema vel-arz âlemini bulutlarla doldurup boşalttığı gibi, bir saniyede denizin fırtınalarını teskin eder ve bahar içinde bir saatte yaz mevsiminin nümunesini ve yazda bir saatte kış fırtınasını icad eden Kadîr-i Zülcelal; Mehdi ile de âlem-i İslâmın zulümatını dağıtabilir. Ve va'detmiştir, va'dini elbette yapacaktır. **Kudret-i İlahiye noktasında bakılsa**, gayet kolaydır. **Eğer daire-i esbab ve hikmet-i Rabbaniye noktasında düşünülse**, yine o kadar makul ve vukua lâyıktır ki; eğer Muhbir-i Sadık'tan rivayet olmazsa dahi, herhalde öyle olmak lâzım gelir ve olacaktır diye ehl-i tefekkür hükmeder. Şöyle ki: Felillahilhamd

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى اِبْرَاهِيمَ وَ عَلَى آلِ

اِبْرَاهِيمَ فِى الْعَالَمِينَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

duası -umum ümmet, umum namazında, günde beş defa tekrar ettikleri bu dua- bilmüşahede kabul olmuştur ki**; Âl-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm**, Âl-i İbrahim Aleyhisselâm gibi öyle bir vaziyet almış ki; umum mübarek silsilelerin başında, umum aktar ve a'sarın mecma'larında o nuranî zâtlar kumandanlık ediyorlar.**(Haşiye)** Ve öyle bir kesrettedirler ki; o kumandanların mecmu'u, muazzam bir ordu teşkil ediyorlar. Eğer **maddî şekle girse** ve bir **tesanüd ile bir fırka** vaziyetini alsalar, İslâmiyet dinini **milliyet-i mukaddese** hükmünde rabıta-i ittifak ve intibah yapsalar, hiçbir milletin ordusu onlara karşı dayanamaz! İşte o pek kesretli o muktedir ordu, **Âl-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'dır ve Hazret-i Mehdi'nin en has ordusudur." M:440**

"اِلاَّ الْمَوَدَّةَ فِى الْقُرْبٰى (42:23) âyetinin bir kavle göre manası: "Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, vazife-i risaletin icrasına mukabil ücret istemez, yalnız Âl-i Beytine meveddeti istiyor." Eğer denilse: Bu manaya göre karabet-i nesliye cihetinden gelen bir faide gözetilmiş görünüyor. Halbuki, اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقٰيكُمْ (49:13) sırrına binaen karabet-i nesliye değil, belki kurbiyet-i İlahiye noktasında vazife-i risalet cereyan ediyor?

Elcevab: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, **gayb-aşina** nazarıyla görmüş ki: **Âl-i Beyti, Âlem-i İslâm içinde bir şecere-i nuraniye hükmüne geçecek**. Âlem-i İslâmın bütün tabakatında kemalât-ı insaniye dersinde rehberlik ve **mürşidlik vazifesini görecek zâtlar, ekseriyet-i mutlaka ile Âl-i Beytten çıkacak**. Teşehhüddeki ümmetin "Âl" hakkındaki duası ki,

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى **آلِ** سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيمَ وَ عَلٰى آلِ اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

dir. Makbul olacağını keşfetmiş, yani nasılki millet-i İbrahimiye'de ekseriyet-i mutlaka ile nuranî rehberler Hazret-i İbrahim'in (A.S.) **âlinden, neslinden** olan enbiya olduğu gibi; ümmet-i Muhammediyede de (A.S.M.) **vezaif-i azîme-i İslâmiyette** ve ekser turuk ve mesalikinde Enbiya-i Benî-İsrail gibi, Aktab-ı Âl-i Beyt-i Muhammediyeyi (A.S.M.) görmüş. Onun için قُلْ لاَ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا اِلاَّ الْمَوَدَّةَ فِى الْقُرْبٰى (42:23) demesiyle emrolunarak, Âl-i Beyte karşı ümmetin meveddetini istemiş. Bu hakikatı teyid eden diğer rivayetlerde ferman etmiş: "**Size iki şey bırakıyorum. Onlara temessük etseniz, necat bulursunuz**. Biri: **Kitabullah**, biri: **Âl-i Beytim**." [1] Çünki Sünnet-i Seniyenin menbaı ve **muhafızı** ve her cihetle iltizam etmesiyle mükellef olan Âl-i Beyttir." **L:21**

Burada geçen (kitabullah)dan maksad, müceddidlerin Kur'andan gösterdikleri ders ve hükümlerdir. (Al-i beyt)ten murad ise, bu makamda müceddidlerdir. Risale-i Nurun şahs-ı manevisi son müceddid ve mehdi-i a'zam olup Âl-i Beytin son halkasıdır. Hz. Üstad diyor ki:

(Haşiye): Hattâ onlardan bir tanesi olan Seyyid Ahmed-üs Sünusî, milyonlar müride **kumandanlık** ediyor. Seyyid Idris gibi diğer bir zât, yüzbinden fazla müslümanlara **kumandanlık** ediyor. Seyyid Yahya gibi bir başka seyyid, yüzbinler adamlara **emirlik** ediyor ve hâkeza_ Bu seyyidler kabilesinin efradlarında böyle zahirî **kahramanlar** çok olduğu gibi; **Seyyid Abdülkadir-i Geylanî**, **Seyyid Ebulhasen-i Şazelî**, **Seyyid Ahmed-i Bedevi** gibi manevî kahramanların kahramanları dahi varlarmış.

[1] **Kudsî Kaynaklar:660. Hadis sıra no.**

"Risale-i Nur, bu hizmeti lillahilhamd en müşkil ve ağır zamanlarda yapmış ve yapıyor. Risale-i Nur dairesi, Hazret-i Ali ve Hasan ve Hüseyn'in (R.A.) ve Gavs-ı A'zam'ın (K.S.) -ihbarat-ı gaybiyeleriyle- şakirdlerinin bu zamanda bir dairesidir." **E:67**

İşte Hz. Üstad ve halis ve sadık cemaatı, âl-i beytin son taifesi olduğu ortaya çıkınca, âl-i beyte muhabbetin şeklinin tesbiti gerekiyor:

"Muhabbetullah, ittiba-ı Sünnet-i Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ı istilzam eder. Çünki Allah'ı sevmek, onun marziyatını yapmaktır. Marziyatı ise, en mükemmel bir surette Zât-ı Muhammediyede (A.S.M.) tezahür ediyor. Zât-ı Ahmediyeye (A.S.M.) harekât ve ef'alde benzemek, iki cihetledir:

Birisi: Cenab-ı Hakk'ı sevmek cihetinde emrine itaat ve marziyatı dairesinde hareket etmek, o ittibaı iktiza ediyor. Çünki bu işde en mükemmel imam, Zât-ı Muhammediyedir (A.S.M.).

İkincisi: Madem Zât-ı Ahmediye (A.S.M.), insanlara olan hadsiz ihsanat-ı İlahiyenin en mühim bir vesilesidir. Elbette Cenab-ı Hak hesabına, hadsiz bir muhabbete lâyıktır. İnsan, sevdiği zâta eğer benzemek kabil ise, fıtraten benzemek ister. İşte Habibullah'ı sevenlerin, sünnet-i seniyesine ittiba ile ona benzemeye çalışmaları, kat'iyyen iktiza eder." **L:58**

" قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ (3:31) âyet-i azîmesi, ittiba-ı Sünnet ne kadar mühim ve lâzım olduğunu pek kat'î bir surette ilân ediyor. Evet şu âyet-i kerime, kıyasat-ı mantıkıye içinde, kıyas-ı istisnaî kısmının en kuvvetli ve kat'î bir kıyasıdır. Şöyle ki: Nasıl mantıkça kıyas-ı istisnaî misali olarak deniliyor: "Eğer güneş çıksa, gündüz olacak." Müsbet netice için denilir: "Güneş çıktı, öyle ise netice veriyor ki: Şimdi gündüzdür." Menfî netice için deniliyor: "Gündüz yok, öyle ise netice veriyor ki: Güneş çıkmamış". Mantıkça, bu müsbet ve menfî iki netice kat'îdirler. Aynen böyle de: Şu âyet-i kerime der ki: "Eğer Allah'a muhabbetiniz varsa, Habibullah'a ittiba edilecek. İttiba edilmezse, netice veriyor ki: Allah'a muhabbetiniz yoktur." Muhabbetullah varsa, netice verir ki: Habibullah'ın Sünnet-i Seniyesine ittibaı intac eder." **L:52**

"Ağaç, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a meyl ve iştiyak gösteriyor.. sizler daha ziyade iştiyaka, meyle müstehaksınız." Biz de deriz ki: Evet hem ona iştiyak ve meyl ve muhabbet, onun Sünnet-i Seniyesine ve Şeriat-ı Garrasına ittiba' iledir." **M:131**

Üstad ve mürşid, masdar ve menba' telakki edilmemek gerektir.

"Nasılki bir cemaatın malı bir adama verilse zulüm olur. Veya cemaata ait vakıfları bir adam zabtetse zulmeder. Öyle de: Cemaatın sa'yleriyle hasıl olan bir neticeyi veya cemaatın haseneleriyle terettüb eden bir şerefi, bir fazileti, o cemaatın reisine veya üstadına vermek; hem cemaata, hem de o üstad veya reise zulümdür. Çünki enaniyeti okşar, gurura sevkeder. Kendini kapıcı iken, padişah zannettirir. Hem kendi nefsine de zulmeder. Belki bir nevi şirk-i hafîye yol açar. Evet bir kal'ayı fetheden bir taburun ganîmetini ve muzafferiyet ve şerefini, binbaşısı alamaz. Evet üstad ve **mürşid**, masdar ve menba telakki edilmemek gerektir. Belki mazhar ve ma'kes olduklarını bilmek lâzımdır. Meselâ: Hararet ve ziya, sana bir âyine vasıtasıyla gelir. Senden Güneş'e karşı minnetdar olmaya bedel, âyineyi masdar telakki edip, Güneş'i unutup, ona minnetdar olmak, divaneliktir. Evet âyine muhafaza edilmeli, çünki mazhardır. İşte **mürşidin** ruhu ve kalbi bir âyinedir. Cenab-ı Hak'tan gelen feyze ma'kes olur, müridine aksedilmesine de vesile olur. Vesilelikten fazla feyiz noktasında makam verilmemek lâzımdır. Hattâ bazı olur ki, masdar telakki edilen bir üstad, ne mazhardır, ne masdardır. Belki müridinin safvet-i ihlasıyla ve kuvvet-i irtibatıyla ve ona hasr-ı nazar ile o mürid başka yolda aldığı füyuzatı, üstadının mir'at-ı ruhundan gelmiş görüyor. Nasılki bazı

adam, manyetizma vasıtasıyla bir cama dikkat ede ede âlem-i misale karşı hayalinde bir pencere açılır. O âyinede çok garaibi müşahede eder. Halbuki âyinede değil, belki âyineye olan dikkat-i nazar vasıtasıyla âyinenin haricinde hayaline bir pencere açılmış görüyor. Onun içindir ki, bazan nâkıs bir şeyhin hâlis müridi, şeyhinden daha ziyade kâmil olabilir ve döner şeyhini irşad eder ve şeyhinin şeyhi olur." **L:135**

Yani Risale-i Nurda israrla nazara verilen merciiyet meselesinde kitab esas alınmalıdır. Sahıslar kitaba bağlılıkları sebebiyle ve bağlılık derecesine göre hürmet görürler diye hakikat mesleği nazara veriliyor.

"Sizin tesanüdünüze benim ziyade ehemmiyet verdiğimin sebebi yalnız bize ve Risale-i Nur'a menfaati için değil, belki tahkikî imanın dairesinde olmayan ve nokta-i istinada ve sarsılmayan bir cemaatin kat'î buldukları bir hakikata dayanmağa pek çok muhtaç bulunan avam-ı ehl-i iman için dalalet cereyanlarına karşı yılmaz, çekilmez, bozulmaz, aldatmaz bir merci', bir **mürşid**, bir hüccet olmak cihetiyle sizin kuvvetli tesanüdünüzü gören kanaat eder ki; bir hakikat var, hiç bir şeye feda edilmez, ehl-i dalalete başını eğmez, mağlub olmaz diye kuvve-i maneviyesi ve imanı kuvvet bulur, ehl-i dünyaya ve sefahete iltihaktan kurtulur."**Ş:320**

"Evet bu asrın ehemmiyetli ve manevî ve ilmî bir **mürşidi** olan Risalet-in Nur'un heyet-i mecmuası, sair şahsî büyük **mürşidler** gibi kendine muvafık ve hakikat-ı ilmiyeye münasib olarak, birkaç nevide ve bilhassa hakaik-i imaniyenin izharında, intişarında azîm kerametleri olduğu gibi; üç keramet-i zahiresi bulunan Mu'cizat-ı Ahmediye, Onuncu Söz ve Yirmidokuzuncu Söz ve Âyet-ül Kübra gibi çok risaleleri dahi herbiri kendine mahsus kerametleri bulunduğunu çok emareler ve vakıalar bana kat'î bir kanaat vermiş. Hattâ sekeratta bulunan talebelerine imanını kurtarmak için bir **mürşid** gibi yetiştiğine müteaddid vakıalar şübhe bırakmıyor." **K:10**

"Hem madem bu zamanda **her şeyin fevkinde hizmet-i imaniye** en ehemmiyetli bir vazifedir; hem kemmiyet ise keyfiyete nisbeten ehemmiyeti azdır; hem muvakkat ve mütehavvil siyaset âlemleri ebedî, daimî, sabit hidemat-ı imaniyeye nisbeten ehemmiyetsizdir, mikyas olamaz, medar da olamaz. **Risale-i Nur'un talimatı dairesinde** ve bizlere bahşettiği hizmet noktasında feyizli makamlara kanaat etmeliyiz. Haddinden fazla fevkalâde hüsn-ü zan ve müfritane âlî makam vermek yerine, fevkalâde sadakat ve sebat ve **müfritane irtibat** ve ihlas lâzımdır. Onda terakki etmeliyiz." **K:89**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MÜRTED

Bu kelime, sülas-i mücerred denilen ve kelimenin aslî ve kökü olan "redd" olup islamiyeti reddetmek helaketini ifade eder. İrtidad eden. İslâm dininden dönen. Fıkıhta şöyle tarif ediliyor:

"İrtidad, din-i celil-i İslâmı kabul ettikten sonra dönmektir. Yani, esasen müslüman olan veya bilahare İslâm dinini kabul etmiş bulunan bir şahsın, bilahare dönüp başka bir dine intisab etmesi veya hiçbir din ile mukayyed bulunmayıp inkâr-ı mahza sapması demektir. Bu hale "riddet" de denir. Böyle bir şahsa da "mürted" denir." **(Hukuk-ı İstılahat-ı Fıkhiye kamusu: ci:3, shf: 363)**

Sual: "Neden **bir rükün ve hakikat-ı imaniyeyi inkâr eden mürted olur**, **küfr-ü mutlaka** düşer ve kabul etmeyen İslâmiyetten çıkar? Halbuki sair erkân-ı imaniyeye imanı varsa, onu küfr-ü mutlaktan kurtarmak lâzım geliyor?

Elcevab: iman altı rüknünden çıkan öyle bir vahdanî hakikattır ki, tefrik kabul etmez. Ve öyle bir küllîdir ki, tecezzi kaldırmaz. Ve öyle bir külldür ki kabil-i inkısam olmazlar. Çünki herbir rükn-ü imanî, kendini isbat eden hüccetleriyle sair erkân-ı imaniyeyi isbat eder. Herbiri herbirisine gayet kuvvetli bir hüccet-i azam olur Öyle ise bütün erkânı, bütün delilleriyle sarsmayan bir fikr-i bâtıl, hakikat nazarında birtek rüknü, belki bir hakikatı iptal edip inkâr edemez. Belki adem-i kabul perdesi altında gözünü kapamakla, bir küfr-ü inadî yapabilir. Gitgide küfr-ü mutlaka düşer; **insaniyeti mahvolur.** Hem maddi, hem manevi Cehennem'e gider." **Ş:237**

"**Bizde** biri fâsık olsa galiben ahlâksız ve vicdansız olur. Zira arzuyu masiyet, vicdandaki imanın sadasını susturmakla inkişaf edebilir. Demek vicdanını ve maneviyatını sarsmadan, istihfaf etmeden **tam ihtiyar ile** şerri işlemez. Onun için İslâmiyet; fâsıkı hain bilir, şehadetini reddeder. Mürtedi zehir bilir, idam eder. Hristiyan bir zimmîyi ve kâfir muahidi ibka eder. Hanefi Mezhebi zimmînin şehadetini kabul eder." **H:144**

"İslâmiyet, sair dinlere kıyas edilmez. Bir müslüman, İslâmiyetten çıksa ve dinini terketse, daha hiçbir peygamberi kabul edemez; belki Cenab-ı Hakk'ı dahi ikrar edemez ve belki hiçbir mukaddes şeyi tanımaz; belki kendinde kemalâta medar olacak bir vicdan bulunmaz, tefessüh eder. Onun için İslâmiyet nazarında, harbî kâfirin hakk-ı hayatı var. Hariçte olsa müsalaha etse, dahilde olsa cizye verse; İslâmiyetçe hayatı mahfuzdur. Fakat mürtedin hakk-ı hayatı yoktur. Çünki vicdanı tefessüh eder, hayat-ı içtimaiyeye bir zehir hükmüne geçer. Halbuki Hristiyanın bir dinsizi, yine hayat-ı içtimaiyeye nafi' bir vaziyette kalabilir. Bazı mukaddesatı kabul eder ve bazı Peygamberlere inanabilir ve Cenab-ı Hakk'ı bir cihette tasdik edebilir." **M:438**

"İslâmiyet, hakiki hürriyet rejiminin bütün esaslarını ve iyiliklerini tazammun ettikten başka, insanlık dünyasının en büyük ihtiyaç ve mes'elesi olan ruhî, manevî ve ebedî hayatın teminatı ve müjdesini vermek cihetinden de en üstün emsalsiz bir hidayet yoludur. Hem hürriyet-i vicdana zahiren aykırı görülen bu irtidad cezası, hürriyet-i vicdana aykırı değil, belki hürriyet-i vicdanla beraber, her türlü meşru hürriyetlerin varlığı için zaruridir. Zira mürtedlerin (anarşistlerin)istila ettiği yerde hiç bir hürriyetin varlığı düşünülemez. O halde

hayatta ya hürriyet ve ehl-i hürriyet hâkim olacak veya irtidad ve anarşi vahşeti istila edecek. Demek bu iki zıd kutub, birbirini ifna eder. İşte anarşi, hürriyetleri ilga ettiğinden, hürriyet nizamında anarşiye hakk-ı hayat tanınmaz.

"Ey müslümanları dünyaya şiddetle teşvik eden ve san'at ve terakkiyat-ı ecnebiyeye cebr ile sevkeden bedbaht hamiyet-füruş! Dikkat et, bu milletin bazılarının din ile bağlandıkları rabıtaları kopmasın! Eğer böyle ahmakane körükörüne topuzların altında bazıların dinden rabıtaları kopsa, o vakit hayat-ı içtimaiyede bir semm-i katil hükmünde o dinsizler zarar verecekler. Çünki mürtedin vicdanı tamam bozulduğundan, hayat-ı içtimaiyeye zehir olur. Ondandır ki, ilm-i usûlde "Mürtedin hakk-ı hayatı yoktur. Kâfir eğer zimmî olsa veya musalaha etse, hakk-ı hayatı var" diye usûl-i Şeriatın bir düsturudur. Hem mezheb-i Hanefiyede, ehl-i zimmeden olan bir kâfirin şehadeti makbuldür. Fakat fâsık merdud-üş şehadettir, çünki haindir.

Ey bedbaht fâsık adam! Fâsıkların kesretine bakıp aldanma ve "Ekseriyetin efkârı benimle beraberdir" deme! Çünki fâsık adam, fıskı isteyerek ve bizzât taleb edip girmemiş; belki içine düşmüş çıkamıyor. Hiçbir fâsık yoktur ki, sâlih olmasını temenni etmesin ve âmirini ve reisini mütedeyyin görmek istemesin. İllâ ki, el'iyazü billah irtidad ile vicdanı tefessüh edip, yılan gibi zehirlemekten lezzet alsın." **L:122**

"Fitneyi ateşlendiren ve talim eden irtidadkâr bir şahs-ı manevînin mevcud olduğunu ve bu manevî şahsın hayaline göründüğünü söylemekte, fakat kim olduğunu bildirmemektedir. Ehl-i vukuf medar-ı ittiham etmişler. Acaba dünyada insî ve cinnî şeytanlar hiç boş dururlar mı? Onların daima fenalıkları yapmak ve yaptırmakla meşgul olduklarından, bu vukufsuz ehl-i vukuf hiç bilmemişler mi ki, manasız ilişiyorlar. Madem manevî demiş, madem kim olduğunu bildirmemiş, dünyada hiçbir mahkeme böyle manevî bir adama, yani bir şeytana hakaret ettin, diye seni mahkemeye vereceğiz diyen, elbette sözüne zerre mikdar ehemmiyet verilmez bir hezeyan hükmündedir." **Em:133**

Hem "Neden hiçbir siyasetle alâkaları olmayan ve yalnız îmân ve Kur'ân cadde-i kübrâsında giden ve kendilerini ve vatandaşlarını îdam-ı ebedîden ve haps-i münferidden kurtarmak için Kur'ân'ın hakikî tefsiri olan Risale-i Nur gibi gayet hak ve hakikat bir eseri okuyanlara ve hiçbir siyasî cemiyetle münasebeti olmayan o hâlis dindarların birbiriyle uhrevî dostluk ve uhuvvetlerine cemiyet nâmı verip ilişmişsiniz? Onları pek acib bir kanunla mahkûm ettiniz ve etmek istediniz!" dedikleri zaman ne cevab vereceksiniz? Biz de sizlerden soruyoruz ve sizi iğfal eden ve adliyeyi şaşırtan ve hükûmeti bizimle vatana ve millete zararlı bir surette meşgul eyleyen muarızlarımız olan zındıklar ve münafıklar, istibdad-ı mutlaka "cumhuriyet" nâmı vermekle, irtidad-ı mutlakı rejim altına almakla, sefahet-i mutlak'a "medeniyet" ismi vermekle, cebr-i keyfî-i küfrîye "kanun" ismini takmakla hem sizi iğfal, hem hükûmeti işgal, hem bizi perişan ederek, hâkimiyet-i İslâmiyeye ve millete ve vatana ecnebi hesabına darbeler vuruyorlar." **T:416**

"Bir müslüman "El-iyâzübillâh" eğer irtidat etse, küfr-ü mutlaka düşer, bir derece yaşatan küfr-ü meşkûkde kalmaz. Ecnebi dinsizleri gibi de olmaz. Ve lezzet-i hayat noktasında, mâzi ve müstakbeli olmıyan hayvandan yüz derece aşağı düşer. Çünki, geçmiş ve gelecek mevcudatın ölümleri ve ebedî müfarakatları, onun dalâleti cihetiyle, onun kalbine mütemadiyen hadsiz firakları ve elemleri yağdırıyor." **T:558**

Ecnebi dinsizleri gibi yaşarız diyen azgın bir mürtede verilen ibretlik bir cevabın bir kısmı aynen şöyledir:

"Ecnebi dinsizleri gibi de olamazsın. Çünki onlar bir Peygamberi inkâr etse, diğerlerine inanabilirler. Peygamberleri bilmese de, Allah'a inanabilir. Bunu da bilmezse, kemalâta medar bazı seciyeleri bulunabilir. Fakat bir müslüman, en âhir ve en büyük ve dini

ve daveti umumî olan Âhirzaman Peygamberi Aleyhissalâtü Vesselâm'ı inkâr etse ve zincirinden çıksa, daha hiçbir Peygamberi, hattâ Allah'ı kabul etmez. Çünki bütün Peygamberleri ve Allah'ı ve kemalâtı onunla bilmiş. Onlar onsuz kalbinde kalmaz. Bunun içindir ki, eskiden beri her dinden İslâmiyete giriyorlar. Ve hiç bir Müslüman, hakikî Yahudi veya Mecusi veya Nasrani olmaz. Belki dinsiz olur, seciyeleri bozulur; vatana, millete muzır bir halete girer." isbat ettim. O muannid ve mütemerrid şahsın daha tutunacak bir yeri kalmadı. Kayboldu, Cehennem'e gitti." **Ş:200**

Demek islamiyetten çıkıp mürted olan kişi, dünyada da manevî cehennemde kalır.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MÜSAMAHA

Dinimizde güzel ahlâktan olan müsamahayı; "dinî esaslardan taviz verip fedakârlık etme" şeklinde anlamak doğru değildir. Zira hukukullahtan, hukuk-u umumiyeden taviz vermeye ve müsamaha göstermeye kimsenin salahiyeti yoktur. Bu hususta Bediüzzaman Hazretlerinin şu şiddetli ifadeyi kullandığını görüyoruz:

"Ey hitabet-i umumiye sıfatı ile, **gazete lisanıyla konferans veren muharrir**! Sen, kendi nefsini aşağı göstermeye ve nedamet ederek kusurlarını ilân etmeye hakkın var. Fakat **şeair-i İslâmiyeye zıd ve muhalif olan herzeler ile İslâmiyeti lekelendirmeğe** kat'iyyen hakkın yoktur.

Seni kim tevkil etmiştir? Fetvayı nereden alıyorsun? Hangi hakka binaen **milletin namına, ümmetin hesabına** İslâmiyet hakkında hezeyanları savurarak dalaletini neşr ve ilân ediyorsun? Milleti, ümmeti kendin gibi dâll zannetme. Dalaletini kime satıyorsun? **Burası İslâmiyet memleketidir**, **Yahudi memleketi değildir.** Cumhur-u mü'minînin kabul etmediği bir şeyin gazete ile ilânı, milleti dalalete davettir, hukuk-u ümmete tecavüzdür. Bir adamın hukukuna tecavüze cevaz-ı kanunî olmadığı halde, koca bir milletin belki âlem-i İslâmın hukukuna hangi cesarete binaen tecavüz ediyorsun? **Ağzını kapat!**.." **Ms:89**

"Bir haslet.. yer ayrı, sîma bir. Kâh dev, kâh melek, kâh sâlih, kâh tâlih; misali şunlardır:

Zaîfin kavîye karşı izzet-i nefsi sayılan bir sıfat, ger olursa kavîde, tekebbür ve gururdur.

Kavînin bir zaîfe karşı da tevazuu sayılan bir sıfatı, ger olursa zaîfte, tezellül ve riyadır.

Bir ulü-l emr, makamında olursa ciddiyeti, vakardır; mahviyeti, zillettir.

Hanesinde bulunsa mahviyeti tevazu', ciddiyeti kibirdir.

Mütekellim-i vahde olsa eğer bir zâtta: **Müsamaha, hamiyet. Fedakârlık; bir haslet, bir amel-i sâlihtir**.

Mütekellim-i maalgayr olsa eğer o zâtta: Müsamaha, hıyanet. Fedakârlık; bir sıfat, bir amel-i tâlihtir.

Tertib-i mebadide tevekkül, tenbelliktir. Terettüb-ü netice noktasındaki **tefviz**, tevekkül-ü şer'îdir.

Semere-i sa'yine, kısmetine rıza ise, memduh bir **kanaattır**, meyl-i sa'ye kuvvettir.

Mevcud mala iktifa, mergub kanaat değil; belki dûn-himmetliktir. Misaller daha çoktur.

Kur'an mutlak zikreder, **sâlihat ve takvayı**. İbhamında remz eder makamatın tesiri. Îcazı bir tafsildir. Sükûtu geniş sözdür." **S:725**

“Aziz, sıddık kardeşlerim!

Birden ruhuma gelmiş bir endişeyi beyan ediyorum:

Ehl-i dalalet, Risale-i Nur’un **elmas kılınçlarına** mukabele edemedikleri için, şakirdleri içinde derd-i maişet cihetinden ve bahar mevsimi gafletinden istifade ederek; -**meşrebler** veya **hissiyatları** muhalefetinden- zayıf damarları bulup şakirdler içindeki tesanüdü sarsmak istediklerini hissettim ve anladım. Sakın! Çok dikkat ediniz, içinize bir mübayenet düşmesin. İnsan hatadan hâlî olamaz, fakat tövbe kapısı açıktır. **Nefis ve şeytan**, sizi kardeşinize karşı itiraza ve **haklı olarak tenkide** sevkettiği vakit deyiniz ki: “Biz değil böyle **cüz’î hukukumuzu**, belki **hayatımızı ve haysiyetimizi ve dünyevî saadetimizi**, Risale-i Nur’un en kuvvetli rabıtası olan **tesanüde** feda etmeye mükellefiz. O bize kazandırdığı netice itibariyle dünyaya, **enaniyete** ait herşeyi feda etmek vazifemizdir.” deyip nefsinizi susturunuz! Medar-ı niza’ bir mes’ele varsa, **meşveret** ediniz. Çok sıkı tutmayınız, herkes bir meşrebde olmaz. **Müsamaha** ile birbirine bakmak, şimdi elzemdir.” **K:234**

Yani bu kısımda beyan olunduğu gibi şahsî hukukta müsamaha şarttır. Umumî hukukta meşveret veya neşriyat yolu tercih edilir. Bunun bir nümunesi şudur:

“Risale-i Nur’un mesleği, sair tarîkatlar, meslekler gibi mağlub olmayarak belki galebe ederek pek çok muannidleri imana getirmesi; pek çok hâdisatın şehadetiyle, bu asırda bir mu’cize-i maneviye-i Kur’aniye olduğunu isbat eder. O dairenin haricinde, ekseriyetle bu memlekette bu hususî ve cüz’î ve yalnız şahsî hizmet; veya mağlubane perde altında veya **bid’alara müsamaha suretinde** ve tevilat ile bir nevi tahrifat içinde hizmet-i diniye tam olamaz diye, hâdisat bize kanaat vermiş.” **E:63**

“İ’lem Eyyühel-Aziz! Geceye benzeyen gençliğim zamanında gözlerim uyumuş idi, ancak ihtiyarlık sabahıyla uyandım, mealinde olan:

وَ عَيْنِى قَدْ نَامَتْ بِلَيْلِ شَبِيبَتِى وَ لَمْ تَنْتَبِهْ اِلاَّ بِصُبْحِ مَشِيبِ şiirin şümulüne dâhilim. Çünki gençliğimde en yüksek bir intibah şahikasına çıktığımı sanıyordum. Şimdi anlıyorum ki, o intibah intibah değilmiş. Ancak uykunun en derin kuyusunda bulunmaktan ibaret imiş. Binaenaleyh medenîlerin iftihar ile dem vurdukları tenevvür-ü intibahları, benim gençlik zamanımdaki intibah kabilesinden olsa gerektir.

Onların misali, rü’yasında güya uyanıp, rü’yasını halka hikâye eden naim meselidir. Halbuki rü’yasında onun o intibahı, uykunun hafif perdesinden derin ve kalın bir perdeye intikal ettiğine işarettir. Böyle bir naim ölü gibidir. Yarıbuçuk uykuda bulunan insanları nasıl ikaz edebilir?

Ey uykuda iken kendilerini ayık zannedenler! Umûr-u diniyede **müsamaha veya teşebbühle medenîlere yanaşmayın**. Çünki aramızdaki dere pek derindir. Doldurup hatt-ı muvasalayı temin edemezsiniz. Ya siz de onlara iltihak edersiniz veya dalalete düşer boğulursunuz.” **Ms:126**

Bu kısımda şahsî ve umumî hukuk, en güzel ve açık şekilde beyan edilmiştir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MÜSLİM-MÜSLÜMAN

Kelime, selametten alınmıştır. Selamet ise, dünyevî ve uhrevî tehlikesizlik manasındadır. İslam selamete götüren dindir.

"Ülema-i İslâm ortasında "İslâm" ve "iman"ın farkları çok medar-ı bahsolmuş. Bir kısmı "ikisi birdir", diğer kısmı "ikisi bir değil, fakat biri birisiz olmaz" demişler ve bunun gibi çok muhtelif fikirler beyan etmişler. Ben şöyle bir fark anladım ki:

İslâmiyet, **iltizamdır**; iman, **iz'andır**. Tabir-i diğerle: İslâmiyet, hakka tarafgirlik ve teslim ve inkıyaddır; iman ise, hakkı kabul ve tasdiktir. Eskide bazı dinsizleri gördüm ki: Ahkâm-ı Kur'aniyeye şiddetli tarafgirlik gösteriyorlardı. Demek o dinsiz, bir cihette hakkın iltizamıyla İslâmiyete mazhardı; "dinsiz bir **müslüman**" denilirdi. Sonra bazı mü'minleri gördüm ki; ahkâm-ı Kur'aniyeye tarafgirlik göstermiyorlar, iltizam etmiyorlar.. "gayr-ı müslim bir mü'min" tabirine mazhar oluyorlar.**" M:34**

"Seyr-i sülûk-u kalbî ile ve mücahede-i ruhî ile ve terakkiyat-ı maneviye ile, insan-ı kâmil olmak için çalışmak; yani hakikî mü'min ve **tam bir müslüman olmak**; yani yalnız surî değil, belki hakikat-ı imanı ve **hakikat-ı İslâmı kazanmak**; yani şu kâinat içinde ve bir cihette kâinat mümessili olarak, doğrudan doğruya kâinatın Hâlık-ı Zülcelaline **abd olmak ve muhatab olmak** ve dost olmak ve halil olmak ve âyine olmak ve ahsen-i takvimde olduğunu göstermekle, benî-Âdemin melaikeye rüchaniyetini isbat etmek ve **seriatın imanî ve amelî cenahlarıyla makamat-ı âliyede uçmak** ve bu dünyada saadet-i ebediyeye bakmak, belki de o saadete girmektir.**" M:457**

Yani bu parağrafta ehemmiyetli 6-7 yazılı hususiyetler, Müslümanlığın ehemmiyetli meziyetleri nazara veriliyor.

Halbuki bu zamanda "…..terbiye-i İslâmiye haricinde, **müslüman namı altında olanlar,** imandan gelen hürmet ve merhamet-i mütekabileyi bulamadıklarından bütün bütün saadet-i hayatiyeyi mahvediyor, Cehennem azabı çektiriyor.**" K:252**

Hem " bir **müslüman** başkasına benzemez. Dini terkedip İslâmiyet seciyesinden çıkan bir müslim; dalalet-i mutlakaya düşer, anarşist olur, daha idare edilmez.

Evet eski terbiye-i İslâmiyeyi alanların yüzde ellisi meydanda varken ve an'anat-ı milliye ve İslâmiyeye karşı yüzde elli lâkaydlık gösterildiği halde; elli sene sonra, yüzde doksanı nefs-i emmareye tâbi' olup millet ve vatanı anarşiliğe sevketmek ihtimalinin düşünülmesi ve o belaya karşı bir çare taharrisi, yirmi sene evvel beni siyasetten ve bu asırdaki insanlarla uğraşmaktan kat'iyyen men'ettiği gibi; Risale-i Nur'u, hem şakirdlerini, bu zamana karşı alâkalarını kesmiş; hiç onlarla ne mübareze, ne meşguliyet yok.**" E:21**

"Hem bir **müslüman**, başka milletler gibi değil. Eğer dinini bıraksa anarşist olur, hiçbir kayıd altında kalamaz; istibdad-ı mutlaktan, rüşvet-i mutlakadan başka hiçbir terbiye ve tedbirle idare edilmez. Bu hakikatın çok hüccetleri, çok misalleri var. Kısa kesip sizin zekâvetinize havale ediyorum.**" E:219**

"Acaba İslâmiyetsiz iman, medar-ı necat olabilir mi?

Elcevab: İmansız İslâmiyet, sebeb-i necat olmadığı gibi; İslâmiyetsiz iman da medarı necat olamaz. Felillahilhamdü velminnetü, Kur'anın i'caz-ı manevîsinin feyziyle Risale-i Nur mizanları, din-i İslâmın ve hakaik-i Kur'aniyenin meyvelerini ve neticelerini öyle bir tarzda göstermişlerdir ki; dinsiz dahi onları **anlasa**, taraftar olmamak kabil değil. Hem iman ve İslâmın delil ve bürhanlarını o derece kuvvetli göstermişlerdir ki; **gayr-ı müslim** dahi **anlasa**, herhalde tasdik edecektir. **Gayr-ı müslim kaldığı halde, iman eder**. Evet Sözler, Tûbâ-i Cennet'in meyveleri gibi tatlı ve güzel olan iman ve İslâmiyetin meyvelerini ve saadet-i dâreynin mehasini gibi hoş ve şirin öyle neticelerini göstermişler ki, görenlere ve tanıyanlara nihayetsiz bir **tarafgirlik** ve **iltizam** ve **teslim** hissini verir. Ve silsile-i mevcudat gibi kuvvetli ve zerrat gibi kesretli iman ve İslâmın bürhanlarını göstermişler ki, nihayetsiz bir iz'an ve kuvvet-i iman verirler. Hattâ bazı defa Evrad-ı Şah-ı Nakşibendî'de şehadet getirdiğim vakit, عَلَى ذٰلِكَ نَحْيَى وَ عَلَيْهِ نَمُوتُ وَ عَلَيْهِ نُبْعَثُ غَدًا dediğim zaman, nihayetsiz bir **tarafgirlik** hissediyorum. Eğer bütün dünya bana verilse, bir hakikat-ı imaniyeyi feda edemiyorum. Bir hakikatın bir dakika aksini farzetmek, bana gayet elîm geliyor. Bütün dünya benim olsa, bir tek hakaik-i imaniyenin vücud bulmasına bilâ tereddüd vermesine, nefsim itaat ediyor.

وَ آمَنَّا بِمَا اَرْسَلْتَ مِنْ رَسُولٍ وَ آمَنَّا بِمَا اَنْزَلْتَ مِنْ كِتَابٍ وَ صَدَّقْنَا dediğim vakit nihayetsiz bir kuvvet-i iman hissediyorum. Hakaik-i imaniyenin herbirisinin aksini aklen muhal telakki ediyorum, ehl-i dalaleti nihayetsiz ebleh ve divane görüyorum." **M:34**

"Ey mu'teriz ağa!.. Ağlamak isteyen çocuk gibi veya intikam isteyen kînedar düşman gibi bahane mahane aramakla hilaf-ı şeriatla vücuda gelen ahvali ve sû'-i tefehhümden neş'et eden şübehatı sened tutmak, İslâmiyete leke getirmek pek büyük insafsızlıktır. Zira bir **müslimin** herbir sıfatı İslâmiyetten neş'et etmek lâzım gelmez.**" Mu:34**

"S- **Gayr-ı müslimlerle** nasıl müsavi olacağız?

C- Müsavat ise, fazilet ve şerefte değildir; hukuktadır. Hukukta ise, şah ve geda birdir. Acaba bir şeriat, karıncaya **bilerek** ayak basmayınız dese, tazibinden men'etse; nasıl benî âdem'in hukukunu ihmal eder? Kellâ... Biz imtisal etmedik. Evet İmam-ı Ali'nin (R.A.) âdi bir Yahudi ile muhakemesi ve medar-ı fahriniz olan Salahaddin-i Eyyubî'nin miskin bir Hristiyan ile mürafaası, sizin şu yanlışınızı tashih eder zannederim.**" Mü:30**

"S- **Gayr-ı müslimin** askerliği nasıl caiz olur?

C- Dört vecihle:

Evvela: Askerlik kavga içindir. Dünkü gün siz o dehşetli ayı ile boğuştuğunuz vakit karılar, çingeneler, çocuklar, itler size yardım ettiklerinden size ayıb mı oldu?

Sâniyen: Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın, Arab müşriklerinden muahid ve halifleri vardı. Beraber kavgaya giderlerdi. Bunlar ise, ehl-i kitabdır. Orduda toplu olmayıp müteferrik olduklarından, bizdeki ekseriyet ve kuvvet-i hissiyat, mazarrat-ı mütevehhimeye karşı sed çeker.

Sâlisen: Düvel-i İslâmiyede velev nadiren olsun **gayr-ı müslim**, askerlikte istihdam olunmuştur. Yeniçeri Ocağı buna şahiddir.**" Mü:36**

"C- Saatçı ve makineci ve süpürgeci oldukları gibi... Zira meşrutiyet, **hâkimiyet-i millettir**. Hükûmet hizmetkârdır. Meşrutiyet doğru olursa; kaymakam ve vali reis değiller, belki ücretli hizmetkârlardır. **Gayr-ı müslim** reis olamaz, fakat hizmetkâr olur. Farzediniz ki, memuriyet bir nevi riyaset ve bir ağalıktır. **Gayr-ı müslimlerden** üç bin adamı ağalığımıza,

riyasetimize şerik ettiğimiz vakitte; millet-i İslâmiyeden aktar-ı âlemde üç yüz bin adamın riyasetine yol açılıyor. Biri zayi' edip, bini kazanan zarar etmez.**" Mü:40p.1**

"Maatteessüf güzel şeylerimiz **gayr-ı müslimler** eline geçtiği gibi, güzel olan ahlâklarımızı da yine **gayr-ı müslimler** çalmışlar. Güya bir kısım içtimaî ahlâk-ı âliyemiz yanımızda revac bulmadığından, bize darılıp onlara gitmiş. Ve onların bir kısım rezaili, kendileri içinde çok revaç bulmadığından cehaletimizin pazarına getirilmiş!.. Hem büyük bir taaccüble görmüyor musunuz ki: Terakkiyat-ı hazıranın üss-ül esası ve belki din-i hakkın muktezası olan "Ben ölürsem; devletim, milletim ve ahbablarım sağdırlar" gibi kelime-i beyza ve haslet-i hamrayı **gayr-ı müslimler** çalmışlar. Çünki onların bir fedaisi der: "Ben ölürsem milletim sağ olsun, içinde bir hayat-ı maneviyem vardır." Ve bütün sefaletin ve şahsiyatın esası olan "Ben öldükten sonra dünya ne olursa olsun. İsterse tufan olsun." Veyahut وَاِنْ مِتُّ عَطْشًا فَلاَ نَزَلَ الْقَطْرُ olan kelime-i hamka ve seciye-i avrâ', himmetimizin elini tutmuş rehberlik ediyor. İşte en iyi haslet ki, dinimizin muktezasıdır. Biz ruhumuzla, canımızla, vicdanımızla, fikrimizle ve bütün kuvvetimizle demeliyiz ki: "Biz ölsek, milletimiz olan İslâmiyet haydır, ilelebed bâkidir. Milletim sağ olsun. Sevab-ı uhrevî bana kâfidir. Milletin hayatındaki hayat-ı maneviyem beni yaşattırır, âlem-i ulvîde beni mütelezziz eder. وَالْمَوْتُ يَوْمٌ نَوْرُوزِنَا " deyip, Nur'un ve hamiyetin nurlu rehberlerini kendimize rehber etmeliyiz.**" Mü:60**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MÜSTAKİM

İstikametli olmak manasında olan bu kelime, ayakta durmak manasında olan kıyam'dan alınmıştır. Mecazen, manevî sağlamlığa işaret eder.

Bu kelime Kur'anî bir tabir olarak, istikametli olmak. Kur'anın gösterdiği cadde-i kübraya bağlı kalmak yani, niyeten ve fiilen ahkâm-ı şer'iye dairesinde olmayı ifade eder. Hz. Üstad diyor ki:

" اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ dediğim vakit, baktım ki: Mazi tarafına göçüp giden kafile-i beşer içinde gayet nuranî, parlak, **enbiya**, **sıddıkîn**, **şüheda**, **evliya**, **sâlihîn** kafilelerini gördüm ki, istikbal zulümatını dağıtıp, ebede giden yolda bir **cadde-i kübra-yı müstakimde gidiyorlar.** Bu kelime beni o kafileye iltihak etmek için yol gösteriyor, belki iltihak ettiriyor. Birden, fesübhanallah dedim. Zulümat-ı istikbali tenvir eden ve kemal-i selâmetle giden bu nuranî kafile-i uzmaya iltihak etmemek, ne kadar hasaret ve helâket olduğunu zerre mikdar şuuru olan bilmesi lâzım. Acaba bid'aları icad etmekle o kafile-i uzmadan inhiraf eden; nereden nur bulabilir, hangi yoldan gidebilir? Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, rehberimiz ferman etmiş ki:

كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِى النَّارِ Acaba bu ferman-ı kat'îye karşı ülema-üs sû' tabirine lâyık bazı bedbahtlar hangi maslahatı buluyorlar, hangi fetvayı veriyorlar ki; lüzumsuz, zararlı bir surette şeair-i İslâmiyenin bedihiyatına karşı geliyorlar; tebdili kabil görüyorlar?" **M:396**

"Bu âyet-i kerime

مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ حَسُنَ أُولٰئِكَ رَفِيقًا

tabiriyle, **sırat-ı müstakimin ehli** ve hakikî **niam-ı İlahiyeye mazhar** nev-i beşerdeki taife-i Enbiya ve **kafile**-i Sıddıkîn ve **cemaat**-ı şüheda ve **esnaf**-ı sâlihîn ve enva'-ı tâbiînin bulunduklarını ifade etmekle beraber, âlem-i İslâmiyette o beş kısmın en mükemmelini dahi ayrıca sarahaten gösterdikten sonra o beş kısmın imamları ve baştaki rüesalarını sıfât-ı meşhureleriyle zikretmekle onlara delalet edip ifade ettiği gibi, ihbar-ı gayb nev'inden bir lem'a-i i'caz ile o taifelerin istikbaldeki reislerinin vaziyetlerini bir vecihle tayin ediyor. Evet

مِنَ النَّبِيِّينَ nasılki sarahatle Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'a bakıyor.

وَالصِّدِّيقِينَ fıkrasıyla Ebu Bekir-is Sıddık'a bakıyor. Hem Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'dan sonra ikinci olduğuna ve en evvel yerine geçeceğine ve "Sıddık" ismi, ümmetçe ona ünvan-ı mahsus ve sıddıkînlerin başında görüneceğine işaret ettiği gibi,

وَالشُّهَدَاءِ kelimesiyle Hazret-i Ömer, Hazret-i Osman, Hazret-i Ali Rıdvanullahi Aleyhim Ecmaîn'i üçünü beraber ifade ediyor. Hem üçü Sıddık'tan sonra nübüvvetin hilafetine mazhar

olacaklarını ve üçü de şehid olacaklarını, fazilet-i şehadetleri de sair fezaillerine ilâve edileceğini işaret ve gaybî bir surette ifade ediyor. وَالصَّالِحِينَ kelimesiyle **Ashab-ı Suffe**, Bedir, Rıdvan gibi mümtaz zevata işaret ederek وَ حَسُنَ أُولٰئِكَ رَفِيقًا cümlesiyle mana-yı sarihiyle onların ittibaına teşvik ve Tâbiînlerdeki tebaiyeti çok müşerref ve güzel göstermekle, mana-yı işarîsiyle hulefa-i erbaanın beşincisi olarak ve اِنَّ الْخِلاَفَةَ بَعْدِى ثَلاَثُونَ سَنَةً hadîs-i şerifin hükmünü tasdik ettiren müddet-i hilafeti azlığıyla beraber kıymetini azîm göstermek için o mana-yı işarîsiyle Hazret-i Hasan Radıyallahü Anh'ı gösterir." **L:34**

"Şu âhir-i Feth'in işaret-i gaybiyesini teyid eden, hem Fatiha-i Şerife'deki **sırat-ı müstakim ehli** ve صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ âyetindeki murad kimler olduğunu beyan eden, hem ebed-ül âbâdın pek uzun yolunda en nuranî, ünsiyetli, kesretli, cazibedar bir kafile-i rüfekayı gösteren ve ehl-i iman ve ashab-ı şuuru **şiddetle o kafileye tebaiyet** noktasında iltihak ve refakata mu'cizane sevkeden şu âyet

فَأُولٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ

الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِين وَ حَسُنَ أُولٰئِكَ رَفِيقًا

yine âhir-i Feth'in âhirki âyeti gibi İlm-i Belâgat'ta "maariz-ul kelâm" ve "müstetbeat-üt terakib" tabir edilen mana-yı maksuddan başka işarî ve remzî manalarla hulefa-i erbaa ve beşinci halife olan Hazret-i Hasan'a (R.A.) işaret ediyor. Gaybî umûrdan birkaç cihette haber veriyor." **L:35**

"Tarih-i beşer ve kütüb-ü mukaddese, tevatürlere ve küllî ve kat'î hâdisat ve malûmat ve müşahedat-ı beşeriyeye istinaden bil'ittifak, sarih ve kat'î bir surette haber veriyorlar ki: **Sırat-ı müstakim ehli** olan Peygamberlere (Aleyhimüsselâm) binler vakıatta istimdadlarına hârika bir tarzda gaybî imdad gelmesi ve onların istedikleri aynen verilmesi ve düşmanları olan münkirlere yüzer hâdisatta aynı zamanda gazab gelmesi ve semavî musibet başlarına inmesi kat'î şeksiz gösterir ki; bu kâinatın ve içindeki nev'-i beşerin Hakîm ve Âdil ve Muhsin ve Kerim ve Aziz ve Kahhar bir Mutasarrıfı, bir Rabbi var ki; Nuh ve İbrahim, Musa ve Hud ve Sâlih gibi (Aleyhimüsselâm) çok nebilere pek hârika bir surette tarihî ve geniş hâdiselerle muzafferiyet ve necatları vermiş ve Semud ve Âd ve Firavun kavimleri gibi çok zalimlere ve münkirlere dahi, peygamberlere isyanlarına mukabil dünyada dahi bir ceza olarak, başlarına dehşetli semavî musibetler indirmiş." **Ş:617**

" الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ : **Sırat-ı müstakim; şecaat**, **iffet**, **hikmetin** mezcinden ve hülâsasından hasıl olan adl ü adalete işarettir. Şöyle ki:

Tegayyür, inkılab ve felâketlere maruz ve muhtaç şu insan bedeninde iskân edilen ruhun yaşayabilmesi için üç kuvvet ihdas edilmiştir. Bu kuvvetlerin birincisi: **Menfaatleri celb ve cezb** için **kuvve-i şeheviye-i behimiye**. **İkincisi**: Zararlı şeyleri def' için **kuvve-i sebuiye-i gazabiye. Üçüncüsü**: Nef' ve zararı, iyi ve kötüyü birbirinden temyiz için **kuvve-i akliye-i melekiyedir**.

Lâkin insandaki bu kuvvetlere şeriatça bir hadd ve bir nihayet tayin edilmiş ise de, **fıtraten tayin edilmemiş** olduğundan bu kuvvetlerin herbirisi **tefrit**, **vasat**, **ifrat** namıyla üç mertebeye ayrılırlar." **İ:23**

"Meselâ: Kuvve-i şeheviyenin **tefrit** mertebesi humuddur ki; ne helâle ve ne de harama şehveti, iştihası yoktur. **İfrat** mertebesi **fücur**dur ki; namusları ve ırzları payimal etmek iştihasında olur. **Vasat** mertebesi ise **iffet**tir ki; helâline şehveti var, harama yoktur.

İhtar: Kuvve-i şeheviyenin yemek, içmek, uyumak ve konuşmak gibi füruatında da bu üç mertebe mevcuddur.

Ve keza **kuvve-i gazabiye**nin **tefrit** mertebesi **cebanet**tir ki, korkulmayan şeylerden bile korkar. **İfrat** mertebesi **tehevvür**dür ki, ne maddî ve ne manevî hiç bir şeyden korkmaz. Bütün istibdadlar, tahakkümler, zulümler bu mertebenin mahsulüdür. **Vasat** mertebesi ise **şecaat**tır ki; hukuk-u diniye ve dünyeviyesi için canını feda eder, meşru' olmayan şeylere karışmaz.

İhtar: Bu kuvve-i gazabiyenin füruatında da şu üç mertebenin yeri vardır.

Ve keza **kuvve-i akliye**nin **tefrit** mertebesi **gabavet**tir ki, hiç bir şeyden haberi olmaz. İfrat mertebesi cerbezedir ki; **hakkı bâtıl**, **bâtılı hak** suretinde gösterecek kadar aldatıcı bir zekâya mâlik olur. **Vasat** mertebesi ise **hikmet**tir ki; **hakkı hak** bilir **imtisal** eder, **bâtılı bâtıl** bilir içtinab eder.

وَ مَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِىَ خَيْرًا كَثِيرًا

İhtar: Bu kuvvetin şu üç mertebeye inkısamı gibi; füruatı da, o üç mertebeyi hâvidir. Meselâ: **Halk-ı ef'al mes'elesinde Cebr Mezhebi** ifrattır ki, bütün bütün insanı mahrum eder. **İtizal Mezhebi** de tefrittir ki, tesiri insana verir. **Ehl-i Sünnet Mezhebi vasattır**. Çünki bu mezheb beyne-beynedir ki; o fiillerin bidayetini irade-i cüz'iyeye, nihayetini irade-i külliyeye veriyor. Ve keza itikadda da **ta'til** ifrattır, **teşbih** tefrittir, **tevhid** vasattır.

Hülâsa: Şu dokuz mertebenin altısı zulümdür, üçü adl ü adalettir. **Sırat-ı müstakimden murad** şu üç mertebedir." **İ:24**

"Kur'andan tereşşuh eden o Sözler ve risaleler, Kur'an-ı Hakîmin bir nev'i müstakim tefsiri ve hakaik-ı îmaniyenin istikametli ve kuvvetli delilleri olduğundan; o risaleler ve Sözlere gelen şeref ve takdir ve tahsin, Kur'ana ve hakaik-ı îmana aittir. Mâdem öyledir bilâ-perva derim ki: وَلاَ رَطْبٍ وَلاَ يَابِسٍ اِلاَّ فِى كِتَابٍ مُبِينٍ sırrıyla, Kur'anda elbette bu istikametli tefsirinin istikametine işaret var. Evet var. Kur'an o tefsirine hususî bakıyor. Çünki: Âyât-ı mühimmeden Sûre-i Hûd' daki[(Hâşiye)] مِنْهُمْ شَقِىٌّ وَ سَعِيدٌ âyeti bulunan sahifenin karşısında فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ âyeti, fâ-yı atf hariç olarak اِسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ makam-

---

[(Hâşiye):] Hattâ Resûl-i Ekrem (Aleyhissalâtü Vesselâm) ferman etmiş ki: شَيَّبَتْنِى سُورَةُ هُودٍ yâni sûre-i Hûd'daki فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ (11:112) âyeti beni ihtiyarlattırdı. Çünki ehemmiyeti azimdir. **İstikamet-i tâmmeyi emrediyor.**

ı ebcedîsi bin üçyüz ikidir. Demek اِستَقِمْ deki emr-i has içinde bulunan **hitab-ı âmmın** hadsiz müstakim efradları içinde, o bin üçyüz iki tarihinde bir ferdin bir cihette istikamet emrinin imtisali bir hususiyet kazanacak. Demek ondördüncü asırda Kur'andan iktibas edip, istikametsiz sakim yollar **içinde sırat-ı müstakîmi gösterecek âsârı neşreden bir adamı,** o hadsiz efrad içinde dahil ediyor.

Demek اِستَقِمْ deki emr-i has içinde bulunan hitab-ı âmmın hadsiz müstakim efradları içinde, o bin üçyüz iki tarihinde bir ferdin bir cihette istikamet emrinin imtisali bir hususiyet kazanacak. Demek ondördüncü asırda Kur'andan iktibas edip, istikametsiz sakim yollar içinde **sırat-ı müstakîmi gösterecek** âsârı neşreden bir adamı, o hadsiz efrad içinde dahil ediyor."**St:163**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

MÜTEŞABİH

Birbirine benzeyenler. Mana inceliği ve külliyeti gibi sebeplerle bir derece kapalı veya mecaz manada olan ayet ve hadis. Keza, zâhirî manası kastedilmeyen ve teşbih ve temsil yoluyla hakikatlerin beyanında kullanılan ifade şekilleri de, müteşabih sayılırlar.

Kur'andaki bir kısım âyetlerin müteşabih olduğunu yine Kur'an bildiriyor. Şöyle ki:

"هُوَ الَّذِى اَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ (3:7) Ya Muhammed! O şerik ü nazirden münezzeh, aziz ve hakîm olan Allah-ü Zülcelal'dir ki, sana bu Kitab-ı Ekmel'i inzal etti..

مِنْهُ اَيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ Bunun âyetlerinin bir kısmı muhkemattır; mana-i murada delaletleri kat'i, ibareleri ihtimal ü iştibahtan mahfuz ve muhkemdir. هُنَّ اُمُّ الْكِتَابِ Bunlar ümm-ül kitabdırlar; kitabın anası, fehimde asl ü esastırlar. Tefrik-i hakk u batıl, tasdik-i hakaik asıl bunlardadır. İlm ü amelde ittiba' edilmesi lâzım gelen edille-i esasiye, bürhan-ı hidayet bunlardır.

Her âyet-i muhkeme, diğer âyat-ı muhkeme ile mukayese edilmek şartıyla manaları, hükümleri yakînen tayin olunur. Herbiri nefsinde muhkem olmakla beraber yekdiğerine nazaran ıtlak u takyid, umum u husus, takrir ü tefsir, istisna veya tahsis veya nesih gibi nisbet-i muayyene ile bir **alâka-i muhkemeleri vardır.** Bunlar **zahir**, **nass**, **müfesser**, **mana-yı hassiyle muhkem** olmak üzere dört mertebe üzeredirler. **Muhkematın bu nizam-ı vahdetle mukayeseleri de, ilm-i Kur'anın usul-i muhkemesindendir..**

Diğer bir kısmı da **müteşabihattır**. Yani herbiri murad olunabilecek gibi görünmekle, **birbirine benzer müteaddid manaları muhtemildir**." **(Elmalı tefsiri :1035-1036)**

"Müteşabihat denildiği zaman manasız bir ibham-ı küllî iddia edildiğini zannetmek büyük bir hata teşkil eder. **Müteşabihat manasız ve mühmel değil, kesret-i maaniden dolayı muayyen bir murad tayini mümkün görünmiyen ve daha doğrusu ifade ettiği hakaik-i muhita zihn-i beşerle kabil-i istiab olmadığından dolayı, mübhem görünen bir ifadedir.** Bu öyle bir beyandır ki; **hakikat**, **mecaz**, **sarih**, **kinaye**, **temsil**, **tahkik**, **zahir**, **hafi** gibi **vücuh-u beyanın mecmuunu havidir...** Zaten kelâmda ibham, mevkiine göre en büyük vücuh-u belagattan birini teşkil eder. Her şahıs her manaya muhatab olamıyacağı gibi, bütün ilm-i İlahînin ifham ve tebliğine alel'umum beşeriyetin kudreti dahi mütehammil değildir." **(Elmalı tefsiri: 159)**

Tabirat-ı Kur'aniye olan müteşabihat tabirini ehillerince ve usulüyle gösterilen bu mücmel manasını nakilden sonra, ilmî ve hikmetleri ciheti Risale-i Nurdan tehkik edilecek. Şöyle ki:

"Nasıl Kur'an-ı Hakîm'in müteşabihatı var; **tevile** muhtaçtır veyahut mutlak **teslim** istiyor. Ehadîsin de Kur'anın müteşabihatı gibi **müşkilatı** vardır. Bazan çok dikkatli tefsire ve tabire muhtaçtır. Geçmiş misallerle iktifa edebilirsiniz.

Evet nasılki hüşyar olan adam, yatmış olan adamın rü'yasını tabir eder. Öyle de: Bazan uykuda olan bir adam, yanında uyanık olan konuşanların sözlerini işitiyor, fakat kendi âlem-i menamına tatbik eder bir tarzda mana veriyor, tabir ediyor. Öyle de: Ey gaflet ve **felsefe uykusu** içinde tenvim edilen insafsız adam!.[1] Sırr-ı مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى (53:17) ve تَنَامُ عَيْنِى وَلاَ يَنَامُ قَلْبِى hükmüne mazhar ve hakikî hüşyar ve yakzan olan zâtın gördüğünü sen kendi rü'yanda inkâr değil, tabir et. Evet uykuda bir adamı bir sinek ısırsa, müdhiş bir harbde yaralar alır gibi bir hakikat-ı nevmiye bazan telakki eder. Ondan sorulsa, "Hakikaten ben yaralandım. Bana top, tüfek atıldı." diyecek. Yanında oturanlar onun uykusundaki ızdırabına gülüyorlar. İşte bu nevm-âlûd nazar-ı gaflet ve **fikr-i felsefe**, elbette hakaik-i nübüvvete mihenk olamazlar." **S:349**

Yani, dinî sahada makbuliyeti tesbitli, yani ulema-i islamca makbuliyeti ve sahib-ür re'y olduğu bilinen zatların sözleri dinlenir. Ahkâm-ı şer'iyede de, icma veya asgarî olarak re'y-i cumhur şarttır. Şöyle ki:

"Müstaid, Müçtehid Olabilir; Müşerri' Olamaz

İçtihadın şartını haiz olan her müstaid, ediyor nefsi için, nass olmayanda içtihad. Ona lâzım, gayre ilzam edemez.

Ümmeti davetle teşri' edemez. Fehmi, şeriattan olur; lâkin şeriat olamaz. Müçtehid olabilir, fakat müşerri' olamaz.

İcma' ile cumhurdur, sikke-i şer'i görür. Bir fikre davet etmek; zann-ı kabul-ü cumhur, şart-ı evvel oluyor.

Yoksa davet bid'attır, reddedilir. Ağzına tıkılır, onda daha çıkamaz..." **S:705**

Keza, " فَقَدْ جَاءَ اَشْرَاطُهَا (47:18) âyetinin bir nüktesi, bu zamanda akide-i avam-ı mü'minîni vikaye ve şübehattan muhafaza için yazılmış. Âhirzamanda vukua gelecek hâdisata dair hadîslerin bir kısmı **müteşabihat-ı Kur'aniye gibi derin manaları var**. Muhkemat gibi tefsir edilmez ve herkes bilemez. Belki tefsir yerinde tevil ederler.

وَمَا يَعْلَمُ تَاْوِيلَهُ اِلاَّ اللّٰهُ وَ الرَّاسِخُونَ فِى الْعِلْمِ (3:7) sırrıyla, **vukuundan sonra tevilleri anlaşılır ve murad ne olduğu bilinir** ki, **ilimde râsih olanlar** آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا (3:7) deyip o gizli hakikatları izhar ederler.**" Ş:579**

Yukarıda anlatılan te'vil salahiyeti de yukarıdaki ayette bildirilen ilimde Rasih olan alimlere aiddir.

---

[1] **Bu kısımda, şeriatın gösterdiği hüküm ve izahatı nazara almadan, yalnız beşerî ve maddî ve dünyevî anlayışla, manevî meselelerin izahına girişilmesi tenkid ediliyor. Evet, Hz. Üstad şu kaideyi nakleder:**

"Bir şeyden uzak olan bir kimse, yakın olan adam kadar o şeyi göremez. Ne kadar zeki olursa olsun, o şeyin ahvali hakkında ihtilafları olduğu zaman yakın olanın sözü muteberdir. Binaenaleyh Avrupa feylesofları maddiyatta şiddet-i tevaggulden dolayı iman, İslâm ve Kur'anın hakaikından pek uzak mesafelerde kalmışlardır. Onların en büyüğü, yakından hakaik-i İslâmiyeye vukufu olan âmi bir adam gibi de değildir. Ben böyle gördüm, nefs-ül emir de benim gördüğümü tasdik eder. Binaenaleyh şimşek, buhar gibi fennî mes'eleleri keşfeden feylesoflar, Hakkın esrarını, Kur'an nurlarını da keşfedebilirler diyemezsin. Zira onun aklı gözündedir. Göz ise, kalb ve ruhun gördüklerini göremez. Çünki kalblerinde can kalmamıştır. Gaflet o kalbleri tabiat bataklığında çürütmüştür." **Ms: 239**

Keza, "İman ve teklif ihtiyar dairesinde bir imtihan, bir tecrübe, bir müsabaka olduğundan, perdeli ve derin ve tedkik ve tecrübeye muhtaç olan nazarî mes'eleleri elbette bedihî olmaz. Ve herkes ister istemez tasdik edecek derecede zarurî olmaz. Tâ ki Ebu Bekirler a'lâ-yı illiyyîne çıksınlar ve Ebu Cehiller esfel-i safilîne düşsünler. İhtiyar kalmazsa teklif olamaz. Ve bu sır ve hikmet içindir ki, mu'cizeler seyrek ve nâdir verilir. Hem dâr-ı teklifte **gözle görünecek olan alâmet-i kıyamet** ve eşrat-ı saat, bir kısım müteşabihat-ı Kur'aniye gibi kapalı ve tevilli oluyor. Yalnız, Güneş'in mağribden çıkması bedahet derecesinde herkesi tasdike mecbur ettiğinden, tövbe kapısı kapanır; daha tövbe ve iman makbul olmaz. Çünki Ebu Bekirler, Ebu Cehiller ile tasdikte beraber olurlar. Hattâ Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın nüzulü dahi ve kendisi İsa Aleyhisselâm olduğu, nur-u imanın dikkatiyle bilinir; herkes bilemez. Hattâ Deccal ve Süfyan gibi eşhas-ı müdhişe, kendileri dahi kendilerini bilmiyorlar.**" Ş:578**

Evet, "Bu dünya tecrübe meydanıdır. Akla kapı açılır, fakat ihtiyarı elinden alınmaz. Öyle ise o eşhas, hattâ o müdhiş Deccal dahi çıktığı zaman çokları, hattâ kendisi de bidayeten Deccal olduğunu bilmez. Belki nur-u imanın dikkatiyle, o eşhas-ı âhirzaman tanılabilir." **S:344**

"Hem eski zamanda, bu zaman gibi cemaatin ve cem'iyetin şahs-ı manevîsi inkişaf etmediğinden ve fikr-i infiradî galib olduğundan, cemaatin sıfat-ı azîmesi ve büyük harekâtı o cemaatın başında bulunan şahıslara verildiği cihetiyle; o şahıslar, hârika ve küllî sıfatlara lâyık ve muvafık olmak için yüz derece cisminden ve kuvvetinden büyük bir acûbe cisim ve müdhiş bir heykel ve çok hârika bir kuvvet ve iktidar bulunmak lâzım geldiğinden öyle tasvir edilmiş. Vakıa mutabakatı görünmüyor ve o rivayet müteşabih olur.**" Ş:582**

"Onuncu Mes'ele: Rivayetlerde, eşhas-ı âhirzamanın fevkalâde iktidarlarından bahsedilmiş.

Vel'ilmü indallah, bunun tevili şudur ki: O şahısların temsil ettikleri manevî şahsiyetin azametinden kinayedir. Bir vakit Rusya'yı mağlub eden Japon Başkumandanının sureti; bir ayağı Bahr-i Muhit'te, diğer ayağı Port Artür Kal'asında olarak gösterildiği gibi, şahs-ı manevînin dehşetli azameti, o şahsiyetin mümessilinde, hem o mümessilin büyük heykellerinde gösteriliyor. Amma fevkalâde ve hârika iktidarları ise, ekser icraatları tahribat ve müştehiyat olduğundan fevkalâde bir iktidar görünür, çünki tahrib kolaydır. Bir kibrit bir köyü yakar. Müştehiyat ise, nefisler tarafdar olduğundan çabuk sirayet eder." **Ş:585**

"Hem iki Deccal'ın sıfatları ve halleri ayrı ayrı olduğu halde, mutlak gelen rivayetlerde iltibas oluyor, biri öteki zannedilir. Hem "**Büyük Mehdi"nin** halleri sâbık Mehdilere işaret eden rivayetlere mutabık çıkmıyor, hadîs-i müteşabih hükmüne geçer. İmam-ı Ali (R.A.) yalnız İslâm Deccalından bahseder.**" Ş:588**

Yani yalnız süfyandan bahseder. Çünkü süfyan cereyanı mehdiyet cereyanı ile mücadele ederler. Şöyle ki:

"Evet yukarıda temas edildiği gibi, aynı zaman içinde bulunan mütekabil bu iki cereyan, İslâm cemiyetlerinde muhtelif zaman ve mekânda, devre devre zuhur eder. Âhirzaman devresindeki ise, bunların en şiddetlisidir.

Bir hadiste şöyle buyurulur:

يَكُونُ فِى أُمَّتِى رَجُلاَنِ اَحَدُهُمَا وَهَبُ يَهِبُ اللّٰهُ لَهُ الْحِكْمَةَ

وَاْلآخَرُ غَيْلاَنُ فِتْنَتُهُ عَلَى هَذِهِ اْلأُمَّةِ اَشَدُّ مِنْ فِتْنَةِ الشَّيْطَانِ [2]

Bu hadis-i şerif, ümmet-i Muhammediyenin hayatı nokta-i nazarında çok şamil bir te'siri haiz iki şahsı haber vermektedir. Bunlardan biri, mahz-ı mevhibe-i İlahiye olacak ve kendisine hikmet-i İlahiye ve hikmet-i Kur'aniye ihsan edilecek. Diğeri de, fitnesi bu ümmet-i Muhammed'e şeytandan daha te'sirli olan bir şerir zalim olacaktır.

Bu şerir şahsın tahribatına karşı, tamirci ve manen vazifedar şahsın ilmi, mezkûr hadiste de geçtiği üzere, vehbîdir. (Bak: 3210.psonu) (Asrın müceddidini tanıma imkânı, bak: 2685.p.)" **İ.P.A.2294/2.p**

"Onüçüncü Âyet: Sure-i Âl-i İmran'da

وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ اِلاَّ اللّٰهُ وَ الرَّاسِخُونَ فِى الْعِلْمِ (3:7)

Ondördüncü Âyet: Sure-i Nisa'da لٰكِنِ الرَّاسِخُونَ فِى الْعِلْمِ مِنْهُمْ (4:162)

Bu iki âyet bu asra da hususî bakarlar.

Birincisinin meali gösteriyor ki: Ehl-i dalalet müteşabihat-ı Kur'aniyeyi yanlış **tevilat ile tahrifine** ve şübheleri çoğaltmasına çalıştığı bir zamanda,[3] ilimde rüsuhu bulunan bir **taife** o müteşabihat-ı Kur'aniyenin hakikî tevillerini beyan edip ve iman ederek o şübehatı izale eder. Bu küllî mananın her asırda mâsadakları ve cüz'iyatları var. **Harb-i umumî vasıtasıyla**,[4] bin seneden beri Kur'an aleyhinde teraküm eden Avrupa itirazları ve evhamları **âlem-i İslâm içinde yol bulup** yayıldılar. O şübehatın bir kısmı **fennî şeklini giydi, ortaya çıktı**. Bu şübehatı ve itirazları bu zamanda def'eden başta Risale-in Nur ve şakirdleri göründüğünden, bu âyet bu asra da baktığından Risale-in Nur ve şakirdlerine remzen bakmakla beraber ülema-i müteahhirînin mezhebine göre اِلاَّ اللّٰهُ da vakfedilmez. O halde makam-ı cifrîsi aynen اِنَّ اْلاِنْسَانَ لَيَطْغَى (96:6) nın makamı gibi bin üçyüz kırkdört (1344) **(yani miladî 1928)** ederek Resail-in Nur ve şakirdlerinin meydan-ı mücahede-i maneviyeye atılmaları tarihine tam tamına tevafukla onları da bu âyetin harîm-i kudsîsinin içine alıyor.**" Ş:701**

Müteşabih ehadise, geniş daire, yani siyaset dairesi nokta-i nazariyle bakmanın bir mahzuru şöyle izah ediliyor:

---

[2] R.E. shf: 518

[3] **Yani, bilhassa televizyonlarda bazı enaniyete mağlub olan kişileri, din kisvesiyle konuşturup milletin ifsad edildiği bir zamanda,**

[4] **Yani demokrasi perdesi altında öyle bir şiddetli muamele meydana geldiki, müsbet siyaset yolu kapandı. Hz. Bediüzzaman durumu şöyle tavsif eder:** "Şimdiki fırtınalı asırda gaddar medeniyetten neş'et eden **hodgâmlık** ve **asabiyet-i unsuriye** ve **umumî** harbden gelen **istibdadat-ı askeriye*** ve dalaletten çıkan merhametsizlik cihetinde öyle bir eşedd-i zulüm ve eşedd-i istibdadat meydan almış ki, ehl-i hak hakkını kuvvet-i maddiye ile müdafaa etse, ya eşedd-i zulüm ile, tarafgirlik bahanesiyle çok bîçareleri yakacak, o halette o da ezlem olacak ve mağlub kalacak. Çünki **mezkûr hissiyatla hareket ve taarruz eden insanlar**, bir-iki adamın hatasıyla yirmi-otuz adamı, âdi bahanelerle vurur, perişan eder. Eğer ehl-i hak, hak ve adalet yolunda yalnız vuranı vursa, otuz zayiata mukabil yalnız biri kazanır, mağlub vaziyetinde kalır. Eğer mukabele-i bilmisil kaide-i zalimanesiyle, o ehl-i hak dahi bir-ikinin hatasıyla yirmi-otuz bîçareleri ezseler, o vakit hak namına dehşetli bir haksızlık ederler." **Ş:292 Yani haricde düşman taraf bilinir fakat dahilde dost düşman karışıktır.**

İstibdadat-ı askeriye; yani idare sivilden askere geçmesiyle avrupanın sefih medeniyetini memleketimize getirerek milleti alıştırmak yolunu açmakla yapılan tahribata karşı bir ikaz nazara veriliyor.

"Kardeşlerim! Eskişehir hapishanesinde, âhirzamanın hâdisatı hakkında gelen rivayetlerin tevilleri mutabık ve doğru çıktıkları halde, ehl-i ilim ve ehl-i iman onları bilmemelerinin ve görmemelerinin sırrını ve hikmetini beyan etmek niyetiyle başladım; bir-iki sahife yazdım, perde kapandı, geri kaldı.

Bu beş senede, beş-altı defa aynı mes'eleye müteveccih olup muvaffak olamıyordum. Yalnız o mes'elenin teferruatından bana ait bir hâdiseyi beyan etmek ihtar edildi. Şöyle ki:

Hürriyetin bidayetinde, Risale-i Nur'dan çok evvel, kuvvetli bir ümid ve itikad ile, ehl-i imanın me'yusiyetlerini izale için, "İstikbalde bir ışık var, bir nur görüyorum" diye müjdeler veriyordum. Hattâ Hürriyetten evvel de talebelerime beşaret ederdim. Tarihçe-i Hayatımda merhum Abdurrahman'ın yazdığı gibi, Sünuhat misillü risalelerde dahi "Ben bir ışık görüyorum" diye dehşetli hâdisata karşı o ümid ile dayanıp mukabele ederdim. Ben de herkes gibi o ışığı siyaset âleminde ve hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyede ve çok geniş bir dairede tasavvur ederdim. Halbuki hâdisat-ı âlem beni o gaybî ihbarda ve beşarette bir derece tekzib edip ümidimi kırardı.

Birden bir ihtar-ı gaybî ile kat'î kanaat verecek bir surette kalbime geldi. Denildi ki: "Ciddî bir alâka ile senin eskiden beri tekrar ettiğin "Bir ışık var, bir nur göreceğiz" diye müjdelerin tevili ve tefsiri ve tabiri, sizin hakkınızda belki iman cihetiyle âlem-i İslâm hakkında dahi en ehemmiyetlisi, Risale-i Nur'dur. Bu ışıktır, seni şiddetle alâkadar etmişti. Ve bu nurdur ki, eskide de tahayyül ve tahminin ile geniş dairede belki siyaset âleminde gelecek mes'udane ve dindarane haletlerin ve vaziyetlerin mukaddemesi ve müjdecisi iken, bu muaccel ışığı o müeccel saadet tasavvur ederek, eski zamanda siyaset kapısıyla onu arıyordun.

Evet otuz sene evvel bir hiss-i kabl-el vuku ile hissettin. Fakat nasıl kırmızı bir perde ile siyah bir yere bakılsa, karayı kırmızı görür. Sen dahi doğru gördün, fakat yanlış tatbik ettin. Siyaset cazibesi seni aldattı." **K:26**

İşte müteşabihat hakkında mücmelen verilen mezkür izahat, istikametli anlayışı kazanmak için kâfi gelebilir deyip iktifa edildi.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

NAMAZ

İslâmın beş şartından birisidir. Bu kelimenin Arabcası "salât"tır. Namaz kelimesi Farsça olup, Türkçede de kullanılır. Salât kelimesi de şu manalara gelir: Dua, Kur'an, kunut, rükû', şükür, tesbih, secde, hamd olarak geçtiği cümle ve makama göre mana verilir.

"Namaz hiç hilafsız İsra (Mi'rac) gecesinde farz kılınmıştır. İsra'nın Hicret'ten bir sene evvel olduğuna da, İbn-i Hazm icma' iddia etmiştir." **(E.T. 5957)**

"Mi'racdan önce farz olarak yatsı ve sabah namazları kılınıyordu." **(E.T. 3145)**

Mi'racda namazın farz kılınması ve elli vakitten 5 vakte indirilmesi, hadislerde beyan edilir. Ezcümle: Buharî Kitab: 8, Bab: l ve S.M.Kitab: l, hadis: 259, 263. İ.M. Kitab: 5, Bab: 194 ve S.B.M. 227. hadis sonu örnek verilebilir.

Bediüzzaman Hz. namaz mevzuunda misal tarziyle diyor ki:

"**Namaz**, ne kadar kıymetdar ve mühim, hem ne kadar ucuz ve az bir masraf ile kazanılır, hem **namazsız** adam ne kadar divane ve zararlı olduğunu, iki kerre iki dört eder derecesinde kat'î anlamak istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, gör:

Bir zaman bir büyük hâkim, iki hizmetkârını, -herbirisine yirmidört altun verip- iki ay uzaklıkta has ve güzel bir çiftliğine ikamet etmek için gönderiyor. Ve onlara emreder ki: "Şu para ile yol ve bilet masrafı yapınız. Hem oradaki meskeninize lâzım bazı şeyleri mübayaa ediniz. Bir günlük mesafede bir istasyon vardır. Hem araba, hem gemi, hem şimendifer, hem tayyare bulunur. Sermayeye göre binilir."

İki hizmetkâr, ders aldıktan sonra giderler. Birisi bahtiyar idi ki, istasyona kadar bir parça para masraf eder. Fakat o masraf içinde efendisinin hoşuna gidecek öyle güzel bir ticaret elde eder ki; sermayesi birden bine çıkar. Öteki hizmetkâr bedbaht, serseri olduğundan; istasyona kadar yirmiüç altununu sarfeder. Kumara-mumara verip zayi' eder, birtek altunu kalır. Arkadaşı ona der: "Yahu, şu liranı bir bilete ver. Tâ, bu uzun yolda yayan ve aç kalmayasın. Hem bizim efendimiz kerimdir; belki merhamet eder, ettiğin kusuru afveder. Seni de tayyareye bindirirler. Bir günde mahall-i ikametimize gideriz. Yoksa iki aylık bir çölde aç, yayan, yalnız gitmeye mecbur olursun." Acaba şu adam inad edip, o tek lirasını bir define anahtarı hükmünde olan bir bilete vermeyip, muvakkat bir lezzet için sefahete sarfetse; gayet akılsız, zararlı, bedbaht olduğunu, en akılsız adam dahi anlamaz mı?

"İşte ey **namazsız** adam ve ey **namazdan** hoşlanmayan nefsim!

O hâkim ise; Rabbimiz, Hâlıkımızdır. O iki hizmetkâr yolcu ise; biri mütedeyyin, **namazını şevk ile kılar**. Diğeri gafil, **namazsız** insanlardır. O yirmidört altun ise, yirmidört saat her gündeki ömürdür. O has çiftlik ise, Cennet'tir. O istasyon ise, kabirdir. O seyahat ise **kabre**, **haşre**, **ebede** gidecek beşer yolculuğudur. Amele göre, takva kuvvetine göre, o uzun yolu mütefavit derecede kat'ederler. Bir kısım ehl-i takva, berk gibi **bin senelik** yolu, bir günde keser. Bir kısmı da, hayal gibi **ellibin senelik** bir mesafeyi bir günde kat'eder. Kur'an-ı

Azîmüşşan, şu hakikate **iki âyetiyle işaret eder**.[1] O bilet ise, **namazdır**. Birtek saat, beş vakit **namaza** abdestle kâfi gelir. Acaba yirmiüç saatini şu kısacık hayat-ı dünyeviyeye sarfeden ve o uzun hayat-ı ebediyeye birtek saatini sarfetmeyen; ne kadar zarar eder, ne kadar nefsine zulmeder, ne kadar hilaf-ı akıl hareket eder. Zira bin adamın iştirak ettiği bir piyango kumarına yarı malını vermek, akıl kabul ederse; halbuki kazanç ihtimali binde birdir. Sonra yirmidörtten bir malını, yüzde doksandokuz ihtimal ile kazancı musaddak bir hazine-i ebediyeye vermemek; ne kadar hilaf-ı akıl ve hikmet hareket ettiğini, ne kadar akıldan uzak düştüğünü, kendini âkıl zanneden adam anlamaz mı?

Halbuki **namazda** ruhun ve kalbin ve aklın büyük bir rahatı vardır. Hem cisme de o kadar ağır bir iş değildir. Hem **namaz** kılanın diğer **mubah** dünyevî amelleri, **güzel bir niyet** ile ibadet hükmünü alır.[2] Bu surette **bütün sermaye-i ömrünü**, âhirete mal edebilir. Fâni ömrünü, bir cihette ibka eder." **S:21**

Burada geçen (güzel bir niyet) ifadesi için, 5. sayfadaki (ikinci maden) p. bak.

Allah'ı görür gibi yani huzur hakikatına muvafık olarak kılınan namaz hakkında Bediüzzaman Hz. şu manidar temsili verir:

" اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ **(16:128)**

Namaz kılmak ve büyük günahları işlememek, ne derece hakikî bir vazife-i insaniye ve ne kadar fıtrî, münasib bir netice-i hilkat-ı beşeriye olduğunu görmek istersen; şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:

Seferberlikte bir taburda biri **muallem**, vazifeperver; diğeri **acemî**, nefisperver **iki asker** beraber bulunuyordu. Vazifeperver nefer, talime ve cihada dikkat eder, erzak ve tayinatını hiç düşünmezdi. Çünki anlamış ki; onu beslemek ve cihazatını vermek, hasta olsa tedavi etmek, hattâ indelhace lokmayı ağzına koymaya kadar devletin vazifesidir. Ve onun asıl vazifesi, **talim** ve **cihaddır**. Fakat bazı erzak ve cihazat işlerinde işler. Kazan kaynatır, karavanayı yıkar, getirir. Ona sorulsa: Ne yapıyorsun?

-Devletin angaryasını çekiyorum, der. Demiyor: Nafakam için çalışıyorum.

Diğer şikemperver ve acemî nefer ise, talime ve harbe dikkat etmezdi. "O, devlet işidir. Bana ne?" derdi. **Daim nafakasını düşünüp** onun peşine dolaşır, taburu terkeder, çarşıya gider, alış-veriş ederdi.[3] Bir gün, muallem arkadaşı ona dedi: [4]

-Birader, asıl vazifen, talim ve muharebedir. Sen, onun için buraya getirilmişsin. Padişaha itimad et. O, seni aç bırakmaz. O, onun vazifesidir. Hem sen, âciz ve fakirsin; her yerde kendini beslettiremezsin. Hem mücahede ve seferberlik zamanıdır. Hem sana âsidir der, ceza verirler. Evet iki vazife, peşimizde görünüyor. Biri, padişahın vazifesidir. Bazan biz onun angaryasını çekeriz ki, bizi beslemektir.[5] Diğeri, bizim vazifemizdir. Padişah bize teshilat ile yardım eder ki, talim ve harbdir. Acaba o serseri nefer, o mücahid mualleme kulak vermezse, ne kadar tehlikede kalır anlarsın!" **S:22**

"Evet en parlak bir mu'cize-i san'at-ı Samedaniye ve bir hârika-i hikmet-i Rabbaniye olan hayatı kim vermiş, yapmış ise; rızıkla o hayatı besleyen ve idame eden de odur. Ondan

[1] Bu iki ayet B:325 de geçer.
[2] Bu hüküm sünnet bahsinde geçer.
[3] Bk. Ms:223 p.son
[4] Yani İslam cemiyetinde, irşad eden ve edilenlerin bulunduğu işaret ediliyor.
[5] Yani, sonsuzluk hayatı olan ahrette hiç çalıştırmadan besleyen Rezzak-ı hakiki, çok kısa olan dünyada insanları hiç çalıştırmadan beslemesinde hiç bir zorluk yokken çalıştırması, ehemmiyetli hikmet içindir.

başka olmaz... Delil mi istersin? En zaîf, en aptal hayvan; en iyi beslenir (Meyve kurtları ve balıklar gibi). En âciz, en nazik mahluk; en iyi rızkı o yer (Çocuklar ve yavrular gibi).

Evet vasıta-ı rızk-ı helâl, iktidar ve ihtiyar ile olmadığını; belki, acz ve za'f ile olduğunu anlamak için **balıklar** ile **tilkileri**, **yavrular** ile **canavarları**, **ağaçlar** ile **hayvanları** müvazene etmek kâfidir. Demek derd-i maişet için **namazını** terkeden, o nefere benzer ki: Talimi ve siperini bırakıp, çarşıda dilencilik eder. Fakat **namazını** kıldıktan sonra Cenab-ı Rezzak-ı Kerim'in matbaha-i rahmetinden tayinatını aramak, başkalara bâr olmamak için bizzât gitmek; güzeldir, mertliktir, o dahi bir ibadettir. Hem insan ibadet için halk olunduğunu, fıtratı ve cihazat-ı maneviyesi gösteriyor. Zira hayat-ı dünyeviyesine lâzım olan amel ve iktidar cihetinde en edna bir **serçe kuşuna yetişmez**. Fakat hayat-ı maneviye ve uhreviyesine lâzım olan **ilim** ve **iftikar** ile **tazarru'** ve **ibadet** cihetinde hayvanatın sultanı ve kumandanı hükmündedir." **S:23**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

فَسُبْحَانَ اللّٰهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ وَلَهُ الْحَمْدُ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ

(30:17-8)

Ey birader! Benden, **namazın** şu muayyen beş vakte hikmet-i tahsisini soruyorsun. Pek çok hikmetlerinden yalnız birisine işaret ederiz.

Evet herbir **namazın** vakti, mühim bir inkılab başı olduğu gibi, azîm bir tasarruf-u İlahînin âyinesi ve o tasarruf içinde ihsanat-ı külliye-i İlahiyenin birer ma'kesi olduğundan, Kadîr-i Zülcelal'e o vakitlerde daha ziyade **tesbih** ve **ta'zim** ve hadsiz nimetlerinin iki vakit ortasında toplanmış yekûnüne karşı **şükür ve hamd** demek olan **namaza** emredilmiştir. Şu ince ve derin manayı bir parça fehmetmek için "beş nükte"yi nefsimle beraber dinlemek lâzım...

"**Birinci Nükte:** **Namazın** manası, Cenab-ı Hakk'ı **tesbih** ve **ta'zim** ve **şükürdür**. Yani, **celaline** karşı **kavlen ve fiilen** "**Sübhanallah**" deyip takdis etmek. Hem **kemaline** karşı, lafzan ve amelen "**Allahü Ekber**" deyip ta'zim etmek. Hem **cemaline** karşı, kalben ve lisanen ve **bedenen** "**Elhamdülillah**" deyip şükretmektir. Demek **tesbih** ve **tekbir** ve **hamd**, **namazın çekirdekleri** hükmündedirler. Ondandır ki, **namazın** harekât ve ezkârında bu üç şey, her tarafında bulunuyorlar. Hem ondandır ki, **namazdan** sonra, **namazın** manasını te'kid ve takviye için şu kelimat-ı mübareke, otuzüç defa tekrar edilir. **Namazın** manası, şu mücmel hülâsalarla te'kid edilir." **S:40**

Bundan sonra aynı bahis devam eder. Sonra namaz mevzuu ikazlar tarzında şöyle ele alınır:

" اِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا (4:103)

Bir zaman sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam bana dedi: "**Namaz** iyidir. Fakat hergün hergün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor."

O zâtın o sözünden hayli zaman geçtikten sonra, **nefsimi dinledim**. İşittim ki, aynı sözleri söylüyor ve ona baktım gördüm ki; tenbellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor. O vakit anladım: O zât o sözü, bütün nüfus-u emmarenin namına söylemiş gibidir veya söylettirilmiştir. O zaman ben dahi dedim: "Madem nefsim **emmaredir**. **Nefsini ıslah etmeyen, başkasını ıslah edemez.** Öyle ise, nefsimden başlarım."

Dedim: Ey nefis! Cehl-i mürekkeb içinde, tenbellik döşeğinde, gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil "beş ikaz"ı benden işit." **S:269**

"……**Üçüncü ikaz:** Ey sabırsız nefsim! Acaba geçmiş günlerdeki ibadet külfetini ve **namazın** meşakkatini ve musibet zahmetini, bugün düşünüp muzdarib olmak, hem gelecek günlerdeki ibadet vazifesini ve **namaz** hizmetini ve musibet elemini, bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek hiç kâr-ı akıl mıdır? Şu sabırsızlıkta misalin şöyle bir sersem kumandana benzer ki: Düşmanın sağ cenah kuvveti onun sağındaki kuvvetine iltihak etmiş ve ona taze bir kuvvet olduğu halde; o tutar mühim bir kuvvetini sağ cenaha gönderir, merkezi zayıflaştırır. Hem sol cenahta düşmanın askeri yok iken ve daha gelmeden, büyük bir kuvvet gönderir, "Ateş et!" emrini verir. Merkezi bütün bütün kuvvetten düşürtür. Düşman işi anlar, merkeze hücum eder; tar ü mar eder. Evet buna benzersin. Çünki geçmiş günlerin zahmeti, bugün rahmete kalbolmuş; elemi gitmiş, lezzeti kalmış. Külfeti, keramete iltihak ve meşakkati, sevaba inkılab etmiş. Öyle ise ondan usanç almak değil, belki yeni bir şevk, taze bir zevk ve devama ciddî bir gayret almak lâzımgelir. Gelecek günler ise madem gelmemişler. Şimdiden düşünüp usanmak ve fütur getirmek; aynen o günlerde açlığı ve susuzluğu ile bugün düşünüp bağırıp çağırmak gibi bir divaneliktir. Madem hakikat böyledir. Âkıl isen, ibadet cihetinde yalnız bugünü düşün ve onun bir saatini,ücreti pek büyük, külfeti pek az, hoş ve güzel ve ulvî bir hizmete sarfediyorum, de. O vakit senin acı bir füturun, tatlı bir gayrete inkılab eder.

İşte ey sabırsız nefsim! Sen üç sabır ile mükellefsin. Birisi: **Taat üstünde sabırdır.** Birisi: **Masiyetten sabırdır**. Diğeri: **Musibete karşı sabırdır**. Aklın varsa, şu üçüncü ikazdaki temsilde görünen hakikatı rehber tut. Merdane "Ya Sabur" de, üç sabrı omuzuna al. Cenab-ı Hakk'ın sana verdiği sabır kuvvetini eğer yanlış yolda dağıtmazsan, her meşakkate ve her musibete kâfi gelebilir ve o kuvvetle dayan." **S:270**

"**Dördüncü ikaz:** Ey sersem nefsim! Acaba şu vazife-i ubudiyet neticesiz midir, ücreti az mıdır ki, sana usanç veriyor? Halbuki bir adam sana birkaç para verse veyahut seni korkutsa, akşama kadar seni çalıştırır ve fütursuz çalışırsın. Acaba bu misafirhane-i dünyada âciz ve fakir kalbine kut ve gına ve elbette bir menzilin olan kabrinde gıda ve ziya ve herhalde mahkemen olan Mahşer'de sened ve berat ve ister istemez üstünden geçilecek Sırat Köprüsü'nde nur ve burak olacak bir **namaz**, neticesiz midir veyahut ücreti az mıdır? Bir adam sana yüz liralık bir hediye va'detse, yüz gün seni çalıştırır. Hulf-ul va'd edebilir o adama itimad edersin, fütursuz işlersin. Acaba hulf-ul va'd hakkında muhal olan bir zât, Cennet gibi bir ücreti ve saadet-i ebediye gibi bir hediyeyi sana va'd etse, **pek az bir zamanda**, pek güzel bir vazifede seni istihdam etse; sen hizmet etmezsen veya isteksiz, suhre gibi veya usançla, yarım yamalak hizmetinle onu va'dinde ittiham ve hediyesini istihfaf etsen, pek şiddetli bir te'dibe ve dehşetli bir tazibe müstehak olacağını düşünmüyor musun? Dünyada hapsin korkusundan en ağır işlerde fütursuz hizmet ettiğin halde; Cehennem gibi bir haps-i ebedînin havfı, en hafif ve latif bir hizmet için sana gayret vermiyor mu?" **S:271**

"**Eğer desen:** "Beni **namazdan** ve ibadetten alıkoyan ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler değil, belki **derd-i maişetin zarurî işleridir**." Öyle ise ben de sana derim ki: Eğer yüz kuruş bir gündelik ile çalışsan; sonra biri gelse, dese ki: "Gel on dakika kadar şurayı kaz, yüz lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın." Sen ona: "Yok, gelmem. Çünki on kuruş gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak" desen; ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin. Aynen onun gibi; sen şu bağında, nafakan için işliyorsun. Eğer farz **namazı** terketsen, bütün sa'yin semeresi, yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir nafakaya münhasır kalır. Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına, kalbin teneffüsüne medar olan **namaza** sarfetsen; o vakit, bereketli nafaka-i dünyeviye ile beraber,

senin nafaka-i uhreviyene ve zâd-ı âhiretine ehemmiyetli bir menba olan, iki maden-i manevî bulursun:

Birinci maden: Bütün bağındaki [(Haşiye)] yetiştirdiğin -çiçekli olsun, meyveli olsun- her nebatın, her ağacın tesbihatından, güzel bir niyet ile, bir hisse alıyorsun.

İkinci maden: Hem bu bağdan çıkan mahsulâttan kim yese -hayvan olsun, insan olsun; inek olsun, sinek olsun; müşteri olsun, hırsız olsun- sana bir sadaka hükmüne geçer. Fakat o şart ile ki: Sen, Rezzak-ı Hakikî namına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve onun malını, onun mahlukatına veren bir tevziat memuru nazarıyla kendine baksan..."

"İşte bak, **namazı** terk eden ne kadar büyük bir hasaret eder, ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder ve sa'ye pek büyük bir şevk veren ve amelde büyük bir kuvve-i manevî temin eden o iki neticeden ve o iki madenden mahrum kalır, iflas eder. Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır, fütur gelir. "Neme lâzım" der. "Ben zâten dünyadan gidiyorum. Bu kadar zahmeti ne için çekeceğim?" diyecek, kendini tenbelliğe atacak. Fakat evvelki adam der: "Daha ziyade ibadetle beraber sa'y-i helâle çalışacağım. **Tâ, kabrime daha ziyade ışık** göndereceğim âhiretime daha ziyade zahîre tedarik edeceğim." **S:272**

"Bir zaman kalbime geldi, niçin Muhyiddin-i Arabî gibi hârika zâtlar sahabelere yetişemiyorlar? Sonra namaz içinde سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى derken, şu kelimenin manası inkişaf etti. Tam manasıyla değil, fakat bir parça hakikatı göründü. Kalben dedim: Keşki birtek **namaza** bu kelime gibi muvaffak olsaydım, bir sene ibadetten daha iyi idi. **Namazdan** sonra anladım ki; o hatıra ve o hal, sahabelerin ibadetteki derecelerine yetişilmediğine bir irşaddır. Evet Kur'an-ı Hakîm'in envârıyla hasıl olan o inkılab-ı azîm-i içtimaîde, ezdad birbirinden çıkıp ayrılırken; şerler bütün tevabiiyle, zulümatıyla ve teferruatıyla ve hayır ve kemalât bütün envârıyla ve netaiciyle karşı karşıya gelip, bir vaziyette ve müheyyic bir zamanda, her zikir ve tesbih, bütün manasının tabakatını turfanda ve taravetli ve taze ve genç bir surette ifade ettiği gibi; o inkılab-ı azîmin tarrakası altında olan insanların bütün hissiyatını, letaif-i maneviyesini uyandırmış; hattâ vehim ve hayal ve sır gibi duygular hüşyar ve müteyakkız bir surette o zikir, o tesbihlerdeki müteaddid manaları kendi zevklerine göre alır, emer. İşte şu hikmete binaen bütün hissiyatları uyanık ve letaifleri hüşyar olan sahabeler, **envâr-ı imaniye ve tesbihiyeyi** câmi' olan **kelimat-ı mübarekeyi** dedikleri vakit, kelimenin bütün manasıyla söyler ve bütün letaifiyle hisse alırlardı. Halbuki o infilâk ve inkılabdan sonra, gitgide letaif uykuya ve havas o hakaik noktasında gaflete düşüp, o kelimat-ı mübareke, meyveler gibi gitgide, ülfet perdesiyle letafetini ve taravetini kaybeder. Âdeta sathîlik havasıyla kuruyor gibi, az bir yaşlık kalıyor ki; kuvvetli, tefekkürî bir ameliyatla, ancak evvelki hali iade edilebilir. İşte bundandır ki, kırk dakikada bir sahabenin kazandığı fazilete ve makama, kırk günde, hattâ kırk senede başkası ancak yetişebilir." **S:490**

Hz. Bediüzzaman Ankara'da ilk mecliste namaza dair bir beyanname neşreder. Bu beyannameye karşı hiddetlenen M.Kemal ile aralarında cereyan eden konuşmayı Hz. Üstad şöyle anlatır:

"Ankara'da divan-ı riyasetinde pek çok meb'uslar varken Mustafa Kemal şiddetli bir hiddet ile divan-ı riyasetine girip, bana karşı bağırarak: "Seni buraya çağırdık ki, bize yüksek fikir beyan edesin. Sen geldin, **namaza** dair şeyler yazıp içimize ihtilaf verdin." Ben de onun hiddetine karşı dedim: "**Namaz** kılmayan haindir, hainin hükmü merduddur." Dehşetli bir pot kırdım. Hazır meb'us dostlarım telaş ettikleri ve herhalde beni ezeceklerini tahmin ettikleri

[(Haşiye)]: Bu makam, bir bağda bir zâta bir derstir ki, bu tarz ile beyan edilmiş.

sırada, bana karşı bir nevi tarziye verip o mecliste hiddetini geri alması, âdeta dehşetli bir kuvveti ve hakikatı hissedip geri çekilmesi, ikinci gün hususî riyaset odasında: "Hücumat-ı Sitte"nin "Birinci Desise" içinde bulunan "Meselâ: Ayasofya Câmii ehl-i fazl u kemalden ilâ âhir..." cümlesinden başlayan, tâ "İkinci Desise"ye kadar, bir saat tamamen ona söyledim. Bütün hissiyatını ve prensibini rencide ettiğim halde bana ilişmemesi, hattâ taltifime çok çalışması, kat'iyyen bu üç cebbar fevkalâde kumandanların bu üç acib haletleri, âdeta Eski Said'den korkmaları, şübhesiz ki Risale-i Nur'un, ileride kahraman şakirdlerin şahs-ı manevîsinin hârika bir kuvveti ve Risale-i Nur'un parlak bir kerametidir." **E:246**

Namaz kılan çocukların uhrevî mükâfatı

"Sarih âyet وِلْدَانٌ tabiri ifade eder ki, feraiz-i şer'iyeyi yapmağa mecbur olmayan ve mesnuniyet cihetiyle de yapmayan ve kabl-el büluğ vefat eden çocuklar Cennet'e lâyık ve sevimli çocuk olarak kalacaklar. Fakat şer'an yedi yaşına gelen çocuğa **namaz** gibi farzlara peder ve vâlideleri onları alıştırmak için, teşvikkârane emretmek ve on yaşına girse şiddetle **namaz** kıldırmak ve alıştırmak şeriatta var. Demek vâcib olmadığı halde, nafile nev'inden yedi yaşından hadd-i büluğa kadar büyükler gibi **namaz** kılıp, oruç tutan çocuklar, mütedeyyin büyükler gibi büyük mükâfatı görmek için otuzüç yaşında olacaklar diye bir kısım tefsir bu noktayı izah etmeden umum çocuklara teşmil etmişler. Has iken âmm zannedilmiş." **Em:66**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! İnsan bir yolcudur. Sabavetten gençliğe, gençlikten ihtiyarlığa, ihtiyarlıktan kabre, kabirden haşre, haşirden ebede kadar yolculuğu devam eder. Her iki hayatın levazımatı, Mâlik-ül Mülk tarafından verilmiştir. Fakat o levazımatı, cehlinden dolayı tamamen bu hayat-ı fâniyeye sarfediyor. Halbuki, o levazımattan lâakal onda biri dünyevî hayata, dokuzu hayat-ı bâkiyeye sarfetmek gerektir. Acaba birkaç memleketi gezmek için hükûmetten yirmidört lira harcırah alan bir memur, ilk dâhil olduğu memlekette yirmiüç lirayı sarfederse, öteki yerlerde ne yapacaktır? Hükûmete ne cevab verecektir? Böyle yapan kendisine akıllı diyebilir mi? Binaenaleyh Cenab-ı Hak her iki hayat levazımatını elde etmek için yirmidört saatlik bir vakit vermiştir. Çoğunu aza, azını çoğa vermek suretiyle, yirmiüç saat kısa ve fâni olan dünya hayatına, hiç olmazsa bir saatı da beş **namaza** ve bâki ve sonsuz uhrevî hayata sarfetmek lâzımdır ki dünyada paşa, âhirette geda olmasın!" **Ms:224**

"**Namaz**, kalblerde azamet-i İlahiyeyi tesbit ve idame ve akılları ona tevcih ettirmekle adalet-i İlahiyenin kanununa itaat ve nizam-ı Rabbanîye imtisal ettirmek için yegâne İlahî bir vesiledir. Zâten insan medenî olduğu cihetle, şahsî ve içtimaî hayatını kurtarmak için, o kanun-u İlahîye muhtaçtır. O vesileye müraat etmeyen veya tenbellikle **namazı** terkeden veyahut **kıymetini bilmeyen**; ne kadar cahil, ne derece hâsir, ne kadar zararlı olduğunu bilâhere anlar, ama iş işten geçer." **İ:43**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

NAZAR-NAZARÎ

Lûgat manasiyle: Göz atmak, düşünmek, bakmak, imrenerek bakmak,*Gözdeğmesi manalarında kullanılır. Bu derste çeşitli bakış tarzlarından bazılarını göreceğiz, şöyle ki:

Hadis-i şeriflerde nazar yani sabet-i ayn ile alâkalı ehadis vardır. Meselâ:

" اَلْعَيْنُ حَقٌّ تَسْتَنْزِلُ الْحَالِقَ ﴿ اَیْ اَلْجَبَلَ ﴾ Göz değmesi vakidir, yüksek bir dağı bile baş aşağı eder." [1]

Bediüzzaman Hz. nazar hakkında şöyle der:

"Kardeşlerim! Benim kat'i kanaatım geldi ki; nazar, beni şiddetle müteessir ve hasta eder. Çok defa tecrübe ettim. Ben ruh u canla size her vaziyette arkadaş olmak istiyorum, fakat النَّظَرُ يُدْخِلَ الْجَمَلَ الْقِدْرَ وَالرَّجُلَ الْقَبْرَ [2] meşhur kaide ile nazar beni vurur. Çünki bana bakan, ya şiddetli adavetle veya takdir ile nazar eder. Bu **iki nazar** dahi bazı insanların bir hasiyet-i isabet sırrıyla bakmasında bulunur. Bunun için, mümkün olsa, mecbur etmezlerse sizin ile beraber mahkemeye her vakit gelmemek niyet ettim." **Ş:323**

S.B.M. 1833. hadis ve İbn-i Mace 31. kitab-ut tıb 32, 33. babları ve T.T. 3. ci, 730,736, 743. hadislerde de nazar değmesinden bahsedilir.

Bakış tarzı manasındaki nazarın müsbet veya menfi tezahürlerini anlatan bir temsil

"Bir vakit iki adam, hem **keyif**, hem **ticaret** için seyahate giderler. Biri **hodbin**, tali'siz bir tarafa; diğeri **Hudabin**, bahtiyar diğer tarafa sülûk eder, giderler.

Hodbin adam, hem hodgâm, hem hodendiş, hem bedbîn olduğundan bedbînlik cezası olarak **nazarında** pek fena bir memlekete düşer. Bakar ki: Her yerde âciz bîçareler, **zorba müdhiş adamların** ellerinden ve tahribatlarından vaveylâ ediyorlar. Bütün **gezdiği yerlerde** böyle hazîn, elîm bir hali görür. Bütün memleket, bir matemhane-i umumî şeklini almış. Kendisi şu elîm ve muzlim haleti hissetmemek için **sarhoşluktan başka çare bulamaz**. Çünki herkes ona düşman ve ecnebi görünüyor. Ve ortalıkta dahi, müdhiş cenazeleri ve me'yusane ağlayan yetimleri görür. Vicdanı, azab içinde kalır. Diğeri Hüdabîn, Hüdaperest ve Hakendiş, güzel ahlâklı idi ki: Nazarında pek güzel bir memlekete düştü. İşte bu iyi adam, girdiği memlekette bir umumî şenlik görüyor. Her tarafta bir sürur, bir şehr-âyin, bir cezbe ve neş'e içinde zikirhaneler; herkes ona **dost ve akraba görünür**. Bütün memlekette yaşasınlar ve teşekkürler ile bir terhisat-ı umumiye şenliği görüyor. Hem tekbir ve tehlil ile mesrurane ahz-ı asker için bir davul, bir musikî sesi işitiyor. Evvelki bedbahtın hem kendi, hem umum halkın elemi ile müteellim olmasına bedel; şu bahtiyar, hem kendi, hem umum halkın sürur

[1] H.G. hadis: 239 ve K.H. hadis: 1797

[2] K.H. hadis: 1797

ile mesrur ve müferrah olur. Hem güzelce bir ticaret eline geçer, Allah'a şükreder. Sonra döner, öteki adama rastgelir. Halini anlar. Ona der: "Yahu sen divane olmuşsun. **Batnındaki çirkinlikler, zahirine aksetmiş** olmalı ki, gülmeyi ağlamak, terhisatı soymak ve talan etmek tevehhüm etmişsin. Aklını başına al, kalbini temizle. Tâ, şu musibetli perde senin nazarından kalksın, hakikatı görebilesin. Zira nihayet derecede **âdil**, **merhametkâr**, **raiyet-perver**, **muktedir**, **intizam-perver**, **müşfik** bir melikin memleketi, hem bu derece göz önünde **âsâr-ı terakkiyat ve kemalât** gösteren bir memleket, senin **vehminin gösterdiği surette olamaz.**" Sonra o bedbahtın aklı başına gelir, nedamet eder. "Evet, ben işretten divane olmuştum. Allah senden razı olsun ki, Cehennemî bir haletten beni kurtardın." der." **S:16**

"Ey nefsim! Bil ki: Evvelki adam kâfirdir veya fâsık-ı gafildir. Şu dünya, onun **nazarında** bir matemhane-i umumiyedir. Bütün zîhayat, firak ve zeval sillesiyle ağlayan yetimlerdir. Hayvan ve insan ise; ecel pençesiyle parçalanan kimsesiz başıbozuklardır. Dağlar ve denizler gibi büyük mevcudat, ruhsuz, müdhiş cenazeler hükmündedirler. Daha bunun gibi çok elîm, ezici, dehşetli evham, küfründen ve dalaletinden neş'et edip, onu manen tazib eder. Diğer adam ise; mü'mindir. Cenab-ı Hâlık'ı tanır, tasdik eder. Onun **nazarında** şu dünya, bir zikirhane-i Rahman, bir **talimgâh-ı beşer ve hayvan** ve bir **meydan-ı imtihan-ı ins ü cândır**. Bütün vefiyat-ı hayvaniye ve insaniye ise; **terhisattır**. Vazife-i hayatını bitirenler, bu dâr-ı fâniden, manen mesrurane, **dağdağasız** diğer bir âleme giderler. Tâ yeni vazifedarlara yer açılsın, gelip çalışsınlar. Bütün **tevellüdat-ı hayvaniye ve insaniye** ise; ahz-ı askere, silâh altına, vazife başına gelmektir. Bütün zîhayat, birer muvazzaf mesrur asker, birer müstakim memnun memurlardır. Bütün sadâlar ise, ya vazife başlamasındaki **zikir ve tesbih** ve paydostan gelen şükür ve tefrih veya işlemek neş'esinden neş'et eden nağamattır. Bütün mevcudat, o mü'minin **nazarında**, Seyyid-i Kerim'inin ve Mâlik-i Rahîm'inin birer munis hizmetkârı, birer dost **memuru**, birer şirin kitabıdır. Daha bunun gibi pek çok latif, ulvî ve leziz, tatlı hakikatlar, imanından tecelli eder, tezahür eder." **S:17**

İşte düşünce ve bakış tarzı olan nazarın, insanların saadet veya şekavetine sebeb olan hissiyat ve haletlerinin müvazenesinden bir nümuneyi gördük.

Şimdi de Mana-yı harfî ve ismî nazarlarının bir mukayesesi verilecek

"Eğer temsili fehmettin ise bak, hakikatın yüzünü de gör:

Amma o müzeyyen Kur'an ise, şu musanna **kâinattır**. O hâkim ise, Hakîm-i Ezelî'dir. Ve o iki adam ise, birisi yani ecnebisi; ilm-i felsefe ve hükemasıdır. Diğeri, Kur'an ve şakirdleridir. Evet Kur'an-ı Hakîm, şu Kur'an-ı Azîm-i Kâinatın en âlî bir **müfessiridir** ve en belig bir **tercümanıdır**. Evet o Furkan'dır ki; şu kâinatın sahifelerinde ve zamanların yapraklarında kalem-i kudretle yazılan âyât-ı tekviniyeyi cin ve inse ders verir. Hem herbiri birer harf-i manidar olan **mevcudata** "**mana-yı harfî" nazarıyla**, yani onlara Sâni' hesabına bakar, "Ne kadar güzel yapılmış, ne kadar güzel bir surette Sâniinin cemaline delalet ediyor" der. Ve bununla kâinatın hakikî güzelliğini gösteriyor. Amma ilm-i hikmet dedikleri felsefe ise; huruf-u mevcudatın tezyinatında ve münasebatında dalmış ve sersemleşmiş, hakikatın yolunu şaşırmış. Şu kitab-ı kebirin hurufatına "mana-yı harfî" ile, yani Allah hesabına bakmak lâzım gelirken; öyle etmeyip "**mana-yı ismî" ile**, yani mevcudata mevcudat hesabına bakar, öyle bahseder. "Ne güzel yapılmış"a bedel, "Ne güzeldir" der, çirkinleştirir. Bununla kâinatı tahkir edip, kendisine müştekî eder. Evet dinsiz felsefe, hakikatsiz bir safsatadır ve kâinata bir tahkirdir..." **S:131**

"Kur'an-ı Hakîm ile felsefe ulûmunun mahsul-ü hikmetlerini, ders-i ibretlerini, derece-i ilimlerini müvazene etmek istersen; şu gelecek sözlere **dikkat et!**

İşte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın bütün kâinattaki **âdiyat** [3] namıyla yâdolunan, hârikulâde ve birer mu'cize-i kudret olan mevcudat üstündeki âdet ve **ülfet perdesini** keskin beyanatıyla yırtıp, o hakaik-i acibeyi zîşuura açıp, **nazar-ı ibretlerini** celbedip, ukûle tükenmez bir hazine-i ulûm açar.

Felsefe hikmeti ise, bütün hârikulâde olan mu'cizat-ı kudreti, **âdet perdesi** içinde saklayıp, cahilane ve lâkaydane üstünde geçer. Yalnız hârikulâdelikten düşen ve intizam-ı hilkatten huruc eden ve kemal-i fıtrattan sukut eden nadir ferdleri nazar-ı dikkate arzeder, onları birer ibretli hikmet diye zîşuura takdim eder. Meselâ: En câmi' bir mu'cize-i kudret olan insanın hilkatini âdi deyip lâkaydlıkla bakar. Fakat insanın kemal-i hilkatinden huruc etmiş, üç ayaklı yahut iki başlı bir insanı bir velvele-i istiğrabla nazar-ı ibrete teşhir eder."**S:137**

Bunun bir misali şudur:

"İnsanları fikren dalalete atan sebeblerden biri; ülfeti, ilim telakki etmeleridir. Yani melufları olan şeyleri kendilerince malûm bilirler. Hattâ ülfet dolayısıyla âdiyata teemmül edip ehemmiyet vermezler. Halbuki ülfetlerinden dolayı malûm zannettikleri o âdi şeyler, birer hârika ve birer mu'cize-i kudret oldukları halde, ülfet saikasıyla onları teemmüle, dikkate almıyorlar; tâ onların fevkinde olan tecelliyat-ı seyyaleye im'an-ı nazar edebilsinler. Bunların meseli deniz kenarında durup, denizin içerisindeki hayvanata ve sair garib hâlâtına bakmayarak, yalnız rüzgâr ile husule gelen dalgalara ve şemsin şuaatından peyda olan parıltısına dikkat etmekle Mâlik-ül Bihar olan Allah'ın azametine delil getiren adamın meseli gibidir." **Ms:196**

Hakkı gören ve görmeyen iki nokta-i nazar

"**Nazar-ı nübüvvet** ve **tevhid** ve **iman**; vahdete, âhirete, uluhiyete baktığı için, hakaikı ona göre görür. Ehl-i felsefe ve hikmetin **nazarı**; kesrete, esbaba, tabiata bakar, ona göre görür. **Nokta-i nazar** birbirinden çok uzaktır. Ehl-i felsefenin en büyük bir maksadı, ehl-i Usûl-üd Din ve ülema-i İlm-i Kelâm'ın makasıdı içinde görünmeyecek bir derecede küçük ve ehemmiyetsizdir.

İşte onun içindir ki, mevcudatın tafsil-i mahiyetinde ve ince ahvallerinde ehl-i hikmet çok ileri gitmişler. Fakat hakikî hikmet olan ulûm-u âliye-i İlahiye ve uhreviyede o kadar geridirler ki, en basit bir mü'minden daha geridirler. Bu sırrı fehmetmeyenler, muhakkikîn-i İslâmiyeyi, hükemalara nisbeten geri zannediyorlar. Halbuki akılları gözlerine inmiş, kesrette boğulmuş olanların ne haddi var ki, veraset-i nübüvvet ile makasıd-ı âliye-i kudsiyeye yetişenlere yetişebilsinler." **S:350**

"Hem bir şey iki **nazar** ile bakıldığı vakit, iki muhtelif hakikatı gösteriyor. İkisi de hakikat olabilir. Fennin hiçbir hakikat-ı kat'iyyesi, Kur'anın hakaik-i kudsiyesine ilişemez. Fennin kısa eli, onun münezzeh ve muallâ damenine erişemez. Nümune olarak bir misal zikrederiz:

Meselâ, Küre-i Arz ehl-i hikmet **nazarıyla** bakılsa hakikatı şudur ki:

Güneş etrafında mutavassıt bir seyyare gibi hadsiz yıldızlar içinde döner. Yıldızlara nisbeten küçük bir mahluk. Fakat ehl-i Kur'an **nazarıyla** bakıldığı vakit -Onbeşinci Söz'de izah edildiği gibi- hakikatı şöyledir ki: Semere-i âlem olan insan; en câmi', en bedi' ve en âciz, en aziz, en zaîf, en latif bir mu'cize-i kudret olduğundan, beşik ve meskeni olan zemin; semaya nisbeten maddeten küçüklüğüyle ve hakaretiyle beraber manen ve san'aten bütün kâinatın kalbi, merkezi.. bütün mu'cizat-ı san'atının meşheri, sergisi.. bütün tecelliyat-ı esmasının

[3] **Adiyat:** Her zaman ve her yerde aynı şekilde meydana gelen varlıklar ve olaylar.

mazharı, nokta-i mihrakıyesi.. nihayetsiz faaliyet-i Rabbaniyenin mahşeri, ma'kesi.. hadsiz hallakıyet-i İlahiyenin hususan nebatat ve hayvanatın kesretli enva'-ı sagiresinden cevvadane icadın medarı, çarşısı ve pek geniş âhiret âlemlerindeki masnuatın küçük mikyasta nümunegâhı ve mensucat-ı ebediyenin sür'atle işleyen tezgâhı ve menazır-ı sermediyenin çabuk değişen taklidgâhı ve besatîn-i daimenin tohumcuklarına sür'atle sünbüllenen dar ve muvakkat mezraası ve terbiyegâhı olmuştur." **S:350p.son**

"İşte Arzın bu azamet-i maneviyesinden ve ehemmiyet-i san'aviyesindendir ki, Kur'an-ı Hakîm; semavata nisbeten büyük bir ağacın küçük bir meyvesi hükmünde olan Arzı, bütün semavata karşı küçücük kalbi, büyük kalıba mukabil tutmak gibi denk tutuyor. Onu bir kefede, bütün semavatı bir kefede koyuyor, mükerreren رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَ الْاَرْضِ (13:16) diyor. İşte sair mesaili buna kıyas et ve anla ki: Felsefenin ruhsuz, sönük hakikatleri; Kur'anın parlak, ruhlu hakikatleriyle müsademe edemez. **Nokta-i nazar** ayrı ayrı olduğu için, ayrı ayrı görünür." **S:351**

Zamanımıza bakan bir ikazda dahi deniliyor ki:

"Üç **nokta-i nazar**, **şu zamanın içtihadatını** arziye yapar, semavîlikten çıkarıyor. Halbuki Şeriat semaviyedir ve **içtihadat-ı Şer'iye dahi**, onun ahkâm-ı mestûresini izhar ettiğinden semaviyedirler." **S:482**

"**Birincisi:** Bir hükmün hikmeti ayrıdır, illeti ayrıdır. Hikmet ve maslahat ise; tercihe sebebdir, îcaba icada medar değildir. İllet ise, vücuduna medardır. Meselâ: Seferde namaz kasredilir, iki rek'at kılınır. Şu ruhsat-ı şer'iyenin illeti seferdir, hikmeti ise meşakkattir. Sefer bulunsa, meşakkat hiç olmasa da namaz kasredilir. Çünki illet var. Fakat sefer bulunmasa, yüz meşakkat bulunsa, namazın kasredilmesine illet olamaz. İşte şu hakikatın aksine olarak, şu zamanın **nazarı** ise, maslahat ve hikmeti illet yerine ikame edip ona göre hükmediyor. Elbette böyle içtihadat arziyedir, semavî değildir." **S:482**

"**İkincisi:** Şu zamanın **nazarı**, evvelâ ve bizzât saadet-i dünyeviyeye bakıyor ve ahkâmları ona tevcih ediyor. Halbuki Şeriatın **nazarı** ise, evvelâ ve bizzât saadet-i uhreviyeye bakar, ikinci derecede -âhirete vesile olmak dolayısıyla- dünyanın saadetine **nazar** eder. Demek şu zamanın **nazarı**, ruh-u Şeriattan yabanidir. Öyle ise, Şeriat namına içtihad edemez.

Üçüncüsü: اِنَّ الضَّرُورَاتِ تُبِيحُ الْمَحْظُورَاتِ kaidesi, yani "Zaruret, haramı helâl derecesine getirir." İşte şu kaide ise, küllî değil. Zaruret eğer haram yoluyla olmamış ise, haramı helâl etmeye sebebiyet verir. Yoksa sû'-i ihtiyarıyla, gayr-ı meşru sebeblerle zaruret olmuş ise, haramı helâl edemez, ruhsatlı ahkâmlara medar olamaz, özür teşkil edemez. Meselâ: Bir adam sû'-i ihtiyarıyla, haram bir tarzda kendini sarhoş etse; tasarrufatı, ülema-i Şeriatça aleyhinde caridir, mazur sayılmaz." **S:482**

Nazar, bakış ve anlayış tarzı olduğundan çeşidli meselelere taalluk eden manaları bulunur.

Mesela: " وَ عَيْنُ الرِّضَا عَنْ كُلِّ عَيْبٍ كَلِيلَةٌ sırrıyla: Nefsine **nazar-ı rıza** ile baktığı için ayıbını görmez. Ayıbını görmediği için **itiraf** etmez, **istiğfar** etmez, **istiaze** etmez; şeytana maskara olur. Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm gibi bir Peygamber-i Âlîşan,

وَمَا اُبَرِّئُ نَفْسِى اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ اِلاَّ مَا رَحِمَ رَبِّى (12:53)

dediği halde, nasıl nefse itimad edilebilir? Nefsini ittiham eden, kusurunu görür. Kusurunu itiraf eden, istiğfar eder. İstiğfar eden, istiaze eder. İstiaze eden, şeytanın şerrinden kurtulur. Kusurunu görmemek o kusurdan daha büyük bir kusurdur. Ve kusurunu itiraf etmemek, büyük bir noksanlıktır. Ve **kusurunu görse, o kusur kusurluktan çıkar**; **itiraf etse, afva müstehak olur.**" **L:88**

Kur'an 5/54. ayetinde geçen ve levm-i lâimden çekinmeyen ve aşağılık hissine kapılmayan kahramanlar kafilesi hakkında, Hz. Üstadın bir beyanı şöyledir:

"Ben bu gece Eski Said'in izzetli damarıyla, ellerimiz kelepçeli beraber

mahkemeye süngülü neferat ile sevkimizi düşündüm. Şiddetli bir hiddet geldi. Birden kalbe ihtar edildi ki: Hiddet değil, belki kemal-i iftiharla, şükür ve sevinçle bu vaziyeti karşılamak lâzımdır. Çünki zîşuur ve hadd ü hesaba gelmeyen melek ve ruhanîlerin ve insanlardan ehl-i hakikatın ve ashab-ı vicdanın ve iman-ı tahkikî sahiblerinin **nazarlarında**, hak ve hakikat ve Kur'an ve iman yolunda bu asra meydan okuyan bir **kahramanlar kafilesi** suretinde görünüyorlar. Bunların teveccühü ise rahmet-i İlahiyeyi ve kabul-ü Rabbaniyeyi gösteren bu yüksek takdir ve tahsinlerine karşı, mahdud bir kısım serseri ve haylaz ve sefihlerin tahkirkârane **nazarlarının** hiçbir ehemmiyeti olamaz. Hattâ bir gün hastalık için araba ile gittiğim zaman, çok ağırlık hissettim. Ve sonra sizin gibi elim bağlı beraber gittiğim vakit, büyük bir inşirah ve manevî bir ferah hissettim. Demek o hal, bu sırdan ileri gelmiş.

Çok defa söylediğim gibi yine tekrar ediyorum ki; tarihte Risale-i Nur şakirdleri gibi hak yolunda pek çok hizmet eden ve pek çok sevab kazanan ve pek az zahmet çeken görülmüyor. Biz ne kadar meşakkat çeksek, yine ucuzdur." **Ş:322**

Haram nazar meselesi bu zamanda çok ehemmiyetli olan bir meseledir, şöyle ki:

"Risale-i Nur talebelerinden bir genç hâfız, pek çok adamların dedikleri gibi dedi: "Bende unutkanlık hastalığı tezayüd ediyor, ne yapayım?" Ben de dedim: Mümkün oldukça nâmahreme **nazar** etme. Çünki rivayet var. İmam-ı Şafiî'nin (R.A.) dediği gibi: Haram **nazar**, nisyan verir.

Evet ehl-i İslâmda, **nazar-ı haram** ziyadeleştikçe, hevesat-ı nefsaniye heyecana gelip, vücudunda sû'-i istimalât ile israfa girer. Haftada birkaç defa gusle mecbur olur. Ondan, tıbben kuvve-i hâfızasına za'f gelir." **K:133**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

NEFS-NEFİS

Bu kelime: Can, kişi, kendi, öz varlık. * Göz. * Şehvet, Fıtrî meyil, bedenin hissî istekleri. * Ruh, hayat, asıl ve maya manalarında kullanılır.

Nefsin derecelerini Sofiye şu meratib üzere tasnif ederler: Nefs-i emmare, nefs-i levvame, nefs-i mutmainne, nefs-i raziye, nefs-i marziye, nefs-i mülheme, nefs-i zekiye." **(E.T. 5817)**

İnsanın günahlara ve şeytanın teşviklerine itirazsız ve mücahedesiz tabi olması haline de, nefs-i emmare denir. Bir ayette şöyle buyruluyor:

Kur'anın 12. suresinin 53. ayetinde geçen şu ayet: "اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بَالسُّوءِ (12:53)" Meali: "Nefis daima kötü şeylere sevk eder." âyetinin, hem de اَعْدَى عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِى بَيْنَ جَنْبَيْكَ [1] mana-yı şerifi: "Senin en zararlı düşmanın nefsindir." hadisinin bir nüktesidir.

Tezkiyesiz nefs-i emmaresi bulunmak şartıyla kendi nefsini beğenen ve seven adam, başkasını sevmez. Eğer zahirî sevse de samimi sevemez; belki ondaki **menfaatini** ve **lezzetini** sever. Daima kendini beğerdirmeye ve sevdirmeye çalışır ve kusuru **nefsine** almaz; belki avukat gibi kendini müdafaa ve tebrie eyler. Mübalağalar ile, belki yalanlarla **nefsini** medh ve tenzih ederek adeta takdis eder ve derecesine göre (25:43) مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوَيهُ âyetinin bir tokadını yer. Temeddühü ve sevdirmesi ise, aks-ül amel ile istiskali celbeder, soğuk düşürtür. Hem amel-i uhrevîde ihlası kaybeder, riyayı karıştırır. Akıbeti görmiyen ve neticeleri düşünmiyen ve **lezzet-i hazıraya mübtela** olan **hisse ve heva-yı nefse mağlub olup**, yolunu şaşırmış hissin fetvasıyla, bir saat lezzet için bir sene hapiste yatar. Bir dakika gurur veya intikam yüzünden on sene ceza görür. Adeta ders aldığı amme Cüz'ünü birtek şekerlemeye satan hevaî bir çocuk gibi, elmas kıymetinde bulunan **hasenatını**, hissini okşamak için ve hevasını memnun etmek için ve hevesini tatmin etmek için, ehemmiyetsiz cam parçaları hükmündeki lezzetlere, enaniyetlere vesile edip, **kârlı işlerde** hasaret eder." **L:275**

Lâkin eğer enaniyeti bıraksa, hayrı ve vücudu tevfik-i İlahiyeden istese, şer ve tahribden ve nefse itimaddan vazgeçse, istiğfar ederek tam abd olsa; o vakit يُبَدِّلُ اللّٰهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ (25:70) sırrına mazhar olur. Ondaki nihayetsiz kabiliyet-i şer, nihayetsiz kabiliyet-i hayra inkılab eder. Ahsen-i takvim kıymetini alır, a'lâ-yı illiyyîne çıkar." **S:320**

"Ve daha bunlar gibi başka **âletleri ve âzaları** kıyas etsen anlarsın ki: Hakikaten mü'min Cennet'e lâyık ve kâfir Cehennem'e muvafık bir mahiyet kesbeder. Ve onların herbiri, öyle bir kıymet almalarının sebebi: Mü'min, imanıyla Hâlıkının emanetini, onun namına ve

[1] H.G.hadis: 2 ve K.H. hadis: 412

izni dairesinde istimal etmesidir. Ve kâfir, hıyanet edip **nefs-i emmare** hesabına çalıştırmasıdır." **S:28**

Keza "….hakaik-i imaniye ve esasat-ı Kur'aniye, resmî bir şekilde ve ücret mukabilinde dünya muamelatı suretine sokulmaz; belki bir mevhibe-i İlahiye olan o esrar, **hâlis bir niyet** ile ve dünyadan ve **huzuzat-ı nefsaniyeden** tecerrüd etmek vesilesiyle o feyizler gelebilir.." **M:70**

Bu fazilet kaidesiyle ahval-i aleme bakılınca, hal-i alemin manzarası nedir?

"Hem دَادِ حَقْ رَا قَابِلِيَّتْ شَرْط نِيسْت kaidesince, Cenab-ı Hak merhametkârane kudretini benim hakkımda böyle göstermiş ki; en edna bir nefer gibi bu şahsiyetimi, en a'lâ bir makam-ı müşiriyet hükmünde olan hizmet-i esrar-ı Kur'aniyede istihdam ediyor. Yüzbinler şükür olsun. **Nefis** cümleden süflî, vazife cümleden a'lâ." **M:320**

İşte bu anlayış şekli, hakiki şükrün esasıdır.

"Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş:

اِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ خَيْرًا اَبْصَرَهُمْ بِعُيُوبِ اَنْفُسِهِمْ Kur'an-ı Hakîm'de Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm demiş: وَمَا اُبَرِّئُ نَفْسِى اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ Evet **nefsini** beğenen ve **nefsine** itimad eden, bedbahttır. **Nefsinin** ayıbını gören, bahtiyardır." **M:329**

Nefis gibi zararlı şeylerin yaradılışındaki mühim bir hikmet şudur ki:

"Nefs ve şeytanlara karşı mücahede ile, yıldızlar gibi nev-i insanı şereflendiren ve tenvir eden on insan-ı kâmil yüzünden o nev'e gelen menfaat ve şeref ve kıymet, elbette haşerat nev'inden sayılacak derecede süfli ehl-i dalaletin küfre girmesiyle insan nev'ine vereceği zararı hiçe indirip göze göstermediği için, rahmet ve hikmet ve adalet-i İlahiye, **şeytanın** vücuduna müsaade edip **tasallutlarına meydan vermiş**." **L:71**

"**Sual:** Şeriatta denilmiştir ki: "Cehennem ceza-yı ameldir, fakat Cennet fazl-ı İlahî iledir." Bunun sırr-ı hikmeti nedir?

Elcevab: Sâbık işaretlerde tebeyyün etti ki: İnsan, icadsız bir cüz'-i ihtiyarî ile ve cüz'î bir kesb ile, bir emr-i ademî veya bir emr-i itibarî teşkil ile ve sübut vermekle müdhiş tahribata ve şerlere sebebiyet verdiği gibi, **nefsi** ve hevası daima şerlere ve zararlara meyyal olduğu için, o küçük kesbin neticesinden hasıl olan seyyiatın mes'uliyetini, o çeker. Çünki onun **nefsi** istedi ve kendi kesbiyle sebebiyet verdi. Ve şerr ademî olduğu için, abd ona fâil oldu. Cenab-ı Hak da halketti. Elbette o hadsiz cinayetin mes'uliyetini, nihayetsiz bir azab ile çekmeye müstehak olur. Amma hasenat ve hayrat ise, madem ki vücudîdirler; kesb-i insanî ve cüz'-i ihtiyarî onlara illet-i mûcide olamaz. İnsan, onda hakikî fâil olamaz. Ve **nefs-i emmaresi** de hasenata tarafdar değildir, belki rahmet-i İlahiye onları ister ve kudret-i Rabbaniye icad eder. Yalnız insan, iman ile, arzu ile, niyet ile sahib olabilir. Ve sahib olduktan sonra, o hasenat ise, ona evvelce verilmiş olan vücud ve iman nimetleri gibi sâbık hadsiz niam-ı İlahiyeye bir şükürdür, geçmiş nimetlere bakar. Va'd-i İlahî ile verilecek Cennet ise, fazl-ı Rahmanî ile verilir. Zahirde bir mükâfattır, hakikatta fazıldır. Demek seyyiatta sebeb, **nefistir**; mücazata bizzât müstehaktır. Hasenatta ise sebeb Hak'tandır, illet de Hak'tandır. Yalnız, insan iman ile tesahub eder. "Mükâfatını isterim" diyemez, "Fazlını beklerim" diyebilir." **L:84**

Yemekte şer'î istikamet hakkında fiilî bir nümune:

Yediği kızartılmış tavuğun canlanması kerametini gösteren ve yanında kalan çocuğa kuru ekmek yediren Geylanî Hz. çocuğun anasına,

"Hazret-i Gavs demiş: "Ne vakit senin oğlun da bu dereceye gelirse, o zaman o da tavuk yesin." İşte Hazret-i Gavs'ın bu emrinin manası şudur ki: Ne vakit senin oğlun da **ruhu cesedine,** kalbi **nefsine**, **aklı midesine** hâkim olsa ve lezzeti şükür için istese, o vakit leziz şeyleri yiyebilir..." **L:141**

Çünkü ruh, cesedin bütününe; kalb ise, hissiyat-ı ulviye sahibi olduğundan, nefsin hissiyat-ı süfliyesine; mide ise, ölçüsüz hareket eden iştihalarına, akıldaki ilim ile hâkim olması hallerinde şer'î istikamet elde edilir diye veciz bir hakikat ifade ediliyor.

Kalb ve nefsî temayülatın bir tahlili:

"Evet dünyevî ve hazır lezzet ve menfaat etrafında aşağı, kalbsiz **nefisperestler** samimî ittifak ve ittihad ediyorlar. Ehl-i hidayet, âhirete ait ve ileriye müteallik semerat-ı uhreviyeye ve kemalâta, kalb ve aklın yüksek düsturlarıyla müteveccih oldukları için, esaslı bir istikamet ve tam bir ihlas ve gayet fedakârane bir ittihad ve ittifak olabilirken; **enaniyetten tecerrüd edemedikleri için**, ifrat ve tefrit yüzünden, ulvî bir menba-ı kuvvet olan **ittifakı kaybedip**, **ihlas da kırılır** ve **vazife-i uhreviye de zedelenir**. Kolayca **rıza-yı İlahî de elde edilmez**." **L:153**

Evet burada, kalbî hislerde kâmil olan, yani ahireti düşünen fakat, nefsin enaniyetini durduramıyan hizmet dairesindeki müslümanların durumu anlatılıyor. Evet, müslüman, kalbî hissiyatla, nefsî temayülat arasında imtihan veriyor ve daimi mücahede dairesinde olduğuna gaflet etmemelidir. İşte böyle çok dakik mesailde istikamet görüp gösteren zatın, mehdi-i azam oldunu anlamak gerektir.

"İman ilâcı ise, feraizi mümkün oldukça yerine getirmekle tesirini gösteriyor. Gaflet ve sefahet ve **hevesat-ı nefsaniye** ve lehviyat-ı gayr-ı meşrua, o tiryakın tesirini meneder."**L:220**

"Rivayette var ki: "Fitne-i âhirzaman o kadar dehşetlidir ki, kimse **nefsine** hâkim olmaz." Bunun için, binüçyüz sene zarfında emr-i Peygamberîyle **bütün ümmet** o fitneden istiaze etmiş, azab-ı kabirden sonra

مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ وَ مِنْ فِتْنَةِ آخِرِ الزَّمَانِ vird-i ümmet olmuş.

Allahu a'lem bissavab, bunun bir tevili şudur ki: **O fitneler nefisleri kendilerine çeker**, meftun eder. **İnsanlar ihtiyarlarıyla, belki zevkle irtikâb ederler**. Meselâ; Rusya'da hamamlarda kadın-erkek beraber çıplak girerler ve kadın kendi güzelliklerini göstermeğe fıtraten çok meyyal olmasından seve seve o fitneye atılır, baştan çıkar ve fıtraten cemalperest erkekler dahi, **nefsine mağlub olup o ateşe sarhoşane bir sürur ile düşer, yanar**. İşte dans ve tiyatro gibi o zamanın **lehviyatları** ve **kebairleri** ve **bid'aları** birer cazibedarlık ile **pervane** gibi **nefisperestleri** etrafına toplar, sersem eder. Yoksa cebr-i mutlak ile olsa ihtiyar kalmaz, günah dahi olmaz." **Ş:584**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

NİYET

Niyet hakkında Hz. Üstad diyor ki:

"Kırk sene ömrümde, otuz sene tahsilimde yalnız dört kelime ile dört kelâm öğrendim; tafsilen beyan edilecektir. Burada yalnız icmalen işaret edilecektir. Kelimelerden maksad: Mana-yı harfî, mana-yı ismî, **niyet**, nazardır. Şöyle ki:

Cenab-ı Hakk'ın masivasına (yani kâinata) **mana-yı harfiyle** ve Onun hesabına bakmak lâzımdır. **Mana-yı ismiyle** ve esbab hesabına bakmak hatadır.

Evet her şeyin iki ciheti vardır. Bir ciheti Hakk'a bakar. Diğer ciheti de **halka** bakar. Halka bakan cihet, Hakk'a bakan cihete tenteneli bir perde veya şeffaf bir cam parçası gibi, altında Hakk'a bakan cihet-i isnadı gösterecek bir perde gibi olmalıdır. Binaenaleyh nimete bakıldığı zaman Mün'im, san'ata bakıldığı zaman Sâni', esbaba nazar edildiği vakit Müessir-i Hakikî zihne ve fikre gelmelidir.

Ve keza nazar ile **niyet**, mahiyet-i eşyayı tağyir eder. Günahı sevaba, sevabı günaha kalbeder. Evet **niyet** âdi bir hareketi ibadete çevirir. Ve **gösteriş için yapılan bir ibadeti günaha kalbeder.** Maddiyata esbab hesabıyla bakılırsa cehalettir. Allah hesabıyla olursa, marifet-i İlahiyedir." **Ms:51**

"Bu **niyet** mes'elesi, benim kırk senelik ömrümün bir mahsulüdür. Evet **niyet** öyle bir hâsiyete mâliktir ki, âdetleri, hareketleri ibadete çeviren pek acib bir iksir ve bir mâyedir.

Ve keza **niyet**, ölü ve meyyit olan haletleri ihya eden ve canlı, hayatlı ibadetlere çeviren bir ruhtur.

Ve keza **niyette** öyle bir hâsiyet vardır ki; **seyyiatı hasenata ve hasenatı seyyiata** tahvil eder. Demek **niyet**, bir ruhtur. O ruhun ruhu da ihlastır. Öyle ise necat, halas ancak ihlas iledir. İşte bu hâsiyete binaendir ki; az bir zamanda çok ameller husule gelir. Buna binaendir ki; az bir ömürde, Cennet bütün lezaiz ve mehasiniyle kazanılır. Ve **niyet** ile insan, daimî bir şâkir olur, şükür sevabını kazanır." **Ms:70**

"**Eğer desen:** "Şu küllî hadsiz nimetlere karşı nasıl şu mahdud ve cüz'î şükrümle mukabele edebilirim?"

Elcevab: Küllî bir **niyetle**, hadsiz bir itikad ile... Meselâ: Nasılki bir adam beş kuruş kıymetinde bir hediye ile, bir padişahın huzuruna girer ve görür ki, herbiri milyonlara değer hediyeler, makbul adamlardan gelmiş, orada dizilmiş. Onun kalbine gelir: "Benim hediyem hiçtir, ne yapayım?" Birden der: "Ey seyyidim! Bütün şu kıymetdar hediyeleri kendi namıma sana takdim ediyorum. Çünki sen onlara lâyıksın. Eğer benim iktidarım olsaydı, bunların bir mislini sana hediye ederdim." İşte hiç ihtiyacı olmayan ve raiyetinin derece-i sadakat ve hürmetlerine alâmet olarak hediyelerini kabul eden o padişah, o bîçarenin o büyük ve küllî **niyetini** ve arzusunu ve o güzel ve yüksek itikad liyakatını, en büyük bir hediye gibi kabul eder. Aynen öyle de: Âciz bir abd, namazında "Ettahiyyatü lillah" der. Yani: Bütün mahlukatın hayatlarıyla sana takdim ettikleri hediye-i ubudiyetlerini, ben kendi hesabıma, umumunu sana takdim ediyorum. Eğer elimden gelseydi, onlar kadar tahiyyeler sana takdim

edecektim. Hem sen onlara, hem daha fazlasına lâyıksın. İşte şu **niyet** ve itikad, pek geniş bir şükr-ü küllîdir. Nebatatın tohumları ve çekirdekleri, onların **niyetleridir**.

Hem meselâ: Kavun, kalbinde nüveler suretinde bin **niyet** eder ki, "Ya Hâlıkım! Senin esma-i hüsnanın nakışlarını yerin bir çok yerlerinde ilân etmek isterim." Cenab-ı Hak gelecek şeylerin nasıl geleceklerini bildiği için, onların **niyetlerini** bilfiil ibadet gibi kabul eder. "Mü'minin **niyeti**, amelinden hayırlıdır." Şu sırra işaret eder." **S:361**

"**Niyet Gibi, Tarz-ı Nazar Dahi Âdeti İbadete Çevirir**

Şu noktaya dikkat et; nasıl olur **niyetle** mubah âdât, ibadat... Öyle tarz-ı nazarla fünun-u ekvan, olur maarif-i İlahî...

Tedkik dahi tefekkür, yani ger harfî nazarla, hem san'at noktasında "ne güzeldir" yerine "ne güzel yapmış Sani', nasıl yapmış o mâhi"

Nokta-i nazarında kâinata bir baksan, nakş-ı Nakkaş-ı Ezel, nizam ve hikmetiyle lem'a-i kasd ve itkan, tenvir eder şübehi.

Döner ulûm-u kâinat, maarif-i İlahî. Eğer mana-yı ismiyle, tabiat noktasında, "zâtında nasıl olmuş" eğer etsen nigahı,

Bakarsan kâinata, daire-i fününun daire-i cehl olur. Bîçare hakikatlar, kıymetsiz eller kıymetsiz eder. Çoktur bunun güvahı..." **S:723**

"Sünnet-i Seniyenin herbir nev'ine tamamen bilfiil ittiba etmek, ehass-ı havassa dahi ancak müyesser olur. Ona bilfiil olmasa da, **binniyet**, bilkasd tarafdarane ve iltizamkârane talib olmak, herkesin elinden gelir. Farz ve vâcib kısımlara zâten ittibaa mecburiyet var. Ve ubudiyetteki müstehab olan Sünnet-i Seniyenin terkinde günah olmasa dahi, büyük sevabın zayiatı var. Tağyirinde ise, büyük hata vardır. Âdât ve muamelâttaki Sünnet-i Seniye ise, ittiba ettikçe, o âdât, ibadet olur. Etmese itab yok. Fakat Habibullah'ın âdâb-ı hayatiyesinin nurundan istifadesi azalır. Ahkâm-ı ubudiyette yeni icadlar bid'attır. Bid'atlar ise, اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ sırrına münafî olduğu için, merduddur. Fakat, tarîkatta evrad ve ezkâr ve meşrebler nev'inden olsa ve asılları Kitab ve Sünnetten ahzedilmek şartıyla ayrı ayrı tarzda, ayrı ayrı surette olmakla beraber, mükerrer olan usûl ve esasat-ı sünnet-i seniyeye muhalefet ve tağyir etmemek şartıyla, bid'a değillerdir. Lâkin bir kısım ehl-i ilim, bunlardan bir kısmını bid'aya dâhil edip, fakat "bid'a-i hasene" namını vermiş. İmam-ı Rabbanî Müceddid-i Elf-i Sânî (R.A.) diyor ki: "Ben seyr-ü sülûk-u ruhanîde görüyordum ki: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'dan mervî olan kelimat nurludur, sünnet-i seniye şuaı ile parlıyor. Ondan mervî olmayan parlak ve kuvvetli virdleri ve halleri gördüğüm vakit, üstünde o nur yoktu. Bu kısmın en parlağı, evvelkinin en azına mukabil gelmiyordu. Bundan anladım ki; sünnet-i seniyenin şuaı, bir iksirdir. Hem o sünnet, nur isteyenlere kâfidir, hariçte nur aramağa ihtiyaç yoktur."" **L:56**

"Madem اَلْاِنْسَانُ عَبِيدُ اَلْاِحْسَانِ sırrıyla, herkeste ihsana karşı perestiş var. Elbette böyle hadsiz ebedî ihsanata karşı; kâinat kadar bir kalbim olsa, o ihsana karşı muhabbetle dolmak iktiza eder ve doldurmak isterim. Ben bilfiil o muhabbeti etmezsem de bil'istidad, bil'iman, **binniyye**, bilkabul, bittakdir, bil'iştiyak, bil'iltizam, bil'irade suretinde ediyorum, diyecek ve hâkeza... Cemal ve kemale karşı insanın göstereceği muhabbet ise, icmalen işaret ettiğimiz ihsana karşı muhabbete kıyas edilsin. Kâfir ise, küfür cihetiyle hadsiz bir adavet eder. Hattâ kâinata ve mevcudata karşı zalimane ve tahkirkârane bir adavet taşıyor." **L:58**

"**Sual:** Şeriatta denilmiştir ki: "Cehennem ceza-yı ameldir, fakat Cennet fazl-ı İlahî iledir." Bunun sırr-ı hikmeti nedir?

Elcevab: Sâbık işaretlerde tebeyyün etti ki: İnsan, icadsız bir cüz'-i ihtiyarî ile ve cüz'î

bir kesb ile, bir emr-i ademî veya bir emr-i itibarî teşkil ile ve sübut vermekle müdhiş tahribata ve şerlere sebebiyet verdiği gibi, nefsi ve hevası daima şerlere ve zararlara meyyal olduğu için, o küçük kesbin neticesinden hasıl olan seyyiatın mes'uliyetini, o çeker. Çünki onun nefsi istedi ve kendi kesbiyle sebebiyet verdi. Ve şerr ademî olduğu için, abd ona fâil oldu. Cenab-ı Hak da halketti. Elbette o hadsiz cinayetin mes'uliyetini, nihayetsiz bir azab ile çekmeye müstehak olur. Amma hasenat ve hayrat ise, madem ki vücudîdirler; kesb-i insanî ve cüz'-i ihtiyarî onlara illet-i mûcide olamaz. İnsan, onda hakikî fâil olamaz. Ve nefs-i emmaresi de hasenata tarafdar değildir, belki rahmet-i İlahiye onları ister ve kudret-i Rabbaniye icad eder. Yalnız insan, iman ile, arzu ile, **niyet** ile sahib olabilir. Ve sahib olduktan sonra, o hasenat ise, ona evvelce verilmiş olan vücud ve iman nimetleri gibi sâbık hadsiz niam-ı İlahiyeye bir şükürdür, geçmiş nimetlere bakar. Va'd-i İlahî ile verilecek Cennet ise, fazl-ı Rahmanî ile verilir. Zahirde bir mükâfattır, hakikatta fazıldır. Demek seyyiatta sebeb, nefistir; mücazata bizzât müstehaktır. Hasenatta ise sebeb Hak'tandır, illet de Hak'tandır. Yalnız, insan iman ile tesahub eder. "**Mükâfatını isterim" diyemez**, "Fazlını beklerim" diyebilir." **L:84**

Takvadaki amel-i sâlih ve gereken niyet meselesi

"Hem takva içinde bir nevi amel-i sâlih var. Çünki bir haramın terki vâcibdir. Bir vâcibi işlemek, çok sünnetlere mukabil sevabı var. Takva, böyle zamanlarda, binler günahın tehacümünde bir tek içtinab, az bir amelle, yüzer günah terkinde, yüzer vâcib işlenmiş oluyor. Bu ehemmiyetli nokta **niyetiyle**, takva nâmıyla ve günahtan kaçınmak kasdıyla, menfî ibadetten gelen ehemmiyetli a'mal-i sâlihadır.

Risale-i Nur şakirdlerinin bu zamanda en mühim vazifeleri, tahribata ve günahlara karşı takvayı esas tutup davranmak gerektir. Madem her dakikada, şimdiki tarz-ı hayat-ı içtimaiyede yüz günah insana karşı geliyor; elbette takva ile ve **niyet-i içtinab** ile yüz amel-i sâlih işlemiş hükmündedir." **K:148**

"Hayrat ve hasenatın hayatı **niyet** iledir. Fesadı da ucb, riya ve gösteriş iledir. Ve fıtrî olarak vicdanda şuur ile bizzât hissedilen vicdaniyatın esası, ikinci bir şuur ve **niyet** ile inkıta' bulur.

Nasılki amellerin hayatı **niyet** iledir. Onun gibi, **niyet** bir cihetle fıtrî ahvalin ölümüdür. Meselâ: Tevazua **niyet** onu ifsad eder, tekebbüre **niyet** onu izale eder, feraha niyet onu uçurur, gam ve kedere **niyet** onu tahfif eder. Ve hâkeza kıyas et." **Ms:201**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Tesbihat, ibadat, gayr-ı mahdud enva'larıyla her şeyde vardır. Fakat, her şeyin kendi tesbihat ve ibadetini bütün vecihlerini daima bilip şuur edinmesi lâzım değildir. Çünki **husul huzuru istilzam etmez**. Tesbih ve ibadet edenler, yalnız yaptıkları amelin mahsus bir tesbih veya sıfatı malûm bir ibadet olduğunu bilirlerse kâfidir. Zâten Mabud-u Mutlak'ın ilmi kâfidir. İnsandan maada mahlukatta teklif olmadığından, onlara **niyet** lâzım değildir. Ve keza amellerinin sıfatını bilmek de lâzım değildir." **Ms:228**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

NOKTA-İ TELÂKİ

Nokta-i Telâkinin Mahiyeti ve Ehemmiyeti

Telâki kelimesinin manası, mülâkı yani kavuşma, buluşma, uyuşma, birleşme gibi manalarındadır. Nokta-i telâki denilen prensip ve esaslara, bir cemaatı meydana getiren ferdler arasında tereddüdsüz kabul edilip bağlı kalınması şarttır. Bu müşterek esas ve prensiplere cemaat ferdlerinin bağlılık derecelerine göre cemaatın tesanüd derecesi meydana gelir. Nokta-i telâki prensipleri vahye dayanan İlahî prensipler olunca en kuvvetli tesanüdü netice verir. Eğer bir cemaatta tesanüd yoksa, ya bu müşterek esaslar ve onlara bağlılığın zarureti bilinmiyor veya gereken teslimiyet yoktur.

Bu ehemmiyetli nokta-i telâki meselesini külliyattan araştırdık ve mevzuu ehemmiyetli gördük. Evet, bu nokta-i telâki, cemaatı ciddi manada birbirine bağlayan hususiyete sahiptir. Bu telâki prensipleri sadece diyanet sahasında değil, ehl-i dünya için de lüzumludur. Demokrat dünyasında demokrasinin temel esasları, bir nevi nokta-i telâki sayılır ki o esaslara muhalefet yasaktır.

İslâm ve insan dünyasında asırlardan bu yana bu nokta-i telâki prensiplerine teslimiyet, giderek zayıfladı ve şahsî temayüllere bağlılık arttı. Hatta zamanımızın ictimaî hayatını ve vicdan-ı umumiyi şiddetli tahrib eden fitne-i ahirzamanın tesiri sebebiyle bu prensipler hiç nazara alınamaz oldu. Bunun neticesi olarak ihlasa ve sadakata dayanan tam tesanüde sahib cemaatın teşekkülü gayet zorlaştı.

Hizmet-i Nuriyede çok ehemmiyetli olan hakiki tesanüd için bu nokta-i telâki prensiplerinin mahiyet ve neticeleri gereği gibi bilinmesi şart ve zaruridir. Bunun için bu meseleyi Risale-i Nur Külliyatından tesbit edip nazara vermeyi lüzumlu gördük. Şöyle ki:

"Birtek **maksad** için **bir tek vazifede** bulunanlar, **birbirinin aynı** hükmündedirler."**M:278**

Bu veciz cümlede geçen " bir tek maksad, bir tek vazife" tabiri ile ifade edilen mana, cemaatın ferdleri arasındaki nokta-i telâkidir.

"Lâkin ittihad, cehl ile olmaz. İttihad, **imtizac-ı efkârdır**. İmtizac-ı efkâr, **marifetin şua'-ı elektrikiyle** olur." **Mü:73**

Burada anlatılan imtizac-ı efkâr yani fikirlerin mezc olması, esasat-ı diniyede düşüncelerin aynı olmasını ifade eder. Fikirlerin aynı olması ise bir kaynaktan alınan talim ve irşada dayanır. Bu da kitabdaki hükümlere bağlılık manasında olan vicdaniyat ve fiiliyattaki sadakattır.

Keza aynı zamanda imtizac-ı efkâr için "marifetin şua-yı elektriki" gerekli olduğu nazara verildi. Yani marifetullah denilen tahkikî iman, yani Allah'ın sıfat ve hikmetlerini kâinat denilen eserlerinden bilip kabul etmektir. Bu dahi Kur'anın talimatiyle mümkündür.Bu asırda da Kur'anın talim ettiği hikmet ve hakikatlarını ekmel derecede Risale-i Nur gösteriyor. Netice olarak yine Risale-i Nura hakikî ve samimi sadakatın lüzumu ortaya çıkıyor.

İhtilat tabiri ise, imtizac değildir. Meselâ çeşitli renklerdeki çekirdekler bir kaba konsa, imtizac olmaz. Fakat çeşidli reng ve hususiyetleri bulunan maiyatı, bir kavanoza konsa, maiyatın hususiyetleriyle beraber imtizac olup çok meziyetleri cem eden mümtezic bir mayi gibi olacağı mealinde Risale-i Nur misallerle izah eder. Yani keyfiyetli hakiki Nurcuların tesanüd ve imtizacları bu misale benzer.

Yine Bediüzzaman Hz. İctimaî dairede olanlara şöyle hitab eder:

"Ey dinî cerideler! Maksadımız: Dinî cemaatlar **maksadda ittihad etmelidirler**. Mesalikte ve meşreblerde ittihad mümkün olmadığı gibi, caiz de değildir. Zira taklid yolunu açar ve "Neme lâzım, başkası düşünsün" sözünü de söylettirir." **H:99**

Bu ifadede geçen "dini cerideler" tabiri, sadece gazeteleri değil, her türlü neşriyat organlarını ifade eder.

Evet efkâr-ı ammeye hitab eden her türlü neşriyat, milletin müşterek ve bağlayıcı olan ve nokta-i telâkiyi teşkil eden esaslar dairesinde hareket etmelidir. Yoksa, millet bünyesinde tarafgirlik ve gruplaşmaları doğurur. Hz. Üstad diyor:

"Ey gazeteciler! Edibler edebli olmalı, hem de edeb-i İslâmiye ile müteeddib olmalı. Ve onların sözleri, **kalb-i umumî-i müşterek-i milletten bîtarafane çıkmalı.** Ve matbuat nizamnamesini, vicdanınızdaki hiss-i diyanet ve niyet-i hâlisa tanzim etmeli. Halbuki, siz iki kıyas-ı fasidle, yani taşrayı İstanbul'a ve İstanbul'u Avrupa'ya kıyas ederek efkâr-ı umumiyeyi bataklığa düşürdünüz." **D:17**

Bu parağrafta neşriyat hakkında nazara verilen "kalb-i umumî-i müşterek-i milletten bîtarafane çıkmalı" sözü, veciz ve câmi bir ifade ile nokta-i telâkîyi şart görür. Bu dahi "vicdanınızdaki hiss-i diyanet ve niyet-i hâlisa" ile tahakkuk eder diye ikaz eder.

"Tesadüm-ü efkârdan ve tehalüf-ü ukûlden hakikat tamamıyla tezahür eder" diye sorulan suale Bediüzzaman Hazretleri şu cevabı verir:

"**Hak namına, hakikat hesabına** olan tesadüm-ü efkâr ise; **maksadda** ve **esasta** ittifak ile beraber, vesailde ihtilaf eder. Hakikatın her köşesini izhar edip, hakka ve hakikata hizmet eder. Fakat **tarafgirane** ve **garazkârane**, firavunlaşmış **nefs-i emmare** hesabına **hodfüruşluk**, **şöhretperverane** bir tarzdaki tesadüm-ü efkârdan barika-i hakikat değil, belki **fitne ateşleri çıkıyor**. Çünki maksadda ittifak lâzım gelirken, öylelerin efkârının **Küre-i Arz'da dahi nokta-i telakisi bulunmaz. Hak namına** olmadığı için, nihayetsiz müfritane gider. Kabil-i iltiyam olmayan inşikaklara sebebiyet verir. **Hâl-i âlem buna şahiddir."** **M:268**

Burada zikredilen "maksadda ve esasta ittifak" şartı, bağlayıcı nokta-i telâkıdır. Bu şartları nazara almayanlar arasında hakiki tesanüd olmaz. Muvakkaten olsa da böyle bir cemaatın dağılması ve dağıtılması kolaydır. Hele nifak cereyanının hükmettiği bu fitne devrinde böyle şuursuzları, menfi cereyan önce maksadına alet eder, sonra da dağıtır. Böyle cemaat hakkında Hz. Üstad şöyle der:

"Demek bütün harekâtı, bizzât **haric hesabına geçer**. Çünki iradesi hükümsüzdür. Hulûs-u niyeti faide vermez. Bahusus menfî iki cihet-i za'fla, **haric cereyanın kuvvetine bir âlet-i laya'kıl olur.**" **Sti:47**

Yine bu parçada geçen "Hak namına, hakikat hesabına "ifadesi ise, yine Kur'andan alınan nassî ve kat'î esas ve hükümler demek olup terk edilemiyen ittifak düsturlarıdır. Çünkü hak, Kur'andaki sarih beyanlar ve kesin hükümlerdir. Bu nokta-i telakîler nazara alınmayınca, fitne ateşleri çıkacağı yukarıda açıkça beyan edildi.

Keza resmî veya sivil sahada çalışan cemaatlerin birleştirici nokta-i telâkilerinin lüzumu hakkında bir sual münasebetiyle Bediüzzaman Hazretleri şu izahatı veriyor:

"Dediler:

–Fırkacılık lâzım-ı meşrutiyettir.

Dedim:

–Bizdekilerde hutut-u efkâr, **telaki için** mütemayilen imtidada bedel, münharifen gittiğinden **nokta-i telaki** vatanda, belki kürede görülmüyor. Vücud, adem gibi; birinin vücudu ötekinin ademini ister.

İnad bazan müfrit fırka mutaassıblara, dalal ve bâtılı iltizam ettirir. Şeytan birisine yardım etse, melek der, rahmet okutur. Ötekinde melek görse, libasını değiştirmiştir der, lanet eder. Sû'-i zan ve hüsn-ü zan nazarıyla dûrbînin iki tarafı gibi leh aleyhdar, **vâhî emareyi bürhan, bürhanı vâhî emare görür.**

İşte şu zulümdür, اِنَّ الْاِنْسَانَ لَظَلُومٌ sırrını gösterir. Zira hayvanın aksine olarak kuvâ ve meyilleri fıtraten tahdid edilmemiş, meyl-i zulüm hadsizdir. Lâsiyyema enenin eşkâl-i habisesi olan **hodgamlık, hodfikirlik**, **hodbinlik**, **hodendişlik**, gurur ve inad o meyle inzimam etse, öyle ekber-ül kebairi icad eder ki, daha beşer ona isim bulmamış. Cehennem'in lüzumuna delil olduğu gibi, cezası da yalnız Cehennem olabilir.

Meselâ: Birisinin bir sıfatından darılsa, mecma-i evsaf-ı masume olan şahsına, hattâ **ehibbasına,** hattâ **meslekdaşına** zulmünü teşmil eder, وَ لاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرَى ya karşı temerrüd eder.

Meselâ: Muhteris bir **intikam** veya müntakim bir hilafıyla bir kerre demiş: İslâm mağlub olacak, kalbi parçalanacak. Sırf o müraî ruhtan gelen, yalancı fikirden çıkan meş'um sözünü doğru göstermek için; İslâm mağlubiyetini, İslâm perişaniyetini arzu eder, alkışlar, hasmın darbesinden mütelezziz olur. İşte şu alkışı ve gaddar telezzüzüdür ki, mecruh İslâm'ı müşkil mevkide bırakmış. Zira hançerini İslâmın ciğerine saplamış olan hasım, "sükût et" demiyor. "Alkışla, mütelezziz ol, beni sev" diyor, onları misal gösteriyor.

İşte size dehşetli bir günah ve zulüm ki, ancak haşirdeki mizan tartabilir. وَ قِسْ عَلَيْهَا"**Sti:55**

"S- Âlem-i İslâmdaki ihtilafı ta'dil edecek çare nedir?

C- Evvelâ**; müttefekun aleyh olan makasıd-ı âliyeye nazar etmektir.** Çünki Allahımız bir, Peygamberimiz bir, Kur'anımız bir, **zaruriyat-ı diniyede umumumuz müttefik,** zaruriyat-ı diniyeden başka olan teferruat veya tarz-ı telakki veya tarîk-i tefehhümdeki tefavüt bu ittihad u vahdeti sarsamaz, racih de gelemez. اَلْحُبُّ فِى اللّٰهِ düstur tutulsa, **aşk-ı hakikat harekâtımızda hâkim olsa** -ki, zaman dahi pek çok yardım ediyor- o ihtilafat sahih bir mecraya sevkedilebilir." **Sit**:**83**

Bu parçada nazara verilen "müttefekun aleyh" ve "zaruriyat-ı diniye" tabirleri, bütün müslümanlarca müştereken ve zarureten kabul edilmesi gereken birleştirici ve tesanüdü netice veren nokta-i telâkîyi anlatır.

Evet, umumî hukuk'da salabet ve şahsî hukuk'da fedakârlık gerekdiğini anlatan Bediüzzaman Hz: şu vecizeyi nazara verir:

"Ferd mütekellim-i vahde olsa, müsamahası ve fedakârlığı amel-i sâlihtir; mütekellim-i maalgayr olsa, hıyanettir, amel-i talihtir. Bir şahıs, kendi namına hazm-ı nefs eder, tefahur

edemez; millet namına tefahur eder, hazm-ı nefs edemez." **H:128**

Yine Hz. Üstadın aynı nokta-i telaki mevzuunda beyanları şöyle devam ediyor:

"Ehl-i hak ve ehl-i tedkiktir. Derler ki: "Kur'an, bitmez ve tükenmez bir hazinedir. **Her asır nusus ve muhkematını teslim ve kabul** ile beraber, tetimmat kabilinden hakaik-i hafiyesinden dahi hissesini alır; başkasının gizli kalmış hissesine ilişmez." Evet zaman geçtikçe, Kur'an-ı Hakîm'in daha ziyade hakaiki inkişaf eder demektir. Yoksa hâşâ ve kellâ **selef-i sâlihînin beyan ettikleri hakaik-i zahiriye-i Kur'aniyeye şübhe getirmek değil. Çünki onlara iman lâzımdır. Onlar nasstır, kat'îdir, esastırlar, temeldirler.** Kur'an عَرَبِيٌّ مُبِينٌ fermanıyla manası vazıh olduğunu bildirir. Baştan başa hitab-ı İlahî, o manalar üzerine döner, takviye eder, bedahet derecesine getirir. **O mensus manaları kabul etmemekten, hâşâ sümme hâşâ, Cenab-ı Hakk'ı tekzib ve Hazret-i Risalet'in fehmini tezyif etmek çıkar.** Demek **maânî-i mensusa**, müteselsilen menba'-ı Risaletten alınmıştır." **M:388**

Bu parçada dahi, "selef-i sâlihînin beyan ettikleri hakaik-i zahiriye-i Kur'aniyeye" yani umum müslümanları bağlayan ve hiçbir cihette tasarruf edilemiyen böyle müşterek esaslar, bütün müslümanları birleştiren nokta-i telakîdirler.

Bediüzzaman Hazretleri, Kur'andaki zarurî ve gayr-ı zarurî hükümlerin tefriki yani nokta-i telâkinin tesbiti hakkında şöyle der:

"Bundan sonra **zarurî ve gayr-ı zarurîyi tefrik edeceğiz.** İşte cevab-ı Kur'anîde mefhum olan zarurî hükümler ki; **inkârı kabul etmez.** Şudur: Zülkarneyn "müeyyed min indillah" bir şahıstır. Onun irşad ve tertibiyle iki dağ arasında bir sed bina edilmiştir. Zalimlerin ve bedevilerin def'-i fesadları için... Ve Ye'cüc Me'cüc iki müfsid kabiledirler. Emr-i İlahî geldiği vakit sed harab olacaktır. İlââhirihî. Bu kıyas ile, ona Kur'an delalet eden hükümler, **Kur'anın zaruriyatındandırlar. Bir harfin inkârı dahi kabil değildir."** **Mu:66**

Buradaki kat'î beyan gösteriyor ki böyle nokta-i telakî esaslarından birinin inkârı ile iman gider. O halde iman için zaruri olan bu esaslar dairesinde tesanüd sağlam olur ve dağılmaz ve dağıtılamaz mütesanid ve "kahramanlar kafilesi" (Ş:322) tabirine layık bir cemaat tahakkuk eder. Şu halde bu nokta-i telaki esaslarını nazara almayarak mütesanid cemaatın teşekkül etmemesine veya dağıtılmasına sebebiyet vermenin mesuliyeti pek azîmdir.

Bu hükmü te'yid eden şu beyana dikkat gerek:

"Zaruriyat-ı Diniye" denilen ve kabil-i tevil olmayan ve "**Muhkemat**" denilen düsturları ise, hiç bir cihette **kabil-i tebdil değildir ve medar-ı içtihad olamaz. Onları tebdil eden, başını dinden çıkarıyor;**

يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الْقَوْسِ **kaidesine dâhil oluyor." M:435**

Netice: **Az bir kısım olarak nakledilen bu beyanlar müvacehesinde hakiki Nurcu, nokta-i telâki olan esasat ve zaruriyat-ı diniyeye ciddi sadakat gösterir. Fiilî sadakattaki eksikliklerine de şuurlu istiğfar eder. Risale-i Nurda temel teşkil eden mütesanid bir cemaat olmak lüzumu, sarahaten ve tekrarlı olarak nazara verilmişken, bu ciddi**

meseleyi nazara almamak, tebliğ, telkin ve neşr etmeyip ihtilaflara kapı açmayı Hz. Bediüzzaman şöyle tavsif eder:

"Şu cemaat-ı İslâmiyeye **hizmet dava edenlere** ne olmuş ki; birbiri arkasında tehacüm vaziyetini alan hadsiz düşmanlar varken, cüz'î adavetleri unutmayıp, düşmanların hücumuna zemin hazır ediyorlar. Şu hal bir **sukuttur**, bir **vahşettir**. Hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyeye bir **hıyanettir**." **M:269**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

NÜBÜVVET
(Bk: Muhammed (A.S.M.)

Peygamberlik, nebilik. Allah'ın bildirdiği hakikatları, emir ve yasak gibi hükümleri tebliğ etmek vazifesi ve makamını ifade eder.

"Nebi, "Nebe"den müştak olarak aslında نبيٌ (nebe') dir ki, nebi: Allah Teala'dan vahiy ile haber getiren demektir. Ve tam "Peygamber" müradifidir. cem'inde enbiya ve nebiyyîn gelir. Nebi resulden eamdır. Her resul nebidir, fakat her nebi resul değildir. Maamafih Kur'anda müradif olarak kullanıldığı da vardır." **E.T. 370**

Kuran (14:11) âyetinde "Peygamberliği Allah dilediğine verir" diye bildirilir.

«Peygambere "nebi" de denir. Maamafih, yeni bir kitab ile yeni bir şeriat ile bir ümmete peygamber gönderilmiş olan zata nebi peygamber denildiği gibi "resul", "mürsel" de denir. Yeni bir kitab ve yeni bir şeriat ile gönderilmeyip de kendisinden evvelki bir peygamberin kitabını ve şeriatını ümmetine bildirmeğe me'mur olmuş olan zata da yalnız nebi veya peygamber denilir, resul ve mürsel denilmez..

"Mübarek adları Kur'an-ı Mübin'de beyan olunan ancak şu yirmi beş peygamber-i zişandır: Âdem, İdris, Nuh Hud, Salih, İbrahim, Lut, İsmail, İshak, Yakub, Yusuf, Eyyub, Şuayb, Musa, Harun, Davud, Süleyman, İlyas, Elyasa, Zülkifl, Yunus, Zekeriyya, Yahya, İsa, Muhammed(A.S.M.)" **Büyük İslam İlmihali sh: 17**

Peygamberimiz (A.S.M.)'a hitaben, bir âyet-i kerimede şöyle buyurulur:

(4:164) وَرُسُلاً قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ yani: Sana bundan evvel haber verdiğimiz birtakım resuller وَرُسُلاً لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ ve sana haber vermediğimiz daha nice resuller de gönderdik.

Yani beşer aleminde haber verildiği üzere yüzyirmidörtbin peygamber gelmiştir yani insanlar ekseriyet-i mutlaka ile peygambersiz bırakılmamıştır.

"**Hâtem-i divan-ı nübüvvet** ve bütün enbiyanın mu'cizeleri onun dava-i risaletine birtek mu'cize hükmünde olan enbiyanın serveri ve şu kâinatın mâ-bihil iftiharı ve Hazret-i Âdem'e (Aleyhisselâm) icmalen talim olunan bütün esmanın bütün meratibiyle tafsilen mazharı (Aleyhissalâtü Vesselâm) yukarıya celal ile parmağını kaldırmakla şakk-ı Kamer eden ve aşağıya cemal ile indirmekle yine on parmağından kevser gibi su akıtan ve bin mu'cizat ile musaddak ve müeyyed olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın mu'cize-i kübrası olan Kur'an-ı Hakîm'in vücuh-u i'cazının en parlaklarından olan hak ve hakikata dair beyanatındaki **cezalet**, ifadesindeki belâgat, maânîsindeki câmiiyet, üslûblarındaki ulviyet ve halâveti ifade eden:

(17:88) قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ ٱلاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْآنِ لاَ يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ

وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا

gibi çok âyât-ı beyyinatla ins ü cinnin enzarını, şu mu'cize-i ebediyenin vücuh-u i'cazından en zahir ve en parlak vechine çeviriyor. Bütün ins ü cinnin damarlarına dokunduruyor. Dostlarının şevklerini, düşmanlarının inadını tahrik edip, azîm bir teşvik ile, şiddetli bir tergib ile dost ve düşmanları onu tanzire ve taklide, yani nazirini yapmak ve kelâmını ona benzetmek için sevk ediyor, hem öyle bir surette o mu'cizeyi nazargâh-ı enama koyuyor; güya insanın bu dünyaya gelişinden gaye-i yegânesi; o mu'cizeyi hedef ve düstur ittihaz edip, ona bakarak, netice-i hilkat-ı insaniyeye bilerek yürümektir." **S:263**

Çok ehemmiyetli olan ve hakikatı gösteren nokta-i nazar hakkında şu bilgi veriliyor

"**Nazar-ı nübüvvet** ve **tevhid** ve **iman**; **vahdete**, **âhirete**, **uluhiyete** baktığı için, hakaikı ona göre görür. Ehl-i felsefe ve hikmetin nazarı; kesrete, esbaba, tabiata bakar, ona göre görür. Nokta-i nazar birbirinden çok uzaktır. Ehl-i felsefenin en büyük bir maksadı, ehl-i Usûl-üd Din ve ülema-i İlm-i Kelâm'ın makasıdı içinde görünmeyecek bir derecede küçük ve ehemmiyetsizdir." **S:350**

Kur'ana bağlı olan insan şahıstan ziyade, şahsın manevi şahsiyetine bakılmasını isteyen bu kısımda şöyle deniliyor:

"Bütün efkâr-ı âmme-i İslâmiye, imanınıza kuvvet ve sened olduğu halde; Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın **şecere-i tûbâ-i nübüvvetinin** çekirdeği olan beşeriyeti ve suret-i cismaniyesini değil, belki umum envâr-ı İslâmiye ve hakaik-i Kur'aniye ile nurani muhteşem **şahs-ı manevîsini** bin mu'cizat ile muhat olarak akıl gözüyle gördüğünüz halde, bir Avrupa feylesofunun sözüyle vesveseye ve şübheye düşen imanınız nerede? Bütün âlem-i küfrün ve Nasara ve Yehud'un ve feylesofların hücumlarına karşı sarsılmayan sahabelerin imanları nerede?" **S:494**

Bu kısımda çok ehemmiyetli bir hakikat ölçüsü gösteriliyor. Yani hakikat, insan kalabalığına değil hakikat ölçülerine istinad etmelidir.

"İşte bak: Âlem-i insaniyette, zaman-ı Âdem'den şimdiye kadar iki cereyan-ı azîm, iki silsile-i efkâr; her tarafta ve her tabaka-i insaniyede dal budak salmış, iki şecere-i azîme hükmünde... Biri, **silsile-i nübüvvet** ve diyanet; diğeri, silsile-i felsefe ve hikmet, gelmiş gidiyor. Her ne vakit o iki silsile imtizaç ve ittihad etmiş ise, yani silsile-i felsefe, silsile-i diyanete dehalet edip itaat ederek hizmet etmişse; âlem-i insaniyet parlak bir surette bir saadet, bir hayat-ı içtimaiye geçirmiştir. Ne vakit ayrı gitmişler ise, bütün hayır ve nur, **silsile-i nübüvvet** ve diyanet etrafına toplanmış ve şerler ve dalaletler, felsefe silsilesinin etrafına cem'olmuştur." **S:538**

Yani Allah'ın sonsuz ilminden gelen dindeki hükümler beşeri düşüncelere mahkum olamaz. Fakat beşeri düşünceler dine hizmetkar ve mahkum olmalıdır.

"**Nübüvvet Beşerde Zaruriyedir**

Karıncayı emîrsiz, arıları ya'subsuz bırakmayan kudret-i ezeliye elbette

Beşeri de bırakmaz şeriatsız, nebîsiz. Sırr-ı nizam-ı âlem, böyle ister elbette." **S:701**

"Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm **iddia-yı nübüvvet** etmiş; Kur'an-ı Azîmüşşan gibi bir fermanı göstermiş ve ehl-i tahkikin yanında bine kadar mu'cizat-ı bahireyi göstermiştir. O mu'cizat, heyet-i mecmuasıyla, **dava-yı nübüvvetin** vukuu kadar vücudları kat'îdir. Kur'an-ı Hakîm'in çok yerlerinde en muannid kâfirlerden naklettiği sihir isnad etmeleri gösteriyor ki; o muannid kâfirler dahi mu'cizatın vücudlarını ve vukularını inkâr

edemiyorlar. Yalnız, kendilerini aldatmak veya etba'larını kandırmak için, -hâşâ- sihir demişler.” **M:90**

“İşte şu âyet nasılki "Tur-i Sina'da ikbal-i Hak" fıkrasıyla **nübüvvet-i Museviyeyi** ve Şam Dağları'ndan ibaret olan "Sâîr'den tulû-u Hak" fıkrasıyla, **nübüvvet-i İseviyeyi** ihbar eder. Öyle de bil'ittifak Hicaz Dağları'ndan ibaret olan Fâran Dağları'ndan zuhur-u Hak fıkrasıyla, bizzarure risalet-i Ahmediyeyi (A.S.M.) haber veriyor. Hem Sure-i Feth'in âhirinde ذٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِى التَّوْرٰيةِ hükmünü tasdikan, Tevrat'ta Fâran Dağları'ndan zuhur eden peygamberin sahabeleri hakkında şu âyet var: "Kudsîlerin bayrakları beraberindedir ve onun sağındadır." "Kudsîler" namıyla tavsif eder. Yani: "Onun sahabeleri kudsî, sâlih evliyalardır."” **M:168**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ÖLÜM

Yani, bir canlı varlığın hayatı, vücudunda son bulup ruhen devam etmesi hadisesi şeklinde tarif edilebilir..

Evet, Risale-i Nur eserlerinde iman ve dalalet nazarına görünen ölümün tasvirleri hakkında bazı bahislerin tesbitiyle yapılan mukayeseler. Şöyle ki.

"Ehl-i iman için **ölüm**, vazife-i hayat külfetinden bir **terhistir**; hem dünya meydanındaki imtihanda, **talim ve talimat olan ubudiyetten** bir **paydostur**; hem öteki âleme gitmiş yüzde doksandokuz ahbab ve akrabasına **kavuşmak** için bir vesiledir; hem hakikî vatanına ve **ebedî makam-ı saadetine girmeye bir vasıtadır**; hem **zindan-ı dünyadan bostan-ı cinana bir davettir**; hem Hâlık-ı Rahîminin fazlından, kendi hizmetine mukabil **ahz-ı ücret etmeye bir nöbettir**. Madem **ölümün** mahiyeti hakikat noktasında budur; ona dehşetli bakmak değil, bilakis rahmet ve saadetin bir mukaddemesi nazarıyla bakmak gerektir." **L:210**

"Ey nefis! Başta Habibullah, bütün ahbabın kabrin öbür tarafındadırlar.Burada kalan bir-iki tane ise, onlar da gidiyorlar. **Ölümden** ürküp, kabirden korkup, başını çevirme. Merdane kabre bak, dinle ne taleb eder. Erkekçesine **ölümün** yüzüne gül, bak ne ister. Sakın gafil olup ikinci adama benzeme." **S:170**

".....Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın bir mu'cizesine dair:

وَأُبْرِئُ الْاَكْمَهَ وَالْاَبْرَصَ وَأُحْيِى الْمَوْتَى بِاِذْنِ اللّٰهِ (3:49) Kur'an, Hazret-i İsa Aleyhisselâm'ın nasıl ahlâk-ı ulviyesine ittibaa beşeri sarihan teşvik eder. Öyle de, şu elindeki san'at-ı âliyeye ve tıbb-ı Rabbanîye, remzen tergib ediyor. İşte şu âyet işaret ediyor ki: "En müzmin dertlere dahi derman bulunabilir. Öyle ise ey insan ve ey musibetzede benî-Âdem! Me'yus olmayınız. Her dert, -ne olursa olsun- dermanı mümkündür. Arayınız, bulunuz. Hattâ **ölüme de muvakkat bir hayat rengi vermek mümkündür."** Cenab-ı Hak, şu âyetin lisan-ı işaretiyle manen diyor ki: "Ey insan! Benim için dünyayı terk eden bir abdime iki hediye verdim. Biri, manevî dertlerin dermanı; biri de, maddî dertlerin ilâcı... İşte ölmüş kalbler nur-u hidayetle diriliyor. Ölmüş gibi hastalar dahi, onun nefesiyle ve ilâcıyla şifa buluyor. Sen de benim eczahane-i hikmetimde her derdine deva bulabilirsin. Çalış, bul! Elbette ararsan bulursun."

İşte beşerin tıp cihetindeki şimdiki terakkiyatından çok ilerideki hududunu, şu âyet çiziyor ve ona işaret ediyor ve teşvik yapıyor." **S:255**

"Ey hizmet-i Kur'aniyede arkadaşlarım! İhlası kazanmanın ve muhafaza etmenin en müessir bir sebebi, **rabıta-i mevttir**. Evet ihlası zedeleyen ve riyaya ve dünyaya sevkeden, tul-i emel olduğu gibi; riyadan nefret veren ve ihlası kazandıran, **rabıta-i mevttir. Yani**: Ölümünü düşünüp, dünyanın fâni olduğunu mülahaza edip, nefsin desiselerinden kurtulmaktır. Evet ehl-i tarîkat ve ehl-i hakikat, Kur'an-ı Hakîm'in

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ (3:185) gibi âyetlerinden aldığı انَّكَ مَيِّتٌ وَانَّهُمْ مَيِّتُونَ (39:30) dersle, **rabıta-i mevti sülûklarında esas tutmuşlar**; tul-i emelin menşei olan **tevehhüm-ü ebediyeti** o rabıta ile izale etmişler. Onlar farazî ve hayalî bir surette kendilerini ölmüş tasavvur ve tahayyül edip ve yıkanıyor, kabre konuyor farz edip; düşüne düşüne nefs-i emmare o tahayyül ve tasavvurdan müteessir olup uzun emellerinden bir derece vazgeçer. Bu rabıtanın fevaidi pek çoktur. Hadîste اَكْثِرُوا ذِكْرَ هَادِمِ اللَّذَّاتِ -ev kema kal- yani "Lezzetleri tahrib edip acılaştıran **ölümü** çok zikrediniz!" diye bu rabıtayı ders veriyor. Fakat mesleğimiz tarîkat olmadığı, belki hakikat olduğu için, bu rabıtayı ehl-i tarîkat gibi farazî ve hayalî suretinde yapmağa mecbur değiliz. Hem meslek-i hakikata uygun gelmiyor. Belki akibeti düşünmek suretinde, müstakbeli zaman-ı hazıra getirmek değil, belki hakikat noktasında zaman-ı hazırdan istikbale fikren gitmek, nazaran bakmaktır. Evet hiç hayale, faraza lüzum kalmadan bu kısa ömür ağacının başındaki tek meyvesi olan kendi cenazesine bakabilir. Onunla yalnız kendi şahsının mevtini gördüğü gibi, bir parça öbür tarafa gitse, asrının **ölümünü de** görür; daha bir parça öbür tarafa gitse, dünyanın **ölümünü de** müşahede eder, ihlas-ı etemme yol açar." **L:163**

Evet, "Felsefeci bir adam bu cihete bakarsa görür ki: Bütün canlı mahlukat -insan olsun, hayvan olsun- kafile be-kafile büyük bir sür'atle o cihete gidip kaybolurlar. Yani, ademe gider, yok olurlar. Kendisinin de o yolun yolcusu olduğunu bildiğinden, teessüründen çıldıracak bir hale gelir. Fakat iman nazarıyla bakan bir mü'min, insanların o cihete gidişleri, seyahatları adem âlemine değil, göçebeler gibi bir yayladan bir yaylaya bir intikaldir. Ve fâni menzilden bâki menzile, hizmet çiftliğinden ücret dairesine, zahmetler memleketinden rahmetler memleketine göç etmek olup, adem âlemine gitmek değil diye bu ciheti memnuniyetle karşılar. Fakat yol esnasında **ölüm**, kabir gibi görünen meşakkatlar netice itibariyle saadetlerdir. Çünki, nuranî âlemlere giden yol kabirden geçer ve **en büyük saadetler büyük ve acı felâketlerin neticesidir.** Meselâ: Hazret-i Yusuf, Mısır azizliği gibi bir saadete, ancak kardeşleri tarafından atıldığı kuyu ve Zeliha'nın iftirası üzerine konulduğu hapis yoluyla nâil olmuştur. Ve keza, rahm-ı maderden dünyaya gelen çocuk, mahud tünelde çektiği sıkıcı, ezici zahmet neticesinde dünya saadetine nâil oluyor." **Ş:755**

"….. mesleğimizde zaman, mekân sohbetimize mani' olamaz. Şarkta, garbda, hattâ âhirette, berzahta olsa da beraberiz. Meselâ; berzahta Hâfız Ali (R.H.), hergün manen yanımızdadır. Bu hakikata binaen, surî ayrılmağa, hattâ **ölüme** ehemmiyet vermemeliyiz."**E:95**

" Münafık düşmanlarımın maddî ve manevî zehirlerine karşı gerçi Cevşen ve Evrad-ı Kudsiye-i Şah-ı Nakşibend beni **ölüm** tehlikesinden, belki yirmi defa kudsiyetleriyle kurtardılar; fakat maatteessüf asabımda ve sinirlerimde ve hassasiyetimde, o zulümden öyle şiddetli bir tesir, bir heyecan, bir teellüm, bir teneffür gelmiş ki; en samimî dostumu ve tam sadık bir kardeşimi bir saat yanımda tahammül edemiyorum, ruhum kaldırmıyor. Hattâ biri bana baksa da sıkılıyorum. Eskide bende biraz bulunan merdümgirizlik hastalığı, o zalimlerin gaddarane sıkıntılarıyla ve tarassudlarıyla bende çok şiddetlenmiş. **Güya ölmeden evvel hayat-ı içtimaiye cihetinde ölmüşüm** ki; bu hakikat ve bu sır için hakkımda, has kardeşlerim vefat mersiyelerini yazıyorlar." **E:148**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! İnsanın ba'de-l mevt Hâlık-ı Rahman ve Rahîm'e rücuu hakkında ilânat yapan şu

اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ (6:60) وَ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (2:245) وَ اِلَيْهِ الْمَصِيرُ (5:18) وَ اِلَيْهِ مَاٰبِ (13:36)

gibi âyetlerde büyük bir beşaret ve teselli olduğu gibi, ehl-i isyana da büyük tehdidleri ima vardır.

Evet bu âyetlerin sarahatine göre: **Ölüm**; zeval, firak, adem kapısı ve zulümat kuyusu olmayıp; ancak Sultan-ı Ezel ve Ebed'in huzuruna girmek için bir medhaldir. Bu beşaretin işaretiyle kalb adem-i mutlak korkusundan, eleminden kurtulur. Evet küfrün tazammun ettiği cehennem-i maneviyeye bak! اَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِی بِی Hadîs-i Kudsîsi sırrınca, Cenab-ı Hak kâfirin zan ve itikadını daimî bir azab-ı elîme kalb eder. Sonra, iman ve yakîn ile, Cenab-ı Hakk'ın likasından sonra, rızasından sonra, rü'yetinden sonra mü'minler için hasıl olan lezzetlerin derecelerine bak! Hattâ cehennem-i cismanî, ârif olan mü'min için, âsiye kâfirin cehennem-i manevîsine nisbeten cennet gibidir." **Ms:226**

Cennet olmazsa, cehennem tazip etmez

Hz. Üstadın kardeşi Abdülmecidin oğlu Fuadın vefatı sebebiyle babasına yazdığı taziye mektubunda ibretlik ifadeler kullanır. Şöyleki:

وَ جَعَلَهُ فِی قَبْرِهِ مُشْتَغِلاً بِرِسَالَةِ النُّورِ بَدَلَ الْفَلْسَفَةِ السَّقِيمَةِ آمِينَ

Aziz kardeşim!

Bu hâdise dahi, Abdurrahman hâdisesi gibi bir hüccettir ki, bize şimdiki tarz-ı hayat yaramaz. Bize bu dünyada daha safi ve âlî ve kudsî bir hayat-ı masumane ihsan edildiğinden ona kanaat lâzımdı. Merhum Abdurrahman gerçi muvakkaten aldandı, fakat İstanbul'da Risale-i Nur mukaddematına büyük bir hizmeti var. Hem Onuncu Söz ile tam kurtuldu, sonra gitti.

Merhum Fuad dahi, inşâallah Risale-i Nur'un feyziyle imanını kurtarmış ve mektubu dahi, senin dediğin gibi gösteriyor ve size ve hanedanınıza mensubiyetiyle samimî iftiharı ve kuvvetli irtibatı, Risale-i Nur cihetiyle olduğunu hissettim.

Ben size ta'ziye vermek değil, belki hem onu hem sizi tebrik ederim ki; bu zamanın dehşetli ve dalaletli hayatından kurtuldu, daha masum ve çok bulaşmadan gitti. Ve size Cennet'te lâyık bir evlâd ve وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ (56:17) sırrına mazhar oldu.

Ben şimdiye kadar merhum Molla Abdullah ile beraber Abdurrahman'ı ve Ubeyd'i ekser dualarımda zikrettiğim gibi, merhum Fuad'ı dahi onlarla beraber her vakit yâd edeceğim, inşâallah.

Evet kardeşim, dediğin gibi, Fuad'ın (R.H.) mektubu aynen Abdurrahman'ın (R.H.) mektubu misillü, Risale-i Nur'un bir şu'le-i kerametini gösteriyor. Yalnız Abdurrahman'ın gayet hâlis ve **şimdiki tarz-ı hayattan ve tabirlerinden müberra, safi ifadesi** onda yoktur. Eğer dünyada kalsa idi, mağlub olmak ihtimali vardı.

Cenab-ı Erhamürrâhimîn hem ona, hem Risale-i Nur hanedanına ve dairesine merhamet edip, onu rahmetine ve Cennet'e aldı, mağlub ettirmedi. Risale-i Nur'un küçük talebeleri dairesindeki makamında ibka etti. Hadsiz şükür olsun ki, bu iki kahraman biraderzadelerim vefatlarının ilânnameleriyle Risale-i Nur şakirdleri imanla kabre gireceklerine dair olan müjde-i Kur'aniyeye iki misal ve iki delil gösterdiler." **B:383**

Bundan takriben 60-70 sene önce, yani cemiyet bu kadar dehşetli bozulmamış olduğu halde, bozulma endişelerini ifade ediyor. Ya şimdi bu endişe ne derecede olmalı.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ÖMR-ÖMÜR

Dünyada geçirilen zaman ve yaşayış. Her varlığın, bilhassa canlıların ölünceye kadar geçirdikleri zaman.

Dünyada hiçbirşey ".....durmuyor, dönüyor, bozuluyor ve her insanın aklına şu fikri veriyor: "Madem herşey elimizden çıkacak, fâni olup kaybolacak. Acaba bâkiye tebdil edip ibka etmek çaresi yok mu?" deyip, düşünürken birden semavî sadâ-yı Kur'an işitiliyor. Der: "Evet var. Hem, beş mertebe kârlı bir surette güzel ve rahat bir çaresi var."

Sual: Nedir?

Elcevab: Emaneti, sahib-i hakikîsine satmak.. İşte o satışta, beş derece kâr içinde kâr var.

Birinci Kâr: Fâni mal, beka bulur. Çünki Kayyum-u Bâki olan Zât-ı Zülcelal'e verilen ve onun yolunda sarfedilen şu **ömr-ü zâil**, bâkiye inkılab eder, bâki meyveler verir. O vakit **ömür** dakikaları, âdeta tohumlar, çekirdekler hükmünde zahiren fena bulur, çürür. Fakat âlem-i bekada, saadet çiçekleri açarlar ve sünbüllenirler. Ve Âlem-i Berzah'ta ziyadar, munis birer manzara olurlar." **S:27**

Yani şeriata uygun yaşanan maddî ve manevî manzaralarının tamamı ahirete intikal ettiği dinde müsellemdir. Eğer ahirete ve ebedi hayata layık değilse neticesizdir, gayr-ı meşru ise mesuliyeti vardır. Şöyleki:

"Sâbıkan beyan edildiği gibi; ehl-i gaflet ve ehl-i dünya tarzında ve nefis hesabına olan muhabbetlerin; dünyada belaları, elemleri, meşakkatleri çoktur. Safaları, lezzetleri, rahatları azdır. Meselâ: Şefkat, acz yüzünden elemli bir musibet olur. Muhabbet, firak yüzünden belalı bir hirkat olur. Lezzet, zeval yüzünden zehirli bir şerbet olur. Âhirette ise; Cenab-ı Hakk'ın hesabına olmadıkları için, ya faidesizdir veya azabdır. (Eğer harama girmiş ise.)" **S:643**

"Ey nefis! Az bir **ömürde** hadsiz bir amel-i uhrevî istersen ve herbir **dakika-i ömrünü** bir **ömür** kadar faideli görmek istersen ve âdetini ibadete ve gafletini huzura kalbetmeyi seversen, Sünnet-i Seniyeye ittiba et. Çünki bir muamele-i şer'iyeye tatbik-i amel ettiğin vakit, bir nevi huzur veriyor. Bir nevi ibadet oluyor. Uhrevî çok meyveler veriyor. Meselâ: Birşeyi satın aldın. Îcab ve kabul-i şer'iyeyi tatbik ettiğin dakikada, o âdi alış-verişin bir ibadet hükmünü alır. O tahattur-u hükm-ü şer'î bir tasavvur-u vahy verir. O dahi, Şârii düşünmekle bir teveccüh-ü İlahî verir. O dahi, bir huzur verir. Demek Sünnet-i Seniyeye tatbik-i amel etmekle bu fâni **ömür**, bâki meyveler verecek ve bir hayat-ı ebediyeye medar olacak olan faideler elde edilir.

(7:158) فَآمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

fermanını dinle. Şeriat ve Sünnet-i Seniyenin **ahkâmları içinde** cilveleri intişar eden **esma-i hüsnanın** herbir isminin feyz-i tecellisine bir mazhar-ı câmi' olmağa çalış..." **S:362**

"Şu kâinatın mevti, mümkündür. Çünki bir şey kanun-u tekâmülde dâhil ise, o şeyde alâküllihal neşvünema vardır. **Neşvünema ve büyümek varsa,** ona alâküllihal bir **ömr-ü fıtrî** vardır.**Ömr-ü fıtrîsi** var ise, alâküllihal bir ecel-i fıtrîsi vardır. Gayet geniş bir istikra ve

tetebbu ile sabittir ki, öyle şeyler mevtin pençesinden kendini kurtaramaz. Evet nasılki insan küçük bir âlemdir, yıkılmaktan kurtulamaz. Âlem dahi büyük bir insandır, o dahi ölümün pençesinden kurtulamaz. O da ölecek, sonra dirilecek veya yatıp sonra subh-u haşirle gözünü açacaktır. Hem nasılki kâinatın bir nüsha-i musaggarası olan bir şecere-i zîhayat, tahrib ve inhilalden başını kurtaramaz. Öyle de: **Secere-i hilkatten teşa'ub etmiş olan silsile-i kâinat** tamir ve tecdid için, tahribden, dağılmaktan kendini kurtaramaz. "Eğer dünyanın ecel-i fıtrîsinden evvel irade-i ezeliyenin izni ile, haricî bir maraz veya muharrib bir hâdise başına gelmezse ve onun Sâni'-i Hakîm'i dahi ecel-i fıtrîden evvel onu bozmazsa, herhalde hattâ fennî bir hesab ile bir gün gelecek ki:

اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ وَاِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ وَاِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ (81:1ilâ3)

اِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ وَاِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ وَاِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ (82:1ilâ3)

manaları ve sırları, Kadîr-i Ezelî'nin izni ile tezahür edip, o dünya olan büyük insan sekerata başlayıp acib bir hırıltı ile ve müdhiş bir savt ile fezayı çınlatıp dolduracak, bağırıp ölecek; sonra emr-i İlahî ile dirilecektir." **S:529**

"Ey insanlar! Fâni, kısa, **faidesiz ömrünüzü**; bâki, uzun, faideli, meyvedar yapmak ister misiniz? Madem istemek **insaniyetin** iktizasıdır, Bâki-i Hakikî'nin yoluna sarfediniz. Çünki Bâki'ye müteveccih olan şey, bekanın cilvesine mazhar olur. Madem her insan gayet şiddetli bir surette uzun bir **ömür** ister, bekaya âşıktır ve madem bu fâni **ömrü**, bâki **ömre** tebdil eden bir çare var ve manen çok uzun bir **ömür** hükmüne geçirmek mümkündür. Elbette **insaniyeti** sukut etmemiş bir insan, o çareyi arayacak ve o **imkânı bilfiile çevirmeye** çalışacak ve tevfik-i hareket edecek. İşte o çare budur: Allah için işleyiniz, Allah için görüşünüz, Allah için çalışınız. "Lillah, livechillah, lieclillah" rızası dairesinde hareket ediniz. O vakit sizin **ömrünüzün** dakikaları, seneler hükmüne geçer." **L:17**

Evet, "....hayat, Zât-ı Bâki-i Hayy-ı Kayyum'a baktıkça ve iman dahi hayata hayat ve ruh oldukça, hem beka bulur, hem bâki meyveler verir. Hem öyle yükseklenir ki, **sermediyet cilvesini alır;** daha **ömrün** kısa ve uzunluğuna bakmaz diye bu âyetten dersimi aldım ve niyet ve tasavvur ve hayalce bütün hayatların ve zîhayatların namına "Hasbünallahü ve ni'melvekil" dedim." **Ş:73**

"Madem **dünya hayatı** ve **cismanî yaşayış** ve **hayvanî hayat** böyledir; **hayvaniyetten çık**, **cismaniyeti bırak**, kalb ve ruhun derece-i hayatına gir. Tevehhüm ettiğin geniş dünyadan daha geniş bir daire-i hayat, bir âlem-i nur bulursun. İşte o âlemin anahtarı, marifetullah ve vahdaniyet sırlarını ifade eden "Lâ İlahe İllallah" kelime-i kudsiyesiyle kalbi söylettirmek, ruhu işlettirmektir." **L:137**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Dünyada sana ait çok emirler vardır. Amma ne mahiyetlerinden ve ne akibetlerinden haberin olmuyor. Biri, **ceseddir**. Evet cesedin genç iken latif, zarif ve güzel gül çiçeğine benzerse de, ihtiyarlığında kuru ve uyuşmuş kış çiçeğine benzer ve tahavvül eder.

Biri de, **hayat ve hayvaniyettir**. Bunun da sonu ölüm ve zevaldir.

Biri de **insaniyettir**. Bu ise, zeval ve beka arasında müteredditdir. Daim-i Bâki'nin zikri ile muhafazası lâzımdır.

Biri de **ömür** ve yaşayıştır. Bunun da hududu tayin edilmiştir. Ne ileri ve ne de geri bir adım atılamaz. Bunun için elem çekme, mahzun olma. Tahammülünden âciz, tâkatinden hariç olduğun **tûl-i emel** yükünü yüklenme!

Biri de, **vücuddur**. Vücud zâten senin mülkün değildir. Onun mâliki ancak Mâlik-ül Mülk'tür. Ve senden daha ziyade senin vücuduna şefkatlidir. Binaenaleyh Mâlik-i Hakikî'nin daire-i emrinden hariç o vücuda karıştığın zaman zarar vermiş olursun. (Ümidsizliği intaç eden hırs gibi.)

Biri de **bela ve musibetlerdir**. Bunlar zâildir, devamları yoktur. Zevalleri düşünülürse, zıdları zihne gelir, lezzet verir.

Biri de, sen burada misafirsin ve buradan da diğer bir yere gideceksin. Misafir olan kimse, beraberce getiremediği bir şeye **kalbini bağlamaz**. Bu menzilden ayrıldığın gibi, bu şehirden de çıkacaksın. Ve keza bu fâni dünyadan da çıkacaksın. Öyle ise, aziz olarak çıkmaya çalış. Vücudunu Mûcidine feda et. Mukabilinde büyük bir fiat alacaksın. Çünki feda etmediğin takdirde, ya bâd-i heva zâil olur, gider; veya Onun malı olduğundan **yine Ona rücu** eder." **Ms:119**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Senin iktidarın kısa, bekan az, hayatın mahdud, **ömrünün** günleri ma'dud ve her şeyin fânidir. Öyle ise, şu kısa, fâni **ömrünü** fâni şeylere sarfetme ki, **fâni olmasın**. Bâki şeylere sarfet ki, **bâki kalsın.**

Evet yaşadığın **ömürden** dünyada göreceğin istifade ancak yüz sene olur. Bu yüz sene **ömrünü** yüz tane hurma çekirdeği farzedelim. Bu çekirdekler iska edilip muhafaza edilirse, ilâ-mâşâallah semere verecek yüz tane ağaç olur. Aksi takdirde ateşe atıp yakmaktan başka bir istifadeyi temin etmez. Kezalik senin **o yüz senelik ömrün de, şeriat suyu ile iska ve âhirete sarfedilirse, âlem-i bekada ilelebed semerelerinden istifade edeceksin.** Binaenaleyh semeredar yüz tane hurma ağacını terk ve yüz tane çekirdeklerine kanaat ile aldanırsa, o adam, Hutame'ye (cehenneme) hatab olmaya lâyıktır." **Ms:182**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Görüyoruz ki: Sâni'-i Hakîm, kemal-i hikmetiyle pek âdi şeylerden pek hârika mu'cize-i mensucat yapıyor. Ve keza abesiyet ve israfa mahal bırakılmamak üzere, bir ferdi envaen vazifeler ile tavzif ediyor. Hattâ insanın başında, insanın muvazzaf olduğu vazifeleri görmek için her vazifeye göre birer tırnak kadar maddî bir şeyin bulunması îcabetseydi, bir başın Cebel-i Tur büyüklüğünde olması lâzım gelirdi ki, ashab-ı vezaife yer olsun.

Ve keza lisan sair vezaifiyle beraber erzak hazinesine ve kudretin matbahında pişirilen bütün taamlara müfettiştir. Ve bütün taamların tatlarını yakîn eden, bilen bir ehl-i vukuftur.

İşte **bu faaliyet-i hakîmiyeden anlaşılıyor ki; zamanın seyliyle beraber gelip geçen eşya-yı seyyaleden ve geçen günlerden senelerden, asırlardan, leyl ve neharın takallübü ile pek çok mensucat-ı gaybiye ve uhreviye yapılmaktadır**. Evet âlemin fihristesi hükmünde olan insan fabrikasında dokunan mensucat o hakikatı tenvir eder. Öyle ise, bu fâni dünyada **mevt, fena, devair-i gaybiyede safi bir bekaya intikal ederek bâki kalır**. Evet rivayetlerde vardır ki; insanın **ömür** dakikaları insana avdet ederler. Ya gafletle muzlim olarak gelirler veya hasenat-ı muzie ile avdet ederler." **Ms:216**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

PEYGAMBER
(Bk: Nübüvvet)

Allah'dan haber getiren zat. Allah'ı, ahreti ve bilhassa dinen zararlı ve faydalı şeyleri bildirmede Allah'ın vazifelendirdiği zat diye tarif edilebilir.

"Evet eğer Kitablar ve **Peygamberler** olmazsa, o hayat-ı ezeliye bilinmez. Nasılki bir adamın söylemesiyle, diri ve hayatdar olduğu anlaşılır; öyle de bu **kâinatın perdesi** altında olan **âlem-i gaybın arkasında söyleyen, konuşan,** emir ve nehyedip hitab eden bir zâtın kelimatını, hitabatını gösterecek, **Peygamberler** ve ellerinde nâzil olan **Kitablardır**." **L:335**

"Asırlara göre şeriatlar değişir. Belki bir asırda, kavimlere göre ayrı ayrı şeriatlar, **peygamberler** gelebilir ve gelmiştir. Hâtem-ül Enbiya'dan sonra şeriat-ı kübrası, her asırda, her kavme kâfi geldiğinden, muhtelif şeriatlara ihtiyaç kalmamıştır. Fakat teferruatta, bir derece ayrı ayrı mezheblere ihtiyaç kalmıştır. Evet nasılki mevsimlerin değişmesiyle elbiseler değişir, mizaçlara göre ilâçlar tebeddül eder. Öyle de, asırlara göre şeriatlar değişir, milletlerin istidadına göre ahkâm tahavvül eder. Çünki ahkâm-ı şer'iyenin **teferruat kısmı**, **ahval-i beşeriyeye bakar. Ona göre gelir, ilâç olur.** Enbiya-yı salife zamanında, tabakat-ı beşeriye birbirinden çok uzak ve seciyeleri hem bir derece kaba, hem şiddetli ve efkârca ibtidaî ve bedeviyete yakın olduğundan, o zamandaki şeriatlar, onların haline muvafık bir tarzda ayrı ayrı gelmiştir. Hattâ bir kıt'ada bir asırda, ayrı ayrı **peygamberler** ve şeriatlar bulunurmuş. Sonra âhirzaman **Peygamberinin** gelmesiyle, insanlar güya ibtidaî derecesinden, idadiye derecesine terakki ettiğinden, çok **inkılabat** ve **ihtilatat** ile akvam-ı beşeriye birtek ders alacak, birtek muallimi dinleyecek, birtek şeriatla amel edecek vaziyete geldiğinden, ayrı ayrı şeriata ihtiyaç kalmamıştır, ayrı ayrı muallime de lüzum görülmemiştir. Fakat tamamen bir seviyeye gelmediğinden ve bir tarz-ı hayat-ı içtimaiye de giymediğinden, mezhebler taaddüd etmiştir. Eğer beşerin ekseriyet-i mutlakası bir mekteb-i âlînin talebesi gibi, bir tarz-ı hayat-ı içtimaiyeyi giyse, bir seviyeye girse; o vakit mezhebler tevhid edilebilir. Fakat bu hal-i âlem, o hale müsaade etmediği gibi, mezahib de bir olmaz." **S:485**

Avrupa kâfirlerinin ve onları taklid edenlerin, Kur'ana ve Peygembere A.S.M. bakış tarzlarının iman hakikatına ters düştüğünü açığa çıkaran mantıkî bir tahlil:

Gayr-ı Müslimlere "denilse: "Kur'an nasıldır?" Derler: "Güzel ve ahlâk dersini veren bir insan kitabıdır." O vakit onlara denilir: Öyle ise Allah'ın kelâmıdır ve böyle kabul etmeye mecbursunuz. Çünki siz mesleğinizce, "Güzel" diyemiyeceksiniz!

Hem eğer onlara denilse: "**Peygamber'i** nasıl bilirsiniz?" Derler: "Güzel ahlâklı, çok akıllı bir adam." O vakit onlara denilecek: "Öyle ise imana geliniz. Çünki güzel ahlâklı, akıllı olsa, alâküllihal Resulullahtır. Çünki sizin bu "güzel" sözünüz, hududunuz dâhilinde değil; mesleğinizce böyle diyemezsiniz." Ve hâkeza... " **M:338**

"Cenab-ı Hak Kur'an-ı Hakîm'de: وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيمٍ ferman eder. Rivayat-ı sahiha ile Hazret-i Âişe-i Sıddıka (R.A.) gibi sahabe-i güzin, Hazret-i **Peygamber** Aleyhissalâtü Vesselâm'ı tarif ettikleri zaman "Hulukuhu-l Kur'an" diye tarif ediyorlardı. Yani: "Kur'anın beyan ettiği mehasin-i ahlâkın misali, Muhammed Aleyhissalâtü

Vesselâm'dır. Ve o mehasini en ziyade imtisal eden ve fıtraten o mehasin üstünde yaratılan odur."" **L:60**

"Cenab-ı Hakk'ın "**Gafur**", "**Rahîm**" gibi iki ismi, tecelli-i a'zamla ehl-i imana teveccüh ediyor. Ve Kur'an-ı Hakîm'de **Peygamberlere** en mühim ihsanı, mağfiret olduğunu gösteriyor ve onları, istiğfar etmeye davet ediyor.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ kelime-i kudsiyesini her sure başında tekrar ile ve her mübarek işlerde zikrine emretmesiyle, kâinatı ihata eden rahmet-i vasiasını melce ve tahassüngâh gösteriyor ve فَاسْتَعِذْ emriyle "Eûzü billahi mineşşeytanirracîm" kelimesini siper yapıyor." **L:74**

".....yüzde yüz ihtimal ile sefahet ve haram ve itikadsızlık ve fıskta devam edenler -tövbe etmemek şartıyla- ya i'dam-ı ebedî (âhirete inanmayanlara) veya daimî ve karanlık haps-i münferid (beka-i ruha inanan ve sefahette gidenlere) ve şekavet-i ebediye i'lamını alacaklarını yüzde doksandokuz ihtimal ile kat'î haber veren, başta ellerinde nişane-i tasdik olan hadsiz mu'cizeler bulunan **yüzyirmidört bin peygamberler** ve onların verdikleri haberlerin izlerini ve sinemada gibi gölgelerini, keşf ile, zevk ile görüp tasdik ederek imza basan yüzyirmidört milyondan ziyade evliyalar (kaddesallahü esrarehüm) ve o iki kısım meşahir-i insaniyenin haberlerini aklen kat'î bürhanlarla ve kuvvetli hüccetlerle -fikren ve mantıken- yakînî bir surette isbat ederek tasdik edip imza basan milyarlar gelen geçen muhakkikler, müçtehidler ve sıddıkînler; bil'icma, mütevatiren nev'-i insanın güneşleri, kamerleri, yıldızları olan **bu üç cemaat-ı azîme** ve bu üç taife-i ehl-i hakikat ve beşerin kudsî kumandanları olan bu üç büyük ve âlî heyetlerin fermanları ile verdikleri haberleri dinlemeyen ve saadet-i ebediyeye giden, onların gösterdikleri yol olan **sırat-ı müstakimde** gitmeyenler, yüzde doksandokuz dehşetli tehlike ihtimalini nazara almayan ve birtek muhbirin bir yolda tehlike var demesiyle o yolu bırakan başka uzun yolda hareket eden bir adam, elbette ve elbette vaziyeti şudur ki: İki yolun -hadsiz muhbirlerin kat'î ihbarları ile- en kısa ve kolayı ve yüzde yüz Cennet ve saadet-i ebediyeyi kazandıranı bırakıp en dağdağalı ve uzun ve sıkıntılı ve yüzde doksandokuz Cehennem hapsini ve şekavet-i daimeyi netice veren yolunu ihtiyar ettiği halde, dünyada iki yolun, bir tek muhbirin yalan olabilir haberiyle yüzde birtek ihtimal tehlike ve bir ay hapis imkânı bulunan kısa yolu bırakıp, menfaatsiz -yalnız zararsız olduğu için- uzun yolu ihtiyar eden bedbaht, sarhoş divaneler gibi dehşetli ve uzakta görünen ve ona musallat olan ejderhalara ehemmiyet vermez, sineklerle uğraşıyor, yalnız onlara ehemmiyet verir derecede aklını, kalbini, ruhunu, insaniyetini kaybetmiş oluyor." **Ş:196**

Cinlerden de peygamber geldi mi?

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ "

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اَلَمْ يَاْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ

âyet-i celileleri mucibince cinlerden de **peygamber** geldiği bildiriliyorsa da, bu hususdaki müşkilin halli için vaki' suale, üstadımızın verdiği cevabdır:

Aziz kardeşim!

Hakikaten senin bu sualinin çok ehemmiyeti var. Fakat Risale-i Nur'un en ehemmiyetli vazifesi, beşeri dalaletten ve küfr-ü mutlaktan kurtarmak olmasından, bu çeşit mes'elelere sıra

gelmiyor, onlardan bahis açmıyor. Selef-i Sâlihîn dahi çok bahsetmemişler. Çünki öyle gaybî ve görünmeyen işlerde sû'-i istimal düşer. Hem şarlatanlar, hodfüruşluklarına bir vesile yapabilirler. Nasılki şimdi ispirtizmacılar "cinler ile muhabere" namıyla şarlatanlık yapıyorlar; dinin zararına âlet ederler diye çokça medar-ı bahs edilmez. Hem Hâtem-ül Enbiya'dan sonra, cinlerde **peygamber** gelmemiş. Hem Risale-i Nur bu zamanda bir taun-u beşerî olan maddiyyunluk fikrini ibtal etmek için cinnî ve ruhanîlerin vücudlarını kat'î hüccetler ile isbat etmeye çalışmış, bu mes'eleye üçüncü derecede bakmış, tafsilini başkalara bırakmış. Belki inşâallah Risale-i Nur'un bir şakirdi, Sure-i Rahman'ı tefsir edip bu mes'eleyi de halleder." **Ş:337**

"Rü'ya-yı sadıkada ervah-ı habise ve şeytan, **peygamber** suretinde temessül edemez. Fakat celb-i ervahta; ervah-ı habise, belki **peygamberin** lisanen ismini kendine takıp, sünnet-i seniyeye ve ahkâm-ı şer'iyeye muhalif olarak konuşabilir. Eğer bu konuşması şeriatın ahkâmına ve sünnet-i seniyeye muhalif ise tam delildir ki, o konuşan ervah-ı tayyibe değildir, mü'min ve müslüman cinnî de değildir, ervah-ı habisedir. Bu şekilde taklid ediyor." **Em:156**

"**Sual: Peygamberlerin** meslekleri birbirine uymadığı gibi, ibadetleri de birbirine muhaliftir. Bunun esbabı nedir?

Cevab: İtikad ve amelde, usûl ve ahkâm-ı esasiyede **peygamberlerin** hepsi daimdirler, sabittirler, müttehiddirler. İhtilaf ve tefavütleri, ancak füruattadır. Zâten zamanların tebeddülüyle, füruatın da tebeddül ve tegayyürü tabiî bir şeydir. Evet mevasim-i erbaada tedavi ve telebbüs gibi çok şeyler tebeddüle uğrar. Meselâ, kışın giyilen kalın elbise yazın tebeddüle uğrar; veya kışın güzel tesiri olan bir ilâcın, yazın fena tesiri olur, kullanılmaz. Kezalik kalb ve ruhların gıdası olan ahkâm-ı diniyenin füruatı da, ömr-ü beşerin devreleri itibariyle tebeddüle uğrar." **İ:26**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

RADYO

Radyo ve benzeri cihazların yani her çeşid neşriyat organlarının bu zamanda müsbet veya menfî kullanılmasını ve neticelerini bilmek şuurunda olmak gerekiyor. Bu mesele zamanımızda çok ehemmiyetli bir meseledir. Çünkü cemiyette çokça umumileşen yeniliklere alışılıp gaflete düşme tehlikesi, manevi büyük zararlara vesile olur ve oluyor. Bu sebeble de teknik cihazların yani radyo, televizyon ve internet gibi umumileşen ve daha çok menfi ve manevi zararlar yolunda kullanılan bu gibi cihazlar hakkında müşterek bir nokta-i nazarın kazanılması için Risale-i Nurdan bazı tesbitler nazara verilecek. Şöyleki:

"Sual: Bu büyük zelzelenin maddî musibetinden daha elîm manevî bir musibeti olarak, şu zelzelenin devamından gelen korku ve me'yusiyet ekser halkın ekser memlekette gece istirahatını selbederek dehşetli bir azab vermesi nedendir?

Yine manevî cevab: Şöyle denildi ki: Ramazan-ı Şerifin teravih vaktinde kemal-i neş'e ve sürur ile sarhoşçasına gayet heveskârane şarkıları ve bazan **kızların sesleriyle radyo ağzıyla** bu mübarek **merkez-i İslâmiyetin** her köşesinde cazibedarane işittirilmesi, bu korku azabını netice verdi. " **S:171**

Yani böyle teknik cihazların çılgıncasına ve alenî olarak kullanılmasının İlahî musibetlere vesile olduğu hatırlatılır. Mesala Kastamonu Lahikasında şu ikaz var.

"Bu asrın acib bir hassasıdır.[(Haşiye)] Bu asırdaki ehl-i İslâm'ın fevkalâde safderunluğu ve dehşetli canileri de âlîcenabane afvetmesi; ve bir tek haseneyi, binler seyyiatı işleyen ve binler manevî ve maddî hukuk-u ibadı mahveden adamdan görse, ona bir nevi tarafdar çıkmasıdır. Bu suretle ekall-i kalil olan ehl-i dalalet ve tuğyan; safdil tarafdar ile ekseriyet teşkil ederek, ekseriyetin hatasına terettüb eden musibet-i âmmenin devamına ve idamesine belki teşdidine kader-i İlahiyeye fetva verirler; biz buna müstehakız derler." **K:25**

"Bir zaman bana hizmet eden kardeşlerim tarafından sual edildi ki: "Küre-i arzı herc ü merce getiren ve İslâm mukadderatıyla alâkadar olan bu dehşetli harb-i umumîden elli gündür (şimdi yedi seneden geçti aynı hâl) [(*)] hiç sormuyorsun ve merak etmiyorsun. Halbuki bir kısım mütedeyyin ve âlim insanlar, cemaati ve câmii bırakıp **radyo** dinlemeğe koşuyorlar. Acaba bundan daha büyük bir hâdise mi var? Veya onunla meşgul olmanın zararı mı var?" dediler. Cevaben dedim ki:

Ömür sermayesi pek azdır. Lüzumlu işler pek çoktur. Birbiri içinde mütedâhil daireler gibi, her insanın kalb ve mide dairesinden ve cesed ve hane dairesinden, mahalle ve şehir dairesinden ve vatan ve memleket dairesinden ve Küre-i Arz ve nev-i beşer dairesinden tut.. tâ zîhayat ve dünya dairesine kadar, birbiri içinde daireler var. Herbir dairede herbir insanın bir nevi vazifesi bulunabilir. Fakat en küçük dairede, en büyük ve ehemmiyetli ve daimî vazife var. Ve en büyük dairede en küçük ve muvakkat, arasıra vazife bulunabilir. Bu kıyas ile -küçüklük ve büyüklük makûsen mütenasib- vazifeler bulunabilir. Fakat büyük dairenin cazibedarlığı cihetiyle küçük dairedeki lüzumlu ve ehemmiyetli hizmeti bıraktırıp lüzumsuz, malayani ve âfâ kî işlerle meşgul eder. Sermaye-i hayatını boş yerde imha eder. O kıymetdar

---

(Haşiye): Yani elması elmas bildiği halde, camı ona tercih eder.

(*): Parantez içindeki not, 1946 senesine aittir.

ömrünü kıymetsiz şeylerde öldürür. Ve bazan bu harb boğuşmalarını merak ile takib eden, bir tarafa kalben tarafdar olur. Onun zulümlerini hoş görür, zulmüne şerik olur. ” **Ş:202**

Yani daha çok teknik cihazlarla neşredilen içtimaî ve siyasî haberler ve boğuşmalar, nazarları afaka dağıtıyor.

“Hem meselâ: اَلنَّفَّاثَاتِ فِى الْعُقَدِ (113,4) cümlesi -şeddeler sayılmaz- bin üçyüz yirmisekiz (1328); [1] eğer şeddedeki (lâm) sayılsa, bin üçyüz ellisekiz (1358) [2] adediyle bu umumî harbleri yapan ecnebi gaddarların, hırs ve hased ile bizdeki Hürriyet İnkılabı’nın Kur’an lehindeki neticelerini bozmak fikri ile tebeddül-ü saltanat ve Balkan ve İtalyan Harbleri ve Birinci Harb-i Umumî’nin patlamasıyla maddî ve manevî şerlerin, siyasî diplomatların **radyo** diliyle herkesin kafalarına sihirbaz ve **zehirli üflemeleriyle** ve mukadderat-ı beşerin düğme ve ukdelerine **gizli plânlarını** telkin etmeleriyle bin senelik medeniyet terakkiyatını vahşiyane mahveden şerlerin vücuda gelmeye hazırlanmaları tarihine tevafuk ederek, اَلنَّفَّاثَاتِ فِى الْعُقَدِ (113,4) in tam manasına tetabuk eder. ” **Ş:267**

“Sual: Denildi ki: “Fatiha ve Yâsin ve hatm-i Kur’anî gibi okunan **virdler**, kudsî şeyler, bazan hadsiz ölmüş ve sağ insanlara bağışlanıyor. Halbuki böyle cüz’î birtek hediye ân-ı vâhidde hadsiz zâtlara yetişmek ve her birisine aynı hediye düşmek, tavr-ı aklın haricindedir.”

Elcevab: Fâtır-ı Hakîm nasılki unsur-u havayı kelimelerin berk gibi intişarlarına ve tekessürlerine bir mezraa ve bir vasıta yapmış ve **radyo** vasıtasıyla bir minarede okunan ezan-ı Muhammedî (A.S.M.) umum yerlerde ve umum insanlara aynı anda yetiştirmek gibi, öyle de; okunan bir Fatiha dahi, (meselâ) umum ehl-i iman emvatına aynı anda yetiştirmek için hadsiz kudret ve nihayetsiz hikmetiyle manevî âlemde, manevî havada çok manevî elektrikleri, manevî **radyoları** sermiş, serpmiş; fıtrî telsiz telefonlarda istihdam ediyor, çalıştırıyor. Hem nasılki bir lâmba yansa, mukabilindeki binler âyineye (herbirine) tam bir lâmba girer. Aynen öyle de, bir Yâsin-i Şerif okunsa, milyonlar ruhlara hediye edilse, herbirine tam bir Yâsin-i Şerif düşer. ” **Ş:685**

Bu parçada geçen manevi radyo hakikatı şu olabilirki, dünyadaki herşey manevi alemlere misal alemiyle intikal ederler. Nitekim ehl-i fen geçmişteki konuşmaları tesbit edilebilir olduğunu söylerler. Mesela manevî alemler hakkında şöyle deniliyor:

“..... bu âlem-i fâni ve âlem-i şehadet ise âlem-i gayba ve dâr-ı bekaya bir perdedir. Cennet'in merkez-i kübrası uzakta olmakla beraber, **âlem-i misal âyinesi** vasıtasıyla her tarafta görünmesi mümkün olduğu gibi, hakkalyakîn derecesindeki imanlar vasıtasıyla, Cennet'in bu âlem-i fânide -temsilde hata olmasın- bir nevi müstemlekeleri ve daireleri bulunabilir ve kalb telefonuyla yüksek ruhlar ile muhabereleri olabilir, hediyeleri gelebilir.”**L:282**

Hem mesela: “Âlem-i ziya, âlem-i hararet, âlem-i hava, âlem-i kehrüba, âlem-i elektrik, âlem-i cezb, âlem-i esîr, âlem-i misal, âlem-i berzah gibi âlemler arasında müzahame ve yer darlığı yoktur. Bu âlemler, hepsi de ihtilâlsiz, müsademesiz küçük bir yerde içtima ederler.

Kezalik pek geniş gaybî âlemlerin de bu küçük arzda içtimaları, mümkündür.” **Ms:138**

Bu beyanlardan bir derece anlaşılıyorki manevi alemler dairesinde zaman ve mekan mevzu bahis değildir, manevi radyolar ifadesi daha çok bu hakikata bakar.

Bu ara fasıldan sonra tekrar mevzumuza dönüyoruz.

[1] 1912
[2] 1942

“Sual: Bize verdiğiniz cevabda diyorsunuz: “Siyasî geniş daireleri merak ile takib eden, küçük daireler içindeki vazifelerinde zarar eder.” Bunun izahını istiyoruz?

Elcevab Üstadımız diyor ki:

Evet bu zamanda merak ile, **radyo** vasıtasıyla, ciddî alâkadarane küre-i arzdaki boğuşmalara merak edip bakanlar, dikkat edenler, maddî ve manevî pek çok zararları vardır. Ya aklını dağıtır manevî bir divane olur, ya kalbini dağıtır manevî bir dinsiz olur, ya fikrini dağıtır manevî bir ecnebi olur. Evet ben kendim gördüm: Lüzumsuz bir merak ile, mütedeyyin iken âmî bir adam -beride ilme mensubiyeti varken- eskiden beri İslâm düşmanı olan bir kâfirin mağlubiyetiyle ağlamak derecesinde bir mahzuniyet ve Âl-i Beytten Seyyidler Cemaatinin bir kâfire karşı mağlubiyetinden mesruriyetini gördüm. Böyle âmî bir adamın, alâkasız bir geniş daire-i siyaset hatırı için, böyle kâfir bir düşmanı mücahid bir seyyide tercih etmek, acaba divaneliğin ve aklı dağıtmaklığın en acib bir misali değil midir?” **K:37**

“Evet haricî siyaset memurları ve erkân-ı harbler ve kumandanlara bir derece vazifece münasebeti bulunan siyasetin geniş dairelerine ait mesaili; basit fikirli ve idare-i ruhiye ve diniyesine ve şahsiyesine ve beytiyesine ve karyesine ait lüzumlu vazifesini geri bıraktırmakla, **onları meraklandırıp ruhlarını serseri, akıllarını geveze ve kalblerini de hakaik-i imaniye ve İslâmiyeye ait zevklerini, şevklerini kırıp havalandırmak ve o kalbleri serseri etmek ve manen öldürmek ile dinsizliğe yer ihzar etmek tarzında**, kemal-i merak ile onlara göre malayani ve lüzumsuz mesail-i siyasiyeyi **radyo** ile ders verip dinlettirmek, hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyeye öyle bir zarardır ki; ileride vereceği neticeleri düşündükçe tüyler ürperir.” **K:38**

Yani geniş daire hadiselerine meşgul olmak kalblerdeki iman şuurunun bulunmasına bedel gaflet hali istila edip o kalblere dinsizlik çabuk tesir eder ve 1940 lardan sonra bu cihette feci akibetlerin olacağını sezen Bediüzzaman hazretleri, “tüyler ürperir” şeklinde endişesini ifade eder.

“Biz de, bütün kuvvetimizle bunu tasdik ediyoruz. Çünki bunu kendimizde ve gördüğümüz dostlarımızda tecrübelerle müşahede ettik. Hattâ çokları meraklarından, cemaati belki de namazı terkeder derecede ifratla, tam namaz vaktinde konuşan **radyoyu** dinliyor. Mimsiz medeniyetin sefahet ve dalalet ve İslâm’a ettiği ihanet cezası olarak mütemadiyen başına gelen tokadlara ve boğuşmalarına ve geniş siyaset dairelerine alâkadarane dikkat etmekle; ve nefesi zehirli ve başı sarhoş şahıslardan **radyoda** ders almak, kudsî ve mühim vazifelerine de tam zarar ediyorlar. ” **K:39**

Yani siyasi diplomatlardan münafık kısmı,milleti ifsad etmek yolunda radyo ve televizyon gibi vasıtalarla telkinlerini neşrederler.

“Meyve’nin Dördüncü Mes’elesindeki bir hakikatın izahını Eski Said’in âfâka bakmak damarıyla ve bana hizmet eden kâtibin Ramazan başlarında bayram alâmetini şarkta bir hâdisenin tesiriyle heyecanla demesi ve bu Ramazan-ı Şerif’teki kıymetdar vakitleri **radyonun** malayaniyatıyla zayi’ etmemesi için manen kalbime kaç defa ihtar edildi ki; o geniş ve karışık fırtınalı hakikatın kısaca zararlarını beyan eyle. Ben de gayet muhtasar bazı işaretler nev’inde, Risale-i Nur şakirdlerinin meraklarını ta’dil etmek niyetiyle beyan ediyorum. Fakat hem mes’ele çok geniş, vaktim de dar, hâlim de perişan olmasından, anlamasında zahmet çekeceksiniz, zekâvetinize güveniyorum.

Meyve'nin o Dördüncü Mes'elesinde denilmiş ki: "Dünya siyasetine karışmadığımın sebebi: O geniş ve büyük dairede vazife az ve küçük olmakla beraber, cazibedarlık cihetiyle meraklıları kendiyle meşgul eder; hakikî ve büyük vazifelerini onlara unutturur veya noksan bıraktırır; hem her halde bir tarafgirlik meylini verir, zalimlerin zulümlerini hoş görür, şerik olur" mealinde orada denilmiştir.” **E:56**

“Evet beşer, hakikata muhtaç olduğu gibi, bazı keyifli hevesata da ihtiyacı var. Fakat bu keyifli hevesat, beşte birisi olmalı. Yoksa havanın sırr-ı hikmetine münafî olur. Hem beşerin tenbelliğine ve sefahetine ve lüzumlu vazifelerinin noksan bırakılmasına sebebiyet verip beşere büyük bir nimet iken, büyük bir nıkmet olur. Beşere lâzım olan sa’ye şevki kırar.

Şimdi gözümün önündeki makinecik ve **radyo** kabı, Kur’anı dinlemek için odama getirilmişti. Baktım, on hissede bir hisse kelimat-ı tayyibeye veriliyor. Bunu da bir hata-yı beşerî olarak anladım. İnşâallah beşer bu hatasını tamir edecek. Ve bütün zemin yüzünü bir meclis-i münevver, bir menzil-i âlî ve bir mekteb-i imanî hükmüne geçirmeğe vesile olan bu **radyo** nimetine bir şükür olarak beşerin hayat-ı ebediyesine sarfedilecek kelimat-ı tayyibe, beşte dördü olacak. ” **Em:67**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

RİSALE-İ NUR

Kur'anın i'caz-ı manevisinin tefsiri olup, Bediüzzaman Said Nursî hazretleri tarafından 1920-1960 seneleri arasında telif edilmiş olan eserlerin ismidir. Risale-i Nur isminin verilişi Şua'lar eserinde şöyle ifade edilir:

"Kur'an-ı Kerim'in feyzinden kalbime doğan füyuzatı yanımdaki kimselere yazdırarak birtakım risaleler vücuda geldi. Bu risalelerin heyet-i mecmuasına Risale-i Nur ismini verdim. Hakikaten Kur'an'ın nuruna istinad edildiği için bu isim vicdanımdan doğmuş. Bunun ilham-ı İlahî olduğuna bütün imanımla kaniim." **Ş:496**

Risale-i Nur'un Barla'da başlayan te'lifi ve o devrin çok ağır tahakküm ve istibdadı vardı. Bu baskılara yani ifsad cereyanına karşı örnek alınması gereken ifade ve tavırdan bir örnek T. Hayat eserinde şöyle beyan ediliyor:

"Bediüzzaman Said Nursî; Barla nahiyesinde daimî ve çok şiddetli bir istibdad ve zulüm ve tarassud altında bulunduruluyordu. Barla'ya nefiy sebebi ise; kalabalık şehirlerden uzaklaştırıp, böyle hücra bir köye atılarak ruhunda mevcud **hamiyet-i İslâmiyenin feveran** etmesine mani olmak, onu konuşturmamak, söyletmemek, İslâmî imanî eserler yazdırmamak, âtıl bir vaziyete düşürüp **dinsizlerle mücahededen** ve Kur'ana hizmetten men'etmek idi. Bediüzzaman ise, bu planın tamamen aksine hareket etmekte muvaffak oldu; bir an bile boş durmadan, Barla gibi tenha bir yerde Kur'an ve iman hakikatlarını ders veren Risale-i Nur eserlerini te'lif ederek perde altında neşrini temin etti. Bu muvaffakiyet ve bu muzafferiyet ise; çok muazzam bir galibiyet idi. Zira o pek dehşetli dinsizlik devrinde, hakikî bir tek dinî eser bile yazdırılmıyordu. Din adamları susturulup, yok edilmeğe çalışılıyordu. Dinsizler, Bediüzzaman'ı yok edememişler, uyuşmuş kalb ve akılları ihtizaza getiren İslâmî ve imanî neşriyatına mani olamamışlardı. Bediüzzaman'ın yaptığı bu dinî neşriyat, **yirmibeş senelik eşedd-i zulüm** ve **istibdad-ı mutlak** devrinde hiçbir zatın yapamadığı bir iş idi.

Bediüzzaman, Barla'ya 1925-1926 senelerinde nefyedilmiştir. Bu tarihler, Türkiye'de yirmibeş sene devam edecek bir istibdad-ı mutlakın icra-yı faaliyetinin ilk seneleri idi. Gizli dinsiz komiteleri, "İslâmî şeairleri birer birer kaldırarak İslâm ruhunu yok etmek, Kur'anı toplatıp imha etmek" planlarını güdüyorlardı. Buna muvaffak olunamayacağını iblisane düşünerek, "Otuz sene sonra gelecek neslin kendi eliyle Kur'anı imha etmesini intac edecek bir plan yapalım" demişler ve bu planı tatbike koyulmuşlardı. İslâmiyeti yok etmek için, tarihte görülmemiş bir tahribat ve tecavüzat hüküm sürmüştür.

Evet altıyüz sene, belki Abbasiler zamanından beri yani bin seneden beri Kur'an-ı Hakîm'in bir bayraktarı olarak bütün cihana karşı meydan okuyan Türk Milletini, bu vatan evladlarını, İslâmiyetten uzaklaştırmak ve mahrum bırakmak için, müslümanlığa ait her türlü bağların koparılmasına çalışılıyor ve bilfiil de muvaffak olunuyordu. Bu vâkıa cüz'î değil, küllî ve umumi idi. Milyonlarca insanın hususan gençlerin ve milyonlar masumların, talebelerin iman ve itikadlarına dünyevî ve uhrevî felaketlerine taalluk eden çok geniş ve şümullü bir hâdise idi. Ve kıyamete kadar gelip geçecek Anadolu halkının ebedî hayatlarıyla alâkadardı. O zaman ve o senelerde, bin yıllık parlak mazinin delalet ve şehadetiyle, Kur'anın

bayraktarı olarak en yüksek bir mevki-i muallayı ihraz etmiş bulunan kahraman bir milletin hayatında, İslâmiyet ve Kur'an aleyhinde dehşetli tahavvüller ve tahribler yapılıyor ve cihanın en namdar ordusunun bin senelik cihad-ı diniye ile geçen parlak mazisi ve o mazide medfun muhterem ecdadı, yeni nesillere ve mektebli talebelere unutturulmaya çalışılıyor ve mazi ile irtibatları kesilerek birtakım maskeli ve sûreta parlak kelâmlarla iğfalatta bulunularak, komünizm rejimine zemin hazırlanıyordu!

İslâmiyetin hakikatında mevcud maddî-manevî en yüksek terakki ve medeniyet umdeleri yerine; dinsiz felsefenin bataklığındaki nursuz prensipler, edebsiz edip ve feylesofların fikir ve ideolojileri, gizli komünistler, farmasonlar, dinsizler tarafından telkin ediliyor ve çok geniş bir çapta tedris ve talime çalışılıyordu. Bilhassa İngiliz, Fransız gibi İslâm düşmanlarının İslâm Âlemini maddeten ve manen yıpratmak, sömürmek emellerinin başında, Kahraman Türk Milletinin dinî bağlardan uzaklaştırılması; örf-âdet, an'ane ve ahlâk bakımından tamamen İslâmiyete zıt bir duruma getirilmek planları vardı ve bu planlar maalesef tatbik sahasına konmuştu!

İşte Bediüzzaman Said Nursî'nin, Risale-i Nur'la Anadolu'daki hizmet-i imaniye ve Kur'aniyesine cansiperane çalışan bir fedai-yi İslâm olarak başladığı seneler ki, zemin yüzünün görmediği pek dehşetli bir dinsizlik devrinin başlangıcı ve teessüs zamanı idi. Bunun için Bediüzzaman'ın Risale-i Nur'la hizmetine nazar edildiği vakit, böyle dehşetli bir zamanı göz önünde bulundurmak icab eder. Zira tarihte emsali görülmemiş bu kadar ağır şerait tahtında yapılan zerre kadar hizmet, dağ gibi bir kıymet kazanabilir; ufacık bir hizmet, büyük bir değeri ve neticeyi haiz olabilir! İşte Risale-i Nur böyle dehşetli ve ehemmiyetli bir zamanın mahsulü ve neticesidir." **T:151-156**

İşte bu beyanlarda görüldüğü gibi şer cereyanının mezalimi unutulmamalıdır. Şua'larda bu mesele hakkında şu ihtar var:

"**Beşinci Âyette:** اَنْ اَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِاَيَّامِ اللّٰهِ (14:5)

اِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِاَيَّامِ اللّٰهِ cümlesinde makam-ı cifrîsi, şeddeliler birer sayılmak cihetinde bin üçyüz ellibir (1351) ederek Risale-i Nur'un şimdilik beyanına iznim olmayan ehemmiyetli vazifesinin ve bu evamir-i Kur'aniyeyi imtisalinin tarihine tam tamına tevafuk-u cifrî ve muvafakat-ı maneviye karinesiyle ve kıssadan hisse almak münasebat-ı mefhumiye remzi ile Risale-i Nur'a îmaen bakar. Daha yazılacak çok gaybî işaretler var, fakat izin verilmedi şimdilik kaldı." **Ş:726**

"Evliya divanlarını ve ülemanın kitablarını çok mütalaa eden bir kısım zâtlar taraflarından soruldu: "Risale-i Nur'un verdiği zevk ve şevk ve iman ve iz'an onlardan çok kuvvetli olmasının sebebi nedir?"

Elcevab: Eski mübarek zâtların ekser divanları ve ülemanın bir kısım risaleleri imanın ve marifetin neticelerinden ve meyvelerinden ve feyizlerinden bahsederler. Onların zamanlarında imanın esasatına ve köklerine hücum yoktu ve erkân-ı iman sarsılmıyordu. Şimdi ise köklerine ve erkânına şiddetli ve cemaatli bir surette taarruz var. O divanlar ve risalelerin çoğu has mü'minlere ve ferdlere hitab ederler, bu zamanın dehşetli taarruzunu def'edemiyorlar.

Risalet-in Nur ise, Kur'an'ın bir manevî mu'cizesi olarak imanın esasatını kurtarıyor ve mevcud imandan istifade cihetine değil, belki çok deliller ve parlak bürhanlar ile imanın isbatına ve tahkikine ve muhafazasına ve şübehattan kurtarmasına hizmet ettiğinden; herkese bu zamanda ekmek gibi, ilâç gibi lüzumu var olduğunu **dikkatle bakanlar** hükmediyorlar.

Hem Risalet-in Nur, sair ülemanın eserleri gibi, yalnız aklın ayağı ve nazarıyla ders vermez ve evliya misillü yalnız kalbin keşf ü zevkiyle hareket etmiyor; belki akıl ve kalbin ittihad ve imtizacı ve ruh vesair letaifin teavünü ayağıyla hareket ederek evc-i a'lâya uçar; taarruz eden felsefenin değil ayağı, belki gözü yetişmediği yerlere çıkar; hakaik-i imaniyeyi kör gözüne de gösterir. **K:11**

"Risalet-in Nur'un **sadık talebeleri** imanla kabre gireceklerine ve ehl-i Cennet olacaklarına dair kudsî bir müjde ve kuvvetli bir beşaret bulunduğu gösterilmiştir. Fakat bu pek büyük mes'eleye ve çok kıymetdar işarete tam kuvvet verecek bir delil ister diye beklerdim. Çoktan beri muntazırdım. Lillahilhamd iki emare birden kalbime geldi:

Birinci Emare: İman-ı tahkikî ilmelyakînden hakkalyakîne yakınlaştıkça daha selbedilmeyeceğine ehl-i keşf ve tahkik hükmetmişler ve demişler ki: Sekerat vaktinde şeytan vesvesesiyle ancak akla şübheler verip tereddüde düşürebilir. Bu nevi iman-ı tahkikî ise yalnız akılda durmuyor. Belki hem kalbe, hem ruha, hem sırra, hem öyle letaife sirayet ediyor, kökleşiyor ki, şeytanın eli o yerlere yetişemiyor; öylelerin imanı zevalden mahfuz kalıyor. Bu iman-ı tahkikînin vusulüne vesile olan bir yolu, **velayet-i kâmile** ile keşf ve şuhud ile hakikata yetişmektir. Bu yol ehass-ı havassa mahsustur, iman-ı şuhudîdir.

İkinci Yol: İman-ı bilgayb cihetinde sırr-ı vahyin feyziyle bürhanî ve Kur'anî bir tarzda, akıl ve kalbin imtizacıyla hakkalyakîn derecesinde bir kuvvet ile, zaruret ve bedahet derecesine gelen bir **ilmelyakîn** ile hakaik-i imaniyeyi tasdik etmektir. Bu ikinci yol; Risalet-in Nur'un **esası**, **mâyesi**, **temeli**, **ruhu**, **hakikatı** olduğunu **has talebeleri** görüyorlar. Başkalar dahi insafla baksa, Risalet-in Nur hakaik-i imaniyeye muhalif olan yolları gayr-ı mümkin ve muhal ve mümteni' derecesinde gösterdiğini görecekler." **K:18**

Hz. Üstad diyor: "....ben tahmin ediyorum ki: Eğer Şeyh Abdülkadir-i Geylanî (R.A.) ve Şah-ı Nakşibend (R.A.) ve İmam-ı Rabbanî (R.A.) gibi zâtlar bu zamanda olsaydılar, bütün himmetlerini, hakaik-i imaniyenin ve akaid-i İslâmiyenin takviyesine sarfedeceklerdi. Çünki saadet-i ebediyenin medarı onlardır. Onlarda kusur edilse, şekavet-i ebediyeye sebebiyet verir. İmansız Cennet'e gidemez, fakat tasavvufsuz Cennet'e giden pek çoktur. Ekmeksiz insan yaşayamaz, fakat meyvesiz yaşayabilir. Tasavvuf meyvedir, hakaik-i İslâmiye gıdadır. Eskiden kırk günden tut, tâ kırk seneye kadar bir seyr ü sülûk ile bazı hakaik-i imaniyeye ancak çıkılabilirdi. Şimdi ise Cenab-ı Hakk'ın rahmetiyle, kırk dakikada o hakaika çıkılacak bir yol bulunsa; o yola karşı lâkayd kalmak, elbette kâr-ı akıl değil..." **M:23**

Yine Hz. Üstad diyor:

"Bugünlerde, Manevî Bir Muhaverede Bir Sual Ve Cevabı Dinledim. Size, Bir Hülâsasını Beyan Edeyim:

Biri dedi: Risale-i Nur'un iman ve tevhid için büyük tahşidatları ve küllî teçhizatları gittikçe çoğalıyor. Ve en muannid bir dinsizi susturmak için yüzde birisi kâfi iken, neden bu derece harareti daha yeni tahşidat yapıyor?

Ona cevaben dediler: "Risale-i Nur, yalnız bir cüz'î tahribatı ve bir küçük haneyi tamir etmiyor. Belki küllî bir tahribatı ve İslâmiyeti içine alan ve dağlar büyüklüğünde taşları bulunan bir muhit kal'ayı tamir ediyor. Ve yalnız hususî bir kalbi ve has bir vicdanı ıslaha çalışmıyor, belki bin seneden beri tedarik ve teraküm edilen müfsid âletler ile dehşetli rahnelenen **kalb-i umumîyi** ve **efkâr-ı âmmeyi** ve umumun ve bahusus avam-ı mü'minînin istinadgâhları olan İslâmî esasların ve cereyanların ve şeairlerin kırılması ile bozulmağa yüz tutan **vicdan-ı umumîyi**, Kur'an'ın i'cazıyla ve geniş yaralarını Kur'anın ve imanın ilâçları ile tedavi etmeğe çalışıyor. Elbette böyle küllî ve dehşetli tahribata ve rahnelere ve yaralara, hakkalyakîn derecesinde, dağlar kuvvetinde hüccetler, cihazlar ve bin tiryak hâsiyetinde

mücerreb ilâçlar ve hadsiz edviyeler bulunmak gerektir ki; bu zamanda Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın i'caz-ı manevîsinden çıkan Risale-i Nur o vazifeyi görmekle beraber, imanın hadsiz mertebelerinde terakkiyat ve inkişafata medardır." diye uzun bir mükâleme cereyan etti. Ben de tamamen işittim, hadsiz şükrettim. Kısa kesiyorum." **Ş:179**

"**Sahabelerden** ve **Tâbiîn** ve **Tebe-i Tâbiînden** en yüksek mertebeli **velayet-i kübra** sahibi olan zâtlar, nefs-i Kur'andan bütün letaiflerinin hisselerini aldıklarından ve Kur'an onlar için hakikî ve kâfi bir mürşid olduğundan gösteriyor ki: Her vakit **Kur'an-ı Hakîm, hakikatları ifade ettiği** gibi, **velayet-i kübra** feyizlerini dahi **ehil olanlara** ifaza eder.

Evet **zahirden** hakikata geçmek iki suretledir:

Biri: Tarîkat berzahına girip, seyr ü sülûk ile kat'-ı meratib ederek hakikata geçmektir.

İkinci Suret: Doğrudan doğruya, tarîkat berzahına uğramadan, **lütf-u İlahî** ile hakikata geçmektir ki, **Sahabeye ve Tâbiîne has** ve yüksek ve kısa tarîk şudur. Demek hakaik-i Kur'aniyeden tereşşuh eden Nurlar ve o Nurlara tercümanlık eden Sözler, o hâssaya mâlik olabilirler ve mâliktirler." **M:356**

Yani Risale-i Nur tarikat değil sahabe mesleğidir diye Hz. Üstad Nur'un mesleğini bildiriyor.Evet,

Hem "Risale-i Nur'un mesleği tarîkat değil, hakikattır; sahabe mesleğinin bir cilvesidir. Bu zaman, tarîkat zamanı değil, imanı kurtarmak zamanıdır." Risale-i Nur, bu hizmeti lillahilhamd en müşkil ve ağır zamanlarda yapmış ve yapıyor. Risale-i Nur dairesi, Hazret-i Ali ve Hasan ve Hüseyn'in (R.A.) ve Gavs-ı A'zam'ın (K.S.) -ihbarat-ı gaybiyeleriyle- şakirdlerinin bu zamanda bir dairesidir. Çünki Hazret-i Ali, üç keramet-i gaybiyesiyle Risale-i Nur'dan haber verdiği gibi; Gavs-ı A'zam (K.S.) da kuvvetli bir surette Risale-i Nur'dan haber verip tercümanını teşci' etmiş. Bu mahrem dört risale, Keramet-i Aleviye ve Gavsiyeye ait dört risale inşâallah bir vakit size gönderilebilir. Mahkeme ehl-i vukufu onlara itiraz edememiş, yalnız "Bu yazılmamalı idi" diye küçük bir tenkid etmişler. Ben de cevab verdim, onlar sustular. Zâten Üveysî bir surette doğrudan doğruya hakikat dersimi Gavs-ı A'zam'dan (K.S.) ve Zeynelâbidîn (R.A.) ve Hasan Hüseyin (R.A.) vasıtasıyla İmam-ı Ali'den (R.A.) almışım. Onun için, hizmet ettiğimiz daire onların dairesidir." **E:67**

"....Madem bu Kur'anî hakikat kapısı açıldı, benim noksaniyetime ve ehemmiyetsizliğime bakılmayarak, ehl-i ilim ve kemal arkamda bulunmaktan çekinmemeli ve istiğna etmemelidirler. Selef-i sâlihînin ve muhakkikîn-i ülemanın âsârları, çendan her derde kâfi ve vâfi bir hazine-i azîmedir; fakat bazı zaman olur ki, bir anahtar bir hazineden ziyade ehemmiyetli olur. Çünki hazine kapalıdır;[1] fakat bir anahtar,[2] çok hazineleri açabilir. Zannederim ki, o enaniyet-i ilmiyeyi fazla taşıyan zâtlar da anladılar ki: Neşrolunan Sözler, hakaik-i Kur'aniyenin birer **anahtarı** ve o hakaiki inkâr etmeye çalışanların başlarına inen birer **elmas kılınçtır**. O ehl-i fazl u kemal ve kuvvetli enaniyet-i ilmiyeyi taşıyan zâtlar **bilsinler ki; bana değil, Kur'an-ı Hakîm'e talebe ve şakird oluyorlar.**[3] Ben de onların bir ders arkadaşıyım.[4] Haydi farz-ı muhal olarak ben üstadlık dava etsem, madem şimdi ehl-i

[1] Yani bu asrın ihtiyacına cevab veren ve ancak asrın müceddidine ilham yoluyla açılan Kur'anın İ'caz-ı manevîsi, kesbî ilim dairesine kapalı olan vehbî ilim hazinesi kapalıdır manası nazara veriliyor.

[2] Yani müceddidin vehbiyete mazhar olan mesleği.

[3] Yani bu meziyet, benim şahsî ilmimin eseri değil, ihsan-ı ilahîdir. **Bk: S:492 2.Vecih–İPA. 2294/2–3210 p.son**

[4] "Benim çok kusurlu şahsıma hüsn-ü zan ile verdiğiniz makamlar cihetinde değil; belki vazifeye, hizmete bakıp o noktada bakmalısınız. Perde açılsa, benim baştan aşağıya kadar kusurat ile âlûde mahiyetim, benden kaçmağa bir vesile olur. Sizi kardeşliğimden kaçırmamak, pişman etmemek için, şahsiyetime karşı haddimin pek fevkinde tasavvur ettiğiniz makamlara irtibatınızı bağlamayınız. Ben size nisbeten kardeşim, mürşidlik haddim değil. Üstad da değilim, belki ders arkadaşıyım. Ben sizin, kusuratıma karşı şefkatkârane dua ve himmetinize

imanın tabakatını, avamdan havassa kadar, maruz kaldıkları evham ve şübehattan kurtarmak çaresini bulduk; o ülema ya daha kolay bir çaresini bulsunlar veyahut bu çareyi iltizam edip ders versinler, tarafdar olsunlar. Ülema-üs sû' hakkında bir tehdid-i azîm var. Bu zamanda ehl-i ilim ziyade dikkat etmeli. Haydi farzetseniz ki, düşmanlarımızın zannı gibi ben, benlik hesabına böyle bir hizmette bulunuyorum. Acaba dünyevî ve millî bir maksad için, çok zâtlar enaniyeti terkedip, firavun-meşreb bir adamın kemal-i sadakatla etrafına toplanıp, şiddetli bir tesanüdle iş gördükleri halde; acaba bu kardeşiniz, hakikat-ı Kur'aniye ve hakaik-i imaniye etrafında, kendi enaniyetini setretmekle beraber, o dünyevî komitenin onbaşıları gibi, terk-i enaniyetle hakaik-i Kur'aniye etrafında bir tesanüdü sizden istemeye hakkı yok mudur? Sizin en büyük âlimleriniz de, ona "Lebbeyk" dememesinde haksız değil midirler? [5]

Kardeşlerim, enaniyetin işimizde en tehlikeli ciheti, kıskançlıktır. Eğer sırf lillah için olmazsa, kıskançlık müdahale eder, bozar. Nasılki bir insanın bir eli, bir elini kıskanmaz ve gözü, kulağına hased etmez ve kalbi aklına rekabet etmez. Öyle de: Bu heyetimizin şahs-ı manevîsinde herbiriniz bir duygu, bir âza hükmündesiniz. Birbirinize karşı rekabet değil, bilakis birbirinizin meziyetiyle iftihar etmek, mütelezziz olmak bir vazife-i vicdaniyenizdir.

Bir şey daha kaldı, en tehlikesi odur ki: İçinizde ve ahbabınızda, bu fakir kardeşinize karşı bir kıskançlık damarı bulunmak, en tehlikelidir. Sizlerde mühim ehl-i ilim de var. Ehl-i ilmin bir kısmında, bir enaniyet-i ilmiye bulunur. Kendi mütevazi de olsa, o cihette enaniyetlidir. Çabuk enaniyetini bırakmaz. Kalbi, aklı ne kadar yapışsa da; nefsi, o ilmî enaniyeti cihetinde imtiyaz ister, kendini satmak ister, hattâ yazılan risalelere karşı muaraza ister. Kalbi risaleleri sevdiği ve aklı istihsan ettiği ve yüksek bulduğu halde; nefsi ise, enaniyet-i ilmiyeden gelen kıskançlık cihetinde zımnî bir adavet besler gibi, Sözler'in kıymetlerinin tenzilini arzu eder tâ ki kendi mahsulât-ı fikriyesi onlara yetişsin, onlar gibi satılsın. Halbuki bilmecburiye bunu haber veriyorum ki:

"Bu dürûs-u Kur'aniyenin dairesi içinde olanlar, **allâme ve müçtehidler de olsalar**; vazifeleri -ulûm-u imaniye cihetinde- yalnız yazılan şu Sözler'in şerhleri ve izahlarıdır veya tanzimleridir. Çünki çok emarelerle anlamışız ki: Bu ulûm-u imaniyedeki **fetva vazifesiyle tavzif edilmişiz**. Eğer biri, dairemiz içinde nefsin enaniyet-i ilmiyeden aldığı bir his ile, şerh ve izah haricinde birşey yazsa; soğuk bir muaraza veya nâkıs bir taklidcilik hükmüne geçer. Çünki çok delillerle ve emarelerle tahakkuk etmiş ki: **Risale-i Nur eczaları, Kur'anın tereşşuhatıdır;** bizler, taksim-ül a'mal kaidesiyle, herbirimiz bir vazife deruhde edip, o âb-ı hayat tereşşuhatını muhtaç olanlara yetiştiriyoruz!.."" **M:425**

Bu kısımda bir derece nazikane olarak Risale-i Nur'un kesbi ilimlere değil Vehbi ilme istinad ettiği beyan ediliyor. Çünki Vehbi ilim şahsın kesbî ilmine değil belki ilhama dayanır.

"Madem hakikat budur. Risale-i Nur dairesinin yakınında bulunan ehl-i ilim ve ehl-i tarîkat ve sofi-meşreb zâtlar, onun cereyanına girmek ve ilim ve tarîkattan gelen eski sermayeleriyle ona kuvvet vermek ve genişlemesine çalışmak ve şakirdlerini teşvik etmek ve bir buz parçası olan enaniyetini, tam bir havuzu kazanmak için, o dairedeki âb-ı hayat havuzuna atıp eritmek gerektir ve elzemdir. Yoksa Risale-i Nur'a karşı rakibane başka bir çığır açmak ile hem o zarar eder, hem bu müstakim ve metin cadde-i Kur'aniyeye bilmeyerek zarar verir; zındıkaya bir nevi yardım olur." **K:122**

---

muhtacım. Benden himmet beklemeniz değil, bana himmet etmenize istihkakım var. Cenab-ı Hakk'ın ihsan ve keremiyle sizlerle gayet kudsî ve gayet ehemmiyetli ve gayet kıymetdar ve her ehl-i imana menfaatli bir hizmette, taksim-i mesaî kaidesiyle iştirak etmişiz. Tesanüdümüzden hasıl olan bir şahs-ı manevînin fevkalâde ehemmiyet ve kıymeti ve üstadlığı ve irşadı bize kâfidir." **E:73**

[5] "Birinci suretteki adam; faraza, hubb-u cahı kalbinden çıkarmazsa, fakat ihlâs ve rıza-yı İlâhiyi esas tutmak ve hubb-u cahı hedef ittihaz etmemek şartiyle bir nevi meşru makam-ı manevî, hem muhteşem bir makam kazanır ki; o hubb-u cah damarını tamamiyle tatmin eder." **T:147**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

RİYA

Özü sözü bir olmamak. İnandığı gibi hareket etmeyiş, iki yüzlülük etmek. İbadeti ve iman hizmeti gibi a'mal-i salihayı, gösteriş ve kendini beğendirmek için yapmak. Keşf-ul Hafa'nın 1401. Hadisinde, riyaya şirk-i asgar deniyor.

Risale-i Nur külliyatında şu ikaz ve irşadlar var:

"Sanem-perestliği şiddetle Kur'an men'ettiği gibi, sanem-perestliğin bir nevi taklidi olan suret-perestliği de men'eder. **Medeniyet ise**, suretleri kendi mehasininden sayıp Kur'ana muaraza etmek istemiş. Halbuki gölgeli gölgesiz suretler, ya bir **zulm-ü mütehaccir** veya bir **riya-yı mütecessid** veya bir **heves-i mütecessimdir** ki, beşeri zulme ve **riyaya** ve hevaya, hevesi kamçılayıp teşvik eder. **S:410**

Riya hakkındaki

"İkinci Fıkra: Sen ey mağrur nefsim! Üzüm ağacına benzersin. Fahrlenme! Salkımları o ağaç kendi takmamış, başkası onları ona takmış.

Üçüncü Fıkra: Sen ey **riyakâr** nefsim! "Dine hizmet ettim" diye gururlanma. اِنَّ اللّٰهَ لَيُؤَيِّدُ هٰذَا الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ sırrınca: **Müzekkâ olmadığın**[1] için, belki sen kendini o **recül-i fâcir** bilmelisin. Hizmetini, ubudiyetini; geçen nimetlerin şükrü ve **vazife-i fıtrat** ve **fariza-i hilkat** ve **netice-i san'at** bil, **ucb**[2] ve **riyadan** kurtul!." **S:473**

"Hem herkese satılan müzahref, hodfüruş, gösterici, **riyakâr** bir hüsnü istihsan ettiği için **riyakârları** alkışlamış, sanem-misalleri kendi âbidlerine âbide (Haşiye-2) yapmıştır. O şecerenin kuvve-i gazabiye dalında, bîçare beşerin başında küçük-büyük Nemrudlar, Firavunlar, Şeddadlar meyvelerini yetiştirmiş. Kuvve-i akliye dalında, âlem-i insaniyetin dimağına Dehriyyun, Maddiyyun, Tabiiyyun gibi meyveleri vermiş; beşerin beynini bin parça etmiştir." **S:541**

"**Şeytan-ı ins, şeytan-ı cinnîden aldığı derse** binaen;[3] hizb-ül Kur'anın fedakâr hâdimlerini hubb-u câh vasıtasıyla aldatmak ve o kudsî hizmetten ve o manevî ulvî cihaddan vazgeçirmek istiyorlar. Şöyle ki:

İnsanda, ekseriyet itibariyle hubb-u câh denilen **hırs-ı şöhret** ve hodfüruşluk ve şan ü şeref denilen **riyakârane halklara görünmek** ve **nazar-ı âmmede mevki sahibi olmağa**, ehl-i dünyanın her ferdinde cüz'î-küllî arzu vardır. Hattâ o arzu için, hayatını feda eder derecesinde şöhretperestlik hissi onu sevkeder. **Ehl-i âhiret** için bu his gayet tehlikelidir, ehl-i dünya için de gayet dağdağalıdır; **çok ahlâk-ı seyyienin de menşeidir** ve insanların da en zaîf

---

1 Kötü ahlak ve sıfatlardan temizlenmiş ve kemalat kazanmış olmadığın için

2 Kendini kusursuz görüp beğenmek.

(Haşiye-2) **:** Yani o sanem-misaller perestişkârlarının hevesatlarına hoşgörünmek ve teveccühlerini kazanmak için riyakârane gösterişile ibadet gibi bir vaziyet gösteriyorlar.

3 Bk. S:412 p.1 de

damarıdır. Yani: Bir insanı yakalamak ve kendine çekmek; onun o hissini okşamakla kendine bağlar, hem onun ile onu mağlub eder. **Kardeşlerim hakkında en ziyade korktuğum**, bunların bu zaîf damarından ehl-i ilhadın istifade etmek ihtimalidir. Bu hal beni çok düşündürüyor. Hakikî olmayan bazı bîçare dostlarımı o suretle çektiler, manen onları tehlikeye attılar" **M:412**

Evet, "Teveccüh-ü nâs istenilmez, belki verilir. Verilse de onunla hoşlanılmaz. Hoşlansa ihlası kaybeder, **riyaya** girer. Şan ü şeref arzusuyla teveccüh-ü nâs ise; ücret ve mükâfat değil, belki ihlassızlık yüzünden gelen bir itab ve bir mücazattır. Evet amel-i sâlihin hayatı olan ihlasın zararına teveccüh-ü nâs ve şan ü şeref, kabir kapısına kadar muvakkat olan bir lezzet-i cüz'iyeye mukabil, kabrin öbür tarafında azab-ı kabir gibi nâhoş bir şekil aldığından; teveccüh-ü nâsı arzu etmek değil, belki ondan ürkmek ve kaçmak lâzımdır. Şöhretperestlerin ve şan ü şeref peşinde koşanların kulakları çınlasın." **L:149**

"**İhlası kıran ikinci mani:** Hubb-u câhtan gelen şöhretperestlik saikasıyla ve şan ü şeref perdesi altında teveccüh-ü âmmeyi kazanmak, nazar-ı dikkati kendine celbetmekle enaniyeti okşamak ve nefs-i emmareye bir makam vermektir ki, en mühim bir **maraz-ı ruhî** olduğu gibi "**şirk-i hafî**" tabir edilen **riyakârlığa**, hodfüruşluğa kapı açar, ihlası zedeler." **L:165**

Riyaya dair üç nokta yazılacak:

Birincisi: Farz ve vâciblerde ve **şeair-i İslâmiyede** ve Sünnet-i Seniyenin ittibaında ve haramların terkinde **riya** giremez. İzharı **riya** olamaz. Meğer gayet za'f-ı imanla beraber, fıtraten **riyakâr** ola. Belki şeair-i İslâmiyeye temas eden ibadetlerin izharları, ihfasından çok derece daha sevablı olduğunu, Hüccet-ül İslâm İmam-ı Gazalî (R.A.) gibi zâtlar beyan ediyorlar. Sair nevafilin ihfası çok sevablı olduğu halde; şeaire temas eden, hususan böyle bid'alar zamanında ittiba-ı Sünnetin **şerafetini gösteren** ve böyle büyük kebair içinde haramların terkindeki takvayı izhar etmek, değil **riya** belki ihfasından pek çok derece daha sevablı ve hâlistir.

İkinci Nokta: Riyaya insanları sevkeden esbabın

Birincisi: Za'f-ı imandır. **Allah'ı düşün**meyen, esbaba perestiş eder, halklara hodfüruşlukla **riyakârane** vaziyet alır. Risale-i Nur şakirdleri, Risale-i Nur'dan aldıkları kuvvetli iman-ı tahkikî dersiyle; esbaba ve nâsa ubudiyet noktasında bir kıymet, bir ehemmiyet vermiyor ki, ubudiyetlerinde onlara gösterişle **riya** etsinler.

İkinci Sebeb: Hırs u tama', za'f u fakr noktasında teveccüh-ü nâsı celbine medar **riyakârane** vaziyet almaya sevkediyor. Risale-i Nur'un şakirdleri, **iktisad** ve **kanaat** ve **tevekkül** ve **kısmetine rıza** gibi, Risale-i Nur'un dersinden aldıkları **izzet-i imaniye**, inşâallah onları **riyadan** ve dünya menfaatleri için hodfüruşluktan men'eder." **K:184**

Bu derslere bakıp hal-i hazırdaki manzara-i umumiyeye nazar edilince karşımızda çıkmaz yollar görünüyor.

"**Üçüncü Nokta:** Vazife-i diniye itibariyle, nâsa hüsn-ü kabul ettirmek, o makamın iktiza ettiği yüksek tavırlar ve vaziyetler, hodfüruşluk ve **riya** sayılmaz ve sayılmamalı. Meğer o adam, o vazifeyi kendi enaniyetine tâbi' edip istimal ede.

Evet bir imam imamet vazifesinde tesbihatları izhar eder, isma' eder; hiç bir cihetle **riya** olamaz. Fakat vazife haricinde, o tesbihatları aşikâre halklara işittirmeye **riya** girebildiği için, gizlisi daha sevablıdır." **K:185**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Fısk çamuruyla mülevves olan medeniyet, insanları da o çamur ile telvis ediyor. Ezcümle: **Riyayı** şan ü şeref ile iltibas etmiş. İnsanları da o pis ahlâka sevkediyor. Hakikaten insanlar o **riyaya** öyle alışmışlar ki, şahıslara yaptıkları gibi milletlere

hattâ unsurlara bile yapıyorlar. Gazeteleri o **riyaya** dellâl, tarihleri de alkışçı yapmışlardır. Bu yüzden şahsî hayatlar "hamiyet-i cahiliye" ünvanı altında unsurî hayatlara feda edilmektedir." **Ms:188**

"Hayır o vakit hayır olur ki Allah için ola... Eğer Allah için olsa, o vakit kat'î onun izniyledir. Tevfik onundur. Minnet onadır. Senin hakkın şükürdür, fahr değildir. Çünki fahr, irae yani gösteriş ve **riya** iledir. **Riya ise, hayrı şer eder**. Şer ile iftihar edersen et. İşte bu hakikatı bilmediğindendir ki; nefsinde mağrur, gayriye de gururlu oldun." **Ni:46**

Riyakârlar mahşerde nâsın huzurunda teşhir edileceklerini bildiren iki hadis mealen şöyledir:

"Yaptığı ibadeti insanlara işittirip ve öğülmesini isteyen kimseyi Allah kıyamet gününde insanların huzurunda rezil eder. Müraîlik yapanı da kıyamet gününde insanlara teşhir eder." [4]

Diğer hadis meali de şöyledir:

"Allah'ın kendisine bolluk verdiği, malların her çeşidini ihsan ettiği kimsedir ki, Allah'ın huzuruna getirilir ve Allah, kendisine verilen nimetleri karşısına çıkarır. O da bütün bunların kendisine verildiğini kabul eder ve Allah kendisine: Şu elde ettiğin nimetlerle ne yaptın, der. O da verilmesini arzu ettiğin ne kadar yer varsa hep o yerlerde ve o yolda dağıttım, cevabını verir. Allah Teala: Yalan söylüyorsun. Sen bütün bunları kendine "Ne cömert adam!" dedirtmek için yaptın ve sana dediler de. Sonra meleklere onu almalarını emreder. Ve yüz üstü sürüklendirilerek Cehennem'e atılır." [5] **(İbn-i Mace, Kitab-üz Zühd, 21. babı, riya ve süm'a hakkındadır.)**

Şeairi izhar edip göstermek, salabet-i diniyeden olduğu halde; müslümanlar arasında şahıs, kendi zenginlik ve hamasetini ve sair hususiyetlerini ve şahsını nazara verip tefahura vesile ederek gösterse, mezmum sayılır.

[4] T.T: ci: l shf: 40 hadis: 9l

[5] T.T. ci: l shf: 42 hadis: 93

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِين

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

RUHSAT

İzin, müsaade. *Genişlik. *Kolaylık.

"Kulların özürlerine mebni kendilerine bir sühulet ve müsaade olmak üzere ikinci derecede meşru kılınan şeydir. Sefer halinde ramazan-ı şerif orucunun tutulmaması gibi.

Bir hâdisede azimet ile **ruhsat** içtima edince azimet tarikini iltizam etmek, bir takva nişanesi sayılır." **Hukuk-u İslamiyye. cilt:l sh:43**

Kur'an (4:160) âyetin beyaniyle yahudilerin zulüm ve idlâllerinden dolayı kendilerine bazı helâl şeyler haram kılındı. Bu tahrim hâdisesinden de anlaşılıyor ki, şeriat, bazı füruata ait mes'elelerde cemiyetin ahvaline göre hükmeder. Cemiyette azgınlık ve sefahet arttıkça şiddet getirir. Evet, dinde bir kaidedir ki: Fitne zamanlarında ve fitne ihtimali karşısında ruhsat yolu daraltılır. Cemiyette diyanet kuvvetleşince de ruhsat, kişilerin tercihlerine bırakılır.

Böyle sefahetin umumileştiği zamanlarda dine aykırı düşen bir kısım umumileşmiş âdetlere müsamahakâr fetvalar vermekte dikkatli olmak gerektir.

Meselâ: Kastamonu L.da şu beyan var: "**Hâdisat-ı zamaniye bahanesiyle** Vehhabilik ve Melamiliğin bir nevine zemin ihzar etmek tarzında, yani **ruhsat-ı şer'iyeyi** perde yapıp eserler yazılmış. Risalet-in Nur gerçi umuma teşmil suretiyle değil; fakat her halde hakikat-ı İslâmiyenin içinde cereyan edip gelen **esas-ı velayet** ve **esas-ı takva** ve **esas-ı azimet** ve **esasat-ı Sünnet-i Seniyye** gibi ince fakat ehemmiyetli esasları muhafaza etmek, bir **vazife-i asliyesidir**. Sevk-i zaruretle, **hâdisatın fetvalarıyla** onlar terkedilmez." **K:77**

Hem meselâ, zamanımızda umumileşen Avrupaî kıyafet hususunda Bediüzzaman, bir vesile ile şunu belirtiyor:

"Dünyaca büyük makamlarda bulunan bedbahtlar dediler: "Sen yirmi senedir birtek defa takkemizi başına koymadın, eski ve yeni mahkemelerin huzurunda başını açmadın, eski kıyafetin ile bulundun. Halbuki onyedi milyon bu kiyafete girdi."

Ben de dedim: Onyedi milyon değil, belki yedi milyon da değil, belki rızasıyla ve kalben kabulüyle ancak yedi bin Avrupaperest sarhoşların kıyafetlerine **ruhsat-ı şer'iye** ve **cebr-i kanunî** cihetiyle girmektense; **azimet-i şer'iye ve takva** cihetiyle, yedi milyar zatların kıyafetlerine girmeyi tercih ederim." **Ş:290 diyen Bediüzzaman hayatında daima azimet yolunda yürümüştür.**

Keza Nur'un has dairesi de nümune-i imtisal bir cemaat olduğundan aynısını tercih ve tasvib etmesi gerekmektedir. Mesela: Hz. Üstad diyor ki:

"Ben maddî ve manevî her şeyimi feda ettim, her musibete katlandım, her işkenceye sabrettim. Bu sayede hakikat-ı imaniye her tarafa yayıldı. Bu sayede Nur mekteb-i irfanının yüzbinlerce, belki de milyonlarca talebeleri yetişti. Artık bu yolda, hizmet-i imaniyede onlar devam edeceklerdir ve benim maddî ve manevî her şeyden feragat mesleğimden ayrılmayacaklardır. Yalnız ve yalnız Allah rızası için çalışacaklardır." **Em:80**

Hz.Bediüzzaman, bu zamanda ruhsat hükmünü verenlerin hatalı hareket ettiklerini beyan ederken diyor ki:

"Bir hükmün hikmeti ayrıdır, illeti ayrıdır. Hikmet ve maslahat ise; tercihe sebebdir, îcaba icada medar değildir. İllet ise, vücuduna medardır. Meselâ: Seferde namaz kasredilir, iki rek'at kılınır. Şu **ruhsat**-ı şer'iyenin illeti seferdir, hikmeti ise meşakkattir. Sefer bulunsa, meşakkat hiç olmasa da namaz kasredilir. Çünki illet var. Fakat sefer bulunmasa, yüz meşakkat bulunsa, namazın kasredilmesine illet olamaz. İşte şu hakikatın aksine olarak, şu zamanın nazarı ise, maslahat ve hikmeti illet yerine ikame edip ona göre hükmediyor. Elbette böyle içtihadat arziyedir, semavî değildir. " **S:482**

" اِنَّ الضَّرُورَاتِ تُبِيحُ الْمَحْظُورَاتِ kaidesi, yani "Zaruret, haramı helâl derecesine getirir." İşte şu kaide ise, küllî değil. Zaruret eğer haram yoluyla olmamış ise, haramı helâl etmeye sebebiyet verir. Yoksa sû'-i ihtiyarıyla, gayr-ı meşru sebeblerle zaruret olmuş ise, haramı helâl edemez, **ruhsat**lı ahkâmlara medar olamaz, özür teşkil edemez. Meselâ: Bir adam sû'-i ihtiyarıyla, haram bir tarzda kendini sarhoş etse; tasarrufatı, ülema-i Şeriatça aleyhinde caridir, mazur sayılmaz." **S:482**

"Lâübaliler **ruhsat**larla okşanılmaz; azimetlerle, şiddetle ikaz edilir. " **M:478**

"Ben birkaç gündür bir duamı değiştirdim. Şimdiye kadar bazan yüz defa tekrar ile

الصَّادِقِينَ cümlesinden طَلَبَةَ رَسَائِلِ النُّورِ الصَّادِقِينَ gibi dualarda وَفِّقْ veya وَاغْفِرْلَنَا

kelimesini kaldırdım; tâ ki ruhsatla amele kendini mecbur bilen ve sıkıntının verdiği evham ve me'yusiyet cihetiyle **zahirî inkâr** ve çekinmekle azimet ve sadakata muhalif hareket eden kardeşlerimiz o dualardan mahrum kalmasınlar." **Ş:328**

Dişlerin kaplanması meselesi hakkında Hz. Üstad şöyle diyor:

"Eğer mütedeyyin bir hekim-i hâzıkın gösterdiği ihtiyaca binaen kaplama sureti olsa, altındaki diş ağzın zâhirîsinden çıkar, bâtın hükmüne geçer. Gusülde yıkanmaması guslü ibtal etmez. Çünki üstündeki kaplama yıkanıyor, onun yerine geçiyor. Evet cerihaların üstündeki sargıların zarar için kaldırılmadığından ceriha yerine yıkanması, şer'an o yaranın gasli yerine geçtiği gibi; böyle ihtiyaca binaen **sabit kaplamanın** yıkanması dahi dişin yıkanması yerine geçer, guslü ibtal etmez. وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰه Madem ihtiyaca binaen bu **ruhsat** oluyor. Elbette yalnız **süs için**, ihtiyaçsız dişleri kaplamak veya doldurmak bu **ruhsat**tan istifade edemez. Çünki hattâ zaruret derecesine geldikten sonra böyle umum-ül belvada eğer bilerek sû'-i ihtiyarıyla olsa, o zaruret ibaheye sebebiyet vermez. Eğer bilmeyerek olmuş ise, zaruret için elbette cevaz var." **B:278**

"Sordukları mes'ele-i şer'iye ise; şimdiki mesleğimiz ve halimiz, o mes'elelerle meşgul olmaya müsaade etmiyor. Yalnız bu kadar var ki: **Ruhsat**-ı şer'iye olan kasr-ı namaz ve takdim te'hir, vesait-i nakliye bir kararda olmadığı için onlara bina edilmez. Belki kaide-i şer'iye olan kasr-ı namaz, sabit olan mesafeye bina edilebilir.

"Eğer denilse ki: Tayyare ile ve şimendifer ile bir saatte giden zahmet çekmiyor ki, **ruhsat**a müstehak olsun.

"Elcevab: Tayyare ve şimendiferde abdest alıp, vaktinde namazını kılmak, yayan serbest gidenlerden daha ziyade müşkilât bulunduğu için, **ruhsat**a sebebiyet verir." **B:383**

"Bu asrın acib bir hassasıdır. (Haşiye) Bu asırdaki ehl-i İslâm'ın fevkalâde safderunluğu ve dehşetli canileri de âlîcenabane afvetmesi; ve bir tek haseneyi, binler seyyiatı işleyen ve binler manevî ve maddî hukuk-u ibadı mahveden adamdan görse, ona bir nevi tarafdar çıkmasıdır. Bu suretle ekall-i kalil olan ehl-i dalalet ve tuğyan; safdil tarafdar ile ekseriyet teşkil ederek, ekseriyetin hatasına terettüb eden musibet-i âmmenin devamına ve idamesine belki teşdidine kader-i İlahiyeye fetva verirler; biz buna müstehakız derler. Evet elması bildiği (âhiret ve iman gibi) halde, yalnız **zaruret-i kat'iye suretinde** şişeyi (dünya ve mal gibi) ona tercih etmek **ruhsat**-ı şer'iye var. Yoksa küçük bir ihtiyaçla veya heves ile veya tama' ve hafif bir korku ile tercih edilse; eblehane bir cehalet ve hasarettir, tokada müstehak eder. Hem âlîcenabane afvetmek ise, yalnız kendine karşı cinayetini afvedebilir. Kendi hakkından vazgeçse hakkı var; yoksa başkalarının hukukunu çiğneyen canilere afuvkârane bakmağa hakkı yoktur, zulme şerik olur." **K:25**

"Evet hayat-ı dünyeviyenin muhafazası için zaruret derecesinde olmak şartıyla, bazı umûr-u uhreviyeye muvakkaten tercih edilmesine **ruhsat**-ı şer'iye var. Fakat yalnız bir ihtiyaca binaen, **helâkete sebebiyet vermeyen** bir zarara göre tercih edilmez, **ruhsat** yoktur. Halbuki bu asır, o damar-ı insanîyi o derece şırınga etmiş ki; küçük bir ihtiyaç ve âdi bir zarar-ı dünyevî yüzünden elmas gibi umûr-u diniyeyi terkeder." **K:105**

(Haşiye): Yani elması elmas bildiği halde, camı ona tercih eder.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SADAKAT

(Sıdk'dan) Dostluk. Bir kimseye Allah için kalbden bağlılık. Doslukta sebat ve vefadarlık. *Bir mesleğin düstur ve kaidelerine hiç tasarruf etmeden ve tereddütsüz olarak ihlas üzere fiilen bağlılık.

Bir ameli, Allah emrettiği için yapmak, ihlas; emredilği gibi yapmak ise sadakattır. Sadakatın biri manevî, diğeri fiilî olarak iki ciheti vardır. Kişinin bağlandığı düsturlara ciddi ve kalbî samimiyetle bağlılığı, sadakatın manevi cihetidir. Bu manevi bağlılığın fiilî tezahürü ise, bağlandığı düsturların icablarını tasarruf etmeden ifa etmek gayretinde olmak, sadakatın fiilî cihetidir.

Bir mercie itaat ve bağlılık manasındaki sadakat, ittifaka ve dolayısıyla şahs-ı manevînin teşekkülüne; sadakatsızlık ise ihtilafa sebebdir. Zira merciin birliği, birleştirici olduğu gibi, şahsî temayül ve reylere tebaiyet de tefrikayı netice verir. Bu sebeble de sadakatsız olan kimse, şahs-ı manevîden istifade hakkını kaybeder. Sadakat sahibi kimse ise, mensub olduğu cemaatın yekûn sevabına, rahmet-i İlahiye ile mazhar olur. Çünkü bir sisteme ve muayyen düsturlara sadakatla bağlı olanlar, bu bağlılık sebebiyle gayeleri bir, düşünceleri bir, çalışma tarzları ve hareketleri bir olur. Bu husus şöyle ifade ediliyor: "Sırr-ı uhuvvet ve ittihad-ı maksad ve ittifak-ı vazife ile tevafuk edip..." (L:161) yani uhuvvet, gaye ve vazifede tevafuk eden ferdler, şahs-ı manevî teşkil ederler.

Bilhassa dinî mesleklerde kudsi, ulvi ve layetezelzel ve Kur'anî düsturlara sadakatla bağlanmak, temasülün neticesi olan tezad ve ihtilafı da önler. Zira fevkalâde mütemayiz ve cemaate merkez olabilen mümtaz bir şahsiyet, cemaatin birliğini muhafaza eder. Fakat o şahsiyetten sonra, onun yakınları, seviyeleri birbirine mütemasil olduklarından, aralarında itaat sebebi mevcut olmaz. Hatta tezada da sebebiyet verebilirler. Zira "temasül tezadın sebebidir."(H:129) diye bu hakikat beyan ediliyor. Nifak cereyanı dahi bu şahıslara taaruz ederek cemaatı dağıtmak ister. Onun için, bağlı oldukları mesleğin değişmeyen esasatına tam sadakat göstermeleri ve füruatta da usule uygun meşverete havale etmeleri ve hissî hareket etmemeleri gerektir. Sadakatı terk eden, şahs-ı manevînin teşekkülüne mani olan sadakatsızlığından dolayı, şirket-i maneviyenin yekûn sevabından mahrum kalır, belki de çok mes'uliyetlere girer.

Kendilerine hak tebeyyün ettikten sonra haktan i'raz edenlerin halleri Kur'an'da şöyle tavsif ediliyor:

"(5:13) وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً ve kalblerini kasavet içinde bıraktık; ne söylense duymaz, gadr ü zulümden kaçınmaz. Bunun için يُحَرِّفُونَالْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ kelimeleri mevzi'lerinden tahrif ederler. Kelimeleri şuraya buraya çekerek kelâmı maksadlarına göre tağyir ederler. **(E.T. l602)**

Yani te'vilat-ı faside ile düsturları tağyir ederek hissiyat ve hevalarına uyarlar.

Hz. Bediüzzaman, Nurculara hitaben bir mektubunda düsturlara sadakat göstermeyi şöyle diyor:

"Bugünlerde hatırıma geldi ki: Hayat-ı içtimaiyeye giren hangi şeye temas etse,

ekseriyetle günahlara maruz kalıyor. Her cihette günahlar serbestçe insanı sarıyorlar. Bu kadar günahlara karşı insanın hususi ibadet ve takvası nasıl mukabele edebilir? diye me'yusane düşündüm. Hayat-ı içtimaiyedeki Risale-i Nur talebelerinin vaziyetlerini tahattur ettim. Risale-i Nurşakirdleri hakkında necatlarına ve ehl-i saadet olduklarına dair kuvvetli işaret-i Kur'aniyeyi beşaret-i Aleviyeyi ve Gavsiyeyi düşündüm

Kalben dedim ki: "Herbiri bin yerden gelen günahlara karşı bir dil ile nasıl mukabele eder, galebe eder, necat bulur?" diye mütehayyir kaldım. Bu tahayyürüme mukabil ihtar edildi ki:

Risale-i Nur'un **hakiki** ve **sâdık** şakirdlerinin mabeynlerindeki düstur-u esasiye olan iştirak-i a'mal-i uhreviye kanunuyla ve **samimi ve hâlis tesanüd sırrıyla** herbir hâlis, hakiki şakird bir dil ile değil, belki kardeşleri adedince diller ile ibadet edip istiğfar ederek bin taraftan hücum eden günahlara, binler dil ile mukabele eder. Bazı melaikenin kırkbin dil ile zikrettikleri gibi; hâlis, hakiki müttaki bir şakird dahi, kırkbin kardeşinin dilleriyle ibadet eder, necata müstehak ve inşaallah ehl-i saadet olur. Risale-i Nur dairesinde **sadakat** ve **hizmet** ve **takva** ve **ictinab-ı kebair** derecesiyle o ulvi ve külli ubudiyete sahib olur. Elbette bu büyük kazancı kaçırmamak için **takvada**, **ihlasta**, **sadakatta** çalışmak gerektir." **K:96**

Evet "Bu acip asrın bu acip hastalığına ve dehşetli marazına karşı Kur'ân-ı Mucizü'l-Beyânın tiryak misâl ilâçlarının nâşiri olan **Risale-i Nur** dayanabilir; ve onun **metîn**, **sarsılmaz**, **sebatkâr**, **hâlis**, **sadık**, **fedakâr** şakirdleri mukavemet edebilir. Öyleyse, **herşeyden evvel onun dairesine girmeli, sadakatle, tam metanet ve ciddî ihlâs ve tam itimadla ona yapışmak lâzım ki, o acip hastalığın tesirinden kurtulsun**." **K:115**

Yani mezkür keyfiyet sıfatlarının derecesine göre fitne-i ahirzamanın tesirinden kurtulur, diye bu fitneye karşı asıl çarenin Risale-i Nur olduğu hatırlatılır.

Nifak cereyanının tecavüzüne karşı dayanamayıp kalben değil, fiilen sadakatını terk edenleri muhafaza için Hz. Üstad diyor:

"Ben birkaç gündür bir duamı değiştirdim. Şimdiye kadar bazan yüz defa tekrar ile وَاغْفِرْلَنَا veya وَفِّقْ gibi dualarda الصَّادِقِينَ cümlesinden طَلَبَةَ رَسَائِلِ النُّورِ الصَّادِقِينَ kelimesini kaldırdım; tâ ki ruhsatla amele kendini mecbur bilen ve sıkıntının verdiği evham ve me'yusiyet cihetiyle zahirî inkâr ve çekinmekle azimet ve **sadakat**a muhalif hareket eden kardeşlerimiz o dualardan mahrum kalmasınlar." **Ş:328**

"Risale-i Nur'u **sadakat** ve devamla okuyan hakikî bir Nur talebesi; ahlâken düşük insanlar arasında kalsa da, ahlâkını bozmadan **onlardan uzaklaşıp** kendini kurtarıyor."**G:264**

Bu tavsiye, hecren cemila ayetiyle Kur'an'ın emridir.

Şahsî "...makamlara irtibatınızı bağlamayınız....hüsn-ü zan ve müfritane âlî makam vermekyerine, fevkalâde **sadakat** ve sebat ve müfritane **irtibat** ve ihlâs lâzımdır." **K:89**

Yani bu asırda Risale-i Nur, şahsa değil kitabtaki esaslara bağlanmayı ister.

"Risale-i nur hizmetinde tecelli eden rıza-yı ilahi ve tevfik nurlarının tevali ve devam etmesi için her halde Hazret-i Üstad Bediüzzaman'ın tâkib ettiği meslek ve meşrebi, yarım asra yaklaşan uzun bir hizmet devresinde muhtelif hâdiseler, şiddetli tazyikat ve hücumlar karşısında maddî ve mânevî engeller içerisinde takındığı tavır, niyaz ve yaşadığı hâlet-i ruhiye ve gösterdiği azim ve sadakat gibi ahvali olan "Sıddîkıyyet mesleğidir" ki: **Nur Talebeleri için ehemmiyetle bilinmek, anlaşılmak ve yaşanmak icâb eder." H.Rehberi**

"Kur'an (6:116) ayetinde de hak düsturlarına uymak yerine zanlarına uyan sadakatsız ekseriyete uyulamıyacağı beyan edilir.

Hem Kur'an (5:66) (11:116) ayetleri emrolunduklarını yaşamayan (**sadakatsız**) ekseriyet içinde **müktesid** (müstakim) bir cemaat-ı kalileyi nazara vermasi de aynı manayı teyid eder.

"Arkadaşlarımızdan metin kalbli, sadakatı kuvvetli, niyeti ihlaslı, himmeti âlî gördükleri vakit başka noktalardan hücum ederler." **M:426**

Evet yol iki görünüyor. Cadde-i Kübra-yı Kur'aniye olan şu mesleğimizden şimdi ayrılanlar,[1] bize düşman olan **dinsizlik kuvvetine bilmeyerek yardım etmek ihtimali var.** İnşâallah Risale-i Nur yoluyla Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın daire-i kudsiyesine girenler; daima nura, ihlasa, imana kuvvet verecekler ve öyle çukurlara sukut etmeyeceklerdir." **L:162**

[1] Yani enaniyete mağlub olup ihlâs ve sadakatı terk edenlerin durumu beyan ediliyor.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SAHABE

(Sahabi) Sahibler. Sahib çıkanlar. *Peygamberimiz Hazret-i Muhammed (A.S.M.) sağ iken mü'min olarak görmüş, mü'min olarak vefat etmiş erkek müslüman.

Hicretin l00. senesinden biraz sonra vefat eden Amir bin Vasıl el Kinanî Ebu-t Tufeyl ashabın sonuncusudur. Kendisi Peygamber'i (A.S.M.) gördüğü vakit hayli küçük bir çocuk olması icabeder. Amir, ancak Uhud muharebesinden sonra dünyaya gelmiş, 8 yaşında iken Peygamber'in (A.S.M.) yanında bulunmuş, Peygamber'in (A.S.M.) hayatının son sekiz senesine yetişmiştir.

Peygamberimizi gören ve onunla müsahabe şerefine nail olan Asr-ı Saadet müslümanları, başlıca iki toplu kısma ayrılır: Muhacirler, Ensar. Muhacirler; Allah için ve İslam dininin teessüs ve tealisi için dâr ve diyarını bırakarak Mekke'den Medine'ye göç eden müslümanlardır. Ensar da Medine'lilerdir ki, Evs ve Hazrec kabileleri halkı ile bunların emanı altında bulunup bunlara tabi olan müslümanlardır. Bu mevzuyu, S.B.M. Fezail-i Ashab bahsinde kaydeder.

Sahabeler'in ahireti esas almaları melekesi

Evet, "Selef-i sâlihîn asrında ve o zaman çarşısında en mergub meta, Hâlık-ı Semavat ve Arz'ın marziyatlarını ve bizden arzularını, kelâmından istinbat etmek ve nur-u nübüvvet ve Kur'an ile, kapatılmayacak derecede açılan âhiret âlemindeki saadet-i ebediyeyi kazandırmak vesailini elde etmek idi.**" S:481**

Sahabelerin, Kur'anî hakikatleri, belagat üzre anladıklarını beyan eden Hz.Üstad diyor ki:

"İşte bu hakikatı bilmeyen insafsız insanlar derler ki: "Âhiretin tafsilatını ders alan müteyakkız kalbli, keskin nazarlı olan sahabelerin fikirleri, niçin bin sene hakikattan uzak olarak fikirleri düşmüş gibi, istikbal-i dünyevîde **bin dörtyüz sene sonra gelecek** bir hakikatı asırlarında karîb zannetmişler?"

Elcevab: Çünki Sahabeler, feyz-i sohbet-i nübüvvetten herkesten ziyade dâr-ı âhireti düşünerek, dünyanın fenasını bilerek, kıyametin ibham-ı vaktindeki hikmet-i İlahiyeyi anlayarak ecel-i şahsî gibi dünyanın eceline karşı dahi daima muntazır bir vaziyet alarak, âhiretlerine ciddî çalışmışlar. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm "Kıyameti bekleyiniz, intizar ediniz" tekrar etmesi, şu hikmetten ileri gelmiş bir irşad-ı Nebevîdir. Yoksa vuku-u muayyene dair bir vahyin hükmüyle değildir ki, hakikattan uzak olsun. İllet ayrıdır, hikmet ayrıdır. İşte Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bu nevi sözleri hikmet-i ibhamdan ileri geliyor. Hem şu sırdandır ki; Mehdi, Süfyan gibi âhirzamanda gelecek eşhasları çok zaman evvel hattâ Tâbiîn zamanında onları beklemişler, yetişmek emelinde bulunmuşlar. Hattâ bazı ehl-i velayet "Onlar geçmiş" demişler. İşte bu da, kıyamet gibi, hikmet-i İlahiye iktiza eder ki; vakitleri taayyün etmesin. Çünki her zaman, **her asır, kuvve-i maneviyenin takviyesine medar olacak ve yeisten kurtaracak "Mehdi" manasına muhtaçtır.** Bu manada, her asrın bir hissesi bulunmak lâzımdır. Hem **gaflet içinde fenalara uymamak** ve lâkaydlıkta nefsin dizginini bırakmamak için, nifakın başına geçecek müdhiş şahıslardan her asır çekinmeli ve korkmalı. Eğer tayin edilseydi, maslahat-ı irşad-ı umumî zayi' olurdu." **S:343**

"**Eğer desen:** "**Sahabeler** de insandırlar, hatadan, hilaftan hâlî olmazlar. Halbuki içtihadatın ve ahkâm-ı şeriatın medarı, **sahabelerin** adaleti ve sıdkıdır ki, hattâ ümmet "**Sahabeler** umumen âdildirler, doğru söylerler" diye ittifak etmişler.

Elcevab: Evet **sahabeler** ekseriyet-i mutlaka itibariyle hakka âşık, sıdka müştak, adalete hahişgerdirler. Çünki yalanın ve kizbin çirkinliği, bütün çirkinliğiyle ve sıdkın ve doğruluğun güzelliği, bütün güzelliğiyle o asırda öyle bir tarzda gösterilmiş ki, ortalarındaki mesafe Arş'tan Ferş'e kadar açılmış. Esfel-i safilîndeki Müseylime-i Kezzab'ın derekesinden, a'lâ-yı illiyyînde olan Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın derece-i sıdkı kadar bir ayrılık görülmüştür. Evet Müseylime'yi esfel-i safilîne düşüren kizb olduğu gibi, Muhammed-ül Emin Aleyhissalâtü Vesselâm'ı a'lâ-yı illiyyîne çıkaran sıdktır ve doğruluktur.

İşte, **hissiyat-ı ulviyeyi** taşıyan ve **mehasin-i ahlâkiyeye perestiş eden** ve Şems-i Nübüvvetin **ziya-i sohbetiyle** nurlanan **sahabeler**, o derece çirkin ve sukuta sebeb ve Müseylime'nin maskara-âlûd müzahrefat dükkânındaki kizbe, ihtiyarıyla ellerini uzatmamak ve küfürden çekindikleri gibi küfrün arkadaşı olan kizbden çekinmeleri ve o derece güzel ve medar-ı fahr ve mübahat ve mi'rac-ı suud ve terakki ve Fahr-i Risalet'in hazine-i âliyesinde en revaçlı bulunan ve şaşaa-i cemaliyle içtimaat-ı insaniyeyi nurlandıran sıdka ve doğruluğa ve hakka -ve bilhassa ahkâm-ı şer'iye rivayetinde ve tebliğinde- elbette ellerinden geldiği kadar talib ve muvafık ve âşık olmaları kat'îdir, zarurîdir, şübhesizdir. Halbuki şu zamanda, **kizb ve sıdkın ortasındaki mesafe** o kadar kısalmış ki, âdeta omuz omuza vermişler. Sıdktan yalana (geçmek) pek kolay gidiliyor. Hattâ siyaset propagandası vasıtasıyla yalancılık, doğruluğa tercih ediliyor. İşte en çirkin şey, en güzel şeylerle beraber bir dükkânda, bir fiatla satılsa; elbette pek âlî olan ve hakikat cevherine giden sıdk ve hak pırlantası o dükkâncının marifetine ve sözüne itimad edip, körükörüne alınmaz." **S:484**

Yani, bozuk insanların sözüne değil, kitabta gösterilen hakikatlara bakılmalıdır.

"**Sual ediyorsunuz:** Bazı rivayetlerde vardır ki; "Bid'aların revacı hengâmında ehl-i iman ve takvadan bir kısım suleha, **sahabe** derecesinde veya daha ziyade efdal olabilir" diye rivayetler vardır. Bu rivayetler sahih midir? Sahih ise, hakikatları nedir?"**S:488**

"**Elcevab: Enbiyadan sonra nev'-i beşerin en efdali sahabe olduğu,** Ehl-i Sünnet ve Cemaatın icmaı bir hüccet-i katıadır ki, o rivayetlerin sahih kısmı, **fazilet-i cüz'iye hakkındadır.** Çünki cüz'î fazilette ve hususî bir kemalde, mercuh racihe tereccuh edebilir. Yoksa Sure-i Feth'in âhirinde sitayişkârane tavsifat-ı Rabbaniyeye mazhar ve Tevrat ve İncil ve Kur'anın medh ü senasına mazhar olan **sahabelere, fazilet-i külliye nokta-i nazarında yetişilemez.** Şu hakikatın pekçok esbab ve hikmetlerinden, şimdilik üç sebebi tazammun eden üç hikmeti beyan edeceğiz:

"**Birinci Hikmet:** Sohbet-i Nebeviye öyle bir **iksirdir** ki, bir dakikada ona mazhar bir zât, senelerle seyr ü sülûke mukabil, hakikatın envârına mazhar olur. Çünki sohbette **insibağ** ve **in'ikas** vardır. Malûmdur ki: İn'ikas ve tebaiyetle, o Nur-u A'zam-ı Nübüvvetle beraber en azîm bir mertebeye çıkabilir. Nasılki, bir sultanın hizmetkârı ve onun tebaiyeti ile öyle bir mevkiye çıkar ki, bir şah çıkamaz. İşte şu sırdandır ki, **en büyük veliler sahabe derecesine çıkamıyorlar.** Hattâ Celaleddin-i Süyutî gibi, uyanık iken çok defa sohbet-i Nebeviyeye mazhar olan veliler, Resul-i Ekrem (A.S.M.) ile yakazaten görüşseler ve şu âlemde sohbetine müşerref olsalar, yine **sahabeye** yetişemiyorlar. Çünki **Sahabelerin** sohbeti, Nübüvvet-i Ahmediye (A.S.M.) nuruyla, yani Nebi olarak onunla sohbet ediyorlar. Evliyalar ise, vefat-ı Nebevîden sonra Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ı görmeleri, velayet-i Ahmediye (A.S.M.) nuruyla sohbettir. Demek Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın onların nazarlarına temessül ve tezahür etmesi, velayet-i Ahmediye (A.S.M.) cihetindedir; nübüvvet itibariyle değil. Madem öyledir; nübüvvet derecesi, **velayet derecesinden** ne kadar

yüksek ise, o iki sohbet de o derece tefavüt etmek lâzım gelir. Sohbet-i Nebeviye ne derece bir iksir-i nurani olduğu bununla anlaşılır ki: Bir bedevi adam, kızını sağ olarak defnedecek derecede bir kasavet-i vahşiyanede bulunduğu halde, gelip bir saat sohbet-i Nebeviyeye müşerref olur, daha **karıncaya ayağını basamaz** derecede bir şefkat-i rahîmaneyi kesbederdi. Hem cahil, vahşi bir adam, bir gün sohbet-i Nebeviyeye mazhar olur; sonra Çin ve Hind gibi memleketlere giderdi, o mütemeddin kavimlere muallim-i hakaik ve rehber-i kemalât olurdu."**S:489**

Burada anlatılan kısa devrede kazanılan terakkinin bir sırrı şu olmak gerektir ki, islamdan önceki kişinin durumu, ziraî muameleye girmeyen tenekedeki kuru çekirdeğe benzer. Yani ne büyür ne de çürür. Fakat kişi islamiyyete girdikten sonra toprağa ekilen çekirdek gibi ya büyür veya çürür. Çünkü fetret devrinde hakaik-ı islamiyyeye muhalefetle tedenni etmek yolu kapalıdır.

"Yirmiyedinci Söz'deki içtihad bahsinde beyan ve isbat edildiği gibi; **sahabeler**, ekseriyet-i mutlaka itibariyle kemalât-ı insaniyenin en a'lâ derecesindedirler. Çünki o zamanda, o inkılab-ı azîm-i İslâmîde hayır ve hak bütün güzelliğiyle, şer ve bâtıl bütün çirkinliğiyle görülmüş ve **maddeten hissedilmiş**. Şer ve hayır ortasında öyle bir ayrılık ve kizb ve sıdk mabeyninde öyle bir mesafe açılmıştı ki, küfür ve iman kadar, belki Cehennem ve Cennet kadar beynleri uzaklaştı. Kizb ve şer ve bâtılın dellâlı ve nümunesi olan Müseylime-i Kezzab ve maskaraca kelimeleri olduğundan, fıtraten **hissiyat-ı ulviye** sahibi ve maâlî-i ahlâka meftun ve izzet ve mübahata meyyal olan **sahabeler**, elbette ihtiyarlarıyla, kizb ve şerre ellerini uzatıp, Müseylime derekesine düşmemişler. Sıdk ve hayır ve hakkın dellâlı ve nümunesi olan Habibullah'ın (A.S.M.) a'lâ-yı illiyyîn-i kemalâtındaki **makamına bakarak**, bütün kuvvet ve himmetleriyle, o tarafa koşmak mukteza-yı seciyeleridir. Meselâ: Nasılki zaman oluyor; medeniyet-i beşeriye çarşısında ve hayat-ı içtimaiye-i insaniye dükkânında, bazı şeylerin verdiği müdhiş neticeleri ve çirkin eserleri zehr-i katil gibi herkes onu satın almak değil, bütün kuvvetiyle ondan nefret edip kaçar ve bazı şeylerin ve manevî meta'ların verdikleri güzel neticeler ve kıymetdar eserler, bir tiryak-ı nâfi' ve bir pırlanta gibi, herkesin nazar-ı rağbetini kendine celbeder. Herkes elinden geldiği kadar onları satın almağa çalışır. Öyle de, Asr-ı Saadette hayat-ı içtimaiye-i insaniyenin çarşısında, kizb ve şer ve küfür gibi maddeler, şekavet-i ebediye gibi neticeleri ve Müseylime-i Kezzab gibi süflî maskaraları tevlid ettiğinden, secaya-yı âliye ve hubb-u maâlîye meftun olan **sahabelerin** zehr-i katilden kaçar gibi ondan kaçmaları ve **nefret etmeleri** bedihîdir. Ve saadet-i ebediye gibi netice veren ve Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm gibi nuranî meyveler gösteren sıdk ve hakka ve imana en nâfi' bir tiryak, en kıymetdar bir elmas gibi, o **fıtratları sâfiye** ve seciyeleri sâmiye olan **sahabeler**, bütün kuvvetleriyle ve hissiyat ve letaifleriyle, onlara müşteri ve müştak olması zarurîdir. Halbuki o zamandan sonra, git gide ve gele gele sıdk ve kizb ortasındaki mesafe azala azala, omuz-omuza geldi. Bir dükkânda, ikisi beraber satılmağa başladığı gibi, ahlâk-ı içtimaiye bozuldu. Propaganda-i siyaset, yalana fazla revaç verdi. Yalanın müdhiş çirkinliği gizlenip, doğruluğun parlak güzelliği görünmemeye başladığı zamanda, kimin haddi var ki, **sahabenin adalet** ve **sıdk** ve **ulviyet** ve **hakkaniyet** hususundaki kuvvetlerine, metanetlerine, takvalarına yetişebilsin veya derecelerinden geçsin." **S:490**

"İctihadda yani **istinbat-ı ahkâmda**, yani **Cenab-ı Hakk'ın marziyatını kelâmından anlamakta**, **sahabelere** yetişilmez. Çünki o zamandaki o büyük **inkılab-ı İlahî**, **marziyat-ı Rabbaniyeyi ve ahkâm-ı İlahiyeyi anlamak üzere dönerdi**. Bütün ezhan, **istinbat-ı ahkâma müteveccih idi**. Bütün kalbler, "Rabbimizin bizden istediği nedir!" diye merak ederdi. Ahval-i zaman, bu hali işmam ve ihsas edecek bir tarzda cereyan ediyordu. **Muhaverat, bu manaları tazammun ederek vuku buluyordu**." **S:491**

"Sahabelerin tesis-i İslâmiyette ve neşr-i ahkâm-ı Kur'aniyede hizmetleri ve İslâmiyet için bütün dünyaya **ilân-ı harb** etmeleri o kadar yüksektir ki, bir dakikasına başkaları bir senede yetişemez. Hattâ denilebilir ki; bütün dakikaları, -o hizmet-i kudsiyede- o

şehid olan neferin dakikası gibidir. Bütün saatleri, müdhiş bir makamda bir saat nöbet tutan fedakâr bir neferin nöbeti gibidir ki; amel az, ücreti çok, kıymeti yüksektir. Evet **sahabeler** madem İslâmiyetin tesisinde ve envâr-ı Kur'aniyenin neşrinde, **saff-ı evvel** teşkil ediyorlar. اَلسَّبَبُ كَالْفَاعِلِ sırrınca, bütün ümmetin hasenatından onlara hisse çıkar. **Ümmetin** اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِهِ وَاَصْحَابِهِ **demesiyle**; **sahabelerin**, bütün ümmetin hasenatından hissedarlıklarını gösteriyor. Hem nasılki bir ağacın kökündeki küçük bir meziyet; ağacın dallarında büyük bir suret alır, büyük bir daldan daha büyüktür. Hem nasılki mebde'de küçük bir irtifa; gittikçe bir yekûn teşkil eder. Hem nasılki nokta-i merkeziyeye yakın bir iğne ucu kadar bir ziyadelik; daire-i muhitada, bazan bir metre kadar ziyadeye mukabil geliyor. Aynen şu dört misal gibi; **sahabeler**, İslâmiyetin şecere-i nuraniyesinin köklerinden, esaslarından oldukları, hem bina-yı İslâmiyetin hutut-u nuraniyesinin mebde'inde, hem cemaat-ı İslâmiyenin imamlarından ve adedlerinin evvellerinde, hem Şems-i Nübüvvet ve Sirac-ı Hakikat'ın merkezine yakın olduklarından; az amelleri çoktur, küçük hizmetleri büyüktür. Onlara yetişmek için, hakikî **sahabe** olmak lâzım geliyor." **S:493**

Yani şahsın asıl fazilet ve makbuliyeti, dine hizmeti, yani halis ve sadık olarak yapılan külli hizmet iledir ki bu husus Risale-i Nur'da bir esasdır.

"Diyorlar ki: Ehl-i velayet ve ashab-ı kemalât, dünyayı terketmişler. Hattâ hadîste var ki: "Dünya muhabbeti bütün hataların başıdır." Halbuki **sahabeler** dünyaya pek çok girmişler; terk-i dünya değil, belki bir kısım **sahabe**, o zamanın ehl-i medeniyetinden daha ileri gitmişler. Nasıl oluyor ki, böyle **sahabelerin** en ednasına, en büyük bir veli kadar kıymeti var, diyorsunuz?

Elcevab: Otuzikinci Söz'ün İkinci ve Üçüncü Mevkıflarında gayet kat'î isbat edilmiştir ki: Dünyanın âhirete bakan yüzüyle, esma-i İlahiyeye mukabil olan yüzünü sevmek; sebeb-i noksaniyet değil, belki medar-ı kemaldir ve o iki yüzde ne kadar ileri gitse, daha ziyade ibadet ve marifetullahta ileri gider. **Sahabelerin** dünyası ise, işte o iki yüzdedir. Dünyayı âhiret mezraası görüp, ekip biçmişler. Mevcudatı, esma-i İlahiyenin âyinesi görüp, müştakane temaşa edip bakmışlar. Fena-i dünya ise, fânî yüzüdür ki, insanın hevesatına bakar." **S:494**

Halbuki bu zamanda ekseriyetin nazarı dünyaya nazırdır

"Ezcümle: Ben gördüm ki; ehl-i diyanet belki de ehl-i takva bir kısım zâtlar, bizimle gayet ciddî alâkadarlık peyda ettiler. O bir-iki zâtta gördüm ki; diyaneti ister ve yapmasını sever, tâ ki hayat-ı dünyeviyesinde muvaffak olabilsin, işi rastgelsin. Hattâ tarîkatı keşf ü keramet için ister. Demek âhiret arzusunu ve dinî vezaifin uhrevî meyvelerini, dünya hayatına bir dirsek, bir basamak gibi yapıyor ." **K:109**

"Mübarek İslâmiyet ve nuranî Asr-ı Saadetin başına gelen o dehşetli kanlı fitnenin hikmeti ve vech-i rahmeti nedir? Çünki onlar, kahra lâyık değil idiler?

Elcevab: Nasılki baharda dehşetli yağmurlu bir fırtına, her taife-i nebatatın, tohumların, ağaçların istidadlarını tahrik eder, inkişaf ettirir; herbiri kendine mahsus çiçek açar; fıtrî birer vazife başına geçer. Öyle de: **Sahabe** ve Tâbiînin başına gelen fitne dahi, çekirdekler hükmündeki muhtelif ayrı ayrı istidadları tahrik edip kamçıladı; "İslâmiyet tehlikededir, yangın var!" diye her taifeyi korkuttu, İslâmiyetin hıfzına koşturdu. Herbiri, kendi istidadına göre câmia-i İslâmiyetin kesretli ve muhtelif vazifelerinden bir vazifeyi omuzuna aldı, kemal-i ciddiyetle çalıştı. Bir kısmı hadîslerin muhafazasına, bir kısmı şeriatın muhafazasına, bir kısmı hakaik-i imaniyenin muhafazasına, bir kısmı Kur'anın muhafazasına çalıştı ve hakeza.. Herbir taife bir hizmete girdi. Vezaif-i İslâmiyette hummalı bir surette

sa'yettiler. Muhtelif renklerde çok çiçekler açıldı. Pek geniş olan âlem-i İslâmiyetin aktarına, o fırtına ile tohumlar atıldı; yarı yeri gülistana çevirdi. Fakat maatteessüf o güller ve gülistan içinde ehl-i bid'a fırkalarının dikenleri dahi çıktı.

Güya dest-i kudret, celal ile o asrı çalkaladı, şiddetle tahrik edip çevirdi, ehl-i himmeti gayrete getirip elektriklendirdi. O hareketten gelen bir kuvve-i anilmerkeziye ile pek çok münevver müçtehidleri ve nuranî muhaddisleri, kudsî hâfızları, asfiyaları, aktabları âlem-i İslâmın aktarına uçurdu, hicret ettirdi. Şarktan garba kadar ehl-i İslâmı heyecana getirip, Kur'anın hazinelerinden istifade için gözlerini açtırdı..." **M:100**

Yani islamiyetin selameti yolunda yapılan mücahedeler, yüksek faziletlere vesile olduğuna dikkat çekiliyor. Bu zamanda sinsi ve aşikâr yapılan taarruzlara karşı gösterilecek sebat ve metanetin fazileti çok büyüktür. Hz.Üstad diyor:

Eğer perde-i gayb açılsa, bu sebatsız zamanda böyle sebat gösteren ve bu yakıcı, ateşli hallerden sarsılmayan bu samimî dindarlar ve ciddî müslümanlar eğer herbiri bir veli, hattâ bir kutub görünse, benim nazarımda şimdi verdiğim ehemmiyeti ve alâkayı pek az ziyadeleştirecek ve eğer birer âmi ve âdi görünse, şimdi verdiğim kıymeti hiç noksan etmeyecek diye karar verdim." **Ş:307**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SALAVAT

Dua. Kur'an (33:56) âyetinde mezkûr olduğu üzere Peygamberimiz'e (A.S.M.) yapılan dua. Bu dua, bütün ümmetin asırlarca yaptıkları bir dua olduğu gibi bütün mevcudatın dahi lisan-ı haliyle yaptıkları dua olduğundan gayet ehemmiyetli ve külli hakikatı var, şöyle ki:

"**Mahlukata zabitlik** eden ve **hayvanat ve nebatata kumandanlık** yapan ve **mevcudat-ı arziyeye halifelik** etmeye kabil olan ve kendi hususî âleminde kendini **herkese vekil telakki eden** insan, اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (1:5) der. Bütün halkın ibadetlerini ve istianelerini, kendi namına Mabud-u Zülcelal'e takdim eder. Hem

سُبْحَانَكَ بِجَمِيعِ تَسْبِيحَاتِ جَمِيعِ مَخْلُوقَاتِكَ وَ بِاَلْسِنَةِ جَمِيعِ مَصْنُوعَاتِكَ

der. Bütün mevcudatı kendi hesabına söylettirir. Hem

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ ذَرَّاتِ الْكَائِنَاتِ وَ مُرَكَّبَاتِهَا

der. **Herşey namına** bir salavat getirir. Çünki herşey, Nur-u Ahmedî (A.S.M.) ile alâkadardır. İşte tesbihatta, **salavatlarda** hadsiz adedlerin hikmetini anla. " **S:362**

Demek insan bütün enva-ı kâinata mümessil ve halife olduğundan, salavatlarda bu küllî manayı icmalen tasavvur etse, bu salavatın makbuliyet derecesi artar.

"Birinci Sualiniz: Mü'minin mü'mine en iyi duası nasıl olmalıdır?

Elcevab: Esbab-ı kabul dairesinde olmalı. Çünki bazı şerait dâhilinde dua makbul olur. Şerait-i kabulün içtimaı nisbetinde makbuliyeti ziyadeleşir. Ezcümle: Dua edileceği vakit, **istiğfar ile manevî temizlenmeli**, sonra makbul bir dua olan **salavat-ı şerifeyi** şefaatçı gibi zikretmeli ve âhirde yine **salavat** getirmeli. Çünki **iki makbul duanın** ortasında bir dua makbul olur. Hem بِظَهْرِ الْغَيْبِ yani "gıyaben ona dua etmek"; hem hadîste ve Kur'anda gelen me'sur dualarla dua etmek. Meselâ:

اَللّٰهُمَّ اِنِّى اَسْئَلُكَ الْعَفْوَ وَ الْعَافِيَةَ لِى وَ لَهُ فِى الدِّينِ وَ الدُّنْيَا وَ اْلآخِرَةِ

رَبَّنَا آتِنَا فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِى اْلآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ (2:201)

gibi câmi' dualarla dua etmek; hem hulûs ve huşu' ve huzur-u kalb ile dua etmek; hem namazın sonunda, bilhassa sabah namazından sonra; hem mevâki'-i mübarekede, hususan mescidlerde; hem Cum'ada, hususan saat-ı icabede; hem şuhur-u selâsede, hususan leyali-i meşhurede; hem ramazanda, hususan leyle-i kadirde dua etmek kabule karin olması rahmet-i İlahiyeden kaviyyen me'muldür. O makbul duanın ya aynen dünyada eseri görünür veyahut dua olunanın âhiretine ve hayat-ı ebediyesi cihetinde makbul olur. Demek aynı maksad yerine gelmezse, dua kabul olmadı denilmez; belki daha iyi bir surette kabul edilmiş denilir." **M:279**

"İşte ey müslüman! Senin rûz-i mahşerde böyle bir şefiin var. Bu şefiin şefaatini kendine celbetmek için, **sünnetine ittiba' et!**

Eğer desen: Madem o Habibullahtır. Bu kadar **salavat** ve duaya ne ihtiyacı var?

Elcevab: O Zât (A.S.M.) umum ümmetinin saadetiyle alâkadar ve bütün efrad-ı ümmetinin her nevi saadetleriyle hissedardır ve her nevi musibetleriyle endişedardır. İşte kendi hakkında meratib-i saadet ve kemalât hadsiz olmakla beraber; hadsiz efrad-ı ümmetinin, hadsiz bir zamanda, hadsiz enva'-ı saadetlerini hararetle arzu eden ve hadsiz enva'-ı şekavetlerinden müteessir olan bir zât, elbette hadsiz **salavat** ve dua ve rahmete lâyıktır ve muhtaçtır." **M:301**

Yani Resulullaha getirilen salavatlar, ümmete yapacağı şefaate baktığından ümmetin ebedi selametine yapılan dualar sayılır.

"Bu makam münasebetiyle hatıra gelen bir **salavatın** bir nüktesini beyan ediyorum. Şöyle ki: Namaz tesbihatının âhirinde Şafiîlerde gayet müstamel ve meşhur bir **salavat** olan

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ كُلِّ دَاءٍ وَدَوَاءٍ

وَبَارِكْ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ كَثِيرًا كَثِيرًا

nin ehemmiyeti yüzündendir ki, insanın hikmet-i hilkatı ve **sırr-ı câmiiyeti** ise; her zaman, her dakika **hâlıkına iltica ve yalvarmak ve hamd ve şükür etmek olduğundan**, insanı dergâh-ı İlahiyeye kamçı vurup sevkeden en keskin ve müessir saik, hastalıklar olduğu gibi; insanı, kemal-i şevk ile şükre sevkeden ve tam manasıyla minnetdar edip hamdettiren tatlı nimetler ise, başta şifalar ve devalar ve âfiyetler olduğundan bu salavat-ı şerife gayet müşerref ve manidar olmuştur. Ben bazan بِعَدَدِ كُلِّ دَاءٍ وَدَوَاءٍ dedikçe, küre-i arzı bir hastahane suretinde ve maddî ve manevî bütün dertlerin ve ihtiyaçların dermanlarını ihsan eden Şâfî-i Hakikî'nin pek aşikâr bir mevcudiyetini ve küllî bir şefkatini ve kudsî ve geniş bir rahîmiyetini hissediyorum." **Ş:8**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SALTANAT

Kudret, hâkimiyet, sultanlık ve padişahlık, şatahat ve debdebe, hayatta bolluk ve zenginlik gibi manalarda kullanılan bu kelime daha çok siyasî hakimiyeti ifade eder.

Keza, milletin basitliği sebebiyle nübüvvetle saltanatı en üstün derecede cem' eden ve ilim erbabını saltanatında istihdam edip en mükemmel idare sistemine örnek veren Hz. Süleyman'ın A.S. saltanatının mükemmelliğinden bahseden Hz. Üstad şu harika hadiseyi naklediyor:

"Meselâ: Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm'a taht-ı Belkîs'i yanına celbetmek için vezirlerinden bir âlim-i ilm-i celb dedi: "Gözünüzü açıp kapayıncaya kadar sizin yanınızda o tahtı hazır ederim" olan hâdise-i hârikaya delalet eden şu âyet:

قَالَ الَّذِى عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ اَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ اَنْ يَرْتَدَّ اِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ (27:40)

ilâ âhir... İşaret ediyor ki: Uzak mesafelerden **eşyayı aynen veya sureten** ihzar etmek mümkündür. Hem vaki'dir ki; risaletiyle beraber **saltanatla** müşerref olan Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm, hem masumiyetine, hem de adaletine medar olmak için pek geniş olan aktar-ı memleketine bizzât zahmetsiz muttali olmak ve raiyetinin ahvalini görmek ve dertlerini işitmek; bir mu'cize suretinde Cenab-ı Hak ihsan etmiştir. Demek, Cenab-ı Hakk'a itimad edip Süleyman Aleyhisselâm'ın **lisan-ı ismetiyle** istediği gibi, o da lisan-ı istidadıyla Cenab-ı Hak'tan istese ve kavanin-i âdetine ve inayetine tevfik-i hareket etse; ona dünya, bir şehir hükmüne geçebilir. Demek taht-ı Belkıs Yemen'de iken, Şam'da **aynıyla veyahut suretiyle** hazır olmuştur, görülmüştür. Elbette taht etrafındaki adamların suretleri ile beraber sesleri de işitilmiştir. İşte uzak mesafede, celb-i surete ve savta haşmetli bir surette işaret ediyor ve manen diyor:

"Ey **ehl-i saltanat**! Adalet-i tâmme yapmak isterseniz; Süleymanvari, rûy-i zemini etrafıyla görmeye ve anlamaya çalışınız. Çünki bir hâkim-i adalet-pîşe, bir padişah-ı raiyet-perver; aktar-ı memleketine, her istediği vakit muttali olmak derecesine çıkmakla mes'uliyet-i maneviyeden kurtulur veya tam adalet yapabilir." Cenab-ı Hak, şu âyetin lisan-ı remziyle manen diyor ki: "Ey benî-Âdem! Bir abdime geniş bir mülk ve o geniş mülkünde adalet-i tâmme yapmak için; ahval ve vukuat-ı zemine bizzât ıttıla veriyorum ve madem herbir insana fıtraten, zemine bir halife olmak kabiliyetini vermişim. Elbette o kabiliyete göre rûy-i zemini görecek ve bakacak, anlayacak istidadını dahi vermesini, hikmetim iktiza ettiğinden vermişim. Şahsen o noktaya yetişmezse de, nev'an yetişebilir. Maddeten erişemezse de, ehl-i velayet misillü, manen erişebilir. Öyle ise, şu azîm nimetten istifade edebilirsiniz. Haydi göreyim sizi, vazife-i ubudiyetinizi unutmamak şartıyla öyle çalışınız ki, rûy-i zemini, her tarafı herbirinize görülen ve her köşesindeki sesleri size işittiren bir bahçeye çeviriniz.

هُوَ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ ذَلُولاً فَامْشُوا فِى مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَاِلَيْهِ النُّشُورُ (67:15)

deki ferman-ı Rahmanîyi dinleyiniz." İşte beşerin nazik san'atlarından olan celb-i suret ve savtların çok ilerisindeki nihayet hududunu şu âyet, remzen gösteriyor ve teşviki işmam ediyor." **S:257**

Bu beyandan bir idare sisteminde dinî bir şahsiyet, bir kısım icraatı ehline yaptırıp bir şahs-ı manevî teşkil eder, diye bir mana da anlaşılıyor. Evet, bu hakikatı ders verir mahiyette Hz.Üstad diyor:

"Zaman-ı sâbıkta revabıt-ı içtima' ve levazım-ı taayyüş ve fevaid-i medeniyet o kadar tekessür ve teşa'ub etmediğinden, bazı kalil adamların fikri, devletin idaresine yarı kâfi gibi idi. Amma bu zamanda revabıt-ı içtima' o kadar tekessür etmiş ve levazım-ı taayyüş o derece taaddüd etmiş ve semerat-ı medeniyet o kadar tefennün etmiş ki, ancak yalnız kalb-i millet hükmünde olan meclis-i meb'usan ve fikr-i ümmet makamında olan meşveret-i şer'î ve seyf ve kuvvet-i medeniyet menzilinde bulunan hürriyet-i efkâr o devleti taşıyabilir. Ve idare ve terbiye edebilir." **D:78**

Hem "Bazan Kur'an, Cenab-ı Hakk'ın fiillerini tafsil ediyor. Sonra bir fezleke ile icmal eder. Tafsiliyle kanaat verir, icmal ile hıfzettirir, bağlar. Meselâ:

(12:6) وَكَذٰلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ ٱلْاَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ كَمَا اَتَمَّهَا

عَلَى اَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ اِبْرَاهِيمَ وَاِسْحٰقَ اِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

İşte Hazret-i Yusuf ve ecdadına edilen nimetleri şu âyetle işaret eder. Der ki: Sizi bütün insanlar içinde makam-ı nübüvvetle serfiraz, bütün silsile-i enbiyayı, silsilenize rabtedip, silsilenizi nev'-i beşer içinde bütün silsilenin serdarı; **hanedanınızı ulûm-u İlahiye ve hikmet-i Rabbaniyeye bir hücre-i talim ve hidayet suretinde getirip** o ilim ve hikmetle dünyanın saadetkârane **saltanatını, âhiretin saadet-i ebediyesiyle sizde birleştirmek**, seni ilim ve hikmetle Mısır'a hem aziz bir reis, hem âlî bir nebi, hem hakîm bir mürşid etmek olan nimet-i İlahiyeyi zikr ve ta'dad edip; **ilim ve hikmet ile** onu, âbâ ve ecdadını mümtaz ettiğini zikrediyor. Sonra "Senin Rabbin Alîm ve Hakîm'dir" der. "Onun rububiyeti ve hikmeti iktiza eder ki, seni ve âbâ ve ecdadını Alîm, Hakîm ismine mazhar etsin." İşte o mufassal nimetleri, şu fezleke ile icmal eder." **S:418**

Yani diyanette ilim ve hikmete mümessil ve muallim olan bir merkez ve şahs-ı manevînin silsilevî olarak bulunması gerektiğine işaret ediyor.

Bu beyanlarda anlatıldığı üzere ilk devrelerde diyanet ve saltanat birleşirken son devrelerde itaat ve teslimiyet bozulması gibi sebeblerle, siyaset ve diyanetin tefrikinin lüzumu nazara veriliyor, şöyle ki:

"**Eğer desen:** Hilafet-i İslâmiye noktasında İmam-ı Ali'nin fevkalâde iktidarı, hârikulâde zekâsı ve yüksek liyakatıyla beraber seleflerine nisbeten muvaffakıyetsizliği nedendir?

Elcevab: O mübarek zât, siyaset ve **saltanattan** ziyade, daha çok mühim başka vazifelere lâyık idi. Eğer tam muvaffakıyet-i siyasiye ve tamam **saltanat** olsaydı, "Şah-ı Velayet" ünvan-ı manidarını bihakkın kazanamayacaktı. Halbuki zahirî ve siyasî hilafetin pek çok fevkinde manevî bir **saltanat** kazandı ve Üstad-ı Küll hükmüne geçti; hattâ kıyamete kadar **saltanat-ı manevîsi** bâki kaldı.

Amma Hazret-i İmam-ı Ali'nin Vak'a-i Sıffîn'de, Hazret-i Muaviye'nin taraftarlarıyla muharebesi ise, hilafet ve **saltanatın** muharebesidir. Yani: Hazret-i İmam-ı Ali, ahkâm-ı dini ve hakaik-i İslâmiyeyi ve âhireti esas tutup, **saltanatın** bir kısım kanunlarını ve siyasetin merhametsiz mukteziyatlarını onlara feda ediyordu. Hazret-i Muaviye ve taraftarları ise; hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyeyi, **saltanat** siyasetleriyle takviye etmek için azimeti bırakıp ruhsatı iltizam ettiler, siyaset âleminde kendilerini mecbur zannedip ruhsatı tercih ettiler, hataya düştüler." **M:54**

"**Eğer denilse:** Bu kadar haklı ve hakikatlı olduğu halde, neden muvaffak olmadı? Hem neden kader-i İlahî ve rahmet-i İlahiye onların feci bir akibete uğramasına müsaade etmiş?

Elcevab: Hazret-i Hüseyin'in yakın taraftarları değil, fakat cemaatine iltihak eden sair milletlerde, yaralanmış gurur-u milliyeleri cihetiyle, Arab milletine karşı bir fikr-i intikam bulunması Hazret-i Hüseyin ve taraftarlarının safi ve parlak mesleklerine halel verip, mağlubiyetlerine sebeb olmuş.

Amma kader nokta-i nazarında feci akibetin hikmeti ise: Hasan ve Hüseyin ve onların hanedanları ve nesilleri, manevî bir **saltanata** namzed idiler. Dünya **saltanatı** ile manevî **saltanatın** cem'i gayet müşkildir. Onun için onları dünyadan küstürdü, dünyanın çirkin yüzünü gösterdi. Tâ, kalben dünyaya karşı alâkaları kalmasın. Onların elleri muvakkat ve surî bir **saltanattan** çekildi; fakat parlak ve daimî bir **saltanat-ı maneviyeye** tayin edildiler; âdi valiler yerine, evliya aktablarına merci' oldular." **M:55**

"**Eğer denilse:** Neden hilafet-i İslâmiye Âl-i Beyt-i Nebevî'de takarrur etmedi? Halbuki en ziyade lâyık ve müstehak onlardı?"

Elcevab: **Saltanat-ı dünyeviye** aldatıcıdır. Âl-i Beyt ise, hakaik-i İslâmiyeyi ve ahkâm-ı Kur'aniyeyi muhafazaya memur idiler. Hilafet ve **saltanata** geçen, ya Nebi gibi masum olmalı, veyahut Hulefa-yı Raşidîn ve Ömer İbn-i Abdülaziz-i Emevî ve Mehdi-i Abbasî gibi hârikulâde bir zühd-ü kalbi olmalı ki aldanmasın. Halbuki Mısır'da Âl-i Beyt namına teşekkül eden Devlet-i Fatımiye Hilafeti ve Afrika'da Muvahhidîn Hükûmeti ve İran'da Safevîler Devleti gösteriyor ki; **saltanat-ı dünyeviye** Âl-i Beyte yaramaz, vazife-i asliyesi olan hıfz-ı dini ve hizmet-i İslâmiyeti onlara unutturur. Halbuki **saltanatı** terk ettikleri zaman, parlak ve yüksek bir surette İslâmiyete ve Kur'ana hizmet etmişler.

İşte bak! Hazret-i Hasan'ın neslinden gelen aktablar, hususan Aktab-ı Erbaa ve bilhassa Gavs-ı A'zam olan Şeyh Abdülkadir-i Geylanî ve Hazret-i Hüseyin'in neslinden gelen imamlar, hususan Zeynelâbidîn ve Cafer-i Sadık ki, herbiri birer manevî mehdi hükmüne geçmiş, manevî zulmü ve zulümatı dağıtıp, envâr-ı Kur'aniyeyi ve hakaik-i imaniyeyi neşretmişler. Cedd-i emcedlerinin birer vârisi olduklarını göstermişler." **M:100**

"Siyasi ve idari makama göz dikmemenin derin hikmetini ve içtimaî sükûnetin esasını tazammun eden ve siyasî ve içtimaî keşmekeşliğin esası olan sen makamdan in ki ben çıkayım, anlayışını yok eden şu gelen hadis-i şerifler, cay-ı dikkat ve şayan-ı teemmüldür. Şöyle ki:

"تَجِدُونَ مِنْ خَيْرِالنَّاسِ اَشَدَّهُمْ كَرَاهِيَّةً لِهَذَاالشَّأْنِ حَتَّى يَقَعَ فِيهِ

Siz insanların hayırlısı, emîr oluncaya kadar emareti çok fena görenler (ve arzu etmiyen kimseler) bulursunuz." [1]

Buhari'nin kitab-ül ahkâm, 7. babdaki bir hadiste de; yakın istikbalde, emarete harislik olacağını ve mes'uliyetlerini beyan ile ümmet ikaz edilir.

Diğer iki hadis meali şöyledir:

"Abdurrahman İbn Semure (R.A.) tahdis edip dedi ki:

Resulullah (A.S.M.) bana hitaben "Ya Abdurrahman! Emîrlik talebinde bulunma. Çünkü eğer senin istemenle sana emaret vazifesi verilirse, o vazifede Allah'ın inayetine mazhar

[1] S.B.M. hadis: 1422

olamazsın. Eğer sen istemeksizin bu vazife sana tevcih olunursa, vazifende Allah'ın yardımına mazhar olursun." buyurdu."

Hem "Ebu Muse-l Eş'arî (R.A.) şöyle dedi: Ben bir kere beraberimde amcam oğullarından iki kişi ile birlikte Peygamber'in (A.S.M.) huzuruna girdim. Bu iki kişiden birisi:

-Ya Resulallah! Aziz ve Celil olan Allah'ın seni tevliye ettiği vazifelerden biri üzerine beni memur tayin et, dedi. Öbürüsü de bunun gibi bir memuriyet istedi. Bunun üzerine Resulullah (A.S.M.) :

-Vallahi biz memuriyet isteyen bir kimseyi ve memuriyete haris olan bir şahsı bu işler üzerine memur tayin etmeyiz, buyurdu." **(S.M. ci:6, shfa: 15-16)" İPA 3418-3418.p**

"Hem -nakl-i sahih-i kat'î ile- ferman etmiş:

اِنَّ الْخِلاَفَةَ بَعْدِى ثَلاَثُونَ سَنَةً ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا عَضُوضًا وَاِنَّ هٰذَا اْلاَمْرَ بَدَاَ نُبُوَّةً وَرَحْمَةً

ثُمَّ يَكُونُ رَحْمَةً وَخِلاَفَةً ثُمَّ يَكُونُ مُلْكًا عَضُوضًا ثُمَّ يَكُونُ عُتُوًّا وَ جَبَرُوتًا

deyip, Hazret-i Hasan'ın altı ay hilafetiyle; Cihar-ı Yâr-ı Güzin'in (Hulefa-yı Raşidîn'in) zaman-ı hilafetlerini ve onlardan sonra **<u>saltanat</u>** şekline girmesini, sonra o **<u>saltanattan</u>** ceberut ve fesad-ı ümmet olacağını haber vermiş. Haber verdiği gibi çıkmış." **M:103**

"Habeş padişahı Necaşî demiş: لَيْتَ لِى خِدْمَتَهُ بَدَلاً عَنْ هٰذِهِ السَّلْطَنَةِ Yani: "Keşki şu **<u>saltanata</u>** bedel Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm'ın hizmetkârı olsaydım. O hizmetkârlık, **<u>saltanatın</u>** pek fevkindedir." **M:174**

Yani gönüller üzerindeki manevi saltanat, maddî saltanatın çok üstünde ve sürekli ve rıza-i ilahiyi kazandıran bir makam olduğu nazara veriliyor. Mesela:

Eğer desen: Hilafet-i İslâmiye noktasında İmam-ı Ali'nin fevkalâde iktidarı, hârikulâde zekâsı ve yüksek liyakatıyla beraber seleflerine nisbeten muvaffakıyetsizliği nedendir?

Elcevab: O mübarek zât, siyaset ve saltanattan ziyade, daha çok mühim başka vazifelere lâyık idi. Eğer tam muvaffakıyet-i siyasiye ve tamam saltanat olsaydı, "Şah-ı Velayet" ünvan-ı manidarını bihakkın kazanamayacaktı. Halbuki zahirî ve siyasî hilafetin pek çok fevkinde manevî bir saltanat kazandı ve Üstad-ı Küll hükmüne geçti; hattâ kıyamete kadar saltanat-ı manevîsi bâki kaldı." **M:54**

"Amma kader nokta-i nazarında feci akibetin hikmeti ise: Hasan ve Hüseyin ve onların hanedanları ve nesilleri, manevî bir saltanata namzed idiler. Dünya saltanatı ile manevî saltanatın cem'i gayet müşkildir. Onun için onları dünyadan küstürdü, dünyanın çirkin yüzünü gösterdi. Tâ, kalben dünyaya karşı alâkaları kalmasın. Onların elleri muvakkat ve surî bir saltanattan çekildi; fakat parlak ve daimî bir saltanat-ı maneviyeye tayin edildiler; âdi valiler yerine, evliya aktablarına merci' oldular." **M:55**

"Bid'akâr bazı hocaların telkinatıyla iddianamede, İslâm Deccalı ve müteaddid birkaç deccalın gelmesini kabul etmiyor gibi Beşinci Şua'ın bir mes'elesine itiraz etmişler. Buna cevaben gayet parlak kat'î bir mu'cize-i Nebeviyeyi (A.S.M.) gösteren bu hadîs-i sahihte:

لَنْ تَزَالَ الْخِلاَفَةُ فِى وِلْدِ عَمِّى صِنْوِ اَبِى الْعَبَّاسِ حَتَّى يُسَلِّمُهَا اِلَى الدَّجَّالِ

Yani: "Benim amcam, pederimin kardeşi Abbas'ın veledinde Hilafet-i İslâmiye devam edecek. Tâ Deccal'a, o hilafeti yani **<u>saltanat-ı hilafet</u>** Deccal'ın muhrib eline geçecek." Yani, uzun zaman beşyüz sene kadar hilafet-i Abbasiye vücuda gelecek, devam edecek. Sonra

Cengiz, Hülâgu denilen üç deccaldan birisi o **saltanat-ı hilafeti** mahvedecek; deccalane, İslâm içinde hükûmet sürecek. Demek İslâm içinde müteaddid hadîslerde üç deccal geleceğine zahir bir delildir.” **Ş:506**

“Rivayette var ki: “Ümmetim istikametle gitse, ona bir gün var.” Yani فِى يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ اَلْفَ سَنَةٍ (32:5) âyetinin sırrıyla bin sene hâkimane ve mükemmel yaşayacak. Eğer istikamette gitmezse, ona yarım gün var. Yani ancak beşyüz sene kadar hâkimiyeti ve galibiyeti muhafaza eder.

Allahu a’lem, bu rivayet kıyametten haber vermek değil; belki İslâmiyetin galibane hâkimiyetinden ve hilafetin **saltanatından** bahseder ki, ayn-ı hakikat ve bir mu’cize-i gaybiye olarak aynen öyle çıkmış. Çünki Hilafet-i Abbasiye’nin âhirinde, onun ehl-i siyaseti istikameti kaybettiği için, beşyüz sene kadar yaşamış. Fakat ümmetin heyet-i mecmuası ise istikameti kaybetmediğinden Hilafet-i Osmaniye imdada gelip binüçyüz sene kadar hâkimiyeti devam ettirmiş. Sonra Osmanlı siyasiyyunları dahi istikameti muhafaza edemediğinden, o da ancak (hilafetle) beşyüz sene yaşayabilmiş. Bu hadîsin mu’cizane ihbarını, Hilafet-i Osmaniye kendi vefatıyla tasdik etmiş. Bu hadîsi başka risalelerde dahi bahsettiğimizden burada kısa kesiyoruz.” **Ş:589**

“Rivayetlerde, âhirzamanın alâmetlerinden olan ve Âl-i Beyt-i Nebevî’den Hazret-i Mehdi’nin (Radıyallahü Anh) hakkında ayrı ayrı haberler var. Hattâ bir kısım ehl-i ilim ve ehl-i velayet, eskide onun çıkmasına hükmetmişler.

Allahu a’lem bissavab, bu ayrı ayrı rivayetlerin bir tevili şudur ki: **Büyük Mehdi’nin** çok vazifeleri var. Ve **siyaset âleminde**, **diyanet** âleminde, **saltanat âleminde**, **cihad âlemindeki** çok dairelerde icraatları olduğu gibi.. herbir asır me’yusiyet vaktinde, kuvve-i maneviyesini teyid edecek bir nevi Mehdi’ye veyahut Mehdi’nin onların imdadına o vakitte gelmek ihtimaline muhtaç olduğundan; rahmet-i İlahiye ile her devirde belki her asırda bir nevi Mehdi, Âl-i Beyt’ten çıkmış, ceddinin şeriatını muhafaza ve sünnetini ihya etmiş. Meselâ: **Siyaset âleminde Mehdi-i Abbasî** ve **diyanet âleminde Gavs-ı A’zam ve Şah-ı Nakşibend ve aktab-ı erbaa ve oniki imam** gibi Büyük Mehdi’nin bir kısım vazifelerini icra eden zâtlar dahi, -Mehdi hakkında gelen rivayetlerde- medar-ı nazar-ı Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm olduğundan rivayetler ihtilaf ederek, bir kısım ehl-i hakikat demiş: “Eskide çıkmış.” Her ne ise... Bu mes’ele Risale-i Nur’da beyan edildiğinden, onu ona havale ile burada bu kadar deriz ki:

Dünyada **mütesanid** hiçbir hanedan ve **mütevafık** hiçbir kabile ve **münevver** hiçbir cem’iyet ve cemaat yoktur ki, Âl-i Beyt’in **hanedanına** ve **kabilesine** ve **cem’iyetine** ve **cemaatine** yetişebilsin.

Evet yüzer kudsî kahramanları yetiştiren ve binler **manevî kumandanları** ümmetin başına geçiren ve **hakikat-ı Kur’aniyenin mayası ile ve imanın nuruyla ve İslâmiyet’in şerefiyle beslenen, tekemmül eden** **Âl-i Beyt**, elbette âhirzamanda şeriat-ı Muhammediyeyi ve **hakikat-ı Furkaniyeyi** ve **Sünnet-i Ahmediyeyi (A.S.M.)** **ihya** ile, **ilân** ile, **icra** ile, **başkumandanları olan Büyük Mehdi’nin** kemal-i adaletini ve hakkaniyetini dünyaya göstermeleri gayet makul olmakla beraber, gayet lâzım ve zarurî ve hayat-ı içtimaiye-i insaniyedeki düsturların muktezasıdır.” **Ş:590**

Bu kısımda manevî ve nesebî âl-i beyt, hakikat-ı Fürkaniyeyi ve Ahmediyeyi fikren ve fiilen ihya, ilan, yani bid’a bulaştırmadan ve beyanlara tasarruf etmeden tebliğ ve icra, yani mehdi-i a’zamın manevî mümessiliyeti ve geniş dairede mehdinin temsiliyetine müstenid yapılacağı mücmelen nazara veriliyor diye anlıyoruz.

Evet, "Fen ve felsefenin tasallutuyla ve maddiyyun ve tabiiyyun taunu, beşer içine intişar etmesiyle, her şeyden evvel felsefeyi ve maddiyyun fikrini tam susturacak bir tarzda imanı kurtarmaktır. Ehl-i imanı dalaletten muhafaza etmek ve **bu vazife** [2] **hem dünya, hem herşeyi bırakmakla,** çok zaman tedkikat ile meşguliyeti iktiza ettiğinden, **Hazret-i Mehdi'nin o vazifesini** [3] bizzât kendisi görmeğe vakit ve hal müsaade edemez. Çünki hilafet-i Muhammediye (A.S.M.) cihetindeki **saltanatı**, onun ile iştigale vakit bırakmıyor. Herhalde o vazifeyi ondan evvel [4] **bir taife** bir cihette görecek. O zât, o taifenin uzun tedkikatı ile yazdıkları eseri kendine hazır bir proğram yapacak, **onun ile o birinci vazifeyi tam yapmış olacak**. Bu vazifenin istinad ettiği kuvvet ve manevî ordusu, yalnız **ihlas** ve **sadakat** ve **tesanüd** sıfatlarına tam sahib olan bir kısım şakirdlerdir. **Ne kadar da az da olsalar, manen bir ordu kadar kuvvetli ve kıymetli sayılırlar**." **E:266**

Yani en sonda az fakat keyfiyete sahib merkezî bir heyet nazara veriliyor.

"Âhirdeki iki vazife, gerçi hakikat noktasında birinci vazife derecesinde değiller, fakat hilafet-i Muhammediye (A.S.M.) ve ittihad-ı İslâm ordularıyla zemin yüzünde **saltanat-ı İslâmiyeyi** sürmek cihetinde herkeste, hususan avamda, hususan ehl-i siyasette, hususan bu asrın efkârında o birinci vazifeden bin derece geniş görünüyor. Ve bu isim bir adama verildiği vakit, bu iki vazife hatıra geliyor; siyaset manasını ihsas eder, belki de bir hodfüruşluk manasını hatıra getirir, belki bir şan ü şeref ve makamperestlik ve şöhretperestlik arzularını gösterir. Ve eskiden beri ve şimdi de çok safdil ve makamperest zâtlar, Mehdi olacağım diye dava ederler. Gerçi her asırda hidayet edici bir nevi Mehdi ve müceddid geliyor ve gelmiş, fakat herbiri üç vazifelerden birisini bir cihette yapması itibariyle, âhirzamanın Büyük Mehdi ünvanını almamışlar." **E:267**

[2] Tahkiki imanı keşf ve neşir vazifesi.

[3] Yani mehdi-i A'zamın 1.iman hizmeti vazifesini.

[4] Evet, mehdi, İsa'dan A.S. önce gelecek **R.E:344** yani, en sonda Amerika nifak cereyanına karşı çıkıp mudahele edecek: **E:58**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SARIKLI GENÇ

Az sonra bahsedilecek olan ve Mektubat 349. sahifede geçen bu "Sarıklı Genç" tabirin mahiyeti nedir? Bahsimize girmeden önce cemaat, sarık ve şeair hakkında kısa malumat verelim.

Evet, senelerden beridir bazı şahıslara mal edilmek istenen bu sarıklı gencin hakikatı bir şahıs değil bir şahs-ı manevi olması gerekir. Çünkü Risale-i Nur'da tekraren beyan edildiği üzere zaman, cemaat ve şahs-ı manevi zamanıdır.Evet, Hazret-i Üstad diyor:

"Bu **zaman cemaat zamanıdır.** Ehemmiyet ve kıymet, şahs-ı manevîye göre olur. Maddî ve ferdî ve fânî **şahsın mahiyeti nazara alınmamalı**." **K:6**

Yine Hazret-i Üstad Emirdağ sh:87 de şöyle diyor:

"Risale-i Nur'un şakirdleri şahsı için keramet ve keşfiyatlar istememek, peşinde koşmamak lâzım ve elzemdir. Hem onun mesleğinde **şahsa ehemmiyet verilmiyor.** Şirket-i maneviye ve kardeşler birbirinde tefani noktasında Risale-i Nur'un mazhar olduğu binler keramet-i ilmiye ve intişar-ı hizmetteki teshilât ve çalışanların maişetindeki bereket gibi ikramat-ı İlahiye umuma kâfi gelir; daha başka **şahsî kemalât ve kerameti aramıyorlar.**" **şeklindeki beyanlar, bu meselede de nazara alınmalıdır. Keza B:49 p. İttiba-i**

Keza, İslam cemiyetinde sarık en yaygın ve en üstün şeair ve dinî bir kisvedir. Şeair bir islam cemiyetinde toplumca yaşanan islamî adetler olup müslümanların din hissiyatını canlı tutar. Bk:T:152 p.3

Evet, en mühim ve en zâhir şeairden olan sarık (imame) hakkında gelen ehadiste, şeair ciheti daha çok nazara verilmiştir. Bir hadis mealinde:

"Camilere **sarıklı** olarak gitmek, müslümanların simasından (alâmetinden) dir" buyurulur**." Ramuz-ul Ehadis. sh: 5**

"İncil'de "Sahib-üt Tâc"dır. Evet "Sahib-üt Tâc" ünvanı, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a mahsustur. Tâc, imame yani **sarık** demektir." **M:170**

Yani İncil, Peygamberimizi A.S.M. şerefli sarık alâmeti ile nazara veriyor.

Sarığın muhafazası uğrunda ve sarığa karşı çıkarılan şapkaya muhalefetle idamı göze alan Bediüzzaman Hazretlerinin bir hadisesi Em:19. sh de şöyle nakledilir:

"İslâmî kıyafeti kat'iyyen ve aslâ tebeddül etmeyen ve kıyafetine ilişmek isteyen ve sonra kendi kendini öldürmekle tokadını yiyen Nevzad isminde Ankara valisine: **"Bu sarık bu başla beraber çıkar"** tarzında konuşarak boynunu göstermesi..." **sarık uğrunda gösterilen şehamet-i imaniyenin ibretlik bir hadisesidir.**

Gayr-i müslimlerin İslâm şeairine muhalefet göstermeleri de büyük şeair olan sarığın lüzümuna delildir. Evet, M:438. sh de şöyle deniliyor:

Mesela: "Bir âdi Bulgar'a veya bir nefer-i İngiliz'e veya bir serseri Fransız'a "Sarık sar. Sarmazsan hapse atılacaksın!" denilse, taassubları muktezasınca diyecek: "Hapse değil,

öldürseniz bile, dinime ve milliyetime bu hakareti yapmayacağım!"" **M: 438**

Evet, sarığın şeair cihetiyle İslâmî hayat ve hissiyatı, millî bünyede sosyolojik te'siri ile idame ettirdiğindendir ki gizli cereyan öncelikle sarığı hedef almış ve faaliyetine baştan başlamıştır. Bid'atları tamir etmekle manen vazifedar Bediüzzaman Hazretlerinin de, sarık için hayatını ortaya koyması, çok manidar ve dikkat çekici tarihî bir hadisedir.

Bediüzzaman Hazretleri bir mahkeme müdafaasında diyor ki:

"Yirmisekiz sene, gâvurlara benzememek için inzivayı ihtiyar eden bir İslâm fedaisi ve hakikat-ı Kur'aniyenin fedakâr hizmetkârına maslahatsız, kanunsuz denilse ki; "Sen Yahudi ve Hristiyan papazlarına benzeyeceksin, onlar gibi başına şapka giyeceksin, bütün **İslâm ülemasının icmaına** muhalefet edeceksin; yoksa ceza vereceğiz" denilse, elbette öyle her şeyini hakikat-ı Kur'aniyeye feda eden bir adam, değil dünyevî hapis veya ceza ve işkence, belki **parça parça bıçakla kesilse,** cehenneme de atılsa, kat'iyyen yüz ruhu da olsa, bütün tarihçe-i hayatının şehadetiyle, feda edecek." **Em:166**

Bediüzzaman Hazretlerinin şeairi korumada gösterdiği bu azimkâr ve metanetli tavrının sebebi ise: Bütün müslüman ırkların cem olmuş olduğu Müslüman Türk milletinin, bin seneden beri ruhunda ve vicdanında yerleşen dinî hissiyat ve yaşayışına muhalif olan tecavüzlere karşı; ve hem bütün hür dünyada değişmez prensipler olan din ve vicdan hürriyetlerini açıkça çiğnemek hareketine karşı, Bediüzzaman'daki bu metanet ve fedailik, İslamî şahsiyetinin icabıdır. Bunlar, unutulmaması gereken tarihî vak'alardır.

Şu halde sarık, umum şeairi temsil etme hakkına sahibdir. Buna göre sarıklı genç tabirinin bir işarî manası olarak, bid'alara karşı ve şeairi korumada hassas ve gayretli Nurun keyfiyetli şahs-ı manevilerine işaret ettiği düşünülebilir. Nurculuk hareketinin bu tarz muhafızlarının muhalifleri olduğu gibi müdafileri de olur. Kadın-erkek bütün müdafiler, bu şahs-ı manevide manen ortak oldukları gibi böyle şahs-ı maneviyi de onlar teşkil ederler.

Şimdi rü'ya bahsinde sarıklı gencin geçtiği kısma giriyoruz. Yani Bediüzzaman Hazretlerinin rüyadaki hakikatlerin te'vili ile gösterdiği ve her zamana bakan işaretlerine M:349. sahifeden başlıyoruz. Şöyle ki:

"Senin müjdeli, mübarek ve güzel rü'yanın tabiri, **Kur'an için ve bizim için**[1] çok güzeldir. Hem zaman tabir etti ve **ediyor**,[2] tabirimize ihtiyaç bırakmıyor. Hem **kısmen**[3] tabiri güzel olarak çıkmış. Sen dikkat etsen anlarsın. Yalnız bir-iki noktasına işaret ederiz. Yani bir **hakikat beyan ederiz.**[4] Senin **hakikat-ı rü'ya nev'inden olan**[5] **vakıalar**,[6] o hakikatın **temessülâtıdır**.[7] Şöyle ki: Rüyada gördüğün

O vasi' meydanlık, âlem-i İslâmiyettir. Meydanlığın nihayetindeki mescid, Isparta vilayetidir. Etrafı bulanık çamurlu su, hal ve zamanın sefahet ve atalet ve **bid'atlar bataklığıdır.** Sen selâmetle, bulaşmadan, sür'atle mescide eriştiğin; herkesten evvel envâr-ı

---

[1] Yani hakaik-ı Kur'aniyeye ve hizmet-i Nuriyenin inkişafına bakan müjdelerine dikkat çektiği için

[2] **ediyor** ifadesi, yani rüyanın gelecek zamana da bakan işaretleri var demektir.

[3] **kısmen,** yani rüyanın görüldüğü zaman bir kısım manası çıkmış ileride de çıkacak demektir.

[4] **hakikat beyan ederiz** ifadesi ise, yani bu rüya hayalî değil, levh-i mahfuz ve misal aleminde mukadder olup onun temessülatı olan hakikattır.

[5] **hakikat-ı rü'ya,** yani "Rü'ya üç nevidir: İkisi, tabir-i Kur'anla اَضْغَاثُ اَحْلاَمٍ da dâhildir; tabire değmiyor." **M:347** ifadesiyle bildirilen hayalî rüya değil, gerçek rüya kısmından olan.

[6] **Vakıalar,** Lügatta, var olan mevcûd bir hâdise demektir.

[7] Yani var olan görüntüleridir.

Kur'aniyeye sahib çıkıp, kalbini bozmadan sağlam kaldığına işarettir. Mesciddeki **küçük cemaat ise;** Hakkı, Hulusi, Sabri, Süleyman, Rüşdü, Bekir, Mustafa, Ali, Zühdü, Lütfü, Hüsrev, Re'fet gibi **Sözler'in hamileleridir**.[8] Ufak kürsü ise, Barla gibi küçük bir köydür.[9] Yüksek ses ise, Sözler'deki[10] kuvvet ve sür'at-i intişarlarına işarettir. Birinci safta sana tahsis edilen makam ise, Abdurrahman'dan sana münhal kalan yerdir. **O cemaat**; **telsiz** âletlerin âhizeleri hükmünde, **bütün dünyaya ders işittirmek** istemek işareti ve hakikatı ise inşâallah tamamıyla **sonra çıkacak**.[11] Şimdi efradı birer küçük çekirdek iseler de, **ileride** tevfik-i İlahî ile birer şecere-i âliye hükmüne geçerler. Ve birer **telsiz telgrafın merkezi olurlar.**[12] **Sarıklı küçük genç bir zât ise;** Hulusi'ye omuz omuza verecek belki geçecek birisi, **naşirler** ve **talebeler** içine girmeye namzeddir. **Bazılarını zannederim, fakat kat'î hükmedemem.**[13] O genç, **kuvve-i velayetle**[14] **meydana atılacak** bir zâttır. **Sair noktaları** sen benim bedelime tabir et." **M:349**

Mezkûr velayet bu manada nazara alınmalıdır.

Ezcümle, neviler içinde bazı mümtaz ferdler ve meziyet sahibleri bulunur. Bunlar taayyün etmedikçe, kıyamete kadar kuvve-i maneviyeyi koruyan ümid ve şevk vesilesi olurlar. Eğer muayyen olsalar, yalnız zamanlarına münhasır kalıp gelecek zamandaki insanlar me'yusiyete düşebilirlerdi diye Bediüzzaman Hz. Şu izahatı veriyor:

"**Meziyetin Varsa Hafa Türabında Kalsın; Tâ Neşvünema Bulsun**

Ey zîhassa-i meşhure! **Taayyünle zulmetme**, ger perde-i hafanın altında sen kalırsan, ihvanına verirsin ihsan ve bereketi.

Herbir ihvanın altında **sen çıkması**, hem de **o sen olması** imkân ve **ihtimali**, herbirine celbeder bir nazar-ı hürmeti.

Eğer **taayyün edip** perde altından çıksan, mükrim iken altında; üstünde zalim olursun. Güneş iken orada; burada gölge edersin.

İhvanını düşürttürüp hem nazar-ı hürmetten. Demek taayyün ve teşahhus, zalim birer emirdir, sahih doğru böyle ise, hem de böyle görürsün.

Nerede kaldı yalancı tasannu' ve riya ile kesb-i teşahhus-u şöhret? İşte bir sırr-ı azîm ki hikmet-i İlahî, hem o nizam-ı ahsen…" **S:720**

---

[8] Yani, Nurcular dairesindeki hâlis ve sâdık şakirdlerden naşir, hâmi, muhafız gibi sıfatlara sahib haslar taifesi kıyamete kadar bulunacaktır. Burada zikredilenler, saff-ı evvel olan zatlardır.

[9] Risale-i Nur'un yazılması Barla'da başlamıştır.

[10] Risale-i Nur'daki

[11] **Sonra çıkacak,** Yani saff-ı evvelin devamı manasında olan mu'temed taife zamanında teknik cihazlar gelişecek ve o teknik gelişmeler vesilesiyle hakaik-ı Kur'aniye olan Risale-i Nur derslerini bütün dünyaya tebliği devam ettirilecek.

[12] Bu ifade, nasılki islamın başlangıcı garib ve harika olmuş ve sonunda da Nurculuk hareketiyle öyle oldu; bunun gibi Nurculuk hareketi bu nazara verilen saff-ı evvel zatların manevî merkeziyetlerinin devamı olarak sonunda da azlığa rağmen manen kuvvetli olacak. **Bk: Ans. 1289. p.**

[13] Yani Nurculuk hareketinin zaman zaman zaafa düştüğü ve asliyetini muhafaza etmek ihtiyacının doğduğu devrelerde, muhafızlık hareketine, yani şahs-ı manevinin teşekkülüne vesile olan bazı hamiyetkâr şahıslara da müşevvikane işaret olabilir. Yani Hz. Üstad, böyle muhafız bir şahs-ı maneviyi umum zaman ve mekânlara teşmil ve teşvik için muayyenlik vermiyor diye anlıyoruz.

[14] **kuvve-i velayetle :** Yani Risale-i Nur'da esas alınan velayet-i kübradır ki, şöyle tarif edilir:

"Doğrudan doğruya, tarîkat berzahına uğramadan, lütf-u İlahî ile hakikata geçmektir ki, Sahabeye ve Tâbiîne has ve yüksek ve kısa tarîk şudur. Demek hakaik-i Kur'aniyeden tereşşuh eden Nurlar ve o Nurlara tercümanlık eden Sözler, o hâssaya mâlik olabilirler ve mâliktirler." **M:356**

Şu halde böyle ümid vesileleri, sarahaten taayyün etmemesi gerektiği gibi, tamamen de mechul olmayıp işarî haberle varlığı muhtemel mertebede olmalı.

Bu meselede dikkat edilecek cihetler vardır. Bu en büyük fitne zamanında bu mu'temed şahs-ı manevide bazı meziyet ve hususiyetlerin bulunması zaruridir. Şöyle ki:

1. **Bu fitne-i ahirzamanın esası olan bid'alara cidden muhalif ve şeaire de cidden sahip ve nâşir olmaları ...**
2. **Kitaplara bağlı kalmak manasında olan sadakatta hassas davranmaları ve temayüllerine göre davranmamaları...**
3. **Kitaba müstenid olarak yaptıkları hizmetin karşılığında ne dünyevî ve ne de uhrevî bir maksad ve menfaatı gaye etmemiş olmaları, fiiliyatlarında görülmesidir. Bu ise ihlasın hakikatıdır.**
4. **Mektubat'ın 349. sahifesinden alınan parçada geçen:** "...**naşirler** ve **talebeler** içine girmeye namzeddir" **ifadesiyle bildirilen: Nurun derslerini neşretme, şahsa bağlılık yerine kitaba bağlı kalma, yani rüya bahsinde geçtiği gibi talebelik sıfatına tam sahip olmak şarttır ve bu hükümler külliyatta mevcud sarih hükümlerdir.**

Mezkûr hakikatlar müvacehesinde Hz.Üstad'ın şu hükmü dikkat çekici oluyor:

"Nerede kaldı yalancı tasannu' ve riya ile kesb-i teşahhus-u şöhret?" S:721

Sarıklı genç meselesine muhatab olan merhum Hulusi Ağabeyimiz şöyle diyor:

"Hulusî Bey, bu mes'elede bazı zatların sun'î şekilde kendilerini o sarıklı genç tasavvur etmelerine üzülüyordu. Ve **"Halbuki o mes'ele sun'îlikten uzak olması lâzımdır. Hem de herkesin o olabilme ihtimali vardır. Onu inhisar altına almamak lâzımdır. Edenler ne oldu sanki!.. Evet, herkes evvela gençtir. Ve her bir genç nur talebesi de o olabilme imkânı vardır. Bu açık kapılı ihtimal içindir ki, her zaman da öylesi ferdlerin çıkması mümkündir"** diyordu."

Hz. Üstâd'ımız 1955 senesinde, Isparta'da bir gün "Ben bir zaman o sarıklı genç Ceylan'dır demiştim... **Hakikatta o bir kişi değildir. Müteaddid kişilerdir**" demişlerdi. **(Mufassal Tarihçe-i Hayat Abdülkadir Badıllı, Cild 2 Sh:784 dipnotu- İkinci Baskı)**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SEBAT VE METANET ESASI

Yani, ele alınan bir iş ve meslekte, bilhassa Risale-i Nur hizmetinde, 48:16. Ayetinde beyan edilen, şu:

وَإِنْ تَتَوَلَّوا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

yani cihad veya cihad-ı maneviden geri dönenlere azab-ı elim var diye olan hükme muhalefet etmemektir. Evet, her türlü kuvvetli maniler karşısında geri kaçmayıp devam etmek, bilhassa ekser müslümanların fani hayata perestiş ettiği günün şartlarında ihlas ve sadakat üzere görülen sebat manzaraları, hikmet-i İlahiye nazarında çok kıymetli olup uhrevi ve ebedi filimleri kazanmayı fırsat bilmelidir.

Evet, "Mesleğimizde, **ihlâs-ı tâmmeden** sonra **en büyük esas, sebat** ve **metanettir.**"**K:248** **gibi beyanlar, bu hakikata dikkat çeker.**

Sebat etmek hasletini kazanmak yolu

"Meselâ, şiddetli bir inatla, ehemmiyetsiz, zâil, fâni umurlara karşı hissiyatını sarfeder. Bakar ki, bir dakika inada değmeyen birşeye bir sene inat ediyor. Hem zararlı, zehirli birşeye inat namına **sebat** eder. Bakar ki, bu kuvvetli his böyle şeyler için verilmemiş **onu** onlara sarfetmek, hikmet ve hakikate münâfidir. O şiddetli inadı, o lüzumsuz umur-u zâileye vermeyip, âli ve bâki olan **hakaik-i imaniyeye** ve **esâsât-ı İslâmiyeye** ve **hidemât-ı uhreviyeye** sarf eder. O haslet-i rezile olan **inad-ı mecazî,** güzel ve âli bir haslet olan **hakikî inada**, yani **hakta şiddetli sebata** inkılâb eder." **M:33**

"Acaba, Risale-i Nur şakirdlerindeki bu cehd ve kuvvetin, bu feragat ve **fedakârlığın** ve **bu derece sebat** ve **sadakatın** sebebi nedir? diye bir sual sorulursa, bu sualin cevabı muhakkak ki şu olacaktır: Risale-i Nur'daki cerh edilmez yüksek hakikatler, iman hizmetinin yalnız ve yalnız **rızâ-yı İlâhî için** yapılması ve Bediüzzaman Hazretlerinin âzamî ihlâsıdır."**T:165**

Hizmetin neticelerine kanaat etmemek sebatkârlığı zayıflatır

"Bu zamanda insanlar, ihsanını, muhtaçlara çok pahalı satarlar. Meselâ: Benim gibi bir bîçareyi, sâlih veya veli zannedip, sonra bir ekmek verir ve mukabilinde makbul bir dua ister. Bu kadar fiat vermekten ise, bu ihsanı istemiyorum, diye hediyelerin adem-i kabulüne bir sebeb gösterdiğim gibi; –Risale-i Nur'un has şakirdleri müstesna olarak– başkaları beni büyük bir makamda bilmekle, kuvvetli bir alâka ve hizmet gösterir.

Hem mukabilinde, dünyada, ehl-i velayet gibi nuranî neticeleri ister. Sonra bize hizmeti ile ve alâkası ile manevî ihsan eder. Böylelerin bu nevi ihsanlarına karşı, istediği fiyata sahib olamadığım için mahcub oluyorum.

Onlar da ehemmiyetsizliklerimi bildikleri vakit inkisar-ı hayale uğrarlar, belki hizmette fütura düşerler. Gerçi umur-u uhreviyede hırs ve kanaatsizlik bir cihette makbuldür. Fakat mesleğimizde ve hizmetimizde, –bazı ârızalarla– inkisar-ı hayal cihetiyle, şükür yerine,

meyusiyetle şekvâ etmeye sebep olur belki de hizmetten vazgeçer. Onun için, mesleğimizde **kanaat**, daima şükrü ve **metaneti ve sebatı** netice verdiği için, ihlâs dairesinde, hizmet noktasında çok hırs ve kanaatsizlik gösterdiğimiz halde, neticelerine ve semeratına karşı kanaatle mükellefiz." **E:90**

Sebatkârlar, hareketsizleri hareketlendirir:

"Sizin faaliyetiniz ve **sebatkârâne çalışmanız,** Risale-i Nur dairesinin zembereği hükmünde bizleri ve çok yerleri harekete getiriyorsunuz. Allah sizden ebeden razı olsun. Bin âmin, âmin." **K:105**

"Risale-i Nur Külliyatının mazhar olduğu İlâhî fütuhat, hep **bu enbiya mesleğinde sebat kahramanlığının** şaheser misali ve harikulâde neticesidir." **T:14**

Dalâlet cereyanlarının karşısında ehl-i iman **fedakârlarından** büyük bir şahs-ı mânevî meydana çıkararak, muhkem bir sedd-i Kur'ânî ve imanî tesis edip mü'minlerin **nokta-i istinadı** olmasıdır. **İnandığı kudsî dâvâya gösterdiği azim ve sebatla,** mü'minlerin kalblerini ihtizaza vererek, ruhlarda İslâmî aşk ve heyecanı uyandırmasıdır." **T:23**

"Aziz, sıddık kardeşlerim,

Sizin sebat ve metanetiniz, masonların ve münafıkların bütün plânlarını akîm bırakıyor." **Ş:302**

Hz. Üstad sinsi ve münafıkane din düşmanlığı yapan masonların düşmanlığını tekraren hatırlatır. Münafık ise daha geniş manadadır.

"Evet, **azim ve sebâtınız** ve ihlâs ve ciddiyetiniz, ehl-i dünyayı mağlûp etmiş ve ediyor. Yoksa, bir tek Tesettür Risalesiyle yüz yirmi adamı tevkif edenleri, yüz otuz risaleyle birtek adamı tevkif edemediklerinin sebebi, **ihlâsınız** ve **metanetinizdir**, hükmediyor."**K:143**

Evet ihlas, inayet-i ilahiyyeyi celbeder.

"Ey birader! Düşman hariçte olsa, insan silâhsız o düşmanla geçinebilir. Fakat düşman kale içine girse ve **gizlense**, o vakit o düşmana karşı silâhlanmak, zırh giymek ve gayet dikkat etmek, **hem pek ciddi sebat etmek lâzımdır.** Ta ki hayat-ı ebedîsini **hafi darbelerden kurtarabilsin.**" **Ni:143**

Burada mason münafıklarının planlarına dikkat çekiliyor.

"Hususan din derslerini kaldırıp Ezan-ı Muhammedîyi kaldırmak gibi dehşetli hücumlara karşı, âzamî **fedakârlık** ve **âzamî sebat ve metanet** ve **herşeyden istiğna** etmek lüzumu karşısında ben bir sünnet-i seniyye olan evlenmek âdetini terkettim ki, tâ **çok haramlara girmeyeyim.** Ve çok vacipleri ve farzları yapabileyim." **Hn:26**

"Madem **İmam-ı Âzam** gibi eâzım-ı müçtehidîn hapis çekmiş ve **İmam-ı Ahmed İbni Hanbel** gibi bir mücahid-i ekbere, Kur'ân'ın birtek meselesi için hapiste pek çok azap verilmiş ve şekvâ etmeyerek, kemâl-i sabırla **sebat edip o meselelerde sükût etmemiş.** Ve pek çok imamlar ve allâmeler, sizlerden pek çok ziyade azap verildiği halde, kemâl-i sabır içinde şükredip sarsılmamışlar. Elbette sizler, Kur'ân'ın müteaddit hakikatleri için pek büyük sevab ve kazanç aldığınız halde pek az zahmet çektiğinize binler teşekkür etmek borcunuzdur." **L:265**

Mücahitlik yolunda ahirete yakışır ebedi filimleri çektirmek için, hatta islam dairesinden taarruzlar gelip metanet göstermek şarttır. Mücahitlk ancak bu şekilde tahakkuk eder. Böyle mücahitlik manzaralarının tahakkuku için Allah nifak cereyanına yardım ettiği şöyle ifade ediliyor.

"…o şecere-i hilkatın câmi' bir semeresi olan insan nev'inde o kanun-u mübarezeyi daha acib bir şekle getirip bütün terakkiyat-ı insaniyeye medar bir mücahede kapısını açıp, hizbullaha karşı meydana çıkabilmek için hizb-üş şeytana bazı cihazat vermiş." **L:80**

Allah'ın ehl-i nifaka verdiği cihazatın mahiyeti hakkında şu izahat var:

"İns ve cin şeytanları az bir fiil ile büyük tahribat ve dehşetli mânevî yangınlar yaparlar. Evet bütün fenalıklar ve günahlar ve şerlerin mâyesi ve esasları ademdir, tahriptir. Sureten vücudun altında, adem ve bozmak saklıdır. İşte cinnî ve insî şeytanlar ve şerirler bu noktaya istinaden gayet zayıf bir kuvvetle hadsiz bir kuvvete karşı dayanıp, ehl-i hak ve hakikatı Cenâb-ı Hakkın dergâhına ilticaya ve kaçmaya her vakit mecbur ettiğinden, Kur'ân, **onları** himaye için büyük tahşidat yapar. Doksan dokuz esmâ-i İlâhiyeyi onların ellerine verir. **O düşmanlara karşı sebat etmelerine çok şiddetli emirler verir**." **Ş:258**

"Eğer perde-i gayb açılsa, bu **sebatsız** zamanda **böyle sebat gösteren** ve bu yakıcı, ateşli hallerden **sarsılmayan** bu samimî dindarlar ve ciddî Müslümanlar eğer **herbiri bir velî, hattâ bir kutup görünse,** benim nazarımda şimdi verdiğim ehemmiyeti ve alâkayı pek az ziyadeleştirecek ve eğer birer âmî ve âdi görünse, şimdi verdiğim kıymeti hiç noksan etmeyecek diye karar verdim." **Ş:307**

"Risale-i Nur'un o zahmet çekenlere kazandırdığı iman-ı tahkikî ve iman-ı tahkikî ile hüsn-ü hâtime ve şirket-i mâneviye ile yüzer adam kadar a'mâl-i saliha o acı zahmeti tatlı bir rahmete çevirdiğinden, bu iki neticenin fiyatı, **sarsılmaz bir sadakat ve sebatkârlıktır**. Onun için, pişman olmak ve vazgeçmek, büyük bir hasârettir. Şakirdlerin dünya ile alâkası olmayan veya pek az bulunanları için bu hapis daha hayırlıdır, bir cihette hürriyet yeridir. Ve alâkası bulunan ve idaresi yerinde olanlara, sarf edilen paraları muzaaf sadakalara ve geçirilen ömür saatleri muzaaf ibadetlere çevirmesinden, şekvâ yerine şükür etmeleri iktiza ediyor. Ve fakir ve zaif kısmı ise, zaten **hapsin haricinde** onlara **faidesiz sevablar,** mes'uliyetli meşakkat verdiğinden, bu hayırlı, çok sevablı, mes'uliyetsiz ve arkadaşlarının mütekabil tesellileriyle hafifleşen meşakkat, onlar için medar-ı şükrandır." **Ş:316**

Yani hapsin haricinde, yani serbest hayat dairesinde, yani aile mesuliyetleri ile beraber, makbuliyet ve sevab kazndırmayan şahsi ibadete nisbeten; farz-ı ayin olan cihad-ı manevi dairesindeki mücahidlik yani fazilet-i külliyye, kıyas kabul etmez derecede üstündür diye Hz.Bediüzzaman dikkat çekiyor.

Hz. Üstad diyor: "Mahkemede son söz olarak yüzlerine söylediğim bu cümle, **"Milyonlar kahraman başlar feda oldukları bir kudsî hakikate başımız dahi feda olsun"** ile, bizim nihayete kadar **sebat edeceğimizi** dâvâ etmişiz. Bu dâvâdan vazgeçilmez. İçinizde vazgeçecek yok ümid ediyorum. Madem şimdiye kadar sabrettiniz, "Daha kısmetimiz ve vazifemiz bitmedi" diye tahammül ve sabrediniz." **Ş:339**

"Hem, yirmi senedenberi tahribkârâne eşedd-i zulüm altında o derece ahlâk bozulmuş ve **metanet** ve **sadakat** kaybolmuş ki, ondan, belki de yirmiden birisine itimat edilmez. Bu acib hâlâta karşı **çok fevkalâde sebat ve metanet** ve **sadakat** ve hamiyet-i İslâmiye lâzımdır; yoksa akîm kalır, zarar verir." **K:90**

Yani inayet-i İlahiyenin imdada gelmesi için mezkür manada fiilî dua gerektiği gibi, hikmet-i İlahiye de mübareze kanununu ve neticelerini ister.

Hem "Bu acib asrın bu acib hastalığına ve dehşetli marazına karşı Kur'ân-ı Mucizü'l-Beyânın tiryak misâl ilâçlarının nâşiri olan Risale-i Nur dayanabilir ve onun **metîn,**

sarsılmaz, sebatkâr, hâlis, sâdık, **fedakâr** şakirdleri mukavemet edebilir. Öyleyse, herşeyden evvel **onun** dairesine girmeli, **sadakatle**, tam **metane**t ve ciddî ihlâs ve tam itimadla ona yapışmak lâzım ki, o acib hastalığın tesirinden kurtulsun." **K:105**

"Risale-i Nur, kendi sâdık ve **sebatkâr** şakirdlerine kazandırdığı çok büyük kâr ve kazanç ve pek çok kıymettar neticeye mukabil fiyat olarak, o şakirdlerden tam ve hâlis bir **sadakat** ve **dâimî ve sarsılmaz bir sebat** ister. Evet, Risale-i Nur on beş senede kazanılan kuvvetli iman-ı tahkikîyi on beş haftada ve bazılara on beş günde kazandırdığını, yirmi senede, yirmi bin zat tecrübeleriyle şehadet ederler.

Hem, iştirak-i a'mâl-i uhreviye düsturuyla, herbir şakirdine, herbir günde binler hâlis lisanlarla edilen makbul duaları ve binler ehl-i salâhatin işledikleri a'mâl-i salihanın misil sevablarını kazandırıp, **herbir hakikî, sâdık ve sebatkâr şakirdini** amelce binler adam hükmüne getirdiğine delil, kerametkârâne ve takdirkârâne İmam-ı Ali Radıyallahü Anhü'nün üç ihbarı ve keramet-i gaybiye-i Gavs-ı Âzamdaki (K.S.) tahsinkârâne ve teşvikkârâne beşareti ve Kur'ân-ı Mucizü'l-Beyânın kuvvetli işaretiyle o hâlis şakirdler, ehl-i saadet ve ashab-ı Cennet olacaklarına müjdesi pek kat'î isbat ederler. Elbette böyle bir kazanç, öyle bir fiyat ister." **K:122**

Evet, yukarıda zikredilen "dâimî ve sarsılmaz bir sebat", Risale-i Nurda çok ehemmiyetli bir esasdır.

Evet, mücahid-i ekber olan Hz. Üstadın cemaat-ı kalile vasfındaki manevi ordusu şöyle nazara veriliyor:

Birinci "vazifenin istinad ettiği kuvvet ve manevî ordusu, yalnız ihlas ve sadakat ve tesanüd sıfatlarına tam sahib olan bir kısım şakirdlerdir. Ne kadar da az da olsalar, manen bir **ordu kadar kuvvetli ve kıymetli sayılırlar.**

Yani "ehl-i hakikatın ve ashab-ı vicdanın ve iman-ı tahkikî sahiblerinin nazarlarında, hak ve hakikat ve Kur'an ve iman yolunda bu asra meydan okuyan bir **kahramanlar kafilesi** suretinde görünüyorlar." **Ş:322**

"Sizler, ara sıra, İhlâ'ıs ve İktisad Lem'alarını ve bazan Hücumat-ı Sitte Risalesini mâbeynizde beraber okumalısınız. Sizin şimdiye kadar **fevkalâde sebat ve metanet ve tesanüd ve ittifakınız**, bu memlekete medâr-ı iftihar olacak ve **istikbalini kurtaracak derecededir.** Dikkat ediniz, bu yeni fırtına sizin tesanüdünüzü bozmasın." **K:223**

"Senin ağlamana ve ağlayan mektubuna iştirak ettim.

Evet, sen de benim gibi, dünyayla iki cihetle alâkan kesiliyor. Hem öyle lâzım. Senin gibi Risale-i Nur'un bir fedaisi alâkası olmamalı ve alâka peyda etmemeli. Alâkalı olsa, **fevkalâde bir sebat,** bir ihlâsın lüzumu ile beraber, bazı ârızalar içinde sarsılır, tam **fedakârlık** edemez.

Isparta ve havalisindeki Risale-i Nur şakirdlerinde fevkalâde bir **sadakat** ve **sebat** ve uhuvvet ve ihlâs ve kahramanlık var ki, bu acib zamanda binler esbab-ı fesad ve ifsad içinde vahdetlerini ve ittifaklarını ve hizmette ciddiyetlerini muhafaza ediyorlar.

Bu kadar fırtınalı hadiseler içinde Risale-i Nur'u muattal bırakmadınız, söndürmediniz belki öyle parlattınız ki, bizi de ışıklandırıp gayrete getirdiniz." **K:243**

"Bu şuhur-u selâse-i mübarekenizi tebrik ediyoruz. Sizin kalemlerinizin yadigârları ve **Risale-i Nur'dan ayrılmamak ve sebat etmek** senetleri olan yazılarınızı ve dininizi dünyanın çok fevkinde tutmanıza işaret veren dünya sureti üstündeki çizgilerinizi ve iman

hizmetinde **daima sebat etmenize,** vesikalar hükmündeki imzalarınızı, kemâl-i memnuniyetle aldık, kabul ettik." **K246**

"Hasan Âtıf'ın mektubunda, cesur ve **sebatkâr** zâtlardan –ki "efeler" tâbir ediyor– bahis var. Biz, o cesur, **sebatkâr** yeni kardeşlerimizi ruh u canla kabul ediyoruz. Fakat Risale-i Nur dairesine girenler, şahsî cesaretlerini kıymetleştirmek için, **sarsılmaz bir sebat ve metanete** ve ihvanlarının tesanüdüne cidden çalışmaya sarfedip, o cam parçası hükmünde şahsî cesaretini, hakikatperestlik sıddıkiyetindeki **fedakârlık** elmasına çevirmek gerektir.

Evet, **mesleğimizde, ihlâs-ı tâmmeden sonra en büyük esas, sebat ve metanettir.** Ve o **metanet** cihetiyle şimdiye kadar çok vukuat var ki, öyleler, herbiri yüze mukabil bu hizmet-i Nuriyede muvaffak olmuş âdi bir adam ve yirmi otuz yaşında iken, altmış yetmiş yaşındaki **velîlere tefevvuk etmişler var.**" **K:248**

"Bu yaz mevsimi, gaflet zamanı ve derd-i maişet meşgalesi hengâmı ve şuhûr-u selâsenin çok sevablı ibadet vakti ve zemin yüzündeki fırtınaların silâhla değil, diplomatlıkla çarpışmaları zamanı olduğu cihetle, **gayet kuvvetli bir metanet** ve **vazife-i nuriye-i kudsiyede bir sebat olmazsa**, Risale-i Nur'un hizmeti zararına bir atâlet, bir fütur ve tevakkuf başlar." **E:43**

"Kemiyet keyfiyete nisbeten ehemmiyetsiz olduğundan, hâlis bir hâdim olarak, hakikat-i ihlâs ile, herşeyin fevkinde hakaik-i imaniyeyi **on adama** ders vermek, büyük bir kutbiyetle binler adamı irşad etmekten daha ehemmiyetli görüyorum.

Çünkü o **on adam,** tam o hakikati herşeyin fevkinde gördüklerinden, **sebat edip**, o çekirdekler hükmünde olan kalbleri, birer ağaç olabilirler." **E:75**

Sebat edip etmeme cihetinde kaderin imtihanı

"İşte bu meselemizde elmaslar şişelerden, sıddık **fedakârlar** müştereddit **sebatsızlardan** ve hâlis muhlisler, benlik ve menfaatini bırak-mayanlardan ayrılmak için bu şiddetli imtihana girmemizin iki sebebi var:

Birisi: Ehl-i dünya ve siyasetin evhamlarına dokunan kuvvetli bir tesanüd ve ihlâsla fevkalâde hizmet-i diniyedir. Zulm-ü beşer buna baktı.

İkincisi: Herkes kendi başına bu kudsî hizmete tam ihlâs ve tam tesanüdle tam liyakat göstermediğimizden, kader dahi buna baktı." **Ş:300**

"Mücmel bir mânevî ihtar ile bir meseleyi kalbe geldiği gibi beyan edeceğim. Altı makamata giden ve galebe eden müdafaatın cevabı gelmiş ve bize tecavüze çare bulamamışlar. Yalnız bir makamın, gizli bir iş'ar ile, benim fedakâr kardeşlerimi benden soğutmak ve şiddetli alâkalarını gevşetmek planı var. Zaten çoktan beri, beni ihanetlerle ve iftiralarla ve tecritlerle, bu kudsî ve uhrevî ve imanî alâkayı bozmaya çalıştılar, muvaffak olamadılar. Şimdi Nurcuları ürkütmek, **zayıf bir damar bulup nazarlarını başka tarafa çevirmeye** bazı bahaneleri buluyorlar. İnşaallah, demir gibi metin **Nurcuların kahramanane sebatları** ve tahammülleri ve mücahid-i ekber olan Nurun hakikatleri, onun elinde birer elmas kılıç bulunan şakirdlerin şahs-ı mânevîsinin pek harika fedakârlığı, onların bu plânını da akîm bırakacak. Evet, Cennet ucuz olmadığı gibi, Cehennem dahi lüzumsuz değil. Sizlere tekrarla beyan edilmiş: Eski zamanın kahraman mücahidlerine nisbeten en az zahmet, ağır şerait ve bu zamanın şiddet-i ihtiyaç cihetiyle çok sevab kazanan, inşaallah halis Nurculardır. Ve boş boşuna, bâd-ı hevâ, belki günahlı, zararlı giden birkaç sene ömrünü, böyle kudsî bir hizmet-i imaniye ve Kur'âniyeye sarf eden ve onunla ebedî bir ömrü kazanan, Nur talebeleridir. Ben, kendi hisseme düşen bütün bu hücumlarına karşı, pek çok zaafiyetimle beraber tahammüle

karar verdim. İnşaallah, kuvvetli, fedakâr, genç, kahraman kardeşlerim benden geri kalmaz ve **kaçmazlar ve kaçanları da geri çevirmeye, şimdiye kadar çalıştıkları gibi çalışacaklar.**"**T:595**

"Sizin **fevkalâde sebat** ve ihlâsınızın galebesi ve o musibeti def'inden sonra, ehl-i dünya cepheyi değiştirdi. Zendekanın desiseleriyle bu havalide bizlere karşı perde altında maddî ve manevî tahşidatı başlamış. Gayet dikkatle ve şeytancasına, **şakirdlerin hakikî kuvvetleri olan tesanüdü bozmağa** çalışıyorlar. Sizlere risaleleri iade ettikleri halde, kurnazcasına dolaplar çevriliyor. Biz sizin bir şubeniz hükmünde olduğumuz halde, **bizi asıl ve merkez telakki ettiklerinden, daha ziyade desiseleri bize karşı istimal ediyorlar.** Hâfız-ı Hakikî Cenab-ı Hak'tır. İnşâallah hiçbir zarar edemeyecekler. Fakat bu şuhur-u mübarekenin eyyam ve leyali-i mübarekesinde hâlis dualarınız ile bize yardım ediniz. Birşey yok. Fakat mümkün oldukça ihtiyatlı ve dikkatli olunuz. Hazret-i Ali (Radıyallahü Anhü) ve Gavs-ı Geylanî (Kuddise Sırruhu) gibi kahramanların manevî teminatı قلْ وَ لاَ تَخَفْ ve وَلاَ تَخْشَ hitabları, bize her vakit cesaret ve kuvve-i maneviye veriyor." **K:152**

Düşmanların taarruzundan kurtulmak için hizmetten çekilmek daha ziyade ezilmeye ve büyük mesuliyete sebebiyet verir:

"Bu Cuma gününde mühim bir hizb okurken siz hatıra geldiniz. "Bu musibetten kurtulmak için ne yapacağız?" lisan-ı hâl ile dediniz. Benim kalbime bu geldi: **Sıkı bir tesanüdle, el ele, omuz omuza veriniz.** Çünkü, birbirinden ve Risale-i Nur'dan ve benden çekinmek ve inkâr etmek ve **bizi ezmek isteyen gizli kuvvete dalkavukluk etmek** gibi tedbirleri yapanların zarardan başka hiçbir menfaatleri yoktur. Sizi temin ederim, eğer bilseydim ki benden teberri etmekle kurtulacaksınız, beni tahkir ve ihanet ve gıybet etmeye izin verip helâl ederdim. Fakat, **bizi ezmek isteyen gizli kuvvet sizi biliyor, aldanmıyor** za'fınızdan, teberrînizden cesaret alır, daha ziyade ezer." **T:431**

Sebat meziyetinin ehemmiyeti hakkında Risale-i Nurdan alınıp yukarıda sıralanan sarih bir kısım beyanlar, Risale-i Nur mesleğinde sebatın kuvvetli bir esas olduğunu isbat eder.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SEFAHET

Sefahet hakkında bir tefsirde şu bilgi verilir:

(Sefeh) Zevk ve eğlenceye aşırı düşkünlük. "Lügaten "sefeh", rey ü revişte hafiflik ki, akıl noksanından neş'et eder. Mukabili ağır başlılık, akıllılıktır. Şer'an da akıl ve dinin muktezası hilafına harekettir ki, mukabili rüşd ü sedaddır. Lisanımızda sefahet de bu manada mütearefitir. Hasılı sefeh ve sefahet; re'y ü fikirde heva ve hevese tabi olma, akıl ile değil, zevk ile hareket etmektir." **(Elmalılı Tefsiri. 234)**

Böyle sefihlerin mallarının mülkiyet hakkı sabit kalmakla beraber tasarrufunda hacr, yani (malını istediği gibi kullanma serbestliğinin verilmemesi) fıkıhta zikredilir.

"Nisa Sure-i Şerifesinin 5. âyetinin matlaı olan (4:5) وَلاَ تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ اَمْوَالَكُمْ

"mallarını sefihlere vermeyiniz" kavl-i şerifini de Buhari bu babının ünvanında zikrediyor....

İbn-i Kesir, (4:5) وَلاَ تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ اَمْوَالَكُمْ kavl-i şerifinin tefsirinde, süfehanın hacri

ve mallarında tasarruftan men'olunmaları bu âyet-i kerimeden alınmıştır, demiştir. Yukarıda esbab-ı hacri izah ederken bunun sıgar-ı sinn, cünun, ateh, sefeh gibi bir takım sebebleri olduğunu bildirmiş, **sefaheti** de müstakil bir sebeb-i hacr olarak göstermiştir." **Sahih-i Buharî Muhtasarı. Ci:7, sh:406**

Netice, sefihin malını kullanma serbestliğinin hükmü hakkında, farklı reyler varsa da Hz. Üstad, D:70. sahifede sefihin mahcur olduğunu söyler. Yani malına tasarruf etmesi ve hareket sebestliği yasaklanır.

Sefahete teşvik eden ve anarşiye kapı açan manevi bir şahıs ile Hz.Bediüzzaman'ın bir münazarası:

"Bir zaman, Eskişehir hapishanesinin penceresinde bir Cumhuriyet Bayramında oturmuştum. Karşısındaki Lise Mektebinin büyük kızları, onun avlusunda gülerek raksediyorlardı. Birden **manevi bir sinema** ile elli sene sonraki vaziyetleri bana göründü. Ve gördüm ki: O elli-altmış kızlardan ve talebelerden kırk-ellisi, kabirde toprak oluyorlar, azab çekiyorlar. Ve on tanesi, yetmiş-seksen yaşında çirkinleşmiş, gençliğinde iffetini muhafaza etmediğinden sevmek beklediği nazarlardan nefret görüyorlar... kat'i müşahede ettim. Onların o acınacak hallerine ağladım... Hapishanedeki bir kısım arkadaşlar, ağladığımı işittiler... geldiler, sordular. Ben dedim: Şimdi beni kendi halime bırakınız, gidiniz.

Evet gördüğüm hakikattır, hayal değil. Nasılki bu yaz ve güzün âhiri kıştır. Öyle de: Gençlik yazı ve ihtiyarlık güzünün arkası kabir ve berzah kışıdır. Geçmiş zamanın eli sene evvelki hâdisatı sinema ile hal-i hazırda gösterildiği gibi, gelecek zamanın elli sene sonraki istikbal hâdisatını gösteren bir sinema bulunsa, ehl-i dalalet ve **sefahet**in elli-altmış sene sonraki vaziyetleri onlara gösterilse idi, şimdiki güldüklerine ve gayr-ı meşru' keyiflerine nefretler ve teellümlerle ağlayacaklardı.

Ben o Eskişehir hapishanesindeki müşahede ile meşgul iken, **sefahet** ve dalaleti terviç eden bir şahs-ı manevi, insî bir şeytan gibi karşıma dikildi ve dedi: "Biz hayatın herbir çeşit lezzetini ve keyiflerini tatmak ve tattırmak istiyoruz; bize karışma."

Ben de cevaben dedim: Madem lezzet ve zevk için ölümü hatıra getirmeyip dalalet ve **sefahet**e atılıyorsun, kat'iyyen bil ki: Senin dalaletin hükmüyle bütün geçmiş zaman-ı mazi ölmüş ve madumdur. Ve içinde cenazeleri çürümüş bir vahşetli mezaristandır. İnsaniyet alâkadarlığıyla ve dalalet yoluyla senin başına ve varsa ve ölmemiş ise kalbine, o hadsiz firaklardan ve o nihayetsiz dostlarının ebedî ölümlerinden gelen elemler, senin şimdiki sarhoşça, pek kısa bir zamandaki cüz'î lezzetini imha ettiği gibi, gelecek istikbal zamanı dahi itikadsızlığın cihetiyle yine madum ve karanlıklı ve ölü ve dehşetli bir vahşetgahtır. Ve oradan gelen ve başını vücuda çıkaran ve zaman-ı hazıra uğrayan biçarelerin başları, ecel celladının satırıyla kesilip hiçliğe atıldığından, mütemadiyen akıl alâkadarlığıyla senin imansız başına hadsiz elîm endişeler yağdırıyor. Senin sefihane cüz'î lezzetini zir ü zeber eder.

Eğer dalaleti ve **sefahet**i bırakıp iman-ı tahkikî ve istikamet dairesine girsen iman nuruyla göreceksin ki: O geçmiş zaman-ı mazi madum ve her şeyi çürüten bir mezaristan değil, belki mevcud ve istikbale inkılab eden nurani bir âlem ve baki ruhların istikbaldeki saadet saraylarına girmelerine bir intizar salonu görünmesi haysiyetiyle değil elem, belki imanın kuvvetine göre Cennet'in bir nevi manevi lezzetini dünyada dahi tattırdığı gibi; gelecek istikbal zamanı, değil vahşetgâh ve karanlık... belki iman gözüyle görünür ki:

Saadet-i ebediye saraylarında hadsiz rahmeti ve keremi bulunan ve her bahar ve yazı birer sofra yapan ve ni'metlerle dolduran bir Rahman-ı Rahim-i Zülcelali Ve-l İkram'ın ziyafetleri kurulmuş ve ihsanlarının sergileri açılmış, oraya sevkiyat var diye iman sinemasıyla müşahede ettiğinden, derecesine göre baki âlemin bir nevi lezzetini hissedebilir. Demek hakiki ve elemsiz lezzet yalnız imanda ve iman ile olabilir.

O muannid döndü dedi: "Hiç olmazsa hayvan gibi hayatımızı keyf ve lezzetle geçirmek için **sefahet** ve eğlencelerle bu ince şeyleri düşünmeyerek yaşıyacağız."

Cevaben dedim: "Hayvan gibi olamazsın. Çünki hayvanın mazi ve müstakbeli yok. Ne geçmişten elemler ve teessüfler alır ve ne de gelecekten endişelere korkular gelir. Lezzetini tam alır. Rahatla yaşar, yatar. Hâlikına şükreder. Hatta kesilmek için yatırılan bir hayvan, birşey hissetmez. Yalnız bıçak kestiği vakit hissetmek ister. Fakat o his dahi gider. O elemden de kurtulur. Demek en büyük bir rahmet, bir şefkat-i İlahiye, gaybı bildirmemektedir. Ve başa gelen şeyleri setretmektedir. Hususan masum hayvanlar hakkında daha mükemmeldir. Fakat ey insan, senin mazi ve müstakbelin akıl cihetiyle bir derece gaybîlikten çıkmasıyla, setr-i gaybdan hayvana gelen istirahattan tamamen mahrumsun. Geçmişten çıkan teessüfler, elîm firaklar ve gelecekten gelen korkular ve endişeler; senin cüz'î lezzetini hiçe indirir. Lezzet cihetinde yüz derece hayvandan aşağı düşürür. Madem hakikat budur. Ya aklını, çıkar at, hayvan ol kurtul! Veya aklını imanla başına al. Kur'anı dinle, Yüz derece hayvandan ziyade bu fani dünyada dahi safi lezzetleri kazan!..." diyerek onu ilzam ettim.

Yine o mütemerrid şahıs döndü dedi: "Hiç olmazsa ecnebi dinsizleri gibi yaşarız."

Cevaben dedim: "Ecnebi dinsizleri gibi de olamazsın. Çünki onlar bir Peygamberi inkâr etse, diğerlerine inanabilirler. Peygamberleri bilmese de, Allah'a inanabilir. Bunu da bilmezse, kemalata medar bazı seciyeleri bulunabilir. Fakat bir müslüman, en âhir ve en büyük ve dini ve daveti umumi olan Âhirzaman Peygamberi Aleyhissalatü Vesselâm'ı inkâr etse ve zincirinden çıksa, daha hiçbir Peygamberi, hatta Allah'ı kabul etmez. Çünkü bütün Peygamberleri ve Allah'ı ve kemalatı onunla bilmiş. Onlar onsuz kalbinde kalmaz. Bunun içindir ki, eskidenberi her dinden İslâmiyete giriyorlar. Ve hiç bir Müslüman, hakiki Yahudi

veya Mecusi veya Nasrani olmaz. Belki dinsiz olur, seciyeleri bozulur; vatana, millete muzır bir halete girer." isbat ettim. O muannid ve mütemerrid şahsın daha tutunacak bir yeri kalmadı. Kayboldu. Cehennem'e gitti." **Ş:198-200**

"Ey nefis! **Ehl-i dünyaya**, hususan **ehl-i sefahete**, hususan **ehl-i küfre** bakıp sûri zînet ve aldatıcı gayr-ı meşru lezzetlerine aldanıp taklid etme. Çünki sen onları taklid etsen, onlar gibi olamazsın. Pek çok sukut edeceksin. Hayvan dahi olamazsın. Çünki senin başındaki akıl, meş'um bir âlet olur. Senin başını daima döğecektir. Meselâ: Nasılki bir saray bulunsa, büyük bir dairesinde büyük bir elektrik lâmbası bulunur. O elektrikten teşa'ub etmiş ve onunla bağlı küçük küçük elektrikler, küçük menzillere taksim edilmiş. Şimdi birisi o büyük elektrik lâmbasının düğmesini çevirip ziyayı kapatsa, bütün menziller derin bir karanlık içine ve bir vahşete düşer. Ve başka sarayda büyük elektrik lâmbasıyla merbut olmayan küçük elektrik lâmbaları, her menzilde bulunuyor. O saray sahibi büyük elektrik lâmbasının düğmesini çevirerek kapatsa, sair menzillerde ışıklar bulunabilir. Onunla işini görebilir, hırsızlar istifade edemezler.

İşte ey nefsim! Birinci saray, bir müslümandır. Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm, onun kalbinde o büyük elektrik lâmbasıdır. Eğer onu unutsa, el-iyazübillah kalbinden onu çıkarsa, hiçbir peygamberi daha kabul edemez. Belki hiçbir kemalâtın yeri ruhunda kalamaz, hattâ Rabbini de tanımaz. Mahiyetindeki bütün menziller ve latifeler, karanlığa düşer ve kalbinde müdhiş bir tahribat ve vahşet oluyor. Acaba bu tahribat ve vahşete mukabil hangi şeyi kazanıp ünsiyet edebilirsin?Hangi menfaati bulup o tahribat zararını onunla tamir edersin? Halbuki ecnebiler, o ikinci saraya benzerler ki, Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın nurunu kalblerinden çıkarsalar da, kendilerince bazı nurlar kalabilir veya kalabilir zannederler. Onların manevî kemalât-ı ahlâkiyelerine medar olacak Hazret-i Musa ve İsa Aleyhimesselâm'a bir nevi imanları ve Hâliklarına bir çeşit itikadları kalabilir.

Ey nefs-i emmare! Eğer desen: "Ben, ecnebi değil, hayvan olmak isterim." Sana kaç defa söylemiştim: "Hayvan gibi olamazsın. Zira kafandaki akıl oduğu için, o akıl geçmiş elemleri ve gelecek korkuları tokatıyla senin yüzüne, gözüne, başına çarparak dövüyor. Bir lezzet içinde bin elem katıyor. Hayvan ise, elemsiz güzel bir lezzet alır, zevkeder. Öyle ise, evvelâ aklını çıkar at, sonra hayvan ol. Hem كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُوَ اَضَلُّ sille-i tedibini gör." **S:362**

"İşte bu zamanda "akibeti görmiyen ve bir dirhem hazır lezzeti ileride bir batman lezzetlere tercih eden **hissiyat-ı insaniye** akıl ve fikre galebe ettiğinden, ehl-i **sefaheti** sefahetinden kurtarmanın, yegane çaresi: Aynı lezzetinde elemini gösterip hissini mağlup etmektir.

(14:3) يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَوةَ الدُّنْيَا âyetinin işaretiyle bu zamanda âhiretin elmas gibi nimetlerini, lezzetlerini bildiği halde dünyevi kırılacak şişe parçalarını ona tercih etmek ehli iman iken **ehli dalelete** o hubb-u dünya ve o sır için tabi olmak tehlikesinden kurtarmanın çare-i yeganesi, dünyada dahi Cehennem azabını ve elemlerini göstermekle olur ki, Risale-i Nur o meslekten gidiyor..

İşte Risale-i Nur'daki ekser müvazeneler, küfür ve dalaletin dünyadaki elîm ve ürkütücü neticelerini göstermekle en muannid ve nefisperest insanları dahi o menhus gayr-ı meşru lezzetlerden ve sefahetlerden bir nefret verip **aklı başında olanları** tövbeye sevkeder."**H:8**

Peygamberimiz (A.S.M.) ahirzaman fitnesinden tekrarla ikazatta bulunmuştur.

Ezcümle bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyuruyor:

تَأْتِيكُمْ مِنْ بَعْدِى اَرْبَعُ فِتَنٌ فَالرَّابِعَةُ الصَّمَّاءُ الْعَمْيَاءُ الْمُطْبِقَةَ

تعرك ألأُمَّةَ فِيها بِالبلاءِ عرك الايم حتى ينكر فيهاالمعروف

ويعرف فيها المنكرتموت فيها قلوبهم كما تموت ابدانهم

«Yani size benden sonra dört fitne gelecektir. Dördüncüsü geldiğinde, **kulağa bir şey girmez,** göz görmez ve **her tarafı fitne sarar**. Ümmet bir belaya mübtela olur, yılanın çöreklenmesi gibi. Öyle ki, onda **maruf inkâr edilir**, **münker ise maruf sayılır.** Ve bu fitnede, insanların bedeni öldüğü gibi **kalbleri de ölür**.» [1]

Bu hadiste geçen dördüncü fitne, şu gelen beyan olabilir:

"Hem büyük Deccal'ın, hem İslâm Deccalı'nın üç devre-i istibdadları manasında üç eyyam var. "Bir günü; bir devre-i hükûmetinde öyle büyük icraat **yapar ki**, üçyüz sene yapılmaz. İkinci günü, yani ikinci devresi, bir senede otuz senede yapılmayan işleri **yaptırır**. Üçüncü günü ve devresi, bir senede **yaptığı** tebdiller on senede yapılmaz. Dördüncü günü ve devresi âdileşir, bir şey **yapmaz**, **yalnız vaziyeti muhafazaya çalışır**." diye, gayet yüksek bir belâgatla ümmetine haber vermiş." **Ş:587**

Burada anlatılan dördüncü devrede, resmi makamlardan tecavüzden vazgeçilir fakat hulul yoluyla içten ifsad etmek ve cemiyette sefaheti yayarak süfyaniyeti muhafaza etmek yolu tercih edilir diye bir mananın düşünülmesi daha makul görünüyor ve vakıaya da uygun düşüyor.

[1] R.E.sh: 247 (En-Nihaye ve-l Bidaye ci:1 sh: 65'deki bir hadis de bu hadisi te'yid eder.)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SEYYİAT

(Seyyie. c) Kötülük, günahlar, suçlar. Kötülüğe karşı çekilen sıkıntılar. Seyyiat meselesinde bilhassa bu fitne asrında nefs-i levvame hakikatını nazara almalı. Yani seyyiatı hiç endişesiz işlemek, nefs-i emmareye uymak sayılır. Bunun ileri derecesi dahi fâsık-ı mütecahir mertebesine girer. Kur'an (75:2) ayetinde geçen nefs-i levvame, günaha pişmanlık duyup üzülmektir ki afv edilme ümidi vardır. Rivayette buyruluyor ki:

"Günahın keffareti, nâdim (pişman) olmaktır. Eğer siz günah yapmasaydınız, Allah günah yapan bir kavim getirir ve onları mağfiret ederdi. (R.E. sh: 339 ve K.H. l93l. hadis) Bu hadis, günah işlemenin gerekliliği mânasında asla yanlış anlaşılmamalı. *(Bak: l072/l.p.)* Bu hadisin bir mânası şudur ki: Beşer, takva ve fücur işleyebilir fıtratta olmasaydı, imtihan sırrı ve terakkiyat-ı beşeriye olamazdı." **İPA. 509/5 5.bend**

"Evet Kur'anın dediği gibi, insan **seyyiatından** tamamen mes'uldür. Çünki **seyyiatı** isteyen odur. **Seyyiat** tahribat nev'inden olduğu için, insan bir seyyie ile çok tahribat yapabilir. Müdhiş bir cezaya kesb-i istihkak eder. Bir kibrit ile bir evi yakmak gibi. Fakat hasenatta iftihara hakkı yoktur. Onda onun hakkı pek azdır. Çünki hasenatı isteyen, iktiza eden rahmet-i İlahiye ve icad eden kudret-i Rabbaniyedir." **S:464**

"**Elhasıl:** Ey insan! Senin elinde gayet zaîf, fakat **seyyiatta** ve tahribatta eli gayet uzun ve hasenatta eli gayet kısa, **cüz'-i ihtiyarî namında bir iraden var**. O iradenin bir eline duayı ver ki, silsile-i hasenatın bir meyvesi olan Cennet'e eli yetişsin ve bir çiçeği olan saadet-i ebediyeye eli uzansın. Diğer eline **istiğfarı** ver ki, onun eli **seyyiattan** kısalsın ve o şecere-i mel'unenin bir meyvesi olan **Zakkum-u Cehennem'e** yetişmesin. Demek **dua ve tevekkül, meyelan-ı hayra büyük bir kuvvet** verdiği gibi; **istiğfar ve tövbe dahi, meyelan-ı şerri keser,** tecavüzatını kırar." **S:468**

"İnsanın hayat-ı içtimaiyesini ifsad eden bir desise-i şeytaniye şudur ki: Bir mü'minin bir tek seyyiesiyle, bütün hasenatını örter. Şeytanın bu desisesini dinleyen insafsızlar, mü'mine adavet ederler. Halbuki Cenab-ı Hak haşirde adalet-i mutlaka ile mizan-ı ekberinde a'mal-i mükellefîni tarttığı zaman, hasenatı **seyyiata** galibiyeti, mağlubiyeti noktasında hükmeyler. Hem **seyyiatın** esbabı çok ve vücudları kolay olduğundan, bazan bir tek hasene ile çok **seyyiatını** örter. Demek bu dünyada, o adalet-i İlahiye noktasında muamele gerektir. Eğer bir adamın iyilikleri fenalıklarına **kemmiyeten** veya **keyfiyeten** ziyade gelse, o adam muhabbete ve hürmete müstehaktır. Belki kıymetdar bir tek hasene ile, çok seyyiatına nazar-ı afv ile bakmak lâzımdır. Halbuki insan, fıtratındaki zulüm damarıyla, şeytanın telkiniyle, bir zâtın yüz hasenatını bir tek seyyie yüzünden unutur, mü'min kardeşine adavet eder, günahlara girer. Nasıl bir sinek kanadı göz üstüne bırakılsa; bir dağı setreder, göstermez. Öyle de insan garaz damarıyla, sinek kanadı kadar bir seyyie ile dağ gibi hasenatı örter, unutur; mü'min kardeşine adavet eder, insanların hayat-ı içtimaiyesinde bir **fesad âleti olur**." **L:88**

"Şerli ve ademî ve tahribçi işlerde kuvvet ve iktidar lâzım değil, az bir fiil ve cüz'î bir kuvvet, belki vazifesini yapmamak ile bazan büyük ademler ve bozmaklar oluyor. O şerir fâiller, muktedir zannedilirler. Halbuki ademden başka hiç tesirleri ve cüz'î bir kesbden hariç bir kuvvetleri yoktur. Fakat **o şerler ademden geldiklerinden, o şerirler hakikî fâildirler**. Bil-istihkak, eğer zîşuur ise cezayı çekerler. Demek **seyyiatta o fenalar fâildirler**; fakat

haseneler ve hayırlarda ve amel-i sâlihte vücud olmasından, o iyiler hakikî fâil ve müessir değiller. Belki kabildirler; feyz-i İlahîyi kabul ederler ve mükâfatları dahi **sırf bir fazl-ı İlahîdir** diye, Kur'an-ı Hakîm

مَا اَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ وَمَا اَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ (4:79) ferman eder." **Ş:262**

"Evet insan bir çekirdeğe benzer. Nasılki o çekirdeğe kudretten manevî ve ehemmiyetli cihazat ve kaderden ince ve kıymetli proğram verilmiş. Tâ ki, toprak altında çalışıp, tâ o dar âlemden çıkıp, geniş olan hava âlemine girip, Hâlıkından istidad lisanıyla bir ağaç olmasını isteyip, kendine lâyık bir kemal bulsun. Eğer o çekirdek, sû'-i mizacından dolayı ona verilen cihazat-ı maneviyeyi, toprak altında bazı mevadd-ı muzırrayı celbine sarfetse; o dar yerde kısa bir zamanda faidesiz tefessüh edip çürüyecektir. Eğer o çekirdek, o manevî cihazatını فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى nın emr-i tekvinîsini **imtisal** edip hüsn-ü istimal etse; o dar âlemden çıkacak, meyvedar koca bir ağaç olmakla küçücük cüz'î hakikatı ve ruh-u manevîsi, büyük bir hakikat-ı külliye suretini alacaktır. İşte aynen onun gibi; **insanın mahiyetine, kudretten ehemmiyetli cihazat ve kaderden kıymetli proğramlar tevdi edilmiş.** Eğer insan, şu dar âlem-i arzîde, hayat-ı dünyeviye toprağı altında o **cihazat-ı maneviyesini nefsin hevesatına sarfetse;** bozulan çekirdek gibi bir cüz'î telezzüz için kısa bir ömürde, dar bir yerde ve sıkıntılı bir halde çürüyüp tefessüh ederek, mes'uliyet-i maneviyeyi bedbaht ruhuna yüklenecek, şu dünyadan göçüp gidecektir.

Eğer o istidad çekirdeğini **İslâmiyet suyu** ile, **imanın ziyasıyla ubudiyet toprağı** altında terbiye ederek, **evamir-i Kur'aniyeyi imtisal** edip **cihazat-ı maneviyesini hakikî gayelerine** tevcih etse, elbette âlem-i misal ve berzahta dal ve budak verecek ve âlem-i âhiret ve Cennet'te hadsiz kemalât ve nimetlere medar olacak bir şecere-i bâkiyenin ve bir hakikat-ı daimenin cihazatına câmi' kıymettar bir çekirdek ve revnakdar bir makine ve bu şecere-i kâinatın mübarek ve münevver bir meyvesi olacaktır." **S:321**

"Ve keza **niyette** öyle bir hâsiyet vardır ki; **seyyiatı hasenata ve hasenatı seyyiata tahvil eder.** Demek niyet, bir ruhtur. O ruhun ruhu da ihlasdır. Öyle ise necat, halas ancak ihlas iledir. İşte bu hâsiyete binaendir ki; az bir zamanda çok ameller husule gelir. Buna binaendir ki; az bir ömürde, Cennet bütün lezaiz ve mehasiniyle kazanılır. Ve **niyet ile insan, daimî bir şâkir olur**, şükür sevabını kazanır." **Ms:70**

"Husumet ve adavetin vakti bitti. İki harb-i umumî adavetin ne kadar fena ve tahrib edici ve dehşetli zulüm olduğunu gösterdi. İçinde hiçbir fayda olmadığı tezahür etti. Öyle ise, düşmanlarımızın **seyyiatı, -tecavüz olmamak şartıyla**- adavetinizi celbetmesin. Cehennem ve azab-ı İlahî kâfidir onlara.." **H:52**

Evet, kötülüğü fiilen izale etmek rivayeti İslam devletine bakar. Kötülük fiiline karşı tebliğ ve nefret etmek gerekiyor. Çünkü şahsın iyi sıfatları da bulunur. İpa.509/5 sonu ve 813/1

"Allah (C.C.) hususi bir zümrenin ameli ile umuma azab vermez. Şayet İslâm cemiyeti gücü yettiği halde, o (müfsid) zümreye aldırmaz ise hepsine azab eder." **(R.E. 9l)**

"Kişiye, değiştirmeye gücü yetmeyen bir münkeri gördüğü zaman hiç değilse Allah'ın o münkeri sevmediğini bilmesi (yani günahı günah bilmesi) yeter." **(R.E. 243)**

"İbn-i Mace manaca aynı, lafızca farklı ve mevzumuzla alâkalı 4004. hadisini nakledip izah eder. Bir kısım âlimler, hadiste geçen (ted'u) fiilinin dua veya davet (tebliğ) manasına geldiğini söylerler. Bu itibarla mezkûr hadis şu manaları ders verir:

Müslümanların fitne ehline karşı gücü yeterken kötülüğün izalesine ittifakla çalışmayıp, neme lâzım derlerse, sonra fitne ehli kuvvetlenip sizi durdurur veya vazifeyi gereği gibi ve zamanında yapmamanın cezası olarak, fitnenin galibiyeti içinde yapacağınız dualar kabul olmaz.

Diğer bir mana ile de, fitnenin hâkimiyeti zamanında onun izalesi için yapacağınız fiilî dua imkânını bulamazsınız ve halk dahi bozularak irşad olunma kabiliyetini kaybeder. İbn-i Mace Tercemesi 4005-4009. hadisleri ile T.T. 5. cild 682, 684 ve emsali hadislerde fitne hâkim olmadan önce irşada çalışmanın gerekliliği beyan edilirken, fitne hâkim olduğunda ise, o fitneden uzaklaşma tavsiye edilir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SEYYİD

Efendi. *Hazret-i Muhammed'in (A.S.M.) soyundan olan ve O'nun sünnetine ittiba eden zat. *Temiz ve fazilet sahibi müslüman zat.

Bu kelime Kur'an'da (3:39) âyetinde geçer. Resul-i Ekrem (A.S.M.) herkesin imamı, büyüğü, önderi olduğundan kendisine bu isim de verilmiştir.

Hakikat nazarında nesebî şerafet, manevî ve ahlâkî fazilete istinad eder ve sünnet-i seniyeye lisan-ı hal ve kaliyle gösterilen sahabet ve muhafızlık gayreti derecesinde değer alır. Bu manevî değerleri terkedenler, hakiki siyadet ve şerafet kazanamazlar diye Hz. Üstad, bu hakikatı Lem'alarda ciddiyetle nazara verir.

"Demek Âl-i Beytten, vazife-i risaletçe muradı: Sünnet-i Seniyesidir. Sünnet-i Seniyeye ittibaı terkeden, hakikî Âl-i Beytten olmadığı gibi, Âl-i Beyte hakikî dost da olamaz." **L:21**

Âyet ve ehadiste ümmetin Âl-i Beyt'e meveddet ve ittibaının istenmesindeki en mühim hikmet, Resulullah'ın (A.S.M.) şahsiyet-i maneviyesine rağbet-i umumiyeyi tergib etmekle, insanın varlık âlemine ve dünyaya gelmesindeki gaye-i İlahiyeye uygun bir anlayışa, hissiyata ve yaşayışa sahib olmasını ve onda terakki etmesini temin etmektir. Şerafet, mücerred soya istinad etse, bu hikmetleri makûse kılar. Asıl değer vesilesi takvadadır. Hem bu hakikatı bilmeyen bir kısım kimseler arasında soy üstünlüğü iddiaları ve rekabeti başlar.

Hatta Bediüzzaman Hazretleri seyyidliğini bilmesine rağmen fakat herkesin bileceği şekilde zahir delillerle ortaya konmadığından siyadetin setri caiz olabileceği cihetiyle mezkûr hikmeti takib ederek mahkemedeki iddianameye şu cevabı vermiştir:

"Mehdilik isnadını hiç kabul etmediğime bütün kardeşlerim şehadet ederler. Hatta Denizli'deki ehl-i vukuf, "Eğer Said mehdiliğini ortaya atsa bütün şakirdleri kabul edecek" dediklerine mukabil, Said itiraznamesinde demiş ki: "Ben seyyid değilim. Mehdi seyyid olacak." Diye onları reddetmiş." **Ş:383**

Yine başka bir itiraza verdiği cevabında da şöyle der:

"Bununla beraber ben de manevî Âl-i Beyt'ten sayılabilirim demekten maksadım; bir kısım müçtehidlerin وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ duasında, "Seyyid olmayan fakat ehl-i takva bulunanlar, o duada dahildirler" dediklerinden, o umumi duada benim de bir hissem bulunması için ricakârane bir te'vildir. Yoksa o hatakârane mana hiç hatırıma gelmemiş."**Ş:414**

Bediüzzaman Hz.leri eserlerinin çok yerlerinde, bilhassa kendine gösterilen büyük hürmetleri ta'dil etmek makamında yazdığı mektublarında, maddî ve manevî makam ve menfaatlerin istenmeyeceğini ısrarla ders verir. Bu tarz dersleri münasebetiyle kendisine sorulan bir sual:

"Deniliyor ki: Neden Nur şakirdlerinin kuvvetli hüsn-ü zanları ve kat'i kanaatları, senin şahsın hakkında Nurlara daha ziyade şevklerine medar olan bir makamı ve kemalatı

şahsına kabul etmiyorsun? Yalnız Risale-i Nur'a verip, kendini çok kusurlu bir hâdim gösteriyorsun?"

Bu suale verdiği uzun cevabın bir kısmında şöyle der:

"Bir şey daha kaldı ki; dünya cihetinde hakaik-ı imaniyenin neşrindeki vazifedar, makam sahibi olsa, daha iyi te'sir eder denilebilir. Bunda da iki mani var:

Birisi: Faraza velayet olsa da; **bilerek, isteyerek makam yapmak tarzında**, velayetin mahiyetindeki ihlas ve mahviyete münafidir. Nübüvvetin vereseleri olan Sahabeler gibi izhar ve dava edemezler, onlara kıyas edilmez.

İkinci mani: Pek çok cihetlerle çürütülebilir ve fani ve cüz'î ve muvakkat ve kusurlu bir şahıs sahip olsa, Nurlara ve hakaik-i imaniyenin fütuhatına zarar gelir." **E:227**

Demek hürmet istenilmez, verilir. Ancak Kur'anî eserlerin ve ona bağlı olan cemaatin şahs-ı manevisinin yüksek makamı nazara verilebilir. Bunun bir örneğini verelim: Bediüzzaman Hz. diyor:

"Faş etmek hatırıma gelmiyen bir sırrı, faş etmeye mecbur oldum. Şöyle ki:

Risale-i Nurun şahs-ı manevisi ve o şahs-ı maneviyi temsil eden has şakirdlerinin şahs-ı manevisi "Ferid" makamına mazhar oldukları için, değil hususi bir memleketin kutbu, belki -ekseriyet-i mutlaka ile Hicaz'da bulunan- kutb-u azamın tasarrufundan haric olduğunu.. ve onun hükmü altına girmeye mecbur değil. Her zamanda bulunan iki imam gibi, onu tanımağa mecbur olmuyor.

Ben eskide Risale-i Nur'un şahs-ı manevisini, o imamlardan birisini zannediyordum. Şimdi anlıyorum ki; Gavs-ı Azam'da **kutbiyet** ve **gavsiyetle** beraber "**ferdiyet**" dahi bulunduğundan, âhir zamanda şakirdlerinin bağlandığı Risale-i Nur, o **ferdiyet** makamının mazharıdır." **K:196**

Bu asırda müceddidiyetin bir şahs-ı manevî olduğunu beyan eden Bediüzzaman Hz. şöyle diyor:

"Her asırda dine ve imana tam hizmet eden müceddidler geldikleri gibi, bu acib ve komitecilik ve şahs-ı manevî-i dalaletin tecavüzü zamanında bir şahs-ı manevî müceddid olmak lâzım gelir. Eski zamana benzemez. Şahıs ne kadar da hârika olsa, şahs-ı manevîye karşı mağlub olmak kabildir.

Risale-i Nur'un o cihette bir nevi müceddid olması kaviyyen muhtemel olduğundan o sıfatlar, hâşâ benim haddim değil; belki mükerrer yazdığım gibi, benim hayatım Risale-i Nur'a bir nevi çekirdek olabilir. Kur'anın feyziyle Cenab-ı Hakk'ın ihsanıyla o çekirdekten Risale-i Nur'un meyvedar, kıymettar bir ağaç hükmüne icad-ı İlahî ile geçmesidir. Ben bir çekirdektim, çürüdüm gittim. Bütün kıymet Kur'an-ı Hakîm'in manası ve hakikatlı tefsiri olan Risale-i Nur'a aittir." **Em:152**

Âl-i Beyt'in yaptığı ve yapacağı dinî hizmetlerinin müessiriyeti ve âlem-i İslâm'ın kemalat-ı maneviyelerinin merkezi olmaları ve ümmete istikamet ve selâmet yolunu göstermeleri gibi büyük hikmetler için Peygamberimiz (A.S.M.) ümmetinin Âl-i Beyt'e meveddetini ve bağlılığını istemiştir.

İşte bu büyük maslahat-ı İslâmiyeyi muhafaza niyetiyle Âl-i Beyt silsilesi muan'an senetlerle seyyidler neslinin tesbitine çalışmışlar. Bu tesbitler kısmen kitablarda kaydedildiği gibi, kısmen de ağızdan ağıza intikalen gelmektedir. Bu arada normal veya bazı tarihî hâdiselerin zorlamasıyla vuku bulan muhaceretler ve sair sebeblerle tesbiti yapılamıyanlar da çoktur.

Ancak âlem-i misalde cevelan edebilen ve manevî mükâşefelere mazhar ve kaif ilminin inceliğine vakıf olanlar, izn-i ilahî ile neseb tesbitinde manevî imkâna sahib olabilirler. Ezcümle:

Bediüzzaman Hz.nin bu tarz tesbit yoluyla yaptığını düşündüğümüz seyyidlik hakkında bazı

hususi beyanları vardır. "Bediüzzaman Said-i Nursî, Mufassal Tarihçe-i Hayatı, Abdülkadir Badıllı, Timaş Yayınları 1990-İst. sh:36" **da mevzumuzla alâkalı bazı rivayetler kaydedilmiştir.**

Bu seyyidllik mevzuu, bir derece hassas bir meseledir. Seyyidliği muan'an senedle zahir olanın siyadetini setretmesi, büyük maslahatları hâmil olan bu nesebin unutulmasına yol açar. Eğer olur olmaz herkesin seyyidlik iddia edebilmesi imkânı verilse, siyadet meselesinde teşettütlere ve menfi nesebî rekabetlere, hem ihlas ve tevazu gibi fazilet esaslarında zarara bais olabilir. Demek her şeyin ifrat ve tefritten azade ve müvazeneli bir vasatı vardır. Bu vasatı korumak ve teşettütleri önlemek gibi hikmetler için: "Seyyid olmayan seyyidim ve seyyid olan değilim diyenler, ikisi de günahkâr ve duhul ile huruc haram oldukları gibi, hadis ve Kur'anda dahi ziyade veya noksan etmek memnu'dur." **Mu:46** **şeklinde bir düstur konulmuştur.**

Bediüzzaman Hz.leri "Âl" hakkında şöyle der: "Resul-i Ekrem'in (A.S.M.) iki âl'i var. Biri: Nesebî âl; biri de şahs-ı manevi ve nuranisinin risalet noktasında âl'i var." **O.L:120**

Demek oluyor ki, ikinci manevî âl'in vazifesi daha ehemmiyetlidir. Çünkü biri nesebe, diğeri risaletin vazifesine bağlıdır.

Risale-i Nur Külliyatının müteferrik yerlerinde, mehdiyetin asıl vazifesi manevi iman hizmetinin birinci derecede olduğu ve bu hizmetin de birinci derecede Nur şakirdlerinin haslar dairesine istinad ettiği beyan edilir. Şöyle ki:

"Bu vazifenin istinad ettiği kuvvet ve manevi ordusu, yalnız ihlas ve sadakat ve tesanüd sıfatlarına tam sahib olan bir kısım şakirdlerdir. Ne kadar da az da olsalar, manen bir ordu kadar kuvvetli ve kıymetli sayılırlar." **E:266**

"Her asırda dine ve imana tam hizmet eden müceddidler geldikleri gibi, bu acib ve komitecilik ve şahs-ı manevî-i dalaletin tecavüzü zamanında bir şahs-ı manevî müceddid olmak lâzım gelir. Eski zamana benzemez. Şahıs ne kadar da hârika olsa, şahs-ı manevîye karşı mağlub olmak kabildir.

Risale-i Nur'un o cihette bir nevi müceddid olması kaviyyen muhtemel olduğundan o sıfatlar, hâşâ benim haddim değil; belki mükerrer yazdığım gibi, benim hayatım Risale-i Nur'a bir nevi çekirdek olabilir. Kur'anın feyziyle Cenab-ı Hakk'ın ihsanıyla o çekirdekten Risale-i Nur'un meyvedar, kıymettar bir ağaç hükmüne icad-ı İlahî ile geçmesidir. Ben bir çekirdektim, çürüdüm gittim. Bütün kıymet Kur'an-ı Hakîm'in manası ve hakikatlı tefsiri olan Risale-i Nur'a aittir." **Em:152**

Bediüzzaman, iman hizmetinin hâdimleri olan Nur şakirdlerinin, ikinci manevî Âl'in devamı olduğunu şöyle izah eder:

"Risale-i Nur dairesi, Hazret-i Ali ve Hasan ve Hüseyn'in (R.A.) ve Gavs-ı Azam'ın (K.S.) -ihbarat-ı gaybiyeleriyle- şakirdlerinin bu zamanda bir dairesidir. Çünkü Hazret-i Ali, üç keramet-i gaybiyesiyle Risale-i Nur'dan haber verdiği gibi; Gavs-ı Azam (K.S.) da kuvvetli bir surette Risale-i Nur'dan haber verip tercümanını teşci' etmiş. Bu mahrem dört risale, Keramet-i Aleviye ve Gavsiyeye ait dört risale inşaallah bir vakit size gönderilebilir. Mahkeme ehl-i vukufu onlara itiraz edememiş, yalnız "Bu yazılmamalı idi" diye küçük bir tenkid etmişler. Ben de cevab verdim, onlar sustular.

Zaten Üveysî bir surette doğrudan doğruya **hakikat dersimi** Gavs-ı Azam'dan (K.S.) ve Zeynelabidin (R.A.) ve Hasan Hüseyin (R.A.) vasıtasıyla İmam-ı Ali'den (R.A.) almışım. Onun için, hizmet ettiğimiz daire onların dairesidir." **E:67**

Nesebî âl'e mensub ve içtimaî geniş dairede muvazzaf gelecek zatın vazife makamının nokta-i nazarıyla, asıl mehdiyetin birinci vazife sahasına bakmanın, yani dar ve geniş daireleri birbirine karıştırıp tefrik etmemenin mahzurunu anlatan Bediüzzaman Hz.leri şöyle diyor:

"Nurların fütuhatını kalben temaşa ederken, bazı has kardeşlerimin Nur'un tercümanına verdikleri makam noktasında baktım. O makama nisbeten fütuhat az olmasından, o makamın şerefi için bir hırs ile vazife-i İlahiyeye karışmak gibi şekva geldi. Binler derece şükür ve sırf rıza-yı İlahî noktasında bazı biçarelerin Nurla imanlarını kurtarmak cihetiyle binler hamd, sena ve şükür lâzımken bir teşekki ve sıkıntı geldi. Sonra mahviyet ve terk-i enaniyet ve ihlas-ı tam ile aynı vaziyete baktım, gördüm ki: O fütuhatta binler hamd ve sena ve teşekkür ve manevi sürur ve sevinç ruhuma geldi. Ben o halde iken anladım ki, makamat-ı maneviye dahi mesleğimizde mevzubahis olmamalı. Eğer bazı has kardeşlerimin hakkımdan yüz derece ziyade bana verdikleri hisse ve makam hakikat olsa ve hakkım da olsa, mezkûr hakikat için bırakmağa, meslek-i Nuriyedeki ihlas-ı tamme bırakmağa mecbur eder." **(Osmanlıca teksir baskı Tılsımlar Mecmuası'nın zeyli, Maidet-ül Kur'an başındaki mektubdan)**

Netice olarak deriz ki; seyyidlik, bir neseb ve soy taraftarlığı değildir. Belki hak ve hakikatı korumak vesilesi ve ümmete manevi bir emniyet ve itimad merkezi olmak istinadgâhını göstermektir. Rivayette hakiki âlimler, peygamberlerin varisleri ve ümenası (eminleri) oldukları bildirilir.

Keza bu zamanda da Kur'anî ve imanî hizmetlerde bulunanların, itimad edilir sıfatlara sahib olmaları, daha çok ciddiyet kazanmıştır.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SIDK
(Bk: Kizb)

Doğru söz. Hakikata muvafık olan. Bir şeyin her hususu tam ve kâmil olması. Ahdinde sabit olmak. Peygamberlere mahsus en mühim beş hasletten birisi. Kalb temizliği.

"Sıdk, İslâmiyetin üss-ül esasıdır ve ulvi seciyelerinin rabıtasıdır ve hissiyat-ı ulviyesinin mizacıdır. Öyle ise, hayat-ı içtimaiyemizin esası olan sıdkı, doğruluğu içimizde ihya edip onunla manevi hastalıklarımızı tedavi etmeliyiz.

Evet sıdk ve doğruluk, İslâmiyetin hayat-ı içtimaiyesinde ukde-i hayatiyesidir. Riyakârlık, fiilî bir nevi yalancılıktır. Dalkavukluk ve tasannu, alçakça bir yalancılıktır. Nifak ve münafıklık, muzır bir yalancılıktır. Yalancılık ise, Sani-i Zülcelal'in **kudretine iftira** [1] etmektir.

Küfür, bütün envaiyle kizbdir, yalancılıktır. İman sıdktır, doğruluktur. Bu sırra binaen kizb ve sıdkın ortasında hadsiz bir mesafe var; şark ve garp kadar birbirinden uzak olmak lâzım geliyor. Nar ve nur gibi birbirine girmemek lâzım. Halbuki gaddar siyaset ve zalim propaganda birbirini karıştırmış, beşerin kemalatını da karıştırmış." **H:45**

"Evet her söylediğin doğru olmalı, fakat her doğruyu söylemek doğru değil. Bazan zarar verse sükût etmek.. yoksa yalana hiç fetva yok. Her söylediğin hak olmalı, fakat her hakkı söylemeğe senin hakkın yok. Çünki halis olmazsa su-i tesir eder; hak, haksızlıkta sarf olur." **H:51**

Bu kudsî hükümler dairesinde günün içtimaiyatı nazara alınınca, dine teslimiyetli olanların dikkatleri ciddileşir.

"Ahlâk-ı âliyeyi ve yüksek huyları hakikata yapıştıran ve o ahlâkı daima yaşattıran, ciddiyet ile sıdktır. Eğe r sıdk kalkıp araya kizb girerse, rüzgarlara oyuncak olan yapraklar gibi, o adam da insanlara oyuncak olur." **İ:107**

Kur'an (39:32 ilâ 35) âyetleri, sıdk'ı tekzib etmenin mesuliyetini ve sıdk'ı tasdik etmenin ise, afv ü mağfiretle mükâfatlandırılacağını beyan etmiştir.

"**Eğer desen:** "Sahabeler de insandırlar, hatadan, hilaftan hâlî olmazlar. Halbuki içtihadatın ve ahkâm-ı şeriatın medarı, sahabelerin adaleti ve **sıdkıdır** ki, hattâ ümmet "Sahabeler umumen âdildirler, doğru söylerler" diye ittifak etmişler.

Elcevab: Evet sahabeler ekseriyet-i mutlaka itibariyle hakka âşık, **sıdka** müştak, adalete hahişgerdirler. Çünki yalanın ve kizbin çirkinliği, bütün çirkinliğiyle ve **sıdkın** ve doğruluğun güzelliği, bütün güzelliğiyle o asırda öyle bir tarzda gösterilmiş ki, ortalarındaki mesafe Arş'tan Ferş'e kadar açılmış. Esfel-i safilîndeki Müseylime-i Kezzab'ın derekesinden,

---

[1] Çünki kâinatta bütün varlıklar hak ve sonsuz hikmet üzere yaratıldıkları gibi ki, bu cihette kâinata kitap denilmiştir. Keza kâinattaki bu kitabları kelam sıfatıyla beyan eden şeriat dahi aynı hakikatlere dikkat çeker. Bu cihetle tekvinî ve teşrîî dairede kizbin yeri ve hakikatı olmaz ve kizb, bütün cihetleriyle kudret ve hikmet-i ilahiyeye aykırı bulunur. Demek kizb bütün envaiyle batıldır. Zıddı olan sıdk dahi bütün envaiyle, hakaik-ı kâinata mutabıktır. İşte Müslüman, sahabeleri takiben sıdk ve kizb meselesinde gaflet etmemelidir.

a'lâ-yı illiyyînde olan Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın **derece-i sıdkı** kadar bir ayrılık görülmüştür. Evet Müseylime'yi esfel-i safilîne düşüren kizb olduğu gibi, Muhammed-ül Emin Aleyhissalâtü Vesselâm'ı a'lâ-yı illiyyîne çıkaran **sıdktır** ve doğruluktur.

İşte, hissiyat-ı ulviyeyi taşıyan ve mehasin-i ahlâkiyeye perestiş eden ve Şems-i Nübüvvetin ziya-i sohbetiyle nurlanan sahabeler, o derece çirkin ve sukuta sebeb ve Müseylime'nin maskara-âlûd müzahrefat dükkânındaki kizbe, ihtiyarıyla ellerini uzatmamak ve küfürden çekindikleri gibi küfrün arkadaşı olan kizbden çekinmeleri ve o derece güzel ve medar-ı fahr ve mübahat ve mi'rac-ı suud ve terakki ve Fahr-i Risalet'in hazine-i âliyesinde en revaçlı bulunan ve şaşaa-i cemaliyle içtimaat-ı insaniyeyi nurlandıran **sıdka** ve doğruluğa ve hakka -ve bilhassa ahkâm-ı şer'iye rivayetinde ve tebliğinde- elbette ellerinden geldiği kadar talib ve muvafık ve âşık olmaları kat'îdir, zarurîdir, şübhesizdir. Halbuki şu zamanda, kizb ve **sıdkın** ortasındaki mesafe o kadar kısalmış ki, âdeta omuz omuza vermişler. **Sıdktan** yalana (geçmek) pek kolay gidiliyor. Hattâ siyaset propagandası vasıtasıyla yalancılık, doğruluğa tercih ediliyor. İşte en çirkin şey, en güzel şeylerle beraber bir dükkânda, bir fiatla satılsa; elbette pek âlî olan ve hakikat cevherine giden **sıdk** ve hak pırlantası o dükkâncının marifetine ve sözüne itimad edip, körükörüne alınmaz." **S:484**

"….o **asr-ı sıdk** ve hakikatta ve o hakperest ve ciddî ve doğru adam olan sahabeler, zerre miktar yalanı görse, red ve tekzib ederler." **M:112**

"Sahabeler ise **sıdk** ve doğruluk için, can ve mal ve peder ve vâlidelerini ve kavim ve kabilelerini feda edip, **sıdk** ve hak için fedai oldukları halde; hem "Benden bilerek yalan birşey haber veren, Cehennem ateşinden yerini hazırlasın!" mealindeki hadîs-i şerifin tehdidine karşı, yalana mukabil sükût etmeleri mümkün değildir." **M:121**

Bu fitne zamanında da nümüne-i imtisal olan Nurun haslar dairesinin de sahabe mesleğini takib etmesi lazımdır.

"**Hülâsa:** Yol ikidir: Ya sükût etmektir. Çünki söylenilen her sözün doğru olması lâzımdır. Veya **sıdktır**. Çünki İslâmiyetin esası, **sıdktır**. İmanın hassası, **sıdktır**. Bütün kemalâta îsal edici, **sıdktır**. Ahlâk-ı âliyenin hayatı, **sıdktır**. Terakkiyatın mihveri **sıdktır**. Âlem-i İslâm'ın nizamı, **sıdktır**. Nev'-i beşeri kâ'be-i kemalâta îsal eden, **sıdktır**. Ashab-ı Kiram'ı bütün insanlara tefevvuk ettiren **sıdktır**. Muhammed-i Hâşimî Aleyhissalâtü Vesselâm'ı meratib-i beşeriyenin en yükseğine çıkaran, **sıdktır**." **İ:82**

"Ahlâk-ı âliyenin, hakikatın zeminiyle olan rabıta-i ittisali ciddiyettir. Ve deveran-ı dem gibi hayatlarını idame eden ve imtizaçlarından tevellüd eden haysiyete kuvvet veren, heyet-i mecmuasına intizam veren yalnız **sıdktır**. Evet şu rabıta olan **sıdk** ve ciddiyet kesildiği anda, o ahlâk-ı âliye kurur ve hebaen gidiyor." **Mu:145**

"…….bütün hayatımdaki tahkikatımla ve hayat-ı içtimaiyenin çalkamasıyla hülâsa ve zübdesi bana kat'î bildirmiş ki: **Sıdk**, İslâmiyetin üss-ül esasıdır ve ulvî seciyelerinin rabıtasıdır ve hissiyat-ı ulviyesinin mizacıdır. Öyle ise, hayat-ı içtimaiyemizin esası olan **sıdkı**, doğruluğu içimizde ihya edip onunla manevî hastalıklarımızı tedavi etmeliyiz." **H:45**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SILA-İ RAHM صلهء رحم

Mütedeyyin hısım akrabayı ziyaret etme, onlarla müsaid şartlarda ve meşru dairede görüşme ve mektuplaşma; alâkayı devam ettirme. *Akrabanın şahsî kusurlarını afvetme.

Fâkıh "Kadı İyaz'ın beyanına göre **sıla-i rahmin birbirinden faziletli dereceleri vardır**. Bu derecelerin en aşağısı, akrabayı terk etmeyerek onlarla konuşmak veya hiç olmazsa selâm göndermek suretiyle sılada bulunmaktır. Sıla-i rahim kudret ve ihtiyaca göre değişir ve yerine göre bazan vacib, bazan müstehab olur...

Müfessir Kurtubî, sıla-i rahmin umumi ve hususi olduğunu söyler. **Umumi sıla-i rahim dinîdir ve din kardeşini sevmek**, ona nasihatta bulunmak, ona karşı adalet ve insaflı olmak, gerek vacib gerekse müstehab bütün haklarına riayet etmekle yapılır. Hususi olan ise, bundan fazla olarak akrabaya nafaka vermek, vakti, hali olup olmadığını soruşturmak ve **kusurlarını görmezden gelmek** gibi şeyleri de hesaba katmakla olur. İbn-i Ebi Cerre'ye göre sıla-i rahmin geniş manası: Mümkün olan hayrı yapmak ve elden geldiği kadar kötülüğü defetmektir.

Bütün bunlar müslümanlar hakkındadır. **Kâfirlere, fâsıklara gelince; kendilerine nasihat kâr** etmediği takdirde **onlarla alâkayı kesmek** icabeder...

Ekser-i ülemaya göre ise anne baba, evladının bulunmamasından bir zarar görmiyecekse **farz-ı kifaye olan ibadetler, hatta bazılarına göre mendublar bile onların rızası olmadan eda edilebilir." (Bülüğ-ül Meram. ci. 4, sh: 341-345)**

Bu hükme göre, cihad-ı manevinin muza'af farz-ı ayn olduğu (H:143p.son) cihetiyle nazara alınınca, bu mesele iyi anlaşılır.

Bediüzzaman mühim bir talebesine sıla-i rahm yapması sebebiyle gelen bir şefkat tokadını şöyle değerlendiriyor:

"Hizmet-i Kur'aniyenin pek mühim bir azası olan Hulusi Bey, Eğridir'den memlekete gittiği vakit saadet-i dünyeviyeyi tam zevkettirecek ve te'min edecek esbab bulunduğundan, bir derece sırf uhrevi olan hizmet-i Kur'aniyede fütura yüz göstermeğe dair esbab hazırlandı. Çünki hem çoktan görmediği **peder ve validesine** kavuştu, hem **vatanını gördü**, hem **şerefli rütbeli bir surette gittiği** için dünya ona güldü, güzel göründü. Halbuki **hizmet-i Kur'aniyede bulunana; ya dünya ona küsmeli veya o dünyaya küsmeli**. Ta ihlas ile, ciddiyet ile hizmet-i Kur'aniyede bulunsun.

İşte Hulusi'nin kalbi çendan lâyetezelzel idi. Fakat bu vaziyet onu fütura sevkettiğinden şefkatli tokat yedi. Tam bir iki sene bazı münafıklar ona musallat oldular. Dünyanın lezzetini de kaçırdılar. Hem dünyayı ondan, hem onu dünyadan küstürdüler. O vakit vazife-i maneviyesindeki ciddiyete tam manasıyla sarıldı." **L:42**

"Amma kader nokta-i nazarında feci akibetin hikmeti ise: Hasan ve Hüseyin ve onların hanedanları ve nesilleri, manevî bir saltanata namzed idiler. Dünya saltanatı ile manevî saltanatın cem'i gayet müşkildir. Onun için onları dünyadan küstürdü, dünyanın çirkin yüzünü

gösterdi. Tâ, kalben dünyaya karşı alâkaları kalmasın. Onların elleri muvakkat ve surî bir saltanattan çekildi; fakat parlak ve daimî bir saltanat-ı maneviyeye tayin edildiler; âdi valiler yerine, evliya aktablarına merci' oldular." **M:55**

"Akraba kısmı dürüst ve dindar olduğu müddetçe mezkûr iyi münasebetler devam ettirilmelidir. Şayet kâfir veya fâsık, yani kötülüklere dalan tiplerden olursa önce gerekli nasihat yapılır, yollarının yanlış olduğu anlatılarak doğru yola yönelmelerine gayret edilir. Buna rağmen akraba durumundaki kişi veya kişiler kendilerine çeki ve düzen vermedikleri takdirde olumsuz tutum ve davranışları gerekçe gösterilerek **onlarla münasebet kesilir**. Bu kesinti, Allah yolunda olduğu için **sıla-i rahim sayılır**. **(İbn-i Mace. ci.9, sh: 454)**

Sıla-i rahm hakkında İ.İ'caz eserinde şu ikaz var:

" (2:27) وَيَقْطَعُونَ مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهِ اَنْ يُوصَلَ Bu cümledeki emir, iki kısımdır.

Birisi, **teşriîdir** ki, sıla-i rahim ile tabir edilen akraba ve mü'minler arasında şer'an emredilen muvasala hattıdır.

Diğeri, **emr-i tekvinîdir** ki, fıtrî kanunlar ile âdetullahın tazammun ettiği emirlerdir. Meselâ; ilmin i'tası, manen ameli emrediyor; zekanın i'tası, ilmi emrediyor; istidadın bulunması, zekayı; aklın verilmesi, marifetullahı; kudretin verilmesi, çalışmayı; cesaretin verilmesi, cihadı manen ve tekvinen emrediyor.

İşte o fâsıklar, bu gibi şeylerin arasında şer'an ve tekvinen te'sis edilen muvasala hattını kesiyorlar." **İ:174**

Bir ayetin tefsirinde de şöyle deniliyor:

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهِ اَنْ يُوصَلَ Ve Allah'ın vaslını emrettiği şeyleri vasledrler

-hukuka riayet ederler. Ki enbiyanın, verese-i enbiya olan ülemanın, erham ü akrabanın, komşunun ve bütün mü'minlerin ve hatta zimmeti bulunan alel'umum insanların ve kedisine, tavuğuna varıncaya kadar herhangi bir hakkı taalluk eden hayvanat ve belki nebatat ve eşyanın hukukuna riayet mes'eleleri hep burada dahildir." **(ElmalıTefsiri: sh. 2978)**

İşte sıla-i rahmin bu şümullü manasındandır ki, kat'-ı sıla-i rahm mubikat-ı seb'aya dâhil olmuştur.

Görüldüğü gibi sıla-i rahmin hakikatı şümullü olduğu gibi, tatbikatı dahi şartlarla mukayyeddir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SIRAT

Lügat manası ile etrafı hudutlu ve işlek cadde. Geniş yol. Bu kelime daha çok sırat-ı mustakim şekliyle kullanılır ki manası şöyledir: En doğru yol, İslâmiyet yolu. Hak yolu. Allah'ın râzı olduğu en doğru yol. Peygamberlerin, evliya ve sâlihlerin, sıddıkinlerin gittikleri meslek.

Sırat mevzuu Risale-i Nur külliyatında daha çok sırat-ı müstakim şeklinde geçer. Şöyle ki:

"İşte وَلَا الضَّالِّينَ ile işaret olunan evvelki yol, tabiata saplananların ve tabiiyyun fikrini taşıyanların mesleğidir ki; onda, hakikata ve nura geçmek için ne kadar müşkilât olduğunu hissettiniz.غَيْرِ الْمَغْضُوبِ ile işaret olunan ikinci yol, esbabperestlerin ve vesaite icad ve tesir verenlerin, Meşaiyyun hükeması gibi; yalnız akıl ile, fikir ile hakikat-ül hakaika ve Vâcib-ül Vücud'un marifetine yol açanların mesleğidir. اَلَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ile işaret olunan üçüncü yol ise: **Sırat-ı müstakim** ehli olan ehl-i Kur'anın cadde-i nuraniyesidir ki en kısa, en rahat, en selâmet ve herkese açık, semavî ve rahmanî ve nuranî bir meslektir." **S:546**

"İşte bu âyet-i kerime

مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ حَسُنَ أُولٰئِكَ رَفِيقًا (4:69)

tabiriyle, **sırat-ı müstakimin** ehli ve hakikî niam-ı İlahiyeye mazhar nev-i beşerdeki taife-i Enbiya ve kafile-i Sıddıkîn ve cemaat-ı şüheda ve esnaf-ı sâlihîn ve enva'-ı tâbiînin bulunduklarını ifade etmekle beraber, âlem-i İslâmiyette o beş kısmın en mükemmelini dahi ayrıca sarahaten gösterdikten sonra o beş kısmın imamları ve baştaki rüesalarını sıfât-ı meşhureleriyle zikretmekle onlara delalet edip ifade ettiği gibi, ihbar-ı gayb nev'inden bir lem'a-i i'caz ile o taifelerin istikbaldeki reislerinin vaziyetlerini bir vecihle tayin ediyor. Evet مِنَ النَّبِيِّينَ nasılki sarahatle Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'a bakıyor. وَالصِّدِّيقِينَ fikrasıyla Ebu Bekir-is Sıddık'a bakıyor. Hem Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'dan sonra ikinci olduğuna ve en evvel yerine geçeceğine ve "Sıddık" ismi, ümmetçe ona ünvan-ı mahsus ve sıddıkînlerin başında görüneceğine işaret ettiği gibi, وَالشُّهَدَاءِ kelimesiyle Hazret-i Ömer, Hazret-i Osman, Hazret-i Ali Rıdvanullahi Aleyhim Ecmaîn'i üçünü beraber ifade ediyor. Hem üçü Sıddık'tan sonra nübüvvetin hilafetine mazhar olacaklarını ve üçü de şehid olacaklarını, fazilet-i şehadetleri de sair fezaillerine ilâve edileceğini işaret ve gaybî bir surette ifade ediyor. وَالصَّالِحِينَ kelimesiyle Ashab-ı Suffe,

Bedir, Rıdvan gibi mümtaz zevata işaret ederek وَ حَسُنَ اُولٰئِكَ رَفِيقًا cümlesiyle mana-yı sarihiyle onların ittibaına teşvik ve Tâbiînlerdeki tebaiyeti çok müşerref ve güzel göstermekle, mana-yı işarîsiyle hulefa-i erbaanın beşincisi olarak ve اِنَّ الْخِلاَفَةَ بَعْدِى ثَلاَثُونَ سَنَةً hadîs-i şerifin hükmünü tasdik ettiren müddet-i hilafeti azlığıyla beraber kıymetini azîm göstermek için o mana-yı işarîsiyle Hazret-i Hasan Radıyallahü Anh'ı gösterir." **L:34**

"Şu âhir-i Feth'in işaret-i gaybiyesini teyid eden, hem Fatiha-i Şerife'deki **sırat-ı müstakim** ehli ve صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ (1:7) âyetindeki murad kimler olduğunu beyan eden, hem ebed-ül âbâdın pek uzun yolunda en nuranî, ünsiyetli, kesretli, cazibedar bir kafile-i rüfekayı gösteren ve ehl-i iman ve ashab-ı şuuru şiddetle o kafileye tebaiyet noktasında iltihak ve refakata mu'cizane sevkeden şu âyet

فَأُولٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ حَسُنَ اُولٰئِكَ رَفِيقًا (4:69)

yine âhir-i Feth'in âhirki âyeti gibi İlm-i Belâgat'ta "maariz-ul kelâm" ve "müstetbeat-üt terakib" tabir edilen mana-yı maksuddan başka işarî ve remzî manalarla hulefa-i erbaa ve beşinci halife olan Hazret-i Hasan'a (R.A.) işaret ediyor. Gaybî umûrdan birkaç cihette haber veriyor." **L:35**

"Nasılki şu âyet, mana-yı sarihi ile nev'-i beşerde niam-ı âliye-i İlahiyeye mazhar olan **ehl-i sırat-ı müstakim** olan **kafile-i enbiya** ve **taife-i sıddıkîn** ve **cemaat-ı şüheda** ve **enva'-ı sâlihîn** ve **sınıf-ı tâbiîn**; "**muhsinîn**" olduğunu ifade ettiği gibi, âlem-i İslâmda dahi o taifelerin en ekmeli ve en efdali bulunduğunu ve Nebiyy-i Âhirzaman'ın sırr-ı veraset-i nübüvvetten teselsül eden **taife-i verese-i enbiya** ve Sıddık-ı Ekber'in maden-i **sıddıkıyetinden teselsül eden** **kafile-i Sıddıkîn** ve hulefa-yı selâsenin şehadet mertebesiyle merbut bulunan **kafile-i şüheda**, وَ الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ (2:82) sırrıyla bağlanan cemaat-ı sâlihîn ve قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ (3:31) sırrını imtisal eden ve Sahabelerin ve Hulefa-yı Raşidîn'in refakatinde giden **esnaf-ı tâbiîni** ihbar-ı gaybî nev'inden gösterdiği gibi, وَالصِّدِّيقِينَ kelimesiyle mana-yı işarî cihetinde Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'dan sonra makamına geçecek ve halifesi olacak ve ümmetçe "Sıddık" ünvanıyla şöhret bulacak ve sıddıkîn kafilesinin reisi olacak Hazret-i Ebu Bekir-is Sıddık'ı ihbar ediyor. وَالشُّهَدَاءِ kelimesiyle Hulefa-yı Raşidîn'den üçünün şehadetini haber veriyor ve Sıddık'tan sonra üç şehid, halife olacaklar. Çünki "şüheda" cem'dir. Cem'in ekalli üçtür. Demek Hazret-i Ömer, Hazret-i Osman, Hazret-i Ali (Radıyallahü Anhüm) Sıddık'tan sonra riyaset-i İslâmiyete geçecekler ve şehid olacaklar. Aynı haber-i gaybî vukubulmuştur." **L:36**

Burada zikrolunan şahsiyetler numune-i imtisal olup onların yolunu takib etmek, yani sahib kılındıkları üstün sıfatlara rağbet göstermek gerektiği nazara verildi.

"Evet nasıl bir yerden bir yere giden yolların ve bir noktadan uzak bir noktaya çekilen hatların en kısası ise, en doğrusudur ve müstakimidir. Aynen öyle de; maneviyatta ve manevî yollarda ve kalbî mesleklerde en doğrusu, en müstakimi ise en kısa ve en kolayıdır. Meselâ: Risale-i Nur'da bütün müvazeneleri ve küfür ve iman yollarının mukayeseleri kat'î gösteriyorlar ki; iman ve tevhid yolu, gayet kısa ve doğru ve müstakim ve kolaydır. Ve küfür

ve inkâr yolları gayet uzun ve müşkilâtlı ve tehlikelidir. Demek bu istikametli ve hikmetli ve herşeyde en kısa ve kolay yolda sevkedilen bu kâinatta, elbette şirk ve küfrün hakikatları olamaz ve iman ve tevhidin hakikatları, bu kâinata güneş gibi lâzım ve vâcibdir. Hem ahlâk-ı insaniyede en rahat, en faydalı, en kısa, en selâmetli yol ise **sırat-ı müstakimde**, istikamettedir. Meselâ: Kuvve-i akliye, hadd-i vasat olan hikmeti ve kolay, faydalı istikameti kaybetse, ifrat veya tefritle muzır bir cerbezeye ve belalı bir belâhete düşer, uzun yollarında tehlikeleri çeker. Ve kuvve-i gazabiye, hadd-i istikamet olan şecaati takib etmezse; ifratla çok zararlı ve zulümlü tehevvüre ve tecebbüre ve tefritle çok zilletli ve elemli cebanet ve korkaklığa düşer.. istikameti kaybetmesinin, hatasının cezası olarak daimî, vicdanî bir azabı çeker. Ve insandaki kuvve-i şeheviye, selâmetli istikameti ve iffeti zayi' etse; ifratla musibetli, rezaletli fücura, fuhşa ve tefritle humuda, yani nimetlerdeki zevk ve lezzetten mahrum düşer ve o manevî hastalığın azabını çeker." **Ş:616**

"Evet tarih-i beşer ve kütüb-ü mukaddese, tevatürlere ve küllî ve kat'î hâdisat ve malûmat ve müşahedat-ı beşeriyeye istinaden bil'ittifak, sarih ve kat'î bir surette haber veriyorlar ki: **Sırat-ı müstakim** ehli olan Peygamberlere (Aleyhimüsselâm) binler vakıatta istimdadlarına hârika bir tarzda gaybî imdad gelmesi ve onların istedikleri aynen verilmesi ve düşmanları olan münkirlere yüzer hâdisatta aynı zamanda gazab gelmesi ve semavî musibet başlarına inmesi kat'î şeksiz gösterir ki; bu kâinatın ve içindeki nev'-i beşerin Hakîm ve Âdil ve Muhsin ve Kerim ve Aziz ve Kahhar bir Mutasarrıfı, bir Rabbi var ki; Nuh ve İbrahim, Musa ve Hud ve Sâlih gibi (Aleyhimüsselâm) çok nebilere pek hârika bir surette tarihî ve geniş hâdiselerle muzafferiyet ve necatları vermiş ve Semud ve Âd ve Firavun kavimleri gibi çok zalimlere ve münkirlere dahi, peygamberlere isyanlarına mukabil dünyada dahi bir ceza olarak, başlarına dehşetli semavî musibetler indirmiş." **Ş:617**

"قُلْ اِنَّنِى هَدَينِى رَبِّى اِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (6:161) وَهَدَيهُ اِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (16:121)

Sekiz-dokuz âyetlerde "**Sırat-ı Müstakim**"e nazarı çeviriyorlar. Ve bu doğru, istikametli yolu bulmak için daima Kur'anın nurundan **her asırda** o asrın zulmetlerini dağıtacak ve istikamet yolunu tenvir edecek Kur'andan gelen nurlar olmakla ve bu dehşetli ve fırtınalı asırda o doğru yolu şaşırtmayacak bir surette gösteren başta şimdilik Risalet-ün Nur tezahür ettiğinden, hem bu "**Sırat-ı Müstakim**" kelimesinin makam-ı cifrîsi -tenvin "nun" sayılmak cihetiyle- bin (1000) eder. Medde olmazsa dokuzyüz doksandokuz (999) ederek yalnız bir veya iki farkla **(Haşiye)** Risalet-ün Nur adedi olan dokuzyüz doksansekize (998) tevafukla,sekiz-dokuz âyetlerde "**Sırat-ı müstakim**" kelimeleri bu mezkûr iki âyet gibi Risalet-ün Nur'u "**Sırat-ı müstakim"in** efradına hususî idhal edip remzen ona baktırır ve istikametine işaret eder."**Ş:706**

"Cây-ı dikkat ve hayrettir ki, üç fıkra bil'ittifak bin beşyüz (1500) tarihini göstermeleriyle beraber, tam tamına manidar, makul ve hikmetli bir surette 1506'dan tâ 42'ye, tâ 45'e kadar **üç inkılab-ı azîmin** ayrı ayrı zamanlarına tetabuk ve tevafuklarıdır. Bu îmalar gerçi yalnız birer tevafuk olduğundan delil olmaz ve kuvvetli değil, fakat birden ihtar edilmesi bana kanaat verdi. Hem kıyametin vaktini kat'î tarzda kimse bilmez; fakat böyle îmalar ile bir nevi kanaat, bir galib ihtimal gelebilir. Fatiha'da "**sırat-ı müstakim**" ashabının taife-i kübrasını tarif eden اَلَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ (<1,7>) fıkrası, şeddesiz bin **beşyüz altı** veya yedi (1506-1507) ederek tam tamına ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ fıkrasının makamına tevafuku ve manasına

(Haşiye): Yani: Risalet-in Nur'un mertebesi ikinci ve üçüncüde olduğuna işarettir. Vahiy değil ve olamaz. Belki ilham ve istihracdır.

tetabuku ve şedde sayılsa لاَ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِى fıkrasına üç manidar farkla tam muvafakatı ve manen mutabakatı bu hadîsin îmasını teyid edip remz derecesine çıkarıyor. Ve müteaddid âyât-ı Kur'aniyede "**sırat-ı müstakim**" kelimesi, bir mana-yı remziyle Risalet-in Nur'a manaca ve cifirce îma etmesi remze yakın bir îma ile; Risalet-in Nur şakirdlerinin taifesi, **âhirzamanda** o **taife-i kübra-i a'zamın âhirlerinde** bir **hizb-i makbul** olacağını işaret eder diye def'aten birden ihtar edildi." **K:28**

" الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ : Sırat-ı müstakim; **secaat**, **iffet**, **hikmetin** mezcinden ve hülâsasından hasıl olan adl ü adalete işarettir. Şöyle ki:Tegayyür, inkılab ve felâketlere maruz ve muhtaç şu insan bedeninde iskân edilen ruhun yaşayabilmesi için üç kuvvet ihdas edilmiştir. Bu kuvvetlerin birincisi: **Menfaatleri celb ve cezb** için **kuvve-i şeheviye-i behimiye**. İkincisi: Zararlı şeyleri def' için **kuvve-i sebuiye-i gazabiye**. Üçüncüsü: Nef' ve zararı, iyi ve kötüyü birbirinden temyiz için **kuvve-i akliye-i melekiyedir**." **İ:23**

Keza " اِستَقِمْ deki **emr-i has** içinde bulunan **hitab-ı âmmın** hadsiz müstakim efradları içinde, o **bin üçyüz iki** tarihinde bir ferdin bir cihette istikamet emrinin imtisali bir hususiyet kazanacak. Demek **ondördüncü asırda** Kur'andan iktibas edip, istikametsiz sakim yollar içinde **sırat-ı müstakîmi** gösterecek **âsârı neşreden** bir adamı, o hadsiz efrad içinde dahil ediyor.Hem o istikametin bir hususiyeti var ki, **tarihiyle işaret ediyor**. Halbuki, o asırda **şahsen istikamette mümtaz bir hususiyet kesbetmek çok uzaktır**. Demek, şahsî istikamet değil. Öyle ise, o adamın teşebbüsiyle neşredilen **esrar-ı Kur'aniye**, o asırda istikametde **imtiyaz kesbedecek**. O adam şahsen gayr-ı müstakim olduğu halde, müstakimler içine idhali, o imtiyaza remzeder. Mâdem hakikat budur, ben kat'i bir surette îtiraf ediyorum ki, hayatım istikametsiz gitmiş, kalbim sakametten kurtulmamış, o kudsî emrin imtisalinden belki yüz derece uzağım." **St:163**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SİYASET

Devlet idaresinin ilmi. Dünya ve âhirette necata sebep olacak şer'î esaslar dairesinde memleket idaresi.

Mana-yı eammiyle siyaset-i İslâmiyeyi ele alan İmam-ı Gazali Hazretleri, siyaseti dört mertebeye ayırır. Veraset-i Nübüvvet makamında, yani müceddidlik vasfında bulunan dinî şahsiyetlerin, zahirî siyasete girmediklerini ve daha çok münevver sınıfı yani keyfiyetli dar daireyi irşad edeceklerini beyan eder.

İnsan anlayışı ve tercihlerine dayanan ve his ve heyecanların mücadele sahası olan siyaset-i beşeriyenin bilhassa asrımızdaki makam, menfaat, tarafgirlik ve ideolojik mücadeleleri cihetiyle şimdiki siyasetin asıl vasfı siyaset olamaz. Din lisanında bu tarz boğuşmalar, âhirzaman fitnesi olarak vasıflanır." **Elmalılı Tefsiri sh. 5271**

"BİRİNCİ NOKTA: Denilmiş: "Ne için siyasetten çekildin? Hiç yanaşmıyorsun?

Elcevab: Dokuz-on sene evveldeki Eski Said, bir mikdar siyasete girdi. Belki siyaset vasıtasıyla dine ve ilme hizmet edeceğim diye beyhude yoruldu.. ve gördü ki; o yol meşkuk ve müşkilâtlı ve bana nisbeten fuzuliyane, hem en lüzumlu hizmete mani ve hatarlı bir yoldur. Çoğu yalancılık ve bilmeyerek ecnebi parmağına âlet olmak ihtimali var. Hem siyasete giren, ya muvafık olur veya muhalif olur. Eğer muvafık olsa; madem memur ve meb'us değilim, o halde siyasetçilik bana fuzulî ve malayani bir şeydir. Bana ihtiyaç yok ki, beyhude karışayım. Eğer muhalif siyasete girsem, ya fikirle veya kuvvetle karışacağım. Eğer fikirle olsa, bana ihtiyaç yok. Çünki mesail tavazzuh etmiş, herkes benim gibi bilir. Beyhude çene çalmak manasızdır. Eğer kuvvet ile ve hâdise çıkarmak ile muhalefet etsem, husulü meşkuk bir maksad için binler günaha girmek ihtimali var. Birinin yüzünden çoklar belaya düşer. Hem on ihtimalden bir-iki ihtimale binaen günahlara girmek, masumları günaha atmak; vicdanım kabul etmiyor diye Eski Said, sigara ile beraber gazeteleri ve siyaseti ve sohbet-i dünyeviye-i siyasiyeyi terketti. Buna kat'î şahid, o vakitten beri sekiz senedir birtek gazete ne okudum ve ne dinledim. Okuduğumu ve dinlediğimi, biri çıksın söylesin. Halbuki sekiz sene evvel, günde belki sekiz gazete Eski Said okuyordu. Hem beş senedir bütün dikkat ile benim halime nezaret ediliyor. Siyasetvari bir tereşşuh gören söylesin. Halbuki benim gibi asabî ve اِنَّمَا الْحِيلَةُ فِى تَرْكِ الْحِيَلِ düsturuyla, en büyük hileyi hilesizlikte bulan pervasız, alâkasız bir insanın, değil sekiz sene, sekiz gün bir fikri gizli kalmaz. Siyasete iştihası ve arzusu olsaydı; tedkikata, taharriyata lüzum bırakmayarak top güllesi gibi sadâ verecekti." **M:61**

"Mühim bir suale hakikatlı bir cevaptır.

Büyük me'murlardan bir kaç zat benden sordular ki: "Mustafa Kemal sana üçyüz lira maaş verip, Kürdistan'a ve vilayat-ı şarkıyeye, Şeyh Sünusi yerine vaiz-i umumi yapmak teklifini neden kabul etmedin? Eğer kabul etseydin, ihtilal yüzünden kesilen yüzbin adamın hayatlarını kurtarmaya sebeb olurdun!" dediler.

Ben de onlara cevaben dedim ki: Yirmişer- otuzar senelik hayat-ı dünyeviyeyi o adamlar için kurtarmadığıma bedel, yüzbinler vatandaşa, herbirisine milyonlar sene uhrevi

hayatı kazandırmaya vesile olan Risale-i Nur, o zayiatın yerine binler derece iş görmüş. Eğer o teklifi ben kabul etseydim, hiçbir şeye âlet olamayan ve tâbi olmayan ve sırr-ı ihlası taşıyan Risale-i Nur meydana gelmezdi." **Ş:289**

"Sual: Geçen sene sizden sormuştuk ki; elli gündür merak edip dünya cereyanlarına bakmadınız ve sormadınız, o zaman bize bir cevab verdiniz. Gerçi o cevab hakikattır ve kâfidir. Fakat **risale-i Nur'un intişarı** ve **hizmeti** ve **âlem-i İslâmiyetin menfaati** noktasında bir derece bakmanız lâzım iken, şimdi onüç ay oluyor aynı hal devam ediyor. Merak edip hiç sormuyorsunuz

Elcevab: (14:34) اِنَ ٱلاِنْسَانَ لَظَلُومٌ âyetine en a'zam bir tarzda şimdiki boğuşan insanlar mazhar olmalarından, onlara değil tarafdar olmak veya merakla o cereyanları takib etmek ve onların yalan, aldatıcı propagandalarını **dinlemek** ve müteessirane mücadelelerini **seyretmek**, belki o acib zulümlere bakmak da caiz değil. Çünki zulme rıza zulümdür; tarafdar olsa, zalim olur. Meyletse (11:113) وَلاَ تَرْكَنُوا اِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُالنَّارُ âyetine mazhar olur." **K:207**

"Risale-i Nur'daki şefkat, vicdan, hakikat, hak, bizi siyasetten men'etmiş. Çünki masumlar belaya düşerler, onlara zulmetmiş oluruz. Bazı zâtlar bunun izahını istediler. Ben de dedim:

Şimdiki fırtınalı asırda gaddar medeniyetten neş'et eden hodgâmlık ve asabiyet-i unsuriye ve umumî harbden gelen istibdadat-ı askeriye ve dalaletten çıkan merhametsizlik cihetinde öyle bir eşedd-i zulüm ve eşedd-i istibdadat meydan almış ki, ehl-i hak hakkını kuvvet-i maddiye ile müdafaa etse, ya eşedd-i zulüm ile, tarafgirlik bahanesiyle çok bîçareleri yakacak, o halette o da ezlem olacak ve mağlub kalacak. Çünki mezkûr hissiyatla hareket ve taarruz eden insanlar, bir-iki adamın hatasıyla yirmi-otuz adamı, âdi bahanelerle vurur, perişan eder. Eğer ehl-i hak, hak ve adalet yolunda yalnız vuranı vursa, otuz zayiata mukabil yalnız biri kazanır, mağlub vaziyetinde kalır. Eğer mukabele-i bilmisil kaide-i zalimanesiyle, o ehl-i hak dahi bir-ikinin hatasıyla yirmi-otuz bîçareleri ezseler, o vakit hak namına dehşetli bir haksızlık ederler." **Ş:292**

Âlem-i İslâmın hayat-ı içtimaiye ve siyasiyesiyle alâkadar Eski Said'in eserlerinden Hutbe-i Şamiye'yi 1950'den sonra neşrederken, eserin muhteviyatının içtimaî ve siyasî ahvale temas etmesi dolayısıyla şu açıklamayı ilave ettirir:

"Kırkbeş sene evvel Eski Said'in bu dersinden anlaşılıyor ki; o Said siyasetle, içtimaiyat-ı İslâmiye ile ziyade alâkadardır. Fakat sakın zannetmeyiniz ki; o, dini siyasete âlet veya vesile yapmak mesleğinde gitmiş. Haşa belki o bütün kuvvetiyle siyaseti dine âlet ediyormuş. Ve derdi ki: "Dinin bir hakikatını bin siyasete tercih ederim." Evet o zamanda kırk-elli sene evvel hissetmiş ki, bazı münafık zındıkların siyaseti dinsizliğe âlet etmeğe teşebbüs niyetlerine ve fikirlerine mukabil, o da bütün kuvvetiyle siyaseti İslâmiyetin hakaikına bir hizmetkâr, bir âlet yapmağa çalışmış.

Fakat o zamandan yirmi sene sonra gördü ki: O gizli münafık zındıkların garplılaşmak bahanesiyle, siyaseti dinsizliğe âlet yapmalarına mukabil, bir kısım dindar ehl-i siyaset dini siyaset-i İslâmiyeye âlet etmeğe çalışmışlardı. İslamiyet güneşi yerdeki ışıklara alet ve tabi olamaz. Ve alet yapmak İslâmiyetin kıymetini tenzil etmektir, büyük bir cinayettir. Hatta Eski Said o çeşit siyaset tarafgirliğinden gördü ki:

Bir salih âlim kendi fikr-i siyasîsine muvafık bir münafığı hararetle sena etti ve

siyasetine muhalif bir salih hocayı tenkid ve tefsik etti.

Eski Said ona dedi: “Bir şeytan senin fikrine yardım etse, rahmet okutacaksın. Senin fikr-i siyasiyene muhalif bir melek olsa, lanet edeceksin.” Bunun için Eski Said:

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ dedi. Ve otuzbeş seneden beri siyaseti terk etti.” **H:46**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SOHBET

İslâm âdâbında ve muaşeretinde müsbet sohbet makbuldür ve faydalıdır. Fakat nazarları dünyaya, âfâkiyatı ve malâyaniyatı dağıtan veya ahlâk ve âdâba aykırı düşen sohbetler ise, caiz değildir ve zaralıdır. Böyle sohbetlerden (23:3) ve (28:55) gibi âyetlerin emriyle uzaklaşmalıdır.

Evvelâ, bizler için en ulvî ve müsbet sohbet nümunesi olan ve sohbet-i Nebeviyenin hususiyetlerini ve neticelerini gösteren birkaç kısa bahislerini görelim. Şöyle ki:

"Sohbet-i Nebeviye öyle bir iksirdir ki, bir dakikada ona mazhar bir zât, senelerle seyr ü sülûke mukabil, hakikatın envârına mazhar olur." **S:489**

"Sahabeler ise, sohbet-i nübüvvetin in'ikasıyla ve incizabıyla ve iksiriyle tarîkattaki seyr ü sülûk daire-i azîminin tayyına mecbur değildirler. Bir kademde ve bir sohbette zahirden hakikata geçebilirler." **M:50**

"Sohbet-i Nebeviye ne derece bir iksir-i nurani olduğu bununla anlaşılır ki: Bir bedevi adam, kızını sağ olarak defnedecek derecede bir kasavet-i vahşiyanede bulunduğu halde, gelip bir saat sohbet-i Nebeviyeye müşerref olur, daha karıncaya ayağını basamaz derecede bir şefkat-i rahîmaneyi kesbederdi. Hem cahil, vahşi bir adam, bir gün sohbet-i Nebeviyeye mazhar olur; sonra Çin ve Hind gibi memleketlere giderdi, o mütemeddin kavimlere muallim-i hakaik ve rehber-i kemalât olurdu." **S:489**

Kelâmda İsraf Etmemek

"Resul-i Ekrem (A.S.M) فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرتَ emrini tamamiyle imtisal ettiği için, bütün ef'al ve akval ahvalinde **istikamet**, kat'î bir surette görünüyor ... hatta **tekellümünde** ve ekl ve şürbünde iktisadı rehber ve israfdan kat'iyyen ictinab etmiştir." **L:60**

Sohbet-i Nebevî telkinlerin neticesi olarak sahabeler daima marziyat-ı Rabbaniyeyi merak edip o mes'eleleri sohbet ederlerdi. Bu hal, bizler için ittiba edeceğimiz en mühim örnek ve tekâmül sebebidir. Şöyle ki:

"Nasılki çarşıda mevsimlere göre, birer metâ mergup oluyor. Vakit be-vakit birer mal revaç buluyor. Öyle de alem meşherinde, içtimaiyat-ı insaniye ve medeniyet-i beşeriye çarşısında, her asırda, birer metâ mergup olup revaç buluyor ... Meselâ şu zamanda **siyaset** metâı ve **hayat-ı dünyeviyenin temini** ve **felsefenin revaçlar** gibi ... ve selef-i sâlihîn asrında ve o zaman çarşısında en mergup metâ, hâlik-ı semavat ve arzın marziyatlarını ve bizden arzularını, kelâmında istinbat etmek ve nur-u nübüvvet ve kur'an ile kapatılmayacak derecede açılan âhiret âlemindeki saadet-i ebediyeyi kazandırmak vesâilini elde etmek idi ... Her kimin güzelce bir istidadı bulunsa, onun kalbi ve fıtratı, **şuursuz olarak** her şeyden bir ders-i mârifet alır. O zamanda cereyan eden ahval ve vukuat ve muhâverattan taallüm ediyordu."**S:481**

İşte bu sebeble de "İçtihadda yani istinbat-ı ahkâmda, yani Cenab-ı Hakk'ın marziyatını

kelâmından anlamakta, sahabelere yetişilmez. Çünki o zamandaki o büyük inkılab-ı İlahî, **marziyat-ı Rabbaniyeyi** ve **ahkâm-ı İlahiyeyi** anlamak üzere dönerdi. Bütün ezhan, istinbat-ı ahkâma müteveccih idi. Bütün kalbler, "Rabbimizin bizden istediği nedir!" diye merak ederdi. Ahval-i zaman, bu hali işmam ve ihsas edecek bir tarzda cereyan ediyordu. **Muhaverat**, bu manaları tazammun ederek vuku buluyordu." **S:491**

Halbuki "Şimdi saadet-i ebediyeye bedel, saadet-i dünyeviye medar-ı nazardır. Beşerin nazar-ı dikkati, başka maksadlara müteveccihtir. Tevekkülsüzlük içinde derd-i maişet, ruha sersemlik ve felsefe-i tabiiye ve maddiye akla körlük verdiğinden; beşerin muhit-i içtimaîsi, o şahsın zihnine ve istidadına, içtihad hususunda kuvvet vermediği gibi, teşettüt veriyor, dağıtıyor." **S:492**

Demek müsbet telkin ve tekâmül şartlarını bulmak için -bilhassa nur medreselerindeki hayatta- asr-ı saadetin mezkûr sohbetlerini ihya ve asr-ı hâzırın fuzuli sohbetlerine de kapıyı kapamak gerektir. Çünkü, cemiyette merak edilip alâka duyulan ve böylece umumîleşen mes'eleler hakkında yapılan müsbet veya menfi sohbetleri aşılayan ve idame ettiren en müessir telkinler sohbetlerdir.

Evet, "Diyar-ı İslâmda ise ... umum **Erkân-ı İslâmiyete ait muhaverat-ı ehl-i İslâm,** o kelimat-ı mukaddesenin mücmel meallerini, mütemadiyen ehl-i imana telkin ediyorlar."**M:434**

Hz. Üstad sohbetlerden ziyade hizmete dikkat çeken beyanında diyor ki:

"Benim dar vaktim ve inzivadan gelen halet-i ruhiyem bıraksa, o fedakâr dostlara tam sohbet etmeğe hizmet-i Nuriye müsaade etmezdi." **Ş:485**

"Ziyarete gelen dost dört-beş adama karşı "Beni meşgul etmeyiniz" diye lüzumsuz hiddet ettim. Her ne ise..." **K:231**

"Vaktimi lüzumsuz sohbetlerle ve tasannu'ye hodfüruşluk ile geçirmemek için tecrid koğuşunda bulunucağım." **L:266**

Evet, Hz. Üstad, asrın ekser insanlarından uzak durmak ve ihtilat etmemekle füzuli konuşmalara yol açmıyor.

Müsbet sohbet ise, hakaik-ı diniyeyi tebliğ sayılır, şöyle ki:

"Üstadın bir dersi, bir sohbeti, çok gençler için vesile-i necat olduğu gibi, Risale-i Nur'a fedakârâne hizmet için de bir menba-ı istinad olurdu." **T:462**

"Siz hem birbirinizi teselli, hem kuvve-i maneviyeyi takviye, hem tatlı sohbetle **müzakere-i ilmiye**, hem Nurların yazması ve mütalaalarıyla bu geçici zahmetin noktasını siler rahmet yapmağa, bu **fâni saatleri bâki saatlere çevirmeğe** muvaffak olursunuz inşâallah." **Ş:520**

Yani füzuli sobetler, fani olup ebedi aleme gitmez ve bazan da mesuliyetlidir. Fakat meşru sobetler ise, bakî alemde bakî kalır diye olan Kur'an'ın hükmü nazara alınmalıdır.

"Hem mütefekkirane, o çeşit sohbet-i imaniye, zemin yüzünün bir manevî zîneti ve medar-ı şerefi olduğuna işareten biri demiş:

Yani: Semavat zemine gıbta eder ki; zeminde hâlisen-lillah sohbet ve zikir ve tefekkür için, bir-iki adam, bir-iki nefes, yani bir-iki dakika beraber otururlar; kendi Sâni'-i Zülcelalinin çok güzel âsâr-ı rahmetini ve çok hikmetli ve süslü eser-i san'atını birbirine göstererek Sâni'lerini sevip sevdirirler, düşünüp düşündürürler." **B:260**

Hem "herkesin arzu ettiği ve istediği ve ferahla kabul ettiği, şahsına karşı hürmet ve muhabbet ve sohbet, -fakat Risale-i Nur'a taalluk eden noktalar haricinde- bana ağır geliyor,

beni sıkıyor, müteessir ediyor.” **K:135**

“Dünyada "El-hubbu fillah" hükmünce sâlih ahbablara muhabbetin neticesi: Cennet'te عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ile tabiredilen, karşı karşıya kurulmuş Cennet iskemlelerinde oturup hoş, şirin, güzel, tatlı bir surette, dünya maceralarını ve kadîm olan hatıratlarını birbirine nakledip eğlendirmeleri suretinde; firaksız, safi bir muhabbet ve sohbet suretinde ahbablarıyla görüştüreceği, Kur'anın nassıyla sabittir.” **S:649**

“Ehl-i riyazet ve münzevilerin dağlardaki mağaralarının çok fevkinde "Yusufiye Medreseleri" ve vaktimizi zayi' etmemek için tecridhaneleri verdi. Hem mağara faide-i uhreviyesini, hem hakaik-i imaniye ve Kur'aniyenin mücahidane hizmetini verdi. Hattâ ben azmetmiştim ki; arkadaşlarımın beraetlerinden sonra bir suç gösterip, hapiste kalacağım. Hüsrev ve Feyzi gibi mücerredler benim yanımda kalsın ve bir bahane ile insanlarla görüşmemek ve vaktimi lüzumsuz sohbetlerle ve tasannu' ve hodfüruşluk ile geçirmemek için tecrid koğuşunda bulunacağım. Fakat kader-i İlahî ve kısmetimiz, bizi başka çilehaneye sevkettiler.” **L:266**

İşte Risale-i Nurdan sohbet mevzuunda tesbit edilen az bir kısım dersler, sohbet hakkında gereken bilgi için yeterli görülmüştür.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

SÜNNET

Günün bid'alarına karşı ehemmiyetli bir teyakkuz dersidir ve dikkat gerek…

Fıtrî kanun, âdet. *Siret-i hasen. *Ist: Peygamber Aleyhissalatü Vesselâm'ın sözü, emri, hal ve takriri, Müslümanların ittibaında ve dinlemesinde maddi ve manevi pek çok fazilet olup, tatbikinde mühim sevablar, terkinde mühim zararlar bulunan İslâmî emirler. Sünnet'e Farz-ı Nebevî de denir. Sünnet, farz ve vacibleri de içine alır. Keza sünnet, Resulullah'ın Allah tarafından ta'lim ve terbiye edilmesinin neticesi olup emsalsiz bir kıymeti haizdir. Evet,

"Sünnet-i Seniye, edebdir. Hiçbir mes'elesi yoktur ki, altında bir nur, bir edeb bulunmasın! Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş:

اَدَّبَنِی رَبِّی فَاَحْسَنَ تَاْدِیبِی Yani: "Rabbim bana edebi, güzel bir surette ihsan etmiş, edeblendirmiş." Evet siyer-i Nebeviyeye dikkat eden ve Sünnet-i Seniyeyi bilen, kat'iyyen anlar ki: Edebin enva'ını, Cenab-ı Hak habibinde cem'etmiştir. Onun Sünnet-i Seniyesini terkeden, edebi terkeder. بِی اَدَبْ مَحْرُومْ بَاشَدْ اَزْ لُطْفِ رَبْ kaidesine mâsadak olur, hasaretli bir edebsizliğe düşer."**L:54**

"Cenab-ı Hak Kur'an-ı Hakîm'de: وَاِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ (68:4) ferman eder. Rivayat-ı sahiha ile Hazret-i Âişe-i Sıddıka (R.A.) gibi sahabe-i güzin, Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ı tarif ettikleri zaman "Hulukuhu-l Kur'an" diye tarif ediyorlardı. Yani: "Kur'anın beyan ettiği mehasin-i ahlâkın misali, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'dır. Ve o mehasini en ziyade imtisal eden ve fıtraten o mehasin üstünde yaratılan odur."

İşte böyle bir zâtın ef'al, ahval, akval ve harekâtının herbirisi, nev-i beşere birer model hükmüne geçmeye lâyık iken, ona iman eden ve ümmetinden olan gafillerin, (sünnetine ehemmiyet vermeyen veyahut tağyir etmek isteyen) ne kadar bedbaht olduğunu divaneler de anlar." **L:59**

Bu hakikatlar müvacehesinde Avrupa'nın bid'alarını isteyerek taklid edenlerin mesh derecesindeki süfliyetleri kıyas edilsin! Şimdiki bid'alar nefse çok cazib göründüğünden taife-i nisa ve aile reisleri çok dikkat etmelidirler. Hz. Üstad diyor ki:

"Kadınlar Yuvalarından Çıkıp Beşeri Yoldan Çıkarmış, Yuvalarına Dönmeli

اِذَا تَاَنَّثَ الرِّجَالُ السُّفَهَاءُ بِالْهَوَسَاتِ اِذَا تَرَجَّلَ النِّسَاءُ النَّاشِزَاتُ بِالْوَقَاحَاتِ [*]

---

[*] Tesettür Risalesi'nin esasıdır. Yirmi sene sonra müellifinin mahkûmiyetine sebeb gösteren bir mahkeme, kendini ve hâkimlerini ebedî mahkûm ve mahcub eylemiş.

Mimsiz medeniyet, taife-i nisayı yuvalardan uçurmuş, hürmetleri de kırmış, mebzul metaı yapmış. Şer'-i İslâm onları

Rahmeten davet eder eski yuvalarına. Hürmetleri orada, rahatları evlerde, hayat-ı ailede. Temizlik zînetleri.

Haşmetleri, hüsn-ü hulk; lütf-u cemali, ismet; hüsn-ü kemali, şefkat; eğlencesi, evlâdı. Bunca esbab-ı ifsad, demir-sebat kararı

Lâzımdır tâ dayansın. Bir meclis-i ihvanda güzel karı girdikçe riya ile rekabet, hased ile hodgâmlık debretir damarları!

Yatmış olan hevesat, birdenbire uyanır. Taife-i nisada serbestî inkişafı, sebeb olmuş beşerde ahlâk-ı seyyienin birdenbire inkişafı. Şu medenî beşerin hırçınlaşmış ruhunda, şu suretler denilen küçük cenazelerin, mütebessim meyyitlerin rolleri pek azîmdir; hem müdhiştir tesiri.[**] Memnu' heykel, suretler: Ya zulm-ü mütehaccir, ya mütecessid riya, ya müncemid hevestir. Ya tılsımdır: Celbeder o habis ervahları." **S:727**

Burada geçen Arabî ibarenin meali şöyledir: "Sefih erkekler hevesatlarına uyarak kadınlaşırken, naşize kadınlar da hayasızlıkla erkekleştikçe."

Kıyamet alametlerinden 4.sü şöyledir. "Kocanın her hususta karısının emrinde bulunduğu, (yani, aile reisliği kadına verildiği" **şeklinde ifade ediliyor. İpa. Şimdi asıl mevzuya dönüyoruz.**

Evet, sünnet, bütün Müslümanlar için ittiba edilecek asıl merkez ve istikamet-i mutlakayı gösteren Kur'an yolu olduğu ve bid'alar ise, sünnete aykırı dalalet olduğu, Risale-i Nurda tekraren nazara verilir. Evet, sünnetin ehemmiyetine binaen hayli tahşidat vardır. Birkaç cüz'î nümunesi şudur:

"Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş:

اَلْيَوْمَ اَكْمَلْت لَكمْ دِينَكمْ (5:3) sırrı ile: Kavaid-i كلُّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ وَكلُّ ضَلاَلَةٍ فِى النَّارِ Yani

Şeriat-ı Garra ve **desatir-i Sünnet-i Seniye**, tamam ve kemalini bulduktan sonra, yeni icadlarla o düsturları **beğenmemek** veyahut hâşâ ve kellâ, **nâkıs** görmek hissini veren bid'aları icad etmek, dalalettir, ateştir.

Sünnet-i Seniyenin meratibi var. Bir kısmı vâcibdir, terkedilmez. O kısım, Şeriat-ı Garra'da tafsilâtıyla beyan edilmiş. Onlar muhkemattır, hiçbir cihette tebeddül etmez. Bir kısmı da, nevafil nev'indendir. Nevafil kısmı da, iki kısımdır. Bir kısım, ibadete tabi **Sünnet-i Seniye** kısımlarıdır. Onlar dahi **şeriat kitablarında beyan edilmiş**. Onların tağyiri bid'attır. Diğer kısmı, "âdâb" tabir ediliyor ki, Siyer-i Seniye kitablarında zikredilmiş. Onlara muhalefete, bid'a denilmez. Fakat âdâb-ı Nebevîye bir nevi muhalefettir ve onların nurundan ve o hakikî edebden istifade etmemektir. Bu kısım ise (örf ve âdât), **muamelât-ı fıtriyede** Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın **tevatürle** malûm olan harekâtına ittiba etmektir. Meselâ: Söylemek âdâbını gösteren ve yemek ve içmek ve yatmak gibi hâlâtın âdâbının düsturlarını beyan eden ve muaşerete taalluk eden çok **Sünnet-i Seniyeler** var. Bu nevi **Sünnetlere** "âdâb" tabir edilir. Fakat o âdâba ittiba eden, âdâtını ibadete çevirir, o âdâbdan mühim bir feyz alır. En küçük bir âdâbın müraatı, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ı tahattur ettiriyor, kalbe bir nur veriyor. **Sünnet-i Seniyenin** içinde en mühimmi, İslâmiyet alâmetleri olan ve şeaire de taalluk eden **Sünnetlerdir**.

[**] Nasıl meyyite bir karıya nefsanî nazarla bakmak nefsin dehşetle alçaklığını gösterir. Öyle de, rahmete muhtaç bir bîçare meyyitenin güzel tasvirine müştehiyane bir nazarla bakmak, ruhun hissiyat-ı ulviyesini söndürür.

Şeair, âdeta hukuk-u umumiye nev'inden cem'iyete ait bir ubudiyettir. Birisinin yapmasıyla o cem'iyet umumen istifade ettiği gibi, onun terkiyle de umum cemaat mes'ul olur. Bu nevi şeaire riya giremez ve ilân edilir. Nafile nev'inden de olsa, şahsî farzlardan daha ehemmiyetlidir." **L:53**

"Resul-i Ekrem'in (A.S.M.) Sünnet-i Seniyyesinin menbaı üçtür: Akvali, ef'ali, ahvalidir. Bu üç kısım dahi üç kısımdır: Feraiz, nevafil, âdât-ı hasenesidir. Farz ve vacib kısmında ittibaa mecbauriyet var; terkinde, azab ve ikab vardır. Herkes ona ittibaa mükelleftir. Nevafil kısmında, emr-i istihbabî ile yine ehl-i iman mükelleftir. Fakat terkinde azab ve ikab yoktur. Fiilinde ve ittibaında azîm sevablar var; ve **tağyir ve tebdili**, bid'a ve dalalettir ve büyük hatadır. âdât-ı seniyyesi ve harekât-ı müstahsenesi ise, hikmeten, maslahaten, hayat-ı şahsiye ve nev'iye ve içtimaiye itibariyle onu taklid ve ittiba etmek, gayet müstahsendir." **L:59**

"Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş:

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِى عِنْدَ فَسَادِ اُمَّتِى فَلَهُ اَجْرُ مِاَةِ شَهِيدٍ

Yani: "Fesad-ı ümmetim zamanında kim benim **sünnetime** temessük etse, yüz şehidin ecrini, sevabını kazanabilir." Evet **Sünnet-i Seniyeye** ittiba, mutlaka gayet kıymetdardır. Hususan bid'aların istilâsı zamanında **sünnet-i seniyeye** ittiba etmek daha ziyade kıymetdardır. Hususan fesad-ı ümmet zamanında **Sünnet-i Seniyenin** küçük bir âdâbına müraat etmek, ehemmiyetli bir takvayı ve kuvvetli bir imanı ihsas ediyor. Doğrudan doğruya **Sünnete** ittiba etmek, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ı hatıra getiriyor. O ihtardan o hatıra, bir huzur-u İlahî hatırasına inkılab eder. Hattâ en küçük bir muamelede, hattâ yemek, içmek ve yatmak âdâbında **Sünnet-i Seniyeyi** müraat ettiği dakikada, o âdi muamele ve o fıtrî amel, sevablı bir ibadet ve şer'î bir hareket oluyor. Çünki o âdi hareketiyle Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a ittibaını düşünüyor ve şeriatın bir edebi olduğunu tasavvur eder ve şeriat sahibi o olduğu hatırına gelir. Ve ondan şâri-i hakikî olan Cenab-ı Hakk'a kalbi müteveccih olur, bir nevi huzur ve ibadet kazanır.

İşte bu sırra binaen **Sünnet-i Seniyeye** ittibaı kendine âdet eden, âdâtını ibadete çevirir, bütün ömrünü semeredar ve sevabdar yapabilir." **L:49**

Aynı hadisin şöyle açıklaması da var:

" مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِى عِنْدَ فَسَادِ اُمَّتِى فَلَهُ اَجْرُ مِاَةِ شَهِيدٍ -ev kema kal- Yani: "Bid'aların ve dalaletlerin istilâsı zamanında Sünnet-i Seniyeye ve hakikat-ı Kur'aniyeye temessük edip hizmet eden, yüz şehid sevabını kazanabilir." Ey tenbellik damarıyla yazıdan usanan ve ey sofi-meşreb kardeşler! Bu iki hadîsin mecmuu gösterir ki: Böyle zamanda hakaik-i imaniyeye ve esrar-ı şeriat ve Sünnet-i Seniyeye hizmet eden mübarek hâlis kalemlerden akan siyah nur veya âb-ı hayat hükmünde olan mürekkeblerin bir dirhemi, şühedanın yüz dirhem kanı hükmünde yevm-i mahşerde size faide verebilir. Öyle ise, onu kazanmaya çalışınız." **L:167**

Keza, " قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ (3:31) âyet-i azîmesi, **ittiba-ı Sünnet** ne kadar mühim ve lâzım olduğunu pek kat'î bir surette ilân ediyor. Evet şu âyet-i kerime, kıyasat-ı mantıkıye içinde, kıyas-ı istisnaî kısmının en kuvvetli ve kat'î bir kıyasıdır. Şöyle ki: Nasıl mantıkça **kıyas-ı istisnaî misali** olarak deniliyor: "Eğer güneş çıksa, gündüz olacak." Müsbet netice için denilir: "Güneş çıktı, öyle ise netice veriyor ki: Şimdi gündüzdür."

Menfî netice için deniliyor: "Gündüz yok, öyle ise netice veriyor ki: Güneş çıkmamış". Mantıkça, bu müsbet ve menfî iki netice kat'îdirler. Aynen böyle de: Şu âyet-i kerime der ki: "Eğer Allah'a muhabbetiniz varsa, Habibullah'a ittiba edilecek. İttiba edilmezse, netice veriyor ki: Allah'a muhabbetiniz yoktur." Muhabbetullah varsa, netice verir ki: Habibullah'ın **Sünnet-i Seniyesine** ittibaı intac eder.[1]

Elhasıl: Muhabbetullah, **Sünnet-i Seniyenin** ittibaını istilzam edip intac ediyor. Ne mutlu o kimseye ki, **Sünnet-i Seniyeye** ittibaından hissesi ziyade ola. Veyl o kimseye ki, **Sünnet-i Seniyeyi** takdir etmeyip, bid'alara giriyor." **L:52**

Yani bid'a ile sünnet, birbirine zıttır. Hakiki Müslüman bilerek ve isteyerek bid'ata girmez. Bir rivayette, bir millet, hangi milleti taklid edip benzerse, onlardandır diye Müslümanların başka milleti taklid etmeleri yasaklanır.

"**Sünnet-i Seniyenin** herbir nev'ine tamamen **bilfiil ittiba etmek**, ehass-ı havassa dahi ancak müyesser olur. Ona bilfiil olmasa da, **binniyet**, **bilkasd** **tarafdarane** ve **iltizamkârane** talib olmak, **herkesin elinden gelir**. Farz ve vâcib kısımlara zâten ittibaa mecburiyet var. Ve ubudiyetteki müstehab olan **Sünnet-i Seniyenin** terkinde günah olmasa dahi, büyük sevabın zayiatı var. **Tağyirinde ise, büyük hata vardır**. Âdât ve muamelâttaki **Sünnet-i Seniye** ise, ittiba ettikçe, o âdât, ibadet olur. Etmese itab yok. Fakat Habibullah'ın âdâb-ı hayatiyesinin nurundan istifadesi azalır. Ahkâm-ı ubudiyette yeni icadlar bid'attır. Bid'atlar ise,

اَلْيَوْمَ اَكْمَلْت لَكمْ دِينَكمْ (5:3) sırrına münafî olduğu için, merduddur. Fakat, tarîkatta evrad ve ezkâr ve meşrebler nev'inden olsa ve asılları Kitab ve **Sünnetten** ahzedilmek şartıyla ayrı ayrı tarzda, ayrı ayrı surette olmakla beraber, mukarrer olan usûl ve **esasat-ı sünnet-i seniyeye** muhalefet ve tağyir etmemek şartıyla, bid'a değillerdir. Lâkin bir kısım ehl-i ilim, bunlardan bir kısmını bid'aya dâhil edip, fakat "bid'a-i hasene" namını vermiş. İmam-ı Rabbanî Müceddid-i Elf-i Sâni (R.A.) diyor ki: "Ben seyr-ü sülûk-u ruhanîde görüyordum ki: Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'dan mervî olan kelimat nurludur, **sünnet-i seniye** şuaı ile parlıyor. Ondan mervî olmayan parlak ve kuvvetli virdleri ve halleri gördüğüm vakit, üstünde o nur yoktu. Bu kısmın en parlağı, evvelkinin en azına mukabil gelmiyordu. Bundan anladım ki; **sünnet-i seniyenin** şuaı, bir iksirdir. Hem o **sünnet**, nur isteyenlere kâfidir, hariçte nur aramağa ihtiyaç yoktur.

İşte böyle hakikat ve şeriatın bir kahramanı olan bir zâtın bu hükmü gösteriyor ki: **Sünnet-i Seniye,** saadet-i dâreynin temel taşıdır ve kemalâtın madeni ve menbaıdır." **L:56**

Ve keza tasavvuf dairesinde de sünneti takib etmek gerekiyor.

Evet, "…..yalnız **şuhuduna istinad** eden bir kısım ehl-i velayetin ihatasız keşfiyatı, veraset-i nübüvvet ehli olan **asfiya** ve muhakkikînin şuhuda değil, Kur'ana ve **vahye** gaybî fakat safi, ihatalı, doğru hakaik-i imaniyelerine dair ahkâmlarına yetişmez. Demek bütün ahval ve keşfiyatın ve ezvak ve müşahedatın mizanı: **Kitab ve Sünnet'tir**. Ve **mehenkleri**, Kitab ve Sünnet'in **desatir-i kudsiyeleri** ve asfiya-i muhakkikînin **kavanin-i hadsiyeleridir**." **M:81**

Ehemmiyetli bir ikaz dahi şöyledir "Hâdisat-ı zamaniye bahanesiyle, **Vehabîlik** ve **Melamîliğin** bir nev'ine zemin ihzar etmek tarzında, bazı ruhsat-ı şer'iyeyi perde yapıp eserler

[1] Bu kısımda, sünnete ittiba, şeri'ata ittiba demek olduğu gibi Allah'a olan muhabbetin de şeri'ata uyma derecesiyle olduğu gösteriliyor. Şeriata uyulamama halinde de mahzûn olmak şart olduğu hükmü müsellemattandır. İlm-i hal lisanında sünnet, Resulullah'ın farz ve vaciblerden sonra gelen hüküm ve tavsiyeleri manasındadır.

yazılmış. Risale-i Nur, gerçi umuma teşmil suretiyle değil; fakat her halde hakikat-ı İslâmiyenin içinde cereyan edip gelen **esas-ı velayet** ve **esas-ı takva** ve **esas-ı azimet** ve **esasat-ı Sünnet-i Seniye** gibi ince fakat ehemmiyetli esasları muhafaza etmek, bir vazife-i asliyesidir. **Sevk-i zaruretle, hâdisatın fetvalarıyla onlar terk edilmez.**" **K:77**

"**Sünnete** ittiba etmeyen, **tenbellik** eder ise, **hasaret-i azîme**; **ehemmiyetsiz** görür ise, **cinayet-i azîme**; **tekzibini işmam eden tenkid** ise, **dalalet-i azîmedir**." **L:59**

Yani sünnete ittiba etmeyen en azından taraftarlık gösterip müdafaa etmelidir. Aksi halde islamiyeti isimde kalır.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ŞAHS

Kişinin sahib olduğu özellikleri ile bilinen durumu. Bilgi, hamiyet-i islamiye, ciddiyet ve itibar sahibi olmak gibi meziyetleri bulunan kişinin hali.

"İnsanın birtek **şahsı**, başkasının bir nev'i hükmündedir. Zira fikir nuru, insanın âmâline ve efkârına öyle bir genişlik vermiş ki, mazi ve müstakbeli ihata eder. Dünyayı dahi yutsa tok olmaz. Sair nevilerde ferdlerin mahiyeti cüz'iyedir, kıymeti şahsiyedir, nazarı mahduddur, kemali mahsurdur, lezzeti ve elemi ânîdir. Beşerin ise mahiyeti ulviyedir, kıymeti galiyedir, nazarı âmmdır, kemali hadsizdir, manevî lezzeti ve elemi kısmen daimîdir. Öyle ise, bilmüşahede sair nevilerde tekerrür eden bir çeşit kıyametler ve haşirler; şu kıyamet-i kübrayı umumiyede, her şahs-ı insanî aynıyla iade edilerek haşredilmesine remz eder, haber verir. Onuncu Söz'ün Dokuzuncu Hakikatında iki kerre iki dört eder derecesinde kat'iyyet ile isbat edildiğinden burada ihtisar ederiz." **S:520**

Hz. Üstad diyor: "İki sene evvel benim hakkımda bir müdür sebebsiz, gıyabımda tezyifkârane, hakaretli sözler söylemişti. Sonra bana söylediler. Bir saat kadar Eski Said damarıyla müteessir oldum. Sonra Cenab-ı Hakk'ın rahmetiyle şöyle bir hakikat kalbe geldi, sıkıntıyı izale edip o adamı da bana helâl ettirdi. O hakikat şudur:

Nefsime dedim: Eğer onun tahkiri ve beyan ettiği kusurlar, **şahsıma** ve nefsime ait ise; Allah ondan razı olsun ki, benim nefsimin ayıblarını söyler. Eğer doğru söylemiş ise, beni nefsimin terbiyesine sevkeder ve gururdan beni kurtarmaya yardımdır. Eğer yalan söylemiş ise, beni riyadan ve riyanın esası olan şöhret-i kâzibeden kurtarmaya yardımdır. Evet ben nefsim ile musalaha etmemişim. Çünki terbiye etmemişim. Benim boynumda veya koynumda bir akrep bulunduğunu biri söylese veya gösterse; ondan darılmak değil, belki memnun olmak lâzım gelir. Eğer o adamın tahkiratı, benim imana ve Kur'ana hizmetkârlığım sıfatıma ait ise, o bana ait değil. O adamı, beni istihdam eden Sahib-i Kur'ana havale ediyorum. O Aziz'dir, Hakîm'dir. Eğer sırf beni sövmek, tahkir etmek, çürütmek nev'inden ise; o da bana ait değil. Ben menfî ve esir ve garib ve elim bağlı olduğundan, haysiyetimi kendi elimle düzeltmeye çalışmak bana düşmez. Belki misafir olduğum ve bana nezaret eden şu köye, sonra kazaya, sonra vilayete hükmedenlere aittir. Bir insanın elindeki esirini tahkir etmek, sahibine aittir; o müdafaa eder." **M:64**

Yani haksız tenkidlere uğrayan kişiyi, ehl-i insaf olan insanların mudafaa etmesi gerekiyor.

"Dünya madem fânidir. Hem madem ömür kısadır. Hem madem gayet lüzumlu vazifeler çoktur. Hem madem hayat-ı ebediye burada kazanılacaktır. Hem madem dünya sahibsiz değil. Hem madem şu misafirhane-i dünyanın gayet Hakîm ve Kerim bir Müdebbiri var. Hem madem ne iyilik ve ne fenalık, cezasız kalmayacaktır. Hem madem لاَ يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلاَّ وُسْعَهَا (2:286) sırrınca teklif-i mâlâyutak yoktur. Hem madem zararsız yol, zararlı yola müreccahtır. Hem madem dünyevî dostlar ve rütbeler, kabir kapısına kadardır.

Elbette en bahtiyar odur ki: Dünya için âhireti unutmasın, âhiretini dünyaya feda etmesin, hayat-ı ebediyesini hayat-ı dünyeviye için bozmasın, **malayani** şeylerle ömrünü telef

etmesin; kendini misafir telakki edip misafirhane sahibinin emirlerine göre hareket etsin; selâmetle kabir kapısını açıp saadet-i ebediyeye girsin. [(Haşiye)] " **M:71**

"Diğer bir müdür, dost iken, âmirlerinin hatırı için ve ehl-i dünyanın teveccühünü kazanmak fikriyle **şahsıma** değil, hizmetkârlığım cihetinde rakibane ve düşmanane vaziyet aldı, kendi maksadının aksiyle tokat yedi. Ümid edilmediği bir mes'elede, iki buçuk seneye mahkûm edildi. Sonra Kur'anın bir hizmetkârından dua istedi. İnşâallah belki kurtulacak, çünki ona dua edildi. " **M:339**

Bu kişi kalbin duygularıyla Hz. Üstada dost olduğu halde fani menfaatları isteyen nefsine aldanarak Hz. Üstada muhalefet tavrına girmesi ile bütün bütün menfuz olmadığı anlaşılıyor.

[(Haşiye)]: Bu mademler içindir ki; **şahsıma** karşı olan zulümlere, sıkıntılara aldırmıyorum ve ehemmiyet vermiyorum. "Meraka değmiyor" diyorum ve dünyaya karışmıyorum.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ŞAPKA

Şapka giymek adeti, Avrupadan getirildiği ve sünnete zıt olduğundan Müslümanlar giymemişler. Fakat Avrupaya uymak devrimleri yapılırken M.Kemal, şapka giyme mecburiyetini de getirdi. 25 Kasım 1925. Bediüzzaman Hz. Şapka hakkında ve çoğu mahkeme heyetine karşı şu izahatı veriyor:

"Bundan kırk sene evvel ve hürriyetten bir sene evvel İstanbul'a geldim. O zaman Japonya'nın baş kumandanı, İslâm ülemasından dinî bazı sualler sormuştu. Onları İstanbul hocaları benden sordular. Hem çok şeyleri o münasebetle sual ettiler. Ezcümle, bir hadîste: "Âhirzamanda dehşetli bir şahıs sabah kalkar, alnında "**Hâzâ kâfirun**" yazılmış bulunur" diye hadîs var deyip benden sordular. Dedim: "Bir acib şahıs, bu milletin başına geçer ve sabah kalkar başına **şapka** giyer ve giydirir." Bu cevabdan sonra bunu sordular: "Acaba o zaman onu giyen kâfir olmaz mı?" Dedim: "**Şapka başa gelecek, secdeye gitme diyecek**. Fakat baştaki iman o şapkayı da secdeye getirecek, inşâallah müslüman edecek." Sonra dediler: "Aynı şahıs bir su içecek, onun eli delinecek ve **bu hâdise ile Süfyan olduğu bilinecek**?" Ben de cevaben dedim: "Bir darb-ı mesel var: Çok israflı adama "eli deliktir" denilir. Yani elinde mal durmuyor, akıyor, zayi' oluyor, deniliyor. İşte o dehşetli adam bir su olan rakıya mübtela olup, onun ile hasta olacak ve kendisi hadsiz israfata girecek, başkalarını da alıştıracak." Sonra birisi sordu ki: "O öldüğü zaman İstanbul'da Dikili Taş'ta şeytan dünyaya bağıracak ki; filan öldü." O vakit ben dedim: "Telgrafla haber verilecek." Fakat bir zaman sonra radyo çıkmış işittim. Eski cevabım tam değilmiş bildim." **Ş:359**

"Üç mahkemede ondan beraet kazandığımız ve kırk sene evvel bir hadîsin hârika tevilini beyan ederken, cinn ve insin Şeyhülislâmı Zenbilli Ali Efendi'nin "**Şapkayı şaka ile dahi başa koymağa hiç bir cevaz yok."** demesiyle beraber bütün şeyhülislâmlar ve bütün ülema-i İslâm cevazına müsaade etmedikleri halde, avam-ı ehl-i iman onu giymeğe mecbur olduğu zaman, o büyük allâmelerin adem-i müsaadeleri ile, **onlar** tehlikede.. yani ya dinini bırakmak, ya isyan etmek vaziyetinde iken, kırk sene evvel Beşinci Şua'ın bir fıkrası: "**Şapka** başa gelecek, **secdeye gitme diyecek.** Fakat baştaki iman o **şapkayı da secdeye getirecek**, inşâallah müslüman edecek." demesiyle avam-ı ehl-i imanı hem isyan ve ihtilâlden, hem ihtiyarıyla imanını ve dinini bırakmaktan kurtardı." **Ş:385**

Yani yukarıda geçen: şapka secdeye gitme diyecek ifadesi, yani yapılan şapka ve benzeri inkılaplar, müslümanları şeairden ve dolayısiyle dinden uzaklaştırmak için yapıldığı hatırlatılıp Müslümanlar ikaz ediliyor. Gözle görünecek hadiseleri işarî haber verir.

Bediüzzaman Hz. aleyhinde olarak "Suçlarından diye: "**Tekye** ve **zaviyelerin** ve **medreselerin kapatılması** ve **lâikliğin kabulü**, İslâmiyet yerine **milliyet esaslarının konulması**, **şapka** giyilmesi, **tesettürün kaldırılması**, **latin harflerinin** huruf-u Kur'aniye yerinde cebren kabulü, **Türkçe ezan ve kamet** okunması, mekteblerde **din derslerinin kaldırılması,** kadınlara erkekler derecesinde **irsiyet** ve hak tanınması ve **taaddüd-ü zevcatın** kaldırılması gibi **inkılab hareketlerini bid'at, dalalet, ilhaddır** diyen, irtica ile suçludur." diye yazmışlar. " **Ş:431**

Bu itiraza karşı Bediüzzaman Hz. şu cevabı veriyor:

"Ey insafsız heyet! Eğer her asırda üçyüzelli milyonun kudsî ve semavî rehberi ve bütün saadetlerinin proğramı ve dünyevî ve uhrevî hayatın mukaddes hazinesi olan Kur'an-ı

Mu'ciz-ül Beyan'ın tesettür ve irsiyet ve taaddüd-ü zevcat ve zikrullah ve ilm-i dinin dersi ve neşri ve şeair-i diniyenin muhafazası haklarında gelen ve tevil kaldırmaz sarih çok âyât-ı Kur'aniyeyi inkâr etmek ve bütün İslâm müçtehidlerini, umum şeyhülislâmları suçlu yapmak mümkün ise ve mürur-u zamanı ve müteaddid mahkemelerin beraetlerini ve af kanunları ve mahremiyet ve mahrem vechini ve hürriyet-i vicdan ve hürriyet-i fikri ve fikren ve ilmen muhalefeti memleketten ve hükûmetlerden kaldırabilirseniz, beni bu şeylerle suçlu yapınız. Yoksa siz hakikat ve hak ve adalet mahkemesinde dehşetli suçlu olursunuz." **Ş:432**

"…. bizim en mühim suçumuz, Risale-i Nur'un mahrem bir parçasında elli sene evvel bir hadîsin tefsirinde, **cebrî kanunlarla şapkayı giydiren** ve **Din-i İslâm'ı bu mübarek Türk Milletinden kaldırmak için Lozan Muahedesinde söz veren** ve pek şiddetli ve dehşetli hücumlarına rağmen hiçbir hakikî Müslüman-Türk'ü protestan yapamayan ve **Millet-i İslâm için pek çok zararlı olduğunu ef'aliyle isbat eden ve hadîs-i şerifin haber verdiği o müdhiş şahıs kendisi olduğunu hayat ve mematıyla gösteren Mustafa Kemal'e** bir mahrem eserde **"Din yıkıcı, Süfyan" dediğimizi** ve "kalblerdeki sevgisini bozmağa çalıştığımızı" isnad edip kararnamede mahkûmiyetimize sebeb olduğunu…" **yazmışlar. Em:52**

Halbuki, "Mustafa Kemal'in elli meb'us içinde hiddetine ehemmiyet vermeyip, "Namaz kılmayan haindir" diyen; ve Divan-ı Harb-i Örfî'nin dehşetli suallerine karşı, "Şeriatın tek bir mes'elesine ruhumu feda etmeğe hazırım" deyip, dalkavukluk etmeyen ve yirmisekiz sene, gâvurlara benzememek için inzivayı ihtiyar eden bir İslâm fedaisi ve hakikat-ı Kur'aniyenin fedakâr hizmetkârına maslahatsız, kanunsuz denilse ki; "Sen Yahudi ve Hristiyan papazlarına benzeyeceksin, onlar gibi başına **şapka** giyeceksin, **bütün İslâm ülemasının icmaına muhalefet edeceksin; yoksa ceza vereceğiz" denilse**, elbette öyle her şeyini hakikat-ı Kur'aniyeye feda eden bir adam, değil dünyevî hapis veya ceza ve işkence, belki parça parça bıçakla kesilse, cehenneme de atılsa, kat'iyyen yüz ruhu da olsa, bütün tarihçe-i hayatının şehadetiyle, feda edecek." **Em:166**

"Ben, kırk-elli sene evvel, müteşabih bir Hâdîs-i Şerif'in bir harika manasını beyan etmiştim. Ve sonra Risale-i Nura yazmıştım ki: **"Bir adam sabah kalkar alnında, هٰذَا كَافِرٌ yazılmış bulunur."** Yani, Avrupa gibi başa **şapka** giyer ve onu cebren giydirir. **"Bir kumandan hayatiyle ve mematiyle beni tasdik edip,** işte o adam benim.... diye ,acib icraatiyle bu Hâdîs-i Şerif'in hakikatını isbat ettiği halde, zalimler nurlara ilişmesinler diye ben mahrem tuttum.

Sonra gördüm ki; İslâm Ordusunun hasenelerini o kumandana vermekle milyonlar haseneler bir tek haseneye iner; sukut eder. Ve o kumandanın kusurlarını seyyielerini orduya vermekle o seyyie , bir miyon seyyie olur. O şanlı kahraman orduyu tam lekedar ediyor bildim. Benim gizli ve mahrem tutmakta hata ettiğime kanaat getirdiğimaynı zamanda mahkemeler, o hakikatı tam tamına teşhir ettiler. İzahını büyük müdafaatıma havale edip gayet kısa bir işareti şudur:

Mahkeme, bizi cezalandırmak için ileri sürdüğü en büyük sebeb, benim o kumandanı sevmemekliğim ve sevdirmemekliliğim ve Kur'anın çok Ayâtına karşı onun inkâr ve muarazasını red etmekliğim; fikren ve ilmen kat'i hüccetlerle onun mesleğini kabul etmemekliğimdir." **Ty:57**

"S- Küfür, kalbe ait bir sıfattır. Kalbde o sıfat bulunmadığı takdirde, zünnar bağlanmasından veya ona kıyas edilen **şapkanın** giyilmesinden ne için küfür hasıl olsun?

C- Gizli olan umûra, şeriat emarelere göre hükmeder. Hattâ illet olmayan esbab-ı zahirîyi, illet yerine kabul eder. Binaenaleyh itmam-ı rükûa mani olan bir kısım zünnarların

bağlanması ve secdenin ikmaline mani olan bazı **şapkaların** giyilmesi, ubudiyetten istiğna ve küfre teşebbüh etmeye emarelerdir. Gizli olan o sıfat-ı küfriyenin yok olduğuna kat'iyyetle hükmedilemediğinden, bu gibi emarelere göre hükmedilir." **İ:67**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ŞARK-ŞARKİYE

Doğu. Güneşin doğduğu taraf. * Güneş ve güneşin aydınlığı. * Yarmak. * Parıldamak. * Avrupa adetlerinin ve yaşayışının dışında kalan müslüman ülkeleri.

Bediüzzaman Hz. birinci millet meclisine hitaben yazdığı bir beyannamesinde şu hususu nazara verip diyor ki:

"Enbiyanın ekseri Şarkta ve hükemanın ağlebi Garbda gelmesi Kader-i Ezelinin bir remzidir ki, Şarkı ayağa kaldıracak din ve kalbdir; akıl ve felsefe değildir. Madem Şarkı intibaha getirdiniz.. fıtratına muvafık bir cereyan veriniz. Yoksa sa'yiniz ya hebaen-mensurâ gider veya sathî kalır." **T:140**

Keza, "Şark husûmeti, İslâm inkişafını boğuyordu. Zail oldu ve olmalı... Garb husûmeti, İslâmın ittihadına, uhuvvetin inkişafına en müessir sebebdir, baki kalmalı..." **T:133**

Hem yine Bediüzzaman Hz. diyor ki:" Çok zaman evvel bir ehl-i velayetten işittim ki; o zât, eski velilerin gaybî işaretlerinden istihraç etmiş ve kanaatı gelmiş ki: "**Şark tarafından bir nur zuhur edecek, bid'alar zulümatını dağıtacak.**" Ben, böyle bir nurun zuhuruna çok intizar ettim ve ediyorum. Fakat çiçekler baharda gelir. Öyle kudsî çiçeklere zemin hazır etmek lâzım gelir. Ve anladık ki, bu hizmetimizle o nuranî zâtlara zemin ihzar ediyoruz."**M:370**

Kur'anda geçen, " زَيْتُونَةٍ لاَ شَرْقِيَّةٍ وَ لاَ غَرْبِيَّةٍ cümlesi der: "Nasılki elektriğin kıymetdar metaı, ne şarktan ne de garbdan celbedilmiş bir mal değildir. Belki yukarıda, cevv-i havada rahmet hazinesinden, semavat tarafından iniyor. Her yerin malıdır. Başka yerden aramağa lüzum yoktur" der. Öyle de manevî bir elektrik olan Resail-in Nur dahi ne **şarkın malûmatından**, ulûmundan ve ne de **garbın felsefe ve fününundan** gelmiş bir mal ve onlardan iktibas edilmiş bir nur değildir. Belki semavî olan Kur'an'ın, şark ve garbın fevkindeki yüksek mertebe-i arşîsinden iktibas edilmiştir." **Ş:690**

Yani, Risale-i Nur, garbın, yani Avrupanın mana-yı ismiye dayanan fününundan alınmadığı gibi, şarkın kesbî veya tasavvufî ilimlerinden de alınmamış olup ilhamen ihsan olunan vehbî bir ilimdir diye hakikat-ı hal beyan ediliyor.

Zalimlerin zulümlerini unutmamak hakkında bir ihtar:

" اَنْ اَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِاَيَّامِ اللّٰهِ (14:5)

اِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِاَيَّامِ اللّٰهِ cümlesinde makam-ı cifrîsi, şeddeliler birer sayılmak cihetinde bin üçyüz ellibir (1351) ederek Risale-i Nur'un şimdilik beyanına iznim olmayan ehemmiyetli vazifesinin ve bu evamir-i Kur'aniyeyi imtisalinin tarihine tam tamına tevafuk-u cifrî ve muvafakat-ı maneviye karinesiyle ve kıssadan hisse almak münasebat-ı mefhumiye remzi ile Risale-i Nur'a îmaen bakar. Daha yazılacak çok gaybî işaretler var, fakat izin verilmedi şimdilik kaldı." **Ş:726**

"Arabî ve Türkçeyi tam bilmeyen ve mürşidleri ve âlimleri perişan olan **vilayat-ı**

şarkıyede Risale-i Nur imdadlarına ve her taifeden ziyade başlarına gelen hâdiseler ve âyette بِاَيَّامِ اللّٰهِ tabir edilen **elîm vakıaları hatırlarına getirmekle** ikaz ve irşad etmelerine bir mana-yı işarî ve remzî ile emrediyor." **Ş:725**

Bu ayette, zalimlerin zulmünü devamlı tezkir edip hatırlatmakla halkın o azgınlara aldanmamalarının lüzumu ve ehemmiyeti anlatılıyor.

"Ben vilayat-ı **şarkıyede** aşiretlerin hal-i perişaniyetini görüyordum. Anladım ki: Dünyevî bir saadetimiz, bir cihetle fünun-u cedide-i medeniye ile olacak. **O fununun da gayr-ı müteaffin bir mecrası** ülema ve bir menbaı da medreseler olmak lâzımdır. Tâ ülema-i din, fünun ile ünsiyet peyda etsin.

Zira, o vilayatta nim-bedevi vatandaşların **zimam-ı ihtiyarı**, ülema elindedir. Ve o saik ile Dersaadet'e geldim. Saadet tevehhümü ile o vakitte -şimdi münkasım olmuş, şiddetlenmiş olan- istibdadlar, merhum Sultan-ı Mahlu'a isnad edildiği halde; onun Zabtiye Nâzırı ile bana verdiği maaş ve ihsan-ı şahanesini kabul etmedim, reddettim. Hata ettim. Fakat o hatam, **medrese ilmi ile dünya malını isteyenlerin yanlışlarını** göstermekle hayır oldu. Aklımı feda ettim, hürriyetimi terk etmedim. O şefkatli sultana boyun eğmedim. Şahsî menfaatımı terk ettim." **D:28**

Yani o devrede ittihadcılar içindeki yüzde on kadar olan gizli nifak cereyanı sinsice fitneler hazırlıyor ve hayırlı işlere mani oluyorlardı.

Hz.Üstadın misal alemindeki bir müşahedesini anlatırken diyor ki:

Misaliler meclisinde "Dediler:

– Şeriat-ı Garrâdaki medeniyet nasıldır?

Dedim:

– Şeriat-ı Ahmediyenin (A.S.M.) tazammun ettiği ve emrettiği medeniyet ise.. ki, **medeniyet-i hâzıranın inkişâfından inkişaf edecektir.**[1] Onun menfi esasları yerine müsbet esaslar vaz' eder. İşte nokta-i istinad, kuvvete bedel haktır ki; şe'ni, adalet ve tevazündür. Hedefde, menfaat yerine fazilettir ki: şe'ni, muhabbet ve tecazübdür. Cihet-ül-vahdet de unsuriyet ve milliyet yerine; rabıta-i dinî, vatanî, sınıfîdir ki; şe'ni samimi uhuvvet ve müsalemet ve haricin tecavüzüne karşı yalnız tedafü'dür. Hayatta düstur-u cidal yerine düstur-u teavündür ki; şe'ni ittihad ve tesanüttür. Heva yerine hüdadır ki; şe'ni, insaniyeten terakki ve ruhen tekâmüldür. Hevayı tahdid eder, nefsin hevesat-ı süfliyesinin teshiline bedel, ruhun hissiyat-ı ulviyesini tatmin eder. Demek biz mağlubiyetle ikinci cereyana takıldık ki, mazlumların ve cumhurun cereyanıdır." **T:133**

Şarkın hürriyeti ile garbın mimsiz medeniyetinin daha çok zamanımıza bakan mukayesesini yaparken Hz. Üstad diyor ki:

"Eğer medeniyet, böyle **haysiyet kırıcı tecavüzlere** ve **nifak verici iftiralara** ve insafsızcasına **intikam fikirlerine** ve **şeytancasına mugalatalara** ve **diyanette lâübalicesine hareketlere** müsaid bir zemin ise, herkes şahid olsun ki; o "saadet-saray-ı medeniyet" tesmiye olunan böyle mahall-i ağraza bedel; Vilâyat-ı Şarkiyenin hürriyet-i mutlakanın meydanı olan yüksek dağlarındaki **bedeviyet ve vahşet çadırlarını tercih ediyorum**. Zira bu mimsiz medeniyette görmediğim **hürriyet-i fikir** ve **serbestî-i kelâm** ve **hüsn-ü niyet** ve **selâmet-i kalb**, Şarkî Anadolu'nun dağlarında tam mânâsıyla hükümfermâdır.." **T:77**

[1] (inkışa) kelimesinden maksad, fünun ve medeniyetin mana-yı harfiye geçirilmesi ve Kur'ana ittiba etmesidir.

Şarktaki diyanetin hususiyeti hakkında da Hz. Üstad şöyle der:

Bu millet-i İslâm'ın cemaatleri, her ne kadar bir cemaat namazsız kalsa, hatta fâsık da olsa, yine başlarındakini mütedeyyin görmek ister. Hattâ umum şarkta, umum memurlara dair en evvel sordukları sual bu imiş. Acaba namaz kılıyorlar mı? derler, namaz kılarsa mutlak emniyet ederler; kılmazsa, ne kadar muktedir olsa nazarlarında müttehemdir.

Bir zaman Beytüşşebab aşairinde isyan vardı. Ben gittim sordum: "Sebeb nedir?"

Dediler ki: "Kaymakamımız namaz kılmıyordu; öyle dinsizlere nasıl itaat edeceğiz?" Halbuki bu sözü söyliyenler de namazsız, hemde eşkiya idiler." **T:140**

Malumdur ki, ileride gözle görülecek hadisat-ı istikbaliye, müteşabih hadislerle haber verilir. Bu kaide ile nazara alacağımız bu gelen rivayetin müteşabihiyeti cihetiyle çok işarî manaları bulunduğundan, rivayet, bir derece işarî mana ile ele alınacak. Şöyle ki:

"يَخْرُجُ نَاسٌ مِنْ قَبْلِ الْمَشْرِقِ يَقْرَؤُنَ الْقُرْ آنَ لاَ يَجَاوِزُتَرَاقِيَهِمْ كُلَّمَا

قُطِعَ قَرْنٌ نَشَاَ قَرْنٌ حَتَّى يَكُونَ آخِرُهُمْ يَخْرُجُ مَعَ الدَّجَّالِ **(Ramüzülehadis. Sh.508)**

(İbn-i Hanbel, Taberani'nin Kebiri, Hakim'in Müstedreki, Ebu Nuaym Hılyesi, İbn-i Amr'den nakledilir.)

Yani: Şark tarafından bir cemaat, **(halk yani henüz Horasan'da bulunan ve daha Anadoluya gelmemiş olan Türkler)** meydana gelir. **(İlk devrelerinde şanlı ve şerefli olan bu millet, son devrelerinde)** Kur'an **(yani Kur'an hakikatlarını)** okurlar, (fakat) hançerlerinden (boğazlarından) aşağı geçmez. **(yani hakikatları fıtratlarında seciyeleşmez)** Onlardan **(siyasî ve dinî sahada bulunan)** bir taife inkıraz bulsa, diğer taife zuhur eder. **(bu iki sınıf taifenin bozulan)** son develeri ise, deccal ile **(yani deccaliyet cereyanı ile)** beraber olurlar."

Yani bilerek veya bilmiyerek süfyaniyete alet olurlar diye anlıyoruz.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ŞEAİR-ŞEÂİR

İslâmdan gelen adetler. Ezan, İslâmî kıyafetler, tesettür, selâmlaşmak gibi cemiyette yaşanan bütün dinî âdetlerdir. Şeairin zıddına bid'at denir.

Şeair, Kur'anda (2:158) âyetinde geçer. "Şeair, şaîrenin veya şiârenin veya meş'arin cem'idir ki; **alem-i mahsus**, **alâmet-i müş'ire**, şuurlandıran alamet manasındadır."**(E.T. 554)**

Şeair kelimesinin kökü olan شعر maddesinden türeyen muhtelif kelimeler vardır. Ezcümle hissettirmek ve işaret vermek manasında, "iş'ar"; iş'ar eden nizamlı ses ve manzume manasında "şiir"; hissî alışkanlıklara ve vicdaniyata temel teşkil eden ve cemiyette devamlı yaşanan âdetlere ve alâmetlere "seair"; şeairin tesiri ile melekeleşip devam eden âdet ve alışkanlık manasında, "siar"; şuura te'sir etmek yeri manasında "meş'ar"; mezkûr te'sirler gibi dıştan alınan bütün te'sirleri hissetmeye "şuur" denmektedir.

"Sünnet-i Seniyenin içinde en mühimmi, İslâmiyet alâmetleri olan ve **seaire** de taalluk eden sünnetlerdir. **Şeair**, **adeta hukuk-u umumiye nev'inden** cemiyete ait bir ubudiyettir. **Birisinin yapmasıyla o cemiyet umumen istifade ettiği gibi, onun terkiyle de umum cemaat mes'ul olur.**" **L:54**

Çünkü şeairi yaşamak, islamiyetin devamına sebeb olduğu gibi, şeairin terkiyle de medenî yaşayış diyerek yaygınlaşan bid'aların istilasiyle islamiyetin isimde kalmasına vesile olup büyük mesuliyet getirir. Bu hususu hadis-i şerif haber veriyor.

"Nasıl "Hukuk-u Şahsiye" ve bir nevi Hukukullah sayılan "Hukuk-u Umumiye" namıyla iki nevi hukuk var. Öyle de: Mesail-i şer'iyede bir kısım mesail, eşhasa taalluk eder; bir kısım, umuma umumiyet itibariyle taalluk eder ki; onlara "Şeair-i İslâmiye" tabir edilir. Bu şearin umuma taalluku cihetiyle umum onda hissedardır. Umumun rızası olmazsa onlara ilişmek, **umumun hukukuna tecavüzdür.** O şeairin en cüz'îsi (sünnet kabilinden bir mes'elesi) en büyük bir mes'ele hükmünde nazar-ı ehemmiyettedir. Doğrudan doğruya umum âlem-i İslâma taalluk ettiği gibi, Asr-ı Saadet'ten şimdiye kadar bütün eazım-ı İslâm'ın bağlandığı o nurani zincirleri koparmaya, tahrib ve tahrif etmeye çalışanlar ve **yardım edenler** düşünsünler ki, ne kadar dehşetli bir hataya düşüyorlar. Ve zerre miktar şuurları varsa titresinler!.." **M:396**

Burada bahsedilen yardım hakkında deniliyor ki:

"Üçüncü Sual: Bazı eşhasın hatasından gelen bu musibet bir derece memlekette umumî şekle girmesinin sebebi nedir?

Elcevab: Umumî musibet, ekseriyetin hatasından ileri gelmesi cihetiyle ekser nâsın o zalim eşhasın harekâtına fiilen veya iltizamen veya iltihaken taraftar olmasıyla manen iştirak eder, musibet-i âmmeye sebebiyet verir." **S:172**

Ankara'da ilk meclis kurulduğu zaman Hz. Bediüzzaman'ın mebuslara dağıttığı beyannamenin şeaire de temas eden kısmında diyor ki:

"Şu inkılab-ı azîmin temel taşları sağlam gerek. Şu meclis-i âlînin şahsiyet-i

maneviyesi -sahip olduğu kuvvet cihetiyle- **mana-yı saltanatı** deruhde etmiştir. **Eğer şeair-i İslâmiyeyi bizzat imtisal etmek ve ettirmekle mana-yı hilafeti dahi vekâleten deruhde etmezse**, hayat için dört şeye muhtaç, fakat an'ane-i müstemirre ile günde lâakal beş defa dine muhtaç olan şu **fıtratı bozulmayan** ve **lehviyat-ı medeniye** ile ihtiyacat-ı ruhiyesini unutmayan bu milletin hacat-ı diniyesini Meclis tatmin etmezse, bilmecburiye **mana-yı hilafeti** tamamen kabul ettiğiniz isme ve lafza verecek. O manayı idame etmek için kuvveti dahi verecek. Halbuki Meclis elinde bulunmayan ve Meclis tarikıyla olmayan böyle bir kuvvet, **inşikak-ı asaya sebebiyet verecektir**. Bilirsiniz ki ebedî düşmanlarınız ve zıtlarınız ve **hasımlarınız, İslâmın şearini tahrib ediyorlar**. Öyle ise **zaruri vazifeniz, şeairi ihya ve muhafaza** etmektir. Yoksa şuursuz olarak şuurlu düşmana yardımdır. Şeairde tehavün, zaaf-ı milliyeti gösterir. Zaaf ise düşmanı tevkif etmez, teşci' eder." **Ms:101**

Milletimizi yüksek meziyetlerinden uzaklaştırmak isteyen sinsi düşmanlarına karşı Bediüzzaman Hz. ikaz vazifesini en zor şartlarda ifa etmiştir. Ezcümle bir eserinde şöyle diyor:

"Her şeairde nur-u İslâma bir **şuur** ve bir **iş'ar** vardır. Kur'an-ı Hakîm'in tilmizleri ise bunlara mukabele edip derler ki: Ey dalalete dalmış gafiller! Dünyadan mevti, insandan acz ve fakrı kaldırmak çaresi varsa, dinden ve **dinin şeairlerinden** istiğna edebilirsiniz, yoksa susunuz!.. Zira ölüm, acz ve zeval, fakr, sefer gibi ayat-ı tekviniye, yüksek sadalarıyla dinin lüzumuna ve şeairin iltizamına davet ediyorlar." **Ni:26**

"**Bugünlerde, Manevî Bir Muhaverede Bir Sual Ve Cevabı Dinledim. Size, Bir Hülâsasını Beyan Edeyim:**

Biri dedi: Risale-i Nur'un iman ve tevhid için büyük tahşidatları ve küllî teçhizatları gittikçe çoğalıyor. Ve en muannid bir dinsizi susturmak için yüzde birisi kâfi iken, neden bu derece hararetle daha yeni tahşidat yapıyor?

Ona cevaben dediler: "Risale-i Nur, yalnız bir cüz'î tahribatı ve bir küçük haneyi tamir etmiyor. Belki küllî bir tahribatı ve İslâmiyeti içine alan ve dağlar büyüklüğünde taşları bulunan bir muhit kal'ayı tamir ediyor. Ve yalnız hususî bir kalbi ve has bir vicdanı ıslaha çalışmıyor, belki bin seneden beri tedarik ve teraküm edilen **müfsid âletler ile** dehşetli rahnelenen **kalb-i umumîyi** ve **efkâr-ı âmmeyi** ve umumun ve bahusus avam-ı mü'minînin istinadgâhları olan **İslâmî esasların** ve **cereyanların** ve **şeairlerin kırılması ile bozulmağa** yüz tutan **vicdan-ı umumîyi**, Kur'an'ın i'cazıyla ve geniş yaralarını Kur'anın ve imanın ilâçları ile tedavi etmeğe çalışıyor. Elbette böyle küllî ve dehşetli tahribata ve rahnelere ve yaralara, hakkalyakîn derecesinde, dağlar kuvvetinde hüccetler, cihazlar ve bin tiryak hâsiyetinde mücerreb ilâçlar ve hadsiz edviyeler bulunmak gerektir ki; bu zamanda Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın i'caz-ı manevîsinden çıkan Risale-i Nur o vazifeyi görmekle beraber, imanın hadsiz mertebelerinde terakkiyat ve inkişafata medardır." diye uzun bir mükâleme cereyan etti. Ben de tamamen **işittim**, hadsiz şükrettim. Kısa kesiyorum." **Ş:179**

"**Aziz kardeşlerim!**

Bu gece evrad ile meşgul olurken nöbetçiler ve başkalar işitiyorlardı. Kalbime geldi ki: Acaba bu izhar, sevabını noksan etmiyor mu? diye telaş ettim. Hüccet-ül İslâm İmam-ı Gazalî'nin meşhur bir sözü hatıra geldi. O demiş: "Bazan izhar, çok defa ihfadan daha ziyade efdal olur." Yani aşikâre yapmakta başkalar ya istifade veya taklid etmek veya gafletten uyanmak veya **dalalette ve sefahette muannid ise**, karşısında **şeair-i İslâmiye** nev'inde izhar etmek, **izzet-i diniyeyi göstermek** gibi çok cihetle, **hususan bu zamanda** ve ihlas dersini tam alanlarda değil riya, belki gizliden **tasannu karışmamak şartıyla** çok ziyade sevablı olabilir diye bir teselli buldum. " **Ş:304**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ŞEFAAT

Afv için vesile olmak. Âhiret günü bir kısım günahkâr mü'minlerin affedilmeleri ve itaatli mü'minlerin de yüksek mertebelere ermeleri için Peygamber Aleyhissalatü Vesselâm ve sair büyük zatların Allah Teala'dan (C.C.) niyaz ve istirhamda bulunmalarıdır.

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Ey nefis! Eğer takva ve amel-i sâlih ile Hâlıkını razı etti isen, halkın rızasını tahsile lüzum yoktur; o kâfidir. Eğer halk da Allah'ın hesabına rıza ve muhabbet gösterirlerse, iyidir. Şayet onlarınki dünya hesabına olursa kıymeti yoktur. Çünki onlar da senin gibi âciz kullardır. Maahaza ikinci şıkkı takib etmekte şirk-i hafî olduğu gibi, tahsili de mümkün değildir. Evet bir maslahat için sultana müracaat eden adam, sultanı irza etmiş ise, o iş görülür. Etmemiş ise halkın iltimasıyla çok zahmet olur. Maamafih yine sultanın izni lâzımdır. İzni de rızasına mütevakkıftır." **Ms:185**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Velilerin himmetleri, imdadları, manevî fiilleriyle feyiz vermeleri hâlî veya fiilî bir duadır. Hâdi, Mugis, Muin ancak Allah'tır. Fakat insanda öyle bir latife, öyle bir halet vardır ki, o latife lisanıyla her ne sual edilirse, -velev ki fâsık da olsun- Cenab-ı Hak o latifeye hürmeten o matlubu yerine getirir. O latife pek uzaktan bana göründü ise de, teşhis edemedim." **Ms:240**

"Enbiya ve evliyaya **Kur'anın tarif ettiği tarzda** muhabbetin neticesi: O enbiya ve evliyanın **şefaatlarından berzahta**, **haşirde** istifade etmekle beraber; gayet ulvî ve onlara lâyık makam ve **füyuzattan** o **muhabbet vasıtasıyla** istifaza etmektir.

Evet اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ sırrınca, âdi bir adam, en yüksek bir makama, **muhabbet ettiği** âlî makam bir zâtın tebaiyetiyle girebilir." **S:649**

"**Peygamber**'in bir anda, Hem **keşf-i evliya**da, hem **sadık rü'yalarda** ümmetine görünür, hem Haşirde umum ile **şefaatle** görüşür. Velilerin ebdalı, çok yerlerde **bir anda** zuhur eder, görünür." **S:705**

İşte ey müslüman! Senin rûz-i mahşerde böyle bir şefiin var. Bu şefiin **şefaatini** kendine celbetmek için, sünnetine ittiba' et!" **M:301**

" Rehber ise, senin gibi **Kur'anın nuru altına girenlere,** Kur'andır. الٓمٓ lerin الٓرٰ ların حٰمٓ lerin başlarına bak, anla ki; Kur'an ne kadar makbul bir **şefaatçi**, ne kadar doğru bir rehber, ne kadar kudsî bir nur olduğunu gör!" **M:384**

Yani huruf-u mukattaaların esrar-ı Kur'aniye ehlince hissedilen manaların biri de şefaat manasında olduğudur.

"Hem Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'a **Makam-ı Mahmud** verilmesi, umum ümmete **şefaat-ı kübrasına** işarettir. Hem o, bütün ümmetinin saadetiyle alâkadardır. Onun için hadsiz salavat ve rahmet dualarını bütün ümmetten istemesi ayn-ı hikmettir." **Ş:97**

Hem,“ Hazret-i Ali Radıyallahü Anh, Kaside-i Celcelutiye’de iki suretle Risale-i Nur’dan haber verdiği gibi, Âyet-ül Kübra Risalesine işareten

وَ بِاٰلْاٰيَةِ الْكُبْرَى اَمِنّى مِنَ الْفَجَتْ der. Bu işarette ima eder ki: Âyet-ül Kübra yüzünden ehemmiyetli bir musibet Risale-i Nur talebelerine gelecek ve Âyet-ül Kübra hakkı için o fecet ve musibetten şakirdlerine aman ver, diye niyaz eder, o risaleyi ve menbaını **<u>şefaatçı</u>** yapar. Evet Âyet-ül Kübra Risalesinin tab’ı bahanesiyle gelen musibet, aynen o remz-i gaybîyi tasdik etti.” **Ş:297**

Evet, şefaatçı, makbul zatlardan başka, Allah’ın razı ve memnun olduğu şeyler sebebiyle de Allah’ın nazar-ı afv ve ihsan ile bakıp muamele etmesi vesilesi olduğu nazara veriliyor ki o vesilelere sahabetle alaka göstermek gerekiyor. Risalelerde bu tarz vesilelere dikkat çekiliyor. Bunun bir nümunesi de,

“..... Âyet-ül Kübra Risalesidir. O emsalsiz hüccetin hârikalığı içindir ki; İmam-ı Ali (R.A.), Nur’un eczalarından haber verdiği sırada وَ بِاٰلْاٰيَةِ الْكُبْرَى اَمِنّى مِنَ الْفَجَتْ deyip o Âyet-ül Kübra’yı **<u>şefaatçı yaparak</u>** Nur şakirdlerinin Denizli hapsinde, o risalenin hem Ankara, hem Denizli Mahkemelerinde galebesiyle ve perde altında tesirli intişarıyla talebelerine beraet kazandırmağa sebeb olduğu gibi, onun gizli tab’ı da, şakirdlerinin dokuz ay mevkufiyetlerine vesile olmasıyla İmam-ı Ali’nin (R.A.) hem keramet-i gaybiyesini, hem Nur şakirdlerinin bedeline duasını pek zahir bir surette tasdik etti.” **Ş:598**

<u>Şefaatin</u> hak olduğuna dair pek çok âyât ve ehadis vardır. Ezcümle bir hadis-i şerif meali şöyledir:

“Ebu Hüreyre Radıyallahu anhü şöyle demiştir: (Bir kere) “Ya Resulallah, kıyamet gününde senin **<u>şefaatin</u>** en ziyade kime rayegân (çokça) olacak? “ diye sordum. Buyurdu ki: “Ya Eba Hüreyre, hadis (bellemek) için sende gördüğüm hırsa göre bu hadisi senden evvel kimsenin bana sormayacağını (zaten) tahmin ediyordum.Kıyamet gününde halk içinde şefaatime en ziyade mazhar olacak kimse, kalbinden (yahut içinden) **<u>halis olarak</u>** Lâ ilâhe illallah diyendir. [*] ” [1]

Burada nazara verilen halisen la ilahe illallah demek hakikatı şöyle izah ediliyor:

“İ’lem Eyyühel-Aziz! Bütün esma-i hüsnanın ifade ettiği manalar ile bütün sıfat-ı kemaliyeye Lafza-i Celal olan “Allah” bil’iltizam delalet eder. Sair ism-i haslar yalnız müsemmalarına delalet eder. Sıfatlara delaletleri yoktur. Çünki sıfatlar, müsemmalarına cüz olmadığı gibi aralarında lüzum-u beyyin de yoktur. Bu itibarla ne tazammunen ve ne iltizamen sıfatlara delaletleri yoktur. Amma Lafza-i Celal bil-mutabakat Zât-ı Akdes’e delalet eder. Zât-ı Akdes ile sıfat-ı kemaliye arasında lüzum-u beyyin olduğundan sıfatlara da bil-iltizam delalet eder. Ve keza uluhiyet ünvanı sıfât-ı kemaliyeyi istilzam etmesi, ism-i has olan “Allah”ın da o sıfatı istilzam ettiğini istilzam ediyor. Ve keza “Allah” kelimesi de nefiyden sonra sıfatlar ile beraber düşünülür. Binaenaleyh “Lâ ilahe illallah” kelâmı, esma-i hüsnanın

---

[*] Şefaat-ı makbule-i Muhammediye'den (Sallallahü Aleyhi Vesellem) müstefid olmayacak ferd-i aferide yoktur. Habib-i Hüda (aleyhi efdatü't-tehaya) Efendimizin bütün halkın hevl-i mevki'den rahat bulması için bir şefaat-ı ammesi olduğu gibi bazı küffarın tahfif-i azabı, müstahakk-ı ikab olan bazı mü'minînin Nar-ı Cahim'den necatı, Cehennem'e girmiş mü'minînin halâsı, bazı mü'minînin bilâhesab velâ azab dahil-i Cinan olması, keza dahil-i Cinan olan mü'minînin ref-i derecatı için gûna-gûn şefaatleri vardır. Bu şefaatler içinden en ziyade müstefid olacakların, muhlis mü'minler olduğundan şüphe yoktur.

[1] S.B.M. hadis: 85

adedince kelâmları tazammun ediyor. Bu itibarla, şu kelime-i tevhid kelâmı, delalet ettiği sıfatlar itibariyle bir kelâm iken bin kelâm oluyor. "Lâ Hâlıka illallah", "Lâ Fâtıra, Lâ Râzıka, Lâ Kayyume illallah" gibi... Binaenaleyh terakki etmiş olan zâkir bir zât, bu kelâmı söylerken içindeki binlerce kelâmları söylemiş oluyor." **Ms:236**

İ.M. 37. Kitab-üz Zühd, 37. babı, şefaat hakkındadır. S.B.M. 11. cild 1711. hadis de şefaat-ı kübrayı bildirir.

Kur'an ise Allah'ın izni olmadıkça hiçbir kimse şefaat edemeyeceğini: (2:48, 123, 254) (6:51, 70) (19:87) (20:109) (53:26) ayetleriyle bildiriyor.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ŞEFKAT

Yani nefsin değil kalbin duygusuyla ve fıtrat-ı selimeden iman şuurunun neticesi olarak acımak ve korkmak manasında ulvî bir hisdir. Zıddı, zulüm ve acımazlık denilen vahşiliktir.

Resul-i Ekremin lisan-ı hal ve kaliyle telkin ettiği şefkat sırrı. Yani,

"Sohbet-i Nebeviye ne derece bir iksir-i nurani olduğu bununla anlaşılır ki: Bir bedevi adam, kızını sağ olarak defnedecek derecede bir kasavet-i vahşiyanede bulunduğu halde, gelip bir saat sohbet-i Nebeviyeye müşerref olur, daha **karıncaya ayağını basamaz** derecede bir **şefkat-i rahîmaneyi** kesbederdi. " **S:489**

İşte bu hakikattan şefkatin insaniyet dairesinde ne kadar muhterem bir sıfat olduğu anlaşılır.

"Hem bir **şefkat** ve merhamet sahibi, **şefkat** ettiği mahlukların istirahatleri derecesinde hakikî bir lezzet alır. Meselâ: Bir vâlidenin evlâdının mes'udiyetlerinden ve istirahatlerinden, **şefkat** vasıtasıyla aldığı lezzet, o derece kuvvetlidir ki; onların rahatı için ruhunu feda eder derecesine getirir. Hattâ o **şefkatin** lezzeti, tavuğu civcivlerini himaye etmek için arslana saldırtır." **S:622**

"Hem insanlar, hayvanlar gibi mevcudat, başı boş değillller; belki vazifedar memurdurlar. Bir Hakîm-i Rahîm'in nazarındadırlar. Onların âlâm ve meşakkatlarını düşünüp, ruhuna elem çektirme. Ve onların Hâlık-ı Rahîm'inin rahmetinden daha ileri **şefkatini** sürme. Hem sana düşmanlık vaziyetini alan mikroptan tâ taun ve tufan ve kaht ve zelzeleye kadar bütün eşyanın dizginleri, o Rahîm-i Hakîm'in elindedirler. O Hakîm'dir, abes iş yapmaz. Rahîm'dir, rahîmiyeti çoktur. Yaptığı her işinde bir nevi lütuf var." **S:636**

Yine Hz. Üstad diyor: "Ben الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ isimlerini öyle bir nur-u a'zam görüyorum ki, bütün kâinatı ihata eder ve her ruhun bütün hacat-ı ebediyesini tatmin edecek ve hadsiz düşmanlarından emin edecek, nurlu ve kuvvetli görünüyorlar. Bu iki nur-u a'zam olan isimlere yetişmek için en mühim bulduğum vesile; fakr ile şükr, acz ile **şefkattir**. Yani: Ubudiyet ve iftikardır. Şu mes'ele münasebetiyle hatıra gelen ve muhakkikîne, hattâ bir üstadım olan İmam-ı Rabbanî'ye muhalif olarak diyorum ki: Hazret-i Yakub Aleyhisselâm'ın Yusuf Aleyhisselâm'a karşı şedid ve parlak hissiyatı, muhabbet ve aşk değildir; belki **şefkattir**. Çünki **şefkat**, aşk ve muhabbetten çok keskin ve parlak ve ulvî ve nezihtir ve makam-ı nübüvvete lâyıktır. Fakat muhabbet ve aşk, mecazî mahbublara ve mahluklara karşı derece-i şiddette olsa, o makam-ı muallâ-yı nübüvvete lâyık düşmüyor. Demek Kur'an-ı Hakîm'in parlak bir i'caz ile, parlak bir surette gösterdiği ve ism-i Rahîm'in vusulüne vesile olan hissiyat-ı Yakubiye, yüksek bir **derece-i şefkattir**. İsm-i Vedud'a vesile-i vusul olan aşk ise; Züleyha'nın Yusuf Aleyhisselâm'a karşı olan muhabbet mes'elesindedir. Demek Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, Hazret-i Yakub Aleyhisselâm'ın hissiyatını, ne derece Züleyha'nın hissiyatından yüksek göstermişse; **şefkat** dahi o derece aşktan daha yüksek görünüyor. Üstadım İmam-ı Rabbanî aşk-ı mecazîyi makam-ı nübüvvete pek münasib görmediği için demiş ki: "Mehasin-i Yusufiye, mehasin-i uhreviye nev'inden olduğundan, ona muhabbet ise mecazî muhabbetler nev'inden değildir ki, kusur olsun." Ben de derim: "Ey Üstad! O, tekellüflü bir tevildir; hakikat şu olmak gerektir ki: O, muhabbet değil, belki yüz defa

muhabbetten daha parlak, daha geniş, daha yüksek bir **mertebe-i şefkattir**." Evet **şefkat** bütün enva'ıyla latif ve nezihtir. Aşk ve muhabbet ise, çok enva'ına tenezzül edilmiyor.

Hem **şefkat** pek geniştir. Bir zât, **şefkat** ettiği evlâdı münasebetiyle bütün yavrulara, hattâ zîruhlara **şefkatini** ihata eder ve Rahîm isminin ihatasına bir nevi âyinedarlık gösterir. Halbuki aşk, mahbubuna hasr-ı nazar edip, herşey'i mahbubuna feda eder; yahut mahbubunu i'lâ ve sena etmek için, başkalarını tenzil ve manen zemmeder ve hürmetlerini kırar. Meselâ biri demiş: "Güneş mahbubumun hüsnünü görüp utanıyor, görmemek için bulut perdesini başına çekiyor." Hey âşık efendi! Ne hakkın var, sekiz ism-i a'zamın bir sahife-i nuranîsi olan Güneş'i böyle utandırıyorsun?

Hem **şefkat** hâlistir, mukabele istemiyor; safi ve ivazsızdır. Hattâ en âdi mertebede olan hayvanatın yavrularına karşı fedakârane ivazsız **şefkatleri** buna delildir. Halbuki aşk ücret ister ve mukabele taleb eder. Aşkın ağlamaları, bir nevi talebdir, bir ücret istemektir.

Demek suver-i Kur'aniyenin en parlağı olan, Sure-i Yusuf'un en parlak nuru olan Hazret-i Yakub'un (A.S.) **şefkati**, ism-i Rahman ve Rahîm'i gösterir ve **şefkat** yolu, rahmet yolu olduğunu bildirir ve o **elem-i şefkate** deva olarak da فَاللّٰهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ (12:64) dedirir." **M:30**

"Sual: Madem Kur'an-ı Hakîm'in feyziyle ve nuruyla en mütemerrid ve müteannid dinsizleri ıslah ve irşad etmeye Kur'anın himmetine güveniyorsun. Hem bilfiil de yapıyorsun. Neden senin yakınında bulunan bu mütecavizleri çağırıp irşad etmiyorsun?

Elcevab: Usûl-ü şeriatın kaide-i mühimmesindendir: اَلرَّاضِى بِالضَّرَرِ لاَ يُنْظَرُ لَهُ Yani: "Bilerek zarara razı olana **şefkat** edip lehinde bakılmaz." İşte ben çendan Kur'an-ı Hakîm'in kuvvetine istinaden dava ediyorum ki: "**Çok alçak olmamak** ve **yılan gibi dalalet zehirini serpmekle telezzüz etmemek** şartıyla, en mütemerrid bir dinsizi, birkaç saat zarfında **ikna etmezsem de**, **ilzam** etmeye hazırım." Fakat nihayet derecede alçaklığa düşmüş bir vicdan ki, **bilerek dinini dünyaya satar** ve **bilerek** hakikat elmaslarını pis, muzır şişe parçalarına mübadele eder derecede münafıklığa girmiş insan suretindeki **yılanlara** hakaiki söylemek; hakaike karşı bir hürmetsizliktir. كَتَعْلِيقِ الدُّرِّ فِى اَعْنَاقِ الْبَقَرِ darb-ı meseli gibi oluyor. Çünki bu işleri yapanlar, kaç defa hakikatı Risale-i Nur'dan işittiler. Ve bilerek, hakikatları zındıka dalaletlerine karşı çürütmek istiyorlar. Böyleler, yılan gibi zehirden lezzet alıyorlar."**M:362**

Bu manada hizmet dairesinde nifak cereyanının tahrikiyle hücumlar yaptırılır. Hz. Üstad diyor:

"İnsandaki tenbellik ve tenperverlik ve vazifedarlık damarından istifade eder. Evet şeytan-ı ins ve cinnî her cihette hücum ederler. Arkadaşlarımızdan metin kalbli, sadakatı kuvvetli, niyeti ihlaslı, himmeti âlî gördükleri vakit başka noktalardan hücum ederler. Şöyle ki:

İşimize sekte ve hizmetimize fütur vermek için, onların tenbelliklerinden ve tenperverliklerinden ve vazifedarlıklarından istifade ederler. Onlar, öyle desiselerle onları hizmet-i Kur'aniyeden alıkoyuyorlar ki; haberleri olmadan bir kısmına fazla iş buluyorlar, tâ ki hizmet-i Kur'aniyeye vakit bulmasın. Bir kısmına da, dünyanın cazibedar şeylerini gösteriyorlar ki; hevesi uyanıp, hizmete karşı bir gaflet gelsin ve hâkeza...

Bu hücum yolları uzun çeker. Bu uzunlukta kısa keserek, dikkatli fehminize havale ederiz.

Ey kardeşlerim! Dikkat ediniz: Vazifeniz kudsiyedir, hizmetiniz ulvîdir. Herbir saatiniz, bir gün ibadet hükmüne geçebilecek bir kıymettedir. Biliniz ki, elinizden kaçmasın!..." **M:426**

Evet, şer cereyanı çok sinsi ve perde altında kalarak dairedeki garazkâr enaniyet hastalariyle gürültüler yaptırıp hizmet dairesini dağıtırlar. Hadiste Süfyaniyetin Muhasarasından bahsedilir. Yani, günün lisaniyle ambargo tabir edilir. Yani hizmet dairesinden bazılarını dağıtmak yani,

"İslâmiyet ve Kur'an aleyhindeki hariçteki cereyanlar elbette dâhilde bazılarını bulmuşlar ki; Kur'an lehinde cidden çalışanları uçurmak, kaçırmak, evham vermek gibi propagandalarla hakikî fedakâr olmayan veya dünya ile ve fazla dostlar ile alâkadar olanları evhamlandırıyorlar" **Em:56**

"Risale-i Nur'un en mühim bir esası **şefkat** olmasından, nisa taifesi **şefkat** kahramanları bulunmaları cihetiyle daha ziyade Risale-i Nur'la fıtraten alâkadardırlar. Ve lillahilhamd, bu fıtrî alâkadarlık çok yerlerde hissediliyor. Bu **şefkatteki** fedakârlık, hakikî bir ihlası ve mukabelesiz bir fedakârlık manasını ifade ettiğinden, şimdi bu zamanda pek çok ehemmiyeti var. Evet bir vâlide veledini tehlikeden kurtarmak için hiçbir ücret istemeden ruhunu feda etmesi ve hakikî bir ihlas ile vazife-i fıtriyesi itibariyle kendini evlâdına kurban etmesi gösteriyor ki; hanımlarda gayet yüksek bir kahramanlık var. Bu kahramanlığın inkişafı ile; hem hayat-ı dünyeviyesini, hem hayat-ı ebediyesini onunla kurtarabilir. Fakat bazı fena cereyanlarla, o kuvvetli ve kıymetdar seciye inkişaf etmez veyahut sû'-i istimal edilir. Yüzer nümunelerinden bir küçük nümunesi şudur: O **şefkatli** vâlide, çocuğunun hayat-ı dünyeviyede tehlikeye girmemesi, istifade ve fayda görmesi için her fedakârlığı nazara alır, onu öyle terbiye eder. "Oğlum paşa olsun" diye bütün malını verir; hâfız mektebinden alır, Avrupa'ya gönderir. Fakat o çocuğun hayat-ı ebediyesi tehlikeye girdiğini düşünmüyor ve dünya hapsinden kurtarmağa çalışıyor, Cehennem hapsine düşmesini nazara almıyor. Fıtrî **şefkatin** tam zıddı olarak o masum çocuğunu, âhirette şefaatçı olmak lâzım gelirken davacı ediyor. O çocuk, "Niçin benim imanımı takviye etmeden bu helâketime sebebiyet verdin?" diye şekva edecek. Dünyada da terbiye-i İslâmiyeyi tam almadığı için, vâlidesinin hârika **şefkatının** hakkına karşı lâyıkıyla mukabele edemez, belki de çok kusur eder. Eğer hakikî **şefkat** sû'-i istimal edilmeyerek, bîçare veledini haps-i ebedî olan Cehennem'den ve **i'dam-ı ebedî olan dalalet içinde ölmekten** kurtarmaya o **şefkat** sırrı ile çalışsa; o veledin **bütün ettiği hasenatının** bir misli, vâlidesinin defter-i a'maline geçeceğinden, vâlidesinin vefatından sonra her vakit hasenatları ile **ruhuna nurlar yetiştirdiği** gibi, âhirette de değil davacı olmak, bütün ruh u canı ile şefaatçı olup ebedî hayatta ona mübarek bir evlâd olur." **L:199**

"Ezcümle; meslek ve meşrebimin **dört esas**ından en mühimi olan **şefkat** etmek ve Risale-i Nur'un da en büyük hakikatı olan acımak ve merhamet etmeyi, o vâlidemin **şefkatlı** fiil ve halinden ve o **manevî dersler**inden aldığımı yakînen görüyorum. Evet bu hakikî ihlas ile hakikî bir fedakârlık taşıyan vâlidelik **şefkati** sû'-i istimal edilip, masum çocuğunun elmas hazinesi hükmünde olan âhiretini düşünmeyerek, muvakkat fâni şişeler hükmünde olan dünyaya o çocuğun masum yüzünü çevirmek ve bu şekilde ona **şefkat** göstermek, o **şefkatı** sû'-i istimal etmektir.

Evet kadınların **şefkat** cihetiyle bu kahramanlıklarını hiçbir ücret ve hiçbir mukabele istemeyerek, hiçbir faide-i şahsiye, hiçbir gösteriş manası olmayarak ruhunu feda ettiklerine, o **şefkatın** küçücük bir nümunesini taşıyan bir tavuğun yavrusunu kurtarmak için arslana saldırması ve ruhunu feda etmesi isbat ediyor.

Şimdi terbiye-i İslâmiyeden ve a'mal-i uhreviyeden en kıymetli ve en lüzumlu esas, ihlastır. Bu çeşit **şefkatteki** kahramanlıkta o hakikî ihlas bulunuyor.

Eğer bu iki nokta o mübarek taifede **inkişafa başlasa**, daire-i İslâmiyede pek büyük bir saadete medar olur. Halbuki erkeklerin kahramanlıkları mukabelesiz olamıyor; belki, yüz

cihette mukabele istiyorlar. Hiç olmazsa şan ü şeref istiyorlar. Fakat maatteessüf bîçare mübarek taife-i nisaiye, zalim erkeklerinin şerlerinden ve tahakkümlerinden kurtulmak için, başka bir tarzda, za'fiyetten ve acizden gelen başka bir nevide riyakârlığa giriyorlar." **L:200**

"Hem Risale-i Nur'un hizmetine zarar veren veya hizmette kusur edenlere aynı zamanında gelen **şefkat veya hiddet tokatlarının** yüzer vukuatları tam tamına tevafukları tesadüfî olmadığı gibi, Risale-i Nur'a hüsn-ü hizmet edenlerin hemen hemen bilâistisna maişetinde vüs'at ve bereket ve kalbinde meserret ve rahat görmelerinin binler hâdiseleri dahi tesadüfî olamaz." **Ş:324**

"**Şefkat-i insaniye**, merhamet-i Rabbaniyenin bir cilvesi olduğundan; elbette rahmetin derecesinden aşmamak ve Rahmeten-lil-âlemîn Zât'ın (A.S.M.) **mertebe-i şefkatinden** taşmamak gerektir. Eğer aşsa ve taşsa o **şefkat**, elbette merhamet ve **şefkat** değildir; belki dalalete ve ilhada sirayet eden bir maraz-ı ruhî ve bir sekam-ı kalbîdir.

Meselâ: Kâfir ve münafıkların Cehennem'de yanmalarını ve azab ve cihad gibi hâdiseleri kendi **şefkatine** sığıştırmamak ve tevile sapmak; Kur'anın ve edyan-ı semaviyenin bir kısm-ı azîmini inkâr ve tekzib olduğu gibi, bir zulm-ü azîm ve gayet derecede bir merhametsizliktir. Çünki masum hayvanları parçalayan canavarlara himayetkârane **şefkat** etmek, o bîçare hayvanlara şedid bir gadir ve vahşi bir vicdansızlıktır. Ve binler müslümanların hayat-ı ebediyelerini mahveden ve yüzer ehl-i imanın sû'-i akibetine ve müdhiş günahlara sevkeden adamlara **şefkatkârane** tarafdar olmak ve merhametkârane cezadan kurtulmalarına dua etmek, elbette o mazlum ehl-i imana dehşetli bir merhametsizlik ve şeni' bir gadirdir.

Risale-i Nur'da kat'iyyetle isbat edilmiş ki; küfür ve dalalet, kâinata büyük bir tahkir ve mevcudata bir zulm-ü azîmdir ve rahmetin ref'ine ve âfâtın nüzulüne vesiledir. Hattâ deniz dibinde balıklar, canilerden şekva ederler ki; "İstirahatımızın selbine sebeb oldular" diye rivayet-i sahiha vardır. O halde kâfirin azab çekmesine acıyıp **şefkat** eden adam, **şefkate** lâyık hadsiz masumlara acımıyor ve **şefkat** etmeyip ve hadsiz merhametsizlik ediyor demektir. Yalnız bu var ki, müstehaklara âfât geldiği zaman masumlar da yanarlar, onlara acımamak olmuyor. Fakat canilerin cezalarından zarar gören mazlumların hakkında gizli bir merhamet var." **K:75**

"Sual: Neden fedakâr, yüksek bir **şefkatı** taşıyan vâlide; bu zamanda veledinin malından irsiyet almasından mahrum edildi? Kader müsaade eyledi?

Gelen cevab şu: Vâlideler bu asırda, bir aşılama suretinde **şefkatlerini** yanlış bir tarzda sarfetmeleridir ki; evlâdım şan, şeref, rütbe, memuriyet kazansın diye, bütün kuvvetleriyle evlâdlarını dünyaya, mekteblere sevkediyorlar. Hattâ mütedeyyin de olsa, Kur'anî ilimlerin okumasından çekip dünya ile bağlarlar. İşte bu **şefkatin** bu yanlışından, kader bu mahrumiyete mahkûm etti." **K:264**

"**Yedinci Mes'ele:** Rivayette var ki: "Süfyan büyük bir âlim olacak, ilim ile dalalete düşer. Ve çok âlimler ona tâbi' olacaklar."

Vel'ilmu indallah, bunun bir tevili şudur ki: Başka padişahlar gibi ya kuvvet ve kudret veya kabile ve aşiret veya cesaret ve servet gibi vasıta-i saltanat olmadığı halde, zekâvetiyle ve fenniyle ve siyasî ilmiyle o mevkii kazanır ve aklıyla çok âlimlerin akıllarını teshir eder, etrafında fetvacı yapar. Ve çok muallimleri kendine tarafdar eder ve din derslerinden tecerrüd eden maarifi rehber edip tamimine şiddetle çalışır, demektir." **Ş:585**

Bu hükmün menfi cereyanın gençliği ifsad etmek maksadı bulunduğuna, okuma mecburiyetini 5'den 8'e ve liseye kadar çıkartılması isbat eder. Halbuki hür rejimde hukuk mantığı ile bakılınca, okuyup okumamağa kanunen müdahele edilmez. Ancak gerekiyorsa devlet teşvik ve teshilat gösterir. Bir hadiste şöyle buyuruluyor:

يَأْتِى عَلَىالنَّاسِ زَمَانٌ يُشَارِكُهُمُ الشَّيَاطِينُ فِى اَوْلَادِهِمْ

قِيلَ اَوْ كَائِنٌ ذَالِكَ يَارَسُولَ اللّٰهِ قَالَ : نَعَمْ *

قَالُوا وَكَيْفَ نَعْرِفُ اَوْلَادَنَا مِنْ اَوْلَادِهِمْ؟ قَالَ: بِقِلَّةِ الْحَيَاءِ *

"İnsanlar üzerine bir zaman gelecek, şeytanlar onların evladlarına ortak olacaklar. (Buradaki "şeytan"ın mânası, münafik insî şeytanlara da bakar.)

Denildi ki: Bu da olacak mı yâ Resulallah? Buyurdu ki: Evet.

Dediler ki: Bizim evladlarımızı, onların evladlarından nasıl ayırd edeceğiz?

Buyurdu ki: Haya ve merhamet azlığından anlaşılacak."([1])" İpa p.166

"Arkadaş! Masum bir insana veya hayvanlara gelen felâketlerde, musibetlerde, beşer fehminin **anlayamadığı** bazı esbab ve hikmetler vardır. Yalnız **meşiet-i İlahiyenin düsturlarını hâvi şeriat-ı fıtriye ahkâmı, aklın vücuduna tâbi değildir** ki, aklı olmayan bir şeye tatbik edilmesin. **O şeriatın hikmetleri kalb, his, istidada bakar**. Bunlardan husule gelen fiillere, o şeriatın hükümleri tatbik ile tecziye edilir. Meselâ: Bir çocuk, eline aldığı bir kuş veya bir sineği öldürse, şeriat-ı fıtriyenin ahkâmından olan **hiss-i şefkate** muhalefet etmiş olur. İşte bu muhalefetten dolayı, düşüp başı kırılırsa müstehak olur. Çünki bu musibet, o muhalefete cezadır. Veya dişi bir kaplan, öz evlâdlarına olan **şiddet-i şefkat** ve himayeyi nazara almayarak, zavallı ceylanın yavrucuğunu parçalayarak yavrularına rızık yapar. Sonra bir avcı tarafından öldürülür. İşte **hiss-i şefkat** ve himayeye muhalefet ettiğinden, ceylana yaptığı aynı musibete maruz kalır.

İhtar: Kaplan gibi hayvanların helâl rızıkları, ölü hayvanlardır. Sağ hayvanları öldürüp rızık yapmak, **şeriat-ı fıtriyece haramdır**." **Ms:74**

"Ey Habib-i Şefik ve ey Şefik-i Habib! Ey Said-i Mecid ve ey Mecid-i Said! Rahmet-i İlahiyenin en latifi, en zarifi, en lezizi olan muhabbet ve **şefkatine** bakınız. O muhabbet ve **şefkati**, firak-ı ebedî ve hicran-ı lâyezalî ile karşıladığınız takdirde; vicdan, hayal ve ruh ne hale gireceklerdir. O muhabbet ve o **şefkat** en büyük, en tatlı bir nimet iken, en azîm bir musibete, bir belaya inkılab eder. Acaba göz önünde bilbedahe görünen rahmet-i İlahiye, firak-ı ebedînin muhabbet ve **şefkat** aleyhine hücum etmesine müsaade eder mi? (Vallahi hâyır!..) لاَ وَاللّٰه Ancak o rahmetin şe'nindendir ki, firak-ı ebedîyi hicran-ı lâyezalîye, hicran-ı lâyezalîyi firak-ı ebedîye ve adem-i mutlakı da her ikisine musallat eder ki, o firakların, o hicranların kökleri ortadan kalksın." **İ:55**

Evet, cennet olmazsa, cehennem tazib etmez. Sti:115 p1 de

"**Sual:** Pekâlâ o ebedî ceza hikmete muvafiktır, kabul ettik. Amma merhamet ve **şefkat-i İlahiyeye** ne diyorsun?

Cevab: Azizim! O kâfir hakkında iki ihtimal var. O kâfir, ya ademe gidecektir veya daimî bir azab içinde mevcud kalacaktır. Vücudun velev Cehennem'de olsun, ademden daha hayırlı olduğu vicdanî bir hükümdür. Zira adem, şerr-i mahz olduğu gibi, bütün musibet ve masiyetlerin de merciidir. Vücud ise velev Cehennem de olsa, hayr-ı mahzdır. Maahaza kâfirin meskeni Cehennem'dir ve ebedî olarak orada kalacaktır.

[1] R.E. sh:504

Fakat kâfir, kendi ameliyle bu duruma kesb-i istihkak etmiş ise de, amelinin cezasını çektikten sonra, ateş ile bir nev' ülfet peyda eder ve evvelki şiddetlerden âzade olur. O kâfirlerin dünyada yaptıkları a'mal-i hayriyelerine mükâfaten, şu merhamet-i İlahiyeye mazhar olduklarına dair işarat-ı hadîsiye vardır.

Maahaza cinayetin lekesini izale veya hacaletini tahfif veyahut icra-yı adalete iştiyak için cezayı hüsn-ü rıza ile kabul etmek, ruhun fıtrî olan şe'nidir. Evet dünyada çok namus sahibleri, cinayetlerinin hicabından kurtulmak için, kendilerine cezanın tatbikini istemişlerdir ve isteyenler de vardır." **İ:81**

"İşte ey birader!.. Mütenevvi olan nimetlerden yalnız muhabbet ve aşk ve **şefkate** dikkat et. Sonra da, firak-ı ebedî ve hicran-ı lâyezâlîyi nazara al! Nasıl o muhabbet, en büyük musibet olur! Demek hicran-ı ebedî, muhabbete karşı çıkamaz. İşte saadet-i ebediye, o firak-ı ebediyeye öyle bir tokat vuracak ki, adem-âbâd hiçâhiçe atacaktır." **Mu:169**

Yani bu alem-i kevn ü fesada zıdların mübarezesinden alınan ve hakikatların ve yüksek sıfatların varlığı ve kıymetlerinin hakiki manada hissedilip anlaşılması ve ebedilik dairesinde, tesbit edilmesi gibi hikmetler hükmediyor. Bu sırlı hakikatı, Niyaz-i Mısrî şöyle ifade ediyor:

"İşte bunun için, şimdi çektiği bütün zahmetler rahmet, yaptığı hizmetler hikmet olmuş. Celali yüzünden cemalini de gösterip, âlem, bir gülzar-ı kemal bulmuştur.

"Lütf u kahrı şey-i vâhid bilmeyen çekti azab,
Ol azabdan kurtulup sultan olan anlar bizi."

Niyazi-i Mısrî gibi diyen bu tercüman, her şeyi hoş görerek, katreyi umman, âdemi insan ve nurunu âleme sultan eylemiştir." **E:84**

Bu hakikatleri anlayanların nazarında bu kâinat bütün ahval ve şuunatiyle sürekli film çekme sahnesi olarak görünür. Bu sır içindir ki cevşenin 40. Ukdesinde edneke ve ebkâ: güldüren ve ağlatan diye esma-i ilahiye nazara verilir ve aynı uktede ve cevşenin bazı yerlerinde aynı sırra dikkat çekilir. Keza Mevlana Celaleddinden de yaşanarak hissedilen şu sır nakledilir.

"Hem üstadlarımdan Mevlâna Celaleddin'in nefsine dediği gibi dedim:

اُو گُفْت اَلسْتُ و تُو گُفْتِی بَلَی شُکْرِ بَلَی چِیسْت کَشِیدَنْ بَلاَ سِرِّ بَلاَ

چِیسْت کِه یَعْنِی مَنَمْ حَلْقَه زَنِ دَرگَهِ فَقْر و فَنَا

O vakit nefsim dahi: "Evet evet.. acz ve tevekkül ile, fakr ve iltica ile nur kapısı açılır, zulmetler dağılır. "Elhamdülillahi alâ nur-il iman ve-l İslâm" dedi. Meşhur Hikem-i Atâiye'nin şu fıkrası:

مَاذَا وَجَدَ مَنْ فَقَدَهُ وَ مَاذَا فَقَدَ مَنْ وَجَدهُ

Yani: "Cenab-ı Hakk'ı bulan, neyi kaybeder? Ve Onu kaybeden, neyi kazanır?"

Yani: "Onu bulan herşey'i bulur; Onu bulmayan hiçbir şey bulmaz, bulsa da başına bela bulur." ne derece âlî bir hakikat olduğunu gördüm ve طُوبَى لِلْغُرَبَاءِ hadîsinin sırrını anladım, şükrettim." **M:25**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ŞERİAT

Şeriat kelimesi hakkında tefsirde şu bilgi veriliyor:

«"Şir'a, Şeria, Meşrea", lügatta bir ırmak veya herhangi bir su menbaından su içmek veya almak için girilen yol demektir. Bunda, insanların hayat-ı ebediyeye ve saadet-i hakikiyeye ulaşması için Allah Teala'nın vaz' u teklif ettiği ahkâm-ı mahsusaya ve **mezheb-i müstakime** bil'istiare ıtlak edilmiştir ki, din demektir. Ya kapalı birşeyi yarıp açmak ve beyan etmek manasına (şer') masdarından veya bir şeye duhul manasına (Şuru') dan alınmıştır.» **(ElmalıTefsiri.sh:1697)**

«Şeriat, din lisanında: Cenab-ı Hakk'ın, kulları için vazetmiş olduğu dinî, dünyevî ahkâmının hey'et-i mecmuasıdır. Bu itibarla şeriat: Din ile müradif olup, hem **ahkâm-ı asliye** denilen itikadiyatı, hem **ahkâm-ı fer'iye-i ameliye** denilen ibadet, ahlâk ve muamelatı ihtiva eder.

Şeriat, umumi manasına nazaran bir Peygamber-i Zişan tarafından tebliğ edilmiş kanun-u İlahî demektir. Ahkâm-ı Şer'iye denilince bundan kanun-u İlahî hükümleri manasını anlamak lâzımdır. Ve bununla asıl Kur'ana, Hadise, İcmaa sarahaten müstenid olan hükümler kasdedilmiş olur.» **(Hukuk- İslamiye Kamusu. ci:1,sh:20)**

Risale-i Nurda şeri'attan ehemmiyetle ve tekraren bahsedilir. Risale-i Nurdan tesbit edilen şer'at tabirinin az bir kısmı şöyledir:

"..... mezheb-i hak olan **Ehl-i Sünnet ve Cemaat** derler ki: "Cenab-ı Hak bir şeye **emreder, sonra hasen olur**. **Nehyeder, sonra kabih olur**. Demek emir ile güzellik, nehy ile çirkinlik tahakkuk eder. **Hüsün ve kubh mükellefin ıttılaına bakar** ve ona göre takarrür eder. Şu hüsün ve kubh ise, surî ve dünyaya bakan yüzünde değil, belki âhirete bakan yüzdedir." **S:277**

Yani şeri'atın esası emir ve nehy-i ilahiyeye dayanır. Yani beşerî anlayışların ortaya koydukları hükümler, şeriat olamaz. Evet,

"Üç nokta-i nazar, şu zamanın içtihadatını arziye yapar, semavîlikten çıkarıyor. Halbuki **Şeriat** semaviyedir ve **içtihadat-ı Şer'iye** dahi, onun **ahkâm-ı mestûresini izhar** ettiğinden semaviyedirler.

Birincisi: Bir hükmün hikmeti ayrıdır, illeti ayrıdır. Hikmet ve maslahat ise; tercihe sebebdir, **îcaba icada medar değildir**. **İllet ise**, vücuduna medardır. Meselâ: Seferde namaz kasredilir, iki rek'at kılınır. Şu ruhsat-ı şer'iyenin illeti seferdir, hikmeti ise meşakkattir. Sefer bulunsa, meşakkat hiç olmasa da namaz kasredilir. Çünki illet var. Fakat sefer bulunmasa, yüz meşakkat bulunsa, namazın kasredilmesine illet olamaz. İşte şu hakikatın aksine olarak, şu zamanın nazarı ise, **maslahat ve hikmeti illet yerine ikame** edip ona göre hükmediyor. Elbette böyle içtihadat arziyedir, semavî değildir." **S:482**

"**İkincisi:** Şu **zamanın nazarı, evvelâ ve bizzât saadet-i dünyeviyeye bakıyor** ve ahkâmları ona tevcih ediyor. Halbuki **Şeriatın** nazarı ise, evvelâ ve bizzât saadet-i uhreviyeye bakar, ikinci derecede -**âhirete vesile olmak dolayısıyla**- dünyanın saadetine nazar eder.

Demek şu zamanın nazarı, **ruh-u Şeriattan** yabanidir. Öyle ise, **Seriat** namına içtihad edemez.

Üçüncüsü: اِنَّ الضَّرُورَاتِ تُبِيحُ الْمَحْظُورَاتِ kaidesi, yani "Zaruret, haramı helâl derecesine getirir." İşte şu kaide ise, küllî değil. Zaruret eğer haram yoluyla olmamış ise, haramı helâl etmeye sebebiyet verir. Yoksa **sû'-i ihtiyarıyla, gayr-ı meşru sebeblerle zaruret olmuş ise, haramı helâl edemez,** ruhsatlı ahkâmlara medar olamaz, özür teşkil edemez. Meselâ: Bir adam sû'-i ihtiyarıyla, haram bir tarzda kendini sarhoş etse; tasarrufatı, ülema-i **Şeriatça** aleyhinde caridir, mazur sayılmaz. Tatlik etse, talakı vaki' olur. Bir cinayet etse, ceza görür. Fakat sû'-i ihtiyarıyla olmazsa, talak vaki' olmaz, ceza da görmez. Hem meselâ, bir içki mübtelası zaruret derecesinde mübtela olsa da, diyemez ki: "Zarurettir, bana helâldir."

İşte şu zamanda zaruret derecesine geçen ve insanları mübtela eden bir beliyye-i âmme suretine giren çok umûrlar vardır ki; sû'-i ihtiyardan, gayr-ı meşru meyillerden ve **haram muamelelerden** tevellüd ettiklerinden, ruhsatlı ahkâmlara medar olup, haramı helâl etmeye medar olamazlar. Halbuki şu zamanın ehl-i içtihadı, o zaruratı ahkâm-ı şer'iyeye medar yaptıklarından, **içtihadları arziyedir, heveſîdir, felsefîdir, semavî olamaz, şer'î değil**. Halbuki semavat ve arzın Hâlıkının ahkâm-ı İlahiyesinde tasarruf ve ibadının ibadatına müdahale ve o Hâlıkın **izn-i manevîsi olmazsa**; o tasarruf o müdahale merduddur." **S:482**

Bu kısımda geçen "haram muameleler" hayli çoktur. Mesela en basitinden bir örnek şudur: mesela bir müşteriye satılan şeydeki kusur müşteriden gizli tutulursa bu satış haram olur.

"Asırlara göre **şeriatlar** değişir. Belki bir asırda, kavimlere göre ayrı ayrı **şeriatlar**, peygamberler gelebilir ve gelmiştir. Hâtem-ül Enbiya'dan sonra **şeriat-ı kübrası**, her asırda, her kavme kâfi geldiğinden, muhtelif **şeriatlara** ihtiyaç kalmamıştır. Fakat teferruatta, bir derece ayrı ayrı mezheblere ihtiyaç kalmıştır. Evet nasılki mevsimlerin değişmesiyle elbiseler değişir, mizaçlara göre ilâçlar tebeddül eder. Öyle de, asırlara göre **şeriatlar** değişir, milletlerin istidadına göre ahkâm tahavvül eder. Çünki ahkâm-ı şer'iyenin teferruat kısmı, ahval-i beşeriyeye bakar. Ona göre gelir, ilâç olur. Enbiya-yı salife zamanında, tabakat-ı beşeriye birbirinden çok uzak ve seciyeleri hem bir derece kaba, hem şiddetli ve efkârca ibtidaî ve bedeviyete yakın olduğundan, o zamandaki **şeriatlar**, onların haline muvafık bir tarzda ayrı ayrı gelmiştir. Hattâ bir kıt'ada bir asırda, ayrı ayrı peygamberler ve **şeriatlar** bulunurmuş. Sonra âhirzaman Peygamberinin gelmesiyle, insanlar güya ibtidaî derecesinden, idadiye derecesine terakki ettiğinden, çok inkılabat ve ihtilatat ile akvam-ı beşeriye birtek ders alacak, birtek muallimi dinleyecek, birtek **şeriatla** amel edecek vaziyete geldiğinden, ayrı ayrı **şeriata** ihtiyaç kalmamıştır, ayrı ayrı muallime de lüzum görülmemiştir. Fakat tamamen bir seviyeye gelmediğinden ve bir tarz-ı hayat-ı içtimaiye de giymediğinden, mezhebler taaddüd etmiştir. Eğer beşerin ekseriyet-i mutlakası bir mekteb-i âlînin talebesi gibi, bir tarz-ı hayat-ı içtimaiyeyi giyse, bir seviyeye girse; o vakit mezhebler tevhid edilebilir. Fakat bu hal-i âlem, o hale müsaade etmediği gibi, mezahib de bir olmaz." **S:485**

"Hem o bürhan-ı Hak ve sirac-ı hakikat, öyle bir din ve **şeriat** göstermiştir ki; iki cihanın saadetini temin edecek **desatiri** câmi'dir. Ve câmi' olmakla beraber, **kâinatın hakaikını** ve vezaifini ve Hâlık-ı Kâinat'ın esmasını ve sıfâtını, kemal-i hakkaniyetle beyan etmiştir. İşte o İslâmiyet ve **şeriat**, öyle bir tarzda muhit ve mükemmeldir ve öyle bir surette kâinatı kendiyle beraber tarif eder ki, onun mahiyetine dikkat eden elbette anlar ki; o din, bu güzel kâinatı yapan zâtın, o kâinatı kendiyle beraber tarif edecek bir beyannamesidir ve bir tarifesidir. Nasılki bir sarayın ustası, o saraya münasib bir tarife yapar. Kendini vasıflarıyla göstermek için, bir tarife kaleme alır; öyle de: Din ve **şeriat-ı Muhammediyede (A.S.M.)** öyle bir ihata, bir ulviyet, bir hakkaniyet görünüyor ki; kâinatı halk ve tedbir edenin

kaleminden çıktığını gösterir. Ve o kâinatı güzelce tanzim eden kim ise, şu dini güzelce tanzim eden yine odur. Evet o nizam-ı ekmel, elbette bu nazm-ı ecmeli ister." **M:193**

"Evet garb üleması ve feylesofları itiraf ve ikrar etmişler ki: "İslâmiyetin kanunları, yüksek bir tarzda âlemin ıslahına kâfidir."

Hem Külliyet-ül Hukuk Kongresinin cem'iyetinde, bütün hukukiyyunun toplandığı o kongrede 1927 senesinde onun reisi feylesof üstad Shebol demiş ki: "Muhammed'in (A.S.M.) beşeriyete intisabıyla bütün beşeriyet muhakkak iftihar eder. Çünki o zât ümmi olmasıyla beraber, onüç asır evvel öyle bir **şeriat** getirmiş ki; biz Avrupalılar iki bin sene sonra onun kıymetine ve hakikatine yetişsek, en mes'ud, en saadetli oluruz." **M:215**

"…..Divan-ı Harb-i Örfî'de, mahkemedeki paşaların "Sen de mürtecisin, **şeriat** istemişsin" diye suallerine karşı, i'dama beş para kıymet vermeyip, cevaben: Eğer meşrutiyet bir fırkanın istibdadından ibaret ise, bütün cinn ve ins şahid olsun ki; ben mürteciyim ve **şeriatın** birtek mes'elesine ruhumu feda etmeğe hazırım diyen ve o büyük zabitleri hayretle takdire sevkedip, i'damını beklerken beraetine karar verdikleri ve tahliye olup dönerken, onlara teşekkür etmeyerek: "Zalimler için yaşasın Cehennem" diye yolda bağıran….." **Ş:449**

Celadet-i imaniyenin bir kerameti

"Dünkü gün yanıma gelen mühim bir resmî memura böyle söyledim ki: Eski Said'in sergüzeşte-i hayatından hârika üç vakıa, şimdi tahakkuk etmiş ki, ileride çıkacak Risale-i Nur'un kerameti imiş. Şöyle ki:

31 Mart Hâdisesi'nde Hareket Ordusu'nun Başkumandanı Mahmud Şevket Paşa bana karşı fazla hiddetli iken ve Divan-ı Harb-i Örfî'de beni muhakeme ettikleri gün, onbeş adam karşımda darağacında asılı bir vaziyette Divan-ı Harb-i Örfî Reisi Hurşid Paşa benden sordu: "Sen **şeriatı** istedin mi? İşte **şeriatı** isteyenler böyle asılırlar." Ben de: "**Şeriatın** bir mes'elesine bin ruhum olsa feda ederim." dediğim halde ve beni mahkûm etmeye pek çok esbab -muhbirlerin iftiralarıyla- varken, benim müstesna bir surette müttefikan beraetime karar vermeleri;……." **E:245** **manidar ve ibretli bir hadise**

"Ey insan! Senin vücudunun sahasında yapılan fiiller ve işlerden senin yed-i ihtiyarında bulunan, ancak binde bir nisbetindedir. Bâki kalan Mâlik-ül Mülk'e aittir. Binaenaleyh kendi kuvvetine göre yük al. Yoksa altında ezilirsin. Kıl kadar bir şuur ile, büyük taşları kaldırmak teşebbüsünde bulunma. Mâlikinin izni olmaksızın Onun mülküne el uzatma. Binaenaleyh gafletle, kendi hesabına bir iş yaptığın zaman, haddini tecavüz etme. Eğer Mâlikin hesabına olursa istediğin şeyi al ve yap. Fakat izin ve meşiet ve emri dairesinde olmak şartıyla. İzin ve meşietini de **şeriatından** öğrenirsin." **Ms:82**

Ayette geçen " يَنْقُضُونَ : Örülmüş kalın bir şeridi açıp dağıtmak manasını ifade eden

"nakz" tabiri, yüksek bir üslûba işarettir. Sanki Cenab-ı Hakk'ın ahdi; meşiet, hikmet, inayetin ipleriyle örülmüş nuranî bir şerittir ki, ezelden ebede kadar uzanmıştır. Bu nuranî şerit, kâinatta **nizam-ı umumî** şeklinde tecelli ederek silsilelerini kâinatın enva'ına dağıtır iken, en acib silsilesini nev'-i beşere uzatmıştır ve ruh-u beşerde pek çok **istidad** ve **kabiliyetlerin** tohumlarını ekmiştir. Fakat o istidadların terbiyesini ve neticesini cüz'-i ihtiyarînin eline vermiştir. O cüz'-i ihtiyarînin yuları da **şeriatın ve delail-i nakliyenin** eline verilmiştir. Binaenaleyh Cenab-ı Hakk'ın ahdini bozmamak ve îfa etmek, ancak o istidadları lâyık ve münasib yerlerine sarfetmekle olur. Ahdin nakzı ise, bozmak ve parçalamaktan ibarettir. Meselâ: Bazı enbiyaya iman ve tasdik, bazılarını inkâr ve tekzib; bazı hükümleri kabul, bazılarını red; bazı âyetleri tahsin, bazılarını kabih ve çirkin görmek gibi. Zira böylece yapılan nakz-ı ahd; nazmı, nizamı, intizamı ihlâl eder, bozar." **İ:173**

"Bak ey birader! Fünun ve ulûmun zübde-i hakikiyesi berahin-i akliye üzerine müesses olan diyanet ve **şeriat-ı İslâmiye** öyle fünunları tazammun etmiştir. Ezcümle: Fenn-i tehzib-i ruh ve riyazet-ül kalb ve terbiyet-ül vicdan ve tedbir-ül cesed ve tedvir-ül menzil ve siyaset-ül medeniye ve nizamat-ül âlem ve fenn-ül hukuk ve saire... Lüzum görülen yerlerde tafsil ve lüzum olmayan veya ezhanın veya zamanın müstaid ve müsaid olmadığı yerlerde birer fezleke ile kavaid-i esasiyeyi vaz' ederek tenmiye ve tefri'ini ukûlün meşveret ve istinbatatına havale etmiştir ki; bu fununun mecmuuna değil, belki ekalline onüç asır terakkiden sonra en medenî yerlerde en hârika zekâ ile mevsuf olanlar, tâkat-ı beşerin haricinde -bahusus o zamanda- olduğunu tasdikten vicdan-ı munsıfane seni menedemiyor.

İşte fazl odur ki; a'da ona şehadet ede. Yeni Dünya'nın en meşhur feylesofu olan Carlayl, Almanya'nın meşhur bir hakîminden ve rical-i siyasiyesinden naklen diyor ki: "O tedkikatından sonra kendi kendine sual ederek demiş: İslâmiyet böyle olursa acaba medeniyet-i hazıra hakaik-i İslâmiyetin dairesinde yaşayabilir mi? Kendisi kendine "Evet" ile cevab veriyor. Şimdiki muhakkikler o daire içinde yaşamaktadırlar. Evvelki feylesof dahi diyor ki: Hakaik-i İslâmiyet çıktıkları zaman; ateş-i cevval gibi hatabın parçalarına benzeyen sair efkâr ve edyanı bel' etti. Hem de hakkı vardır. Zira başkaların safsatiyatından birşey çıkmaz, ilââhirihî...

Evet onüç asırdan beri o kadar dehşetli müsademata karşı hakaikını muhafaza etmiştir. Belki bu müsademe, keşmekeş; hakikat-ı İslâmiyetin omuzu üstünden türab-ı hafayı terkik ve tahfif ediyor. Neam, vücud ve hal-i âlem buna şahiddir." **Mu:155**

"..... bütün nev'-i beşerin saadetine tekeffül eden bir **şeriatı** ki: O **şeriat**, fünun-u hakikiye ve ulûm-u İlahiyenin zübdesi olarak istidad-ı beşerin nümüvvü derecesinde tevessü' edip iki âlemde semere vererek ahval-i beşeri güya bir meclis-i vâhid, bir zaman-ı vâhidin ehli gibi tanzim eden öyle bir adaleti tesis eder. Eğer o **şeriatın** nevamisinden sual edersen ki: Nereden geliyorsunuz? Ve nereye gideceksiniz? Sana şöyle cevab verecekler ki: Biz kelâm-ı ezelîden gelmişiz. Nev'-i beşerin selâmeti için ebedin yolunda refakat için ebede gideceğiz. Şu dünya-yı fâniyeyi kestikten sonra, bizim surî olan irtibatımız kesilirse de; daima maneviyatımız beşerin rehberi ve gıda-yı ruhanîsidir." **Mu:157**

"Şeriat ikidir:

Birincisi: Âlem-i asgar olan insanın ef'al ve ahvalini tanzim eden ve sıfat-ı kelâmdan gelen bildiğimiz **şeriattır**.
İkincisi: İnsan-ı ekber olan âlemin harekât ve sekenatını tanzim eden, sıfat-ı iradeden gelen **şeriat-ı kübra-yı fıtriyedir** ki; bazan yanlış olarak "tabiat" tesmiye edilir. Melaike bir ümmet-i azîmedir ki, sıfat-ı iradeden gelen ve **şeriat-ı fıtriye** denilen evamir-i tekviniyesinin hamelesi ve mümessili ve mütemessilleridirler." **H:131**

"**Şeriat-ı Garra** Kelâm-ı Ezelî'den geldiğinden ebede gidecektir. Zira şecere-i meyl-ül istikmal-i âlemin dalı olan insandaki meyl-üt terakkinin mahsul ve semeresi olan istidadın telahuk-u efkârla hasıl olan netaicinin teşerrüb ve tegaddi ile büyümesi nisbetinde, **Şeriat-ı Garra** aynen maddî zîhayat gibi tevessü' ve intibak edeceğinden ezelden gelip ebede gideceğine bürhan-ı bahirdir. Asr-ı Saadet olan sadr-ı evvelin hürriyet ve adalet ve müsavatı bahusus o zamanda delil-i kat'îdir ki, **Şeriat-ı Garra** müsavatı ve adaleti ve hakikî hürriyeti cemi' revabıt ve levazımatıyla câmi'dir. İmam-ı Ömer (R.A.), İmam-ı Ali (R.A.) ve Salahaddin-i Eyyubî âsârı bu müddeaya delil-i alenîdir." **D:76**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ŞEYTAN

Şeytan kelimesinin tahlili hakkında bir tefsirde şu bilgi veriliyor:

"Eimme-i lügatın beyanına göre şeytan kelimesi mefhum nokta-i nazarından bir mana-yı vasfîyi haizdir. Ve bunun iştikakında iki kavl vardır. Birisi Sibeveyh'in dediği gibi uzaklık manasına شطن maddesinden فَيعالَ veznindedir ki baid, uzak demektir. Filvaki şeytan da haktan uzaktır. Ondan da uzaklaşmak lâzım gelir. Diğeri ihtirak veya butlan manasına شيط maddesinden فعلان vezninde olmasıdır ki, yanmış ve batıl demektir. Filvaki şeytan da böyledir. Bu surette kelime alem olmadığı için münsarif olmuştur." **(E.T. 238)**

Risale-i Nurda şeytan hakkında geçen bazı bahisler vardır. Burada en az bir kısmı bahsedilecek. Şöyle ki:

"Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm, cin ve **şeytanları** ve ervah-ı habiseyi **teshir edip**, şerlerini men ve **umûr-u nâfiada istihdam** etmeyi ifade eden şu âyetler: مُقَرَّنِينَ فِى ٱلأَصْفَادِ (38:38) ilâ âhir...

وَ مِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ وَ يَعْمَلُونَ عَمَلاً دُونَ ذٰلِكَ (21:82) ilâ âhir... âyetiyle diyor ki: **Yerin, insandan sonra, zîşuur olarak en mühim sekenesi olan cin**, insana hizmetkâr olabilir. Onlarla **temas edilebilir**. **Şeytanlar** da düşmanlığı bırakmaya mecbur olup, ister istemez hizmet edebilirler ki, Cenab-ı Hakk'ın evamirine müsahhar olan bir abdine, onları müsahhar etmiştir. Cenab-ı Hak manen şu âyetin lisan-ı remziyle der ki: Ey insan! Bana itaat eden bir abdime cin ve **şeytanları** ve şerirlerini itaat ettiriyorum. Sen de benim emrime müsahhar olsan, çok mevcudat, hattâ cin ve **şeytan** dahi sana müsahhar olabilirler."

İşte beşerin, san'at ve fennin imtizacından süzülen, maddî ve manevî fevkalâde hassasiyetinden tezahür eden **ispirtizma** gibi **celb-i ervah** ve **cinlerle muhabereyi** şu âyet, en nihayet hududunu çiziyor ve en faideli suretlerini tayin ediyor ve ona yolu dahi açıyor. Fakat şimdiki gibi; bazan kendine emvat namını veren cinlere ve **şeytanlara** ve ervah-ı habiseye müsahhar ve maskara olup oyuncak olmak değil, belki tılsımat-ı Kur'aniye ile onları teshir etmektir, şerlerinden kurtulmaktır." **S:258**

"İşte kâinattaki **şerlerin**, **zararların**, **beliyyelerin** ve **şeytanların** ve **muzırların** halk ve icadları, şer ve çirkin değildir; çünki çok netaic-i mühimme için halkolunmuşlardır. Meselâ: Melaikelere **şeytanlar** musallat olmadıkları için, terakkiyatları yoktur; makamları sabittir, tebeddül etmez. Keza hayvanatın dahi, **şeytanlar** musallat olmadıkları için, mertebeleri sabittir, nâkıstır. Âlem-i insaniyette ise meratib-i terakkiyat ve tedenniyat nihayetsizdir. Nemrudlardan, firavunlardan tut, tâ **sıddıkîn-i evliya** ve enbiyaya kadar gayet uzun bir mesafe-i terakki var.

"Eğer sual etseniz ki: Bi'set-i enbiya ile beraber **şeytanların** vücudundan ekser insanlar kâfir oluyor, küfre gidiyor, zarar görüyor. "El-hükmü lil-ekser" kaidesince, ekser ondan şer görse, o vakit halk-ı şer şerdir, hattâ bi'set-i enbiya dahi rahmet değil denilebilir?

Elcevab: Kemmiyetin, keyfiyete nisbeten ehemmiyeti yok. Asıl ekseriyet, keyfiyete bakar. Meselâ: **Yüz hurma çekirdeği** bulunsa, toprak altına konup su verilmezse ve muamele-i kimyeviye görmezse ve bir mücahede-i hayatiyeye mazhar olmazsa, yüz para kıymetinde yüz çekirdek olur. Fakat su verildiği ve mücahede-i hayatiyeye maruz kaldığı vakit, sû'-i mizacından sekseni bozulsa, yirmisi meyvedar yirmi hurma ağacı olsa, diyebilir misin ki "Suyu vermek şer oldu, ekserisini bozdu"? Elbette diyemezsin. Çünki o yirmi, yirmi bin hükmüne geçti. Sekseni kaybeden, yirmi bini kazanan, zarar etmez; şer olmaz. Hem meselâ: Tavus kuşunun **yüz yumurtası** bulunsa, yumurta itibariyle beşyüz kuruş eder. Fakat o yüz yumurta üstünde tavus oturtulsa, sekseni bozulsa; yirmisi, yirmi tavus kuşu olsa, denilebilir mi ki: "Çok zarar oldu, bu muamele şer oldu, bu kuluçkaya kapanmak çirkin oldu, şer oldu"? Hâyır öyle değil, belki hayırdır. Çünki o tavus milleti ve o yumurta taifesi, dörtyüz kuruş fiatında bulunan seksen yumurtayı kaybedip, seksen lira kıymetinde yirmi tavus kuşu kazandı.

İşte nev'-i beşer **bi'set-i enbiya** ile, **sırr-ı teklif** ile, **mücahede** ile, **şeytanlarla muharebe ile** kazandıkları **yüzbinlerle enbiya** ve **milyonlarla evliya** ve **milyarlarla asfiya** gibi âlem-i insaniyetin güneşleri, ayları ve yıldızları mukabilinde; **kemmiyetçe kesretli**, **keyfiyetçe ehemmiyetsiz hayvanat-ı muzırra nev'inden** olan **küffarı** ve **münafıkları** kaybetti." **M:44**

Cinnî ve insî şeytanların ve münafıkların, ittifak ederek hizmet merkezine tecavüzleri, umum zaman ve mekânlara bakan külli bir düstur olarak düşünmeli. Çünkü geçmişe ait hadiselerin bahsinde külli düsturlar hikmete uygun düşmez. Şöyle ki:

"Ehl-i siyer ve hadîs, müttefikan haber veriyorlar ki: Kureyş kabilesi, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ı öldürtmek için, kat'î ittifak ettiler. Hattâ insan suretine girmiş bir **şeytanın** tedbiriyle, Kureyş içine fitne düşmemek için, her kabileden lâakal bir adam içinde bulunup, ikiyüze yakın, Ebu Cehil ve Ebu Leheb'in taht-ı hükmünde olarak, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın hane-i saadetini bastılar. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın yanında Hazret-i Ali vardı. Ona dedi: "Sen bu gece benim yatağımda yat." Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm beklemiş, tâ Kureyş gelmiş, bütün hanenin etrafını tutmuşlar. O vakit çıktı, bir parça toprak başlarına attı. Hiç birisi onu görmedi, içlerinden çıktı gitti. Gâr-ı Hira'da iki güvercin ve bir örümcek, bütün Kureyş'e karşı ona nöbetdar olup, muhafaza ettiler." **M:158**

İşte Kur'anda ve hadiste bildirilen böyle hadiselere Risale-i Nur külli düsturlar olarak baktırır.

Sual: Hizbullah olan ehl-i hidayet, başta Enbiya ve onların başında Fahr-i Âlem Aleyhissalâtü Vesselâm, o kadar inayet ve rahmet-i İlahiye ve imdad-ı Sübhaniyeye mazhar oldukları halde, neden çok defa **hizb-üş şeytan** olan ehl-i dalalete mağlub olmuşlar? Hem Hâtem-ül Enbiya'nın güneş gibi parlak nübüvvet ve risaleti ve iksir-i a'zam gibi tesirli i'caz-ı Kur'anî vasıtasıyla irşadı ve cazibe-i umumiye-i kâinattan daha cazibedar hakaik-i Kur'aniyenin komşuluğunda ve yakınında olan Medine münafıklarının dalalette ısrarları ve hidayete girmemeleri ne içindir ve hikmeti nedir?

Elcevab: Bu iki şık müdhiş sualin halli için, derince bir esas beyan etmek lâzım gelir. Şöyle ki:

Şu kâinat Hâlık-ı Zülcelalinin hem **cemalî**, hem **celalî** iki kısım esması bulunduğundan ve o cemalî ve celalî isimler, hükümlerini ayrı ayrı cilvelerle göstermek iktiza ettiklerinden, Hâlık-ı Zülcelal kâinatta ezdadı birbirine mezcedip birbirine mukabil getirip ve birbirine mütecaviz ve müdafi' bir vaziyet verip, hikmetli ve menfaattar bir nevi **mübareze** suretine

getirip, ondan zıdları birbirinin hududuna geçirip ihtilafat ve tegayyürat meydana getirmekle kâinatı kanun-u tegayyür ve tahavvül ve düstur-u terakki ve tekâmüle tâbi' kıldığı için; o şecere-i hilkatın câmi' bir semeresi olan insan nev'inde o kanun-u mübarezeyi daha acib bir şekle getirip **bütün terakkiyat-ı insaniyeye medar** bir mücahede kapısını açıp, **hizbullaha** karşı meydana çıkabilmek için **hizb-üş şeytana** bazı cihazat vermiş.

İşte bu sırr-ı dakik içindir ki, enbiyalar çok defa ehl-i dalalete karşı mağlub oluyor. Ve gayet za'f u aczde olan dalalet ehli, manen gayet kuvvetli olan ehl-i hakka muvakkaten galib oluyorlar ve mukavemet ediyorlar. Bu acib mukavemetin sırr-ı hikmeti şudur ki: Dalalette ve küfürde hem adem ve terk var ki, pek kolaydır, hareket istemez. Hem tahrib var ki, çok sehildir ve âsandır; az bir hareket yeter. Hem tecavüz var ki, az bir amel ile çoklarına zarar verip, ihafe noktasında ve firavuniyet cihetinden onlara bir makam kazandırır. Hem akibeti görmeyen ve hazır zevke mübtela olan insandaki **nebatî** ve **hayvanî** kuvvelerin tatmini, telezzüzü, hürriyeti vardır ki, akıl ve kalb gibi letaif-i insaniyeyi insaniyetkârane ve akibet-endişane olan vazifelerinden vazgeçiriyorlar. Ehl-i hidayet ve başta ehl-i nübüvvet ve başta Habib-u Rabb-il Âlemîn olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın meslek-i kudsîsi, hem vücudî, hem sübutî, hem tamir, hem hareket, hem hududda istikamet, hem akibeti düşünmek, hem ubudiyet, hem nefs-i emmarenin firavuniyetini, serbestliğini kırmak gibi esasat-ı mühimme bulunduğundandır ki, Medine-i Münevvere'de bulunan o zamanın münafıkları, o parlak güneşe karşı yarasa kuşu gibi gözlerini yumup, o cazibe-i azîmeye karşı **şeytanî** bir kuvve-i dafiaya kapılıp, dalalette kalmışlar." **L:80**

"İnsan küçük bir âlem olduğu gibi, âlem dahi büyük bir insandır. Bu küçük insan, o büyük insanın bir fihristesi ve hülâsasıdır. İnsanda bulunan nümunelerin büyük asılları, insan-ı ekberde bizzarure bulunacaktır. Meselâ: Nasılki insanda kuvve-i hâfızanın vücudu, âlemde Levh-i Mahfuz'un vücuduna kat'î delildir. Öyle de: İnsanda kalbin bir köşesinde **lümme-i şeytaniye** denilen bir âlet-i vesvese ve kuvve-i vâhimenin telkinatıyla konuşan bir **şeytanî** lisan ve ifsad edilen kuvve-i vâhime, küçük bir **şeytan** hükmüne geçtiğini ve sahiblerinin ihtiyarına zıd ve arzusuna muhalif hareket ettiklerini hissen ve hadsen herkes nefsinde görmesi, âlemde büyük **şeytanların** vücuduna kat'î bir delildir.

Ve bu **lümme-i şeytaniye** ve şu kuvve-i vâhime, bir kulak ve bir dil olduklarından, ona üfleyen ve bunu konuşturan haricî bir şahs-ı şerirenin vücudunu ihsas ederler." **L:83**

İnsanın hayat-ı içtimaiyesini ifsad eden bir **desise-i şeytaniye** şudur ki: Bir mü'minin bir tek seyyiesiyle, bütün hasenatını örter. **Şeytanın** bu desisesini dinleyen insafsızlar, mü'mine adavet ederler. Halbuki Cenab-ı Hak haşirde adalet-i mutlaka ile mizan-ı ekberinde a'mal-i mükellefîni tarttığı zaman, hasenatı seyyiata galibiyeti, mağlubiyeti noktasında hükmeyler. Hem seyyiatın esbabı çok ve vücudları kolay olduğundan, bazan bir tek hasene ile çok seyyiatını örter. Demek bu dünyada, o adalet-i İlahiye noktasında muamele gerektir. Eğer bir adamın iyilikleri fenalıklarına kemmiyeten veya keyfiyeten ziyade gelse, o adam muhabbete ve hürmete müstehaktır. Belki kıymetdar bir tek hasene ile, çok seyyiatına nazar-ı afv ile bakmak lâzımdır. Halbuki insan, fıtratındaki zulüm damarıyla, **şeytanın** telkiniyle, bir zâtın yüz hasenatını bir tek seyyie yüzünden unutur, mü'min kardeşine adavet eder, günahlara girer. Nasıl bir sinek kanadı göz üstüne bırakılsa; bir dağı setreder, göstermez. Öyle de insan **garaz damarıyla**, sinek kanadı kadar bir seyyie ile dağ gibi hasenatı örter, unutur; mü'min kardeşine adavet eder, insanların hayat-ı içtimaiyesinde bir **fesad âleti** olur." **L:88**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ŞİRK

Allah'a ortak koşmak ki en büyük bir zulümdür ve Allah'ı inkârdır. Şirkin envaı vardır. Mesela: tabiat şirki, esbab şirki, gizli şirk gibi şirkler var.

"Meselâ: Felsefeye temas eden bazı cümleler, "Mürur-u zamanla kabuk bağlamış, sonra toprağa inkılab etmiş, sonra nebatat husule gelmiş, sonra hayvanat vücuda gelmiş" gibi tabirler, icad ve hilkat-i İlahî noktasında felsefîdir ki, Risale-i Nur'un san'at ve icad-ı İlahî cihetindeki beyanatına münasib düşmüyor." **E:176**

Evet, "Hubb-u cahtan gelen şöhretperestlik saikasıyla ve şan ü şeref perdesi altında teveccüh-ü ammeyi kazanmak, nazar-ı dikkati kendine celbetmekle enaniyeti okşamak ve nefs-i emmareye bir makam vermektir ki, en mühim bir maraz-ı ruhî olduğu gibi "**şirk-i hafî"** tabir edilen **riyakârlığa**, hodfüruşluğa kapı açar, ihlası zedeler." **L:165**

Keza, "İnsanların en büyük zulümlerinden biri de şudur ki: Büyük bir cemaatin mesaisine terettüb eden hasenatı intac eden semeratı, bir şahsa isnad ve ona malederler. Bu zulümde bir **şirk-i hafî** vardır. Çünki bir cemaatin cüz-i ihtiyarisiyle kesbettikleri mahsulatı bir şahsa atfetmek, o şahsın icad derecesinde hârikulâde bir kudrete malik olduğuna delalet eder. Hatta eski Yunanîlerin ve Vesenîlerin ilaheleri, böyle zalimane tasavvurat-ı şeytaniyenin mahsulüdür." **Ms:87**

"Enaniyetten neş'et eden **şirk-i hafi** katılaştığı zaman, **esbab şirkine** inkılab eder. Bu da devam ederse, küfre tahavvül eder. Bu dahi devam ederse, **ta'tile** yani Hâliksızlığa incirar eder." **Ms:185**

"Madem hakikat budur. Ve madem herşey nihayet derecede hem kıymetdar, hem san'atlı, hem manidar, hem kuvvetli görünüyor, gözümüzle görüyoruz. Elbette tevhid yolundan başka yol yoktur ve olamaz. Eğer olsa, bütün mevcudatı değiştirmek ve dünyayı ademe boşaltıp, yeniden ehemmiyetsiz müzahrefatla doldurmak lâzım gelecek. Tâ ki, şirke yol açılabilsin." **Ş:26**

Ve keza "Kelime-i Tevhid'in tekrar ile zikrine devam etmek, kalbi pek çok şeylere bağlayan bağları, ipleri kırmak içindir. Ve nefsin tapacak derecede sanem ittihaz ettiği mahbublardan yüzünü çevirtmektir. Maahaza, zâkir olan zatta bulunan hasse ve latifelerin ayrı ayrı tevhidlerin olduğuna işaret olduğu gibi; onların da onlara münasib **serikleriyle** olan alâkalarını kesmek içindir." **Ms:88**

Hem "**Şirk** ve küfür cinayeti, kâinatın bütün kemâlatına ve ulvi hukuklarına ve kudsi hakikatlarına bir tecavüz olduğu cihetledir ki, ehl-i **şirk** ve küfre karşı kâinat kızıyor ve semavat ve arz hiddet ediyor ve onların mahvına anasır ittifak edip, kavm-i Nuh (Aleyhisselâm) ve Âd ve Semud ve Firavun gibi ehl-i **şirki** boğuyor, gark ediyor. **(67:8)** تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ âyetinin sırrıyla Cehennem dahi ehl-i **şirk** ve küfre öyle kızıyor ve kızışıyor ki, parçalanmak derecesine geliyor." **Ş:12**

"Ve madem herşey nihayet derecede hem kıymetdar, hem sanatlı, hem manidar, hem

kuvvetli görünüyor, gözümüzle görüyoruz. Elbette tevhid yolundan başka yol yoktur ve olamaz. Eğer olsa, bütün mevcudatı değiştirmek ve dünyayı ademe boşaltıp, yeniden ehemmiyetsiz müzahrafatla doldurmak lâzım gelecek. Ta ki, **şirke** yol açılabilsin." **Ş:24**

"Ey nefis! Eğer takva ve amel-i salih ile Hâlikını razı etti isen, halkın rızasını tahsile lüzum yoktur; o kâfidir. Eğer halk da Allah'ın hesabına rıza ve muhabbet gösterirlerse, iyidir. Şayet onlarınki dünya hesabına olursa kıymeti yoktur. Çünki onlar da senin gibi âciz kullardır. Maahaza ikinci şıkkı takib etmekte **şirk-i hafi** olduğu gibi, tahsili de mümkün değildir. Evet bir maslahat için sultana müracaat eden adam, sultanı irza etmiş ise, o iş görülür. Etmemiş ise halkın iltimasıyla çok zahmet olur. Maamafih, yine sultanın izni lâzımdır.İzni de rızasına mütevakkıftır." **Ms:185**

Allah'ı sever gibi, **endadı**, yani tagutları yani putlaştırılmış kişileri sevmenin, yani onların anlayınış ve yaşayışlarına bağlı kalmanın **şirk** olduğunu beyan eden şu ayet:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ

أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ ءَامَنُوٓا أَشَدُّ حُبًّا

لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوٓا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ

الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ (2: 165)

Bu ayetin tefsirinde şöyle deniliyor: "Vahdaniyet ve kudret-i İlahiye bu kadar âyat-ı fiiliye ve kavliyesiyle zahir ve bahir iken, buna karşı insanlardan bazıları vardır ki, Allah'a karşı denkler nazirler tutarlar ki onları Allah gibi severler. Emirlerine, yasaklarına, arzularına itaat ederler de Allah'a isyan ederler. Şüphe yok ki böyle yapmak, gerek Allah'ı inkâr ederek olsun ve gerek olmasın, mana-yı uluhiyette onları Allah'a ortak yapmaktır."

Bir âyette de şirk hakkında şöyle buyuruluyor:

وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللّٰهِ اِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُونَ (12:106)"

"Ve **ekseri Allah'a iman etmez, ancak müşrik olarak ederler.** Uluhiyeti büsbütün nefy ü inkâr etmeseler de, açık veya gizli bir şirk karıştırmadan Allah'a da inanmazlar. Halis tevhid ile iman etmez, **Allah'dan başkasına da ma'budluk payesi verir**, masivaya taparlar."**(Elmalı Tefsir: sh. 2932)**

İnandığı gibi hareket etmeyiş, iki yüzlülük etmek. İbadeti ve beğenilen iyi şeyleri, gösteriş ve kendini beğendirmek için yapmak gibi riya sayılan tavır ve hareketlere, **Keşf-ül Hafa, hadis no:1401 de, şirk-i asgar** deniyor.

Hz. Lokman'ın oğluna birinci nasihatı, Allah'a şirk koşmamaktır. Şirk, avamî bir anlayışta olduğu gibi, yalnız Allah'tan başka ilahları kabul etmek değildir. Bu tarz bir şirk, daha çok geçmiş asırlarda yaygındı. Şimdi ise müsbet ilim perdesi altında, icadı esbaba ve tabiata isnad etmek şeklinde tezahür eden bir şirk çeşidi vardır ki; hayat ve dünya hâdiselerinin izahı hep buna istinad ettirilmektedir. Kur'anda "Hiçbir şeyi Allah'a şerik yapmayınız" mealinde olan (4:36) (6:151) ve emsali âyetlerde; uluhiyette şirk koşmaktan başka, rububiyette, icadatta da tabiat ve esbab şirkleri, hatta Allah'ın gönderdiği ahkâm ile beşerdeki hâkimiyetini ilga ederek şahıs veya zümre hâkimiyeti şirklerine kadar şirkin çok nevileri olduğu hatırlatılarak mü'minler ikaz edilir.

Evet, tabiat ve esbab şirki, müsbet ilim ve fen namı altında gizlenebildiğinden, çok kimseler

aldanabilmekte ve farkına varmamaktadırlar. Nitekim bir rivayette mealen: "**Şirk**, ümmetimde, düz taşta karanlık gecede karıncaların gezinişinden daha gizlidir" diye ümmet ikaz edilmiştir. **(Ramüz-ül Ehadis. Sh. 215)**

"İnsanlar üzerine bir zaman gelecek ki, onların hepsi Kur'an okur, ibadete çalışırlar ve ehl-i bid'atla da meşgul olurlar. Lâkin bilmedikleri cihetten müşrik olurlar ve okumalarına ve ilimlerine bedel rızık alırlar ve dünyayı din karşılığında yerler. İşte bunlar, kör deccalin avanesi olacaklardır." [1]

Diğer bir rivayet de mealen şöyledir: "İnsanlar üzerine bir zaman gelir ki, adamın imanı soyulur da haberi olmaz. Halbuki o, gömleğinin soyulduğu gibi soyulmuştur.[2] " **İpa 3884/1.p**

Mekteblerde okutulan derslerde mevhum tabiat kanunlarını hakiki müessirmiş gibi gösteren bir tarz-ı ifade kullanılması da, masum gençlerin dimağlarına ve ruhlarına -haberleri olmadan- esbabperestlik ve tabiatperestlik şirkini telkin eder. Çocuklarından mesul olan ebeveyn, bu manevi tehlikeye karşı ciddi olarak tedbirleri almaları lazımdır.

[1] R.E. shfa:504
[2] R.E. shfa:503

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ŞÖHRET

İnsanlar arasında nam kazanma ve meşhur olmak ve meşhur olmak isteği. Kişi şöhret istemediği halde meşhur olursa, zararsız olduğu halde fakat kişinin şöhret istemesi, kötü ahlak sayılır diye risalelerde kısmen ifade edilir.

Evet Hz. Üstad diyor: "Ey fahre meftun, **şöhrete** mübtela, medhe düşkün, hodbinlikte bîhemta sersem nefsim! Eğer binler meyve veren incirin menşei olan küçücük bir çekirdeği ve yüz salkım ona takılan üzümün siyah kurucuk çubuğu; bütün o meyveleri, o salkımları kendi hünerleri olduğu ve onlardan istifade edenler o çubuğa, o çekirdeğe medh ve hürmet etmek lâzım olduğu, hak bir dava ise; senin dahi sana yüklenen nimetler için fahre, gurura belki bir hakkın var. Halbuki sen, daim zemme müstehaksın. Zira o çekirdek ve o çubuk gibi değilsin. Senin bir cüz'-i ihtiyarın bulunmakla, o nimetlerin kıymetlerini fahrin ile tenkis ediyorsun. Gururunla tahrib ediyorsun ve küfranınla ibtal ediyorsun ve temellükle gasbediyorsun. Senin vazifen fahr değil, şükürdür. Sana lâyık olan **şöhret** değil, tevazudur, hacalettir." **S:230**

"Şeytan-ı ins, şeytan-ı cinnîden aldığı derse binaen; hizb-ül Kur'anın fedakâr hâdimlerini hubb-u câh vasıtasıyla aldatmak ve o kudsî hizmetten ve o manevî ulvî cihaddan vazgeçirmek istiyorlar. Şöyle ki:

İnsanda, ekseriyet itibariyle hubb-u câh denilen **hırs-ı şöhret** ve hodfüruşluk ve şan ü şeref denilen riyakârane halklara görünmek ve nazar-ı âmmede mevki sahibi olmağa, ehl-i dünyanın her ferdinde cüz'î-küllî arzu vardır. Hattâ o arzu için, hayatını feda eder derecesinde **şöhretperestlik** hissi onu sevkeder. Ehl-i âhiret için bu his gayet tehlikelidir, ehl-i dünya için de gayet dağdağalıdır; çok ahlâk-ı seyyienin de menşeidir ve insanların da en zaîf damarıdır. Yani: Bir insanı yakalamak ve kendine çekmek; onun o hissini okşamakla kendine bağlar, hem onun ile onu mağlub eder. Kardeşlerim hakkında en ziyade korktuğum, bunların bu zaîf damarından ehl-i ilhadın istifade etmek ihtimalidir. Bu hal beni çok düşündürüyor. Hakikî olmayan bazı bîçare dostlarımı o suretle çektiler, manen onları tehlikeye attılar." **M:412**

Evet, bilhassa hizmet dairesinde şöhret arzusu ile aldanan ve aldatılanlar, hizmete zarar getireceği gibi manevi mesuliyeti de çok büyük olur. Hem cemaatın bölünmesine de sebebiyet verir. Fakat bu duruma kader cihetiyle bakılınca, kaderin elemesi görünür. Yani samimi ihlası kıranlar hakkında Lem'alarda şu beyan var:

"Samimî ihlası kıran adam, bu hılletin gayet yüksek kulesinin başından sukut eder. Gayet derin bir çukura düşmek ihtimali var. Ortada tutunacak yer bulamaz.

Evet yol iki görünüyor. Cadde-i Kübra-yı Kur'aniye olan şu mesleğimizden şimdi ayrılanlar, bize düşman olan dinsizlik kuvvetine bilmeyerek yardım etmek ihtimali var. İnşâallah Risale-i Nur yoluyla Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın daire-i kudsiyesine girenler; daima nura, ihlasa, imana kuvvet verecekler ve öyle çukurlara sukut etmeyeceklerdir." **L:162**

Hem, "Eğer bilerek bu ihlası kırsanız, onların tokadını yersiniz. Onuncu Lem'adaki şefkat tokatlarını tahattur ediniz. Böyle manevî kahramanları arkanızda zahîr, başınızda üstad bulmak isterseniz وَ يُؤْثِرُونَ عَلَى اَنْفُسِهِمْ (59:9) sırrıyla ihlas-ı tâmmı kazanınız." **L:162**

Hz. Üstad diyor: "Ben kendim mükerreren müşahede etmişim ki: Yüzde on ehl-i fesad yüzde doksan ehl-i salahı mağlub ediyordu. Hayretle merak ettim, tedkik ederek kat'iyyen anladım ki: O galebe kuvvetten, kudretten gelmiyor, belki **fesaddan** ve **alçaklıktan** ve **tahribden** ve **ehl-i hakkın ihtilafından** istifade etmesinden ve içlerine **ihtilaf atmaktan** ve **zaîf damarları tutmaktan** ve **aşılamaktan** ve **hissiyat-ı nefsaniyeyi ve ağraz-ı şahsiyeyi** tahrik etmekten ve insanın mahiyetinde muzır madenler hükmünde bulunan **fena istidadları işlettirmekten** ve şan ü şeref namıyla riyakârane **nefsin firavuniyetini okşamaktan** ve vicdansızca tahribatlarından herkes korkmasından geliyor. Ve o misillü şeytanî desiseler vasıtasıyla muvakkaten ehl-i hakka galebe ederler. Fakat وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ sırrıyla, اَلْحَقُّ يَعْلُو وَلاَ يُعْلَى عَلَيْهِ düsturuyla: Onların o muvakkat gelebeleri, menfaat cihetinden onlar için ehemmiyetsiz olmakla beraber, Cehennem'i kendilerine ve Cennet'i ehl-i hakka kazandırmalarına sebebdir.

İşte dalalette, iktidarsızlar muktedir görünmeleri ve ehemmiyetsizler **şöhret kazanmaları** içindir ki, hodfüruş, **şöhretperest,** riyakâr insanlar ve az bir şeyle iktidarlarını göstermek ve ihafe ve ızrar cihetinden bir mevki kazanmak için ehl-i hakka muhalefet vaziyetine girerler. Tâ görünsün ve nazar-ı dikkat ona celbolunsun. Ve iktidar ve kudretle değil, belki terk ve ataletle sebebiyet verdiği tahribat ona isnad edilip, ondan bahsedilsin. Nasılki böyle **şöhret** divanelerinden birisi, namazgâhı telvis etmiş, tâ herkes ondan bahsetsin. Hattâ ondan lanetle de bahsedilmiş de, **şöhretperestlik** damarı kendisine bu lanetli **şöhreti** hoş göstermiş diye darb-ı mesel olmuş." **L:86**

"**İhlası kıran ikinci mani:** Hubb-u câhtan gelen **şöhretperestlik** saikasıyla ve şan ü şeref perdesi altında teveccüh-ü âmmeyi kazanmak, nazar-ı dikkati kendine celbetmekle enaniyeti okşamak ve nefs-i emmareye bir makam vermektir ki, en mühim bir maraz-ı ruhî olduğu gibi "**şirk-i hafî**" tabir edilen riyakârlığa, hodfüruşluğa kapı açar, ihlası zedeler.

"Ey kardeşlerim! Kur'an-ı Hakîm'in hizmetindeki mesleğimiz **hakikat** ve **uhuvvet** olduğu ve uhuvvetin sırrı; şahsiyetini kardeşler içinde fânî edip [(Haşiye)], onların nefislerini kendi nefsine tercih etmek" olduğundan, mabeynimizde bu nevi hubb-u câhtan gelen rekabet tesir etmemek gerektir. Çünki mesleğimize **bütün bütün münafîdir**. Madem kardeşlerin şerefi umumiyetle her ferde ait olabilir; o büyük şeref-i manevîyi, şahsî, hodfüruşane, rekabetkârane, cüz'î bir şerefe ve **şöhrete** feda etmek; Risale-i Nur şakirdlerinden yüz derece uzak olduğu ümidindeyim. Evet Risale-i Nur şakirdlerinin **kalbi**, **aklı**, **ruhu**; böyle aşağı, zararlı, süflî şeylere tenezzül etmez. Fakat herkeste nefs-i emmare bulunur. Bazı da hissiyat-ı nefsiye damarlara ilişir. Bir derece hükmünü; kalb, akıl ve ruhun rağmına olarak icra eder. Sizlerin kalb ve ruh ve aklınızı ittiham etmem. Risale-i Nur'un verdiği tesire binaen itimad ediyorum. Fakat **nefs** ve **heva** ve **hiss** ve **vehim** bazan aldatıyorlar. Onun için, bazan şiddetli ikaz olunuyorsunuz. Bu şiddet, nefs ve heva ve hiss ve vehme bakıyor; ihtiyatlı davranınız."**L:166**

"Bediüzzaman Said Nursî bütün hayatında, şan ve **şöhretten**, hürmetten kaçmış ve insanlardan istiğna etmiştir. Arabî bir eserinde, **şöhret hakkında** diyor ki:

"**Şöhret**, ayn-ı riyadır ve kalbi öldüren zehirli bir baldır. İnsanı, insanlara abd ve köle yapar. Yani, nam ve **şöhret isteyen** adam; halklara kendini beğendirmek, sevdirmek için,

---

[(Haşiye)]**:** Evet bahtiyar odur ki; kevser-i Kur'anîden süzülen tatlı, büyük bir havuzu kazanmak için, bir buz parçası nev'indeki şahsiyetini ve enaniyetini o havuz içine atıp eritendir.

insanlara riyakârlık, dalkavukluk yapar. Tasannu'kâr tavırlar takınır. O bela ve musibete düşersen اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ de." **Ms:83**

"**Hırs-ı şöhret,** hubb-u cah, makam sahibi olmak, emsaline tefevvuk etmek gibi hisler ve insanlara iyi görünmek, tasannu'kârane haddinden fazla kendine ehemmiyet verdirmek ve tekellüfkârane lâyık olmadığı yüksek makamlarda görünmek tarzını takınmak ile riya eder. Risale-i Nur şakirdleri ene'yi nahnü'ye tebdil ettikleri, yani enaniyeti bırakıp, Risale-i Nur dairesinin şahs-ı manevisinin hesabına çalışması, **ben yerine biz demeleri** ve ehl-i tarikatın "fena fişşeyh" ve "fena firresul" ve nefs-i emmareyi öldürmek gibi riyadan kurtaran vasıtaların bu zamanda birisi de "fena fil-ihvan" yani şahsiyetini kardeşlerinin şahs-ı manevisi içinde eritip öyle davrandığı için, inşaallah ehl-i hakikatın riyadan kurtulmaları gibi, bu sır ile onlarda kurtulurlar." **K:184**

Üstad, **şöhretten** fiilen ve hâlen bu kadar kaçmasına rağmen, her ne hikmetse, insanlar âdeta bir sevk-i İlahî varmış gibi, istimdadkârane ona koşmuşlardır ve ona akın etmektedirler. Ve onun mahz-ı hak olan bu kudsî seciyesi, Risale-i Nur gibi cihanşümul bir esere hâdim olmuştur..." **Ko:31**

"Acib bir riyakârlık olan şöhretperestlik ve cazibedar bir hodfüruşluk olan tarihlere şa'şaalı geçmek ve insanlara iyi görünmek ise, Nur'un bir esası ve mesleği olan ihlasa zıddır ve münafidir." **E:195**

Hatta bir hadisin bir cümlesinde: غَامِضٌ فِى النَّاسِ [1] yani, insanlar içinde, cemiyette şöhrete koşmayıp, gizli kalan, gıbta edilecek kişiler ve hafif-ül haz diye vasıflanır.

[1] İ.M. hadis: 4ll7

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ŞÛRA

Görüşme ve istişare meclisi. Meşveret için yapılan toplantı. Şûra, istişare, meşveret, müşavere kelimeleri de aynı manayı ifade eder.

Şûra, dinin esasat ve müsellematın haricinde ve daha çok icraata ait mes'elelerde ve <u>şer'î usulüne göre</u> ve <u>ihtisas heyeti arasında</u> yapılır. İlim ehli olmayan halkın şûra heyetinde fikir beyan etmesi caiz olmaz.

"Müşavere, şivar, meşvüre, meşvere, meşûre kelimeleri de danışıp işaret almak, yani rey almak demektir. Toplanıp meşveret eden cemaate de "Şûra" denilir ki bu da esasen öbürleri gibi, masdardır." **(E.T.1213)**

Hakiki ve samimi şûra, İslam kardeşliğini yani uhuvveti kuvvetlendirir. İttihad-ı islama vesile olur.

Bir hadis-i şerifte de: مَا تَشَاوَرَ قَوْمٌ قَطُّ اِلاَّ هُدُوا اْلاَرْشَدَ اَمْرِهِمْ

Yani, "Müşavere eden bir kavm her halde işlerinin en doğrusuna muvaffak olur." Buyurulmuştur…" **(E.T. 1215-1217)**

İctimaiyata aid olmasına rağmen Risale-i Nur eserlerinde şûra hakkında bazı beyanlar vardır. Ezcümle:

"Müslümanların hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyedeki saadetlerinin anahtarı, **<u>meşveret-i şer'iyedir.</u>** (42:38) وَاَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ âyet-i kerimesi, şûrayı esas olarak emrediyor. Evet nasılki nev'-i beşerdeki "telahuk-u efkâr" ünvanı altında asırlar ve zamanların **<u>tarih vasıtasıyla</u>** birbiriyle meşvereti, bütün beşeriyetin terakkiyatı ve **<u>fünununun esası</u>** olduğu gibi; en büyük kıt'a olan Asya'nın en geri kalmasının bir sebebi, o **<u>şûra-yı hakikiyeyi</u>** yapmamasıdır. Asya kıt'asının ve istikbalinin keşşafı ve miftahı, şûradır. Yani nasıl ferdler birbiriyle meşveret eder; taifeler, kıt'alar dahi o şûrayı yapmaları lâzımdır ki, üçyüz belki dörtyüz milyon İslâmın ayaklarına konulmuş çeşit çeşit istibdatların kayıtlarını, zincirlerin açacak, dağıtacak, **<u>meşveret-i şer'iye</u>** ile şehamet ve şefkat-i imaniyeden tevellüd eden hürriyet-i şer'iyedir ki, o **<u>hürriyet-i şer'iye</u>**, âdab-ı şer'iye ile süslenip, garb medeniyet-i sefihanesindeki seyyiatı atmaktır. İmandan gelen hürriyet-i şer'iye, iki esası emreder:

اَنْ لاَ يُذَلِّلَ وَلاَ يَتَذَلَّلَ مَنْ كَانَ عَبْدًا لِلّٰهِ لاَ يَكُونُ
عَبْدًا لِلْعِبَادِ وَلاَ يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا اَرْبَابًا مِنْ
دُونِ اللّٰهِ * نَعَمْ اَلْحُرِّيَّةُ الشَّرْعِيَّةُ عَطِيَّةُ الرَّحْمٰنِ

Yani: İman bunu iktiza ediyor ki; tahakküm ve istibdad ile başkasını tezlil etmemek ve zillete düşürmemek ve zalimlere tezellül etmemek. Allah'a hakiki abd olan, başkalara abd olamaz. Birbirinizi -Allah'tan başka- kendinize Rab yapmayınız!... Yani Allah'ı tanımayan;

her şeye, herkese nisbetine göre bir rububiyet tevehhüm eder, başına musallat eder. Evet hürriyet-i şer'iye; Cenab-ı Hakk'ın Rahman, Rahim tecellisiyle bir ihsanıdır ve imanın bir hassasıdır." **H:60**

"Eğer denilse: Neden **şûraya** bu kadar ehemmiyet veriyorsun? Ve beşerin, hususan Asya'nın, hususan İslâmiyet'in hayatı ve terakkisi nasıl **o şûra** ile olabilir?

Elcevab: Nur'un Yirmibirinci Lem'a-i İhlasında izah edildiği gibi; **haklı şûra** ihlas ve tesanüdü netice verdiğinden,üç elif, yüzonbir olduğu gibi, ihlas ve tesanüd-ü hakiki ile üç adam yüz adam kadar millete fayda verebilir. Ve on adamın **hakiki ihlas** ve **tesanüd** ve **meşveretin** sırrı ile, bin adam kadar iş gördüklerini çok vukuat-ı tarihiye bize haber veriyor. Madem beşerin ihtiyacatı hadsiz ve düşmanları nihayetsiz ve kuvveti ve sermayesi pek cüz'î; hususan dinsizlikle canavarlaşmış, tahribatçı, muzır insanların çoğalmasıyla elbette ve elbette o hadsiz düşmanlara ve o nihayetsiz hacetlere karşı, imandan gelen nokta-i istinad ve o nokta-i istimdad ile beraber hayat-ı şahsiye-i insaniyesi dayandığı gibi hayat-ı içtimayesi de yine imanın hakaikından gelen şûra-yı şer'î ile yaşayabilir. O düşmanları durdurur, o hacetlerin teminine yol açar." **H:62**

Şûranın ehemmiyetini ve teşekkülünün elzemiyetini devlet ricaline bildiren Bediüzzaman Hz. şu izahatı veriyor:

وَاَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِى الْاَمْرِ"

* Tarih bize gösteriyor ki, İslâm ne derece dine temessük etmiş ise, terakki etmiş, ne vakit dinde za'f göstermiş ise, tedenni etmiştir. Başka dinde, bilakis kuvveti zamanında vahşet, za'fı zamanında temeddün hasıl olmuştur.

Cumhur-u enbiyanın şarkta bi'seti, Kader-i Ezelî'nin bir remzidir ki, şarkın hissiyatına hâkim dindir. Bu gün âlem-i İslâmdaki tezahürat da gösteriyor ki, âlem-i İslâmı uyandıracak, şu mezelletten kurtaracak yine o histir.

Hem de sabit oldu ki, bu devlet-i İslâmiyeyi bütün öldürücü müsademata rağmen, yine o his muhafaza etmiştir. Bu hususta garba nisbetle ayrı bir hususiyete malikiz. Onlara kıyas edilemeyiz.

Saltanat ve hilafet gayr-ı münfek, müttehid-i bizzattır. Cihet muhteliftir. Binaenaleyh bizim padişahımız, hem sultandır, hem halifedir ve âlem-i İslâmın bayrağıdır. Saltanat itibariyele otuz milyona nezaret ettiği gibi, Hilafet itibariyle üçyüz milyonun mabeynindeki rabıta-i nuraniyenin ma'kes ve istinadgâhı ve mededkârı olmak gerektir. Saltanatı sadaret, Hilafeti meşihat temsil eder.

Sadaret üç mühim şûraya bizzat istinad ediyor, yine kifayet etmiyor. Halbuki böyle inceleşmiş ve çoğalmış münasebat içinde, içtihadattaki müdhiş fevza, efkâr-ı İslâmiyedeki teşettüt, fasid medeniyetin tedahülüyle ahlâktaki müthiş tedenni ile beraber, Meşihat cenahı bir şahsın içtihadına terkedilmiş.

Ferd te'sirat-ı hariciyeye karşı daha az mukavimdir. Te'sirat-ı hariciyeye kapılmakla, çok ahkâm-ı diniye feda edildi.

Hem nasıl oluyor ki, umûrun besateti ve taklid ve teslim cari olduğu zamanda, velev ki intizamsız olsun, yine Meşihat bir şûraya, lâakal Kadıaskerler gibi mühim şahsiyetlere istinad

---

* Bidayet-i Hürriyette şu fikri Jöntürklere teklif ettim, kabul etmediler. Oniki sene sonra tekrar teklif ettim, kabul ettiler. Lâkin meclis feshedildi. Şimdi âlem-i İslamın mütemerkiz noktasına tekrar arzediyorum.

ederdi. Şimdi iş besatetten çıkmış, taklid ve ittiba gevşemiş olduğu halde, bir şahıs nasıl kifayet eder.

Zaman gösterdi ki, hilafeti temsil eden şu Meşihat-ı İslâmiye, yalnız İstanbul ve Osmanlılara mahsus değildir. Umum İslâma şamil bir müessese-i celiledir. Bu sönük vaziyetle, değil koca âlem-i İslâmın, belki yalnız İstanbul'un irşadına da kâfi gelmiyor. Öyle ise, bu mevki öyle bir vaziyete getirilmelidir ki, âlem-i İslâm ona itimad edebilsin. Hem menba', hem ma'kes vaziyetini alsın. Âlem-i İslâma karşı vazife-i diniyesini hakkıyla ifa edebilsin**...**" **Sti:31**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ŞÜKÜR

Ni'metleri ihsan edene karşı duyulan memnuniyet ve muhabbet hisleri ve bu hisleri sözlü ve mühsine karşı yapılan davranışlarla ifade etmek. Şükrün hakikatı, fiilî şükürdür ve şükr-ü örfîdir. Şöyle ki:

"Hamdin en meşhur manası, sıfât-ı kemaliyeyi izhar etmektir. Şöyle ki: Cenab-ı Hak insanı kâinata câmi' bir nüsha ve onsekiz bin âlemi hâvi şu büyük âlemin kitabına bir fihrist olarak yaratmıştır. Ve esma-i hüsnadan herbirisinin tecelligâhı olan herbir âlemden bir örnek, bir nümune, insanın cevherinde vedîa bırakmıştır. Eğer insan maddî ve manevî herbir uzvunu Allah'ın emrettiği yere sarfetmekle hamdin şubelerinden olan şükr-ü örfîyi îfa ve şeriata imtisal ederse, insanın cevherinde vedîa bırakılan o örneklerin herbirisi, kendi âlemine bir pencere olur. İnsan o pencereden, o âleme bakar. Ve o âleme tecelli eden sıfatla, o âlemden tezahür eden isme bir mir'at ve bir âyine olur. O vakit insan ruhuyla, cismiyle âlem-i şehadet ve âlem-i gayba bir hülâsa olur. Ver her iki âleme tecelli eden, insana da tecelli eder. İşte bu cihetle insan, sıfât-ı kemaliye-i İlahiyeye hem mazhar olur, hem müzhir olur." **İ:17**

"**Sual:** Tablacı hükmünde olan insanlara bir fiat veriyoruz. Acaba asıl mal sahibi olan Allah, ne fiat istiyor?

Elcevab: Evet o Mün'im-i Hakikî, bizden o kıymettar nimetlere, mallara bedel istediği fiat ise; üç şeydir. Biri: Zikir. Biri: **Şükür**. Biri: Fikir'dir. Başta "Bismillah" zikirdir. Âhirde "Elhamdülillah" **şükürdür**. Ortada, bu kıymettar hârika-i san'at olan nimetler Ehad-i Samed'in mu'cize-i kudreti ve hediye-i rahmeti olduğunu düşünmek ve derketmek fikirdir. Bir padişahın kıymettar bir hediyesini sana getiren bir miskin adamın ayağını öpüp, hediye sahibini tanımamak ne derece belâhet ise, öyle de; zahirî mün'imleri medih ve muhabbet edip, Mün'im-i Hakikî'yi unutmak; ondan bin derece daha belâhettir.

Ey nefis! böyle ebleh olmamak istersen; Allah namına ver, Allah namına al, Allah namına başla, Allah namına işle. Vesselâm." **S:7**

"Hem deme ki: "Ben hiçim; ne ehemmiyetim var ki, bu kâinat bir Hakîm-i Mutlak tarafından kasdî olarak bana teshir edilsin, benden bir **şükr-ü küllî** istenilsin?"

Çünki sen çendan, nefsin ve suretin itibariyle hiç hükmündesin. Fakat vazife ve mertebe noktasında, sen şu haşmetli kâinatın **dikkatli bir seyircisi**, şu hikmetli mevcudatın belâgatlı bir lisan-ı nâtıkı ve şu kitab-ı âlemin **anlayışlı bir mütalaacısı** ve şu tesbih eden mahlukatın **hayretli bir nâzırı** ve şu ibadet eden masnuatın **hürmetli bir ustabaşısı** hükmündesin.

Evet ey insan! Sen, **nebatî cismaniyetin cihetiyle** ve **hayvanî nefsin itibariyle**; sagir bir cüz, hakir bir cüz'î, fakir bir mahluk, zaîf bir hayvansın ki; bütün dehşetli mevcudat-ı seyyalenin dalgaları içinde çalkanıp gidiyorsun. Fakat muhabbet-i İlahiyenin ziyasını tazammun eden **imanın nuruyla** münevver olan **İslâmiyetin terbiyesiyle** tekemmül edip; **insaniyet** cihetinde, abdiyetin içinde bir sultansın ve cüz'iyetin içinde bir küllîsin, küçüklüğün içinde bir âlemsin ve hakaretin içinde öyle makamın büyük ve daire-i nezaretin geniş bir nâzırsın ki, diyebilirsin: "Benim Rabb-ı Rahîm'im dünyayı bana bir hane yaptı. Ay ve güneşi,

o haneme bir lâmba; ve baharı, bir deste gül; ve yazı, bir sofra-i nimet; ve hayvanı, bana hizmetkâr yaptı. Ve nebatatı, o hanemin zînetli levazımatı yapmıştır." **S:328**

"**Eğer desen:** "Şu küllî hadsiz nimetlere karşı nasıl şu mahdud ve cüz'î **şükrümle** mukabele edebilirim?"

Elcevab: Küllî bir niyetle, hadsiz bir itikad ile... Meselâ: Nasılki bir adam beş kuruş kıymetinde bir hediye ile, bir padişahın huzuruna girer ve görür ki, herbiri milyonlara değer hediyeler, makbul adamlardan gelmiş, orada dizilmiş. Onun kalbine gelir: "Benim hediyem hiçtir, ne yapayım?" Birden der: "Ey seyyidim! Bütün şu kıymetdar hediyeleri kendi namıma sana takdim ediyorum. Çünki sen onlara lâyıksın. Eğer benim iktidarım olsaydı, bunların bir mislini sana hediye ederdim." İşte hiç ihtiyacı olmayan ve raiyetinin derece-i sadakat ve hürmetlerine alâmet olarak hediyelerini kabul eden o padişah, o bîçarenin o **büyük ve küllî niyetini ve arzusunu** ve o güzel ve yüksek itikad liyakatını, en büyük bir hediye gibi kabul eder. Aynen öyle de: Âciz bir abd, namazında "Ettahiyyatü lillah" der. Yani: Bütün mahlukatın hayatlarıyla sana takdim ettikleri hediye-i ubudiyetlerini, ben kendi hesabıma, umumunu sana takdim ediyorum. Eğer elimden gelseydi, onlar kadar tahiyyeler sana takdim edecektim. Hem sen onlara, hem daha fazlasına lâyıksın. İşte şu niyet ve itikad, pek geniş bir **şükr-ü küllîdir**. Nebatatın tohumları ve çekirdekleri, onların niyetleridir." **S:361**

Hz. Üstad nefsine hitab ediyor:

"Sen ey riyakâr nefsim!
"Dine hizmet ettim" diye gururlanma.

اِنَّ اللّٰهَ لَيُؤَيِّدُ هٰذَا الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ

sırrınca: **Müzekkâ** olmadığın için, belki sen kendini o **recül-i fâcir** bilmelisin. Hizmetini, ubudiyetini; geçen nimetlerin **şükrü** ve vazife-i fıtrat ve fariza-i hilkat ve netice-i san'at bil, ucb ve riyadan kurtul!." **S:473**

"Ehl-i velayet, çendan fena-i nefse muvaffak olurlar, nefs-i emmareyi öldürürler. Yine sahabeye yetişemiyorlar. Çünki sahabelerin nefisleri tezkiye ve tathir edildiğinden; nefsin mahiyetindeki cihazat-ı kesîre ile, ubudiyetin enva'ına ve **şükür** ve hamdin aksamına daha ziyade mazhardırlar. Fena-i nefisten sonra, ubudiyet-i evliya besatet peyda eder." **S:492**

"Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan, tekrar ile

اَفَلاَ يَشْكُرُونَ (36:35-73) وَسَنَجْزِى الشَّاكِرِينَ (3:145) لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيدَنَّكُمْ (14:7)

بَلِ اللّٰهَ فَاعْبُدْ وَ كُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ (39:66)

gibi âyetlerle gösteriyor ki: Hâlık-ı Rahman'ın ibadından istediği en mühim iş, **şükürdür**. Furkan-ı Hakîm'de gayet ehemmiyetle **şükre** davet eder. Ve **şükür** etmemekliği, nimetleri tekzib ve inkâr suretinde gösterip فَبِاَيِّ آلاَءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ (55:13) fermanıyla, Sure-i Rahman'da şiddetli ve dehşetli bir surette otuzbir defa şu âyetle tehdid ediyor. **Şükürsüzlüğün**, bir tekzib ve inkâr olduğunu gösteriyor.

Şükrün mikyası; kanaattır ve iktisaddır ve rızadır ve memnuniyettir. **Şükürsüzlüğün** mizanı; hırstır ve israftır, hürmetsizliktir, **haram helâl demeyip** rastgeleni yemektir." **M:366**

"Esbab-ı zahiriye eliyle gelen nimetleri, o esbab hesabına almamak gerektir. Eğer o sebeb ihtiyar sahibi değilse -meselâ hayvan ve ağaç gibi- doğrudan doğruya Cenab-ı Hak hesabına verir. Madem o, lisan-ı hal ile Bismillah der, sana verir. Sen de Allah hesabına

olarak Bismillah de, al. Eğer o sebeb ihtiyar sahibi ise; o Bismillah demeli, sonra ondan al, yoksa alma. Çünki وَلاَ تَأْكُلُو مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ (6:121) âyetinin mana-yı sarihinden başka bir mana-yı işarîsi şudur ki: "Mün'im-i Hakikî'yi hatıra getirmeyen ve onun namıyla verilmeyen nimeti yemeyiniz!" demektir. O halde hem veren Bismillah demeli, hem alan Bismillah demeli. Eğer o Bismillah demiyor fakat sen de almaya muhtaç isen; sen Bismillah de, onun başı üstünde rahmet-i İlahiyenin elini gör, **şükür** ile öp, ondan al. Yani nimetten in'ama bak, in'amdan Mün'im-i Hakikî'yi düşün. Bu düşünmek bir **şükürdür**. Sonra o zahirî vasıtaya istersen dua et. Çünki o nimet onun eliyle size gönderildi." **L:133**

"İsraf etmemek şartıyla ve sırf **vazife-i şükraniyeyi** yerine getirmek ve **enva'-ı niam-ı İlahiyeyi hissedip** tanımak kaydı ile ve **meşru olmak** ve **zillet ve dilenciliğe vesile olmamak** şartıyla, lezzetini takib edebilir. Ve o kuvve-i zaikayı taşıyan lisanı, **sükürde** istimal etmek için leziz taamları tercih edebilir. Bu hakikata işaret eden bir hâdise ve bir keramet-i Gavsiye:

Bir zaman Hazret-i Gavs-ı A'zam Şeyh Geylanî'nin (K.S.) terbiyesinde, nazdar ve ihtiyare bir hanımın bir tek evlâdı bulunuyormuş. O muhterem ihtiyare, gitmiş oğlunun hücresine; bakıyor ki, oğlu bir parça **kuru** ve **siyah** ekmek yiyor. O riyazattan za'fiyetiyle vâlidesinin şefkatini celbetmiş. Ona acımış. Sonra Hazret-i Gavs'ın yanına şekva için gitmiş. Bakmış ki, Hazret-i Gavs kızartılmış bir tavuk yiyor. Nazdarlığından demiş: "Ya Üstad! Benim oğlum açlıktan ölüyor. Sen tavuk yersin!" Hazret-i Gavs tavuğa demiş: "Kum biiznillah!" O pişmiş tavuğun kemikleri toplanıp, tavuk olarak yemek kabından dışarı atıldığını, mutemed ve mevsuk çok zâtlardan Hazret-i Gavs gibi keramat-ı hârikaya mazhariyeti dünyaca meşhur bir zâtın bir kerameti olarak **manevî tevatürle** nakledilmiş. Hazret-i Gavs demiş: "Ne vakit senin oğlun da bu dereceye gelirse, o zaman o da tavuk yesin." İşte Hazret-i Gavs'ın bu emrinin manası şudur ki: Ne vakit senin oğlun da **ruhu cesedine**, **kalbi nefsine**, **aklı midesine** hâkim olsa ve lezzeti **şükür** için istese, o vakit leziz şeyleri yiyebilir..." **L:140**

"İnsanın **hikmet-i hilkatı** ve **sırr-ı câmiiyeti** ise; her zaman, her dakika hâlıkına iltica ve yalvarmak ve hamd ve **şükür** etmek olduğundan, insanı dergâh-ı İlahiyeye kamçı vurup sevkeden en keskin ve müessir saik, hastalıklar olduğu gibi; insanı, kemal-i şevk ile **şükre** sevkeden ve tam manasıyla minnetdar edip hamdettiren tatlı nimetler ise, başta **şifalar** ve devalar ve âfiyetler olduğundan bu salavat-ı şerife gayet müşerref ve manidar olmuştur. Ben bazan بِعَدَدِ كُلِّ دَاءٍ وَدَوَاءٍ dedikçe, küre-i arzı bir hastahane suretinde ve **maddî ve manevî bütün dertlerin** ve ihtiyaçların dermanlarını ihsan eden Şâfî-i Hakikî'nin pek aşikâr bir mevcudiyetini ve küllî bir şefkatini ve kudsî ve geniş bir rahîmiyetini hissediyorum." **Ş:8**

"Nimet ve rahmet-i İlahiyenin fiatı, **sükürdür**. Biz, **şükrü** hakkıyla vermedik. Evet rahmetin fiatını **şükürle** vermediğimiz gibi; zulmümüzle, isyanımızla gazabı celbediyoruz. Şimdi zemin yüzünde zulüm ve tahribat, küfür ve isyan ile nev'-i beşer, tam tokada kendini müstehak etti ve dehşetli tokatlar yedi. Elbette bir parça hissemiz de olacak." **E:32**

"Şimdi malda ve rızıkta hileler ile, sû'-i istimal ile, rüşvetle çok haram karıştığı ve ekinciler kendi malına hakkıyla sahib olmadığı ve on adamdan iki-üçü tam rahmete müstehak ise, ekincilerin malından istifade edenlerden beş-altısı ya zulüm ile -haram karıştırmakla- ya **şükürsüzlükle** rahmete istihkakını kaybediyor." **E:33**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Eğer dünyanın veya vücudun mülkiyeti, zilliyeti sende ise taahhüd, tahaffuz, korku külfetleriyle nimetlerden lezzet alamazsın, daima rahatsız olursun. Çünki noksanları tedarik, mevcudları telef olmaktan muhafaza ile daima evham, korkular,

meşakkatlere mahal olursun. Halbuki o nimetler, Mün'im-i Kerim'in taahhüdü altındadır. Senin işin onun sofra-i ihsanından yeyip içmekle **şükretmektir**. **Şükürde** bir zahmet yoktur. Bilakis nimetin lezzetini arttırır. Çünki **şükür, nimette in'amı görmek demektir**. İn'amı görmek, nimetin zevalinden hasıl olan elemi def'eder. Zira nimet zâil olduğundan, Mün'im-i Hakikî onun yerini boş bırakmaz, misliyle doldurur ve teceddüdünden lezzet alırsın.

Evet وَ آخِرُ دَعْوَيهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (10:10) olan âyet-i kerime, hamdin ayn-ı lezzet olduğuna delalet eder. Çünki hamd, in'am şeceresini, nimet semeresinde gösterir. Ve bu vesile ile zeval-i nimetin tasavvurundan hasıl olan elem zâil olur. Çünki şecerede çok semere vardır, biri giderse ötekisi yerine gelir. Demek hamd, ayn-ı lezzettir." **Ms:123**

"Evet, nimete karşı **şükretmek** ise; in'amı şu'ûren bilmek ve mün'imin iltifatını derketmek ile olur. Bu ise, nimetten çok daha leziz bir nimettir." **BMs:571**

"Âciz bir abd, namazında "Ettahiyyatü lillah" der. Yani: Bütün mahlukatın hayatlarıyla sana takdim ettikleri hediye-i ubudiyetlerini, ben kendi hesabıma, umumunu sana takdim ediyorum. Eğer elimden gelseydi, onlar kadar tahiyyeler sana takdim edecektim. Hem sen onlara, hem daha fazlasına lâyıksın. İşte şu niyet ve itikad, pek geniş bir **şükr-ü küllîdir**. Nebatatın tohumları ve çekirdekleri, onların niyetleridir.

Hem meselâ: Kavun, kalbinde nüveler suretinde bin niyet eder ki, "Ya Hâlıkım! Senin esma-i hüsnanın nakışlarını yerin bir çok yerlerinde ilân etmek isterim." Cenab-ı Hak gelecek şeylerin nasıl geleceklerini bildiği için, onların niyetlerini bilfiil ibadet gibi kabul eder. "Mü'minin niyeti, amelinden hayırlıdır." Şu sırra işaret eder." **S:361**

"Meselâ dildeki kuvve-i zaika, bütün mat'umatın ezvakını anlamakla gayet mütenevvi bir şükr-ü manevî ile vazife görür ve hâkeza... Bütün cihazat-ı insaniyenin ve kalb ve akıl ve ruh gibi büyük ve mühim letaifin böyle ayrı ayrı vazifeleri, lezzetleri ve elemleri vardır.

.....Leziz taamlara, hoş meyvelere şâkirane muhabbet-i meşruanın uhrevî neticesi, Kur'anın nassıyla, Cennet'e lâyık bir tarzda leziz taamları, güzel meyveleridir. Ve o taamlara ve o meyvelere müştehiyane bir muhabbettir. Hattâ dünyada yediğin meyve üstünde söylediğin "Elhamdülillah" kelimesi, cennet meyvesi olarak tecessüm ettirilip sana takdim edilir. Burada meyve yersin, orada "Elhamdülillah" yersin. Ve nimette ve **taam içinde in'am-ı İlahîyi** ve **iltifat-ı Rahmanîyi** gördüğünden o lezzetli şükr-ü manevî, Cennet'te gayet leziz bir taam suretinde sana verileceği, hadîsin nassıyla, Kur'anın işaratıyla ve hikmet ve rahmetin iktizasıyla sabittir.

Leziz taamlara, hoş meyvelere şâkirane muhabbet-i meşruanın uhrevî neticesi, Kur'anın nassıyla, Cennet'e lâyık bir tarzda leziz taamları, güzel meyveleridir. Ve o taamlara ve o meyvelere müştehiyane bir muhabbettir. Hattâ dünyada yediğin meyve üstünde söylediğin "Elhamdülillah" kelimesi, cennet meyvesi olarak tecessüm ettirilip sana takdim edilir. Burada meyve yersin, orada "Elhamdülillah" yersin. Ve nimette ve taam içinde in'am-ı İlahîyi ve iltifat-ı Rahmanîyi gördüğünden o lezzetli şükr-ü manevî, Cennet'te gayet leziz bir taam suretinde sana verileceği, hadîsin nassıyla, Kur'anın işaratıyla ve hikmet ve rahmetin iktizasıyla sabittir." **S:647**

"Rızka iştiha ve iştiyak, bir nevi şükr-ü fıtrîdir. Ve telezzüz ve zevk dahi gayr-ı şuurî bir şükürdür ki, bütün hayvanatta bu şükür vardır. Yalnız insan, dalalet ve küfür ile o fıtrî şükrün mahiyetini değiştiriyor; şükürden, şirke gidiyor." **M:365**

"**Râbian:** Hamdin en meşhur manası, sıfât-ı kemaliyeyi izhar etmektir. Şöyle ki: Cenab-ı Hak insanı kâinata câmi' bir nüsha ve onsekiz bin âlemi hâvi şu büyük âlemin kitabına bir fihrist olarak yaratmıştır. Ve esma-i hüsnadan herbirisinin tecelligâhı olan herbir

âlemden bir örnek, bir nümune, insanın cevherinde vedîa bırakmıştır. Eğer insan **maddî ve manevî herbir uzvunu Allah'ın emrettiği yere sarfetmekle** hamdin şubelerinden olan **şükr-ü örfîyi îfa** ve şeriata imtisal ederse, insanın cevherinde vedîa bırakılan o örneklerin herbirisi, kendi âlemine bir pencere olur. İnsan o pencereden, o âleme bakar. Ve o âleme tecelli eden sıfatla, o âlemden tezahür eden isme bir mir'at ve bir âyine olur. O vakit insan **ruhuyla**, **cismiyle** âlem-i şehadet ve âlem-i gayba bir hülâsa olur. Ver her iki âleme tecelli eden, insana da tecelli eder. İşte bu cihetle insan, sıfât-ı kemaliye-i İlahiyeye hem mazhar olur, hem müzhir olur.

Nitekim Muhyiddin-i Arabî, كُنْتُ كَنْزًا مَخْفِيًّا فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ لِيَعْرِفُونِى hadîs-i şerifinin beyanında: "Mahlukatı yarattım ki, bana bir âyine olsun ve o âyinede cemalimi göreyim." demiştir." **İ:17**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TABİAT

(Tabia) Yaratılış, huy, karakter. Şeriat-ı fıtriyye. Hadiselerin ve varlıkların bağlı kılındığı kanunlar.

Mevzu ile alakalı olarak Risale-i Nurdan alınan bazı parçalar şöyledir:

"Fâtır-ı Hakîm ve Kadir-i Alîm, kemal-i intizamla herşeyi güzel yaratmış, güzel teçhiz etmiş, güzel gayelere tevcih etmiş, güzel vazifelerle tavzif etmiş, güzel tesbihat yaptırıyor, güzel ibadet ettiriyor. Ey insan! İnsan isen, şu güzel işlere, **tabiatı, tesadüfü, abesiyeti, dalaleti karıştırma**; çirkin etme, çirkin yapma, çirkin olma." **S:357**

Yani bu felsefi anlayış müsbet ilim perdesi altında halkın anlayışına da tesir etmiştir. Risale-i Nuru okuyup anlayan ve kabul edenler bu te'sirden kurtulurlar. Çünkü Risale-i Nur varlıklara ve hadiselere bakışta mana-yı harfiyi esas alır.

Diyanet ehlinin tabiata bakış tarzı ile, Allah'ı düşünmeyenlerin tabiata bakış tarzlarının bir mukayesesi şöyledir:

"İşte enbiya ve enbiya silsilesindeki asfiya ve evliya ene'ye şu vecihle bakmışlar, böyle görmüşler, hakikatı anlamışlar. Bütün mülkü Mâlik-ül Mülk'e teslim etmişler ve hükmetmişler ki: O Mâlik-i Zülcelal'in ne **mülkünde**, ne **rububiyetinde**, ne **uluhiyetinde** şerik ve naziri yoktur; muin ve vezire muhtaç değil; herşeyin anahtarı onun elindedir; herşeye Kadir-i Mutlaktır. **Esbab**, bir perde-i zahiriyedir; **tabiat, bir şeriat-ı fıtriyesidir** ve kanunlarının bir mecmuasıdır ve kudretinin bir **mistarıdır**.[1] İşte şu parlak nurani güzel yüz, hayatdar ve manidar bir çekirdek hükmüne geçmiş ki; Hâlık-ı Zülcelal bir **şecere-i tûbâ-i ubudiyeti** ondan halketmiştir ki, onun mübarek dalları, âlem-i beşeriyetin her tarafını nurani meyvelerle tezyin etmiştir. Bütün **zaman-ı mazideki zulümatı** dağıtıp, o uzun **zaman-ı mazi**; felsefenin gördüğü gibi bir mezar-ı ekber, bir ademistan olmadığını, belki **istikbale ve saadet-i ebediyeye atlamak için**, ervah-ı âfilîne bir medar-ı envâr ve **muhtelif basamaklı** bir mi'rac-ı münevver ve ağır yüklerini bırakan ve serbest kalan ve dünyadan göçüp giden ruhların nurani bir nuristanı ve bir bostanı olduğunu gösterir.[2]

İkinci vecih ise: Felsefe tutmuştur. Felsefe ise, ene'ye **mana-yı ismiyle** bakmış. Yani kendi kendine delalet eder, der. Manası kendindedir, kendi hesabına çalışır, hükmeder. Vücudu aslî, zâtî olduğunu telakki eder. Yani zâtında bizzât bir vücudu vardır, der. Bir hakk-ı hayatı var, daire-i tasarrufunda hakikî mâliktir, zu'meder. Onu bir hakikat-ı sabite zanneder. Vazifesini, hubb-u zâtından neş'et eden bir tekemmül-ü zâtî olduğunu bilir ve hakeza.. çok

---

[1] **Bu "mistar" teşhi, kaderî proğram gibidir. Mesela:**

"Herbir fiil-i rububiyet ve herbir cilve-i esma-i Uluhiyet, o derece fevkalâde kuvvetleri, eserlerinde görünüyor ki; eğer hikmet-i âmme ve adalet-i mutlaka olmasa idi ve onları durdurmasa idi, herbiri umum mevcudatı istilâ edecekti." **Ş:20**

[2] **Bu kısımda, zıtlar karması ve tagayyür aleminde bulunan ve mazi denilen zaman silsilesinden, 40:39 ayetinde beyan edilen ve dar-ül karar olan tagayyürsüz ahiret alemine geçileceği müjdeleniyor. Hem 14:29. ayette de cennet karargâh vasfiyle tavsif ediliyor.**

esasat-ı fasideye mesleklerini bina etmişler. O esasat, ne kadar esassız ve çürük olduğunu sair risalelerimde ve bilhassa Sözlerde hususan Onikinci ve Yirmibeşinci Sözlerde kat'î isbat etmişiz. Hattâ silsile-i felsefenin en mükemmel ferdleri ve o silsilenin dâhîleri olan **Eflatun** ve **Aristo**, **İbn-i Sina** ve **Farabî** gibi adamlar; "İnsaniyetin gayet-ül gayatı, "teşebbüh-ü bil-vâcib"dir.. yani Vâcib-ül Vücud'a benzemektir" deyip firavunane bir hüküm vermişler ve enaniyeti kamçılayıp şirk derelerinde serbest koşturarak; esbabperest, sanemperest, tabiatperest, nücumperest gibi çok enva'-ı şirk taifelerine **meydan açmışlar**. İnsaniyetin esasında münderiç olan acz ve za'f, fakr ve ihtiyaç, naks ve kusur kapılarını kapayıp, ubudiyetin yolunu seddetmişler. **Tabiata saplanıp, şirkten tamamen çıkamayıp**, şükrün geniş kapısını bulamamışlar." **S:539**

Yani felsefî anlayışların hataları, beşer aleminde de tesir ettiği, 12.Sözün, 3. esasının baş kısmında beyan olunuyor, şöyle ki:

"Hikmet-i felsefe ile hikmet-i Kur'aniyenin hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeye verdiği terbiyeler:

Amma hikmet-i felsefe ise, hayat-ı içtimaiyede nokta-i istinadı, "kuvvet" kabul eder. Hedefi, "menfaat" bilir. Düstur-u hayatı, "cidal" tanır. Cemaatlerin rabıtasını, "unsuriyet, menfî milliyeti" tutar. Semeratı ise, "hevesat-ı nefsaniyeyi tatmin ve hacat-ı beşeriyeyi tezyid"dir. Halbuki kuvvetin şe'ni, tecavüzdür. Menfaatın şe'ni, her arzuya kâfi gelmediğinden üstünde boğuşmaktır. Düstur-u cidalin şe'ni, çarpışmaktır. Unsuriyetin şe'ni, başkasını yutmakla beslenmek olduğundan, tecavüzdür... İşte bu hikmettendir ki, beşerin saadeti selb olmuştur." **S:132**

"Bir zaman, hikmet-i beşeriyenin masnuatın gayelerine dair gösterdiği faideler nazarımda çok ehemmiyetsiz göründü. Ve ondan bildim ki, o hikmet abesiyete gider. Onun için feylesofların ileri gidenleri, ya **tabiat dalaletine düşer** veya **Sofestaî** olur veya ihtiyar **ve ilm-i Sâni'i inkâr eder** veya **Hâlık'a "mûcib-i bizzât**" der." **M:286**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TABİRAT-I MÜHİMME

Evvela bilinmelidir ki, asrımızda zuhur eden mehdiyet ve süfyaniyet, hadislerin ifadesiyle birbirine zıttır. Mü'minlerin bu hakikati bilip, diyanet, ve hakiki medeniyet ve insaniyet düşmanı olan ve süfyaniyet tabir edilen nifak cereyanına muhalif olmaları şarttır. Evet, 2. surenin 256. âyetinde geçen

"فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ" cümlesi, kat'iyen ifade ediyor ki, mü'min-i muvahhid olmak için tagutları (yani deccal ve süfyanları, yani cereyanları) asla tanımamağa azmeylemektir." **(E. Tefsirinden telhisen alındı.)**

Bu sebeble, bu tabirat-ı mühimmenin manaları mücmelen de olsa bilinmeldir, şöyle ki:

1- Bid'a - Bid'at:

Kur'an'da, aynı kökden gelme muhtelif kelime yapısı ile geçen bu kelime, hadislerde çokca geçmektedir. Bu tabir, dine aykırı olup toplumda yaşanan ve günah olan adetlerdir. 33. surenin 53. ihticab âyetiyle yasaklanan kız ve kadınların erkeklerle iç içe ve karışık bulunmaları ve açık saçık gezmeleri gibi sonradan meydana gelen günah yaşayıştır. Avrupa'dan getirilen bu bid'alar, şeair denilen İslam âdetlerine zıddır. (Bak: Şeair) Hadislerde bu bid'alara, ahirzaman fitnesi denilir.

Risale-i Nur kitablarından alınan ve bid'atı anlatan bazı parçalar:

"...milletin mukadderatıyla, keyfî istibdad ile oynayan firavun-meşreb komitenin başlarına derim ki: **Ey <u>ehl-i bid'a</u>** ve ilhad!.." **M:429**

Yani Bediüzzaman Hazretleri, haram ve günah olan âdetleri getirenleri, şiddetle kötülüyor.

Sünnetlerin "Fiilinde ve ittibaında azîm sevablar var ve tağyir ve tebdili **<u>bid'a</u> ve <u>dalalettir</u> ve büyük hatadır.....** Sünnete ittiba etmeyen, tenbellik eder ise, **<u>hasaret-i azîme;</u>** ehemmiyetsiz görür ise, **<u>cinayet-i azîme</u>**; tekzibini işmam eden tenkid ise, **<u>dalalet-i azîmedir.</u>" L:59**

Yani Peygamberimizin (A.S.M.) getirdiği yaşayış şeklinin değiştirilip açık saçıklık gibi âdetlerin getirilmesi, din yolundan sapıp cehennemlik olmaktır diye Bediüzzaman Hazretleri haber veriyor.

Risale-i Nur dairesinde en alt derecede olanları ifade eden: "**<u>Dostun hassası ve şartı</u>** budur ki: Kat'iyen, Sözler'e ve envar-ı Kur'aniyeye dair olan hizmetimize ciddî tarafdar olsun; ve haksızlığa ve **<u>bid'alara ve dalalete kalben tarafdar olmasın,</u>** kendine de istifadeye çalışsın." **M:344**

"**<u>Bid'a ile amel eden, kalben tarafdar olmamak</u> şartıyla dost olabilir."K:248**

Bediüzzaman Hazretleri bu iki cümlede bid'a denilen bu haram ve günah âdet ve yaşayışa bulaşan müslüman kimse, bu günahları çirkin görmek şartiyle, dinde ancak en düşük derecede kalabileceğini ve eğer bu bid'a günahlarını çirkin görmezse, durumu tehlikeli olacağını beyan eder.

"Ezan-ı Muhammedî'nin (A.S.M.) yasak edildiği ve **bid'aların cebren** umuma yaptırıldığı zulümatlı ve dehşetli bir devirde, Nur Talebeleri, o uydurma ezanı okumamışlar ve böyle bid'alara karşı, kendilerini kahramanca muhafaza ederek, **bid'alara girmemişlerdir.**" **S:757**

Evet, "**Bid'a** ve dalalet zulmetlerine karşı ancak onun talebeleri, kuvvet-i imanla çelikten bir kal'a gibi duruyorlar." **(St: 51)**

Yani hakiki Nurcular, bu korkunç bid'alara baş eğmemişler ve karşı koyup reddetmişlerdir.

"Kebair çoktur, fakat ekber-ül kebair ve mubikat-ı seb'a tabir edilen günahlar yedidir: "Katl, zina, şarab, ukuk-u valideyn (yani kat'-ı sıla-yı rahm), kumar, yalancı şehadetlik, dine zarar verecek **bid'alara tarafdar** olmak"tır. **B:335**

Yani bu zamanda bid'alara, yani şimdi yaşanan hayat tarzına tarafdar olmak, yedi büyük kebairden olduğunu, Bediüzzaman Hz. tesbit ve beyan etti.

Nur dairesinin haricinde, "Ekseriyetle bu memlekette bu hususî ve cüz'î ve yalnız şahsî hizmet; veya mağlubane perde altında veya **bid'alara müsamaha** suretinde ve tevilat ile bir nevi tahrifat içinde hizmet-i diniye tam olamaz diye, hâdisat bize kanaat vermiş." **E:63**

Yani hakiki ve sadık Nurcu, bid'alardan nefret eder, bulaşmaz ve uzak durur.

Nur dairesinde işlediği hatasına karşı şefkat tokatına muhatab olanlardan birisi de: "Büyük Hâfız Zühdü'dür. Bu zât, Ağrus'taki Nur talebelerinin başında nâzırları hükmünde olduğu bir zaman, Sünnet-i Seniyeye ittiba ve **bid'alardan içtinabı meslek** ittihaz eden talebelerin **manevî şerefini** kâfi görmeyerek ve ehl-i dünyanın nazarında bir mevki kazanmak emeliyle mühim bir **bid'anın muallimliğini** deruhde etti. Tamamıyla mesleğimize zıd bir hata işledi. Pek müdhiş bir şefkat tokadını yedi." **L:47**

Yani nurcu bid'alara bulaşmamalıdır.

"Acaba **bid'aları icad etmekle o kafile-i uzmadan inhiraf** eden; nereden nur bulabilir, hangi yoldan gidebilir?" **M:396**

Yani bid'aları getirenlerin, Ehl-i Sünnet cemaatinden ve Kur'anın yolundan ayrılmış olacağı bildiriliyor.

Evet, "Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm ferman etmiş:

اَلْيَوْمَ اَكْمَلْت لَكمْ دِينَكم Yani كلُّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ وَكلُّ ضَلاَلَةٍ فِى النَّارِ sırrı ile: Kavaid-i Şeriat-ı Garra ve desatir-i Sünnet-i Seniye, tamam ve kemalini bulduktan sonra, yeni icadlarla o düsturları beğenmemek veyahut hâşâ ve kellâ, nâkıs görmek hissini veren **bid'aları icad etmek, dalalettir, ateştir.**" **L:53**

"İşte dans ve tiyatro gibi o zamanın **lehviyatları** ve **kebairleri** ve **bid'aları** birer cazibedarlık ile pervane gibi nefisperestleri etrafına toplar, sersem eder." **Ş:585**

Zamanımızda dans ve tiyatrolar, daha çok, televizyon ve sinema gibi bid'atları neşreden aletlerle, insanları istila etti.

Zamanın bu bid'alarına karşı Bediüzzaman Hazretleri," **bid'aları tanıtan ve durduran ve şeair-i İslâmiyeyi muhafaza eden ve Sünnet-i Seniyeyi ihya eden eserleri perde altında otuz seneden beri** neşretmiş..." **T:694**

Hakiki nurcu dahi Üstadına ittiba ederek bid'alara karşı muhalefetini gösterir.

2- Deccal - Deccaliyet:

Hadislerde tekraren geçen bu tabir, Hz. Peygamber'in (ASM) bildirdiği ve kıyamete yakın ortaya çıkıp Avrupalıların bozuk anlayış ve yaşayış tarzını getirerek İslam toplum hayatını bozan azgın ve aldatıcı önderi ve onun açtığı süfyaniyet denen ceryanını anlatır. (Bu kişiye Süfyan da denir.) (Bk. Süfyan)

Deccal'a bağlı olanların meydana getirdiği topluluk ve harekete de, deccaliyet denir. Deccalin en zararlı tarafı, deccaliyet denen cereyanıdır.

Peygamberimiz (A.S.M.) diyor ki: "Âhirzamanın Süfyan ve **Deccal** gibi nifak ve zendeka başına geçecek eşhas-ı müdhişe-i muzırraları, İslâm'ın ve beşerin hırs ve şikakından istifade ederek az bir kuvvetle nev'-i beşeri herc ü merc eder ve koca Âlem-i İslâmı esaret altına alır."**M:270**

Bu parçada, ahirzaman cereyanına sebep olan deccaliyet cereyanı, İslam milletlerini parçalayıp boğuşturarak kuvvetsiz bırakacağına ve kolayca istila edeceğine dikkat çekiliyor. Müslümanlar bu cereyanı tanıyıp tesirinde kalmamak ve birliklerini muhafaza etmek mecburiyetindedirler.

"**Her iki Deccal,** Yahudinin İslâm ve Hristiyan aleyhinde şiddetli bir intikam besleyen gizli komitesinin muavenetini ve kadın hürriyetlerinin perdesi altındaki dehşetli bir diğer komitenin yardımını, hattâ İslâm Deccalı **masonların** komitelerini aldatıp müzaheretlerini kazandıklarından dehşetli bir iktidar zannedilir." **Ş:594**

Bu parçada süfyaniyet ceryanı dahi din düşmanlarıyla beraber olup kuvvet kazandığı anlatılıyor. Demek cemaat olmak ve bölünmemek gereklidir.

"Deccal'ın yalancı Cennet'i ise, medeniyetin cazibedar **lehviyatı** ve **fantaziyeleridir**." **M:58**

Yani deccaliyetin getirdiği yaşayış şekli, lehviyat ve fantaziyeler olduğuna dikkat çekildi. İşte asıl deccaliyet bu yaşayış şekli olduğundan, deccaliyetden uzak durmak, bu yaşayışdan uzak durmak demektir.

Deccaliyeti ana hatlarıyla ve pek ciddi bir şekilde tarif eden bu gelen paragraf dikkatle nazara alınmalıdır, şöyle ki:

"İslâm **Deccalı** olan **Süfyan** dahi, **şeriat-ı Muhammediyenin** (A.S.M.) ebedî bir kısım ahkâmını nefis ve şeytanın desiseleri ile kaldırmağa çalışarak hayat-ı beşeriyenin maddî ve manevî rabıtalarını bozarak, serkeş ve sarhoş ve sersem nefisleri başıboş bırakarak, **hürmet** ve **merhamet** gibi nurani zincirleri çözer; **hevesat-ı müteaffine** bataklığında, birbirine saldırmak için **cebrî bir serbestiyet** ve ayn-ı istibdad bir **hürriyet** vermek ile dehşetli bir **anarşistliğe** meydan açar ki, o vakit o insanlar gayet şiddetli bir istibdaddan başka zabt altına alınamaz." **Ş:593**

Bu parçada geçen şeriat, Kur'andan çıkan bütün hükümlerdir. Hürmet ve merhamet ise, İslam cemiyetinin temel yapısından iki esasdır. Hevesat-ı müteaffine ise, günümüzde açıkça işlenen aşırı günahlardır. İşte deccaliyetten uzak durmak, bu anlatılan yaşayışdan uzak durmak demektir.

"Hem **Deccal**, deccallık haysiyetiyle değil, belki gayet müstebid bir kral sıfatıyla işitilir." **Ş:589**

Yani deccal görülmedik bir varlık değil, münafıkların başına geçerek kazandığı kuvvetle hakiki dindarlara karşı şiddetli istibdad yapan şer ceryanının lideri olduğu anlatılıyor.

Deccaliyet cereyanından çocukları korumak için, Kütüb-ü Sitteden İbn-i Mace adındaki hadis kitabında şu ifade var: "Rivayetler, ashab devrinde **deccalden koruyacak bilgilerin**

temel eğitim müfredatında dahil edilerek çocuklara mahalle mekteplerinde öğretildiğini göstermektedir."

İbn-i Mace'nin 4077 nolu ve üç buçuk sahifelik bu hadisin sonunda mealen şu ifade var: "Bu hadis okullarda çocuklara öğretmeleri için öğretmenlere verilmelidir."

Bahsi geçen üç buçuk sahifelik hadis, deccaliyetin, yani İslamlar içinde çıkan deccaliyetin ana hatları ile bütün kötülüklerini, mecaz ve çok külli manada haber verir. Bu haberlerin de izahlarını ancak Risale-i Nur verir. Çünkü müteşabih hadislerin tercümelerinden deccaliyet cereyanının mahiyetini anlamak mümkün değildir. Bu vazife müceddide aittir.

3- Fedakârlık:

Her türlü zahmetlere göğüs gererek, uğruna her türlü rahatını ve menfaatlerini bırakıp Kur'an hizmetinde devam etmek.

Risale-i Nurdan fedakârlık hakkında birkaç örnek parça görelim:

"Evet, kardeşlerim, bu zamanda öyle dehşetli cereyanlar ve hayat ve cihanı sarsacak hadiseler içinde hadsiz bir metanet ve itidal-i dem ve nihayetsiz bir **fedakârlık taşımak gerektir**." **K:197**

"Nur şakirdlerinden çokları hem **malını**, hem **istirahatini**, hem **dünya zevklerini**, hem lüzum olsa **hayatını Nurun hizmetinde feda** ediyorlar. Sen, ey nefsim neden **fedakârlıkta** en geri kalmak istersin?" **E:200**

"Mülhidleri kat'î bir surette iskât etmek, bilfiil, maddeten öyle **fedakârlar lâzım ki, dünyanın en mühim meşgaleleri, belki büyük zararları onların hakaik-i imaniye ihtiyaçlarını susturmuyor.**" **K:230**

4- İhlas:

Kur'anın müteaddid yerlerinde geçen bu tabir: Yapılan din hizmetini ve kulluk görevini yalnız Allah (cc) emrettiği için yapmak ve herhangi bir karşılık beklememek manasındadır.

Risale-i Nurdan ihlas hakkında birkaç örnek parçalar da şöyledir:

"İhlâsı kazandıran, harekâtındaki sebebi **sırf bir emr-i İlâhî** ve **neticesi rıza-yı İlâhî** olduğunu düşünmeli ve **vazife-i İlâhiyeye** karışmamalı." **L:133**

"İbadetin ruhu, ihlâstır. **İhlâs ise, yapılan ibadetin yalnız emredildiği için yapılmasıdır.** Eğer **başka bir hikmet ve bir fayda ibadete illet gösterilse, o ibadet bâtıldır**. Faydalar, hikmetler yalnız müreccih olabilirler, **illet** olamazlar." **İ:85**

"**Risale-i Nur'un meslek-i esası, ihlâs-ı tam** ve terk-i enâniyettir..." **Ş:302**

"Kendimizi satmak ve beğendirmek ve **temeddüh** etmek ve **hodfuruşluk** etmek ise, **Risale-i Nur'un ehemmiyetli bir esası olan ihlâs sırrını bozmaktır.**" **Ş:681**

"Mesleğimizde, **ihlâs-ı tâmmeden sonra en büyük esas**, sebat ve metanettir."**K:248**

"Acip bir riyakârlık olan **şöhretperestlik** ve câzibedar bir hodfuruşluk olan **tarihlere şâşaalı geçmek** ve insanlara iyi görünmek ise, **Nurun bir esası ve mesleği olan ihlâsa zıttır** ve münafidir." **E:195**

"İbadetlerde rekabet edilmemelidir. Olduğu takdirde **ihlâsı kaybolur.** Ve o rekabeti yapan, **halkın takdir ve tahsinleri gibi dünyevî bir mükâfatı düşünür.** Zavallı düşünmüyor ki, **o düşünceyle amelini adem-i ihlâsla ibtal eder.**" **Ms:227**

Bu parçalarda açıkca görüldü ki, emr-i İlâhî, rıza-yı İlâhî, temeddüh, hodfuruşluk, şöhretperestlik, rekabet gibi ihlasa zıt olan düşünce ve hareketlerin, ihlası bozduğuna dikkat çekilmiştir.

5- Lâiklik:

Yabancı lisandan gelen bu kelime: Allah'ın (cc) gönderdiği kanunları uygulamamayı esas alan devlet idaresini anlatır. Bu devlet şeklini din kabul etmez. Allah, gönderdiği, yani Kur'an'la bildirdiği bütün yasak ve emirlerinin kabul edilip uyulmasını emreder. Bu hüküm, dinî şahsiyetler olan bütün ehl-i sünnet alimlerinin ittifak ettikleri bir esastır. Hz. Bediüzzaman, Avrupadan getirilen lâikliğin asliyetini şöyle beyan eder:

"**Lâik** manası, bîtaraf kalmak, yani **hürriyet-i vicdan** düsturuyla, dinsizlere ve sefahetçilere ilişmediği gibi **dindarlara ve takvacılara da ilişmez** bir hükûmet telakki ederim. Yirmibeş senedir hayat-ı siyasiye ve içtimaiyeden çekilmişim. Hükûmet-i cumhuriye ne hal kesbettiğini bilmiyorum. El'iyazü billah, eğer dinsizlik hesabına, **imanına ve âhiretine çalışanları mes'ul edecek kanunları yapan** ve kabul eden bir dehşetli şekle girmiş ise, bunu size bilâ-perva ilân ve ihtar ederim ki: Bin canım olsa, **imana ve âhiretime feda etmeğe hazırım." Ş:363**

Yani lâik devlet, dinin emirlerini yaşamak ve tebliğ edip yaymak gibi vazifelere yasak koyamaz. Mesela Kur'anda emredilen örtünmek gibi hükümleri yasaklayamaz ve resmiyette de müdahele edemez. Eğer müdahele etse, yukarıda anlatılan ve dinin kabul etmediği lâikliğe de aykırı düşer. Yani hiçbir hürriyet rejimi, müslümanı, devletin kanunu ile Allah'ın kanunları arasında sıkıştıramaz.

Bediüzzaman Hazretlerinin Kur'andan aldığı hükümlerinin aleyhinde olarak adliye makamında yapılan şu tenkitleri garipdir. Şöyleki:

"Hem suçlarından diye: "Tekye ve zaviyelerin ve medreselerin kapatılması ve **lâikliğin kabulü,** İslâmiyet yerine milliyet esaslarının konulması, şapka giyilmesi, tesettürün kaldırılması, latin harflerinin huruf-u Kur'aniye yerinde cebren kabulü, Türkçe ezan ve kamet okunması, mekteblerde din derslerinin kaldırılması, kadınlara erkekler derecesinde irsiyet ve hak tanınması ve taaddüd-ü zevcatın kaldırılması gibi inkılab hareketlerini bid'at, dalalet, ilhaddır diyen, irtica ile suçludur." diye yazmışlar." **Ş:431**

Bu tenkidlere karşı Bediüzzaman Hazretlerinin verdiği cevap şöyledir:

"Ey insafsız heyet! Eğer her asırda üçyüzelli milyonun **kudsî ve semavî rehberi** ve bütün **saadetlerinin proğramı** ve **dünyevî ve uhrevî hayatın** mukaddes hazinesi olan **Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın tesettür** ve **irsiyet** ve taaddüd-ü zevcat ve **zikrullah** ve **ilm-i dinin dersi ve neşri** ve **şeair-i diniyenin** muhafazası haklarında gelen ve sarih çok **âyât-ı Kur'aniyeyi inkâr etmek** ve **bütün İslâm müçtehidlerini**, umum şeyhülislâmları suçlu yapmak mümkün ise ve mürur-u zamanı ve müteaddid mahkemelerin beraetlerini ve af kanunları ve mahremiyet ve mahrem vechini ve **hürriyet-i vicdan** ve **hürriyet-i fikri** ve **fikren ve ilmen muhalefeti** memleketten ve hükûmetlerden kaldırabilirseniz, beni bu şeylerle suçlu yapınız. Yoksa siz hakikat ve hak ve adalet mahkemesinde dehşetli suçlu olursunuz." **Ş:432**

6- Mason:

Bu kelime: Bütün dünyayı ele geçirmek isteyen ve bozgunculuk yoluyla İslam milletlerini dinden uzaklaştırmak için çeşitli planlar hazırlayan, hak ve hürriyet prensiplerini nazara almıyan bir cereyanı ifade eder.

Risale-i Nur eserlerinde masonlar hakkındaki ifadelerden bazıları şöyledir:

"Dehşetli **masonlar**, insafsız bir **masonu** bana musallat eylemişler, tâ hiddetimden ve işkencelerine karşı "Artık yeter" dememden bir bahane bulup, zalimane tecavüzlerine bir sebeb göstererek yalanlarını gizlesinler." **Ş:311**

"Yanımdaki koğuşa **masonlar** tarafından hem yalancı, hem casus bir mahbus gönderilmiş. Tahrib kolay olmasından hususan böyle haylaz gençlerde o herif bana çok sıkıntı vermesi ve o gençleri ifsad etmesi ile bildim ki: Sizlerin irşad ve ıslahlarınıza karşı, zendeka ifsada ve ahlâkları bozmağa çalışıyor." **Ş:315**

"**Mason** ve komünist ve ifsad ve zendeka ve ilhad ve Taşnak gibi dehşetli komiteler o Nurculara çare bulamayıp hükûmeti, adliyeyi aldatarak lastikli kanunlar ile onları kırmak ve dağıtmak istiyorlar." **Ş:521**

"Komünist ve **masonlar**, kendi zehirli fikirlerinin yayılmasına Risale-i Nur'un kuvvetli bir mâni teşkil ettiğini biliyorlar." **Ş:545**

"Bediüzzaman'ı komünist ve **masonlar** bizlere, bilhassa gençliğimize tanıtmamağa çalışmışlardır." **Ş:549**

"Komünistlerin ve **masonların** tahrikatıyla, Risale-i Nur şakirdleri birçok mahkemelere sevkedilmişler." **İ:226**

"Komünistlik, **masonluk**, zındıklık, dinsizlik; doğrudan doğruya anarşistliği intac ediyor." **E:24**

7- Mehdî ve Mehdiyet:

Hadislerde geçen bu tabir, ahirzaman fitnesine ve gizli ifsad cereyanının planlariyle toplumun dinden uzaklaştırılmasına karşı, din hayatını yeniden canlandıran ve Kur'an'dan aldığı kuvvetli iman dersleriyle ve isbat yoluyla dinsizlik fikirlerini önleyen büyük bir şahsiyeti ve bu şahsiyetin açtığı iman hizmeti hareketini ifade eder.

Mehdiyetin bilinmesi gereken en önemli bir hususiyeti şudur ki: Rivayetlerden de anlaşıldığı üzere süfyaniyet denen ahirzaman fitnesinin anlayış ve yaşayışına karşı olup getirdiği bid'alara nefret etmek ve izalesine çalışmak hareketidir diye özetlenebilir.Mehdiyetin bu hususiyetini unutmak, hem büyük gaflettir ve hem nurculuk sıfatını gereği gibi kazanamamış olmaktır.

Bediüzzaman Hazretleri Mehdi hakkında şu izahatı veriyor:

"**Mehdi**, Süfyan gibi âhirzamanda gelecek eşhasları çok zaman evvel hattâ Tâbiîn zamanında onları beklemişler, yetişmek emelinde bulunmuşlar. Hattâ bazı ehl-i velayet "Onlar geçmiş" demişler. İşte bu da, kıyamet gibi, hikmet-i İlahiye iktiza eder ki; vakitleri taayyün etmesin. Çünki her zaman, her asır, kuvve-i maneviyenin takviyesine medar olacak ve yeisten kurtaracak "Mehdi" manasına muhtaçtır. Bu manada, her asrın bir hissesi bulunmak lâzımdır. Hem gaflet içinde **fenalara uymamak** ve lâkaydlıkta nefsin dizginini bırakmamak için, nifakın başına geçecek **müdhiş şahıslardan her asır çekinmeli** ve korkmalı. Eğer tayin edilseydi, maslahat-ı irşad-ı umumî zayi' olurdu." **S:343**

Hidayete vesile olmak mânasıyla mehdiyet, hakaik-ı imaniyeyi keşif ve neşir ile imanları kurtarmaktır. Mehdiyetin esas hakikatı ve en büyük vasfı olan bu vazifeyi de, Risale-i Nur ifa etmekte olduğunu, Bediüzzaman Hazretleri eserlerinde tekraren beyan etmiştir. Şöyle ki:

"Risaleler makam-ı Mahmud yolunu tarif ediyorlar. Üstadımın hutbesi olan **Risale-i Nur, bu zamanın bir mehdisi ve müceddididir." B:146**

Üstadın manevi evlâdı ve fedai talebesi Merhûm Ceylan'ın vefatı münasebetiyle; hayatta kalmış Hz. Üstadın hizmetkârlarının neşrettikleri mektublarındaki şu cümleler bu hususdaki kanaatlarını izhar etmektedirler:

"... Bir **mücahid-i ekber**, hem bir **mehdi-i azâm**, hem bir **müceddid-i ekmel** ve hem bir **ferd-i ferid** olan Merhûm Üstâdımız Bediüzzaman Hazretlerinin..." **Muf. T. Hayat:54**

8- Metanet:

Kur'anda kök manasıyla üç yerde geçen bu tabir: Din hizmetinde karşılaşılan zorluklardan ve din düşmanlarının tecavüzlerinden yılmamak ve korkup kaçmamak ve dine hizmette kahramanca devam etmek manalarına gelir.

Bediüzzaman Hazretlerinin metanet hakkında pek çok teşvik edici beyanları vardır. Ezcümle birkaç örneği şöyledir:

"Cenab-ı Hakk'a şükür, Isparta ve havalisi kahramanları çelik gibi bir **metanet** göstermeleri, sair yerlerin de kuvve-i maneviyelerini takviye ediyorlar." **K:206**

"Sizin sebat ve **metanetiniz,** masonların ve münafıkların bütün plânlarını akîm bırakıyor."**Ş:302**

"Bu zamanda öyle dehşetli cereyanlar ve hayatı ve cihanı sarsacak hâdiseler içinde, hadsiz bir metanet ve itidal-i dem ve nihayetsiz bir fedakârlık taşımak gerektir."K:197

Hz. Üstadın örnek tutulması gereken metaneti hakkında deniliyor ki:

"Sebat ve metaneti, öyle bir ihlası vardır ki: Din düşmanlarının o kadar şiddetli zulüm ve istibdadları, o kadar hücum ve tazyikatları ve bunlarla beraber maddî yokluklar içinde bulunması, davasından vazgeçirememiş ve küçük bir tereddüd dahi ika' edememiştir."**S:758**

"Bu zamanda hususan bu sıralarda, Risale-i Nur'un şakirdleri tam bir **metanet** ve tesanüd ve dikkat etmeye muhtaçtırlar. Lillahilhamd Isparta ve havalisi kahramanları demir gibi bir **metanet** göstermesiyle, başka yerlere de **hüsn-ü misal** oldu." **K:200**

"Bu acib asrın bu acib hastalığına ve dehşetli marazına karşı Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın tiryakmisal ilâçlarının naşiri olan Risale-i Nur dayanabilir; ve onun metin, sarsılmaz, sebatkâr, hâlis, sadık, fedakâr şakirdleri mukavemet ederler. Öyle ise, her şeyden evvel onun dairesine girmeli. Sadakatla, tam **metanet** ve ciddî ihlas ve tam itimad ile ona yapışmak lâzım ki; o acib hastalığın tesirinden kurtulsun." **K:105**

Çok az olarak naklettiğimiz bu parçalar, açıkca gösteriyor ki, metanet, Nurcular dairesinde ehemmiyetli bir esastır.

9- Münafık:

Kur'anda ve hadislerde tekraren geçen bu kelime: İnsanları aldatabilmek için dinsizliğini gizleyip toplumda karışıklıklar çıkaran gizli din düşmanı manasındadır.

Münafıklığın tarifi; Münafığın ve münafıklığın dereceleri var. Asıl münafık, dinsiz ve din düşmanıdır. Risale-i Nurdan Emirdağ Lahikası adlı eserin 78. sahifesinde:

"münafık itikadsızdır, kalbsizdir ve vicdansızdır, Peygamber (A.S.M.) aleyhindedir. (Şimdiki bazı zındıklar gibi.)" şeklinde tarif ediliyor.

Münafık din düşmanlığını gizler

Müslümanları aldatabilmek için münafık, dine düşmanlığını gizler. Hatta zahiren dindar bile görünür. Keza münafıklar, azgınlıkları itibariyle de derecelidirler. Yani bazıları din düşmanlığında çok azgındır.

"Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki:

"Dört haslet vardır; kimde bu hasletler bulunursa o kimse **halis münafıktır.** Kimde de bunlardan biri bulunursa, onu bırakıncaya kadar kendinde **nifaktan bir haslet var** demektir: **Emanet** edilince **hiyanet** eder, konuşunca **yalan söyler**, söz verince **sözünde durmaz, husûmet** edince haddi aşar." **Buhâri, İman 24, Mezâlim 17, Cizye 17; Müslim, İman 106, (58); Ebu Dâvud, sünnet 16, (4688); Tirmizi, İman 14, (2634); Nesâi, İman 20, (8, 116)."**

10- Riya:

Kur'anda ve hadislerde tekraren geçen bu tabir: Gösteriş, iki yüzlülük, yalandan gösteriş, kendini beğendirmek için yapılan sahte davranış manalarına gelir. Dinimizde riya, kötü ahlaktandır. Günümüzün yaşayışında bu riyaya çok alışıldığından riyadan uzak durmaya çalışılmalıdır.

Hz. Üstad riyadan kurtulmak için şu nasihatı verip diyor ki:

"Hırs-ı şöhret, hubb-u câh, makam sahibi olmak, emsaline tefevvuk etmek gibi hisler ve insanlara iyi görünmek, tasannu'kârane haddinden fazla kendine ehemmiyet verdirmek ve tekellüfkârane lâyık olmadığı yüksek makamlarda görünmek tarzını takınmak ile **riya** eder. Risale-i Nur şakirdleri ene'yi nahnü'ye tebdil ettikleri, yani enaniyeti bırakıp, Risale-i Nur dairesinin şahs-ı manevîsinin hesabına çalışması, ben yerine biz demeleri ve ehl-i tarîkatın "fena fi-ş şeyh" ve "fena fi-r resul" ve nefs-i emmareyi öldürmek gibi **riyadan** kurtaran vasıtaların bu zamanda birisi de "fena fi-l ihvan" yani şahsiyetini kardeşlerinin şahs-ı manevîsi içinde eritip öyle davrandığı için, inşâallah ehl-i hakikatın **riyadan** kurtulmaları gibi, bu sır ile onlar da kurtulurlar." **K:184**

Büyük veli olan Mevlana Cami Hazretlerinin, yerli-yersiz ve riyakârane konuşmalara karşı hassasiyetini gösteren bir hâdise:

"Mevlana Cami, bilhassa ihlasta ve maneviyatta olgunluk kazanmıştır. Bundan olacak ki, gösterişten çok rahatsız olur, bütün huzur ve rahatını tevazuda, ihlasta bulurdu. Bütün mes'elesi; gönül ehli olmak, iyi niyet sahibi bulunmak, tevazu ve ihlas içinde dinî hayat yaşamaktı. Nitekim bir gün büyük zatların oturduğu bir davet sofrasında biri dikkatini çekti. Adam henüz ruhen olgunlaşmamış olduğunu, her haliyle belli ediyordu. Yemeğe başlarken yüksek sesle ve riyakârane bağırdı:

-Tuz getirin! Yemeğe tuzla başlamak sünnettir.

-Adamın kendisini beğendirmek için söylediği bu sözden rahatsız olan Mevlana, yavaşça cevap verdi:

-Hazret, ekmekte tuz vardır. Onu hatırlıyarak yerseniz, sünneti yerine getirmiş olursunuz.

Adam fazla ders almadı bu ikazdan. Az sonra birine bir ihtar verdi:

-Ekmeği tek elle koparıyorsun. Tek elle koparmak mekruhtur.

Cami Hazretleri bu hareketten de rahatsız oldu. Tekrar düzeltme yaptı:

-Sofrada başkasının eline, ağzına bakmak da mekruhtur. Hem de senin hatırlattığından fazla mekruh...

Adam birazcık ders alır gibi olup susmuştu. Ama kendini mutlaka göstermek istiyor, dikkatleri üzerine çekmek için konuşmaya devam niyeti taşıyordu. Nitekim az sonra yine başladı:

-Yemek yerken konuşmak sünnettir!

Mevlana Cami yine ikaz etti: "Çok konuşmak ise mekruhtur."

Hatalı sözler sarfettiğini anlayan adam, bundan sonra lüzumsuz konuşmayı da, ve rahatsız edici sözlerle hata düzeltmeyi de terketti."

Yukarıdaki dersten anlaşılıyor ki: Zamanımızda çokca alışılan bu kötü ahlak, sohbet ve konuşmalarda ileri atılıp kendini göstermek için konuşmak ve bilgiçlik taslamak ve olur olmaz çok konuşmak manasını ifade eder. Az konuşmak ve gerektiğinde konuşmak iyi ahlaktandır.

11- Sadakat ve Sıdk:

Kur'anda sıdk kökünden gelen çeşitli mana ve kelime kalıpları olarak çokca geçer. Bu tabir, kitablarda gösterilen dinin emirlerine içten ve fiilen bağlılık ve konuşma ve hareketlerde Kur'ana uygun doğru konuşma ve davranışları anlatır.

Bir ameli, Allah emrettiği için yapmak ihlas, emredildiği gibi yapmak ise sadakattır. Sadakatın biri manevî, diğeri fiilî olarak iki ciheti vardır. Kişinin bağlandığı davaya ciddi ve kalbî samimiyetle bağlılığı, sadakatın manevî cihetidir. Bu manevî bağlılığın fiilî tezahürü ise; bağlandığı düsturları harfiyyen ve tasarruf etmeden yerine getirmek ve fiilen sadakatını isbat etmeye çalışmaktır.

Risale-i Nurdan birkaç örnek:

"Risale-i Nur dairesinde sadakat ve hizmet ve takvâ ve içtinab-ı kebâir derecesiyle o ulvî ve küllî ubudiyete sahip olur. Elbette, bu **büyük kazancı kaçırmamak için**, takvâda, ihlâsta, **sadakatte çalışmak gerektir.**" **K:96**

"Risale-i Nur, kendi **sâdık ve sebatkâr şakirdlerine kazandırdığı** çok büyük kâr ve kazanç ve pek çok kıymettar neticeye mukabil fiyat olarak, o şakirdlerden **tam ve hâlis bir sadakat** ve **dâimî ve sarsılmaz bir sebat ister**...." **K:122**

"**Sadakat ve kanaatle Risale-i Nur dairesine giren,** imanla kabre gireceğine gayet kuvvetli senetler var." **K:263**

"Bize ezâ ve cefâ edenlere karşı hiçbir talebemin kalbinde zerre kadar intikam emeli beslememesini ve onlara mukabil **Risale-i Nur'a sadakat ve sebatla çalışmalarını tavsiye ederim.**" **Em:81**

"Sıddîk-ı Ekber'in: "Cehennemde vücudum büyüsün, tâ ehl-i îmâna yer bulunmasın" diye **fedakârlıkta âzamî sadakatın bir zerresini kazanmak fikriyle, bîçare Said bütün ömründe tecerrüdü, istiğnayı ihtiyar etmiş**." **Hn:29**

"**Sıdk**, İslâmiyetin üss-ül esasıdır ve ulvî seciyelerinin rabıtasıdır ve hissiyat-ı ulviyesinin mizacıdır. Öyle ise, hayat-ı içtimaiyemizin esası olan **sıdkı**, doğruluğu içimizde ihya edip onunla manevî hastalıklarımızı tedavi etmeliyiz.

Evet **sıdk** ve doğruluk, İslâmiyetin hayat-ı içtimaiyesinde ukde-i hayatiyesidir. Riyakârlık, fiilî bir nevi yalancılıktır. Dalkavukluk ve tasannu, alçakça bir yalancılıktır. Nifak ve münafıklık, muzır bir yalancılıktır. Yalancılık ise, Sâni'-i Zülcelal'in kudretine iftira etmektir.

Küfür, bütün enva'ıyla kizbdir, yalancılıktır. İman **sıdktır**, doğruluktur. Bu sırra binaen kizb ve **sıdkın** ortasında hadsiz bir mesafe var; şark ve garb kadar birbirinden uzak olmak lâzım geliyor. Nar ve nur gibi birbirine girmemek lâzım. Halbuki gaddar siyaset ve zalim propaganda birbirini karıştırmış, beşerin kemalâtını da karıştırmış." **H:45**

Netice: Gerçek müslüman, doğru konuşur ve aldatmaz. İki yüzlü hareket etmez. Sözünden caymaz. Her cihette güvenilir kişi olarak bilinir.

12- Sebat:

Kur'anda geçen bu tabir din hizmetinde devam edip, kendi hayatına ve rahatına dönüş yapmamak ve din hizmetinde her türlü sıkıntılara sabrederek göğüs gerip geri dönmemek manasını ifade eder. Sebat hakkında: 8:45-16:102-17:74. Ayetler örnek verilebilir. (48/17) وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا **âyeti de meselemize bakan cihetiyle de çok manidardır.**

Hz. Üstad diyor ki: "Risale-i Nur'un talimatı dairesinde ve bizlere bahşettiği hizmet noktasında feyizli makamlara kanaat etmeliyiz. Haddinden fazla fevkalâde hüsn-ü zan ve müfritane âlî makam vermek yerine, fevkalâde sadakat ve **sebat** ve müfritane irtibat ve ihlas lâzımdır. Onda terakki etmeliyiz." **K:89**

"Risale-i Nur kendi sadık ve **sebatkâr** şakirdlerine kazandırdığı çok büyük kâr ve kazanç ve pek çok kıymetdar neticeye mukabil fiat olarak, o şakirdlerden tam ve hâlis bir sadakat ve **daimî** ve sarsılmaz bir **sebat** ister." **K:122**

"Mesleğimizde ihlas-ı tâmmeden sonra en büyük esas, **sebat** ve metanettir. Ve o metanet cihetiyle şimdiye kadar çok vukuat var ki; öyleler, herbiri yüze mukabil bu hizmet-i Nuriyede muvaffak olmuş. Âdi bir adam ve yirmi-otuz yaşında iken, altmış-yetmiş yaşındaki velilere tefevvuk etmişler var." **K:248**

"Eğer perde-i gayb açılsa, bu **sebatsız** zamanda böyle **sebat** gösteren ve bu yakıcı, ateşli hallerden sarsılmayan bu samimî dindarlar ve ciddî müslümanlar eğer herbiri bir veli, hattâ bir kutub görünse, benim nazarımda şimdi verdiğim ehemmiyeti ve alâkayı pek az ziyadeleştirecek ve eğer birer âmi ve âdi görünse, şimdi verdiğim kıymeti hiç noksan etmeyecek diye karar verdim." **Ş:307**

13- Şeair:

Din duygusunu kuvvetlendirip geliştiren ve İslam cemiyetinin canlı tutan güzel adetlerdir. Bid'at, şeairin zıddıdır.

Kur'anda, şeair kelimesinin de kökü olan شعر maddesinden türeyen muhtelif kelimeler vardır.

Ezcümle hissettirmek ve işaret vermek manasında, "iş'ar"; iş'ar eden nizamlı ses ve manzume manasında "şiir"; hissî alışkanlıklara ve vicdaniyata temel teşkil eden ve cemiyette devamlı yaşanan âdetlere ve alâmetlere "şeair"; şeairin tesiri ile melekeleşip devam eden âdet ve alışkanlık manasında, "şiar"; şuura te'sir etmek yeri manasında "meş'ar"; mezkûr te'sirler gibi dıştan alınan bütün te'sirleri hissetmeye "şuur" denmektedir.

Şeair hakkında Hz. Üstad diyor ki:

"Kur'ân'ın zincirini muhkem tut. Onun sözüne kulak ver. Başkaları seni aldatmasın. Şu zamanın gafil sarhoşları içinde seni, **terk-i seaire ve medeniyet-i dünyaya davet edenlere de ki:** "Hey sersem gafiller! Benim halim sizi dinlemeye müsait değil." **Ni:143**

"Gizli dinsiz komiteleri, **"İslâmî şeairleri birer birer kaldırarak İslâm ruhunu yok etmek, Kur'anı toplatıp imha etmek"** plânlarını güdüyorlardı." **T:151**

"Risale-i Nur, yalnız bir cüz'î tahribatı ve bir küçük haneyi tamir etmiyor. Belki **küllî bir tahribatı** ve İslâmiyeti içine alan ve dağlar büyüklüğünde taşları bulunan bir **muhit**

kal'ayı tamir ediyor. Ve yalnız hususî bir kalbi ve has bir vicdanı ıslaha çalışmıyor, belki **bin seneden beri** tedarik ve teraküm edilen **müfsid âletler ile** dehşetli rahnelenen **kalb-i umumîyi** ve **efkâr-ı âmmeyi** ve umumun ve bahusus avam-ı mü'minînin istinadgâhları olan **İslâmî esasların** ve **cereyanların** ve **şeairlerin kırılması ile** bozulmağa yüz tutan **vicdan-ı umumîyi,** Kur'an'ın i'cazıyla ve geniş yaralarını Kur'anın ve imanın ilâçları ile tedavi etmeğe çalışıyor." **Ş:179**

"Bediüzzaman, ne **lisan-ı halinde, ne lisan-ı kalinde ve ne de fiiliyatında** o kadar zulümler çektiği ve idamlarla tehdit edildiği halde **en küçük bir değişiklik bile yapmamıştır.** Bilâkis, "Ecel birdir, tagayyür etmez... Ölüm, bu âlem-i fenadan âlem-i bekaya ve âlem-i nura gitmek için bir terhistir." deyip mücadeleye atılmış; **bid'aları tanıtan ve durduran ve Şeair-i İslâmiyeyi muhafaza eden ve Sünnet-i Seniyeyi ihya eden** eserleri perde altında otuz senedenberi neşretmiş." **T:694**

Münafıklar "Desiseler ile **müslümanları, ecnebilerin âdâtına davet ve terk-i Şeair-i İslâmiyeye teşvik ediyorlar.** Halbuki her Şeairde nur-u İslâma bir şuur ve bir iş'ar vardır." **Ni:23**

Netice: Şeair, İslam cemiyetinin temelidir ve şeair yerine bid'alar istila ederse, islâm cemiyeti, fitne-i ahirzaman vasfına girer.

14- Şeriat:

Allah'ın (cc) gönderdiği bütün emir ve yasakların tamamı. Din tabiri de, şeri'at manasına gelir.

Şeri'at: "İbadet, ahlâk ve muamelatı yani İslâm Hukukunu ihtiva etmektedir. «**Şeriat**, insanlardan sudur eden ef'al-i ihtiyariyeyi bir nizam ve bir intizam altına alıp tahdid eden kaidelerin hülasasıdır; veya devletin işlerini tanzim eden nizamların, düsturların, kanunların mecmuasıdır." **İ:90**

Evet, beşerî ve ticarî münasebetlerde meydana gelen "Muamelâtta zulüm ve tecavüzler vukua gelir. Bu tecavüzleri önlemek için, cemaat-ı insaniye çalışmalarının semerelerini mübadele etmekte adalete muhtaçtır. Lâkin her ferdin aklı, adaleti idrakten âciz olduğundan, küllî bir akla ihtiyaç vardır ki; ferdler, o küllî akıldan istifade etsinler. Öyle küllî bir akıl da ancak kanun şeklinde olur. Öyle bir kanun, ancak **şeriattır**." **İ:84**

Bir Avrupa fikir adamı diyor ki:

Resulullah "Ümmi olmasıyla beraber, onüç asır evvel öyle bir **şeriat** getirmiş ki; biz Avrupalılar iki bin sene sonra onun kıymetine ve hakikatine yetişsek, en mes'ud, en saadetli oluruz." **M:215**

Peygamberimiz (A.S.M.) "...öyle bir din ve **şeriat** göstermiştir ki; iki cihanın saadetini temin edecek desatiri câmi'dir. Ve câmi' olmakla beraber, kâinatın hakaikını ve vezaifini ve Hâlık-ı Kâinat'ın esmasını ve sıfâtını, kemal-i hakkaniyetle beyan etmiştir. İşte o İslâmiyet ve **şeriat**, öyle bir tarzda muhit ve mükemmeldir ve öyle bir surette kâinatı kendiyle beraber tarif eder ki, onun mahiyetine dikkat eden elbette anlar ki; o din, bu güzel kâinatı yapan zâtın, o kâinatı kendiyle beraber tarif edecek bir beyannamesidir ve bir tarifesidir. Nasılki bir sarayın ustası, o saraya münasib bir tarife yapar. Kendini vasıflarıyla göstermek için, bir tarife kaleme alır; öyle de: Din ve **şeriat**-ı Muhammediyede (A.S.M.) öyle bir ihata, bir ulviyet, bir hakkaniyet görünüyor ki; kâinatı halk ve tedbir edenin kaleminden çıktığını gösterir. Ve o kâinatı güzelce tanzim eden kim ise, şu dini güzelce tanzim eden yine odur. Evet o nizam-ı ekmel, elbette bu nazm-ı ecmeli ister." **M:193**

Hülasa: Lafzen küçük fakat mana muhtevasınca küllî ve fitne-i ahirzamandan ikaz eden bu tabirler derlemesi ehemmiyetli bir derstir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TAHSİL HAYATI

Kâinatın bir kitab gibi okunması, Kur'anın nazara verdiği marifetullahın yoludur. Çünkü esma-i İlahiye, eserlerinde tezahür eder. Hem en makbul ve sağlam olan tahkiki imanın yolu budur. Ezcümle 96. surenin baş kısmı, mevzumuz cihetiyle çok manidardır. Şöyle ki:

اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي **خَلَقَ** **96:1**

Bu ayette geçen "halak" kelimesi hakkında bir tefsir şöyle der: "halak" kelimesi mutlak olarak kullanılmış ve neyi yarattığı belirtilmemiştir. Çünkü "Yaratan Rabb'inin ismiyle" denmesinden, Kainatı ve içindeki her şeyi yarattığı kendiliğinden anlaşılmaktadır.

خَلَقَ ٱلْإِنْسَٰنَ مِنْ عَلَقٍ 96:2 اِقْرَأْ وَرَبُّكَ ٱلْأَكْرَمُ **96:3**

Bazı alimlerce mezkür suredeki oku emri olan (ikra) ayetinin ilk gelen ayet olması ve aynı âyette geçen (halaka) kelimesinin mutlak oluşu, yani yaratılan bütün varlıkları oku manasına işaret etmesi; keza, âyette (Allah'ın ismiyle oku) denmesi, yani kâinatın mana-yı harfiyle okunması ki, bu okuyuş tarzı, marifetullahı kazandırır. Mana-yı ismiyle nazara alınması ise, esbab ve tabiat şirkine yol açar. Keza surenin devamında, Allah'ın marifetini kazanmada en mükemmel ve binbir esmanın mazhar ve müzhiri olan insanın yaradılış harikalığını nazara vermesi gibi câmi manalarla Kur'anın en ehemmiyetli olan mezkür marifetullah hususiyetine dikkat çekiliyor.

İslâmiyet ilme, ehl-i ilme ve tahsile çok ehemmiyet vermiştir. Evet Kur'an

اَفَلاَ يَعْقِلُونَ اَفَلاَ يَتَفَكَّرُونَ اَفَلاَ يَتَدَبَّرُونَ gibi kelimatıyla aklı ve ilmi istişhad ve ikaz ettiği ve

ehl-i ilmi himaye ettiği cihetle daima İslâmiyet, fukaraların ve ehl-i ilmin kal'ası ve melce'i olmuştur. **M:325**

Bediuzzaman Hazretlerinin Tefekkürname adlı eseride de şu rivayet var.

"Tâlib-ul ilmi tâlib-ur-rahmanı, tâlib-ül- ilmi rükn-ül- İslâmi ve yu'ta ecrühü ma'annebiyyîne.

Meali: "İlmin talibi (Talebesi), Rahmanın tâlibidir. İlmin talebcisi, İslâmın rüknüdür.

Onun ecr u mükâfatı, Peygamberlerle beraber verilir."

Mevzu ile alâkalı diğer iki rivayet de şöyledir:

كَلِمَةُ حِكْمَةٍ يَسْمَعُهَا الرَّجُلُ قَدْ يَكُونُ خَيْرًا لَهُ مِنْ عِبَادَةِ سَنَة

وَجُلُوسُ سَاعَةً عِنْدَ مُذَاكَرَةِ الْعِلْمِ خَيْرٌ مِنْ عِتْقِ رَقَبَةٍ

Meali: "Bir adamın, bir **hikmet** kelimesini işitmesi, bazan olur ki, ona bir sene ibadetten hayırlı olur. Ve bir saat **ilim müzakeresi** yanında oturmak, bir köle azad etmekten daha hayırlıdır."

İlmin ve ilm-i din tahsilinin faziletine dair bir kısım hadis-i şerifler:

تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ فَاِنَّ تَعْلِيمَهُ لِلّٰهِ خَشْيَةٌ وَطَلَبُهُ

عِبَادَةٌ وَمُذَاكَرَتُهُ تَسْبِيحٌ وَالْبَحْثُ عَنْهُ جِهَادٌ

Meali: "İlmi öğreniniz! Çünki, onun **öğrenilmesi** Allah'a karşı **haşyettir**, **talebi ibadettir**, **müzakeresi tesbihdir**, ondan bahis ise **cihaddır**."

سَاعَةُ عَالِمٍ يَتَّكِيُّ عَلَى فِرَاشِهِ يَنْظُرُ فِى عِلْمِهِ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَبْعِينَ سَاعَةً

Meali: "Bir âlimin, yatağına yaslanarak **ilmine (kitabına) bir saat bakması,** yetmiş saat ibadetten hayırlıdır."

طَالِبُ الْعِلْمِ طَالِبُ الرَّحْمَانِ طَالِبُ الْعِلْمِ رُكْنُ الْاِسْلَامِ وَيُعْطَى اَجْرُهُ مَعَ النَّبِيِّينَ

Meali: "İlmin tâlibi (talebesi), Rahman'ın tâlibidir. İlmin talebcisi, İslâmın rüknüdür. Onun ecr u mükâfatı, Peygamberlerle beraber verilir."

طَالِبُ الْعِلْمِ اَفْضَلُ عِنْدَ اللّٰهِ مِنَ الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ وَالْحَجِّ وَالْجِهَادِ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ

Meali: "İlim taleb etmek, Allah'ın katında (nafile) namız, oruç ve hac'dan ve fi-sebilillah olan cihaddan efdaldir."

عَالِمٌ يُنْتَفَعُ بِعِلْمِهِ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ عَابِدٍ

Meali: "İlminden menfaat görülen bir **âlim**, bin âbidden hayırlıdır."

لَوْ وُزِنَ مِدَادُ الْعُلَمَاءِ وَدَمُ الشُّهَدَاءِ لَرُجِّحَ مِدَادُ الْعُلَمَاءِ عَلَى دَمِ الشُّهَدَاءِ

Meali: "Ülemanın **mürekkebiyle**, şüheda kanı müvazene edilse, muhakkak ki, Allah yanında ülemanın mürekkebi, şühedanın kanına racih gelecektir."

مَا اَهْدَى مُسْلِمٌ لِاَخِيهِ هَدِيَّةً اَفْضَلَ مِنْ كَلِمَةِ حِكْمَةٍ يَزِيدُهُ هُدًى وَيَرُدُّهُ بِهَا عَنْهُ رِدًّى

Meali: "Bir müslümanın bir müslüman kardeşine vereceği, onun hidayetini arttıran ve onunla ondan kötülüğü kaldıran bir **hikmetli** sözden daha efdal bir hediye yoktur."

مَنْ اَتَاهُ الْمَوْتُ وَهُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ كَانَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْاَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ

Meali: "Bir ilm talebesi, **ilmi tahsil ederken eceli gelse vefat etse;** onun derecesi ile, enbiya derecesi arasında, bir derece (peygamberlik mertebesi) kalır." **(Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin "Tefekkürname" namıyla maruf Arabca eserinin sonundan alınmıştır.)**

Fenni ilimler dahi, mana-yı harfî ile bakıldığında marifetullaha inkılâb eder. Bu hakikatı, Bediüzzaman Hazretleri yarı-manzum bir yazısında şöyle ifade eder:

"Niyet Gibi, Tarz-ı Nazar Dahi Âdeti İbadete Çevirir

Şu noktaya dikkat et; nasıl olur niyetle mubah âdât, ibadat... Öyle **tarz-ı nazarla fünun-u ekvan, olur maarif-i İlahî...**

Tedkik dahi tefekkür, yani ger harfî nazarla, hem san'at noktasında "ne güzeldir" yerine "ne güzel yapmış Sani', nasıl yapmış o mâhi"

Nokta-i nazarında kâinata bir baksan, nakş-ı Nakkaş-ı Ezel, nizam ve hikmetiyle lem'a-i kasd ve itkan, tenvir eder şübehi.

Döner ulûm-u kâinat, maarif-i İlahî. Eğer **mana-yı ismiyle**, tabiat noktasında, "zâtında nasıl olmuş" eğer etsen nigahı,

Bakarsan kâinata, **daire-i fününun daire-i cehl olur.** Bîçare hakikatlar, kıymetsiz eller kıymetsiz eder. Çoktur bunun güvahı..." **S:723**

İlim ve fen, mana-yı harfi ile olunca böyle değer alırken, mâna-yı ismî ile ve esbabın müsebbebe müessiriyeti nazarıyla bakılması dahi cehaleti artırıyor.

Asrımızda her milletin içinde yaygınlaşan bu tarz-ı nazarla yani sebeblerin müsebbebata müessiriyeti anlayışına dayanarak ortaya konulan fenlerin zararını Bediüzzaman Hazretleri şöyle beyan eder:

"Avrupa **fününu** ve medeniyeti, Eski Said'in fikrinde bir derece yerleştiği için, Yeni Said harekât-ı fikriyede seyrettiği zaman, Avrupa'nın fünun ve medeniyeti, o seyahat-ı kalbiyede **emraz-ı kalbiyeye inkılab ederek** ziyade müşkilâta medar olduğundan, bilmecburiye Yeni Said zihnini silkeleyip, müzahref felsefeyi ve **sefih medeniyeti** atmak isterken, kendi ruhunda Avrupa'nın lehinde şehadet eden **hissiyat-ı nefsaniyeyi susturmak** için, Avrupa'nın şahs-ı manevîsi ile bir cihette gayet kısa, bir cihette uzun, gelecek muhavereye mecbur olmuştur." **L:115 diyerek devam eden bahiste asrın fenlerinden gelen gafletin te'sirinden insanları ikaz eder.**

Yine Bediüzzaman Hazretleri aynı mevzuda şöyle der:

"Maatteessüf o vakte kadar ulûm-u felsefeyi, **ulûm-u İslâmiye ile beraber** havsalama doldurup o **ulûm-u felsefeyi pek yanlış olarak maden-i tekemmül ve medar-ı tenevvür zannetmiştim.** Halbuki o felsefî mes'eleler ruhumu çok fazla kirletmiş ve **terakkiyat-ı maneviyemde engel olmuştu.** Birden Cenab-ı Hakk'ın rahmet ve keremiyle Kur'an-ı Hakîm'deki hikmet-i kudsiye imdada yetişti. Çok risalelerde beyan edildiği gibi; o felsefî mes'elelerin kirlerini yıkadı, temizlettirdi." **L:239**

Yani, bu asırda masnuat-ı İlâhiyeye mana-yı ismî anlayışiyle yazılıp tedrisatta müsbet fenler namiyle okutulan derslere, Bediüzzaman Hazretleri, dine ters düşen ilimler manasında ulum-u felsefe diyerek ikazatta bulunuyor.

Bediüzzaman Hazretleri, bir doktor talebesinin şahsından umuma ders verdiği bir mektubunda aynı mes'eleye dikkat çeker ve şu tavsiyede bulunur:

"Bilirsin ki; ömür kısadır, lüzumlu işler pek çoktur. Acaba benim gibi sen dahi kafanı teftiş etsen, malûmatın içinde ne kadar lüzumsuz,faidesiz, ehemmiyetsiz, odun yığınları gibi camid şeyleri bulursun. Çünki ben teftiş ettim, çok lüzumsuz şeyleri buldum. İşte o **fennî malûmatı, o felsefî maarifi;** faideli, nurlu, ruhlu yapmak çaresini aramak lâzımdır. Sen dahi Cenab-ı Hak'tan bir intibah iste ki, senin fikrini Hakîm-i Zülcelal'in hesabına çevirsin, tâ o odunlara bir ateş verip nurlandırsın. **Lüzumsuz maarif-i fenniyen, kıymetdar maarif-i İlahiye hükmüne geçsin**." **B:66**

Bu parçada da Risale-i Nur derslerine dikkat, devam ve tefekkür ile kendi düşüncelerinde fen derslerini mâna-yı harfiyeye çevirmeye gayret etmenin lüzumu nazara verildi.

Keza, ehl-i bid'aya hitab eden ve müslüman ailelerin dikkatlerini çeken çok ehemmiyetli bir ikazında da Bediüzzaman Hazretleri, milletin ehl-i takva, müsibetzede, hastalar, ihtiyarlar, çocuklar, fakirler ve gençler olarak altı taife olup onlara uygun ders, teselli ve terbiye vermek gerektiğini beyan eden risalesinin çocuklara ait kısmında, mimsiz medeniyetçilere şöyle hitab ediliyor:

"Dördüncü taife ki, **çocuklardır**. Bunlar, hamiyet-i milliyeden merhamet isterler, şefkat beklerler. Bunlar da za'f u acz ve iktidarsızlık noktasında; merhametkâr, kudretli bir Hâlıkı bilmekle ruhları inbisat edebilir, istidadları mes'udane inkişaf edebilir. İleride, dünyadaki müdhiş ehval ve ahvale karşı gelebilecek bir **tevekkül-ü imanî ve teslim-i İslâmî telkinatıyla** o masumlar hayata müştakane bakabilirler. Acaba alâkaları pek az olduğu **terakkiyat-ı medeniye dersleri** ve onların kuvve-i maneviyesini kıracak ve ruhlarını söndürecek, **nursuz sırf maddî felsefî düsturların** taliminde midir? Eğer insan bir cesed-i hayvanîden ibaret olsaydı ve kafasında akıl olmasaydı; belki bu masum çocukları muvakkaten eğlendirecek **terbiye-i medeniye** tabir ettiğiniz ve **terbiye-i milliye süsü verdiğiniz** bu **firengî usûl,** onlara çocukçasına bir oyuncak olarak, dünyevî bir menfaatı verebilirdi. Mademki o masumlar hayatın dağdağalarına atılacaklar, mademki insandırlar; elbette küçük kalblerinde çok uzun arzuları olacak ve küçük kafalarında büyük maksadlar tevellüd edecek. Madem hakikat böyledir; onlara şefkatin muktezası, gayet derecede fakr u aczinde, gayet kuvvetli bir **nokta-i istinadı** ve tükenmez bir **nokta-i istimdadı;** kalblerinde **iman-ı billah** ve **iman-ı bil-âhiret** suretiyle yerleştirmek lâzımdır. Onlara şefkat ve merhamet bununla olur. Yoksa, divane bir vâlidenin, veledini bıçakla kesmesi gibi, **hamiyet-i milliye sarhoşluğuyla,** o bîçare masumları manen boğazlamaktır. Cesedini beslemek için, beynini ve kalbini çıkarıp ona yedirmek nev'inden, vahşiyane bir gadirdir, bir zulümdür." **M:421**

Bu tarz idlâllerden ikaz makamında olarak izah edilen bir "Rivayette var ki: "Süfyan büyük bir âlim olacak, ilim ile dalalete düşer. Ve çok âlimler ona tâbi' olacaklar."

Vel'ilmu indallah, bunun bir tevili şudur ki: Başka padişahlar gibi ya kuvvet ve kudret veya kabile ve aşiret veya cesaret ve servet gibi vasıta-i saltanat olmadığı halde, zekâvetiyle ve fenniyle ve siyasî ilmiyle o mevkii kazanır ve aklıyla çok âlimlerin akıllarını teshir eder, etrafında fetvacı yapar. Ve çok muallimleri kendine tarafdar eder ve **din derslerinden tecerrüd eden maarifi rehber** edip **tamimine şiddetle çalışır**, demektir." **Ş:585**

Burada zikredilen, "tamimine şiddetle çalışır" ikazına dikkat gerek.

Hem yine "Rivayette var ki: "Âhirzamanın müstebid hâkimleri, hususan Deccal'ın **yalancı cennet ve cehennemleri** bulunur." اَلْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِ bunun bir tevili şudur ki: Hükûmet dairesinde karşı karşıya kurulan ve birbirine bakan vaziyette bulunan **hapishane** ile **lise mektebi**, biri huri ve gılmanın çirkin bir taklidi, diğeri azab ve zindan suretine girecek diye bir işarettir." **Ş:583**

Fünûn-u hâzıra ile meşgul olmak derecesine göre içtihad-ı şer'iyeden; yani, Kur'an'dan murad-ı İlâhiyeyi anlamadan geri kalındığını beyan ederken, Bediüzzaman Hazretleri mes'elemizin mahiyetine bakan şu hükmü verir:

"....şu zamanda çünki **zihni felsefede boğulmuş**, **aklı siyasete dalmış**, **kalbi hayat-ı dünyeviyede sersem olmuş,** istidadı içtihaddan uzaklaşmış, elbette **fünun-u hazırada**

tevaggulü derecesinde istidadı içtihad-ı şer'î kabiliyetinden uzaklaşmış ve **ulûm-u arziyede tefennünü derecesinde** içtihadın kabulünden geri kalmıştır." **S:481**

Bu derste de, asr-ı hazırdaki mana-yı ismî ile nazara verilen fenlerin te'sirinde kalanlar, mâneviyattan ve hakaik-i Kur'aniyeyi anlamaktan gerilediği nazara veriliyor.

Bediüzzaman Hazretlerinin bu zamanda dalâletin fen ve felsefeden geldiğini açıklayan şu ifadeleri de şâyan-i dikkattır:

"Efendiler! Dalalet ve fenalıklar cehaletten gelse, def'etmesi kolaydır. Fakat **fenden, ilimden gelen dalaletin** izalesi çok müşkildir. Bu zamanda **dalalet fenden, ilimden geldiği** için, ancak onları izale etmeye ve nesl-i âtîden o belaya düşen kısmını kurtarmağa, karşılarında dayanmağa **Risale-i Nur gibi her cihetle mükemmel bir eser lâzımdır.** Risale-i Nur'un bu kıymette olduğuna delil şudur ki: Yirmi seneden beri, benim şiddetli ve kesretli bulunan muarızlarım ve şiddetli tokatlarını yiyen feylesofların hiçbirisi, Risale-i Nur'a karşı çıkmamış ve cerhedememiş ve çıkamaz." **E:22**

Ahirzamanda, fünun ve delail-i kevniyeye dayanan son iman ve küfür mücadeleside, Risale-i Nur'un galebesi mevzuunda olan, "Kitab-ı kâinatı okumak" toplamasına bakınız.

"Eski zamanda, esasat-ı imaniye mahfuzdu, teslim kavî idi. Teferruatta, âriflerin marifetleri delilsiz de olsa, beyanatları makbul idi, kâfi idi. Fakat şu zamanda **dalalet-i fenniye**, elini esasata ve erkâna uzatmış..." **M:376**

Evet "...bu zamanda ehl-i İslâmın en mühim tehlikesi, **fen ve felsefeden** gelen bir dalaletle kalblerin bozulması ve imanın zedelenmesidir." **L:104**

Çünkü "....Harb-i umumî vasıtasıyla,[1] bin seneden beri Kur'an aleyhinde teraküm eden Avrupa itirazları ve evhamları âlem-i İslâm içinde yol bulup yayıldılar. O şübehatın bir kısmı **fennî şeklini giydi**, ortaya çıktı." **Ş:701**

Yani gizli nifak cereyanı, sinsice Müslümanları şirke düşürmek için yaptığı planı yürütüyor. Ne yazık ki ekser Müslümanlar bunun farkında değil.

İşte bu nakillerde görüldüğü üzere mâna-yı ismî nazariyle mecra ve maksadından saptırılan ve esbabın müessiriyeti anlayışına döndürülen fünûnun ıslahı ve asıl mecrasına alınması için Bediüzzaman Hazretleri, onbirinci Şuâ'ın Altıncı meyvesi ve Onikinci Söz'ün Birinci Esası gibi derslerin ve risalelerin okunmasını ve hatta resmen neşrini tavsiye eder.

Maarif-i cedîdeye; yani yeni öğretim şekline Avrupa'dan gelen esbabperest ve maddeci anlayış te'sir ettiğinden tasfiyesini, yani mana-yı ismî denilen bir nevi şirkli anlayıştan temizlenmesini zarurî gören Bediüzzaman Hazretleri şöyle diyor:

"Zahiren hariçten cereyan eden **maarif-i cedidenin** bir mecrası da, bir kısım ehl-i medrese olmalı. Tâ gıll ü gıştan tasaffi etsin. Zira bulanıklığıyla başka mecradan **taaffün ile**

---

[1] **Harbden sonra idare, sivilden asker eline geçti. Mimsiz medeniyet fikren bilhassa yaşayışta millet, Avrupaî hayata alıştırıldı. Süfyaniyet cereyanı mektebi esas aldı.**

"Yedinci Mes'ele: Rivayette var ki: "Süfyan büyük bir âlim olacak, ilim ile dalalete düşer. Ve çok âlimler ona tâbi' olacaklar."

Vel'ilmu indallah, bunun bir tevili şudur ki: Başka padişahlar gibi ya kuvvet ve kudret veya kabile ve aşiret veya cesaret ve servet gibi vasıta-i saltanat olmadığı halde, zekâvetiyle ve fenniyle ve siyasî ilmiyle o mevkii kazanır ve aklıyla çok âlimlerin akıllarını teshir eder, etrafında fetvacı yapar. Ve çok muallimleri kendine tarafdar eder ve din derslerinden tecerrüd eden maarifi rehber edip tamimine şiddetle çalışır, demektir." **Ş:585**

"Amma Deccal'ın yalancı Cennet'i ise, medeniyetin cazibedar lehviyatı ve fantaziyeleridir. Merkebi ise, şimendifer gibi bir vasıtadır ki bir başında ateş ocağı bulunur, kendine tâbi' olmayanları bazan ateşe atar."**M:58**

gelmiş ve **atalet bataklığından neş'et** ve **istibdad sümûmu ile teneffüs eden, zulüm tazyiki ile ezilen efkâra bu müteaffin su,** bazı aks-ül amel yaptığından, **misfat-ı şeriat ile süzdürmek** zarurîdir. Bu da ehl-i medresenin dûş-u himmetine muhavveldir." **H:92**

Bediüzzaman Hazretlerinin şu gelen beyanı da aynı mes'eleyi te'yid eder:

"Ben vilayat-ı şarkıyede aşiretlerin hal-i perişaniyetini görüyordum. Anladım ki: Dünyevî bir saadetimiz, bir cihetle **fünun-u cedide-i medeniye** ile olacak. O fununun da **gayr-ı müteaffin** bir mecrası ülema ve bir menbaı da medreseler olmak lâzımdır. Tâ ülema-i din, **fünun ile ünsiyet** peyda etsin." **D:28**

"Yazık! Eyvahlar olsun! Saadetimiz olan **meşrutiyet-i meşrûa**, bir menba-ı hayat-ı içtimaiyemiz ve **İslâmiyete uygun olan maarif-i cedideye**, millet nihayet derecede müştak ve susamış olduğu halde, bu hâdisede **ifratperver** olanlar meşrutiyete garazlar karıştırmakla ve fikren münevver olanlar da dinsizce **harekât-ı lâübaliyane** ile milletin rağbetine karşı maatteessüf sed çektiler. Bu seddi çekenler, ref etmelidirler. Vatan namına rica olunur." **D:31**

Bu beyanlarda da Bediüzzaman Hazretleri mana-yı harfî anlayışiyle yazılıp okutulması gereken müsbet fenlerin, milleti manen ve maddeten tekâmül ve terakki ettireceğini, bilhassa ehl-i idareye ihtar ediyor.

Osmanlı Devleti'nin son devrelerinde; mezkûr sebebler gibi eksikliklerden dolayı dâr-ül fünûnun dahi iyi netice vermediğini söyleyen Bediüzzaman Hazretleri nim-manzum "Lemeât" adlı eserinde diyorki:

"Bu âlem-i İslâmın âlem-i küfre karşı en ileri karakolu şu **dârülfünun** idi. Lâkayd ve gafletlikle hasm-ı tabiat-yılan

Gediği açtı cephenin arkasında, dinsizlik hücum etti, millet epey sarsıldı. En ileri karakol, İslâmiyet ruhuyla tenevvür etmiş cinan. En mütesallib olmalı. En müteyakkız olmalı yahut o dar olmamalı, İslâmı aldatmamalı." **S:731**

Esbaba müessir-i hakikî nazariyle bakan insanlarda fen, cehl-i mürekkebe döndüğünü anlatan Bediüzzaman Hazretleri diyor ki:

"**Harf**, gayrın manasını izah için bir âlet, bir hâdim olduğu gibi; şu **mevcudat** da, esma-i hüsnanın tecelliyatını izhar, ifham, izah için bir takım İlahî mektublardır ki, içlerinde yazılı delail, berahin, havarık **mu'cize-i kudrettir**. **Mevcudat** bu vecihle nazara alınması; ilim, iman, hikmettir. Şayet **isim** gibi müstakil ve maksud-u bizzât cihetiyle bakılırsa, **küfran ve cehl-i mürekkeb olur**." **Ms:214**

"Kezalik **Allah'ın hesabına** kâinata bakan adam her ne müşahede ederse **ilimdir**. Eğer gafletle **esbab hesabına** bakarsa, ilim zannettiği şey de **cehl** olur." **Ms:199**

Alim ve fâzıl bir zâtın eserinde bulunan ve jeoloji ilmine ait olup umumî alışkanlığın te'siri ile yazıldığından Bediüzzaman Hazretlerinin ifade tarzını beğenmediği şu ifade şekli de bir örnektir.

Dünyanın ilk yaradılışı hakkında "**"Mürur-u zamanla kabuk bağlamış**, sonra **toprağa inkılab etmiş,** sonra **nebatat husule gelmiş**, sonra **hayvanat vücuda gelmiş**" gibi fâili nazara veren tabirler, icad ve hilkat-i İlahî noktasında **felsefîdir** ki, Risale-i Nur'un san'at ve icad-ı İlahî cihetindeki beyanatına münasib düşmüyor." **E:176**

Halbuki burada mevzu edilen dünyanın yaradılışı şöyle anlatılabilirdi:

"Kanun-u Rabbaninin tecellisi altında olarak mürur-u zamanla kabuk bağlamış, sonra toprak yapılmış sonra nebatat halkedilmiş, sonra hayvanat yaratılmış..." **gibi bir ifade şekli**

kullanılabilirdi.

"Eğer denilse: Anlatılan mânada bir tedrisatı, devlet resmen tatbik etse, lâikliğe aykırı olur.

Cevab: Halkının ekseriyeti müslüman olan bir millet içinde din dersinin **lâikliğe aykırı olduğu iddiası, evvelâ cumhuriyete aykırıdır.** Çünkü cumhuriyetin değişmez esası, halk ekseriyetinin hâkimiyetidir.

Sonra aynı iddia, dine alakasız olan lâikliğe de aykırıdır. Zira **lâik devlet tarafsızdır.** Dine uymayan fikirleri okuttuğu gibi dine uygun fikirleride okutur. Ancak, okuttuğu fikirlere inanmaya ve amel etmeye lâik devlet zorlayamaz.

Sonra bu aynı iddia, memleket ve millet maslahatına da aykırıdır. Çünkü Türk Milleti asıl tarihî şerefini, bin senelik İslâm faziletinden ve kahramanlığından kazanmıştır. Bu büyük ve **milli şahsiyetin korunması,** ancak İslâma aykırı ideolejilerin gençlik içinde türememesine ve ilim ve mâneviyata saygılı gençliğin yetişmesine bağlıdır.

Aynı iddia, **medeniyet dünyasına da aykırıdır**.Zira medenî memleketlerde din, devlet tarafından himaye edilir. Meselâ: "Evanjelik Luterien kilisesi, İsveç'in de kilisesidir. Bu kiliseye mensup olmayanlar, millet vekili olamazlar." "Norveç Anayasası'nda, kral daima İncil-i Luter dinine sâdık olmaya ve dini korumaya mecburdur." Keza Finlandiya, İngiltere ve Amerika gibi devletlerde aynı mânâda din, devlet tarafından himaye edilir." **(Bak: Dünya Anayasalarında Din, Doğan Güneş Yayınları 1961 İstanbul)**

Tahsil hayatının neticesi olan imâret; yani me'muriyet hakkında da Bediüzzaman Hazretlerinin bazı tavsiyeleri var. Şöyle ki:

"Biz, gayr-ı tabiî ve tenbelliğe müsaid ve gururu okşayan imaret maişetine el atıp, belamızı bulduk.

S- Nasıl?

C- Maişet için tarîk-i tabiî ve meşru' ve zîhayat; **san'attır**, **ziraattır**, **ticarettir**. Gayr-ı tabiî ise, **memuriyet** ve her nev'iyle **imarettir**. Bence imareti, ne nam ile olursa olsun, **medar-ı maişet edenler** bir nevi cerrar ve aceze ve seeledir. Fakat hilebaz kısmında... Bence memuriyete veya imarete giren, yalnız hamiyet ve hizmet için girmelidir." **Mü:38**

"Evet ehl-i dünya, hususan **ehl-i dalalet; parasını ucuz vermez,** pek pahalı satar. Bir senelik hayat-ı dünyeviyeye bir derece yardım edecek bir mala mukabil, hadsiz bir hayat-ı ebediyeyi tahrib etmeye bazan vesile olur. O pis hırs ile gazab-ı İlahîyi kendine celbeder ve ehl-i dalaletin rızasını celbe çalışır.

Ey kardeşlerim! Eğer ehl-i dünyanın **dalkavukları** ve ehl-i dalaletin **münafıkları**, sizi insaniyetin şu zaîf damarı olan tama' yüzünden yakalasalar; geçen hakikatı düşünüp, **bu fakir kardeşinizi nümune-i imtisal ediniz.** Sizi bütün kuvvetimle temin ederim ki: Kanaat ve iktisad; **maaştan ziyade sizin hayatınızı idame** ve rızkınızı temin eder. Bahusus size verilen o **gayr-ı meşru para,** sizden ona mukabil bin kat fazla fiat isteyecek. Hem her saati size ebedî bir hazineyi açabilir olan hizmet-i Kur'aniyeye sed çekebilir veya fütur verir. Bu öyle bir zarar ve boşluktur ki; her ay binler maaş verilse, yerini dolduramaz." **M:418**

Bu zamanda validelerin çocukları hakkında şefkatlerini su'-i istimal etmeleri hatalarına gelen cezaya ait bir "Sual: Neden fedakâr, yüksek bir şefkatı taşıyan vâlide; bu zamanda veledinin malından irsiyet almasından mahrum edildi? Kader müsaade eyledi?

Gelen cevab şu: Vâlideler bu asırda, bir aşılama suretinde şefkatlerini yanlış bir tarzda

sarfetmeleridir ki; evlâdım şan, şeref, rütbe, **memuriyet kazansın** diye, bütün kuvvetleriyle evlâdlarını dünyaya, **mekteblere** sevkediyorlar. Hattâ mütedeyyin de olsa, Kur'anî ilimlerin okumasından çekip **dünya ile bağlarlar.** İşte bu şefkatin bu yanlışından, kader bu mahrumiyete mahkûm etti." **K:264**

Hem "O şefkatli vâlide, çocuğunun hayat-ı dünyeviyede tehlikeye girmemesi, istifade ve fayda görmesi için her fedakârlığı nazara alır, onu öyle terbiye eder. **"Oğlum paşa olsun"** diye bütün malını verir; hâfız mektebinden alır, **Avrupa'ya gönderir.** Fakat o çocuğun hayat-ı ebediyesi tehlikeye girdiğini düşünmüyor ve dünya hapsinden kurtarmağa çalışıyor, Cehennem hapsine düşmesini nazara almıyor. Fıtrî şefkatin tam zıddı olarak o masum çocuğunu, âhirette şefaatçı olmak lâzım gelirken davacı ediyor. O çocuk, "Niçin benim imanımı takviye etmeden bu helâketime sebebiyet verdin?" diye şekva edecek." **L:200**

Dinî ders ve terbiyeyi yeteri derecede alamayan çocuğun, dünyevi fenler ile meşguliyeti nibetinde diyanetten uzak düştüğünü beyan eden Bediüzzaman Hazretleri, bu mes'ele üzerinde ehemmiyetle durmaktadır. Bir mektubunda şöyle diyor:

"Risale-i Nur'un **fıtraten** ve **zamanın vaziyetine göre** talebesi olacak, başta masum çocuklardır. Çünki bir **çocuk küçüklüğünde** kuvvetli bir ders-i imanî alamazsa, **sonra** pek zor ve müşkil bir tarzda İslâmiyet ve imanın erkânlarını ruhuna alabilir. Âdeta gayr-ı müslim birisinin İslâmiyeti kabul etmek derecesinde **zor oluyor, yabani düşer.** Bilhassa peder ve vâlidesini dindar görmezse ve **yalnız dünyevî fenlerle zihni terbiye olsa**, daha ziyade **yabanilik** verir. O halde o çocuk, dünyada peder ve vâlidesine hürmet yerinde istiskal edip çabuk ölmelerini arzu ile onlara bir nevi bela olur. Âhirette de onlara şefaatçi değil, belki davacı olur. Neden imanımı **terbiye-i İslâmiye ile kurtarmadınız?**" **E:41**

"Evet bu hakikî ihlas ile hakikî bir fedakârlık taşıyan vâlidelik şefkati sû'-i istimal edilip, masum **çocuğunun elmas hazinesi** hükmünde olan **âhiretini düşünmeyerek,** muvakkat fâni şişeler hükmünde olan **dünyaya o çocuğun masum yüzünü çevirmek** ve bu şekilde ona şefkat göstermek, o **şefkatı sû'-i istimal etmektir.**" **L:200**

Mehmed Akifin "Hüsrânı mübin!" adlı bir şiiri:

"Başlattığı gün mektebe, duydum ki diyordu,

rahmetli babam: "**Adam olur oğlum ilerde**."

Annemse,oturmuş, **paşalıklar** kuruyordu....

Adamlığı geçtik! Paşalık olsun, o nerde?

Âmâlî tezat üzere giderken ebeveynin,

hep böyle **harab olmada etfal** ara yerde!"

Mehmet Akif Ersoy
Safahat Sh: 135

Bir hatıra:

"Nadir Baysal Anlatıyor: "Üstadın kardeşi Abdülmecidin oğlu Fuad'ı, Üstad çağırarak Kastamonuya getirtti. Onbeş gün kadar yanında alıkoydu. Bu onbeş gün müddetinde ben, Üstad'ın yeğeniyle mütemadiyen görüşür ve kendisini alarak Kastamonu'yu gezdirirdim.Yeğeni o zaman liseyi okuyordu. **Fuad,"Amcam okumama râzı değil" diyordu**. Sebebini ise açıklamadı. Onbeş gün kaldıktan sonra Üstad izin verdi, kendisi de ikamet ettiği yer olan Ürgüp'e gitti." **(Son Şahitler 4. Cild. Sh:286)**

Liseyi bitirdikten sonra babası Abdülmecid, Fuad'ı Ankara'ya Ziraat Fakültesine tahsil için gönderdi. Daha sonra da Fuad vefat etti. Bu vefat sebebiyle Hz. Üstad şâyan-ı ibret bir taziyename yazıp, kardeşi Abdülmecid ağabeye göndermiştir.

Mektubun arabça olan baş kısmında Fuad'ın okuyacağı ziraat derslerine, -mâna-yı ismi ile verdiği menfi tesirinden dolayı-"felsefe-i sakîme" der. Hem Risale-i Nur gibi bir ihsan-ı İlâhiyeye kanaat etmek gerektiğini ve şimdiki tarz-ı hayatın te'sirinden uzak kalınmasının lüzumunu hatırlatan ve çok mânidar olan bu mektub aynen şöyledir.

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُوَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلاَّ يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ وَ اَحْسَنَعَزَاكُمْوَاَعْطَاكُمْصَبْرًاجَمِيلاً

وَ غَفَرَ لِمَيِّتِكُمْ وَ نَوَّرَ قَبْرَهُ بِنُورِالْاِيمَانِ وَ الْقُرْآنِ

وَ جَعَلَهُ فِى قَبْرِهِ مُشْتَغِلاً بِرِسَالَةِ النُّورِ بَدَلَ الْفَلْسَفَةِ السَّقِيمَةِ آمِينَ

"Aziz kardeşim!

Bu hâdise dahi, Abdurrahman hâdisesi gibi bir hüccettir ki, bize **şimdiki tarz-ı hayat yaramaz.** Bize bu dünyada daha safi ve âlî ve kudsî bir hayat-ı masumane ihsan edildiğinden **ona kanaat lâzımdı.** Merhum Abdurrahman gerçi muvakkaten aldandı, fakat İstanbul'da Risale-i Nur mukaddematına büyük bir hizmeti var. Hem **Onuncu Söz ile tam kurtuldu, sonra gitti.**

Merhum Fuad dahi, inşâallah Risale-i Nur'un feyziyle imanını kurtarmış ve mektubu dahi, senin dediğin gibi gösteriyor ve size ve hanedanınıza mensubiyetiyle samimî iftiharı ve kuvvetli irtibatı, Risale-i Nur cihetiyle olduğunu hissettim.

Ben size ta'ziye vermek değil, belki **hem onu hem sizi tebrik ederim ki; bu zamanın dehşetli ve dalaletli hayatından kurtuldu, daha masum ve çok bulaşmadan gitti.** Ve size Cennet'te lâyık bir evlâd ve وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ sırrına mazhar oldu.

Ben şimdiye kadar merhum Molla Abdullah ile beraber Abdurrahman'ı ve Ubeyd'i ekser dualarımda zikrettiğim gibi, merhum Fuad'ı dahi onlarla beraber her vakit yâd edeceğim, inşâallah.

Evet kardeşim, dediğin gibi, Fuad'ın (R.H.) mektubu aynen Abdurrahman'ın (R.H.) mektubu misillü, Risale-i Nur'un bir şu'le-i kerametini gösteriyor. Yalnız Abdurrahman'ın gayet hâlis ve **şimdiki tarz-ı hayattan ve tabirlerinden müberra**, safi **ifadesi** onda yoktur. Eğer **dünyada kalsa idi, mağlub olmak ihtimali vardı.**

Cenab-ı Erhamürrâhimîn hem ona, hem Risale-i Nur hanedanına ve dairesine merhamet edip, onu rahmetine ve Cennet'e aldı, **mağlub ettirmedi.** Risale-i Nur'un küçük talebeleri dairesindeki makamında ibka etti. Hadsiz şükür olsun ki, bu iki kahraman biraderzadelerim vefatlarının ilânnameleriyle Risale-i Nur şakirdleri imanla kabre gireceklerine dair olan müjde-i Kur'aniyeye iki misal ve iki delil gösterdiler.

Benim tarafımdan Risale-i Nur'la alâkadar veya bizimle dost olanlara selâm ve dua ile,

Davud ve Nihad iki Muhammed ve Abdülmecid ile beraber, bütün manevî kazançlarıma her gün hissedardırlar.

Kardeşiniz Said Nursi" B:383

Malûmdur ki, cemiyetin veya cemaatın yaşayış şekli, muhavere ve sohbetleri gibi cemiyetin bütün hususiyetleri; ferdlere te'sir eden en ehemmiyetli sebeblerdendir.

Mesela: Asr-ı Saadetteki cemiyette, (İçtihad Risalesi'nde izah edildiği gibi) bütün muhavereler, sohbetler ve umumî olarak merak edilip rağbet gören meseleler; kelâm-ı İlâhî'den, murad ve marzıyat-ı İlâhiyeyi öğrenmek idi. Bunun için o zamanın insanları bu mânada müsbet yetişirlerdi. Zamanımızda ise; ctihad bahsinde nazara verildiği gibi:

1- Hayat-ı dünyeviyenin te'mini..

2- Siyaset merakları..

3- Felsefenin revacı; yani: dinin hükümlerine tabi olmak yerine,kendi arzusuna bağlı olan aklına tâbi olmak gibi haller vardır. Cemiyetteki fertler dahi, bu hususiyetlerin sosyolojik te'siri altında, manen va fikren müsbet terakkinin zemin ve şartlarını bulmadığından, terakki yerine tedenniye dûçar olurlar diye içtihad bahsinde ve Külliyatın müteferrik yerlerinde beyan edilir.

İşte, asrın bu tehlikelerinden kurtulmanın ehemmiyetli çarelerinden birisi: Asr-ı Saadetin mezkür hususiyetlerine sahib ve mevcud fitne cemiyetinin uzak duran ve durduran bir cemaatın içinde bulunmaktır. Bu cemaat asrın üç hastalığından kaçınabilmek için:

1- Hayat-ı dünyeviyeye teşvik etmez...

2- Siyasî mes'elelere alâka uyandırmaz...

3- Asrın aşıladığı temayüllerin te'siriyle maslahat diyerek dinî hükümlere tasarruf etmez.

İşte "Sahabe mesleğinin bir cilvesi.." (E:1. Sh: 67) olan Risale-i Nur mesleğinin merkezleri manasındaki **dersane-i Nuriyeler,** Asr-ı Saadetin mezkûr üç hususiyetlerinin yaşanmasına cehdedilen ve zamanımızın mezkûr üç içtimaî hastalığını medar-ı bahs ve merak etmeyen ve böylece müsbet yetişme zemin ve şartlarını hâiz olup fitneden koruyucu olan mahaller olmalıdır.

Evet mezkûr hussusiyetlerin yaşandığı yerler, daha çok vakıfların bulunduğu dershaneler olmalıdır. Çünkü hizmet-i imaniyeye hasr-ı hayat edenlerin dünyevi meşgaleleri olmadığından mezkûr hususiyetlere uygun bir hayat seyri imkânına sahibdirler. Diğer Nurcular ise, fırsat buldukça bu dersanelerle irtibatlı olmaları gerektir ki, asrın menfi üç te'sirine karşı mukabele edebilsinler... Mevcud cemiyet şartları itibariyle zikredilen bu husus, bu tahaffuz, kanun-u fıtrat gibidir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TAKVA

Takva hakkında bir tefsir şu bilgiyi veriyor: "Takva, lügatte vikaye'dendir. Aslı vakya'dır. Şeriatta iki manada kullanılır. Birisi **geniş olan manası**dır ki, sonunda âhirete muzırr olanlardan sakınıp korunmak demektir. **En yükseği** de bütün mevcudiyetiyle Hakk'a **tebettüldür**. Bütün manasıyla Allah'ın vikayesine duhuldür ki, (3:102) اِتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِهِ kavlinde murad olan hakiki takva budur.

"Vicdanın anasır-ı erbaası ve ruhun dört havassı olan **irade**, **zihin**, **his**, **latife-i Rabbaniye**, herbirinin bir gayat-ül gayatı var: İradenin **ibadetullahtır**. Zihnin **marifetullahtır**. **Hissin** muhabbetullahtır. **Latifenin** müşahedetullahtır. **Takva** denilen **ibadet-i kâmile**, dördünü tazammun eder. **Seriat** şunları hem **tenmiye**, hem **tehzib**, hem bu **gayat-ül gayata sevkeder.**"**H:136**

Yani şeri'ata imtisal edilmezse, tenmiye, tehzib ve en büyük gayeye varılamaz olduğu anlatılıyor.

Birde şeri'de mütearef olan hass manası vardır ki, mutlak olarak takva denildiği ve karine bulunmadığı zaman murad bu olur: **Nefsi ukubete müstehıkk kılacak** gerek fiil ve gerek terk herhangi bir günahtan korumaktır.

وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَآئِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ اِلاَّ اللَّمَمَ (53:32) mucebince, bunda kebairden içtinab bil'ittifak lâzımdır. Sagairden içtinab hakkında söz edilmiştir." **(Elmalılı Tefsirinden telhisen alındı. 4479)**

"İslâmiyetin dairesine selef-i sâlihîn gibi **takva-yı kâmile kapısıyla** ve zaruriyat-ı diniyenin imtisali tarîkıyla dâhil olanlarda meyl-üt tevessü' ve irade-i içtihad bulunsa; o kemaldir ve tekemmüldür. Yoksa zaruriyatı terk eden ve hayat-ı dünyeviyeyi hayat-ı uhreviyeye tercih eden ve felsefe-i maddiye ile âlûde olanlardan olan o meyl-üt tevsi' ve irade-i içtihad, vücud-u İslâmiyeyi tahrib ve boynundaki şer'î zincirini çıkarmağa vesiledir."**S:482**

Bu kısımda, müctehidin sadece kesbî ilim değil, aynı zamanda takva-yı kâmile sahibi olması da şart ve lazımdır diye beyan ediliyor.

"Ey ehl-i iman! Bu müdhiş düşmanlarınıza karşı zırhınız: **Kur'an tezgâhında** yapılan **takva**dır. Ve siperiniz, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın **Sünnet-i Seniyesidir**. Ve silâhınız, **istiaze** ve **istiğfar** ve **hıfz-ı İlahiyeye ilticadır**." **L:72**

"Meselâ: Hâdisat-ı zamaniye bahanesiyle **Vehhabîlik** ve **Melâmîliğin** bir nev'ine zemin ihzar etmek tarzında, bazı ruhsat-ı şer'iyeyi perde yapıp eserler yazılmış. Risale-i Nur gerçi umuma teşmil suretiyle değil; fakat her halde hakikat-ı İslâmiyenin içinde cereyan edip gelen **esas-ı velayet** ve **esas-ı takva** ve **esas-ı azimet** ve **esasat-ı Sünnet-i Seniye** gibi ince fakat **ehemmiyetli esasları muhafaza etmek**, bir **vazife-i asliyesidir**. Sevk-i zaruretle, hâdisatın fetvalarıyla onlar terkedilmez." **K:78**

“Aziz, sıddık kardeşlerim!

Latif ve manidar ve beşaretli iki hâdiseyi beyan ediyorum:

Birincisi: Me’yusane bir hatıradan müjdeli bir ihtar:

Bugünlerde hatırıma geldi ki: Hayat-ı içtimaiyeye giren hangi şeye temas etse, ekseriyetle günahlara maruz kalıyor. Her cihette günahlar serbestçe insanı sarıyorlar. Bu kadar günahlara karşı insanın hususî ibadet ve **takvası nasıl mukabele edebilir**? diye me’yusane düşündüm.

Hayat-ı içtimaiyedeki Risale-i Nur talebelerinin vaziyetlerini tahattur ettim. Risale-i Nur şakirdleri hakkında necatlarına ve ehl-i saadet olduklarına dair kuvvetli işaret-i Kur’aniyeyi ve beşaret-i Aleviyeyi ve Gavsiyeyi düşündüm. Kalben dedim ki: “Herbiri bin yerden gelen günahlara karşı bir dil ile nasıl mukabele eder, galebe eder, necat bulur?” diye mütehayyir kaldım. Bu tahayyürüme mukabil **ihtar edildi** ki:

Risale-i Nur’un **hakikî** ve **sadık** şakirdlerinin mabeynlerindeki düstur-u esasiye olan iştirak-i a’mal-i uhreviye kanunuyla ve **samimî ve hâlis tesanüd sırrıyla** herbir **hâlis**, **hakikî** şakird bir dil ile değil, belki kardeşleri adedince diller ile ibadet edip istiğfar ederek bin taraftan hücum eden günahlara, binler dil ile mukabele eder. Bazı melaikenin kırkbin dil ile zikrettikleri gibi; **hâlis**, **hakikî**, **müttaki** bir şakird dahi, kırkbin kardeşinin dilleriyle ibadet eder, necata müstehak ve inşâallah ehl-i saadet olur. Risale-i Nur dairesinde **sadakat ve hizmet ve takva ve içtinab-ı kebair** derecesiyle o ulvî ve küllî ubudiyete sahib olur. Elbette bu büyük kazancı kaçırmamak için **takvada**, **ihlasta**, **sadakatta** çalışmak gerektir.” **K:96**

“Risale-i Nur dairesine, **sadakat ve hizmet ve takva** ve içtinab-ı kebair derecesiyle, o ulvî ve küllî ubudiyete sahib olur. Elbette bu büyük kazancı kaçırmamak için **takvada**, **ihlasta**, **sadakatta** çalışmak gerektir.” **K:97**

“İşte bu dehşetli musibette, ehl-i diyanet dahi **büyük bir vartaya** düşüyorlar ve kısmen anlamıyorlar.

Ezcümle: Ben gördüm ki; ehl-i diyanet belki de **ehl-i takva bir kısım zâtlar**, bizimle **gayet ciddî** alâkadarlık peyda ettiler. O bir-iki zâtta gördüm ki; **diyaneti ister ve yapmasını sever, tâ ki hayat-ı dünyeviyesinde muvaffak olabilsin, işi rastgelsin**. Hattâ tarîkatı keşf ü keramet için ister. Demek âhiret arzusunu ve dinî vezaifin uhrevî meyvelerini, dünya hayatına bir dirsek, bir basamak gibi yapıyor. Bilmiyor ki, saadet-i uhreviye gibi saadet-i dünyeviyeye dahi medar olan hakaik-i diniyenin fevaid-i dünyeviyesi, yalnız müreccih (tercih edici) ve teşvik edici derecesinde olabilir. Eğer illet derecesine çıksa ve o amel-i hayrın yapmasına sebeb o faide olsa, o **ameli ibtal eder**; lâakall ihlası kırılır, sevabı kaçar.

Bu hasta ve gaddar ve bedbaht asrın bela ve vebasından ve zulüm ve zulmetinden en mücerreb bir kurtarıcı, Risale-i Nur’un mizanları ve müvazeneleriyle, neşrettiği nur olduğunu kırkbin şahid vardır. Demek Risale-i Nur’un dairesine yakın bulunanlar, **içine girmezse**, tehlike ihtimali kavîdir.

Evet يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَوةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ (14:3) işaretiyle **bu asır**, hayat-ı dünyeviyeyi hayat-ı uhreviyeye, **ehl-i İslâm’a da bilerek severek tercih ettirdi**. Hem bin üçyüz otuzdört (1334)[1] tarihinden başlayıp, öyle bir rejim ehl-i İslâm içine de sokuldu. Evet عَلَى الْآخِرَةِ cifir

[1] Rumi: 1918

ve ebced hesabıyla 1333 veya dört ederek, aynı vakitte eski Harb-i Umumî'de İslâmiyet düşmanları galebe çalmakla, muahede şartlarını,[2] **dünyayı dine tercih rejimi** mebdeine tevafuk ediyor. İki-üç sene sonra bilfiil neticeleri görüldü.**" K:109**

"**(Bu mektub gayet ehemmiyetlidir)**

Aziz, sıddık kardeşlerim!

Bugünlerde Kur'an-ı Hakîm'in nazarında imandan sonra en ziyade esas tutulan **takva** ve amel-i sâlih esaslarını düşündüm. Takva, menhiyattan ve günahlardan içtinab etmek; ve amel-i sâlih, emir dairesinde hareket ve hayrat kazanmaktır. Her zaman def'-i şer, celb-i nef'a racih olmakla beraber; bu tahribat ve sefahet ve cazibedar hevesat zamanında bu takva olan **def'-i mefasid ve terk-i kebair üss-ül esas olup**, büyük bir rüchaniyet kesbetmiş.[3]

Bu zamanda tahribat ve menfî cereyan dehşetlendiği için, takva bu tahribata karşı en büyük esastır. Farzlarını yapan, kebireleri işlemeyen, kurtulur. Böyle kebair-i azîme içinde **amel-i sâlihin ihlasla muvaffakıyeti pek azdır**. Hem az bir amel-i sâlih, bu ağır şerait içinde çok hükmündedir.

Hem **takva içinde bir nevi amel-i sâlih** var. Çünki bir haramın terki vâcibdir. Bir vâcibi işlemek, çok sünnetlere mukabil sevabı var. **Takva**, böyle zamanlarda, binler günahın tehacümünde bir tek içtinab, az bir amelle, yüzer günah terkinde, yüzer vâcib işlenmiş oluyor. Bu ehemmiyetli nokta niyetiyle, takva nâmıyla ve günahtan kaçınmak kasdıyla, menfî ibadetten gelen ehemmiyetli a'mal-i sâlihadır.

Risale-i Nur şakirdlerinin bu zamanda en mühim vazifeleri, tahribata ve günahlara karşı takvayı esas tutup davranmak gerektir. Madem her dakikada, şimdiki tarz-ı hayat-ı içtimaiyede yüz günah insana karşı geliyor; elbette takva ile ve niyet-i içtinab ile yüz amel-i sâlih işlemiş hükmündedir. Malûmdur ki; bir adamın bir günde harab ettiği bir sarayı, yirmi adam yirmi günde yapamaz ve bir adamın tahribatına karşı yirmi adam çalışmak lâzım gelirken; şimdi binler tahribatçıya mukabil, Risale-i Nur gibi bir tamircinin bu derece mukavemeti ve tesiratı pek hârikadır. Eğer bu iki mütekabil kuvvetler bir seviyede olsaydı, onun tamirinde mu'cizevari muvaffakıyet ve fütuhat görülecekti.

Ezcümle: Hayat-ı içtimaiyeyi idare eden en mühim esas olan hürmet ve merhamet gayet sarsılmış. Bazı yerlerde gayet elîm ve bîçare ihtiyarlar ve peder ve vâlideler hakkında dehşetli neticeler veriyor. Cenab-ı Hakk'a şükür ki; Risale-i Nur bu müdhiş tahribata karşı, girdiği yerlerde mukavemet ediyor, tamir ediyor. Sedd-i Zülkarneyn'in tahribiyle, Ye'cüc ve Me'cüclerin dünyayı fesada vermesi gibi; şeriat-ı Muhammediye (A.S.M.) olan sedd-i Kur'anînin tezelzülüyle de **Ye'cüc ve Me'cüc'den daha müdhiş olarak ahlâkta ve hayatta** zulmetli bir anarşilik ve zulümlü bir dinsizlik fesada ve ifsada **başlıyor**.

Risale-i Nur'un şakirdleri, böyle bir hâdisede manevî mücahedeleri, inşâallah zaman-ı Sahabedeki gibi az amelle, pek çok büyük sevab ve a'mal-i sâlihaya medar olur.

Said Nursî" K:148

"Sonra o zalim, dünyaca büyük makamlarda bulunan bedbahtlar dediler: "Sen yirmi senedir birtek defa takkemizi başına koymadın, eski ve yeni **mahkemelerin huzurunda**

[2] 22 Kasım 1922

[3] Istılahat-ı fıkhiyenin kavaid-i külliyenin 29.maddesidir. Keza İ.İ'cazda gayet ehemmiyetli şu kayıd var:
"Biri menfaatleri celb, diğeri mazarratları def'etmek üzere terbiyenin iki esası vardır." **İ:19**

başını açmadın,[4] eski kıyafetin ile bulundun. Halbuki onyedi milyon bu kıyafete girdi." Ben de dedim: Onyedi milyon değil, belki yedi milyon da değil, belki **rızasıyla ve kalben kabulüyle** ancak yedi bin Avrupaperest sarhoşların kıyafetlerine ruhsat-ı şer'iye ve **cebr-i kanunî** [5] cihetiyle girmektense; **azimet-i şer'iye** ve **takva cihetiyle, yedi milyar zâtların kıyafetlerine** girmeyi **tercih ederim**." **E:12**

İ'lem Eyyühel-Aziz! Ey nefis! Eğer **takva ve amel-i sâlih ile Hâlıkını razı etti isen**, halkın rızasını tahsile lüzum yoktur; o kâfidir. Eğer halk da Allah'ın hesabına rıza ve muhabbet gösterirlerse, iyidir. Şayet onlarınki dünya hesabına olursa kıymeti yoktur. Çünki onlar da senin gibi âciz kullardır. Maahaza ikinci şıkkı takib etmekte **şirk-i hafî** olduğu gibi, tahsili de mümkün değildir. Evet bir maslahat için sultana müracaat eden adam, sultanı irza etmiş ise, o iş görülür. Etmemiş ise halkın iltimasıyla çok zahmet olur. Maamafih yine sultanın izni lâzımdır. İzni de rızasına mütevakkıftır." **Ms:185**

" تَتَقُّونَ : **Takva**, tabakat-ı mezkûrenin ibadetlerine terettüb ettiğinden, takvanın bütün kısımlarına, mertebelerine de şamildir. Meselâ: **Şirkten takva**, **kebairden masivaullahtan kalbini hıfzetmekle takva**, **ikabdan ictinab etmekle takva**, **gazabdan tahaffuz etmekle takva**. Demek تَتَّقُونَ kelimesi bu gibi mertebeleri tazammun eder. Ve keza ibadetin ancak ihlâs ile ibadet olduğuna ve ibadetin mahzan vesîle olmayıp maksûd-u bizzât olduğuna ve ibadetin **sevab ve ikab için yapılmaması lüzumuna işarettir**." **İ:99**

[4] Müfsid medeniyeti bu tarz adetleri ile milleti ona alıştırmak alametlerindendir. Bu sebeble Hz. Üstad bunu nazara veriyor. Fakat böyle meselelere dikkat çekecek müteyakkız kişiler gerek…

[5] Yani kanunî cebr olunca ruhsat var. Fakat hakiki Nurcu nümune-i iktida olarak görünmesi cesaret-i diniyeyi takviye eder. Buna ictimaî psikoloji de denir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TARİH

Geçmiş hadiseleri çeşidli cihetlerden inceleyen ve tesbit eden ilim. Kur'anda ve hadislerde tarihî hadiselerden bahsedilir. Hutbe-i Şamiye'de deniliyor ki:

"Evet nasılki nev'-i beşerdeki "telahuk-u efkâr" ünvanı altında asırlar ve zamanların **tarih vasıtasıyla birbiriyle meşvereti**, bütün beşeriyetin terakkiyatı ve fünununun esası olduğu gibi; en büyük kıt'a olan Asya'nın en geri kalmasının bir sebebi, o **sûra-yı hakikiyeyi yapmamasıdır." H:60**

Kur'andaki hadisat-ı tarihiyeden birkaç nümune şöyledir:

"Kur'an-ı Hakîm, Hazret-i Musa Aleyhisselâm'ın risaletiyle, o milletin seciyelerine girmiş ve istidadlarına işlemiş olan o bakarperestlik mefkûresini kesip öldürdüğünü, bir bakarın zebhi ile ifham ediyor.

İşte şu hâdise-i cüz'iye ile bir düstur-u küllîyi, her vakit, hem herkese gayet lüzumlu bir ders-i hikmet olduğunu ulvî bir i'caz ile beyan eder.

Buna kıyasen bil ki: **Kur'an-ı Hakîm'de bazı hâdisat-ı tarihiye suretinde zikredilen cüz'î hâdiseler**, küllî düsturların uçlarıdır." **S:247**

Evet, "Elbette umum nev'-i beşere hitab eden Kur'an-ı Hakîm, şunları mühmel bırakmaz. Evet bırakmamış. İki cihet ile onlara da işaret etmiştir:

Birinci cihet: Mu'cizat-ı Enbiya suretiyle...

İkinci kısım şudur ki: Bazı **hâdisat-ı tarihiye suretinde işaret eder**.

.....

Evet madem Kur'anın herbir âyeti, çok vücuh-u irşadî ve müteaddid cihat-ı hidayeti olduğunu ehl-i tahkik ve ilm-i belâgat ittifak etmişler. Öyle ise Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın en parlak âyetleri olan **mu'cizat-ı Enbiya âyetleri; birer hikâye-i tarihiye olarak değil**, belki onlar çok maânî-i irşadiyeyi tazammun ediyorlar. Evet, mu'cizat-ı Enbiyayı zikretmesiyle fen ve san'at-ı beşeriyenin nihayet hududunu çiziyor. En ileri gayatına parmak basıyor. En nihayet hedeflerini tayin ediyor. Beşerin arkasına dest-i teşviki vurup o gayeye sevkediyor. **Zaman-ı mazi**, zaman-ı müstakbel tohumlarının mahzeni ve şuunatının âyinesi olduğu gibi; müstakbel dahi mazinin tarlası ve ahvalinin âyinesidir." **S:254**

"Terakkiyat-ı maddiye için lâzım olan örnekleri nev'-i beşere göstererek, o mu'cizelerin benzerlerini meydana getirmek için nev'-i beşeri teşvik ve teşci' etmektir. Sanki Kur'an-ı Kerim, enbiyanın kıssa ve hikâyeleriyle terakkiyatın esaslarına, temellerine parmakla işaret ederek: "Ey beşer! Şu gördüğün mu'cizeler, bir takım örnek ve nümunelerdir. Telahuk-u efkârınızla, çalışmalarınızla şu örneklerin emsalini yapacaksınız." diye ihtar etmiştir. Evet mazi, istikbalin âyinesidir; istikbalde vücuda gelecek icadlar, mazide kurulan esas ve temeller üzerine bina edilir. Evet şu terakkiyat-ı hazıra tamamıyla dinlerden alınan işaretlerden, vecizelerden hasıl olan ilhamlar üzerine vücuda gelmişlerdir." **İ:207**

"Şimdi ilham-ı Rabbanî ile gaibden haber veren bu **âriflerden** sonra; gaibden ruh ve cinn vasıtasıyla haber veren **kâhinler**, pek sarih bir surette Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın geleceğini ve nübüvvetini haber vermişler. Onlar çoktur; biz, onlardan meşhurları ve manevî tevatür hükmüne geçmiş ve ekser **tarih ve siyerde nakledilmiş birkaçını zikredeceğiz**. Onların uzun kıssalarını ve sözlerini **siyer kitablarına havale** edip, yalnız icmalen bahsedeceğiz.

Birincisi: Şıkk isminde meşhur bir kâhindir ki; bir gözü, bir eli, bir ayağı varmış. Âdeta yarım insan... İşte o kâhin, manevî tevatür derecesinde kat'î bir surette **tarihlere** geçmiş ki; risalet-i Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ı haber verip, mükerreren söylemiştir." **M:174**

"Evet **tarih-i beşer** ve kütüb-ü mukaddese, tevatürlere ve küllî ve kat'î hâdisat ve malûmat ve müşahedat-ı beşeriyeye istinaden bil'ittifak, sarih ve kat'î bir surette haber veriyorlar ki: Sırat-ı müstakim ehli olan Peygamberlere (Aleyhimüsselâm) binler vakıatta istimdadlarına hârika bir tarzda gaybî imdad gelmesi ve onların istedikleri aynen verilmesi ve düşmanları olan münkirlere yüzer hâdisatta aynı zamanda gazab gelmesi ve semavî musibet başlarına inmesi kat'î şeksiz gösterir ki; bu kâinatın ve içindeki nev'-i beşerin Hakîm ve Âdil ve Muhsin ve Kerim ve Aziz ve Kahhar bir Mutasarrıfı, bir Rabbi var ki; Nuh ve İbrahim, Musa ve Hud ve Sâlih gibi (Aleyhimüsselâm) çok nebilere pek hârika bir **surette** tarihî ve geniş hâdiselerle muzafferiyet ve necatları vermiş ve Semud ve Âd ve Firavun kavimleri gibi çok zalimlere ve münkirlere dahi, peygamberlere isyanlarına mukabil dünyada dahi bir ceza olarak, başlarına dehşetli semavî musibetler indirmiş.

Evet Âdem (A.S.) zamanından beri, beşeriyette **iki cereyan-ı azîm birbiriyle çarpışarak** gelmiş. Biri, istikamet yolunu takib ile nimet ve saadet-i dâreyne mazhar olan **ehl-i nübüvvet ve salahat** ve **iman**; kâinatın hakikî güzelliğine ve intizam ve kemaline mutabık olarak istikamette hareket ettiklerinden, hem kâinat sahibinin lütuflarına, hem iki cihanın saadetine mazhar olup beşeri, melekler derecelerine, belki fevkine terakki ettirmeğe vesile olarak dünyada iman hakikatlarıyla manevî bir cennet, âhirette bir saadet kazanıp ve kazandırmışlar.

İkinci cereyan, istikameti bırakıp ifrat ve tefritle aklı bir vesile-i azab ve elemler toplayıcı bir âlete çevirmesinden, **insaniyeti en bedbaht bir hayvaniyetten aşağı** düşürüp dünyada zulümlerine mukabil gazab-ı İlahî ve musibet tokatlarını yemekle beraber, dalaleti cihetinden, akıl alâkadarlığıyla **kâinatı** bir hüzüngâh ve matemhane-i umumiye ve zevalde yuvarlanan zîhayatlar için bir mezbaha, selhhane ve gayet çirkin ve karışık görüp ruhu, vicdanı dünyada bir manevî cehennemde olup, âhirette daimî bir azab çekmeğe kendini müstehak eder.

İşte Fatiha-i Şerife'nin âhirinde

اَلَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ âyeti, bu **iki cereyan-ı azîmi** ders veriyor. Ve Risale-i Nur'daki bütün müvazenelerin menbaı ve esası ve üstadı, bu âyettir." **Ş:617**

"Viladet-i Peygamberiyeye (A.S.M.) yakın bir vakitte Kâ'be'yi tahrib etmeğe gelen Ebrehe askerinin başlarına **Ebabil kuşlarının elleriyle taşların yağması** ve viladet gecesinde **Kâ'be'deki sanemlerin baş aşağı düşmesi** ve **Kisra-yı Fars sarayının harab olması** ve ateşperest Mecusilerin 1000 seneden beri yanması devam eden **ateşi o gece sönmesi** ve Buheyra-yı Rahib ve Halime-i Sa'diye'nin kat'î ihbarlarıyla, **bulutlar başına gölge etmesi** gibi çok hâdiseler, nübüvvetinden evvel nübüvvetini haber vermişler.

Hem istikbal, yani vefatından sonra onun haber verdiği hâdiseler pekçoktur ve çok nevileri var. Birisi, **Âl-i Beytine** ve **ashabına** ve **fütuhat-ı İslâmiyeye ait ihbarat-ı gaybiyesidir** ki, Zülfikar'da Mu'cizat-ı Ahmediye kısmında nakl-i sahih ile seksen vakıanın aynen haber verdiği gibi çıkması, meselâ **Hz. Osman (R.A.) mushaf okurken, Hz. Hüseyin (R.A.) Kerbelâ'da şehid edilmeleri** ve **Şam ve İran ve İstanbul'un fetihleri** ve **Abbasî Devleti'nin zuhuru** ve **Cengiz ve Hülâgu onu mağlub ve mahvetmesi** gibi seksen ihbar-ı gaybî mu'cizatı nakl-i sahih ile ve **tarih** ve siyer kitablarına istinaden tafsilen yazması gibi, ihbar-ı gaybînin sair nevileriyle ve Muhammed'in (A.S.M.) hakkaniyetine delalet eden pekçok vakıat-ı istikbaliye ile zaman-ı istikbal dahi kuvvetli ve küllî bir surette risalet-i Muhammediyeye (A.S.M.) ve sadıkıyetine şehadet eder demektir." **Ş:626**

"Madem eyyamın lisan-ı şer'îde böyle ıtlakatı vardır. İlm-i Tabakat-ül Arz ve Coğrafya ve **Tarih-i Beşeriyet** ülemasınca nev-i beşerin yedibin sene değil belki yüzbinler sene geçirdiğini teslim de etsek, Âdem'den kıyamete kadar ömr-ü beşer yedibin senedir olan rivayet-i meşhurenin sıhhatına ve beyan ettiğimiz 6666 sene nur-u Kur'an hükümferma olduğuna münafî olamaz, cerhedemez. Çünki eyyam-ı şer'iyenin dört saatten elli bin seneye kadar hükmü ve şümulü var. Fakat nefs-ül emirdeki eyyamın hakikatı o rivayet-i meşhurede hangisi olduğu şimdilik bu dakikada kalbime inkişaf ettirilmedi. Demek o sırrın inkişafı münasib değil." **B:325**

"**Aziz, sıddık, âlîcenab eski ve yeni kardeş Yeşil Sâlih!**

Benden, sergüzeşte-i hayatıma ait sorduğun maddelere gayet kısa ve mücmel işaret edilecek. Bir zaman sonra inşâallah başkalar izahla cevab verecekler. Fakat **tarihe geçmek** ve bu asır âlimlerinin içinde kendi âdi şahsımı nesl-i âtîye göstermek, bildirmek ne isterim ve ne de liyakatim var. Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükür ederim ki; beni bana beğendirmemiş, dehşetli kusurlarımı bana göstermiş.

Hem insanlara kendini bildirmek, bir şöhretperestlik olmasından; bir enaniyet, bir hodfüruşluk, bir riyakârlık ihtimali var. Bu ise, bizim gibilere tam zarardır." **E:161**

"Aziz, dikkatli kardeşim!

Biz, insanların hürmet ve ihtiramından ve şahsımıza ait hüsn-ü zan ve ikram ve tahsinlerinden mesleğimiz itibariyle cidden kaçıyoruz. Hususan acib bir riyakârlık olan şöhretperestlik ve cazibedar bir hodfüruşluk olan **tarihlere şaşaalı geçmek** ve insanlara iyi görünmek ise, Nur'un bir esası ve mesleği olan ihlasa zıddır ve münafîdir. Onu arzulamak değil, bilakis şahsımız itibariyle ondan ürküyoruz. Yalnız Kur'anın feyzinden gelen ve i'caz-ı manevîsinin lemaatı olan ve hakikatlarının tefsiri bulunan ve tılsımlarını açan Risale-i Nur'un revacını ve herkesin ona ihtiyacını hissetmesini ve pek yüksek kıymetini herkes takdir etmesini ve onun pek zahir manevî keramatını ve iman noktasında zındıkanın bütün dinsizliklerini mağlub ettiklerini ve edeceklerini bildirmek, göstermek istiyoruz ve onu rahmet-i İlahiyeden bekliyoruz." **E:195**

"Şu fâsık medeniyet, öyle müdhiş bir riya meydana getirmiştir ki, medeniyetçilerin o riyadan kurtulmaları çok müşkilleşmiştir. Çünkü hal-i hazır medeniyet, riyaya, şan ü şeref ismini takmış, adamı da şahıslara dalkavukluk yapıp müraîlik ettirdiği gibi, milletler ve unsurlara da riyakâr ve tasniatçı kılmıştır. Gazeteleri de, o riya ve müraîliğe dellallar haline sokmuş, **tarihi ise ona teşrifatçı ve alkışçı** yapmıştır. Hem gaddar ve zalim olan hamiyet-i cahiliyenin desisesiyle mütemerrid olan unsuriyet-perverliğin hayatı içinde, şahsın mevtini ona unutturmuştur." **BMs:412**

"HAZRET-İ ÜSTAD'IN TARİH-İ VEFATI
Nurs'ta doğdum (325), Nuriye'den (271)
Nur'u yaydım (266) her yerde

Nur'a kavuştum birden (261)
Yattım Nurlar içinde (256)
Vefat tarihi vardır
Bu beş Nurlar içinde (1379)" **BMs:712**

"Evet zekatın vücubu ile ribanın hurmetinde büyük bir hikmet, yüksek bir maslahat, geniş bir rahmet vardır. Evet eğer **tarihî bir nazarla** sahife-i âleme bakacak olursan ve o sahifeyi lekelendiren beşerin mesavîsine, hatalarına dikkat edersen, heyet-i içtimaiyede görünen ihtilâller, fesadlar ve bütün ahlâk-ı rezilenin iki kelimeden doğduğunu görürsün. Birisi: "Ben tok olayım da, başkası açlığından ölürse ölsün bana ne." İkincisi: "Sen zahmetler içinde boğul ki, ben nimetler ve lezzetler içinde rahat edeyim." **İ:45**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TARÎKAT

Tarîk ve tarîkat, kelime itibariyle yol, tarz, meslek ve din hayatında tutulan yol manalarındadır. Dinî bir tabir olarak da: Yeme, içme, uyuma gibi hayati ihtiyaçlarda azaltma ve dünya alâkalarını kesmek gibi riyazet denen çarelerle nefsanî istek ve meyilleri kesmek ve böylece nefsi terbiye etmek ve kalbî ve manevî hisleri geliştirmek gayesiyle hakikî bir mürşid zâtın kurduğu dinî bir mesleği ifade eder.

Samimi manada dine bağlı hak tarîkatlar olduğu gibi, tarîkat ismini almış bozuk mesleklerde vardır diye Hz. Üstad hatırlatır. Bilhassa geçmiş asırlarda ve İslam hâkimiyetinin hükmettiği milletler içinde fazilet kazanma vesilesi olan tarikatlar çoktu.

Bediüzzman Hazretleri müsbet tarîkat ve tasavvufu anlatırken diyor ki:

"Tarîkatın gaye-i maksadı, marifet ve inkişaf-ı hakaik-i imaniye olarak, Mi'rac-ı Ahmedî'nin (A.S.M.) gölgesinde ve sayesi altında **kalb ayağıyla** bir seyr ü sülûk-u ruhanî neticesinde, zevkî, halî ve bir derece şuhudî hakaik-i imaniye ve Kur'aniyeye mazhariyet; "tarîkat", "tasavvuf" namıyla ulvî bir sırr-ı insanî ve bir kemal-i beşerîdir." **M:443**

Bu beyanda görüldüğü gibi; tarîkat, (kalb ayağıyla bir seyr-i süluk-u ruhani) tarzında yürüyen bir meslek olduğu halde netice ve gayesi yine Kur'an caddesinin takib ettiği (hakaik-i imaniye ve Kur'aniye) olmasının lüzumu nazara veriliyor.

"Evet İmam- Rabbanî'nin (R.A) beyanıyla «Velayet üç kısımdır: Biri **velayet-i suğra** ki, meşhur velayettir. Biri **velayet-i vustâ,** biri **velayet-i kübradır.** Velayet-i kübra ise; **veraset-i nübüvvet yoluyla**, **tasavvuf berzahına girmeden**, doğrudan doğruya hakikata yol **açmaktır**." **M:22**

Mezkur velayet-i suğra denen meslekte aklî, mantıkî ve ilmî bürhan ve delillere dayanmaktan daha çok, şeyhin manevî makamını hüsn-ü zanla kabul edip bağlanmak; yani Bediüzzaman Hazretlerinin beyanıyla "Büyük kutbun müridlerinin kanaat-ı kalbiyelerini temin eden üstadlarının fevkalâde makamı ve mes'elelerde hükümleri" **Emirdağ Lâhikası-I sh:91 hareket tarzı esas alınır.**

"Hattâ İlm-i Mantık'ta "kaziye-i makbule" tabir ettikleri; yani büyük zâtların delilsiz sözlerini kabul etmektir." **(Emirdağ Lâhikası-I sh:91) diye anlatılan meslek, velayet-i suğradır.**

Yine Bediüzzaman Hazretlerinin bu bahsedilen ve meşhur ve yaygın olan tarîkatın esas hususiyetine bakan bir ifadesi de şöyledir:

"Eski Said, ziyade ulûm-u akliye ve felsefiyede hareket ettiği için, hakikat-ül hakaike karşı **ehl-i tarîkat ve ehl-i hakikat** gibi bir meslek aradı. Ekser ehl-i tarîkat gibi yalnız kalben harekete kanaat edemedi." **Ms:7**

İşte yukarıda kısmen nakledilen Risale-i Nur'un ifadeleriyle, tarîkat dendiği zaman, Müslüman ekseriyetin anladığı mezkür manadaki tarîkattır.

Bununla beraber, velayet-i kübra, cadde-i kübra tabirleri ile ifade edilen en üstün Kur'an mesleğine de, meslek ve yol manasında olarak tarîk, tarikat kelimeleri, izafetli şekliyle kullanıldığından birbirine iltibas edilmemelidir.

Evet "Risalet-in Nur, sair ülemanın eserleri gibi, yalnız **aklın ayağı ve nazarıyla** ders vermez ve evliya misillü yalnız kalbin **keşf ü zevkiyle hareket etmiyor**; belki akıl ve kalbin ittihad ve imtizacı ve ruh vesair letaifin teavünü ayağıyla hareket ederek evc-i a'lâya uçar; taarruz eden felsefenin değil ayağı, belki gözü yetişmediği yerlere çıkar; hakaik-i imaniyeyi kör gözüne de gösterir." **K:12**

Risale-i Nur ile tasavvuf mesleği arasındaki farkın en dikkat çekici cihetini anlatan bu gelen dersin kat'i ve sarih beyanıyla Risale-i Nur, sahabe mesleğini takip eder. Şöyle ki:

"Sual: Tarîkatlar, hakikatların yollarıdır. Tarîkatların içerisinde en meşhur ve en yüksek ve cadde-i kübra iddia olunan tarîk-ı Nakşbendî hakkında, o tarîkatın kahramanlarından ve imamlarından bazıları esasını böyle tarif etmişler. Demişler ki:

دَرْ طَرِيقِ نَقْشَبَنْدِى لاَزِمْ آمَدْ چَارْ تَرْك

تَرْكِ دُنْيَا تَرْكِ عُقْبَى تَرْكِ هَسْتِى تَرْكِ تَرْك

Yani, tarîk-ı Nakşîde dört şeyi bırakmak lâzım. Hem dünyayı, hem nefis hesabına âhireti dahi maksud-u hakikî yapmamak, hem vücudunu unutmak, hem **ucbe, fahre girmemek için bu terkleri düşünmemektir**. Demek hakikî marifetullah ve kemalât-ı insaniye **terk-i masiva** ile olur?

Elcevab: Eğer insan yalnız bir kalbden ibaret olsaydı; bütün masivayı terk, hattâ esma ve sıfâtı dahi bırakmak, yalnız Cenab-ı Hakk'ın zâtına rabt-ı kalb etmek lâzım gelirdi. Fakat insanın akıl, ruh, sır, nefis gibi pek çok vazifedar letaifi ve hassaları vardır. **İnsan-ı kâmil** odur ki: Bütün o letaifi; kendilerine mahsus ayrı ayrı tarîk-ı ubudiyette, hakikat canibine sevketmek ile sahabe gibi geniş bir dairede, zengin bir surette, kalb bir kumandan gibi, letaif askerleriyle kahramanane maksada yürüsün. Yoksa kalb, yalnız kendini kurtarmak için askerini bırakıp tek başıyla gitmek, medar-ı iftihar değil, belki netice-i ızdırardır." **S:495**

Bununla beraber Bedüzzaman Hazretleri tarîkat ve tasavvufu bilhassa geçmiş asırlardaki hakikî ve kâmil tarîkat ve cemaatlerin hizmetlerini takdir ve nifak cereyanının onlara yaptığı hücumlara karşı onları müdafaa eder. Ezcümle bir eserinde diyor ki:

"Velayet, bir hüccet-i risalettir; tarîkat, bir bürhan-ı şeriattır. Çünki risaletin tebliğ ettiği hakaik-i imaniyeyi, velayet bir nevi şuhud-u kalbî ve zevk-i ruhanî ile aynelyakîn derecesinde görür, tasdik eder. Onun tasdiki, risaletin hakkaniyetine kat'î bir hüccettir. Şeriat ders verdiği ahkâmın hakaikini, tarîkat zevkiyle, keşfiyle ve ondan istifadesiyle ve istifazasıyla o ahkâm-ı şeriatın hak olduğuna ve Hak'tan geldiğine bir bürhan-ı bahirdir. Evet nasılki velayet ve tarîkat, risalet ve şeriatın hücceti ve delilidir; öyle de İslâmiyetin bir sırr-ı kemali ve medar-ı envârı ve insaniyetin İslâmiyet sırrıyla bir maden-i terakkiyatı ve bir menba-ı tefeyyüzatıdır.

İşte bu sırr-ı azîmin bu derece ehemmiyetiyle beraber, bazı fırak-ı dâlle onun inkârı tarafına gitmişler. Kendileri mahrum kaldıkları o envârdan, başkalarının mahrumiyetine sebeb olmuşlar. En ziyade medar-ı teessüf şudur ki: Ehl-i Sünnet ve Cemaatin bir kısım zahirî üleması ve Ehl-i Sünnet ve Cemaate mensub bir kısım ehl-i siyaset gafil insanlar; ehl-i tarîkatın içinde gördükleri bazı sû'-i istimalâtı ve bir kısım hatiatı bahane ederek, o hazine-i uzmayı kapatmak, belki tahrib etmek ve bir nevi âb-ı hayatı dağıtan o kevser menba'ını kurutmak için çalışıyorlar. Halbuki eşyada, kusursuz ve her ciheti hayırlı şeyler, meşrebler, meslekler az bulunur. Alâküllihal bazı kusurlar ve sû'-i istimalât olacak. Çünki ehil

olmayanlar bir işe girseler, elbette sû'-i istimal ederler. Fakat Cenab-ı Hak âhirette muhasebe-i a'mal düsturuyla, adalet-i Rabbaniyesini, hasenat ve seyyiatın müvazenesiyle gösteriyor. Yani hasenat racih ve ağır gelse, mükâfatlandırır, kabul eder; seyyiat racih gelse cezalandırır, reddeder. **Hasenat ve seyyiatın müvazenesi, kemmiyete bakmaz, keyfiyete bakar**. Bazı olur, birtek hasene bin seyyiata tereccuh eder, afvettirir. Madem adalet-i İlahiye böyle hükmeder ve hakikat dahi bunu hak görür; tarîkat, yani **Sünnet-i Seniye dairesinde tarîkatın hasenatı**, seyyiatına kat'iyyen müreccah olduğuna delil: Ehl-i tarîkat, ehl-i dalaletin hücumu zamanında imanlarını muhafaza etmesidir. **Âdi bir samimî ehl-i tarîkat**; surî, zahirî bir mütefenninden daha ziyade kendini muhafaza eder. O zevk-i tarîkat vasıtasıyla ve o muhabbet-i evliya cihetiyle imanını kurtarır. **Kebairle fâsık olur, fakat kâfir olmaz**; kolaylıkla zındıkaya sokulmaz. Şedid bir muhabbet ve metin bir itikad ile aktab kabul ettiği bir silsile-i meşayihi, onun nazarında hiçbir kuvvet çürütemez. Çürütmediği için, onlardan itimadını kesemez. Onlardan itimadı kesilmezse, zendekaya giremez. Tarîkatta hissesi olmayan ve kalbi harekete gelmeyen, bir muhakkik âlim zât da olsa, şimdiki zındıkların desiselerine karşı kendini tam muhafaza etmesi müşkilleşmiştir.

Birşey daha var ki: Daire-i takvadan hariç, belki daire-i İslâmiyetten hariç bir suret almış bazı meşreblerin ve **tarîkat namını haksız olarak kendine takanların** seyyiatıyla, tarîkat mahkûm olamaz. Tarîkatın dinî ve uhrevî ve ruhanî çok mühim ve ulvî neticelerinden sarf-ı nazar, yalnız âlem-i İslâm içindeki kudsî bir rabıta olan uhuvvetin inkişafına ve inbisatına en birinci, tesirli ve hararetli vasıta tarîkatlar olduğu gibi; âlem-i küfrün ve siyaset-i Hristiyaniyenin, nur-u İslâmiyeti söndürmek için müdhiş hücumlarına karşı dahi, **üç mühim** ve sarsılmaz kal'a-i İslâmiyeden bir kal'asıdır. Merkez-i Hilafet olan İstanbul'u beşyüz elli sene bütün âlem-i Hristiyaniyenin karşısında muhafaza ettiren, İstanbul'da beşyüz yerde fışkıran envâr-ı tevhid ve o merkez-i İslâmiyedeki ehl-i imanın mühim bir nokta-i istinadı, o büyük câmilerin arkalarındaki tekyelerde "Allah Allah!" diyenlerin kuvvet-i imaniyeleri ve marifet-i İlahiyeden gelen bir muhabbet-i ruhanî ile cûş u huruşlarıdır.

İşte ey akılsız hamiyet-füruşlar ve sahtekâr milliyetperverler! Tarîkatın, hayat-ı içtimaiyenizde bu hasenesini çürütecek hangi seyyiatlardır, söyleyiniz? **M:444 ilâ 446**

Yukarıda hak tarîkatları ve bilhassa geçmişteki mükemmel tarîkatları, din düşmanı olan şer cereyanlarına karşı müdafaa eden Bediüzzaman Hazretlerinin bu hareketi, hakşinaslığının ve uhuvvet ve teavün-ü İslâmiyeyi esas alan mesleğinin icabıdır.

Esasen zamanın emsalsiz fitnesi, yani fen ve felsefeden gelen inkâr ve nefisperestlikten aşılanan ve yayılan sefahet karşısında ancak **Risale-i Nur dayanabiliyor**.[1] Çünki Risale-i Nur, **Kur'anın üstadlığı** [2] **ile** kâinat kitabını okutup hem aklı talim hem kalbi tenvir hem nefsi terbiye eden velayet-i kübra ve cadde-i kübra mesleğidir. İşte Risale-i Nur

---

[1] **Çünkü ahirzamanda çıkan süfyaniyet cereyanına karşı ancak mehdiyet cereyanının çare olduğu ehadiste bildirilmiştir. Ezcümle:** "Ezcümle bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyuruyor:

تَأْتِيكُمْ مِنْ بَعْدِى اَرْبَعُ فِتَنٌ فَالرَّابِعَةُ الصَّمَّاءُ الْعَمْيَاءُ الْمُطْبِقَةُ

تعرك اُلأُمَّة فيها بِالبلاءِ عرك الايم حتى ينكر فيهاالمعروف

ويعرف فيها المنكرتموت فيها قلوبهم كما تموت ابدانهم

"Yani size benden sonra dört fitne gelecektir. Dördüncüsü geldiğinde, kulağa bir şey girmez, göz görmez ve her tarafı fitne sarar. Ümmet bir belaya mübtela olur, yılanın çöreklenmesi gibi. Öyle ki, onda maruf inkâr edilir, münker ise maruf sayılır. Ve bu fitnede, insanların bedeni öldüğü gibi kalbleri de ölür." **R.E.sh: 247 (En-Nihaye ve-l Bidaye ci:1 sh: 65'deki bir hadis de bu hadisi te'yid eder.) İPA.985**

[2] Yani Allah'ın sonsuz ilmi

eserlerinde, zaman tarîkat zamanı değil, imanı kurtarmak zamanıdır. Risale-i Nur tarîkat değil, hakikattır gibi ifadeler bu manaya da bakar ve hatırlatır.

Ezcümle bir eserinde Bediüzzaman Hazretleri şöyle der:

“"Risale-i Nur'un mesleği tarîkat değil, hakikattır; sahabe mesleğinin bir cilvesidir. Bu zaman, tarîkat zamanı değil, imanı kurtarmak zamanıdır." Risale-i Nur, bu hizmeti lillahilhamd en müşkil ve ağır zamanlarda yapmış ve yapıyor.” **E:67**

Evet, “Sahabelerin velayeti, velayet-i kübra denilen, veraset-i nübüvvetten gelen, berzah tarîkına uğramayarak, doğrudan doğruya zahirden hakikata geçip, akrebiyet-i İlahiyenin inkişafına bakan bir velayettir [3] ki, o velayet yolu, gayet kısa olduğu halde gayet yüksektir. Hârikaları az, fakat meziyatı çoktur. Keşif ve keramet orada az görünür. Hem evliyanın kerametleri ise, ekserîsi ihtiyarî değil. Ummadığı yerden, ikram-ı İlahî olarak bir hârika ondan zuhur eder. Bu keşif ve kerametlerin ekserisi de, seyr ü sülûk zamanında, tarîkat berzahından geçtikleri vakit, âdi beşeriyetten bir derece tecerrüd ettiklerinden, hilaf-ı âdet hâlâta mazhar olurlar. Sahabeler ise, sohbet-i nübüvvetin in'ikasıyla ve incizabıyla ve iksiriyle tarîkattaki seyr ü sülûk daire-i azîminin tayyına mecbur değildirler. Bir kademde ve bir sohbette zahirden hakikata geçebilirler.” **M:50**

“Silsile-i Nakşî'nin kahramanı ve bir güneşi olan İmam-ı Rabbanî (R.A) Mektubat'ında demiş ki: "Hakaik-i imaniyeden bir mes'elenin inkişafını, binler ezvak ve mevacid ve keramata tercih ederim."

"Hem demiş ki: "Bütün tarîklerin nokta-i müntehası, hakaik-i imaniyenin vuzuh ve inkişafıdır."

Hem demiş ki: "Velayet üç kısımdır: Biri velayet-i suğra ki, meşhur velayettir. Biri velayet-i vustâ, biri velayet-i kübradır. Velayet-i kübra ise; veraset-i nübüvvet yoluyla, tasavvuf berzahına girmeden, doğrudan doğruya hakikata yol açmaktır."

.....

Madem hakikat böyledir; ben tahmin ediyorum ki: Eğer Şeyh Abdülkadir-i Geylanî (R.A.) ve Şah-ı Nakşibend (R.A.) ve İmam-ı Rabbanî (R.A.) gibi zâtlar bu zamanda olsaydılar, bütün himmetlerini, hakaik-i imaniyenin ve akaid-i İslâmiyenin takviyesine sarfedeceklerdi. Çünki saadet-i ebediyenin medarı onlardır. Onlarda kusur edilse, şekavet-i ebediyeye sebebiyet verir. İmansız Cennet'e gidemez, fakat tasavvufsuz Cennet'e giden pek çoktur. Ekmeksiz insan yaşayamaz, fakat meyvesiz yaşayabilir. Tasavvuf meyvedir, hakaik-i İslâmiye gıdadır.” **M:22-23**

“Deniliyor ki: Madem Risale-i Nur hem kerametlidir, hem tarîkatlardan ziyade iman hakikatlarının inkişafında terakki veriyor ve sadık şakirdleri kısmen bir cihette velayet derecesindeler. Neden evliyalar gibi manevî zevkler ve keşfiyatlara ve maddî kerametlere mazhariyetleri görülmüyor; hem onun talebeleri de öyle şeyler aramıyorlar. Bunun hikmeti nedir?

Elcevab: Evvelâ sebebi, sırr-ı ihlastır. Çünki dünyada muvakkat zevkler, kerametler tam nefsini mağlub etmeyen insanlara bir **maksad** olup, **uhrevî ameline bir sebeb teşkil eder, ihlası kırılır.** Çünki **amel-i uhrevî ile dünyevî maksadlar, zevkler aranılmaz**. Aranılsa sırr-ı ihlası bozar.” **E:91**

[3] Yanikesbî değil vehbîdir.

Risale-i Nurla imana hizmet etmenin kıymetini gereği kadar anlamayıp tarikata meyleden az bir kısım dostları tekdir eden Bediüzzaman Hazretleri'nin şu ihtarı dikkat çekicidir. Evet, Hz. Üstad diyor:

"Biz elimizdeki kıymettar nimet-i İlâhiyeyi tam takdir etmediğimizden, tokat yediğimize bir delil şudur ki: En kudsî bir **mücâhede-i mâneviyeyi** tazammun eden ve sırr-ı verâset-i nübüvvetle velâyet-i kübrânın feyzine mazhar ve sahâbenin sırr-ı meşrebine medâr olan Risâle-i Nur ile hizmet-i kudsiye-i Kur'âniyemize kanâat etmeyip, menfaatı şimdilik bize pek az ve bu vaziyetimize mühim zararı muhtemel tarikat hevesinin birkaç defa şiddetle ihtarımla önü alınmasıdır. Yoksa, hem vahdetimizi bozacaktı, [4] hem dört elifin tesânüdüyle bin yüz on birden dört kıymetine tenzil eden teşettüt-ü efkâr ve bu gayet ağır hâdiseye karşı kuvvetimizi hiçe indiren tenâfür-ü kulûba uğrayacaktı. Said Nursî" **OL:680**

Bediüzzaman Hazretleri aklı talim, kalbi tenvir, nefsi terbiye eden Kur'an'ın cadde-i kübrasında gittiği için Nur mesleğinde ilim ve maneviyat, yani kelam ulemasının ilmi ile tarikat mutasavvıflarının tasavvuf ve marifeti, Kur'an mesleğinden alınan şekliyle vardır. Evet Bediüzzaman Hazretleri her iki sahada inayet-i Hakla teceddüd yaparak Kur'an mesleğini en berrak şekliyle ortaya koyup tecdid yapmıştır.

Ezcümle bir talebesine hitab eden dolayısıyla da her zamanda herkes için ders olan mektubunda diyor ki:

"Mektubunda İlm-i Kelâm dersini benden almak arzu etmişsiniz. Zâten o dersi alıyorsunuz. Yazdığınız umum Sözler, o nurlu ve hakikî İlm-i Kelâm'ın dersleridir. İmam-ı Rabbanî gibi bazı kudsî muhakkikler demişler ki: Âhirzamanda İlm-i Kelâmı, yani ehl-i hak mezhebi olan mesail-i imaniye-i kelâmiyeyi, birisi öyle bir surette beyan edecek ki; umum ehl-i keşf ü tarîkatın fevkinde, o nurların neşrine sebebiyet verecektir." **B:283**

Nitekim Risale-i Nur mesleğinin tarîkata girmeden ve medreselerde okutulan âlet ilimlerini okumadan, Kur'an'ın en üstün marifetullah derecesine ulaştıran Kur'anî bir meslek olduğunu beyan eden Bediüzzaman Hazretleri diyor ki:

"Tevfik-i İlahî refiki olan adam, tarîkat berzahına girmeden zahirden hakikate geçebilir. Evet Kur'andan, hakikat-ı tarîkatı -tarîkatsız- feyiz suretiyle gördüm ve bir parça aldım. Ve keza maksud-u bizzât olan ilimlere ulûm-u âliyeyi okumaksızın îsal edici bir yol buldum.

Seri-üs seyr olan bu zamanın evlâdına, kısa ve selâmet bir tarîkı ihsan etmek, rahmet-i hâkimenin şânındandır." **Ms:212**

NETİCE: Risale-i Nur eserlerinde pek çok sarih beyanlar ve te'vil kabul etmez kat'i hükümler müvacehesinde, Risale-i Nur ve Nurculuk mesleği, cadde-i kübra ve velayet-i kübra denen meslektir. Yani Kur'an'ın talim ve terbiyesiyle aklı talim eder ve kâinat kitabını okutur ve kalbi maneviyatta inkişaf ettirir ve nefsi de yaradılış gayesinde istihdam eder.

Merhum Hulusi Ağabey şöyle der:

Üstadım bana ve dinleyen her zevi-l ukûle, **tarîkat zamanı değil**, imanı kurtarmak zamanıdır, beş vakit **namazını hakkıyla eda et**, namazın nihayetindeki **tesbihleri yap**, **ittiba'-ı sünnet et, yedi kebairi işleme** dersini vermiştir. Ben gerek bu derse, gerek Risalet-ün Nur ile verilen derslere, Kur'an'dan istinbat buyurarak gösterdiği hakikatlere karşı

---

[4] Yani Risale-i Nur'un ilim ve feyzine mazhariyet için tam teslimiyetle kanaat ve ona tam teveccüh etmek gerekiyor.

"Bunun için, devamlı okumaya her gün devam ediniz. Kendini tekrar tekrar, zevkle ve şevkle okutan bu şaheser külliyatını okudukça, anlayışınız ziyadeleşecektir. Anlamanın tek çaresi: Nurlarla başbaşa kalıp, zihnî cehd sarfederek, tekrar tekrar okumak sevgisiyle payidar olmaktır." **Ni:192**

Allah'ın tevfikiyle can ü dilden belî dedim, tasdik ettim ve bana böylece hakikat dersini veren bu zâta da ömrümde ilk defa olarak Üstad dedim. Hata etmedim, isabet ettim." **B:29**

"Madem hakikat budur. Risale-i Nur dairesinin yakınında bulunan ehl-i ilim ve ehl-i tarîkat ve sofi-meşreb zâtlar, onun cereyanına girmek ve ilim ve **tarîkattan gelen eski sermayeleriyle** ona kuvvet vermek ve **genişlemesine çalışmak** ve **şakirdlerini teşvik etmek** ve bir buz parçası olan enaniyetini, tam bir havuzu kazanmak için, o dairedeki âb-ı hayat havuzuna atıp eritmek gerektir ve elzemdir. Yoksa Risale-i Nur'a karşı **rakibane başka bir çığır açmak ile** hem o zarar eder, hem bu müstakim ve metin cadde-i Kur'aniyeye bilmeyerek zarar verir; **zendekaya bir nevi yardım olur**." **K:122**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TEBLİĞ

Bir şeye (zaman olsun mekân olsun, hissî yahut manevî olsun) mutlak manada vasıl olmak, erişmek manasında olan büluğ kökünden masdardır. Lügat itibariyle, eriştirmek, götürmek, bildirmek manasındadır. Dinî bir tabir olarak ise; Peygamberliğin beş sıfatından birisi olup, Allah'dan aldıkları emir ve kanunları insanlara bildirmektir ve dolayısıyla mü'minler için de tebliğ, şartlarına uygun olmak üzere ehemmiyetli bir vazifedir. Tebliğ, bizzat muhatabı gerektirmeyen, neşriyatla yapıldığı gibi, muhtaç ve isteyen muhatablara söz ile de yapılır. Dinî hayatı mükemmel ve ciddiyet üzere yaşamak dahi tebliğ sayılır.

Tebliğin, hakkı dinleyenlere yapıldığını ve muannid ehl-i dalaletle meşgul olmamak gerektiği bildirilir. Mesela: Emirdağ Lahikasında deniliyor ki:

"Bu âyet لاَ يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ (5:105) ve usul-ü İslâmiyenin ehemmiyetli bir düsturu olan لاَ يُنْظَرُ لِلرَّاضِى بِالضَّرَرِ Yani: "Başkasının dalaleti sizin hidayetinize zarar vermez. Sizler lüzumsuz onların dalaletleriyle meşgul olmazsanız..." Düsturun manası: "Zarara kendi razı olanın lehinde bakılmaz. Ona şefkat edip acınmaz." Madem bu âyet ve bu düstur bizi, zarara bilerek razı olanlara acımaktan menediyor; biz de bütün kuvvetimiz ve merakımızla vaktimizi kudsi vazifeye hasretmeliyiz. Onun haricindekileri malayani bilip, vaktimizi zayi etmemeliyiz." **E:44 diyerek, Bediüzzaman talebelerine tebliğe dair bir düsturu beyan etmiştir.**

Evet, Fitne ehlinin mütecaviz ve hâkim olduğu devrelerde, tebliğ tevakkuf edilebilir veya tebliği ciddi muhtaçlara has kılmakla çok dar sahada kalabilir. Sahabelerden

«Ebu Sa'lebe el-Huşenî diyor: Ben (5:105) âyetini Hz. Peygamber (A.S.M.) sordum. Cevaben dedi ki: "**Ne zaman mucibince amel edilen bir cimrilik (şahsî menfaatçilik), peşinde gidilen hevesat (aşırı sefahat)** görür ve insanların **Dünya hayatını âhirete tercih** ettiğine ve **(şer'î delilleri ve ahkâmı nazara almayıp) kendi rey ve düşüncelerini beğendiklerine** şahid olursan, o zaman kendi başının çaresine bak. Başkalarıyla uğraşma.» **(Ebu Davud, Melahim 17, 4341. hadisin bir kısmı olup, İbn-i Mace, Kitab-ül Fiten, 21. bab'ı da aynı mevzuyu nakleder.)**

Mevzumuzla alâkalı olarak Bediüzzaman Hz. sorulan bir sual

"Sual: «Madem Kur'an-ı Hakîm'in feyziyle ve nuruyla en mütemerrid ve müteannid dinsizleri ıslah ve irşad etmeye Kur'anın himmetine güveniyorsun. Hem bilfiil de yapıyorsun. Neden senin yakınında bulunan bu mütecavizleri çağırıp irşad etmiyorsun?

Elcevab: Usul-ü Şeriatın kaide-i mühimmesindendir:

اَلرَّاضِى بِالضَّرَرِ لاَ يُنْظَرُ لَهُ Yani: "Bilerek zarara razı olana şefkat edip lehinde bakılmaz." İşte ben çendan Kur'an-ı Hakîm'in kuvvetine istinaden dava ediyorum ki: "Çok alçak olmamak ve yılan gibi dalalet zehirini serpmekle telezzüz etmemek şartıyla, en

mütemerrid bir dinsizi birkaç saat zarfında **ikna** etmezsem de, **ilzam** etmeye hazırım." Fakat nihayet derecede alçaklığa düşmüş bir vicdan ki, bilerek dinini dünyaya satar ve bilerek hakikat elmaslarını pis, muzır şişe parçalarına mübadele eder derecede münafıklığa girmiş insan suretindeki yılanlara hakaikı söylemek; hakaika karşı bir hürmetsizliktir.

كَتَعْلِقِ الدُّرَرِ فِى اَعْنَاقِ الْبَقَرِ darb-ı meseli gibi oluyor. Çünki bu işleri yapanlar, kaç defa hakikatı Risale-i Nur'dan işittiler. Ve bilerek hakikatları zendeka dalaletlerine karşı çürütmek istiyorlar. Böyleler, yılan gibi zehirden lezzet alıyorlar." **M:362**

Hz. Bediüzzaman, eserlerinde tebliğ hakkında ihtiyaç duymak şartını ısrarla şart koşar. Ezcümle: Herkesle görüşmediği cihetiyle sorulan bir suale verdiği cevab manidardır.

"Sual: Senin bu teveccüh-ü ammeden çekilmen Nur'un intişarına ve istifadesine belki bir zarar olur?

Elcevab: Vazifemizi yapmak ve vazife-i İlahiyeye karışmamak elzemdir. Nurları halka kabul ettirmek ve onları ondan istifade ettirmek vazife-i İlahiyedir, ona karışamayız. Yalnız müşteri ve muhtaç olanlara **tebliğ** ve göstermektir. Ve onları aramak ve Nurları satın almaya teşvik etmeğe ihtiyaç kalmamış. Çünki hem bu şiddetli imtihanlarda Nurlar çok kıymettar olduğu tahakkuk ettiği için müşteri aramaz, müşteri onu aramalı ve yalvarmalı. Hem Nur, onbeş sene zarfında o dört dehşetli imtihan meydanında muhtaç müşterilere kendini göstermiş.» **Siyaset-Neşriyat bröşürü.sh:113**

Evet "Nurcular, müşterileri ve kendilerine taraftarları aramaya kendilerini mecbur bilmiyorlar. "Vazifemiz hizmettir, müşterileri aramayız, onlar gelsinler bizi arasınlar, bulsunlar." diyorlar. Kemiyete ehemmiyet vermiyorlar. Hakiki ihlası taşıyan bir adamı, yüz adama tercih ediyorlar." **Em:170**

"Hem müşterileri aramak değil, belki müşteriler **hakiki ihtiyacını** hissedip ve yarasının tedavisi için Risale-i Nur'u aramasının lüzumu..." **E:257**

Hem "Yazdığım hakaik-ı imaniyeyi doğrudan doğruya nefsime hitab etmişim. Herkesi davet etmiyorum. Belki **ruhları muhtaç** ve **kalbleri yaralı** olanlar o edviye-i Kur'aniyeyi arayıp buluyorlar." **M:70**

"Hem Risale-i Nur, müşterileri aramaz; müşteriler onu aramalı, yalvarmalı." **E:223**

şeklindeki ifadelerden anlaşılıyor ki Risale-i Nur'da kemmiyetten ziyade keyfiyet esas alınır. Yani hakikatlara ihtiyac duyanlar tercih edilir ve edilmelidir.

Yine Bediüzzaman Hz. bu mevzumuzla alâkalı olarak kendisinin bazı ifadeleri hakkında şöyle der:

"Açık yazmadım ki, **muhtaç** olanlar işaret ile de maksad ve meramı hissetsin. Muhtaç olmayanlar ise zaten meşgul olmazlar ki, ihtiyaç hissetsinler. Demek meşgul olanlar, ihtiyacı hissetmişlerdir." **Ms:77**

Evet, "Sa'b olan bir kelâmın iğlak ve işkâli, ya lafız ve üslubun perişanlığından neş'et eder -bu kısım Kur'an-ı Vâzıh-ul Beyan'a yanaşmamıştır- veyahut mananın dakik, derin veyahut kıymetdar veyahut gayr-ı me'luf, gayr-ı mebzul olduğundan güya fehme karşı nazlanmak ve şevki arttırmak için kendini göstermemek ve **kıymet ve ehemmiyet vermek ister:** müşkilat-ı Kur'aniye bu kısımdandır." **Mu:41**

Bununla beraber muhtaçlara tebliğde gayretli olmak gerektir. Bediüzzaman Hazretlerinin, Van'daki bazı talebelerine gönderdiği mektubunda; Risale-i Nur'a sahib çıkmak, muhafaza etmek ve ehline ulaştırmak şeklinde kaydettiği ifadeleri, tebliğ ve hizmet hakkındaki gayretini ve ehline vermek kaydıyla da ehemmiyetli bir düsturu nazara vermektedir. Mektubun o kısmı aynen şöyledir:

"Size gönderdiğim **risaleleri muhafaza etmek** ve **sahib çıkmak** ve benim yerimde onları himaye etmek binler lira kıymetinde bana karşı büyük bir hediyedir. Çünki netice-i hayatımı ve vazife-i vataniyemi ve o havalideki kardeşlerimin uhuvet ve muhabbetlerine karşı borçlarımı eda eden o risalelere **ciddî sahib çıkmak**, **tam muhafaza etmek** ve **ehline yetiştirmeğe vasıta olmak** öyle bir hediyedir ki; dünyevî hediyelerin binlerine mukabildir."**B:123**

Yine Bediüzzaman Hazretleri, iki talebesinin mümtaz sıfatlarını, bütün talebeleri aynı sıfatlara teşvik maksadıyla nazara veren mektubunda diyor:

"Bütün makasıd-ı hayatiye içinde en büyük, **en mühim maksadları**, o nurlu Sözler vasıtasıyla Kur'an'a hizmet biliyorlar. Dünya hayatının netice-i hakikiyesinin ve dünyaya gelmekteki vazife-i fıtriyelerinin en mühimmi, hakaik-i imaniyeye hizmet olduğunu telakkileridir.

... Ve ehl-i imanın imanlarını muhafaza etmek gayreti, en yüksek derecede taşımaları ve ehl-i imanın kalbine gelen şübehat ve evhamdan hasıl olan yaraları tedavi etmek iştiyakı, yüksek bir derece-i şefkatte hissetmeleridir." **B:21-22**

Bir nebze nümunesini gördüğümüz ifadelerden anlaşılıyor ki; tebliğde, çok yayılıp açılmak ve müşteri aramak olmadığı gibi, bütün manasıyla da müstağni kalmak olmamalıdır. Daima kitabın müvazeneli tavsiyelerine sadakat göstermelidir.

Neşriyat yoluyla yapılan tebliğin de bazı şartları vardır. Meselâ, siyaset yolu ile veya nazarı âfaka dağıtan ve merakları teferruata çeviren bazı gazete ve mecmualar gibi neşir vasıtalarıyla Risale-i Nur'un neşri tahsin edilmez. Ezcümle, Bediüzzaman haslar dairesindeki talebelerinden olan naşirlere hitaben bir mektubunda şöyle der:

"Sebilürreşad'ın bu sırada bizim lehimizde yazıları bize zararlı idi. Çünki Risale-i Nur'u dahi dinî ve siyasî mecmua nazarıyla bakmağa sebeb olup dikkati celbedecekti." **Siyaset-Neşriyat bröşürü sh:171**

Risale-i Nur'a mahkemece "Bu sıralarda birden serbestiyet verilseydi herhalde resmen Nurlardan bahsetmekten men' edilen gazete ve mecmua cerideleri neşriyatıyla, hem Nurların hem şakirdlerin yüzlerini dünyaya ve cereyanlara çevirmek ve dindar cereyanlara, onların manevi kuvvetinden istifadeye çalışmak, bir nevi siyaset-i diniye şeklini vermek cihetiyle Nurların hiç bir şeye ve dünyevî ve siyasî hiçbir maksada âlet olmağa hiçbir cihette müsaade etmeyen ihlası zedelenirdi." **Siyaset-Neşriyat bröşürü sh: 168**

"Risale-i Nur'un neşrinde Medreset-üz Zehra erkânlarının sarsılmaz, geri çekilmez himmetleri ve gayretleri, ceridelerle intişarına ihtiyaç bırakmamış. İntişardaki ihlası; ceridelerde münafi-i ihlas olan cereyanlara âlet olmaktan muhafaza etmiş. Hatta en ziyade Nurlara tarafdar olan Sebilürreşad'ın hakkımızda neşriyatına tarafdar olamazdım. Ve hatırını kırmamak için onun teşebbüslerini zahiren reddedemedim. Fakat kalben razı değildim. Medreset-üz Zehra'nın ihtiyac-ı hakiki derecesinde neşriyat-ı halisanesi ceridelere ihtiyaç bırakmamış." **Siyaset-Neşriyat bröşürü sh: 169**

İşte bu verilen örneklerde görüldüğü gibi Risale-i Nur'ların neşrinde ve neşir yoluyla yapılacak tebliğde, ihlasa zarar vermemek ve nazarları teferruata dağıtmamak gibi bazı şartlara dikkat edilmesi gerekiyor.

Bir hadis-i şerifte:

اُفَةُ الْعِلْمِ النِّسْيَانُ وَاِضَاعَتُهُ اَنْ تُحَدِّثَ بِهِ غَيْرَ اَهْلِهِ

Yani: İlme ait âfet, onu **unutmaktır**. İlmi zayi kılmak da, onu **ehli olmayanlara**

söyleyip telkin etmektir.» diye aynı hakikatı ders veriyor.[1]

İki hadis-i şerifte de mealen şöyle buyurulur:

«İnciyi, yani **fıkhı** köpeklerin ağzına bırakmayın.»

«İnciyi (ilmi) hınzırların ağzına bırakmayınız.» [2]

Fitne ehlinin mütecaviz ve hâkim olduğu devrelerde, tebliğ tevakkuf edilebilir veya tebliği ciddi muhtaçlara has kılmakla çok dar sahada kalabilir.

«Ebu Sa'lebe el-Huşenî diyor: Ben (5:105) âyetini Hz. Peygamber (A.S.M.) sordum. Cevaben dedi ki: "Ne zaman mucibince amel edilen bir cimrilik (şahsî menfaatçilik), peşinde gidilen hevesat (aşırı ve çılgınca sefahet) görür ve insanların Dünya hayatını âhirete tercih ettiğine ve insanların (şer'î delilleri ve ahkâmı nazara almayıp) kendi rey ve düşüncelerini beğendiklerine şahid olursan, o zaman kendi başının çaresine bak. Başkalarıyla uğraşma.» **(Ebu Davud, Melahim 17, 4341. hadisten bir kısmı olup, İbn-i Mace, Kitab-ül Fiten, 21. bab'ı da aynı mevzuya dairdir.)**

Peygamberlerin kıssalarında görüldüğü gibi *(Bak: Kur'an 54:9)* tebliğ tamamen yapılmaz hale gelince, tevakkuf devresi ve hicret başlar ve azgın kavm'e de Allah'ın gazabından musibetler gelir. Peygamberlerden sonra din büyüklerinin tebliğ hayatları da, aynı sünnetullah içinde cereyan eder.

Asrımızda dine hizmet uğrunda çok eziyetlere uğrayan Bediüzzaman, bu şiddetin son haddine gelmesi halinde, İlahî musibetlerin gelebileceğini hatırlatıp diyor ki:

"Eğer Ankara'da hâkim olan Halk Partisi, oraya giden Risale-i Nur'un kuvvetli kitablarına karşı inad etse ve müsalaha niyetiyle himayesine çalışmazsa, bizim en rahat yerimiz hapistir ve mülhidler, bolşevizmi zendeka ile birleştirdiğine alâmettir ve **hükümet onları dinlemeğe mecbur olur.** O zaman Risale-i Nur çekilir, **tevakkuf** eder, maddi ve manevi musibetler hücuma başlarlar." **Ş:337**

[1] H.G. hadis:8
[2] R.E. sh: 474

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TEFSİR

Arabca ف س ر kökünden tef'il vezninde masdardır. Mestur, gizli bir şeyi aşikâr etmek. Manayı izhar etmek. Bildiği kadar açıklamak. *Kur'an-ı Kerim'in manasını açıklayan kitab. *Ehl-i hadis ıstılahında, tefsire dair hadis-i şeriflere de tefsir denilir. Tefsir kelimesi Kur'anda (25:33) âyetinde geçer.

Kur'anın hakiki bir tefsirinde, Kur'anda ehemmiyet verilen hususlara ehemmiyet verilmelidir demiştik. Meselâ, ilim ile maneviyatı mezcetmek ve "kitab-ı kâinat" tabir edilen âlemdeki bütün eserleri okutup tefekkür ettirmek... Böylece eserlerden eser sahibini sıfatlarıyla ve isimleriyle takib ettiği hikmetleriyle tanıtıp, marifetullah derecelerinde terakki vermek; Kur'anın yüksek hususiyetlerinden biridir.

Evet velayet-i kübra mesleğini ders veren Kur'an; akıl ile kalbi, ilim ile maneviyatı, talim ile terbiyeyi beraber ele alır. Hatta Kur'anın ekser muhatabları avam olduğundan, terbiye ve irşada daha çok ehemmiyet verir. Kur'anın hakiki bir tefsiri, bir muallim ve mürşid gibi, okuyucusunu talim ve irşad etmelidir. Risalelerde Kur'an şu sıfatlarda tavsif ediliyor: Evet Kur'an "şu âlem-i insaniyetin **mürebbisi**.. ve insaniyet-i kübra olan İslâmiyetin **ma ve ziyası**.. ve nev-i beşerin **hikmet-i hakikiyesi**.. ve insanyeti saadete sevkeden hakiki **mürşidi ve hâdisi**.. ve insana hem bir **kitab-ı şeriat**, hem bir **kitab-ı dua**, hem bir **kitab-ı hikmet**, hem bir **kitab-ı ubudiyet**, hem bir **kitab-ı emir ve davet**, hem bir **kitab-ı zikir**, hem bir **kitab-ı fikir**, hem bütün insanın bütün hacat-ı maneviyesine merci' olacak çok kitabları tazammun eden tek, cami' bir Kitab-ı Mukaddes'tir." **S:366 şeklinde tarif edilmiştir.**

İşte hakiki bir tefsir, mezkur hususiyetlerden hissesi olmalıdır.

Mezkûr tarifi yapan Bediüzzaman, eserlerinde, bazı tefsirlerde görüldüğü gibi, âyetlerin sebeb-i nüzulü, kelimelerin etimolojik incelenmesi, kısas ve ihbarat-ı tarihiyede mekân, zaman ve vukuat şeklinin tesbiti gibi mesail-i fer'iyede uzun tafsilata yer vermemiş ve tefsir hakkında şöyle demiştir:

"Tefsir iki kısımdır: Birisi malum tefsirlerdir ki, Kur'anın ibaresini ve kelime ve cümlelerinin manalarını beyan ve izah ve isbat ederler. İkinci kısım tefsir ise: Kur'anın imanî olan hakikatlerini kuvvetli hüccetlerle beyan ve isbat ve izah etmektir. Bu kısmın pek çok ehemmiyeti var. Zâhir malum tefsirler, bu kısmı bazan mücmel bir tarzda dercediyorlar. Fakat Risale-i Nur, doğrudan doğruya bu ikinci kısmı esas tutmuş, emsalsiz bir tarzda, muannid feylesofları susturan bir manevi tefsirdir." **Ş:515**

Kur'an'ın diğer ehemmiyetli bir hususiyeti de şudur ki: Zikrettiği tarihî hâdisat-ı cüz'iye ile, umum zaman ve mekânlarda gelmiş ve gelecek beşer tabakalarına, düstur-u küllî kaidesiyle ders verip irşad eder. Şu halde Kur'anın hakiki bir tefsiri, Kur'andaki kıssaları, birer hâdise-i tarihiye olarak değil, belki birer manzara-i ibret ve irşad olarak nazara vermelidir. Meselâ Kur'anda tekraren zikredilen Fir'avun ve emsali olan azgınlar ve tağutları, sadece birer şahıs olarak değil, aynı zamanda bunların âhirzamana kadar tarihî akış içindeki çeşitli suret ve isimlerle ortaya çıkan tağutiyet ve fir'avuniyet gibi her nev-i fesad ve ifsad cereyanlarını da anlamak ve şerlerinden muhafaza için halkı irşad etmek lâzımdır. Bu cereyanlar bulundukları cemiyetlerin mevcut şartlarına göre dine düşmanlıkları bazan açıkça, bazan da maskeli ve münafıkane şekillerde yaparlar.

Şimdi de Kur'anın mana camiiyeti hakkındaki mevzua giriliyor şöyle ki:

"Kur'an-ı Hakîm'in esrarı bilinmiyor, müfessirler hakikatını anlamamışlar." diye beyan olunan fikrin iki yüzü var ve onu diyen, iki taifedir.

Birincisi: Ehl-i hak ve ehl-i tedkiktir. Derler ki: "Kur'an, bitmez ve tükenmez bir hazinedir. Her asır nusus ve muhkematını teslim ve kabul ile beraber, tetimmat kabilinden hakaik-i hafiyesinden dahi hissesini alır; başkasının gizli kalmış hissesine ilişmez." Evet zaman geçtikçe, Kur'an-ı Hakîm'in daha ziyade hakaiki inkişaf eder demektir. Yoksa hâşâ ve kellâ selef-i sâlihînin beyan ettikleri **hakaik-i zahiriye-i Kur'aniyeye** şübhe getirmek değil. Çünki **onlara** iman lâzımdır. Onlar nasstır, kat'îdir, esastırlar, temeldirler. Kur'an عَرَبِيٌّ مُبِينٌ (16:103) fermanıyla manası vazıh olduğunu bildirir. Baştan başa hitab-ı İlahî, o manalar üzerine döner, takviye eder, bedahet derecesine getirir. O mensus manaları kabul etmemekten, hâşâ sümme hâşâ, Cenab-ı Hakk'ı tekzib ve Hazret-i Risalet'in fehmini tezyif etmek çıkar. Demek maânî-i mensusa, müteselsilen menba'-ı Risaletten alınmıştır. Hattâ İbn-i Cerir-i Taberî bütün maânî-i Kur'anı muan'an sened ile müteselsilen menba'-ı Risalete îsal etmiş ve o tarzda, mühim ve büyük **tefsirini yazmış**.

İkinci Taife: Ya akılsız bir dosttur, kaş yapayım derken göz çıkarıyor veya şeytan akıllı bir düşmandır ki, ahkâm-ı İslâmiye ve hakaik-i imaniyeye karşı gelmek istiyor. Kur'an-ı Hakîm'in -senin tabirinle- birer polat kal'ası hükmünde olan surlu sureleri içinde yol bulmak istiyor. Böyleler, hâşâ hakaik-i imaniye ve Kur'aniyeye şübhe îras etmek için bu nevi sözleri işaa ediyorlar." **M:389**

"Şimdi bundan kırkbir sene evvel ve eski harb-i umumînin az evvelinde başlamış olduğu İşarat-ül İ'caz'ın ifadet-ül meramında diyor ki:

Madem Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan ulûm-u hakikiyenin enva'ına câmi' ve umum asırlarda umum tabakat-ı beşeriyeye müteveccih bir hutbe-i ezeliyedir. Elbette bir tek ferdin fehmi, ona lâyık ve mükemmel bir **tefsir yapamaz** ve mümkün olmuyor. Çünki bir ferd pek nâdir olarak kendi hususî meslek ve meşrebinin tesirinden kendi fikrini kurtarabilir. Onun hususî meşrebi tesir ettikçe, tam tamına hakikatı safî olarak ifade edemez. Ferdin fehmi ve manası ona hastır. O ferd, onu kabul eder. Fakat başkalarını ona davet edemez. Eğer cumhur-u ülema onun fehmini kabul ile başkalara şümulünü gösterse, o vakit başkasını o manaya davet edebilir ve hakikî tam tefsir olabilir. Hem ferdin ahkâmda istinbatı ve içtihadında (hevesi karışmamak şartıyla) o kendi nefsi için amel edebilir, fakat başkalarına hüccet tutamaz. Tâ bir nevi icma' o hükmü tasdik etsin. Nasılki ahkâm-ı şer'iyeyi tatbik ve tanzim ve icra etmek ve hürriyet-i fikirden neş'et eden manevî anarşiliği kaldırmak için gayet lâzımdır ki; ülema-i muhakkikînden bir heyet-i âliye bulunsun ki, o heyet umumun emniyetine mazhariyetleriyle ve cumhur-u ülemanın onlara itimadıyla ümmet için bir nevi zımnî kefalet ve dava vekili hükmünde olmaları cihetinde **icma'-ı ümmet hüccetinin** sırrına mazhar oluyorlar. O vakit içtihadın neticesi **o icma' ile şer'an düstur olabilir**. Ve icma'ın tasdik ve sikkesiyle umuma şamil oluyor. Aynen onun gibi lâzımdır:

Kur'anın manalarının keşfi ve tefsirlerde ayrı ayrı mehasininin cem'i, hem **zamanın çalkamasıyla** ve **fenlerin keşfiyle** cilvelenen, tezahür eden Kur'an'ın hakikatlerinin tesbiti için elzemdir ki: **Muhakkikîn-i ülemadan** herbiri bir fende mütehassıs, geniş fikre, ince nazara mâlik allâmelerden müteşekkil bir heyet bu vazifeye sahib çıksın.

Elhasıl: Kur'anı **tefsir edene lâzım gelir ki**; gayet âlî bir **deha** ve nüfuzlu derin bir **içtihad** ve bir nevi **kuvve-i kudsiye** sahibi olmak gerektir. Bu zamanda öyle bir zât, ancak bir şahs-ı manevî olabilir ki; o şahs-ı manevî, çok ruhların imtizacından ve tesanüdünden ve

efkârın telahukundan ve birbirine yardımından ve kalblerin birbirine in'ikasından ve ihlas ve samimiyetlerinden, mezkûr bir heyetten çıkabilir. O heyetin bir ruh-u manevîsi hükmüne geçer. Evet "mecmuunda bir hassa bulunur ki, ondaki her ferdde bulunmaz" düsturuyla çok defa içtihadın âsârı ve nur-u velayetin hassaları ve ziyası bir cemaatte görünüyor. Halbuki o cemaatin hangisine bakılsa, o hassa görünmüyor. Demek âmî adamların **ihlasla tesanüdleri, bir velayet hassasını veriyor**. İşte bu hakikate binaen böyle bir maksad için bir heyetin çıkmasına muntazır ve daima bekliyordum. O ümid, küçüklüğümden beri gaye-i hayalim iken, birden hiss-i kabl-el vuku' kabilinden kalbime bir sünuhat oldu ki: **Maddî** ve **manevî** iki zelzele-i azîme yaklaşıyordu.[1] Ben de acz ve kusurumla, sözlerimdeki izahsızlık ve muğlaklık ile beraber Kur'anın nazmındaki i'cazın işaratını ve kalbimde tahattur eden nüktelerini kaydedip kaleme almak ve âyâtın bazı imanî hakikatlerini yazmaya şiddetli bir **ihtar-ı gaybî hissettim**. Halbuki harbde acib bir vaziyette olduğumdan, tefsirlere müracaat etmek kabil olmadı. Kur'andan başka merci' yoktu. Ben de yazdım. Yazdıklarım **tefsirlere muvafık geldiyse**, güzel bir nimet ve bir muvaffakıyet.. yoksa mes'uliyet benim bîçare fehmime aittir. Aynı zamanda **zelzele-i kübra** mahiyetinde olan maddî Birinci Harb-i Umumî ve o zelzele-i azîmenin âhirlerinde o mezkûr heyetin yuvalarını tahrib eden **manevî zelzele-i azîme** meydana çıktı ki, öyle bir heyet-i âliye-i ilmiyeye ve böyle bir vazife yapmak için bütün kapılar kapandı. Ben de o noksan fehmimle eski Harb-i Umumî'de fariza-i cihadda avcı hattında ne kadar fırsat buldumsa kalbime tulû' eden nükteleri yazıyordum. Derelerde, dağlarda hücum ederken kaydederdim. Fakat o acib ayrı ayrı haletlerin tesiriyle çeşit çeşit olmasından tashih ve ıslah edilmesine çok ihtiyaç varken, benim kalbim tebdil ve tağyirine razı olmadı. Çünki her dakika şehid olmaya hazırlandığımız için bir niyet-i hâlise ile yazılmış ki; o halet her vakit bulunmuyor. Ben de o yazılarımı Tenzil'e bir tefsir olarak değil, belki tefsirin bazı vücuhuna bir nevi me'haz olarak ehl-i kemal olan ülema-i muhakkikînin enzarına arzediyorum. Hakikaten benim şevkim, benim tâkatimin pek fevkinde bir noktaya sevketti. Eğer ehl-i tahkik istihsan etseler, beni devama ve ileri gitmeye teşci' ve tergib ederler.

Said Nursî" Em:89

"**Tenbih: İşarat-ül İ'caz Tefsiri**; eski Harb-i Umumî'nin birinci senesinde, cebhe-i harbde, me'hazsiz ve kitab mevcud olmadığı halde te'lif edilmiştir. Harb zamanının zaruretinden başka, dört sebebe binaen gayet muhtasar ve îcazlı bir tarzda yazılmış; Fatiha ve nısf-ı evvel daha mücmel, daha muhtasar kalmıştır.

Evvelâ: O zaman, izaha müsaade etmiyordu. Eski Said, îcazlı ve kısa tabiratla ifade-i meram ediyordu.

Sâniyen: Gayet zeki olan kendi talebelerinin derece-i fehimlerini düşünüyordu, başkaların anlamalarını düşünmüyordu.

Sâlisen: Eski Said, en dakik ve en ince olan nazm-ı Kur'andaki îcazlı olan i'cazı beyan ettiği için, kısa ve ince düşmüştür. Fakat şimdi ise Yeni Said nazarıyla mütalaa ettim. Elhak, Eski Said'in bütün hatiatıyla beraber, şu tefsirdeki tedkikat-ı âliyesi, onun bir şaheseridir. Yazıldığı vakit daima şehid olmaya hazırlandığı için, hâlis bir niyet ile ve belâgatın kanunlarına ve ulûm-u Arabiyenin düsturlarına tatbik ederek yazdığı için hiçbirini

[1] Evet, Üstadımız mükerreren Birinci Harb-i Umumî'den evvel çok defa bize ulûm-u Arabiyeyi ders verdiği zaman bize kat'î bir tarzda "Büyük ve umumî bir zelzele yaklaşıyor, hazırlanınız. O zaman herkes benim gibi mücerredlere gıbta edecekler." diye söylüyorlardı. Pek az zamanda, onun mükerreren verdiği haber aynen çıktı.

Horhor'daki eski talebeleri namına Medreset-ül Vaizîn mezunlarından:

Mehmed Sadık, Sabri, Mehmed Şefik, Mehmed Mihri, Hamza

cerhedemedim. Belki Cenab-ı Hak, bu eseri ona keffaret-i zünub yapacak ve bu tefsiri de tam anlayacak adamları yetiştirecek inşâallah.

Eğer Birinci Harb-i Umumî gibi mâniler olmasaydı, tefsirin şu birinci cildi, i'caz vücuhundan olan i'caz-ı nazmîyi beyan ettiği gibi, diğer cüzler ve mektublar da müteferrik hakaik-i tefsiriyeyi içine alsaydı, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'a güzel bir tefsir-i câmi' olurdu. Belki inşâallah, şu cüz'-i tefsir ve altmışaltı aded, belki yüzotuz aded "Sözler" ve "Mektubat" Risaleleriyle beraber me'haz olursa, ileride bahtiyar bir heyet öyle bir **tefsir-i Kur'anî yazsın**, inşâallah...

Said Nursî" İ:5

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ "

Kırk sene evvel Harb-i Umumî'de, cephede avcı hattında bazan at üstünde te'lif edilen bu **İşarat-ül İ'caz Tefsirinin bir kısmını Üstadımızdan ders aldık**. İlm-i Belâgatı ve kavaid-i Arabiyeyi bilmediğimiz halde, aldığımız ders ile bundaki bir sırr-ı azîmi fehmettik ki; bu İşarat-ül İ'caz Tefsiri, hakikaten hârikadır. Bu tefsir, Kur'anın vücuh-u i'cazından yalnız nazmındaki i'cazı hârika bir tarzda göstermesi münasebetiyle dört noktayı beyan ediyoruz:

Birincisi: Madem Kur'an kelâmullahtır; umum asırlar üzerinde ve arkasında oturan muhtelif tabaka tabaka olarak dizilmiş bütün nev'-i beşere hitab ediyor, ders veriyor. Hem bu kâinat Hâlık-ı Zülcelal'inin kelâmı olarak rububiyetin en yüksek mertebesinden çıkıp, bu binler muhtelif tabaka muhatablarla konuşuyor, umumunun bütün suallerine ve ihtiyaçlarına cevab veriyor; elbette manaları, küllî ve umumîdir. Beşer kelâmı gibi mahsus bir zamana, muayyen bir taifeye ve cüz'î bir manaya inhisar etmiyor. Bütün cinn ve insin binler muhtelif tabakada olan efkâr ve ukûl ve kulûb ve ervahının herbirisine lâyık gıdaları veriyor, dağıtıyor.

İkincisi: Kelâm-ı Ezelî'den gelen [2] ve bütün asırları ve bütün tavaif-i nev-i beşeri muhatab ittihaz eden Kur'an-ı Hakîm'in gayet küllî manalarının, cevherlerinin sadefi hükmünde olan lafz-ı Kur'anî, elbette küllîdir. Yalnız kıraatında herbir harfinin on, yüz, bin ve binler ve eyyam-ı mübarekede otuz bine kadar sevab-ı uhrevî ve meyve-i Cennet veren huruf-u Kur'aniyenin herbirinde mevcudiyeti kat'î olan i'cazın bir kısmını bu tefsirde gördük.

Üçüncüsü: Bir şeyin hüsn ü cemali, o şeyin mecmuunda görünür. Cüz'lere ayrıldığı vakit, mecmuunda görünen hüsn ü cemal, parçalarında görünmez. O şeyin umumunda tezahür eden nakş ve güzellik, herbir kısmında aranmaz. Görünmediği vakit, görünmemesi onun sebeb-i kusuru tevehhüm edilmez. Böyle olmasına rağmen, Kur'an-ı Hakîm'in sure ve âyetlerinde görünen mu'cize-i nazm, hey'at ve keyfiyat itibariyle tahlil edildiği vakit, başka bir tarzda yine kendini ehl-i tedkike gösteriyor. İşte bu İşarat-ül İ'caz Arabî Tefsiri, i'caz-ı Kur'anın **yedi menbaından** bir menbaı olan nazmındaki cezaleti, en ince esrarına kadar beyan ve izhar ediyor. Kur'an-ı Hakîm'in on, yüz, bin ve binler ve eyyam-ı mübarekede otuz bine kadar semere-i uhrevî veren hurufatının herbirine ait, İşarat-ül İ'caz'ın a'zamî ihtimam ile onlardaki i'cazı göstermeye çalışması, elbette israf değil ayn-ı hakikattır.

Dördüncüsü: Kur'an-ı Hakîm'in Kelâm-ı Ezelî'den gelmesi ve bütün asırlardaki bütün tabakat-ı beşere hitab etmesi hasebiyle, manasında bir câmiiyet ve külliyet-i hârika

[2] "Gayet kuvvetli bir tezahüratla vahiylerin hakikatı, âlem-i gaybın her tarafında her zamanda hükmediyor. Kâinatın ve mahlukatın şehadetlerinden çok kuvvetli bir şehadet-i vücud ve tevhid, Allâm-ül Guyub'dan vahiy ve ilham hakikatlarıyla geliyor. Kendini ve vücud ve vahdetini, yalnız masnu'larının şehadetlerine bırakmıyor. Kendisi, kendine lâyık bir kelâm-ı ezelî ile konuşuyor. Her yerde ilim ve kudretiyle hazır ve nâzırın kelâmı dahi hadsizdir ve kelâmının manası onu bildirdiği gibi, tekellümü dahi, onu sıfâtıyla bildiriyor." **Ş:123**

vardır. İnsandaki akıl ve lisan gibi, bir anda yalnız bir mes'eleyi düşünmek ve yalnız bir lafzı söylemek gibi cüz'î değil, göz misillü muhit bir nazara sahib olmak gibi, Kelâm-ı Ezelî dahi bütün zamanı ve bütün taife-i insaniyeyi nazara alan bir külliyette bir kelâm-ı İlahîdir. Elbette onun manası, beşer kelâmı gibi cüz'î bir manaya ve hususî bir maksada münhasır değildir. Bu sebebden, bütün **tefsirlerde görünen** ve **sarahat**, **işaret**, **remiz**, **îma**, **telvih**, **telmih** gibi tabakalarla müfessirînin beyan ettikleri manalar, kavaid-i Arabiyeye ve usûl-ü nahve ve usûl-ü dine muhalif olmamak şartıyla, o manalar, o kelâmdan bizzât muraddır, maksuddur." **İ:7**

"İfadet-ül Meram

Kur'an-ı Azîmüşşan bütün zamanlarda gelip geçen nev'-i beşerin tabakalarına, milletlerine ve ferdlerine hitaben Arş-ı A'lâdan irad edilen İlahî ve şümullü bir nutuk ve umumî, Rabbanî bir hitabe olduğu gibi; bilinmesi, bir ferdin veya küçük bir cemaatin iktidarından hariç olan ve bilhassa bu zamanda, dünya maddiyatına ait pek çok fenleri ve ilimleri câmi'dir.

Bu itibarla zamanca, mekânca, ihtisasça daire-i ihatası pek dar olan bir ferdin fehminden ve karihasından çıkan bir **tefsir, bihakkın Kur'an-ı Azîmüşşan'a tefsir olamaz**. Çünki Kur'anın hitabına muhatab olan milletlerin, insanların ahval-i ruhiyelerine ve maddiyatlarına, câmi' bulunduğu ince fenlere, ilimlere bir ferd vâkıf ve sahib-i ihtisas olamaz ki, ona göre bir tefsir yapabilsin. Hem bir ferdin mesleği ve meşrebi taassubdan hâlî olamaz ki, hakaik-i Kur'aniyeyi görsün, bîtarafane beyan etsin. Hem bir ferdin fehminden çıkan bir dava, kendisine has olup, başkası o davanın kabulüne davet edilemez. Meğer ki bir nevi icmaın tasdikine mazhar ola.

Binaenaleyh Kur'anın ince manalarının ve tefsirlerde dağınık bir surette bulunan mehasininin ve zamanın tecrübesiyle fennin keşfi sayesinde tecelli eden hakikatlarının tesbitiyle, herbiri birkaç fende mütehassıs olmak üzere muhakkikîn-i ülemadan yüksek bir heyetin tedkikatıyla, tahkikatıyla bir tefsirin yapılması lâzımdır. Nitekim kanunî hükümlerin tanzim ve ıttıradı, bir ferdin fikrinden değil, yüksek bir heyetin nazar-ı dikkat ve tedkikatından geçmesi lâzımdır ki, umumî bir emniyeti ve cumhur-u nâsın itimadını kazanmak üzere millete karşı bir kefalet-i zımniye husule gelsin ve icma-ı millet hücceti elde edebilsin.

Evet Kur'an-ı Azîmüşşan'ın müfessiri, yüksek bir deha sahibi ve nafiz bir içtihada mâlik ve bir velayet-i kâmileyi haiz bir zât olmalıdır. Bilhassa bu zamanlarda, bu şartlar ancak yüksek ve azîm bir heyetin tesanüdüyle ve o heyetin telahuk-u efkârından ve ruhlarının tenasübüyle birbirine yardım etmesinden ve hürriyet-i fikirlerinden ve taassublarından âzade olarak tam ihlaslarından doğan dâhî bir şahs-ı manevîde bulunur. İşte Kur'anı ancak böyle bir şahs-ı manevî **tefsir edebilir**. Çünki "Cüzde bulunmayan, küllde bulunur" kaidesine binaen, her ferdde bulunmayan bu gibi şartlar, heyette bulunur. Böyle bir heyetin zuhurunu çoktan beri bekliyorken, hiss-i kabl-el vuku' kabilinden olarak, memleketi yıkıp yakacak büyük bir zelzelenin arefesinde bulunduğumuz zihne geldi. [(Haşiye-1)] "Bir şey tamamıyla elde edilemediği takdirde o şeyi tamamıyla terketmek caiz değildir" kaidesine binaen, acz ve kusurumla beraber; Kur'anın bazı hakikatlarıyla, nazmındaki i'cazına dair bazı işaretleri tek başıma kaydetmeye başladım. Fakat Birinci Harb-i Umumî'nin patlamasıyla Erzurum'un Pasinler'in dağ ve derelerine düştük. O kıyametlerde, o dağ ve tepelerde fırsat buldukça, kalbime gelenleri, birbirine uymayan ibarelerle, o dehşetli ve muhtelif hallerde yazıyordum. O zamanlarda, o gibi yerlerde, müracaat edilecek tefsirlerin, kitabların bulunması mümkün olmadığından; yazdıklarım yalnız sünuhat-ı kalbiyemden ibaret kaldı. Şu sünuhatım eğer

---

[(Haşiye-1)]: Evet Van'da Horhor Medresemizin damında esna-yı derste, büyük bir zelzelenin gelmekte olduğunu söyledi. Hakikaten söylediği gibi, az bir zaman sonra Harb-i Umumî başladı.

tefsirlere muvafık ise, nurun alâ nur; şayet muhalif cihetleri varsa, benim kusurlarıma atfedilebilir. Evet tashihe muhtaç yerleri vardır, fakat hatt-ı harbde büyük bir ihlas ile, şehidler arasında yazılıp giydirilen o yırtık ibarelerin tebdiline (şehidlerin kan ve elbiselerinin tebdiline cevaz verilmediği gibi) cevaz veremedim ve kalbim razı olmadı. Şimdi de razı değildir, çünki o zamandaki ihlas ve hulûsu şimdi bulamıyorum. [(Haşiye-2)]

Maahâza kaleme aldığım şu İşarat-ül İ'caz adlı eserimi, hakikî bir tefsir niyetiyle yapmadım; ancak ülema-yı İslâmdan ehl-i tahkikin takdirlerine mazhar olduğu takdirde, uzak bir istikbalde yapılacak yüksek bir **tefsire bir örnek ve bir me'haz** olmak üzere o zamanların insanlarına bir yadigâr maksadıyla yaptım.

Said Nursî" İ:8

"Hem de vaktaki şu İsrailiyat, Kitab ve Sünnet'in bazı îmaatlarına merci ve bazı mefahimlerine bir münasebetle me'haz olabilirler idi. Fakat âyât ve hadîsin manaları değil. Belki faraza doğru olsalar idi, mâsadak ve efradından olmaları mümkün olduğundan; sû'-i ihtiyarlarıyla başka bir me'hazı bulmayan veya atf-ı nazar etmeyen zahirperestler, bazı âyât ve ehadîsi o hikâyat-ı İsrailiyeye tatbik ederek tefsir eylediler. Halbuki Kur'anı **tefsir edecek, yine Kur'an ve hadîs-i sahihtir**. Yoksa ahkâmı mensuh olduğu gibi, kısası dahi muharrefe olan İncil ve Tevrat değildir. Evet mâsadak ile mana ayrıdırlar. Halbuki mâsadak olmaya mümkün olan şey, mana yerine ikame olundu. Çok da imkânat vukuata karıştırıldı." **Mu:19**

"Hâtime

Bir gayr-ı müslim yalnız mescide girmekle müslüman olmasına kâfi olmadığı gibi; tefsirin veya şeriatın kitablarına, hikmet veya coğrafya veya tarih gibi bir fennin mes'elesi girmesiyle tefsir veya şeriat olamaz. Hem de bir **müfessir veya fakîh mütehassıs olmak şartıyla, hükmü yalnız nefs-i şeriat ve tefsirde** hüccettir. Yoksa tufeylî olarak izinsiz tefsir, şeriat kitablarına girmiş emirlerde hüccet değildir. Zira onlarda tufeylî olabilir. Nâkile itab yoktur. Evet bir fende sözü hüccet olanın sair fenlerde nakil veya dava cihetiyle hükmünü hüccet tutmak, taksim-ül mehasin ve tefrik-ül mesaî olan kanun-u İlahîsine vech-i rıza göstermemek demektir.

Hem de mantıkça müsellemdir ki: Hüküm, mevzu ile mahmulün yalnız vechün-mâ ile tasavvurlarını iktiza eder. Ve onların teşrihat-ı sairesi ise, o fenden değildir. Başka fennin mesailinden olmak gerektir.

Hem de mukarrerdir ki; âmm, hassa delalat-ı selâsenin hiçbirisi ile delalet etmez. Meselâ: Tefsir-i Beyzavî'de بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ (18:96) olan âyetinde Ermeniye ve Azerbeycan Dağlarının mabeyninde olan teviline nazar-ı kat'î ile bakmak, en büyük mantıksızlıktır. Zira esasen nakildir. Hem de tayini Kur'an'ın medlûlü değildir. **Tefsirden sayılmaz**. Zira o tevil, âyetin bir kaydının başka fenne istinaden bir teşrihidir. Binaenaleyh o müfessir-i celilin tefsirdeki meleke-i rasihasına böyle zayıf noktaları bahane tutmak, şübheleri îras etmek, insafsızlıktır. İşte asıl hakaik-i tefsir ve şeriat meydandadır. Yıldızlar gibi parlıyor. O hakaikteki vuzuh ve kuvvettir, benim gibi bir âcize cesaret veriyor. Ben de dava ederim: Tefsirin ve şeriatın ne kadar hakaik-i esasiyesi varsa birer birer nazar-ı tedkike getirilse, görülür ki; hakikatten çıkıp hikmet ile tartılıp hak olarak hakka munsarıftır. Ne kadar şübheli noktalar varsa; umumen cerbezeli zihinlerden çıkıp sonra da onlara karışmış. Kimin asl-ı hakikatlerine bir şübhesi varsa; işte meydan kendini izhar etsin!.." **Mu:30**

[(Haşiye-2)]: Yeni Said, Risale-i Nur'daki hakikî ihlas ile yine o ihlası buldu. Yeni Said, aynı ihlas ile baktı, tashih yerini bulamadı. Demek sünuhat-ı Kur'aniye olduğundan, i'caz-ı Kur'aniye onu yanlışlardan himaye etmiş.

Nur Talebeleri

"**Tenbih:** Şu tafsilden maksad; **tefsiri tevilden, kat'îyi zannîden**, vücudu keyfiyetten, hükmü etrafın teşrihatlarından, manayı mâsadaktan, vukuu imkândan temyiz ve tefrik ile bir yol açmaktır." **Mu:70**

"Kur'anın Hâkimiyet-i Mutlakası

Ümmet-i İslâmiyenin ahkâm-ı diniyede gösterdiği teseyyüb ve ihmalin bence en mühim sebebi şudur:

Erkân ve ahkâm-ı zaruriye ki, yüzde doksandır. Bizzât Kur'anın ve Kur'anın **tefsiri mahiyetinde olan sünnet**in malıdır. İçtihadî olan mesail-i hilafiye ise, yüzde on nisbetindedir. Kıymetçe mesail-i hilafiye ile erkân ve ahkâm-ı zaruriye arasında azîm tefavüt vardır. Mes'ele-i içtihadiye altun ise, öteki birer elmas sütundur. Acaba doksan elmas sütunu, on altunun himayesine vermek, mezcedip tâbi kılmak caiz midir?

Cumhuru, bürhandan ziyade me'hazdeki kudsiyet imtisale sevkeder. Müçtehidînin kitabları vesile gibi, cam gibi Kur'anı göstermeli, yoksa vekil, gölge olmamalı.

Mantıkça mukarrerdir ki; zihin, melzumdan tebaî olarak lâzıma intikal eder ve lâzımın lâzımına tabiî olarak etmez. Etse de, ikinci bir teveccüh ve kasd ile eder. Bu ise, gayr-ı tabiîdir.

Meselâ; hükmün me'hazı olan şeriat kitabları melzum gibidir. Delili olan Kur'an ise, lâzımdır. Muharrik-i vicdan olan kudsiyet, lâzımın lâzımıdır. Cumhurun nazarı kitablara temerküz ettiğinden, yalnız hayal meyal lâzımı tahattur eder. Lâzımın lâzımını, nadiren tasavvur eder. Bu cihetle vicdan lâkaydlığa alışır, cümudet peyda eder.

Eğer zaruriyat-ı diniyede doğrudan doğruya Kur'an gösterilse idi, zihin tabiî olarak müşevvik-i imtisal ve mûkız-ı vicdan ve lâzım-ı zâtî olan "kudsiyet"e intikal ederdi. Ve bu suretle kalbe meleke-i hassasiyet gelerek, imanın ihtaratına karşı asamm kalmazdı.

Demek şeriat kitabları, birer şeffaf cam mahiyetinde olmak lâzım gelirken, mürur-u zamanla mukallidlerin hatası yüzünden paslanıp, hicab olmuşlardır. Evet bu kitablar, Kur'ana **tefsir olmak lâzım iken**, başlı başına **tasnifat**[3] hükmüne geçmişlerdir." **STİ:30**

---

[3] Tasnifat: Külliyatın Kur'andan aldığı bir mana külliyeti cihetindeki meziyeti olarak birbirine bakar münasebet-i mana bulunduğundan tasnifata, sınıflamalarla müstakil bölümlerle takyid edilmez manasını hatırlatır.

"Kur'an-ı Hakîm, nihayetsiz parlak, yüksek hakikatları câmi' olduğundan, şiirin hayalatından müstağnidir. Evet Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın i'caz derecesindeki kemal-i nizam ve intizamı ve kitab-ı kâinattaki intizamat-ı san'atı, muntazam üslûblarıyla tefsir ettikleri halde; manzum olmadığının diğer bir sebebi de budur ki: Âyetlerinin herbir necmi, vezin kaydı altına girmeyip tâ ekser âyetlere bir nevi merkez olsun ve kardeşi olsun ve mabeynlerinde mevcud münasebet-i maneviyeye rabıta olmak için, o daire-i muhita içindeki âyetlere birer hatt-ı münasebet teşkil etsin. Güya serbest herbir âyetin, ekser âyetlere bakar birer gözü, müteveccih birer yüzü var. Kur'an içinde binler Kur'an bulunur ki, herbir meşreb sahibine birisini verir. Nasılki Yirmibeşinci Söz'de beyan edildiği gibi; Sure-i İhlas içinde otuzaltı Sure-i İhlas mikdarınca herbiri zil-ecniha olan altı cümlenin terkibatından müteşekkil bir hazine-i ilm-i tevhid bulunur ve tazammun ediyor." **S:138**

"Esasen Risale-i Nur gibi, Kur'anî hakaikın küllî, geniş ve ince mana camiiyetini taşıyan bir külliyat, fihristlerle takdim edilemez. Külliyatı devamlı ve dikkatli okumakla verdiği manevî feyizler, müracaat kitabları gibi fihristle çalışmak usullerine de muhtaç değildir. Ancak ani bir ihtiyaç karşısında, o ihtiyaca cevab veren parçaları okumak ve takdim etmek veya bir yerde icmalî olan bir mes'eleyi yine Risale-i Nur'la izah etmek için külliyattaki diğer yerlerini bulmak ve bazı mes'eleleri müvazeneli anlayabilmek için o mes'elenin müteferrik parçalarını aynı zamanda görüp okumak gibi hususlarda fihrist yardım edebilir. Binaenaleyh böyle fihristler, Risale-i Nur sahasında dâhil değildir, hâriçtedir." **Kırmızı kapak ceb fihristinin baştaki takdim yazısından**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TEKFİR VE İNKÂR MESELESİ

"Mektubunuzda "Mücerred Lâ ilahe illallah kâfi midir? Yani Muhammedürresulullah demezse ehl-i necat olabilir mi?" diye diğer bir maksadı soruyorsunuz. Bunun cevabı uzundur. Yalnız şimdi bu kadar deriz ki:

Kelime-i şehadetin iki kelâmı birbirinden ayrılmaz, birbirini isbat eder, birbirini tazammun eder, biribirisiz olmaz. Madem Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm Hâtem-ül Enbiya'dır, bütün enbiyanın vârisidir; elbette bütün vusul yollarının başındadır. Onun cadde-i kübrasından hariç, hakikat ve necat yolu olamaz. Umum ehl-i marifetin ve tahkikin imamları, Sa'dî-i Şirazî gibi derler:

مُحَالَسْت سَعْدِی بَرَاهِ نَجَاتْ ظَفَرْ بُرْدَنْ جُزْ دَرْ پِی مُصْطَفَی

Hem كُلُّ الطُّرُقِ مَسْدُودٌ اِلاَّ الْمِنْهَاجَ الْمُحَمَّدِیَّ demişler.

…**Fakat Peygamber'i işiten ve davasını bilen** adamlar onu tasdik etmezse, Cenab-ı Hakk'ı tanımaz. Onun hakkında, yalnız Lâ ilahe illallah kelâmı, sebeb-i necat olan tevhidi ifade edemez. Çünki o hal, bir derece medar-ı özür olan cahilane adem-i kabul değil, belki o kabul-ü ademdir ve o inkârdır. Mu'cizatıyla, âsârıyla kâinatın medar-ı fahri ve nev'-i beşerin medar-ı şerefi olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ı inkâr eden adam, elbette hiçbir cihette hiçbir nura mazhar olamaz ve Allah'ı tanımaz. Her ne ise, şimdilik bu kadar yeter."**M:335**

"Füruat-ı İslâmiye, değişmeye kabil bir libas hükmünde değil ki; onlar tebdil edilse, esas-ı din bâki kalabilsin. Belki esas-ı dine bir ceseddir, lâakal bir cilddir. Onunla imtizaç ve iltiham etmiş; kabil-i tefrik değildir. Onları tebdil etmek, doğrudan doğruya sahib-i şeriatı inkâr ve tekzib etmek çıkar." **M:430**

"Evet günah kalbe işleyip, siyahlandıra siyahlandıra tâ nur-u imanı çıkarıncaya kadar katılaştırıyor. Herbir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah **istiğfar** ile çabuk imha edilmezse, kurt değil, belki küçük bir manevî yılan olarak kalbi ısırıyor. Meselâ: Utandıracak bir günahı gizli işleyen bir adam, başkasının ıttılaından çok hicab ettiği zaman, melaike ve ruhaniyatın vücudu ona çok ağır geliyor. Küçük bir emare ile onları inkâr etmek arzu ediyor. Hem meselâ: Cehennem azabını intaç eden büyük bir günahı işleyen bir adam, Cehennem'in tehdidatını işittikçe **istiğfar** ile ona karşı siper almazsa, bütün ruhuyla Cehennem'in ademini arzu ettiğinden, küçük bir emare ve bir şübhe, Cehennem'in inkârına cesaret veriyor. Hem meselâ: Farz namazını kılmayan ve vazife-i ubudiyeti yerine getirmeyen bir adamın küçük bir âmirinden küçük bir vazifesizlik yüzünden aldığı tekdirden müteessir olan o adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in mükerrer emirlerine karşı farzında yaptığı bir tenbellik, büyük bir sıkıntı veriyor ve o sıkıntıdan arzu ediyor ve manen diyor ki: "Keşki o vazife-i ubudiyeti bulunmasa idi." Ve bu arzudan bir manevî adavet-i İlahiyeyi işmam eden bir inkâr arzusu uyanır. Bir şübhe, vücud-u İlahiyeye dair kalbe gelse, kat'î bir delil gibi ona yapışmaya meyleder. Büyük bir helâket kapısı ona açılır. O bedbaht bilmiyor ki: İnkâr vasıtasıyla, gayet cüz'î bir sıkıntı

vazife-i ubudiyetten gelmeye mukabil, inkârda milyonlar ile o sıkıntıdan daha müdhiş manevî sıkıntılara kendini hedef eder. Sineğin ısırmasından kaçıp, yılanın ısırmasını kabul eder. Ve hâkeza.. bu üç misale kıyas edilsin ki بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ sırrı anlaşılsın." **L:8**

"Cenab-ı Hak, Kütüb-ü Semaviyede beşere karşı şu Cennet gibi azîm mükâfat ve Cehennem gibi dehşetli mücazatı göstermekle beraber çok irşad, ikaz, ihtar, tehdid ve teşvik ettiği halde; ehl-i iman, bu kadar esbab-ı hidayet ve istikamet varken hizb-üş şeytanın mükâfatsız çirkin zaîf desiselerine karşı mağlub olmaları, bir zaman beni çok düşündürüyordu. Acaba iman varken, Cenab-ı Hakk'ın o kadar şiddetli tehdidatına ehemmiyet vermemek nasıl oluyor? Nasıl iman gitmiyor? اِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا

Sırrıyla: şeytanın gayet zaîf desiselerine kapılıp Allah'a isyan ediyor. Hattâ benim arkadaşlarımdan bazıları, yüz hakikat dersini kalben tasdik ile beraber benden işittiği ve bana karşı da fazla hüsn-ü zannı ve irtibatı varken, kalbsiz ve bozuk bir adamın ehemmiyetsiz ve riyakârane iltifatına kapıldı, onun lehinde benim aleyhimde bir vaziyete geldi. Fesübhanallah dedim, insanda bu derece sukut olabilir mi? Ne kadar hakikatsız bir insan idi, diye o bîçareyi gıybet ettim, günaha girdim. Sonra sâbık işaretlerdeki hakikat inkişaf etti, karanlıklı çok noktaları aydınlattı. O nur ile lillahilhamd, hem Kur'an-ı Hakîm'in azîm tergibat ve teşvikatı tam yerinde olduğunu, hem ehl-i imanın desais-i şeytaniyeye kapılmaları, imansızlıktan ve imanın zaîfliğinden olmadığını, hem günah-ı kebairi işleyen küfre girmediğini, hem Mu'tezile mezhebi ve bir kısım Hariciye mezhebi "Günah-ı kebairi irtikâb eden kâfir olur veya iman ve küfür ortasında kalır." diye hükümlerinde hata ettiklerini, hem benim o bîçare arkadaşım da yüz ders-i hakikatı bir herifin iltifatına feda etmesi, düşündüğüm gibi çok sukut ve dehşetli alçaklık olmadığını anladım. Cenab-ı Hakk'a şükrettim, o vartadan kurtuldum. Çünki sâbıkan dediğimiz gibi, şeytan cüz'î bir emr-i ademî ile insanı mühim tehlikelere atar. Hem insandaki nefis ise, şeytanı her vakit dinler. Kuvve-i şeheviye ve gazabiye ise, şeytan desiselerine hem kâbile, hem nâkile iki cihaz hükmündedirler." **L:73**

"Manen ruha geldi; neden bir **cüz'ü hakikat-ı imaniyeyi** inkâr eden kâfir olur ve kabul etmeyen müslüman olmaz? Halbuki Allah ve âhirete iman bir güneş gibi o karanlığı izale etmek lâzım geliyor. Hem neden **bir rükün ve hakikat-ı imaniyeyi** inkâr eden **mürted** olur, **küfr-ü mutlaka** düşer ve kabul etmeyen İslâmiyetten çıkar? Halbuki sair erkân-ı imaniyeye imanı varsa, onu küfr-ü mutlaktan kurtarmak lâzım geliyor?

Elcevab: İman altı rüknünden çıkan öyle bir vahdanî hakikattır ki, tefrik kabul etmez. Ve öyle bir **küllîdir** ki, tecezzi kaldırmaz. Ve öyle bir **külldür** ki kabil-i inkısam olmazlar. Çünki herbir rükn-ü imanî, kendini isbat eden hüccetleriyle sair erkân-ı imaniyeyi isbat eder. Herbiri herbirisine gayet kuvvetli bir hüccet-i a'zam olur. Öyle ise bütün erkânı, bütün delilleriyle sarsmayan bir fikr-i bâtıl, hakikat nazarında bir tek rüknü, belki bir hakikatı ibtal edip inkâr edemez. Belki adem-i kabul perdesi altında gözünü kapamakla, bir küfr-ü inadî yapabilir. Gitgide küfr-ü mutlaka düşer, insaniyeti mahvolur. Hem maddî, hem manevî Cehennem'e gider." **Ş:237**

Bir müdde-i umuminin garazkâr iddiasına cevab

"İddiacının bu ittihamı, hem kaç vecihle hata ve yalan hem bîçare ve aldanmış ve vazife itibariyle Said'i hapis veya tazib etmiş bir kısım müslüman ve ehl-i iman memurlara, o münafık ve zındık tabirini vermek büyük bir cinayettir. Ve bu dindar milleti bir tahkir ve ittihamdır ki, Said mükerrer demiş: O vazifeperver müslümanlar Nurlara zarar vermeyen ve istifade eden adliye memurları beni i'damla mahkûm etseler, hakkımı onlara helâl ederim deyip, mümkün olduğu kadar musalahakârane onların vazifelerine dokunacak harekâttan

çekinen bir münzevi ve garib adam hakkında bu ittiham büyük bir günah ve bir iftiradır. Halbuki Said'i bilenler bilirler ki, mümkün olduğu kadar **tekfir**den çekinir. Hattâ sarih küfrü bir adamdan görse de, yine tevile çalışır. Onu **tekfir** etmez. Her vakit hüsn-ü zan ile hareket ettiği halde ona bu ittihamı yapan elbette kendisi o ittiham ile tam müttehemdir." **Ş:422**

" ...Acaba bu zamanın bazı ilcaatının iktizasıyla muvakkaten kabul edilen bir kısım ecnebi kanunlarını fikren ve ilmen kabul etmeyen ve siyaseti bırakan ve hayat-ı içtimaiyeden çekilen bir adamı, o âyâtın tefsirleriyle suçlu yapmakla, **İslâmiyeti inkâr** ve dindar ve kahraman bir milyar ecdadımıza ihanet ve milyonlarla tefsirleri itham çıkmaz mı?" **Ş:448**

"**Sual:** Kur'an zaruriyat-ı diniyedendir. Zaruriyatta ihtilaf olamaz. Halbuki müfessirlerce verilen ayrı ayrı manaların bir kısmı, birbirine muhaliftir?

Cevab: Azizim! Kur'anın herbir kelâmı, üç kaziyeyi müştemildir:

Birincisi: Bu, Allah'ın kelâmıdır.[1]

İkincisi: Allah'ca murad olan mana haktır.[2]

Üçüncüsü: Mana-yı murad, budur.[3]

Eğer Kur'anın o kelâmı, başka bir manaya ihtimali olmayan **muhkemattan olursa** veya Kur'anın başka bir yerinde **beyan edilmiş ise**, birinci ve ikinci kaziyeleri aynen kabul etmek lâzımdır ve **inkârları da küfürdür**. Şayet Kur'anın o kelâmı, başka bir manaya ihtimali olan bir **nass** veya **zahir** olursa, üçüncü kaziyeyi kabul etmek lâzım olmadığı gibi inkârı da küfür değildir. İşte müfessirlerin ihtilafları, ancak ve ancak şu kısma aittir.[4]

S- Küfür, cehildir. Halbuki kâfirler, Hazret-i Muhammed'i (A.S.M.) evlâdları kadar tanıyorlardı?

C- Küfür, iki kısımdır. Bir kısmı, bilmediği için inkâr eder; ikincisi, bildiği halde inkâr eder. Bu da, birkaç şubedir. Birincisi; bilir lâkin **kabul etmez**. İkincisi; yakînî var, lâkin **itikadı yoktur.**[5] Üçüncüsü; tasdiki var, lâkin vicdanî iz'anı yoktur." **İ:66**

Yani fıtraten ihtiyac duyma hissi yok.

"Üç-dört aydır ki, dünyanın vaziyetinden ve harbinden hiç bir haberim yokken Avrupa'da Rusya'daki çoluk çocuğa acıyarak tahattur ettim. O manevî **ihtarın** beyan ettiği taksimat, bu elîm şefkate bir merhem oldu. Şöyle ki:

O musibet-i semaviyeden ve beşerin zalim kısmının cinayetinin neticesi olarak gelen felâketten vefat eden ve perişan olanlar eğer onbeş yaşına kadar olanlar ise, ne dinde olursa olsun şehid hükmündedir. Müslümanlar gibi büyük mükâfat-ı maneviyeleri, o musibeti hiçe indirir.

Onbeşinden yukarı olanlar, eğer **masum** ve **mazlum** ise, mükâfatı büyüktür; belki onu Cehennem'den kurtarır. Çünki âhirzamanda madem **fetret** derecesinde din ve din-i Muhammedî'ye (A.S.M.) bir lâkaydlık perdesi gelmiş ve madem âhirzamanda Hazret-i İsa'nın (A.S.) din-i hakikîsi hükmedecek, İslâmiyetle omuz omuza gelecek. Elbette şimdi, fetret gibi karanlıkta kalan ve Hazret-i İsa'ya (A.S.) mensub Hristiyanların mazlumları çektikleri felâketler, onlar hakkında bir nevi şehadet denilebilir. Hususan ihtiyarlar ve musibetzedeler, fakir ve zaîfler, müstebid büyük zalimlerin cebr ü şiddetleri altında musibet çekiyorlar.

---

[1] Yani ayet olduğu katiyetle sabit olması bilinince…

[2] Katiyyül metin ile beraber katiyyüdelale ciheti de bilinince…

[3] Yani ayetin muhtelif mana vecihlerinden ehlince tercih edilen manası meselesi…

[4] Bu meselelerde muhatap ehl-i ilim olup avam haric tir.

[5] Yani hükmü benimseyip bağlanmaz ve yaşamaz.

Elbette o musibet, onlar hakkında medeniyetin sefahetinden ve küfranından ve felsefenin dalaletinden ve küfründen gelen günahlara keffaret olmakla beraber, yüz derece onlara kârdır diye **hakikattan haber aldım**. Cenab-ı Erhamürrâhimîn'e hadsiz şükrettim. Ve o elîm elem-i şefkatten teselli buldum.

Eğer o felâketi gören zalimler ise ve beşerin perişaniyetini ihzar eden gaddarlar ve kendi menfaati için insan âlemine ateş veren hodgâm, alçak insî şeytanlar ise, tam müstehak ve tam adalet-i Rabbaniyedir.

Eğer o felâketi çekenler, mazlumların imdadına koşanlar ve istirahat-ı beşeriye için ve esasat-ı diniyeyi ve mukaddesat-ı semaviyeyi ve hukuk-u insaniyeyi muhafaza için mücadele edenler ise, elbette o fedakârlığın manevî ve uhrevî neticesi o kadar büyüktür ki; o musibeti onlar hakkında medar-ı şeref yapar, sevdirir." **K:111**

"Madem "Lâ ilahe illallah" der, ehl-i kıbledir. **Sarih küfür** söylemese veyahut **tövbe etse**, namazı kılınabilir. O Aliköy'de Alevîler çok olduğunu ve bir kısmı Râfızîliğe kadar gidebilmesi nazarıyla, onların en fenası da, münafık hakikatına dâhil olmamak lâzım gelir. Çünki münafık itikadsızdır, kalbsizdir ve vicdansızdır, Peygamber (A.S.M.) aleyhindedir. (Şimdiki bazı zındıklar gibi.) Alevî ve Şiîlerin müfritleri ise; değil Peygamber (A.S.M.) aleyhinde, belki Âl-i Beyt'in muhabbetinden, ifratkârane muhabbet besliyorlar. Münafıkların tefritlerine mukabil, bunlar ifrat ediyorlar. Hadd-i Şeriattan çıktıkları vakit, münafık değil **ehl-i bid'a oluyorlar**, fâsık oluyorlar; zındıkaya girmiyorlar. Hazret-i Ali Radıyallahü Anh yirmi sene hürmet ettiği ve onlara şeyhülislâm mertebesinde onların hükmünü kabul ettiği Ebu Bekir, Ömer, Osman (Radıyallahü Anhüm)e ilişmeseler, Hazret-i Ali Radıyallahü Anh o üç halifeye hürmet ettiği gibi, onlar da hürmet etseler, farz namazını kılsalar yeter." **E:78**

"Lâ ilahe illallah" Kelime-i kudsiyesine, hakikatlarına iman etmek, kalben tasdik etmekle olur. Yoksa "Bir Allah var" deyip, bütün mülkünü esbaba ve tabiata taksim etmek ve onlara isnad etmek, hâşâ hadsiz şerikleri hükmünde esbabı merci' tanımak ve herşeyin yanında hazır irade ve ilmini bilmemek ve şiddetli emirlerini tanımamak ve sıfatlarını ve gönderdiği elçilerini, peygamberlerini bilmemek, elbette hiçbir cihette Allah'a iman hakikatı onda yoktur. Belki küfr-ü mutlaktaki manevî cehennemin dünyevî tazibinden kendini bir derece teselliye almak için o sözleri söyler.

Evet inkâr etmemek başkadır, iman etmek bütün bütün başkadır.

Evet kâinatta hiçbir zîşuur, kâinatın bütün eczası kadar şahidleri bulunan Hâlık-ı Zülcelal'i inkâr edemez. Etse, bütün kâinat onu tekzib edeceği için susar, lâkayd kalır. Fakat ona iman etmek: Kur'an-ı Azîmüşşan'ın ders verdiği gibi, o Hâlık'ı sıfatları ile, isimleri ile **umum kâinatın şehadetine istinaden kalben tasdik etmek** ve elçileriyle gönderdiği emirleri tanımak; ve günah ve emre muhalefet ettiği vakit, kalben tövbe ve nedamet etmek iledir. Yoksa, büyük günahları serbest işleyip istiğfar etmemek ve aldırmamak, o imandan hissesi olmadığına delildir." **E:203**

"S- Bir kısım Jön Türk der: "Demeyiniz Hristiyanlara hey kâfir. Zira ehl-i kitabdırlar." Neden kâfir olana kâfir demiyeceğiz?

C- Kör adama, hey kör demediğiniz gibi... Çünki eziyettir. Eziyetten nehiy var: مَنْ آذَى ذِمِّيًّا ilh....

Saniyen: Kâfirin iki manası vardır: Birisi ve en mütebadiri, dinsiz ve münkir-i Sani' demektir. Şu mana ile, ehl-i kitaba ıtlak etmeğe hakkımız yoktur.

İkincisi: Peygamberimizi ve İslâmiyeti münkir demektir. Şu mana ile onlara ıtlak etmek

hakkımızdır. Onlar dahi razıdırlar. Lâkin örfen evvelki mananın tebadüründen, bir kelime-i tahkir ve eziyet olmuştur.

Hem de daire-i itikadı, daire-i muamelata karıştırmağa mecburiyet yoktur. Kabildir, o kısım Jön Türklerin muradı bu olsun." **Mü:33**

"S- Nasıl birbiriyle ittihad ve ittifak edecekler? Halbuki bazıları bazılarını münkirdir. Onların düsturlarındandır ki; münkir ile muhabbet, belki ünsiyet dahi haramdır. İnkâr mes'elesi mühimdir?

C- Öyleyse size şöyle bir hitab etmek hakkımdır:

Ey divaneler! İşitmediniz mi, anlamamış mısınız ki:

اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ bir namus-u İlahîdir. Veya körleşmiş misiniz ki, görmüyor musunuz ki:

لَا يُؤْمِنُ اَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِاَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ bir düstur-u Nebevîdir. Acaba şu sıdk ve kizb mabeyninde müterreddid olan inkâr mes'elesi, nasıl oldu şu iki esas-ı azîm ve metine nâsih olabildi? Bu inkâr mes'elesi doğru olsun; Allah'ın kelâmı değil ki, mensuh olmasın. İşte zaman onu nesheder. amel caiz değildir." **Mü:76**

"Maatteessüf sû'-i tesadüf ile hükûmete itiraz edenlerden ehl-i ifrat ve ehl-i tefrite rast geldim. Ehl-i ifratın bir kısmı, Arab'dan sonra İslâmiyetin kıvamı olan Etrak'i tadlil ediyorlardı. Hattâ bir kısmı o derece tecavüz etti ki, ehl-i kanunu **tekfir** ederdi. Otuz sene evvel kanun-u esasî ve hürriyetin ilânını **tekfire** delil gösterirdi, وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ ilâ âhir hüccet ederdi. Bîçare bilmezdi ki: مَنْ لَمْ يَحْكُمْ bimana مَنْ لَمْ يُصَدِّقْ dır.[6] Acaba sâbık istibdadı, hürriyet zanneden ve kanun-u esasîye itiraz eden adamlara nasıl itiraz etmeyeceğim." **Mü:82**

"Müslim-i gayr-ı mü'min ve mü'min-i gayr-ı müslimin manası şudur ki: Bidayet-i Hürriyette İttihadçılar içine girmiş dinsizleri görüyordum ki; İslâmiyet ve şeriat-ı Ahmediye, hayat-ı içtimaiye-i beşeriye ve bilhassa siyaset-i Osmaniye için, gayet nâfi' ve kıymetdar desatir-i âliyeyi câmi' olduğunu kabul edip, bütün kuvvetleriyle şeriat-ı Ahmediyeye tarafdar idiler. O noktada müslüman, yani iltizam-ı hak ve hak tarafdarı oldukları halde mü'min değildiler; demek müslim-i gayr-ı mü'min ıtlakına istihkak kesbediyordular.[7] Şimdi ise **firenk usûlünün ve medeniyet namı altında bid'atkârane ve şeriatşikenane cereyanlara tarafdar olduğu halde; Allah'a, âhirete, Peygamber'e imanı da taşıyor ve kendini de mü'min biliyor. Madem hak ve hakikat olan şeriat-ı Ahmediyenin kavaninini iltizam etmiyor ve hakikî tarafgirlik etmiyor, gayr-ı müslim bir mü'min oluyor. İmansız İslâmiyet sebeb-i necat olmadığı gibi, bilerek İslâmiyetsiz iman dahi dayanamıyor, belki necat veremiyor, denilebilir.**" **B:349**

Yine Hz. Üstad kendine hitaben söylüyor:

"Hiddet ettiğin adamlar eğer **aldanmışlarsa** **bilmeyerek** sana zulmediyorlar. Onlar hiddete lâyık değiller. Eğer **bilerek ve garazla** ve **dalalet hesabına** seni incitiyorlar ve

---

[6] İpa.3801.p entüm a'lemi.

[7] **Yani şeriata dünya için tarafdar idiler. Halbuki**: "Biz dini severiz. Dünyayı da yine din için severiz. لاَ خَيْرَ فِى الدُّنْيَا بِلاَ دِينٍ " H:93

işkence yapıyorlarsa, onlar pek yakın bir zamanda, **ölümün i'dam-ı ebedîsiyle** [8] **kabrin haps-i münferidine** girip, daimî sıkıntılı azab çekecekler." **L:259**

"Bazı âyât ve ehadîs vardır ki; mutlakadır, külliye telakki edilmiş. Hem öyleler vardır ki; münteşire-i muvakkatadır, daime zannedilmiş. Hem mukayyed var, âmm hesab edilmiş.

Meselâ: Demiş bu şey küfürdür. Yani o sıfat imandan neş'et etmemiş, o sıfat kâfiredir. O haysiyet ile o zât küfür etti denilir. Fakat mevsufu ise masume ve imandan neş'et ettikleri gibi, imanın reşehatına da haize olan başka evsafa mâlik olduğundan, o zât kâfirdir denilmez. İllâ ki, o sıfat küfürden neş'et ettiği yakînen biline. Zira başka sebebden de neş'et edebilir. Sıfatın delaletinde (şekk) var. İmanın vücudunda da (yakîn) var. Şekk ise yakînin hükmünü izale etmez. **Tekfir**e çabuk cür'et edenler düşünsünler!" **Sti:13**

(14:3) اَلَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ **وَيَصُدُّونَ** عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا"

أُولٰئِكَ فِى ضَلَالٍ بَعِيدٍ

Bu dahi, üç cümlesiyle bazı **münasebat-ı maneviye** ve **muvafakat-ı mefhumiye** cihetinde ve hem Risale-i Nur'un mesleğine, hem **mülhidlerin** mesleğine îmaen bakar. Ve birinci cümlesiyle der ki: "O bedbahtlar, bazı ehl-i imanın (imanları beraber olduğu halde) ve bir kısım ehl-i ilmin (âhireti tam bildikleri halde) **onlara iltihak** delaletiyle, **bilerek ve severek** hayat-ı dünyeviyeyi dine ve âhirete, yani elması tanıdığı ve bulduğu halde beş paralık şişeyi ona tercih etmek gibi; sefahet-i hayatı, dinî hissiyata muannidane tercih edip **dinsizlik ile iftihar ederler.**

Bu cümlenin bu asra bir hususiyeti var. Çünki hiçbir asır böyle bir tarzı göstermemiş. Sair asırlarda o ehl-i dalalet âhireti bilmiyor ve inkâr ediyor. Elması elmas bilmiyor, dünyayı tercih ediyor. Ve ikinci cümlesi olan وَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ ile der ki: "O bedbahtların dalaleti, muhabbet-i hayattan ve temerrüdden neş'et ettiği için kendi halleri ile durmuyorlar, tecavüz ediyorlar. Bildikleri ve onun ile ecdadları bağlı olan **dine adavetkârane**, **menbalarını kurutmak** ve **esasatını bozmak** ve **kapılarını ve yollarını kapatmak** istiyorlar." Ve üçüncü cümlesi olan وَ يَبْغُونَهَا عِوَجًا ile der ki: "Onların dalaleti fenden, felsefeden geldiği için acib bir gurur ve garib bir firavunluk ve dehşetli bir enaniyet onlara verip nefislerini öyle şımartmış ki, **kâinatı idare eden İlahî kanunların şualarını** ve insan âleminde o hakaikin **düsturlarını** süflî hevesatlarına ve müştehiyatlarına müsaid görmediklerinden (hâşâ! hâşâ!) **eğri, yanlış, noksan** bulmak istiyorlar. İşte bu ayet, üç cümlasiyle manen bu asırda acib bir **taife-i dalleye** tam bir tevafuk-u manevi ile man-ayı işaresiyle çok efradı içinde hususi baktığı gibi tefavuk-u cifrisiyle dahi başlarına parmak basıyor." **Ş:724**

"Risale-i Nur bir daire değil, mütedâhil daireler gibi tabakatı var. Erkânlar ve sahibler ve haslar ve naşirler ve talebeler ve tarafdarlar gibi tabakatı var. Erkân dairesine liyakatı olmayan, **Risale-i Nur'a muhalif cereyana tarafdar olmamak** şartıyla daire haricine atılmaz. Hasların hasiyeti bulunmayan, **zıd bir mesleğe girmemek** şartıyla talebe olabilir. **Bid'a ile amel eden, kalben tarafdar olmamak şartıyla** dost olabilir.**" K:248**

[8] Yani imansızın nazarında ölümü, ebedi yok olmak diye düşünür. Öldükten sonra da ebedî yok olma korkusu devam eder. Demek bilerek ve aldanarak yapılan zülmün farkı var.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TEKLİF

Külfet manasında olan bu kelime, vazifeli ve mükellef kılmak manasındadır. Keza şeriat lisanında, Allah'ın kullarını imtihan etmesi için emir ve yasaklar gönderip mükâfat ve mücazata, yani cemalî ve celalî esmasının tecellisine vesile kılması gibi manaları ifade eder.

"Evet zeminde ezdad içtima etmiş, eşrar ahyara karışmış, içlerinde münakaşat başlamış; o sebebden ihtilafat ve ızdırabat düşmüş ve ondan **imtihanat ve müsabakat teklif edilmiş** ve ondan terakkiyat ve tedenniyat çıkmış. Şu hakikatın hikmeti şudur ki:

Beşer, şecere-i hilkatin en son cüz'ü olan meyvesidir. Malûmdur ki, bir şeyin semeresi en uzak, en cem'iyetli, en nazik, en ehemmiyetli cüz'üdür. İşte bunun için semere-i âlem olan insan en câmi', en bedi', en âciz, en zaîf ve en latif bir mu'cize-i kudret olduğundan, **beşiği** ve meskeni olan zemin, âsumana nisbeten maddeten küçüklüğüyle ve hakaretiyle beraber manen ve san'aten bütün kâinatın kalbi, merkezi, bütün mu'cizat-ı san'atın meşheri, sergisi ve bütün tecelliyat-ı esmasının mazharı, nokta-i mihrakıyesi ve nihayetsiz faaliyet-i Rabbaniyenin mahşeri ve ma'kesi ve hadsiz Hallakıyet-i İlahiyenin, hususan nebatat ve hayvanatın kesretli enva'-ı sagiresinde, cevvadane icadın medar ve çarşısı; ve pek geniş âhiret âlemlerindeki masnuatın küçük mikyasta nümunegâhı ve mensucat-ı ebediyenin sür'atle işleyen tezgâhı ve menazır-ı sermediyenin sür'atle değişen taklidgâhı ve besatîn-i daimenin tohumcuklarına sür'atle sünbüllenen dar ve muvakkat mezraası ve terbiyegâhı olmuştur." **S:177**

Evet, "Din bir imtihandır. **Teklif-i İlahî bir tecrübedir**. Tâ, ervah-ı âliye ile ervah-ı safile, müsabaka meydanında birbirinden ayrılsın. Nasılki bir madene ateş veriliyor; tâ elmasla kömür, altunla toprak birbirinden ayrılsın. Öyle de bu dâr-ı imtihanda olan **teklifat-ı İlahiye bir ibtilâdır ve bir müsabakaya sevktir** ki; istidad-ı beşer madeninde olan cevahir-i âliye ile mevadd-ı süfliye, birbirinden tefrik edilsin..." **S:266**

"İşte kömür gibi olan ervah-ı safileyi, elmas gibi olan ervah-ı âliyeden temyiz ve tefrik için, şeytanların hilkatıyla ve sırr-ı **teklif** ve ba's-i enbiya ile, bir meydan-ı imtihan ve tecrübe ve cihad ve müsabaka açılmış. Eğer mücahede ve müsabaka olmasaydı, maden-i insaniyetteki elmas ve kömür hükmünde olan istidadlar, beraber kalacaktı. A'lâ-yı illiyyîndeki Ebu Bekr-i Sıddık'ın ruhu, esfel-i safilîndeki Ebu Cehl'in ruhuyla bir seviyede kalacaktı. Demek şeyatîn ve şerlerin yaratılması, büyük ve küllî neticeye baktığı için icadları şer değil, çirkin değil; belki sû'-i istimalattan ve kesb denilen mübaşeret-i hususiyeden gelen şerler, çirkinlikler, kesb-i insana aittir; icad-ı İlahîye ait değildir." **M:44**

"Eğer sual etseniz ki: Bi'set-i enbiya ile beraber şeytanların vücudundan ekser insanlar kâfir oluyor, küfre gidiyor, zarar görüyor. "El-hükmü lil-ekser" kaidesince, ekser ondan şer görse, o vakit halk-ı şer şerdir, hattâ bi'set-i enbiya dahi rahmet değil denilebilir?

Elcevab: Kemmiyetin, keyfiyete nisbeten ehemmiyeti yok. Asıl ekseriyet, keyfiyete bakar. Meselâ: Yüz hurma çekirdeği bulunsa, toprak altına konup su verilmezse ve muamele-i kimyeviye görmezse ve bir mücahede-i hayatiyeye mazhar olmazsa, yüz para kıymetinde yüz çekirdek olur. Fakat su verildiği ve mücahede-i hayatiyeye maruz kaldığı vakit, sû'-i mizacından sekseni bozulsa, yirmisi meyvedar yirmi hurma ağacı olsa, diyebilir misin ki "Suyu vermek şer oldu, ekserisini bozdu?" Elbette diyemezsin. Çünki o yirmi, yirmi bin

hükmüne geçti. Sekseni kaybeden, yirmi bini kazanan, zarar etmez; şer olmaz. Hem meselâ: Tavus kuşunun yüz yumurtası bulunsa, yumurta itibariyle beşyüz kuruş eder. Fakat o yüz yumurta üstünde tavus oturtulsa, sekseni bozulsa; yirmisi, yirmi tavus kuşu olsa, denilebilir mi ki: "Çok zarar oldu, bu muamele şer oldu, bu kuluçkaya kapanmak çirkin oldu, şer oldu"? Hâyır öyle değil, belki hayırdır. Çünki o tavus milleti ve o yumurta taifesi, dörtyüz kuruş fiatında bulunan seksen yumurtayı kaybedip, seksen lira kıymetinde yirmi tavus kuşu kazandı.

İşte nev'-i beşer bi'set-i enbiya ile, **sırr-ı teklif ile, mücahede ile, şeytanlarla muharebe ile kazandıkları** yüzbinlerle enbiya ve milyonlarla evliya ve milyarlarla asfiya gibi âlem-i insaniyetin güneşleri, ayları ve yıldızları mukabilinde; kemmiyetçe kesretli, keyfiyetçe ehemmiyetsiz hayvanat-ı muzırra nev'inden olan küffarı ve münafıkları kaybetti."**M:44**

"Sual ediyorsunuz ki: **Zaman-ı fetrette**, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın ecdadı bir din ile mütedeyyin mi idiler?

Elcevab: Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm'ın, bilâhere **gaflet ve manevî zulümat** perdeleri altında kalan ve hususî bazı insanlarda cereyan eden bâkiye-i dini ile mütedeyyin olduğuna rivayat vardır. Elbette Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm'dan gelen ve Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ı netice veren bir **silsile-i nuraniyeyi** teşkil eden efrad, elbette din-i hak nurundan lâkayd kalmamışlar ve zulümat-ı küfre mağlub olmamışlar. Fakat zaman-ı fetrette وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولاً (17:15) sırrıyla; ehl-i fetret, ehl-i necattırlar. Bil'ittifak, teferruattaki hatiatlarından muahazeleri yoktur. İmam-ı Şafiî ve İmam-ı Eş'arîce; küfre de girse, usûl-i imanîde bulunmazsa, yine ehl-i necattır. Çünki **teklif-i İlahî irsal ile olur** ve **irsal dahi, ıttıla'** ile teklif takarrur eder. Madem **gaflet ve mürur-u zaman**, enbiya-i salifenin dinlerini setretmiş; o ehl-i fetret zamanına hüccet olamaz. İtaat etse sevab görür, etmezse azab görmez. Çünki mahfî kaldığı için hüccet olamaz." **M:385**

"Şeriatın kanunları, kaideleri nereden gelmiş ve nereye kadar devam eder gider diye sorulduğu zaman, yine o şeriat, lisan-ı i'cazıyla cevaben diyecektir ki: Biz Kelâm-ı Ezelî'den ayrıldık, nev'-i beşerin fikriyle beraber ebede kadar devam edip gideceğiz. Fakat nev'-i beşer dünyadan kat'-ı alâka ettikten sonra, biz de sureten **teklif cihetiyle insanlardan ayrılacağız** fakat maneviyatımız ve esrarımızla nev'-i beşerin arkadaşlığına devam edip, onların ruhlarını gıdalandırarak, onlara delil olmaktan ayrılmayacağız." **İ:114**

"يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَ يَهْدِي بِهِ كَثِيرًا : Bu cümle, onların temsilâtının sebebini, ille-i gaiyesini anlamak üzere مَاذَا ile yaptıkları istifhama cevabdır. Fakat Kur'an-ı Kerim usûl ittihaz ettiği îcaz ve ihtisara binaen, temsilâtın akibetini yani temsilâta terettüb eden dalalet ve hidayeti, ille-i gaiye menzilesinde göstermiştir. Evet dalalet ve hidayet, temsilâta illet olamaz. Eğer illet olsa, cebr olur. Ancak temsilâtın sebeb ve ille-i gaiyesi, cumhur-u avamı ikaz ve irşaddır. Sanki onlar "Ne için böyle oldu? Ne için i'caz bedihî olmadı? Ne için Allah'ın kelâmı olduğu zarurî olmadı? Ne için bu temsilât yüzünden vehimlere meydan verildi?" diye bir çok sualleri ortaya çıkardılar. Kur'an-ı Kerim يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَ يَهْدِي بِهِ كَثِيرًا cümlesiyle, o sual kümesini dağıttı. Şöyle ki:

O temsilâtı nur-u iman ile tefekkür edenin nur-u imanı inkişaf eder, kuvvet bulur. Küfür zulmetiyle ve tenkid hırsıyla bakanın da, zulmeti ziyadeleşir ve gözü kör olur. Çünki

nazarîdir, bedihî değildir. Evet bu temsilât, temiz ve yüksek ruhları, mülevves ve alçak ruhlardan tefrik içindir. Bu da, yüksek istidadları neşv ü nemalandırmakla pis istidadlardan temyiz içindir. Bu dahi, sağlam fıtratları, mücahede ile bozuk ve hasta fıtratlardan ayırmak içindir. Bunu da, imtihan-ı beşer istilzam ediyor. Bunu dahi, sırr-ı teklif iktiza etmiştir. **Teklif ise saadet-i beşer içindir**. Saadet ise tekemmülden sonradır." **İ:163**

"Sual: Diyorsun ki teklif, saadet içindir. Halbuki ekser nâsın şekavetine sebeb, tekliftir. **Teklif olmasaydı**, bu kadar tefavüt-ü şekavet de olmazdı?

Cevab: Cenab-ı Hak verdiği cüz'-i ihtiyarî ile ef'al-i ihtiyariye âlemini kesbiyle teşkil etmeğe insanı mükellef kıldığı gibi, ruh-u beşerde vedîa olarak ekilen gayr-ı mütenahî tohumları sulamak ve neşv ü nemalandırmak için de beşeri teklif ile mükellef kılmıştır. Eğer teklif olmasaydı, ruhlardaki o tohumlar neşv ü nema bulamazdı. Evet nev'-i beşerin ahvaline dikkatle bakılırsa görülür ki; ruhun manen terakkisini, vicdanın tekâmülünü, akıl ve fikrin inkişaf ve terakkisini telkîh eden yani aşılayan, şeriatlardır; vücud veren, tekliftir; hayat veren, peygamberlerin gönderilmesidir; ilham eden, dinlerdir. Eğer bu noktalar olmasaydı, insan hayvan olarak kalacaktı ve insandaki bu kadar kemalât-ı vicdaniye ve ahlâk-ı hasene tamamen yok olurlardı. Fakat insanların bir kısmı, arzu ve ihtiyarıyla teklifi kabul etmiştir. Bu kısım, saadet-i şahsiyeyi elde ettiği gibi nev'in saadetine de sebeb olmuştur. Amma insanların büyük bir kısmı, ihtiyarı ile küfrü kabul ve tekâlif-i İlahiyeyi reddetmişlerse de, teklifin bazı nevilerinden süzülen terbiyevî, ahlâkî vesaire güzel şeyleri aldıklarından, teklifin o nevilerini zımnen ve ızdıraren kabul etmiş bulunurlar. İşte bu itibarla, kâfirin her sıfatı ve her hali kâfir değildir." **İ:163**

"S- İnsanlardan büyük bir kısmın şekaveti meydanda iken, yalnız küçük bir kısmın saadeti nasıl nev'in saadetine sebeb olur ki, "Şeriat rahmettir" diyorsunuz. Halbuki nev'in saadeti, ya bütün efradın veya kısm-ı ekserîsinin saadetiyle olabilir?

C- Altına yüz yumurta bırakılan tavuk, o yumurtadan yirmisini civciv çıkarıp seksenini ifsad etse, bu tavuk, yumurta nev'ine hizmet etmiş olur. Çünki bir civciv, bin yumurtanın annesi olabilir. Veya yüz tane çekirdek toprağa ekilse ve su ile sulanıp bilâhere yirmisi neşv ü nema bulup hurma ağacı olsa ve sekseni çürüyüp mahvolsa, yirmi çekirdeğin sünbüllenip ağaç olmasına sebeb olan su, elbette çekirdek nev'ine hizmet etmiş olur. Veyahud bir maden ateşte eritilse, beşte biri altun, mütebâkisi toprak çıksa; elbette ateş, o madenin kemaline, saadetine sebeb olur. Binaenaleyh **teklif de insanların beşte birini kurtarsa**, o beşte birin saadet-i nev'iyeye sebeb ve âmil olduğuna kat'iyyetle hükmedilebilir. Maahaza yüksek hissiyat ile güzel ahlâkın neşv ü neması, ancak mücahede ve içtihadla olur. Evet sağ el, daima çalıştığı için, sol elden daha kuvvetlidir. Ve bir hükûmet, mücahede ettikçe cesareti artar, terkettiği zaman cesareti azalır ve binnetice cesaret de, hükûmet de söner, mahvolur. Ve keza her şeyin ve her işin tekâmülü, zıdlarının mukabele ve rekabet etmeleriyle olur. Meselâ hidayetin tekâmülüne dalalet yardım ettiği gibi, imanın tekâmülüne de küfür yardım eder. Çünki küfür ve dalaletin ne derece pis ve zararlı olduklarını gören bir mü'minin imanı ve hidayeti, birden bine çıkar. Bu iki cihet, teklifin eser ve semeresidir. Ve bu iki cihet itibariyle teklif, saadet-i nev'iyenin yegâne âmilidir." **İ:164**

"Hem de hârikulâdenin izharı tasdik-ı nübüvvet içindir. Tasdik ise, zahir olan mu'cizatıyla, ekmel-i vech ile hasıl olabilir. Eğer hacetten fazla hârika olsa, ya abestir veya **sırr-ı teklife münafîdir**. Zira teklif, nazarî olan şeyde bir imtihandır. Bedihiyat veya bedahete yakın olan şeylerde edna, a'lâ ile müsavi olabilir. Veyahut cereyan-ı hikmetin sırrına teslim ve itaate muhaliftir. Halbuki Peygamberler herkesten ziyade ubudiyet ve teslime mükelleftirler."**Mu:52**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TELEVİZYON VE TEKNİK ALETLER

Asrımızda radyo ve televizyon gibi medeniyet harikalarının su-i istimalinden gelen zararlar hakkındadır şöyle ki;

"**Sanem-perestliği** şiddetle Kur'an men'ettiği gibi, sanem-perestliğin bir nevi taklidi olan **suret-perestliği de men'eder.**[1] Medeniyet ise, suretleri kendi mehasininden sayıp **Kur'ana muaraza etmek istemiş**. Halbuki **gölgeli gölgesiz suretler,** ya bir **zulm-ü mütehaccir** veya bir **riya-yı mütecessid** veya bir **heves-i mütecessimdir** ki, beşeri **zulme ve riyaya ve hevaya, hevesi kamçılayıp teşvik eder.** Hem Kur'an merhameten, kadınların hürmetini muhafaza için, **hayâ perdesini** takmasını emreder. Tâ hevesat-ı rezilenin ayağı altında o şefkat madenleri zillet çekmesinler. **Âlet-i hevesat**, ehemmiyetsiz bir meta' hükmüne geçmesinler..... Medeniyet ise, kadınları yuvalarından çıkarıp, perdelerini yırtıp, beşeri de baştan çıkarmıştır. Halbuki aile hayatı, kadın-erkek mabeyninde mütekabil **hürmet** ve muhabbetle devam eder. Halbuki açık-saçıklık, samimî hürmet ve muhabbeti izale edip ailevî hayatı zehirlemiştir. Hususan **suretperestlik, ahlâkı fena halde sarstığı ve sukut-u ruha sebebiyet verdiği** şununla anlaşılır: Nasılki merhume ve rahmete muhtaç bir güzel kadın cenazesine nazar-ı şehvet ve hevesle bakmak, ne kadar ahlâkı tahrib eder. Öyle de: Ölmüş kadınların suretlerine veyahut **sağ kadınların küçük cenazeleri hükmünde olan suretlerine hevesperverane bakmak, derinden derine hissiyat-ı ulviye-i insaniyeyi sarsar, tahrib eder."** **S:410**

---

[1] **Bilhassa bu zamanda açık-saçık resimleri, millî ahlakı bozmak için nifak cereyanı, taparcasına bir rağbetle yaygınlaştırmış ve milleti gafletle uyutmuş. Bu uyutmayı hadis-i şerif mealen şöyle anlatır:**

تَأْتِيكُمْ مِنْ بَعْدِى اَرْبَعُ فِتَنٌ فَالرَّابِعَةُ الصَّمَّاءُ الْعِمْيَاءُ الْمُطْبِقَةَ

تعرك ألأُمَّةَ فِيها بِالبلاءِ عرك الايم حتى ينكر فيهاالمعروف

ويعرف فيها المنكرتموت فيها قلوبهم كما تموت ابدانهم

«Yani size benden sonra dört fitne gelecektir. Dördüncüsü geldiğinde, kulağa bir şey girmez, göz görmez ve her tarafı fitne sarar. Ümmet bir belaya mübtela olur, yılanın çöreklenmesi gibi. Öyle ki, onda maruf inkâr edilir, münker ise maruf sayılır. Ve bu fitnede, insanların bedeni öldüğü gibi kalbleri de ölür.» **R.E.sh: 247 (En-Nihaye ve-l Bidaye ci:1 sh: 65'deki bir hadis de bu hadisi te'yid eder.)**

Yani kalbdeki iman ve mesuliyet duygusu var idi ise yok olur ve gelişmez. Yine rivayette imanı kaybetme hakkında şu hüküm var:

"Bir münkerin, fiilen veya kalen izalesine çalışmak, eğer bunlara muktedir değilse, o münkeri kalben kerih görmek ve eğer bu dahi olmazsa, kişinin imandan hissesi kalmamış olacağı **S.M. 50. hadiste**; keza kalbi günah lekesinden tevbe ile (kalben nedamet duyarak) temizlemek **İ.M. 4244. hadiste;** ve günahtan pişmanlık duymak ve tevbedir diye **İ.M. 4252. hadiste** ders verilir.

Bir hadis meali de şöyledir: «Allah (C.C.) hususi bir zümrenin ameli ile umuma azab vermez. Şayet İslâm cemiyeti gücü yettiği halde, o (müfsid) zümreye aldırmaz ise hepsine azab eder.» **(R.E. 9l)**

«Kişiye, değiştirmeye gücü yetmeyen bir münkeri gördüğü zaman hiç değilse Allah'ın o münkeri sevmediğini bilmesi (yani günahı günah bilmesi) yeter.» **(R.E. 243)**

Evet "...nasılki bir cazibedar, sefihane ve sarhoşane şaşaalı bir eğlence bulunsa, çocuklar ve serseriler gibi büyük makamlarda bulunan insanlar ve mesture hanımlar dahi o cazibeye kapılıp hakikî vazifelerini ta'til ederek iştirak ediyorlar; öyle de, **bu asırda** hayat-ı insaniye, hususan hayat-ı içtimaiyesi öyle dehşetli fakat cazibeli ve elîm fakat meraklı bir vaziyet almış ki**; insanın ulvî latifelerini ve kalb ve aklını, nefs-i emmaresinin arkasına düşürüp pervane gibi o fitne ateşlerine düşürttürüyor."** **K:104**

Evet "Risale-i Nur, yalnız bir cüz'î tahribatı, bir küçük haneyi tamir etmiyor. Belki küllî bir tahribatı ve İslâmiyeti içine alan, dağlar büyüklüğünde taşları bulunan bir muhit kal'ayı tamir ediyor. Ve yalnız hususî bir kalbi ve has bir vicdanı ıslaha çalışmıyor, belki bin seneden beri tedarik ve teraküm edilen **müfsid âletler** ile dehşetli rahnelenen kalb-i umumîyi ve efkâr-ı âmmeyi ve umumun bâhusus avam-ı mü'minînin istinadgâhları olan İslâmî esaslar ve cereyanlar ve şeairler kırılması ile bozulmaya yüz tutan vicdan-ı umumîyi, Kur'an'ın i'cazıyla ve geniş yaralarını Kur'anın ve imanın ilâçları ile tedavi etmeğe çalışıyor." **K:30**

"Rivayette var ki: "Fitne-i âhirzaman o kadar dehşetlidir ki, **kimse nefsine hâkim olmaz."** Bunun için, binüçyüz sene zarfında emr-i Peygamberîyle bütün ümmet o fitneden istiaze etmiş, azab-ı kabirden sonra مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ وَ مِنْ فِتْنَةِ آخِرِ الزَّمَانِ vird-i ümmet olmuş.

Allahu a'lem bissavab, bunun bir tevili şudur ki: O fitneler nefisleri kendilerine çeker, meftun eder. İnsanlar ihtiyarlarıyla, belki zevkle irtikâb ederler. Meselâ; Rusya'da hamamlarda kadın-erkek beraber çıplak girerler ve kadın kendi güzelliklerini göstermeğe fıtraten çok meyyal olmasından seve seve o fitneye atılır, baştan çıkar ve fıtraten cemalperest erkekler dahi, nefsine mağlub olup o ateşe sarhoşane bir sürur ile düşer, yanar. İşte **dans** ve **tiyatro** gibi o zamanın **lehviyatları** ve **kebairleri** ve **bid'aları** birer cazibedarlık ile pervane gibi nefisperestleri etrafına toplar, sersem eder. Yoksa cebr-i mutlak ile olsa ihtiyar kalmaz, günah dahi olmaz. **(Şualar: 584)**

Halbuki bu asırda "Sû'-i ihtiyardan, gayr-ı meşru meyillerden ve haram muamelelerden tevellüd eden hareketler, haramı helâl etmeye medar olamazlar. **Sinema**, **tiyatro**, **dans** gibi şeylerde tiryaki olmuş ise, **mutlak zaruret** olmadığı ve sû'-i ihtiyardan geldiği için, **haramı helâl etmeye sebeb olamaz."Em:242**

Yine radyo ve televizyon gibi neşriyat organları ile yapılan ifsadatından ikaz devam ediyor:

"Âhirzamanda bir şahsın hatiat ve günahlarının gayet dehşetli bir yekûn teşkil ettiğine dair rivayetler vardır. Eskide acaba âdi bir adam, binler adam kadar günah işleyebilir mi ve o âhirzamanda bildiğimiz günahlardan başka hangi günahlardır ki kâinatın heyet-i mecmuasına dokunur, **kıyametin kopmasına** ve dünyaları başlarına harab olmasına sebebiyet verir, diye düşünürdüm. Şimdi bu zamanda müteaddid esbabını gördük.

Ezcümle müteaddid vücuhundan **radyomla** anlaşıldı ki: O bir tek adam **bir tek kelime ile, bir milyon kebairi birden işler ve milyonlarla insanı dinlettirmekle günaha sokar.** Evet küre-i havanın yüzbinler kelimeleri birden söyleyen ve bir dili olan radyo unsuru, nev-i beşere öyle bir nimet-i İlahiyedir ki, küre-i havayı bütün zerratıyla şükür ve hamd ü sena ile doldurmak lâzım gelirken, dalaletten tevellüd eden **sefahet-i beşeriye**, o azîm nimeti şükrün aksine istimal ettiğinden elbette tokat yiyecek. Nasılki havarik-ı medeniyet namı altındaki ihsanat-ı İlahiyeyi, bu mimsiz, gaddar medeniyet hüsn-ü istimal ile şükrünü eda edemeyerek tahribata sarfedip küfran-ı nimet ettiği için öyle bir tokat yedi ki, bütün bütün saadet-i

hayatiyeyi kaybettirdi. Ve en medenî tasavvur ettiği insanları, en bedevi ve vahşi derekesinden daha aşağıya indirdi. Cehennem'e gitmeden evvel, Cehennem azabını tattırıyor."**K:71**

Yine aynı neşriyat organlarının efkâr-ı ammeye verdiği zararlardan ikaz dersleri devam ediyor.

"Emin'le Feyzi'nin sordukları bir suale Üstad'dan aldıkları cevab

Sual: Bize verdiğiniz cevabda diyorsunuz: "Siyasî geniş daireleri merak ile takib eden, küçük daireler içindeki vazifelerinde zarar eder." Bunun izahını istiyoruz?

Elcevab Üstadımız diyor ki:

Evet bu zamanda merak ile, **radyo** vasıtasıyla, **ciddî alâkadarane** küre-i arzdaki boğuşmalara **merak edip bakanlar, dikkat edenler**, maddî ve manevî pek çok zararları vardır. Ya aklını dağıtır **manevî bir divane** olur, ya kalbini dağıtır **manevî bir dinsiz** olur, ya fikrini dağıtır **manevî bir ecnebi** olur. Evet ben kendim gördüm: Lüzumsuz bir merak ile, mütedeyyin iken âmî bir adam -beride ilme mensubiyeti varken- eskiden beri **İslâm düşmanı olan bir kâfirin mağlubiyetiyle ağlamak derecesinde bir mahzuniyet ve Âl-i Beytten Seyyidler Cemaatinin bir kâfire karşı mağlubiyetinden mesruriyetini gördüm. Böyle âmî bir adamın, alâkasız bir geniş daire-i siyaset hatırı için, böyle kâfir bir düşmanı mücahid bir seyyide tercih etmek, acaba divaneliğin ve aklı dağıtmaklığın en acib bir misali değil midir?**

Evet haricî siyaset memurları ve erkân-ı harbler ve kumandanlara bir derece vazifece münasebeti bulunan siyasetin geniş dairelerine ait mesaili; basit fikirli ve idare-i ruhiye ve diniyesine ve şahsiyesine ve beytiyesine ve karyesine ait **lüzumlu vazifesini geri bıraktırmakla, onları meraklandırıp ruhlarını serseri, akıllarını geveze ve kalblerini de hakaik-i imaniye ve İslâmiyeye ait zevklerini, şevklerini kırıp havalandırmak ve o kalbleri serseri etmek ve manen öldürmek ile dinsizliğe yer ihzar etmek tarzında, kemal-i merak ile onlara göre malayani ve lüzumsuz mesail-i siyasiyeyi radyo ile ders verip dinlettirmek, hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyeye öyle bir zarardır ki; ileride vereceği neticeleri düşündükçe tüyler ürperir." K:37**

"Hem meselâ:اَلنَّفَّاثَاتِ فِى الْعُقَدِ cümlesi -şeddeler sayılmaz- bin üçyüz yirmisekiz (1328); eğer şeddedeki (lâm) sayılsa, bin üçyüz ellisekiz (1358) adediyle bu umumî harbleri yapan ecnebi gaddarların, hırs ve hased ile bizdeki Hürriyet İnkılabı'nın Kur'an lehindeki neticelerini bozmak fikri ile tebeddül-ü saltanat ve Balkan ve İtalyan Harbleri ve **Birinci Harb-i Umumî'nin** patlamasıyla **maddî ve manevî şerlerin, siyasî diplomatların radyo diliyle herkesin kafalarına sihirbaz ve zehirli üflemeleriyle ve mukadderat-ı beşerin düğme ve ukdelerine gizli plânlarını telkin etmeleriyle bin senelik medeniyet terakkiyatını vahşiyane mahveden şerlerin vücuda gelmeye hazırlanmaları tarihine tevafuk ederek, اَلنَّفَّاثَاتِ فِى الْعُقَدِ in tam manasına tetabuk eder.**" **Ş:267**

Televizyon gibi keşfiyata işaret edip hususiyetleriyle bildiren bazı ayetlerin izahı ve bunları müsbet işlerde kullanma şartiyeti

" لَوْلاَ اَنْ رَاَ بُرْهَانَ رَبِّهِ âyet-i kerimesinin -bir kavle göre- işaret ettiği gibi, Hazret-i

Yusuf'un (A.S.) Ken'an'da bulunan babasının timsalini görür görmez Zeliha'dan geri çekilmesi; ve kervanları Mısır'dan avdet ettiğinde Hazret-i Ya'kub'un اِنّى لَاَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ yani "Ben Yusuf'un kokusunu alıyorum" demesi; ve bir ifritin Hazret-i Süleyman'a "Gözünü açıp yummazdan evvel Belkıs'ın tahtını getiririm" demesine işaret eden نْ يَرْتَدَّ اِلَيْكَ طَرْفُكَ

اَنَا آتيك بِهِ قَبْلَ اَ âyet-i kerimesi; **pek uzak mesafelerden celb-i savt, suret vesaire gibi beşerin keşfettiği veya edeceği icadata nümune ve me'hazdirler.**

"Hazret-i Süleyman'a kuş dilini öğrettik manasında عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ (27:16) olan âyet-i kerime; beşerin keşfiyatından radyo, papağan, güvercin gibi âlât ve hayvanların konuşmalarına ve mühim işlerde kullanılmasına me'hazdir. Ve hakeza beşerin henüz keşfedemediği çok mu'cizeler vardır, istikbalde yavaş yavaş keşfine muvaffak olur." **İ:208**

Netice: Şu kısa ve az bir kısmını naklettiğimiz parçalar gösteriyor ki: bu fitne asrında ve nifak cereyanının tasallutu sebebiyle teknik keşfiyatların büyük bir kısmı sefahet ve milli ifsadda kullanılıyor. Hz. Bediüzzamanın dediği gibi:

"Baktım, on hissede bir hisse kelimat-ı tayyibeye veriliyor. Bunu da bir hata-yı beşerî olarak anladım." E:67

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TEMESSÜL

İlmî bir mevzudur. Ayniyet derecede benzemek manasındaki misl masdarındandır. Benzeşmek. Bir şeyin bir yerde suret ve mahiyetinin aksetmesi, tecelli etmesi manalarına gelir.

Risale-i Nurda tekraren geçen bu temessül tabirinin seçme parçaları nazara verilecek. Çünkü bu tabir ile pek derin ve ince manalar ve hakaik gösteriliyor. Şöyleki:

"**Temessülün çok enva'ından** şu mes'eleye medar olacak üç nev'ine işaret ederiz.

Birincisi: Kesif, maddî şeylerin akisleridir. O akisler hem gayrdır, ayn değil. Hem mevattır, ölüdür. Hüviyet-i suriyesinden başka hiçbir hasiyete mâlik değil. Meselâ sen âyineler mahzenine girsen, bir Said binler Said olur. Fakat zîhayat yalnız sensin, ötekiler ölüdürler. Hayat hassaları onlarda yoktur.

İkincisi: Maddî nuraninin akisleridir. Şu akis ayn değil, fakat gayr da değil. Mahiyeti tutmuyor, fakat o nuraninin ekser hasiyetlerine mâliktir. Onun gibi hayy sayılıyor. Meselâ: Şems dünyaya girdi. Herbir âyinede aksini gösterdi. O akislerin herbirinde, Güneş'in hassaları hükmünde olan ziya ve ziyadaki elvan-ı seb'a bulunuyor. Eğer faraza Güneş zîşuur olsa idi, harareti ayn-ı kudreti, ziyası ayn-ı ilmi, elvan-ı seb'ası sıfat-ı seb'ası olsa idi; o vakit o tek ve yekta bir güneş, bir anda herbir âyinede bulunur, herbirisini kendine bir arş ve bir çeşit telefon yapabilirdi. Birbirine mani olmazdı. Herbirimizle âyinemiz vasıtasıyla görüşebilirdi. Biz ondan uzak iken, o bize bizden daha yakın olurdu.

Üçüncüsü: Nurani ruhların aksidir. Şu akis, hem hayydır hem ayndır. Fakat âyinelerin kabiliyeti nisbetinde tezahür ettiğinden, o ruhun mahiyet-i nefs-ül emriyesini tamamen tutmuyor. Meselâ: **Hazret-i Cebrail** Aleyhisselâm, Dıhye suretinde huzur-u Nebevîde bulunduğu bir anda, huzur-u İlahîde haşmetli kanatlarıyla Arş-ı A'zam'ın önünde secdeye gider. Hem o anda hesabsız yerlerde bulunur, evamir-i İlahiyeyi tebliğ ederdi. Bir iş bir işe mani olmazdı. İşte şu sırdandır ki; mahiyeti nur ve hüviyeti nuraniye olan Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm, dünyada bütün ümmetinin salavatlarını birden işitir ve kıyamette bütün **asfiya** ile bir anda görüşür. Birbirisine mani olmaz. Hattâ evliyadan, ziyade nuraniyet kesbeden ve **ebdal** denilen bir kısmı, bir anda birçok yerlerde müşahede ediliyormuş. Aynı zât, ayrı ayrı çok işleri görüyormuş. Evet nasıl cismaniyata cam ve su gibi şeyler âyine olur. Öyle de, ruhaniyata dahi **hava** ve esir ve âlem-i misalin bazı mevcudatı âyine hükmünde ve berk ve hayal sür'atinde bir vasıta-i seyr ü seyahat suretine geçerler ve o ruhanîler hayal sür'atiyle o meraya-yı nazifede, o menazil-i latifede gezerler. Bir anda binler yerlere girerler. Madem Güneş gibi âciz ve müsahhar mahluklar ve ruhanî gibi madde ile mukayyed nim-nurani masnu'lar, nuraniyet sırrıyla bir yerde iken pekçok yerlerde bulunabilirler. Mukayyed bir cüz'î iken, mutlak bir küllî hükmünü alırlar. Bir anda cüz'î bir ihtiyar ile pek çok işleri yapabilirler.

Acaba, maddeden mücerred ve muallâ ve tahdid-i kayd ve zulmet-i kesafetten münezzeh ve müberra ve şu umum envâr ve bütün nuraniyat onun envâr-ı kudsiye-i esmasının bir kesif zılali ve umum vücud ve bütün hayat ve âlem-i ervah ve âlem-i misal nim-şeffaf bir âyine-i cemali ve sıfâtı muhita ve şuunatı külliye olan bir Zât-ı Akdes'in **irade-i külliye** ve **kudret-i mutlaka** ve **ilm-i muhitle** tecelli-i sıfâtı ve cilve-i ef'ali içindeki **teveccüh-ü**

ehadiyetinden hangi şey saklanabilir, hangi iş ağır gelebilir, hangi şey gizlenebilir, hangi ferd uzak kalabilir, hangi şahsiyet külliyet kesbetmeden ona yanaşabilir?

Evet nasıl Güneş kayıdsız nuru, **maddesiz aksi** vasıtasıyla sana, senin göz bebeğinden daha yakın olduğu halde; sen mukayyed olduğun için ondan gayet uzaksın. Ona yanaşmak için, çok kayıdlardan tecerrüd etmek, çok meratib-i külliyeden geçmek lâzım gelir. Âdeta manen yer kadar büyüyüp, Kamer kadar yükselip, sonra doğrudan doğruya Güneşin mertebe-i asliyesine bir derece yanaşabilir ve perdesiz görüşebilirsin. Öyle de: Celil-i Zülcemal, Cemil-i Zülkemal sana gayet yakındır, sen ondan gayet uzaksın. **Kalbin kuvveti**, **aklın ulviyeti** varsa; temsildeki noktaları, hakikata tatbike çalış." **S:194**

"İmam-ı Rabbanî (Radıyallahü Anhü) demiş ki: "**Letaif-i Cennet, cilve-i esmanın temessülâtıdır**." Teemmel!.." **S:649**

"Evet âlem-i süflînin manevî tezgâhları ve küllî kanunları, avalim-i ulviyededir. Ve mahşer-i masnuat olan küre-i arzın hadsiz mahlukatının netaic-i a'malleri ve **cin ve insin semerat-ı ef'alleri, yine avalim-i ulviyede temessül eder**. Hattâ hasenat Cennet'in meyveleri suretine, seyyiat ise Cehennem'in zakkumları şekline girdikleri, pek çok emarat ve pekçok rivayatın şehadeti ile ve hikmet-i kâinatın ve ism-i Hakîm'in iktizasıyla beraber, Kur'an-ı Hakîm'in işaratı gösteriyor." **S:580**

Demek kâinattaki bütün ef'al ve ahval, misal alemi ile ebedi alemlere gidip ibka ediliyor.

"Hayat tabaka-i insaniye olan en yüksek mertebeye çıktıkça, öyle bir inbisat ve inkişaf ve tenevvür eder ki; hayatın ziyası olan şuur ile, akıl ile bir insan kendi hanesindeki odalarda gezdiği gibi, o zîhayat kendi aklı ile avalim-i ulviyede ve ruhiyede ve cismaniyede gezer. Yani, o zîşuur ve zîhayat manen o âlemlere misafir gittiği gibi, o âlemler dahi o zîşuurun mir'at-ı ruhuna misafir olup, irtisam ve **temessül ile geliyorlar**." **S:506**

Demek zihayatın şuurlu taifesi kâinatın manevî alemleri ile münasebettar ve murtabittirler.

"Hem **temessül-ü ervaha işaret eden** Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm'ın **ifritleri** celb ve teshirine dair âyetler, hem فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا (19:17) misillü bazı âyetler, **ruhanîlerin temessülüne** işaret etmekle beraber celb-i ervaha dahi işaret ediyorlar. Fakat işaret olunan celb-i ervah-ı tayyibe ise, medenîlerin yaptığı gibi **hezeliyat** suretinde bazı oyuncaklara o pek ciddî ve ciddî bir âlemde olan ruhlara hürmetsizlik edip, kendi yerine ve oyuncaklara celbetmek değil, belki ciddî olarak ve ciddî bir maksad için Muhyiddin-i Arabî gibi zâtlar ki, **istediği vakit ervah ile görüşen** bir kısım ehl-i velayet misillü onlara müncelib olup münasebet peyda etmek ve onların yerine gidip **âlemlerine bir derece takarrüb etmekle** ruhaniyetlerinden manevî istifade etmektir ki, âyetler ona işaret eder ve işaret içinde bir teşviki ihsas ediyorlar ve bu nevi san'at ve fünun-u hafiyenin en ileri hududunu çiziyor ve en güzel suretini gösteriyorlar." **S:258**

İşte böyle temessülat-ı muhtelife avalim-i gaybiyede cereyan ediyor.

Bu makamda temessül, fıtrî bir hakikat, ruh ve kalbine aynen nakşedip onunla vasıflanmak manasındaki temessül için

"Deme ki: "Ben mazharım. Güzele mazhar ise, güzelleşir." Zira, **temessül etmediğinden mazhar değil, memer olursun**." **S:231** **şeklindeki beyan dahi manidardır.**

Temessül tabirinin farklı manada kullanıldığı bazı kısımlardan örnekler de şöyledir:

"Sualinizde: "Meydan-ı haşre cem' ve keyfiyet nasıl ve üryan mı olacak? Ve dostlarla görüşmek için ve Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ı şefaat için nasıl bulacağız? Hadsiz

insanlarla birtek zât nasıl görüşecek? Ehl-i Cennet ve Cehennem'in libasları nasıl olacak? Ve bize kim yol gösterecek?" diyorsunuz.

Elcevab: Şu sualin cevabı, gayet mükemmel ve vâzıh olarak, kütüb-ü ehadîsiyede vardır. **Meşreb ve mesleğimize ait** yalnız bir-iki nükteyi söyleyeceğiz. Şöyle ki:

Evvelâ: Bir mektubda; meydan-ı haşir, Küre-i Arz'ın medar-ı senevîsinde olduğunu ve Küre-i Arz şimdiden manevî mahsulâtını o meydanın **elvahlarına** gönderdiği gibi; senevî hareketiyle, bir **daire-i vücudun temessül ve o daire-i vücudun mahsulâtıyla** bir meydan-ı haşrin teşekkülüne bir mebde' olduğu ve Küre-i Arz denilen şu sefine-i Rabbaniyenin merkezindeki Cehennem-i Suğra'yı Cehennem-i Kübra'ya boşalttığı gibi, sekenesini de meydan-ı haşre boşaltacağı beyan edilmiştir." **M:384**

Bu bahis Mektûbat'da şöyle izah edilir.

"Küre-i Arz, serseriyane, bâd-i heva azîm bir daireyi çizmiyor. Belki mühim bir şey etrafında dönüyor ve meydan-ı ekberin daire-i muhitasını çiziyor, gösteriyor ve bir meşher-i azîmin etrafında gezip, mahsulât-ı maneviyesini ona devrediyor ki; ileride o meşherde, enzar-ı nâs önünde gösterilecektir. Demek yirmibeş bin seneye karib bir daire-i muhitanın içinde, rivayete binaen Şam-ı Şerif kıt'ası bir çekirdek hükmünde olarak o daireyi dolduracak bir meydan-ı haşir bastedilecektir. Küre-i Arz'ın bütün manevî mahsulâtı, şimdilik perde-i gayb altında olan o meydanın defterlerine ve elvahlarına gönderiliyor ve ileride meydan açıldığı vakit, sekenesini de yine o meydana dökecek; o manevî mahsulâtları da, gaibden şehadete geçecektir." **M:38**

Yine aynı mesele hakkında şu bilgi verilir:

"Birincisi: Birkaç gün evvel bir misafirim bana sual etti. O şübheli sualin esası şudur: Cennet ve Cehennem pek çok uzaktırlar. Haydi ehl-i Cennet, lütf-u İlahî ile berk ve burak gibi uçarak haşirden geçerler, Cennet'e giderler. Fakat ehl-i Cehennem, sakil cisimleri ve büyük ve ağır günahların yükleri altında nasıl gidecekler? Hangi vasıta ile?

İşte hatıra gelen şudur: Nasılki meselâ Amerika'da, bütün milletler umumî bir kongreye davet edilse, her millet büyük gemisine biner, oraya gider. Öyle de: Bahr-i muhit-i kâinatta, bir senede yirmibeş bin senelik uzun bir seyahata alışan Küre-i Arz; ahalisini alır, gider mahşer meydanına boşaltır." **M:17**

Hakikatlı bir rü'ya-yı sadıkada gelecekteki bazı hadise ve hakikatların misal aleminde temessülen görünmesini Hz. Üstad şöyle beyan eder:

"Senin müjdeli, mübarek ve güzel rü'yanın tabiri, Kur'an için ve bizim için çok güzeldir. Hem zaman tabir etti ve ediyor, tabirimize ihtiyaç bırakmıyor. Hem kısmen tabiri güzel olarak çıkmış. Sen dikkat etsen anlarsın. Yalnız bir-iki noktasına işaret ederiz. Yani bir hakikat beyan ederiz. Senin hakikat-ı rü'ya nev'inden olan vakıalar, o hakikatın **temessülâtıdır. Şöyle ki**:

O vasi' meydanlık, âlem-i İslâmiyettir. Meydanlığın nihayetindeki mescid, Isparta vilayetidir. Etrafı bulanık çamurlu su, hal ve zamanın sefahet ve atalet ve bid'atlar bataklığıdır. Sen selâmetle, bulaşmadan, sür'atle mescide eriştiğin; herkesten evvel envâr-ı Kur'aniyeye sahib çıkıp, kalbini bozmadan sağlam kaldığına işarettir. Mesciddeki küçük cemaat ise; Hakkı, Hulusi, Sabri, Süleyman, Rüşdü, Bekir, Mustafa, Ali, Zühdü, Lütfü, Hüsrev, Re'fet gibi Sözler'in hameleleridir. Ufak kürsü ise, Barla gibi küçük bir köydür. Yüksek ses ise, Sözler'deki kuvvet ve sür'at-i intişarlarına işarettir. Birinci safta sana tahsis edilen makam ise, Abdurrahman'dan sana münhal kalan yerdir. O cemaat; telsiz âletlerin

âhizeleri hükmünde, bütün dünyaya ders işittirmek istemek işareti ve hakikatı ise inşâallah tamamıyla sonra çıkacak. Şimdi efradı birer küçük çekirdek iseler de, ileride tevfik-i İlahî ile birer şecere-i âliye hükmüne geçerler. Ve birer telsiz telgrafın merkezi olurlar. Sarıklı küçük genç bir zât ise; Hulusi'ye omuz omuza verecek belki geçecek birisi, naşirler ve talebeler içine girmeye namzeddir. Bazılarını zannederim, fakat kat'î hükmedemem. O genç, kuvve-i velayetle meydana atılacak bir zâttır. Sair noktaları sen benim bedelime tabir et." **M:349**

Bu meseleyi anlatan "Sarıklı Genç" derlemesi yapıldı. Ona bakılmalı.

Hz. Üstada hizmette kusur edenlere bir ihtarı:

"Ben de birkaç gün evvel böyle kusuru yapanlara demiştim, tekrar edeceğim, siz de dinleyiniz:

Nasılki Risale-i Nur'u ve hizmet-i imaniyeyi, dünyevî rütbelerine ve şahsım için uhrevî makamlarına âlet yapmaktan **sırr-ı ihlas** şiddetle beni men'ettiği gibi; öyle de kendi şahsımın istirahatına ve dünyevî hayatımın güzelce, zahmetsiz geçmesine, o hizmet-i kudsiyeyi âlet yapmaktan cidden çekiniyorum. Çünki uhrevî hasenatın bâki meyvelerini fâni hayatta cüz'î bir zevk için sarfetmek, sırr-ı ihlasa muhalif olmasından kat'iyyen haber veriyorum ki: Târik-üd dünya ehl-i riyazetin arzu ve kabul ettikleri ruhanî, cinnî hüddamlar bana her gün hem aç olduğum zamanda ve yaralı olduğum vakitte en güzel ilâç getirseler, hakikî ihlas için kabul etmemeğe kendimi mecbur biliyorum. Hattâ **berzahtaki evliyadan bir kısmı temessül edip** bana helva baklavaları hizmet-i imaniyeye hürmeten verseler, yine onların elini öpüp kabul etmemek ve uhrevî, bâki meyvelerini dünyada fâni bir surette yememek için nefsim de kalbim gibi kabul etmemeğe rıza gösteriyor. Fakat kasd ve niyetimiz olmadan inayet cihetinde gelen bereket gibi ikramat-ı Rahmaniye, hizmetin makbuliyetine bir alâmet olduğundan, nefs-i emmare karışmamak şartıyla ruhumla kabul ederim. Her ne ise.. bu mes'ele bu kadar kâfi." **Em:13**

Ezel ve ebed dairesinde temessül meselesi hakkında da şu beyan var:

"Kezalik vücud-u vücubî; daha kavî, daha rasih, daha sabittir. Belki de vücud-u hakikî, vücud-u haricî ondan ibarettir.

Binaenaleyh **ilm-i muhit-i ezelîde temessül eden imkânî vücudlar**, vücud-u vücubînin tecelliyat-ı nuriyelerine âyine ve ma'kestirler. Öyle ise ilm-i ezelî, imkânî vücudlara âyine olduğu gibi, imkânî vücudlar da vücud-u vücubîye âyinedir. Sonra o imkânî vücudlar, ilm-i ezelîden vücud-u haricîye intikal etmişlerse de, vücud-u hakikî mertebesine vâsıl olmamışlardır." **Ms:145**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TEMSİL

Bu kelime (misl) masdarından alınıp bir şeyin mislini, benzerini ve örneğini göstermek. Bilinmeyen veya bilinmesi zor olanı, ona benzer bilinenle kıyas ederek anlatmak manasındadır. Hz. Üstad Risale-i Nur lisaniyle şöyle beyan ediliyor:

" **Temsil makul şeyleri mahsûs gösterdiği için** şu hakikatı bir misal ile izah ve beyan edelim." **Ni:34**

Yani, akıl ile bilinip hislere girmiyenleri, hislerle bilinen benzerleriyle göstermek manasını anlatır.

Yine Hz. Üstad aynı meseleyi şöyle izah eder.

مَثَلاً : Bundan murad, **temsilin hâsiyeti** olan aklî bir şeyi, hissî bir şeyle ve aslı olmayan mevhum birşeyi muhakkak ve mevcud olan bir şeyle ve gaib olan birşeyi, hazır bir şeyle tasvir etmektir." **İ:167**

"**Temsil, i'caz-ı Kur'an'ın en parlak bir âyinesi** olduğundan, biz dahi bir temsil ile şu sırra bakacağız...." **S:193** **diyerek, Allah'ın birliği ile beraber kesret dairesindeki bütün varlıkları sürekli tasarrufunda bulundurması sırrını, temsil ile açıklar.**

"Kuvvetin varsa, **temsildeki dekaikı tatbik et**..." **S:198**

Yani temsildeki ince manaları, anlatılmak istenen meselelerle menasebetini görmek için manevi ve ilmî anlayış derecesinin varlığı gerektiği nazara veriliyor.

Evet, " **Temsil, derin manaları fehme yakınlaştırdığı**ndan bir temsil ile şu hakikatı göstereceğiz." **S:296**

"BİR SUAL: Diyorsunuz ki: "Sen Sözler'de **kıyas-ı temsili çok istimal ediyorsun**. Halbuki **Fenn-i Mantıkça kıyas-ı temsilî**, yakîni ifade etmiyor. Mesail-i yakîniyede bürhan-ı mantıkî lâzımdır. Kıyas-ı temsilî, Usûl-ü Fıkıh ülemasınca zann-ı galib kâfi olan metalibde istimal edilir. Hem de sen, **temsilâtı bazı hikâyeler suretinde zikrediyorsun**. Hikâye hayalî olur, hakikî olmaz, vakıa muhalif olur?"

ELCEVAB: İlm-i Mantıkça çendan "**Kıyas-ı temsilî, yakîn-i kat'î ifade etmiyor" denilmiş**. Fakat kıyas-ı temsilînin bir nev'i var ki; mantıkın yakînî bürhanından çok kuvvetlidir ve mantıkın birinci şeklinin birinci darbından daha yakînîdir. O kısım da şudur ki: Bir temsil-i cüz'î vasıtasıyla bir hakikat-ı küllînin ucunu gösterip, hükmü o hakikata bina ediyor. O hakikatın kanununu, bir hususî maddede gösteriyor. Tâ o hakikat-ı uzma bilinsin ve cüz'î maddeler, ona irca' edilsin. Meselâ: "Güneş nuraniyet vasıtasıyla, birtek zât iken her parlak şeyin yanında bulunuyor." temsiliyle bir kanun-u hakikat gösteriliyor ki, nur ve nurani için kayıd olamaz. Uzak ve yakın bir olur. Az ve çok müsavi olur. Mekân onu zabtedemez.

Hem meselâ: "Ağacın meyveleri, yaprakları; bir anda, bir tarzda kolaylıkla ve mükemmel olarak birtek merkezde, bir **kanun-u emrî** ile teşkili ve tasviri" bir temsildir ki, muazzam bir hakikatın ve küllî bir kanunun ucunu gösterir. O hakikat ve o hakikatın

kanununu gayet kat'î bir surette isbat eder ki, o koca kâinat dahi şu ağaç gibi o kanun-u hakikatın ve o sırr-ı ehadiyetin bir mazharıdır, bir meydan-ı cevelanıdır.

İşte bütün **Sözlerdeki kıyasat-ı temsiliyeler bu çeşittirler** ki, bürhan-ı kat'î-yi mantıkîden daha kuvvetli, daha yakînîdirler.

İKİNCİ SUALE CEVAB: Malûmdur ki: Fenn-i Belâgatta bir lafzın, bir kelâmın mana-yı hakikîsi, başka bir maksud manaya sırf bir âlet-i mülahaza olsa, ona "lafz-ı kinaî" denilir. Ve "kinaî" tabir edilen bir kelâmın mana-yı aslîsi, medar-ı sıdk ve kizb değildir. Belki kinaî manasıdır ki, medar-ı sıdk ve kizb olur. Eğer o kinaî mana doğru ise, o kelâm sadıktır. Mana-yı aslî, kâzib dahi olsa sıdkını bozmaz. Eğer mana-yı kinaî doğru değilse; mana-yı aslîsi doğru olsa, o kelâm kâzibdir. Meselâ: Kinaî misallerinden: (Filanün tavîl-ün necad) denilir. Yani: "Kılıncının kayışı, bendi uzundur." Şu kelâm, o adamın kametinin uzunluğuna kinayedir. Eğer o adam uzun ise, kılıncı ve kayışı ve bendi olmasa de, yine bu kelâm sadıktır, doğrudur. Eğer o adamın boyu uzun olmazsa; çendan uzun bir kılıncı ve uzun bir kayışı ve uzun bir bendi bulunsa, yine bu kelâm kâzibdir. Çünki mana-yı aslîsi, maksud değil.

İşte Onuncu Söz'ün ve Yirmiikinci Söz'ün hikâyeleri gibi, sair Sözlerin hikâyeleri, kinaiyat kısmındandırlar ki, begayet doğru ve gayet sadık ve mutabık-ı vaki' olan hikâyelerin sonlarındaki hakikatlar, o hikâyelerin mana-yı kinaiyeleridir. **Mana-yı asliyeleri, bir temsil-i dûrbînîdir**. Nasıl olursa olsun, sıdkına ve hakkaniyetine zarar vermez. Hem o hikâyeler birer temsildirler. Yalnız umuma tefhim için lisan-ı hal, lisan-ı kal suretinde ve şahs-ı manevî, bir şahs-ı maddî şeklinde gösterilmiştir." **S:615**

Yine Hz. Üstad diyor: ".....bütün bu risalelerde, bütün derin **hakaik, temsilât vasıtasıyla, en âmi ve ümmi olanlara kadar ders veriliyor**. Halbuki o hakaikin çoğunu büyük âlimler "tefhim edilmez" deyip, değil avama, belki havassa da bildiremiyorlar.

İşte en uzak hakikatları, en yakın bir tarzda, en âmi bir adama ders verecek derecede; benim gibi Türkçesi az, sözleri muğlak, çoğu anlaşılmaz ve zahir hakikatları dahi müşkilleştiriyor diye eskiden beri iştihar bulmuş ve eski eserleri o sû'-i iştiharı tasdik etmiş bir şahsın elinde bu hârika teshilât ve sühulet-i beyan; elbette bilâşübhe bir eser-i inayettir ve onun hüneri olamaz ve Kur'an-ı Kerim'in i'caz-ı manevîsinin bir cilvesidir ve **temsilât-ı Kur'aniyenin bir temessülüdür** ve in'ikasıdır." **M:373**

Yani Risale-i Nurdaki ekser temsiller beşerî düşüncelerin neticesi olmadığından bu temsilleri taklid etmek evladır.

Evet, "Hakîm-i Rahîm olan Zât-ı Zülcelal, **Kur'an-ı Kerim'in en parlak mazhar-ı i'cazından olan temsilâtından bir şu'lesini**; acz u za'fıma, fakr u ihtiyacıma merhameten hizmet-i Kur'ana ait yazılarıma ihsan etti. Felillahilhamd sırr-ı temsil dûrbîniyle, en uzak hakikatlar gayet yakın gösterildi. Hem sırr-ı temsil cihet-ül vahdetiyle, en dağınık mes'eleler toplattırıldı. Hem sırr-ı temsil merdiveniyle, en yüksek hakaike kolaylıkla yetiştirildi. Hem sırr-ı temsil penceresiyle; hakaik-i gaybiyeye, esasat-ı İslâmiyeye şuhuda yakın bir yakîn-i imaniye hasıl oldu. Akıl ile beraber vehim ve hayal, hattâ nefs ve heva teslime mecbur olduğu gibi, şeytan dahi teslim-i silâha mecbur oldu.

Elhasıl: Yazılarımda ne kadar güzellik ve tesir bulunsa, ancak temsilât-ı Kur'aniyenin lemaatındandır. Benim hissem; yalnız **şiddet-i ihtiyacımla talebdir** ve gayet aczimle tazarruumdur. Derd benimdir, deva Kur'anındır." **M:376**

Bu beyanlardan açıkça anlaşılıyor ki Risale-i Nurdaki temsiller dahi ilhamen alınmıştır ve mana camiiyetine sahib olup hakikata mutabıktır.

".....Cenab-ı Hak, Kur'anda çok şeylere kasem etmiş. Kasemat-ı Kur'aniyede çok büyük nükteler var, çok sırlar var.

Meselâ: وَالشَّمْسِ وَضُحَيهَا (91:1) da kasem, **Onbirinci Söz'deki muhteşem temsilin esasına işaret eder**. Kâinatı bir saray ve bir şehir suretinde gösterir.

Hem يٰسٓ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ (36:1-2) deki kasem ile, i'cazat-ı Kur'aniyenin kudsiyetini ve ona kasem edilecek bir derece-i hürmette olduğunu ihtar eder." **M:389**

Yani alem-i gayb ve şehadet ve esma-i ilahiye müvacehesinde ve beşerî düşünceleri üstünde nihayetsiz hikmetleri tazammun eden Kur'an, senin elindedir. O halde sen peygamberlerdensin.

Keza, ".....Zât-ı Hayy-ı Kayyum-u Zülcelal'in elbette hiçbir cihetle misli, naziri, şeriki, veziri, zıddı, niddi olmaz ve olması muhaldir. Yalnız mesel ve **temsil** suretinde şuunat-ı kudsiyesine bakılabilir. **Risale-i Nur'daki bütün temsilât ve teşbihat**, bu mesel ve temsil nev'indendirler." **L:341**

"**Teşbih ve temsiller, havastan avama** geçtikçe, yani ilmin elinden cehlin eline düştükçe, mürur-u zamanla hakikat telakki edilir. Meselâ: Küçüklüğümde Kamer tutuldu. Ben vâlideme dedim: "Neden ay böyle oldu?" Dedi: "Yılan yutmuş." Dedim: "Daha görünüyor?" Dedi: "Yukarıda yılanlar cam gibi olup, içlerinde bulunan şeyi gösterirler." Bu çocukluk hatırasını çok zaman tahattur ediyordum. Ve der idim ki: "Bu kadar hakikatsız bir hurafe, vâlidem gibi ciddî zâtların lisanında nasıl geziyor?" diye düşünürdüm. Tâ, felekiyat fennini mütalaa ettiğim vakit gördüm ki: Vâlidem gibi öyle diyenler, bir teşbihi hakikat telakki etmişler. Çünki derecat-ı Şemsiyenin medarı olan "mıntıkat-ül büruc" tabir ettikleri daire-i azîme, menazil-i Kameriyenin medarı bulunan mail-i Kamer dairesi birbiri üstüne geçmekle, o iki daire herbiri iki kavis şeklini vermiş; o iki kavise felekiyyun üleması latif bir teşbih ile büyük iki yılan namı olan "tinnineyn" namını vermişler.

İşte o iki dairenin tekatu' noktasına, baş manasına "re's", diğerine kuyruk manasına "zeneb" demişler. Kamer re'se ve Şems zenebe geldiği vakit felekiyyun ıstılahınca "haylulet-i Arz" vuku bulur. Yani Küre-i Arz tam ikisinin ortasına düşer, o vakit Kamer hasfolur. Sâbık teşbih ile "Kamer, tinninin ağzına girdi" denilir.

İşte bu ulvî ve ilmî teşbih, avamın lisanına girdikçe, mürur-u zamanla, Kamer'i yutacak koca bir yılan şeklini almış.

İşte Sevr ve Hut namıyla iki büyük melek, bir teşbih-i latif-i kudsî ile ve manidar bir işaretle Sevr ve Hut namıyla tesmiye edilmişler. Kudsî, ulvî lisan-ı nübüvvetten umumun lisanına girdikçe, o teşbih hakikata inkılab etmiş, âdeta gayet büyük bir öküz ve dehşetli bir balık suretini almışlar.

Üçüncü Esas: Nasılki Kur'anın müteşabihatı var; gayet derin mes'eleleri **temsilât ile ve teşbihatla avama ders** veriyor. Öyle de: Hadîsin müteşabihatı var; gayet derin hakikatları me'nus teşbihatla ifade eder. Meselâ: Bir iki risalede beyan ettiğimiz gibi: Bir vakit huzur-u Nebevîde gayet derin bir gürültü işitildi. Ferman etti ki: "Yetmiş senedir yuvarlanıp, bu dakikada Cehennem'in dibine düşen bir taşın gürültüsüdür." Birkaç dakika sonra birisi geldi, dedi: "Yetmiş yaşındaki meşhur münafık öldü." Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın gayet belig temsilinin hakikatını ilân etti." **L:91**

"Bazı kütüb-ü İslâmiyede sevr ve huta dair acib ve haric-i akıl hikâyeler, ya **İsrailiyattır veya temsilâttır** veya bazı muhaddislerin tevilâtıdır ki, bazı dikkatsizler tarafından hadîs zannedilerek Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a isnad edilmiş." **L:94**

"Evet bütün kâinatı bir saray, bir ev gibi muntazam idare eden ve yıldızları zerreler gibi hikmetli ve kolay çeviren ve gezdiren ve zerratı muntazam memurlar gibi istihdam eden Zât-ı Akdes-i İlahî'nin şeriki, naziri, zıddı, niddi olmadığı gibi,

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ (42:11) sırrıyla sureti, misli, misali, şebihi dahi olamaz. Fakat, وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (30:27) sırrıyla, mesel ve temsil ile, şuunatına ve sıfât ve esmasına bakılır. Demek mesel ve **temsil, şuunat nokta-i nazarında vardır**. "Âyât-ı Kur'aniye, üslûb-u Arabiye üzerine ve zahir nazara göre umumun anlayacağı bir tarzda ifade ettiği için, çok defa **teşbih ve temsil suretinde beyan** ediyor." **L:107**

"Her kim inayet-i ezeliye ile rububiyet-i İlahiyeyi gözönüne getirip Allah canibinden, kudretin azameti altında bakarsa, بَعُوضَة ve emsaliyle getirilen **temsillerin, belâgat kanunlarına muvafık** ve Cenab-ı Hak'tan hak olduğunu tasdik eder. Fakat her kim nefsinin emri altında mümkinatı nazara alarak bakarsa, şübhesiz vehimler onu havalandırır, dalaletin bataklığına atar. Bu iki taife insanların meseli, şöyle iki şahsın meseline benzer ki: Onlardan birisi yukarıya, diğeri aşağıya gider. Her ikisi de pek çok su arklarını görürler. Yukarıya giden şahıs, doğru çeşmenin başına gider, suyun menbaını bulur; tatlı, temiz bir su olduğunu anlar. Sonra o çeşmeden teşaub edip dağılan bütün arkların temiz ve tatlı olduklarına hükmeder ve hangi arka tesadüf ederse, tatlı ve temiz olduğunda tereddüd etmez. İşte bu itibarla, kendisine vehimler tasallut etmezler. Aşağıya giden öteki şahıs ise arklara bakar, suyun menbaını göremediğinden, her rastgeldiği ark suyunun tatlı olup olmadığını anlamak için delilleri, emareleri aramaya mecbur olur. Bundan dolayı vehimlere maruz kalır. Edna bir vehim, o kafasızı yoldan çıkarır. Yahud o iki taifenin misali, ellerinde bir âyine bulunan iki şahsın misaline benzer ki; birisi âyinenin şeffaf yüzüne bakar, içinde kendisini gördüğü gibi çok şeyleri de görebilir. Öteki adam ise, âyinenin renkli yüzüne bakar, birşey anlayamaz.

Hülâsa: Allah'ın sun'una, ef'aline, kelâmına, **temsilâtına, üslûblarına**; inayet ve rububiyetini mülâhaza etmekle beraber Allah'ın canibinden bakmak lâzımdır. Bu bakış da ancak nur-u imanla olur. Bu itibarla vehimler olsa bile, ancak örümcek ağının kıymet ve kuvvetinde olur. Eğer mümkinat cihetinden cüz'î fikriyle, müşteri nazarıyla bakarsa, zaîf bir vehim bile onun nazarında bir dağ gibi olur. Cudi Dağı'nı gözün rü'yetinden men'eden sineğin kanadı gibi; zaîf, küçük bir vehim de, hakikatı onun gözünün görmesinden setreder.

وَ اَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا ilââhir... Bu cümlenin evvelki cümle ile cihet-i irtibatı: Evet **temsilât-ı Kur'aniyedeki hikmeti fehmetmek için** Allah canibinden nur-u imanla bakmak lâzım olduğuna evvelki cümle ile işaret edilmiştir. Bu cümlede ise, mezkûr temsilâttaki hikmetin adem-i fehmini intac eden ve aynı zamanda evham ve bahaneler yuvasına giden yol gösterilmiştir. Şöyle ki:

Alçak nefis tarafından herşeyi karanlıklı gösteren **küfür zulmetiyle temsilât-ı Kur'aniyeye bakan olursa**; tabiî o temsilâtın hikmetini anlayamaz, evhama kapılır. Kalbindeki marazın yardımıyla, her vehim onun nazarında bir dev kesilir, tarîk-i hakkı kaybeder, tereddüdlere maruz kalır. Sonra istifhama, yani sorup sual etmeye başlar; içinden çıkamaz, en nihayet iş inkâra dayanır, inkârın içinde kalır. Kur'an-ı Kerim ihtisar ve kinaye tarîkıyla onların inkârı tazammun eden istifhamlarına, مَاذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِهذَا مَثَلاً cümlesiyle işaret etmiştir. Ve bu işaret içindir ki, evvelki cümlede mezkûr olan يَعْلَمُونَ ye mutabakat için, burada لاَ يَعْلَمُونَ nin zikri lâzım iken مَاذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِهذَا مَثَلاً ilââhir denilmiştir.

يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَ يَهْدِى بِهِ كَثِيرًا : Bu cümle, onların temsilâtının sebebini, ille-i gaiyesini anlamak üzere مَاذَا ile yaptıkları istifhama cevabdır. Fakat Kur'an-ı Kerim usûl ittihaz ettiği îcaz ve ihtisara binaen, temsilâtın akibetini yani **temsilâta terettüb eden dalalet ve hidayeti**, ille-i gaiye menzilesinde göstermiştir. Evet **dalalet ve hidayet, temsilâta illet olamaz**. Eğer illet olsa, cebr olur. Ancak temsilâtın sebeb ve ille-i gaiyesi, cumhur-u avamı ikaz ve irşaddır. Sanki onlar "Ne için böyle oldu? Ne için i'caz bedihî olmadı? Ne için Allah'ın kelâmı olduğu zarurî olmadı? Ne için bu temsilât yüzünden vehimlere meydan verildi?" diye bir çok sualleri ortaya çıkardılar. Kur'an-ı Kerim يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَ يَهْدِى بِهِ كَثِيرًا cümlesiyle, o sual kümesini dağıttı. Şöyle ki:

O **temsilâtı nur-u iman ile tefekkür** edenin nur-u imanı inkişaf eder, kuvvet bulur. Küfür zulmetiyle ve tenkid hırsıyla bakanın da, zulmeti ziyadeleşir ve gözü kör olur. Çünki **nazarîdir**, bedihî değildir. Evet bu temsilât, temiz ve yüksek ruhları, mülevves ve alçak ruhlardan tefrik içindir. Bu da, yüksek istidadları neşv ü nemalandırmakla pis istidadlardan temyiz içindir. Bu dahi, sağlam fıtratları, mücahede ile bozuk ve hasta fıtratlardan ayırmak içindir. Bunu da, imtihan-ı beşer istilzam ediyor. Bunu dahi, sırr-ı teklif iktiza etmiştir. Teklif ise saadet-i beşer içindir. Saadet ise tekemmülden sonradır." **İ:162**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TENKİD

TENKİD (تنقيد) : **Kamus-u Türkî'de tenkid hakkında şu bilgi veriliyor:** "Edebiyat-ı Cedide Fransızların kritik (critişue) dedikleri, muaheze-i edebiye manasıyla kullanılmakla başlamış ise de, Arabîde (نقد) maddesi tef'il, babından gelmediğinden, bunun yerine (intikad) ve (tenkad) kullanılsa daha doğru olur."

Geniş manasıyla tenkid, seçmek manasındaki nakd kökünden geldiği cihetle muhakeme ve araştırıcılık yolu olup, herhangi birşey veya durum hakkında, tahkik neticesinde ve ıslah ve tekmil niyetiyle, iyi ve kötü taraflarını delilerle göstermektir. Hadis ilminde, mevzu' ile sağlam hadisleri seçip ayıran hadis imamlarına da bu mana ile alâkalı olarak nakkad-ı muhaddisîn denir. Fakat zamanla ve halk lisanında, bir şeyin yalnız kötü tarafını söylemek manasında kullanılır olmuştur." **İpa:3752**

Hak ve hakikatın müdafaa ve muhafazası için gerektiğinde müsbet tenkid yapılır. Nitekim Bediüzzaman Hazretleri, bir sual üzerine bazı şahısların isimlerini zikrederek hatalarını gösterdiği cevabında şöyle diyor:

"Mustafa Sabri ile Musa Bekûf'un efkârlarını müvazene etmek için vaktim müsait değildir. Yalnız bu kadar derim ki: Birisi ifrat etmiş, diğeri tefrit ediyor. Mustafa Sabri gerçi müdafaatında Musa Bekûf'a nisbeten haklıdır, fakat Muhyiddin gibi ulûm-u İslâmiyenin bir mucizesi bulunan bir zatı tezyifte haksızdır.

Evet Muhyiddin kendisi hâdî ve makbuldür, fakat her kitabında mühdi ve mürşid olamıyor. Hakaikte çok zaman mizansız gittiğinden, kavaid-i Ehl-i Sünnete muhalefet ediyor ve bazı kelâmları zahiri dalalet ifade ediyor. Fakat kendisi dalaletten müberradır. Bazan kelâm küfür görünür, fakat sahibi kâfir olamaz. Mustafa Sabri bu noktaları nazara almamış, kavaid-i Ehl-i Sünnete taassub cihetiyle bazı noktalarda tefrit etmiş.

Musa Bekûf ise, ziyade teceddüde tarafdar ve asrîliğe mümaşatkâr efkâriyele çok yanlış gidiyor. Bazı hakaik-i İslâmiyeyi yanlış teviller ile tahrif ediyor. Ebu-l Alâ-i Maarri gibi merdud bir adamı, muhakkikînlerin fevkinde tuttuğundan, kendi efkârına uygun gelen Muhyiddin'in Ehl-i Sünnete muhalefet eden meselelerine ziyade tarafdarlığından ziyade ifrat ediyor.

قَالَ مُحْيِ الدِّينِ تَحْرُمُ مُطَالَعَةُ كُتُبُنَا عَلَى مَنْ لَيْسَ مِنَّا

Yani: "Bizden olmıyan ve makamımızı bilmeyen, kitablarımızı okumasın, zarar görür." Evet bu zamanda Muhyiddin'in kitabları, hususan vahdet-ül vücuda dair meselelerini okumak zararlıdır." **L:273**

"Saik-i tenkid, aşk-ı hak ve arzu-yu tenzih-i hakikat olmalı. Selef-i salihînin tenkidleri gibi." **Sti:91**

"Nurcu bir şakird iki Vazife-i İçtimaisi var.

Birincisi: **İhlas**,hiçbir dünyevi menfaati hizmetinde niyet etmemek.İstemeden menfaaat gelse Allaha şükreder.Hem tam **sadakat** ve tam **sebat** etmektir.

İkincisi:Tam **tesanüd** ve kardeşlerini **tenkid** etmemek kuvve-i imaniyelerini kırmamak ve hiçbir vecihle **rekabet** etmemek ve **kusuru varsa örtmektir**.**(Münteşir bir Lahika)**

"Sakın, dikkat ediniz! İhtilaf-ı meşrebinizden ve zaîf damarlarınızdan ve derd-i maişet zaruretinizden ehl-i dalalet istifade edip, birbirinizi **tenkid** ettirmeye meydan vermeyiniz. **Meşveret-i şer'iye** ile re'ylerinizi teşettütten muhafaza ediniz. İhlas Risalesi'nin düsturlarını her vakit göz önünüzde bulundurunuz. Yoksa az bir ihtilaf, bu vakitte Risale-i Nur'a büyük bir zarar verebilir. Hattâ sizden saklamam, işte şimdi Feyzi de Emin de biliyorlar ki; mabeyninizde gayet ehemmiyetsiz bir **tenkid**, bize burada zarar veriyor gibi size, hiç bilmediğim halde, bu noktaya dair iki mektub yazdım ve ruhen çok endişe ediyordum. "Acaba yeni bir taarruz mu var?" diye muzdarib idim." **K:236**

"Seviye-i irfan bir olmadığından fırkalarda husumet, taassub ve tarafdarlık intac eder. Tabiî o kuvveti istimal ile siyasete karışacak ve umumî idarede herkesçe lezzetli olan tahakkümatı yapacak sahib-i ağraza müsaid bir zemin olur. Binaenaleyh bizdeki fırkaların şimdiki hal ile devamı gayet muzırdır. Lâkin bir şirkette veya münevver-ül fikir ve bîtaraf mabeyninde **tenkid**at-ı siyasetten veya ehl-i ilim mabeyninde nasihat ve irşaddan menfaat olabilir. **H:107**

"En müdhiş maraz ve musibetimiz, cerbeze ve gurura istinad eden **tenkid**dir. **Tenkid**i eğer insaf işletirse, hakikatı rendeçler. Eğer gurur istihdam etse tahrib eder, parçalar. O müdhişin en müdhişidir ki, akaid-i imaniyeye ve mesail-i diniyeye girse. Zira iman hem tasdik, hem iz'an, hem iltizam, hem teslim, hem manevî imtisaldir. Şu **tenkid**; imtisali, iltizamı, iz'anı kırar. Tasdikte de bîtaraf kalır. Şu zaman-ı tereddüd ve evhamda, iz'an ve iltizamı tenmiye ve takviye eden nuranî sıcak kalblerden çıkan müsbet efkârı ve müşevvik beyanatı, hüsn-ü zan ile temaşa etmek gerektir. "Bîtarafane muhakeme" dedikleri şey, muvakkat bir dinsizliktir. Yeniden mühtedi ve müşteri olan yapar." **H:139**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TERAKKİ

Yükselmek, yukarı çıkmak manasında olan (RKY) kök kelimesinden alınmıştır. Terakki kelimesi, hem teknik hem manevi gelişmeleri ifade eder.

"Hem meselâ: وَعَلَّمَ آدَمَ ٱلْأَسْمَاءَ كُلَّهَا (2:31) "Hazret-i Âdem Aleyhisselâm'ın dava-yı hilafet-i kübrada mu'cize-i kübrası, talim-i esmadır" diyor. İşte sair enbiyanın mu'cizeleri, birer hususî hârika-i beşeriyeye remzettiği gibi, bütün enbiyanın pederi ve divan-ı nübüvvetin fatihası olan **Hazret-i Âdem Aleyhisselâm'ın mu'cizesi** umum kemalât ve **terakkiyat-ı beşeriyenin nihayetlerine** ve en ileri hedeflerine sarahate yakın işaret ediyor. Cenab-ı Hak (Celle Celalühü), manen şu âyetin lisan-ı işaretiyle diyor ki: "Ey benî-Âdem! Sizin pederinize, melaikelere karşı hilafet davasında rüchaniyetine hüccet olarak, bütün esmayı talim ettiğimden, siz dahi madem onun evlâdı ve vâris-i istidadısınız. Bütün esmayı taallüm edip, **mertebe-i emanet-i kübrada**, bütün mahlukata karşı, rüchaniyetinize liyakatınızı göstermek gerektir. Zira kâinat içinde, bütün mahlukat üstünde en yüksek makamata gitmek ve zemin gibi büyük mahluklar size müsahhar olmak gibi mertebe-i âliyeye size yol açıktır. Haydi ileri atılınız ve birer ismime yapışınız, çıkınız. Fakat sizin pederiniz bir defa şeytana aldandı, cennet gibi bir makamdan rûy-i zemine muvakkaten sukut etti. Sakın siz de terakkiyatınızda şeytana uyup hikmet-i İlahiyenin semavatından, tabiat dalaletine sukuta vasıta yapmayınız. Vakit be-vakit başınızı kaldırıp esma-i hüsnama dikkat ederek, o semavata uruc etmek için **fününunuzu ve terakkiyatınızı merdiven yapınız**. Tâ fünun ve kemalâtınızın menbaları ve hakikatları olan esma-i Rabbaniyeme çıkasınız ve o esmanın dûrbîniyle, kalbinizle Rabbinize bakasınız." **S:262**

"Evet hakikî **terakki ise; insana verilen kalb, sır, ruh, akıl** hattâ hayal ve sair kuvvelerin **hayat-ı ebediyeye yüzlerini çevirerek**, herbiri kendine lâyık hususî bir vazife-i ubudiyet ile meşgul olmaktadır. Yoksa ehl-i dalaletin terakki zannettikleri, hayat-ı dünyeviyenin bütün inceliklerine girmek ve zevklerinin her çeşitlerini, hattâ en süflisini tatmak için bütün letaifini ve kalb ve aklını nefs-i emmareye müsahhar edip yardımcı verse; o terakki değil, sukuttur." **S:322**

İşte kömür gibi olan ervah-ı safileyi, elmas gibi olan ervah-ı âliyeden temyiz ve tefrik için, **şeytanların hilkatıyla** ve **sırr-ı teklif** ve **ba's-i enbiya** ile, bir meydan-ı imtihan ve tecrübe ve cihad ve müsabaka açılmış. Eğer mücahede ve müsabaka olmasaydı, maden-i insaniyetteki elmas ve kömür hükmünde olan istidadlar, beraber kalacaktı. A'lâ-yı illiyyîndeki Ebu Bekr-i Sıddık'ın ruhu, esfel-i safilîndeki Ebu Cehl'in ruhuyla bir seviyede kalacaktı. Demek şeyatîn ve şerlerin yaratılması, büyük ve küllî neticeye baktığı için icadları şer değil, çirkin değil; belki sû'-i istimalattan ve kesb denilen mübaşeret-i hususiyeden gelen şerler, çirkinlikler, kesb-i insana aittir; icad-ı İlahîye ait değildir." **M:43**

"**Dördüncü taife** ki, çocuklardır. Bunlar, **hamiyet-i milliyeden merhamet isterler,** şefkat beklerler. Bunlar da za'f u acz ve iktidarsızlık noktasında; merhametkâr, kudretli bir Hâlıkı bilmekle ruhları inbisat edebilir, istidadları mes'udane inkişaf edebilir. İleride, dünyadaki müdhiş **ehval** ve ahvale karşı gelebilecek bir **tevekkül-ü imanî** ve teslim-i İslâmî

telkinatıyla o masumlar hayata müştakane bakabilirler. Acaba alâkaları pek az olduğu **terakkiyat-ı medeniye dersleri** ve onların kuvve-i maneviyesini kıracak ve ruhlarını söndürecek, nursuz sırf maddî felsefî düsturların taliminde midir? Eğer insan bir cesed-i hayvanîden ibaret olsaydı ve kafasında akıl olmasaydı; belki bu masum çocukları muvakkaten eğlendirecek **terbiye-i medeniye tabir ettiğiniz ve terbiye-i milliye süsü verdiğiniz bu firengî usûl,** onlara çocukçasına bir oyuncak olarak, dünyevî bir menfaatı verebilirdi. Mademki o masumlar hayatın dağdağalarına atılacaklar, mademki insandırlar; elbette küçük kalblerinde çok uzun arzuları olacak ve küçük kafalarında büyük maksadlar tevellüd edecek. Madem hakikat böyledir; onlara **şefkatin muktezası**, gayet derecede fakr u aczinde, gayet kuvvetli bir nokta-i istinadı ve tükenmez bir nokta-i istimdadı; kalblerinde iman-ı billah ve iman-ı bil-âhiret suretiyle yerleştirmek lâzımdır. Onlara şefkat ve merhamet bununla olur. Yoksa, divane bir vâlidenin, veledini bıçakla kesmesi gibi, **hamiyet-i milliye sarhoşluğuyla,** o bîçare masumları manen boğazlamaktır. Cesedini beslemek için, beynini ve kalbini çıkarıp ona yedirmek nev'inden, vahşiyane bir gadirdir, bir zulümdür." **M:421**

Acaba bu ehl-i bid'a ve doğrusu ehl-i ilhad, bu dinsizlikte hangi menfaati buluyorlar? Eğer idare ve asayişi düşünüyorlarsa; Allah'ı bilmeyen dinsiz on serserinin idaresi ve şerlerini def'etmesi, bin ehl-i diyanetin idaresinden daha müşkildir. Eğer **terakkiyi düşünüyorlarsa**; öyle dinsizler idare-i hükûmete muzır oldukları gibi, terakkiye dahi manidirler. Terakki ve ticaretin esası olan emniyet ve asayişi kırıyorlar. Doğrusu onlar, meslekçe tahribatçıdırlar. Dünyada en büyük ahmak odur ki, böyle dinsiz serserilerden terakki ve saadet-i hayatiyeyi beklesin. Böyle ahmaklardan mühim bir mevkii işgal eden birisi demiş ki: "Biz, Allah Allah diye diye geri kaldık. Avrupa, top tüfek diye diye ileri gitti."

"Cevab-ül ahmak-is sükût" kaidesince, böylelere karşı cevab sükûttur. Fakat bazı ahmakların arkasında bedbaht âkıller bulunduğundan deriz ki:

Ey bîçareler! Bu dünya bir misafirhanedir. Her günde otuzbin şahid, cenazeleriyle "El-mevtü hak" hükmünü imza ediyorlar ve o davaya şehadet ediyorlar. Ölümü öldürebilir misiniz? Bu şahidleri tekzib edebilir misiniz? Madem edemiyorsunuz; mevt, Allah Allah dedirtir. Sekeratta Allah Allah yerine; hangi topunuz, hangi tüfeğiniz, zulümat-ı ebedîyi o sekerattakinin önünde ışıklandırır, ye's-i mutlakını ümid-i mutlaka çevirebilir? Madem ölüm var, kabre girilecek; bu hayat gidiyor, bâki bir hayat geliyor. Bir defa top tüfek denilse; bin defa Allah Allah demek lâzım gelir. Hem Allah yolunda olsa; tüfek de Allah der, top da Allahü Ekber diye bağırır, Allah ile iftar eder, imsak eder." **M:438**

Bu tabir hem maddi hem manevi terakkilere bakar

" Sual: Şerr-i mahz olan şeytanların icadı ve ehl-i imana taslitleri ve onların yüzünden çok insanlar küfre girip Cehennem'e girmeleri, gayet müdhiş ve çirkin görünüyor. Acaba Cemil-i Alelıtlak ve Rahîm-i Mutlak ve Rahman-ı Bil-Hakk'ın rahmet ve cemali, bu hadsiz çirkinliğin ve dehşetli musibetin husulüne nasıl müsaade ediyor ve nasıl cevaz gösteriyor?

Şu mes'eleyi çoklar sormuşlar ve çokların hatırına geliyor.

Elcevab: Şeytanın vücudunda cüz'î şerler ile beraber bir çok makasıd-ı hayriye-i külliye ve kemalât-ı insaniye vardır. Evet bir çekirdekten koca bir ağaca kadar ne kadar mertebeler var; **mahiyet-i insaniyedeki istidadda** dahi ondan daha ziyade meratib var. Belki zerreden şemse kadar dereceleri var. Bu istidadatın **inkişafatı**, elbette bir hareket ister, bir muamele iktiza eder. Ve o muameledeki **terakki zenbereğinin hareketi**, mücahede ile olur. O mücahede ise, şeytanların ve muzır şeylerin vücuduyla olur. Yoksa, melaikeler gibi insanların da makamı sabit kalırdı. O halde insan nev'inde, binler enva' hükmünde sınıflar bulunmayacak. Bir şerr-i cüz'î gelmemek için bin hayrı terketmek, hikmet ve adalete münafîdir. Çendan şeytan yüzünden ekser insanlar dalalete giderler. Fakat ehemmiyet ve

kıymet, ekseriyetle keyfiyete bakar, kemmiyete az bakar veya bakmaz. Nasılki bin ve on çekirdeği bulunan bir zât, o çekirdekleri toprak altında bir muamele-i kimyeviyeye mazhar etse; ondan on tanesi ağaç olmuş, bini bozulmuş. O on ağaç olmuş çekirdeklerin o adama verdiği menfaat, elbette bin bozulmuş çekirdeğin verdiği zararı hiçe indirir. Öyle de: Nefs ve şeytanlara karşı mücahede ile, yıldızlar gibi nev-i insanı şereflendiren ve tenvir eden on insan-ı kâmil yüzünden o nev'e gelen menfaat ve şeref ve kıymet, elbette haşerat nev'inden sayılacak derecede süfli ehl-i dalaletin küfre girmesiyle insan nev'ine vereceği zararı hiçe indirip göze göstermediği için, rahmet ve hikmet ve adalet-i İlahiye, şeytanın vücuduna müsaade edip tasallutlarına meydan vermiş.

Ey ehl-i iman! Bu müdhiş düşmanlarınıza karşı **zırhınız**: Kur'an tezgâhında yapılan takvadır. Ve **siperiniz**, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın Sünnet-i Seniyesidir. Ve **silâhınız**, **istiaze** ve **istiğfar** ve **hıfz-ı İlahiye**ye ilticadır." **L:71**

"Sual: Hizbullah olan **ehl-i hidayet**, başta **Enbiya** ve onların başında **Fahr-i Âlem** Aleyhissalâtü Vesselâm, o kadar inayet ve rahmet-i İlahiye ve imdad-ı Sübhaniyeye mazhar oldukları halde, neden çok defa **hizb-üş şeytan** olan **ehl-i dalalete** mağlub olmuşlar? Hem Hâtem-ül Enbiya'nın güneş gibi parlak nübüvvet ve risaleti ve iksir-i a'zam gibi tesirli i'caz-ı Kur'anî vasıtasıyla irşadı ve cazibe-i umumiye-i kâinattan daha cazibedar hakaik-i Kur'aniyenin komşuluğunda ve yakınında olan Medine münafıklarının dalalette ısrarları ve hidayete girmemeleri ne içindir ve hikmeti nedir?

Elcevab: Bu iki şık müdhiş sualin halli için, derince bir esas beyan etmek lâzım gelir. Şöyle ki:

Şu kâinat Hâlık-ı Zülcelalinin hem cemalî, hem celalî iki kısım esması bulunduğundan ve o cemalî ve celalî isimler, hükümlerini ayrı ayrı cilvelerle göstermek iktiza ettiklerinden, Hâlık-ı Zülcelal kâinatta ezdadı birbirine mezcedip birbirine mukabil getirip ve birbirine mütecaviz ve müdafi' bir vaziyet verip, hikmetli ve menfaattar bir nevi **mübareze** suretine getirip, ondan zıdları birbirinin hududuna geçirip ihtilafat ve tegayyürat meydana getirmekle kâinatı kanun-u tegayyür ve tahavvül ve düstur-u terakki ve tekâmüle tâbi' kıldığı için; o şecere-i hilkatın câmi' bir semeresi olan insan nev'inde o kanun-u mübarezeyi daha acib bir şekle getirip bütün **terakkiyat-ı insaniyeye medar** bir mücahede kapısını açıp, hizbullaha karşı meydana çıkabilmek için hizb-üş şeytana bazı **cihazat vermiş**." **L:80**

"Ey müslümanları dünyaya şiddetle teşvik eden ve san'at ve **terakkiyat-ı ecnebiyeye cebr ile sevkeden bedbaht hamiyet-füruş**! Dikkat et, bu milletin bazılarının din ile bağlandıkları rabıtaları kopmasın! Eğer böyle ahmakane körükörüne topuzların altında bazıların dinden rabıtaları kopsa, o vakit hayat-ı içtimaiyede bir semm-i katil hükmünde o dinsizler zarar verecekler. Çünki mürtedin **vicdanı** tamam bozulduğundan, hayat-ı içtimaiyeye zehir olur. Ondandır ki, ilm-i usûlde "**Mürtedin hakk-ı hayatı yoktur**. Kâfir eğer zimmî olsa veya musalaha etse, hakk-ı hayatı var" diye usûl-i Şeriatın bir düsturudur. Hem mezheb-i Hanefiyede, ehl-i zimmeden olan bir kâfirin şehadeti makbuldür. Fakat fâsık merdud-üş şehadettir, çünki haindir.

Ey bedbaht fâsık adam! Fâsıkların kesretine bakıp aldanma ve "Ekseriyetin efkârı benimle beraberdir" deme! Çünki fâsık adam, fıskı isteyerek ve bizzât taleb edip girmemiş; belki içine düşmüş çıkamıyor. Hiçbir fâsık yoktur ki, sâlih olmasını temenni etmesin ve âmirini ve reisini mütedeyyin görmek istemesin. İllâ ki, el'iyazü billah irtidad ile vicdanı tefessüh edip, yılan gibi zehirlemekten lezzet alsın.

Ey divane baş ve bozuk kalb! Zanneder misin ki, "Müslümanlar dünyayı sevmiyorlar veyahud düşünmüyorlar ki, fakr-ı hale düşmüşler ve ikaza muhtaçtırlar; tâ ki dünyadan hissesini unutmasınlar." Zannın yanlıştır, tahminin hatadır. Belki hırs şiddetlenmiş, onun için

fakr-ı hale düşüyorlar. Çünki mü'minde hırs, sebeb-i hasarettir ve sefalettir. اَلْحَرِيصُ خَائِبٌ خَاسِرٌ durub-u emsal hükmüne geçmiştir. Evet insanı dünyaya çağıran ve sevkeden esbab çoktur. Başta nefis ve hevası ve ihtiyaç ve havassı ve duyguları ve şeytanı ve dünyanın surî tatlılığı ve senin gibi kötü arkadaşları gibi çok dâîleri var. Halbuki bâki olan âhirete ve uzun hayat-ı ebediyeye davet eden azdır. Eğer sende zerre mikdar bu bîçare millete karşı hamiyet varsa ve ulüvv-ü himmetten dem vurduğun yalan olmazsa, hayat-ı bâkiyeye yardım eden azlara imdad etmek lâzım gelir. Yoksa o az dâîleri susturup, çoklara yardım etsen şeytana arkadaş olursun.

Âyâ zanneder misin; bu milletin fakr-ı hali, dinden gelen bir zühd ve terk-i dünyadan gelen bir tenbellikten neş'et ediyor. Bu zanda hata ediyorsun. Acaba görmüyor musun ki, Çin ve Hind'deki Mecusi ve Berahime ve Afrika'daki zenciler gibi, Avrupa'nın tasallutu altına giren milletler bizden daha fakirdirler. Hem görmüyor musun ki, zarurî kuttan ziyade müslümanların elinde bırakılmıyor. Ya Avrupa kâfir zalimleri veya Asya münafıkları, desiseleriyle ya çalar veya gasbediyor. Sizin cebren böyle ehl-i imanı mimsiz medeniyete sevketmekteki maksadınız, eğer memlekette asayiş ve emniyet ve kolayca idare etmek ise, kat'iyyen biliniz ki; hata ediyorsunuz, yanlış yola sevkediyorsunuz. Çünki itikadı sarsılmış, ahlâkı bozulmuş yüz fâsıkın idaresi ve onlar içinde asayiş temini, binler ehl-i salahatın idaresinden daha müşkildir. İşte bu esaslara binaen ehl-i İslâm, **dünyaya ve hırsa sevketmeye ve teşvik etmeye muhtaç değildirler**. **Terakkiyat ve asayişler, bununla temin edilmez**. Belki mesaîlerinin tanzimine ve mabeynlerindeki emniyetin tesisine ve teavün düsturunun teshiline muhtaçtırlar. Bu ihtiyaç da, dinin evamir-i kudsiyesiyle ve takva ve salabet-i diniye ile olur." **L:122**

"Evet hamiyet-i milliyelerinde bir uhuvvet varsa da, muvakkattır. Ve ezelî, ebedî iftirak ve firak ile muttasıl ve mahduddur. Amma kâfirlerin medeniyetinde görülen mehasin ve yüksek **terakkiyat-ı sanayi, (bunlar) tamamen medeniyet-i İslâmiyeden**, Kur'anın irşadatından, edyan-ı semaviyeden in'ikas ve iktibas edildiği "Lemaat" ile "Sünuhat" eserlerimde istenildiği gibi izah ve isbat edilmiştir...

" رَاجِعْهُمَا تَرَى اَمْرًا عَظِيمًا غَفَلَ عَنْهُ النَّاسُ **Ms:90**

"Bunu da inkâr etmem: Medeniyette vardır mehasin-i kesîre.. lâkin onlar değildir ne Nasraniyet malı, ne Avrupa icadı,

Ne şu asrın san'atı.. Belki umum malıdır: Telahuk-u efkârdan, semavî şerâyi'den, hem hacat-ı fıtrîden, hususan şer'-i Ahmedî,

İslâmî inkılabdan neş'et eden bir maldır. Kimse temellük etmez." **S:714**

"Şecere-i âlemde, meyl-ül istikmal vardır. Yani kâinatın, bir ağaç gibi bütün zerratı ve eczası kemale meyleder ve kemale doğru yürümektedirler. O umumî meyl-ül istikmalden ayrı olarak, insanda da meyl-üt terakki vardır. Bu meyl-üt terakki çekirdek gibidir; neşv ü neması pek çok tecrübeler vasıtasıyla olur; ve çok fikirlerin mahsulü olan neticelerin içtimaiyle teşekkül ve tevessü' etmekle fünunu intac eder. Bu fünun da, mürettebedir. Yani her ikinci fen, birincisinin neticesidir. Birincisi olmasa, o olamaz. Birincisinin ona mukaddeme ve ulûm-u mütearife hükmünde olması şarttır." **İ:117**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! İmana ait bilgilerden sonra en lâzım ve en mühim a'mal-i sâlihadır. **Sâlih amel** ise, maddî ve manevî hukuk-u ibada tecavüz etmemekle, hukukullahı da bihakkın îfa etmekten ibarettir. Ecnebilerden alınan maddî bilgiler, san'at ve **terakkiyata ait ise, lâzımdır**. Sefahete dair ise muzırdır." **Ms:115**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Hayat-ı dünyeviyeye kasden ve bizzât teveccüh edip bağlanan kâfirin, imhal-i ikabında ve bilakis **terakkiyat-ı maddiyede muvaffakıyetindeki hikmet** nedir?

Evet o kâfir, kendi terkibiyle, sıfatıyla Cenab-ı Hak'ça nev'-i beşere takdir edilen nimetlerin tezahürüne -şuuru olmaksızın- hizmet ediyor. Ve güzel masnuat-ı İlahiyenin mehasinini bilâ-şuur tanzim ediyor. Ve kuvveden fiile çıkartmakla garabet-i san'at-ı İlahiyeye nazarları celbediyor. Ne faide ki farkında değildir. Demek o kâfir, saat gibi kendi yaptığı amelden haberi yok. Amma vakitleri bildirmek gibi nev-i beşere pek büyük bir hizmeti vardır. Bu sırra binaen dünyada mükâfatını görür." **Ms:212**

"Sual: Diyorsun ki teklif, saadet içindir. Halbuki ekser nâsın şekavetine sebeb, tekliftir. Teklif olmasaydı, bu kadar tefavüt-ü şekavet de olmazdı?

Cevab: Cenab-ı Hak verdiği cüz'-i ihtiyarî ile ef'al-i ihtiyariye âlemini kesbiyle teşkil etmeğe insanı mükellef kıldığı gibi, ruh-u beşerde vedîa olarak ekilen gayr-ı mütenahî tohumları sulamak ve neşv ü nemalandırmak için de beşeri teklif ile mükellef kılmıştır. Eğer teklif olmasaydı, ruhlardaki o tohumlar neşv ü nema bulamazdı. Evet nev'-i beşerin ahvaline dikkatle bakılırsa görülür ki; ruhun manen terakkisini, vicdanın tekâmülünü, **akıl ve fikrin inkişaf ve terakkisini telkîh eden** yani aşılayan, şeriatlardır; vücud veren, tekliftir; hayat veren, peygamberlerin gönderilmesidir; ilham eden, dinlerdir. Eğer bu noktalar olmasaydı, insan hayvan olarak kalacaktı ve insandaki bu kadar kemalât-ı vicdaniye ve ahlâk-ı hasene tamamen yok olurlardı. Fakat insanların bir kısmı, arzu ve ihtiyarıyla teklifi kabul etmiştir. Bu kısım, saadet-i şahsiyeyi elde ettiği gibi nev'in saadetine de sebeb olmuştur. Amma insanların büyük bir kısmı, ihtiyarı ile küfrü kabul ve tekâlif-i İlahiyeyi reddetmişlerse de, teklifin bazı nevilerinden süzülen terbiyevî, ahlâkî vesaire güzel şeyleri aldıklarından, teklifin o nevilerini zımnen ve ızdıraren kabul etmiş bulunurlar. İşte bu itibarla, kâfirin her sıfatı ve her hali kâfir değildir." **İ:164**

"Ecnebiyede **terakkiyat-ı medeniyeye yardım edecek noktaları** (fünun ve sanayi gibi) maalmemnuniye alacağız.

Amma medeniyetin zünub ve mesavîsi olarak bazı âdât ve ahlâk-ı seyyie ki, ecnebilerde mehasin-i medeniye-i kesîresiyle muhat olduğu için çirkinliğini o kadar göstermiyor. Biz ise aldığımız vakit sû'-i tali' cihetiyle ve sû'-i intihab tarîkıyla müşkil-üt tahsil mehasin-i medeniyeti terk edip, çocuk gibi heva ve hevese muvafık zünub-u medeniyeti kesbettiğimizden, muhannes gibi (yani kadınlaşmış erkek gibi) veya müterecile gibi (yani erkekleşmiş kadın gibi) oluruz. Kadın erkek gibi giyinse maskara olur. Erkek kadın gibi süslense muhannesliktir, yakışmaz. Merd ve âlîhimmet, zîb ü zîverle müzahref cilveli hanım gibi olmamalı." **D:71**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TERBİYE

Bu kelime (Rabb masdarındandır.) Lügat manasıyla: Beslemek, yetiştirmek, ilim, edeb ve fazilet sahibi yapmaya çalışmak. Alıştırmak. Te'dib için cezalandırmak. *Şer'î lisanda: Allah'ın emirlerine itaat ederek ruhen, fikren ve ahlâken yükselmeğe ve yükseltmeğe çalışmak manalarına gelir.

Terbiyede def-i mefasid esastır. Bu asırda ise, elzemdir. Yani çocuk, asrın mefsedetini görmemelidir ve duymamalıdır. Çünkü görünen ve bilinen şeyler istenir. Görünmeyen ve işitilmeyen şeylerin istenilmeyeceği bedihîdir. Halbuki bu asır kötülükleri çeşitli vasıtalarla yayar ve gösterir. Bu husus ta sohbetlere kadar uzanır.

Terbiye eden kişinin, ilim, ahlâk ve faziletçe terbiye edilenden üstün olması lâzım geldiği gibi, terbiye edilen de mürebbisinin kâmil olduğunu bilmeli ve kabullenmeli ve itaat etmelidir. Zira nâkısiyetten mükemmeliyete yükseltmek demek olan terbiyeyi nâkıs olanın mükemmel olana veremiyeceği bedihî olduğundan, mürebbisi nâkıs, kendisi kâmil olan veya kendisini mürebbisinden kâmil gören ve kendini beğenen kişi, terbiye edilemez ve itaatsız olur. Onun için terbiyede tecziye de vardır.

Allah'ın beşer eliyle icra ettirdiği hukuk-u İslâmiyedeki bilhassa ta'zir cezaları, suçları önlemek için olduğu kadar, kişiyi te'dib ve terbiye etmek içindir.

Çocuğun terbiyesinde en önemli bir husus da, murakabe ve nezarettir. Daima anne ve babasının nezaretinde olması gereken çocuğu istidad-ı fıtriyesine göre, meşru meşguliyetler bulup yetiştirmeye çalışmalıdır. Kötü arkadaş edinmesinden, televizyon ve matbuat gibi neşir vasıtalarının menfi tesirlerine muhatab olmasından korumalıdır.

Spor perdesi altında ve çeşitli namlarla kurulan ve gençleri kendine çekip dünyaya ve bozuk cemiyet hayatına iten teşekküllerden çocukları ve gençleri uzak tutmak gerektir. Oyun ve hareket, çocukların hakkı ve ihtiyacıdır. Fakat bu -zaman ve şartlar itibariyle- kontrol dışı olmamalı.

Hz. Üstad diyor ki: "Şimdi ise, terbiye-i İslâmiye yerine mimsiz medeniyet terbiyesi yüzünden **ondan** belki **yirmiden** belki **kırktan** bir çocuk ancak peder ve vâlidesinin çok ehemmiyetli hizmet ve şefkatlerine mukabil, mezkûr vaziyet-i ferzendaneyi gösterir. Mütebakisi endişelerle, şefkatlerini daima rencide ederek; o hakiki ve sadık dostlar olan peder ve vâlidesine vicdan azabı çektirir. Ve âhirette de davacı olur. "Neden beni imanla terbiye ettirmediniz?" Şefaat yerinde şekvacı olur." **K:252**

Yani asrın ictimaîyatını cehlinden bilmeyen ebeveyn, asrın fesadına karşı gereken terbiyeyi yapmadığından mesul olur.

Evet "Bir vâlidenin veledini tehlikeden kurtarmak için hiçbir ücret istemeden ruhunu feda etmesi ve hakiki bir ihlas ile vazife-i fıtriyesi itibariyle kendini evladına kurban etmesi gösteriyor ki; hanımlarda gayet yüksek bir kahramanlık var. Bu kahramanlığın **inkişafı ile;** hem hayat-ı dünyeviyesini, hen hayat-ı ebediyesini onunla kurtarabilir. Fakat bazı fena cereyanlarla, o kuvvetli ve kıymettar **seciye inkişaf etmez** veyahut su-i istimal edilir. Yüzer nümunelerinden bir küçük nümunesi şudur:

O şefkatli vâlide, çocuğunun hayat-ı dünyeviyede tehlikeye girmemesi, istifade ve

fayda görmesi için her fedakârlığı nazara alır, onu öyle terbiye eder. "Oğlum paşa olsun" diye bütün malını verir; hâfız mektebinden alır, Avrupa'ya gönderir. Fakat o çocuğun hayat-ı ebediyesi tehlikeye girdiğini düşünmüyor ve dünya hapsinden kurtarmağa çalışıyor, Cehennem hapsine düşmemesini nazara almıyor. Fıtrî şefkatin tam zıddı olarak o masum çocuğunu, âhirette şefaatçı olmak lâzım gelirken davacı ediyor. O çocuk, "Niçin benim imanımı takviye etmeden bu helâketime sebebiyet verdin?" diye şekva edecek. Dünyada da terbiye-i İslâmiyeyi tam almadığı için, vâlidesinin **hârika şefkatının** hakkına karşı lâyıkıyla mukabele edemez; belki de çok kusur eder. Eğer hakiki şefkat su-i istimal edilmeyerek, biçare veledini haps-i ebedî olan Cehennem'den ve **idam-ı ebedi olan dalâlet içinde ölmekten** kurtarmaya o şefkat sırrı ile çalışsa; o veledin bütün ettiği hasenatının bir misli, vâlidesinin defter-i a'maline geçeceğinden, vâlidesinin vefatından sonra her vakit hasenatları ile ruhuna nurlar yetiştirdiği gibi, âhirette de değil davacı olmak, bütün ruh u canı ile şefaatçı olup ebedî hayatta ona mübarek bir evlat olur.

Evet insanın en birinci üstadı ve tesirli muallimi, onun vâlidesidir. Bu münasebetle ben kendi şahsımda kat'i ve daima hissettiğim bu mânâyı beyan ediyorum:

Ben bu seksen sene ömrümde, seksen bin zatlardan ders aldığım halde, kasem ediyorum ki; en esaslı ve her vakit bana dersini tazeler gibi merhum vâlidemden aldığım **telkinat** ve **manevi derslerdir** ki; o dersler fıtratımda, âdeta maddi vücudumda çekirdekler hükmünde yerleşmiş. Sair derslerimin o çekirdekler üzerine bina edildiğini aynen görüyorum. Demek **bir yaşımdaki fıtratıma ve ruhuma**, merhum vâlidemin ders ve **telkinatını**, şimdi bu seksen yaşımdaki gördüğüm büyük hakikatlar içinde birer çekirdek-i esasiye müşahede ediyorum." **L:199**

Yukarıda bahsi geçen, yalnız **terakkiyat-ı medeniye** dersleri ve **maddi felsefe** düsturlarıyla zihni terbiye olsa, yani asrî ve Avrupaî terbiye tarzında, yani gayr-ı İslâmî maarif usulü ile çocuk yetiştirilirse, hayadan ve merhametten yoksun ve tahribattan zevk alan bir gençlik ortaya çıkacağına dikkati çeken aşağıdaki hadis-i şerif ve mânâ-yı küllîsiyle daha çok asrımıza bakan ve aynı hadis-i şerifi te'yid eden (17:64) âyeti pek manidardır. Hadis-i şerif şöyledir:

يَأْتِى عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يُشَارِكُهُمُ الشَّيَاطِينُ فِى اَوْلَادِهِمْ

قِيلَ اَوْ كَائِنٌ ذَالِكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ : نَعَمْ

قَالُوا وَكَيْفَ نَعْرِفُ اَوْلَادَنَا مِنْ اَوْلَادِهِمْ ؟ قَالَ : بِقِلَّةِ الْحَيَاءِ

"İnsanlar üzerine bir zaman gelecek, şeytanlar onların evladlarına ortak olacaklar. (Buradaki "şeytan"ın mânâsı, münafık insî şeytanlara da bakar.)

Denildi ki: Bu da olacak mı yâ Resulallah? Buyurdu ki: Evet.

Dediler ki: Bizim evladlarımızı, onların evladlarından nasıl ayırd edeceğiz?

Buyurdu ki: Haya ve merhamet azlığından anlaşılacak." [1]

İşte hadis-i şerif, yeni nesli günahlara iten nefsanî ve inkârcı telkinler içindeki asrî terbiyenin ve tedrisata hulul edip tabiatçılığı ve maddeciliği aşılayan şer cereyanların vahim neticelerini ihbar eder.

Aynı bahis şöyle devam eder:

[1] **R.E. sh:504**

"Dördüncü taife ki, çocuklardır. Bunlar, hamiyet-i milliyeden merhamet isterler, şefkat beklerler. Bunlar da za'f u acz ve iktidarsızlık noktasında; merhametkâr, kudretli bir Hâlıkı bilmekle ruhları inbisat edebilir, istidadları mes'udane inkişaf edebilir. İleride, dünyadaki müdhiş ehval ve ahvale karşı gelebilecek bir **tevekkül-ü imanî** ve **teslim-i İslâmî telkinatıyla** o masumlar hayata müştakane bakabilirler. Acaba alâkaları pek az olduğu **terakkiyat-ı medeniye dersleri** ve onların kuvve-i maneviyesini kıracak ve **ruhlarını söndürecek**, nursuz sırf maddî **felsefî düsturların taliminde** midir? Eğer insan bir cesed-i hayvanîden ibaret olsaydı ve kafasında akıl olmasaydı; belki bu masum çocukları muvakkaten eğlendirecek **terbiye-i medeniye tabir ettiğiniz ve terbiye-i milliye süsü verdiğiniz bu firengî usûl, onlara çocukçasına bir oyuncak** olarak, dünyevî bir menfaatı verebilirdi. Mademki o masumlar hayatın dağdağalarına atılacaklar, mademki insandırlar; elbette küçük kalblerinde çok uzun arzuları olacak ve küçük kafalarında büyük maksadlar tevellüd edecek. Madem hakikat böyledir; onlara şefkatin muktezası, gayet derecede fakr u aczinde, gayet kuvvetli bir nokta-i istinadı ve tükenmez bir nokta-i istimdadı; kalblerinde iman-ı billah ve iman-ı bil-âhiret suretiyle yerleştirmek lâzımdır. Onlara şefkat ve merhamet bununla olur. Yoksa, divane bir vâlidenin, veledini bıçakla kesmesi gibi, hamiyet-i milliye sarhoşluğuyla, o bîçare masumları manen boğazlamaktır. Cesedini beslemek için, beynini ve kalbini çıkarıp ona yedirmek nev'inden, vahşiyane bir gadirdir, bir zulümdür." **M:421**

Yine Hz. Üstad diyor: "Risale-i Nur'un **fıtraten** ve **zamanın vaziyetine göre** talebesi olacak, başta masum çocuklardır. Çünki bir çocuk küçüklüğünde kuvvetli bir ders-i imanî alamazsa, sonra pek zor ve müşkil bir tarzda İslâmiyet ve imanın erkânlarını ruhuna alabilir. Âdeta gayr-ı müslim birisinin İslâmiyeti kabul etmek derecesinde zor oluyor, yabani düşer. Bilhassa peder ve vâlidesini dindar görmezse ve yalnız dünyevî fenlerle zihni terbiye olsa, daha ziyade yabanilik verir. O halde o çocuk, dünyada peder ve vâlidesine hürmet yerinde istiskal edip çabuk ölmelerini arzu ile onlara bir nevi bela olur. Âhirette de onlara şefaatçi değil, belki davacı olur. Neden imanımı terbiye-i İslâmiye ile kurtarmadınız?" **E:41**

Evet, "Bu zaman, eski zamana benzemiyor. Terbiye-i İslâmiye yerine terbiye-i medeniye yarım asra yakın hayat-ı içtimaiyemize yerleştiği için, bir erkek bir kadını ebedî bir refika-i hayat ve saadet-i hayat-ı dünyeviyeye medar ve sair günahlardan kendini muhafaza etmek için almak lâzım gelirken; o bîçare zaîfeyi daim tahakküm altında, yalnız dünyevî muvakkat gençliğinde sever. Ona verdiği rahatın bazı on misli onu zahmetlere sokar. Eğer şer'an küfüvv tabir edilen birbirine denk olmazsa, hukuk-u şer'iye nazara alınmadığından hayatı daima azab içinde geçer. Kıskançlık da müdahale ederse daha berbad olur." **Em:49**

Keza, "Eski terbiye-i İslâmiyeyi alanların yüzde ellisi meydanda varken ve an'anat-ı milliye ve İslâmiyeye karşı yüzde elli lâkaydlık gösterildiği halde; **elli sene sonra**, **yüzde doksanı** nefs-i emmareye tâbi' olup millet ve vatanı anarşiliğe sevketmek ihtimalinin düşünülmesi ve o belaya karşı bir çare taharrisi, yirmi sene evvel beni siyasetten ve bu asırdaki insanlarla uğraşmaktan kat'iyyen men'ettiği gibi; Risale-i Nur'u, hem şakirdlerini, bu zamana karşı alâkalarını kesmiş; hiç onlarla ne mübareze, ne meşguliyet yok.

Madem hakikat budur, adliyelerin değil beni ve onları itham etmek; belki Risale-i Nur'u ve şakirdlerini himaye etmek en birinci vazifeleridir. Çünki onlar bu millet ve vatanın en büyük bir hukukunu muhafaza ettiklerinden, onların karşısında, bu millet ve vatanın hakikî düşmanları Risale-i Nur'a hücum edip, adliyeyi şaşırtıp, dehşetli bir haksızlığa ve adaletsizliğe sevkediyorlar." **E:22**

Fıtratı asliyece bulunan insanın fıtrat mükemmelliğini nakzetmeyi anlatan Kur'anın bu hükmünü Hz. Üstad şöyle izah eder:

"Cenab-ı Hakk'ın ahdi; meşiet, hikmet, inayetin ipleriyle örülmüş nuranî bir şerittir ki, ezelden ebede kadar uzanmıştır.[2] Bu nuranî şerit, kâinatta nizam-ı umumî şeklinde tecelli ederek silsilelerini kâinatın enva'ına dağıtır iken, en acib silsilesini nev'-i beşere uzatmıştır ve ruh-u beşerde pek çok istidad ve kabiliyetlerin tohumlarını ekmiştir. Fakat o istidadların terbiyesini ve neticesini cüz'-i ihtiyarînin eline vermiştir. O cüz'-i ihtiyarînin yuları da şeriatın ve delail-i nakliyenin eline verilmiştir. Binaenaleyh Cenab-ı Hakk'ın **ahdini bozmamak ve îfa etmek**, ancak o istidadları lâyık ve münasib yerlerine sarfetmekle olur." **İ:173**

"Eğer o **istidad çekirdeğini İslâmiyet** suyu ile, **imanın** ziyasıyla **ubudiyet toprağı altında terbiye ederek**, evamir-i Kur'aniyeyi imtisal edip cihazat-ı maneviyesini hakikî gayelerine tevcih etse, elbette **âlem-i misal ve berzahta** dal ve budak verecek ve **âlem-i âhiret ve Cennet'te** hadsiz kemalât ve nimetlere medar olacak bir şecere-i bâkiyenin ve bir hakikat-ı daimenin cihazatına câmi' kıymettar bir çekirdek ve revnakdar bir makine ve bu şecere-i kâinatın mübarek ve münevver bir meyvesi olacaktır." **S:322**

İşte görüldüğü gibi terbiye hakikatı, ezelden ebede kadar uzanan bir sırdır.

[2] **Bk. S:397 p.1 de**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TESANÜD -1-

Bir gaye etrafında toplanmış bir cemaatın gayelerine fayda veren yolda yardımlaşmaları ve cemaatın varlığını korumaları manasındadır. Bu tabir, Risale-i Nurdan alınan ifadelerde şöyle beyan edilir: Hakiki bir uhuvvetle ve birbirinin faziletleriyle iftihar edecek bir tevazu ve davasına çok ciddi yardım gayreti ile ve birbirinin aynı olmak derecede bir tefani sırrıyla meydana gelen cemaatın hizmet beraberliği manasındadır. Böyle bir cemaatı meydana getiren ferdler, üstün bir dava adamı evsafına yani keyfiyet şartlarına sahib olurlarsa, çok ciddi manada mütesanid bir cemaat meydana gelir. Aksi halde müteşettit ve mütearizdurum meydana gelir. Böyle durumların önlenmesi için şu nokta-i telakiye ittiba gerek:

"Sual: Âlem-i İslâmdaki ihtilafı ta'dil edecek çare nedir?

Cevab: Evvela **müttefekun aleyh** olan makasıd-ı aliyeye nazar etmektir." **Sti:83**

Keza,"Şeriattan işitiyoruz ki; **rey-i cumhur** budur, fetva bunun üzerinedir." **Mü:79**

"İcma' ile cumhurdur, **sikke-i şer'i görür.**" **S:705**

sikke-i şer'i görür ifadesi: Yani Şeri'atın tasdik edip imzaladığı hükmü, İcma' ile cumhur görebilir, başkalarının re'yi nazara alınmaz ve sözleri dinlenilmez demektir. Hem İslam alemini birleştiren ve tesanüdü kazandıran nokta-i telaki, bu manadaki bağlayıcı hükümlerdir. Bu yoldan gitmeyenlerin tesanüdden bahsetmeleri, aldatıcı ve gayr-ı şer'î sözler olduğu zahirdir. Yani müctehid olmayanların şeriat namına konuşmamalı kitaba bağlı kalmaları zaruridir.

Hz. Üstad diyor: "İçtimaî heyette düsturları istersen: Müsavatsız adalet, önce adalet değil. **Temasülse**, tezadın mühim bir sebebidir.

Tenasübse tesanüdün esası. Sıgar-ı nefistir tekebbürün menbaı...." **S:727**

Tenasüb, yani birbirlerine, vazife münasebetleriyle tam bağlı manasını ifade eder. Bu dahi hizmet düsturlarına tam sadakatla olabilir. Çünkü Hz. Üstadın ifadesiyle: "birtek maksad için bir tek vazifede bulunanlar, birbirinin aynı hükmündedirler." **M:278**

Keza, "Hakikî bir uhuvvetle, birbirinin faziletleriyle iftihar edecek bir tesanüdle, birbirinin aynı olmak derecede bir tefani sırrıyla hareket" **B:124 beyanlarında görüldüğü gibi....**

Yine Hz. Üstad diyor: "Biz elimizdeki kıymetdar nimet-i İlahiyeyi tam takdir etmediğimizden tokat yediğimize bir delil şudur ki: En kudsî bir mücahede-i maneviyeyi tazammun eden ve sırr-ı veraset-i nübüvvetle velayet-i kübranın feyzine mazhar ve sahabenin sırr-ı meşrebine medar olan Risale-i Nur ile hizmet-i kudsiye-i Kur'aniyemize kanaat etmeyip, menfaati şimdilik bize pek az ve bu vaziyetimize mühim zararı muhtemel tarîkat hevesinin birkaç defa şiddetle ihtarımla önü alınmasıdır. Yoksa hem vahdetimizi bozacaktı, hem dört elifin **tesanüdüyle** 1111'den 4 kıymetine tenzil eden teşettüt-ü efkâr ve bu gayet ağır hâdiseye karşı kuvvetimizi hiçe indiren tenafür-ü kulûbe uğrayacaktı." **OL:681**

Hz. Üstad diyor ki: "İşte bu mes'elemizde elmaslar, şişelerden; sıddık fedakârlar, müterediddid sebatsızlardan; ve hâlis muhlisler, benlik ve menfaatini bırakmayanlardan **ayrılmak için** bu şiddetli imtihana girmemizin iki sebebi var:

Birisi: Ehl-i dünya ve siyasetin evhamlarına dokunan kuvvetli bir **tesanüd** ve ihlasla fevkalâde hizmet-i diniyedir; zulm-ü beşer buna baktı.

İkincisi: Herkes kendi başına bu kudsî hizmete tam ihlas ve tam tesanüd ile tam liyakat göstermediğimizden, kader dahi buna baktı. Şimdi kader-i İlahî, ayn-ı adalet içinde hakkımızda ayn-ı merhamettir ki; birbirine müştak kardeşleri bir meclise getirdi, zahmetleri ibadete ve zayiatları sadakaya çevirdi. Ve yazdıkları risaleleri her taraftan nazar-ı dikkati celbetmek ve dünyanın **mal ve evlâdı ve istirahatı pek muvakkat ve geçici ve herhalde bir gün onları bırakıp toprağa girecek olmasından**, onların yüzünden âhiretini zedelememek ve sabır ve tahammüle alışmak ve istikbaldeki ehl-i imana kahramanane bir nümune-i imtisal, belki imamları olmak gibi çok cihetle ayn-ı merhamettir. Fakat yalnız bir cihet var ki, beni düşündürüyor. Nasıl bir parmak yaralansa; göz, akıl, kalb ehemmiyetli vazifelerini bırakıp onunla meşgul oluyorlar; öyle de: Bu derece zarurete giren sıkıntılı hayatımız; yarasıyla kalb ve ruhumuzu kendiyle meşgul eder. Hattâ dünyayı unutmak lâzım olduğu bir zamanımda, o hal beni masonların meclisine getirdi, onları tokatlamakla meşgul eyledi. Cenab-ı Hak bu gaflet halini de bir mücahede-i fikriye nev'inden kabul etmek ihtimaliyle teselli buldum."**Ş:300**

"Aziz kardeşlerim! Evvel âhir tavsiyemiz: Tesanüdünüzü muhafaza; enaniyet, benlik, rekabetten tahaffuz ve itidal-i dem ve ihtiyattır." **Ş:312**

"Sizin **hapis meyveleriniz**, benim nazarımda firdevs meyveleri gibi hoştur, kıymetlidir. Benim sizler hakkında büyük ümidlerimi ve davalarımı tasdik ve tahkik ettiği gibi, **tesanüdün** kuvvetini pek güzel gösterdi. O mübarek kalemler birleştikçe, üç-dört eliflerin birleşmesi gibi üç-dört yüz kıymetini bu kadar ağır tazyikat altında izhar eyledi. Ve bu müşevveş şerait içinde vahdetinizi muhafaza eden halet-i ruhiye, dünkü davamı isbat ediyor. Evet -temsilde hata yok- nasılki büyük bir veli, küçük bir ashab kadar hizmet-i İslâmiyede Ehl-i Sünnetçe mevki almadığı gibi, aynen öyle de: "Bu zamanda hizmet-i imaniyede hazz-ı nefsini bırakıp ve mahviyet ile **tesanüd ve ittihadı muhafaza** eden bir hâlis kardeşimiz, bir **veliden ziyade mevki alıyor**." diye kanaatım gelmiş." **Ş:317**

Çünkü tesanüdü muhafaza eden, mehdiyetin zuhuruna vesile oluyor. Evet mehdiyetin fiile çıkışı halis şakirdlerin varlığı ile olur. Evet,

"Sizin **tesanüdünüze** benim ziyade ehemmiyet verdiğimin sebebi yalnız bize ve Risale-i Nur'a menfaati için değil, belki tahkikî imanın dairesinde olmayan ve nokta-i istinada ve sarsılmayan bir cemaatin kat'î buldukları bir hakikata dayanmağa pek çok muhtaç bulunan avam-ı ehl-i iman için dalalet cereyanlarına karşı yılmaz, çekilmez, bozulmaz, aldatmaz bir merci', bir mürşid, bir hüccet olmak cihetiyle **sizin kuvvetli tesanüdünüzü gören** kanaat eder ki; bir hakikat var, hiç bir şeye feda edilmez, ehl-i dalalete başını eğmez, mağlub olmaz diye kuvve-i maneviyesi ve imanı kuvvet bulur, ehl-i dünyaya ve sefahete iltihaktan kurtulur."**Ş:320**

Yani mehdiyet tarafına bağlı kalır. Süfyaniyet tarafına muhalif olur.

"Uhuvvet için bir düsturu beyan edeceğim ki; o düsturu cidden nazara almalısınız. Hayat, vahdet ve ittihadın neticesidir. İmtizackârane ittihad gittiği vakit, manevî hayat da gider. وَ لاَ تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَ تَذْهَبَ رِيحُكُمْ (8:46) işaret ettiği gibi, **tesanüd** bozulsa cemaatın tadı kaçar. Bilirsiniz ki; üç elif ayrı ayrı yazılsa kıymeti üçtür. Tesanüd-ü adedî ile içtima etse, yüzonbir kıymetinde olduğu gibi.. sizin gibi üç-dört hâdim-i hak, ayrı ayrı ve taksim-ül a'mal olmamak cihetiyle hareket etse, kuvvetleri üç-dört adam kadardır. Eğer hakikî bir uhuvvetle, birbirinin faziletleriyle iftihar edecek bir tesanüdle, birbirinin aynı olmak derecede bir tefani sırrıyla hareket etseler; o dört adam, dörtyüz adam kuvvetinin kıymetindedirler." **B:124**

Bu kısımlarda anlatılan derin hakikatın iyi anlaşılması gerek.

"Kardeşlerim! Sizin zekâvetiniz ve tedbiriniz, benim **tesanüdünüz** hakkında nasihatıma ihtiyaç bırakmıyor. Fakat bu âhirde hissettim ki, Risale-i Nur şakirdlerinin tesanüdlerine zarar vermek için birbirinin hakkında sû'-i zan verdiriyorlar, tâ birbirini ittiham etsin. Belki filan talebe bize casusluk ediyor, der; tâ bir inşikak düşsün. Dikkat ediniz; gözünüzle görseniz dahi perdeyi yırtmayınız. Fenalığa karşı iyilikle mukabele ediniz. Fakat çok ihtiyat ediniz, sır vermeyiniz. Zâten sırrımız yok, fakat vehhamlar çoktur. Eğer tahakkuk etse, bir talebe onlara hafiyelik ediyor; ıslahına çalışınız, **perdeyi yırtmayınız**. Sizin, hususan Isparta medresesindeki tesanüdünüz; hem Risale-i Nur'u, hem şakirdlerini, hem bu memleketin yüzünü ak etmiş. Ve her tarafta Risale-i Nur'a çalıştıran ehemmiyetli bir sebeb, tesanüdünüzdür ve şevk ve gayretinizdir." **E:108**

"Size hayatımda vefattan sonra elinize geçecek manevî malımı ve hukukumu size vermeğe ve مُوتُوا قَبْلَ اَنْ تَمُوتُوا sırrına binaen, ölümden evvel sizi bilfiil vâris yapmağa dair bir Nur şakirdi sordu ki: "Hikmet nedir? Sizi daha çok zaman aramızda görmek istiyoruz. İnşâallah öyle kalacaksınız."

Ben de dedim ki: Eğer vefattan sonra bu hakikî ve hakikatlı vârislerin eline bu malım geçse, dünya malı gibi bir derece taksim olur; derecesine göre herbirisi maldan bir kısmına hakikî mâlik olur, umumuna mâlik olamaz. Fakat ölümden evvel vârislere verilse; emval-i uhrevî gibi herbirisi umum o mala, o nur lâmbasına derecesine göre mâlik sayılır; herbirisi küçük birer Said olur; **bir nöbetçi yerine**, **binler nöbetçiler** olur. Said'in irsiyette yalnız binden bir hisse sahibi bir Nurcu olmaz, belki tam bir genç Said olur. Meselâ o emval, emval-i Nuriye, faraza bir hazine kadar olsa, binler Nurculara tevziatta, taksimatta yirmişer, yüzer altun düşebilir; fakat vefat etmeden onları onlara vermek, bir sırr-ı azîme binaen, **herbirine** istidadına göre, **haslara bir milyon birden düşebilir**. Bu sırrın bir sırrı var, şimdi izah edemem.

Yine o şakird dedi ki: "**Herbir has şakirdin**, senin gibi **hayatını ve bütün rahatını feda** edebilir mi ki, o koca malı bütün birden alsın?" Ben de dedim ki: İnşâallah **tesanüdün** sırr-ı azîmi ile -ki, üç elifi tesanüdle yüz onbir kuvvetinde gösterdiği gibi- **has şakirdlerin mabeynindeki tesanüd-ü hakikînin verdiği kuvvet**, benim gibi bir bîçarenin sizce fevkalâde zannedilen fedakârlığından geri kalmayacaktır inşâallah." **E:216**

Evet, has dairede tesanüd-ü hakiki olsa, o büyük manevî kuvvet ihsan olunur.

"Bu vazifenin istinad ettiği kuvvet ve manevî ordusu, yalnız ihlas ve sadakat ve **tesanüd** sıfatlarına **tam sahib olan** bir kısım şakirdlerdir. Ne kadar da az da olsalar, manen bir ordu kadar kuvvetli ve kıymetli sayılırlar." **E:266**

"**İkincisi:** Gerçi has kardeşlerim herbirisi mükemmel bir Said hükmünde Nur'a sahibdirler. Fakat ihlastan sonra en büyük kuvvetimiz **tesanüdde** bulunduğundan ve meşreblerin ihtilafıyla -hapiste olduğu gibi- bir derece tesanüd kuvveti sarsılmasıyla, hizmet-i Nuriyeye büyük bir zarar gelmesi ihtimaline binaen; bu bîçare ihtiyar hasta hayatım, tâ Lem'alar, Sözler mecmuası da çıkıncaya kadar ve korkaklık ve kıskançlık damarıyla hocaları Nurlardan ürkütmek belası def' oluncaya kadar ve tesanüd tam muhkemleşinceye kadar, o hayatımı muhafazaya bir mecburiyet hissediyorum. Çünki uzun imtihanlarda mahkemeler, düşmanlarım; benim gizli ve mevcud kusurlarımı göremediklerinden, hıfz-ı İlahî ile bütün bütün beni çürütemediklerinden, Risale-i Nur'a galebe edemiyorlar. Fakat hayat-ı içtimaiyede çok tecrübelerle mahiyeti bilinmeyen, benim vârislerim genç Said'lerin bir kısmını Nur'un zararına iftiralarla çürütebilirler diye o telaştan bu ehemmiyetsiz hayatımı ehemmiyetle muhafazaya çalışıyorum. Hattâ yanımda bir rovelver varken, ikinci bir kuvvetli rovelver daha

tedarik etmeye lüzum gördüm. Düşmanların zehirleri kardeşlerimin duasıyla kırıldıkları gibi, sair sû'-i kasdları dahi inşâallah akîm kalacaktır." **Em:14**

"İslâmiyet'in hayat-ı içtimaiyeye dair bir kanun-u esasîsi dahi bu hadîs-i şerifin اَلْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ الْمَرْصُوصِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا hakikatıdır. Yani, hariçteki düşmanların tecavüzlerine karşı dâhildeki adaveti unutmak ve tam **tesanüd** etmektir. Hattâ en bedevi taifeler dahi bu kanun-u esasînin menfaatini anlamışlar ki, hariçte bir düşman çıktığı vakit, o taife birbirinin babasını, kardeşini öldürdükleri halde, o dâhildeki düşmanlığı unutup, hariçteki düşman def' oluncaya kadar tesanüd ettikleri halde; binler teessüflerle deriz ki, benlikten, hodfüruşluktan, gururdan ve gaddar siyasetten gelen dâhildeki tarafgirane fikriyle, kendi tarafına şeytan yardım etse rahmet okutacak, muhalifine melek yardım etse lanet edecek gibi hâdisatlar görünüyor. Hattâ bir sâlih âlim, fikr-i siyasîsine muhalif bir büyük sâlih âlimi tekfir derecesinde gıybet ettiği ve İslâmiyet aleyhinde bir zındığı, onun fikrine uygun ve tarafdar olduğu için hararetle sena ettiğini gördüm. Ve şeytandan kaçar gibi otuzbeş seneden beri siyaseti terkettim." **Em:14**

İşte Risale-i Nurdan cem'edilen az bir kısım derslerin beyan ettiği tesanüdün ehemmiyeti çok ciddi bir meseledir. Evet, tesanüd, alem-i islamın kurtuluş vesilesi olan mehdiyet cereyanının kalbi ve merkezi mesabesinde olan haslar dairesindeki samimi irtibat ve itimad ve uhuvvet hislerinin varlığına bağlıdır.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TESANÜD -2-

Mütesanid cemaat, yani ittifak-ı hakiki, islamiyette esastır. Evet, İslamiyet, bütün Müslümanların asgari olarak gayede ve esasat-ı diniyede müttefik olmalarını ister. Aksi halde kuvvetlerini kaybedip izzet-i islamiyeyi muhafaza edemezler ve zillete düşerler.

Kur'an وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا **3:103 âyetinde esasat-ı diniye manasına gelen hablullaha sarılmak ve onda ittifak etmek emredilir. Bu esaslar, ittifak için nokta-i telakiyi teşkil ederler. Hem din dairesinde kalabilmenin zaruri esasları olduğundan bu esaslara zaruriyat-ı diniye denilir.**

Evet, Mektûbatta şu kat'i beyan var: "**Zaruriyat-ı Diniye**" denilen ve **kabil-i tevil olmayan** ve "**Muhkemat**" denilen düsturları ise, hiç bir cihette **kabil-i tebdil değildir** ve **medar-ı içtihad olamaz.** Onları tebdil eden, **başını dinden çıkarıyor**;

يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الْقَوْسِ kaidesine dâhil oluyor." **M:435**

Yani, ok yaydan çıkar gibi, kişi dinden çıkmış olur. Nifak cereyanının sinsi ifsadatiyle Müslüman, hissiyatına itilerek ve esasata taalluk eden ciddi bir muhalefet de olmadığı halde şuursuzca ihtilaflara düşürtülüyor. Risalede şu ders veriliyor.

"Halbuki **bu zaman kadar**, hiç bir zaman, **din âlimlerinin ittifakına** ve münakaşa etmemesine muhtaç olmamış. Şimdilik **teferruattaki ihtilâfı bırakmaya** ve medar-ı münakaşa etmemeye mecburuz." **Ş:403**

"Madem bu zamanda zendeka ve ehl-i dalâlet **ihtilâfdan istifade edip**, ehl-i imanı şaşırtıp ve **şeâiri bozarak** Kur'ân ve iman aleyhinde kuvvetli cereyanları var, elbette bu müthiş düşmana karşı cüz'î **teferruata dair medar-ı ihtilâf münakaşaların kapısını açmamak** gerektir." **E:204**

Mevzumuzla alâkalı olarak Bediüzzaman Hz. sorulan bir sual ve cevabı:

"S – Âlem-i İslâmdaki ihtilâfı tâdil edecek çare nedir?

C – Evvelâ: Müttefekun aleyh olan makasıd-ı âliyeye nazar etmektir. Çünkü, Allah'ımız bir, Peygamberimiz bir, Kur'ânımız bir… **Zaruriyat-ı diniyede umumumuz müttefik**… Zaruriyat-ı diniyeden başka olan teferruat veya tarz-ı telâkki veya tarik-i tefehhümdeki tefavüt, bu ittihad ve vahdeti sarsamaz, râcih de gelemez. El-hubbu fillah düstur tutulsa, aşk-ı hakikat harekâtımızda hâkim olsa –ki zaman dahi pek çok yardım ediyor– o ihtilâfat sahih bir mecrâya sevk edilebilir." **Sti:83**

"Şeriattan işitiyoruz ki: **Re'y-i cumhur budur**, fetva bunun üzerinedir. İşte şu, bu meclisteki re'y, ekseriyetin naziresidir." **Sti:79**

"Muhabbet-i din saikasıyla teşekkül eden cemaatlerin iki şart ile umumunu tebrik ve onlarla ittihad ederiz.

Birinci şart: Hürriyet-i şer'iyeyi ve asayişi muhafaza etmektir.

İkinci şart: Muhabbet üzerinde hareket etmek, başka cem'iyete leke sürmekle kendisine kıymet vermeğe çalışmamak. Birinde hata bulunsa, **müfti-i ümmet** cem'iyet-i ülemaya havale etmektir.

Sâlisen: İ'lâ-yı Kelimetullahı hedef-i maksad eden cemaat, hiçbir garaza vasıta olamaz. İsterse de muvaffak olamaz. Zira nifaktır. Hakkın hatırı âlîdir, hiçbir şeye feda olunmaz. Nasıl Süreyya yıldızları süpürge olur veya üzüm salkımı gibi yenilir? Şems-i hakikata "püf, üf" eden, divaneliğini ilân eder.

Ey dinî cerideler! Maksadımız: Dinî cemaatlar maksadda ittihad etmelidirler. Mesalikte ve meşreblerde ittihad mümkün olmadığı gibi, caiz de değildir. Zira taklid yolunu açar ve "Neme lâzım, başkası düşünsün" sözünü de söylettirir." **H:98**

"Eğer denilse: "Hadiste, [1] اِخْتِلاَفُ أُمَّتِى رَحْمَةٌ denilmiş. İhtilâf ise tarafgirliği iktiza ediyor. Hem **tarafgirlik** marazı, mazlum avâmı, zalim havassın şerrinden kurtarıyor. Çünkü bir kasabanın ve bir köyün havassı ittifak etseler, mazlum avâmı ezerler. Tarafgirlik olsa, mazlum bir tarafa iltica eder, kendisini kurtarır. Hem tesadüm-ü efkârdan ve tehalüf-ü ukulden hakikat tamamıyla tezahür eder.

Elcevap: Birinci suale deriz ki: Hadisteki ihtilâf ise, **müsbet ihtilâftır**. Yani, herbiri kendi mesleğinin tamir ve revâcına sa'y eder. Başkasının tahrib ve ibtaline değil, belki tekmil ve ıslahına çalışır. Amma **menfi ihtilâf** ise –ki garazkârâne, adâvetkârâne birbirinin tahribine çalışmaktır– hadisin nazarında merduttur. Çünkü birbiriyle boğuşanlar müsbet hareket edemezler.

İkinci suale deriz ki: Tarafgirlik eğer hak namına olsa, haklılara melce olabilir. Fakat şimdiki gibi garazkârâne, nefis hesabına olan tarafgirlik, haksızlara melcedir ki, onlara nokta-i istinad teşkil eder. Çünkü, garazkârâne tarafgirlik eden bir adama şeytan gelse, onun fikrine yardım edip taraftarlık gösterse, o adam o şeytana rahmet okuyacak. Eğer mukabil tarafa melek gibi bir adam gelse, ona –hâşâ– lânet okuyacak derecede bir haksızlık gösterecek.

Üçüncü suale deriz ki: Hak namına, hakikat hesabına olan tesadüm-ü efkâr ise, maksatta ve esasta ittifakla beraber, vesâilde ihtilâf eder. Hakikatin her köşesini izhar edip hakka ve hakikate hizmet eder. Fakat tarafgirâne ve garazkârâne, firavunlaşmış nefs-i emmâre hesabına hodfuruşluk, şöhretperverâne bir tarzdaki tesadüm-ü efkârdan bârika-i hakikat değil, belki fitne ateşleri çıkıyor. Çünkü, maksatta ittifak lâzım gelirken, öylelerin efkârının küre-i arzda dahi nokta-i telâkîsi bulunmaz. Hak namına olmadığı için, nihayetsiz müfritâne gider, kabil-i iltiyam olmayan inşikaklara sebebiyet verir. Hal-i âlem buna şahittir." **M:268**

"Gayet ciddî bir ihtar ile bir hakikatı beyan etmeye lüzum var. Şöyle ki:

لاَ يَعْلَمُ الْغَيْبَ الاَّ اللّٰهُ sırrıyla ehl-i velayet, gaybî olan şeyleri bildirilmezse bilmezler. En büyük bir veli dahi, hasmının hakikî halini bilmedikleri için, haksız olarak mübareze etmesini Aşere-i Mübeşşere'nin mabeynindeki **muharebe** gösteriyor. Demek iki veli, iki ehl-i hakikat birbirini inkâr etmekle makamlarından sukut etmezler. Meğer bütün bütün **zahir-i şeriata muhalif ve hatası zahir bir içtihad ile hareket edilmiş ola**." **K:195**

Demek şeriatın açık hükümlerine muhalefet eden veli dahi olsa makamından düşer ve mesul olur deniliyor.

Kur'an (28:4) âyetinde, Firavun'un yani firavuniyet cereyanının, yani süfyaniyetin milleti bölerek

[1] el-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 1:64; el-Münâvî, Feyzü'l-Kadîr, 1:210-212.

kendine bağladığı bildirilir. Hem

"Ehadîs-i şerifede gelmiş ki: "Âhirzamanın Süfyan ve Deccal gibi nifak ve zındıka başına geçecek eşhas-ı müdhişe-i muzırraları, İslâm'ın ve beşerin hırs ve şikakından istifade ederek az bir kuvvetle nev'-i beşeri herc ü merc eder ve koca Âlem-i İslâmı esaret altına alır."**M:270** **(Mehaz: Risale-i NurunKudsi Kaynakları. Hadis sıra no:561)**

Beyyinatın geçtiği pek çok âyetlerden birkaç not:

- Beyyinatı fâsıklardan başkası inkâr etmez. (2:99)
- Beyyinatı ketmedenler (gizliyenler) mel'un olurlar. (2:159)
- Beyyinata rağmen ahkâm-ı şer'iyeden i'raz edenleri, yani dinlemiyenlerin zecri: (2:209)
- Beyyinata rağman tefrikaya düşenler gibi olmayınız: (3:105)

Basiret hakkında bir ayet:

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَآئِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ

Meali: Allah'tan korkanlar, kendilerine şeytandan bir vesvese iliştiği zaman, durup düşünürler de derhal kendi basiretlerine sahib olurlar. **7:201**

Bu ayette, şeytandan, yani galib manasiyle müfsid münafıktan gelen aldatıcı telkinlerini basiret ferasetiyle düşünerek sezip aldanmayan hakiki mü'min tavsif ediliyor. Ayet manidar ve ibretliktir.

Netice: Esasat ve zaruriyat denilen, yani açık ve te'vil kaldırmaz sarih hükümlere bilerek muhalefet etmek yokken, hissiyat ve şahsi hukuk gibi sebeblerle ihtilaf çıkarmanın mesuliyeti çok büyük olduğu, hatta zendekaya bilmeyerek alet olma tehlikesi bulunduğu, külliyat-ı Nurda tekraren ihtar edildiği malumdur. Bu asırda, kitabî ölçülerden daha çok hissî temayüller ve tarafgirlikler hükmedip etrafında cemaat toplamak bir gaye haline geldiğinden ve manevi mesuliyet hissinin çok zayıflaması gibi sebeblerle, ferdî, cemaatî ve ictimaî tedenniyata şuursuzca yol açılıyor.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TESBİH

(SBH) kökünden gelen bu tabir, Sübhanallah kelimesiyle yapılan zikri ifade eder. Sübhanallah ise şöyle izah edilir:

"Sübhanallah" kelime-i kudsiyesi ise, Cenab-ı Hakk'ı şerikten, kusurdan, noksaniyetten, zulümden, aczden, merhametsizlikten, ihtiyaçtan ve aldatmaktan ve kemal ve cemal ve celaline muhalif olan bütün kusurattan takdis ve tenzih etmek manasıyla, saadet-i ebediyeyi ve celal ve cemal ve kemal-i saltanatının haşmetine medar olan dâr-ı âhireti ve ondaki Cennet'i ihtar edip delalet ve işaret eder." **Ş:235**

Kur'anda ehemmiyetli yeri bulunan bu mananın hakikatleri, Risale-i Nur külliyatından tahkik edilecek. Şöyle ki:

"Bugünlerde iki ince mes'ele kalbe geldi. Vaktinde kaleme alamadım. O vakit geçtikten sonra o ehemmiyetli hakikatlara birer işaret ederiz:

Birincisi: Kardeşlerimizden birisinin namaz **tesbihatında** tekâsül göstermesine binaen dedim: Namazdan sonraki tesbihatlar, tarîkat-ı Muhammediye'dir (A.S.M.) ve velayet-i Ahmediye'nin (A.S.M.) bir evradıdır. O noktadan ehemmiyeti büyüktür. Sonra, bu kelimenin hakikatı böyle inkişaf etti: Nasılki risalete inkılab eden velayet-i Ahmediye (A.S.M.) bütün velayetlerin fevkindedir; öyle de, o velayetin tarîkatı ve o velayet-i kübranın evrad-ı mahsusası olan namazın akabindeki tesbihat, o derece sair tarîkatların ve evradların fevkindedir. Bu sır dahi şöyle inkişaf etti ki:

Nasıl zikir dairesinde bir mecliste veyahut hatme-i Nakşiyede bir mescidde birbiriyle alâkadar heyet-i mecmuada nuranî bir vaziyet hissediliyor. Kalbi hüşyar bir zât, namazdan sonra "Sübhanallah Sübhanallah" deyip tesbihi çekerken, o daire-i zikrin reisi olan Zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ın müvacehesinde, yüz milyon, tesbih elinde çektiklerini manen hisseder; o azamet ve ulviyetle "Sübhanallah Sübhanallah" der. Sonra o serzâkirin emr-i manevîsiyle ona ittibaen "Elhamdülillah Elhamdülillah" dediği vakit, o halka-i zikrin ve o çok geniş dairesi bulunan hatme-i Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ın dairesinde yüz milyon müridlerin "Elhamdülillah Elhamdülillah"larından tezahür eden azametli bir hamdi düşünüp içinde "Elhamdülillah" ile iştirak eder ve hakeza... "Allahü Ekber Allahü Ekber" ve duadan sonra "Lâ ilahe illallah Lâ ilahe illallah" otuzüç defa o tarîkat-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ın halka-i zikrinde ve hatme-i kübrasında o sâbık mana ile o ihvan-ı tarîkatı nazara alıp, o halkanın serzâkiri olan Zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm'a müteveccih olup

اَلْفُ اَلْفِ صَلَاةٍ وَ اَلْفُ اَلْفِ سَلَامٍ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ

der, diye anladım ve hissettim ve hayalen gördüm. Demek tesbihat-ı salâtiyenin çok ehemmiyeti var." **K:103**

"Namaz **tesbihatının** sırrına göre: Nasılki namazdan sonra tesbih ve zikir ve tehlil ile bir **hatme-i muazzama-i Muhammediye (A.S.M.)** ve zikir ve tesbih eden ve rûy-i zemin kadar geniş bir **halka-i tahmidat-ı Ahmediye (A.S.M.) dairesine tasavvuran ve niyeten**

girmek medar-ı füyûzat olduğu gibi; ben ve biz de, Risale-i Nur'un geniş daire-i dersinde ve halka-i envârında ders alan ve dua eden ve çalışan binler masum lisanların ve mübarek ihtiyarların dualarına ve a'mal-i sâlihalarına hissedar olmak ve dualarına âmîn demek hükmünde olarak, **onlarla tayy-ı mekân ederek**, hayalen omuz omuza, diz dize bulunmak hayaliyle ve niyetiyle ve tasavvuruyla kendimizi fevkalhad bahtiyar biliyoruz. Hususan âhir ömrümde böyle kıymetdar, masum, manevî evlâdları ve yüzer küçük Abdurrahman'ları bulmak, benim için dünyada bir Cennet hayatı hükmüne geçiyor." **K:116**

"Vazife-i diniye itibariyle, nâsa hüsn-ü kabul ettirmek, o makamın iktiza ettiği yüksek tavırlar ve vaziyetler, hodfüruşluk ve riya sayılmaz ve sayılmamalı. Meğer o adam, o vazifeyi kendi **enaniyetine tâbi' edip istimal ede.**

Evet bir imam imamet vazifesinde **tesbihatları** izhar eder, isma' eder; hiç bir cihetle riya olamaz. Fakat **vazife haricinde**, o tesbihatları aşikâre halklara işittirmeye riya girebildiği için, gizlisi daha sevablıdır.

Risale-i Nur'un **hakikî şakirdleri**, neşriyat-ı diniyelerinde ve ittiba-ı sünnetteki ibadetlerinde ve içtinab-ı kebairdeki takvalarında, **Kur'an hesabına vazifedar sayılırlar**. İnşâallah riya olmaz. Meğer ki, Risale-i Nur'a başka bir **maksad-ı dünyeviye için girmiş ola**." **K:185**

Bu kısımda anlatılan "dini vazife ve hizmeti enaniyetine tabi veya maksad-ı dünyevî için yapmanın hata olacağının bilinmesi nasıl olur?" denilirse, bu hususun Allah tarafından bilinmesi esastır.

"Bir zaman kalbime geldi, niçin Muhyiddin-i Arabî gibi hârika zâtlar sahabelere yetişemiyorlar? Sonra namaz içinde سُبْحَانَ رَبِّيَ ٱلأَعْلَى derken, şu kelimenin manası inkişaf etti.

Tam manasıyla değil, fakat bir parça hakikatı göründü. Kalben dedim: Keşki birtek namaza bu kelime gibi muvaffak olsaydım, bir sene ibadetten daha iyi idi. Namazdan sonra anladım ki; o hatıra ve o hal, sahabelerin ibadetteki derecelerine yetişilmediğine bir irşaddır. Evet Kur'an-ı Hakîm'in envârıyla hasıl olan o **inkılab-ı azîm-i içtimaîde**, **ezdad birbirinden çıkıp ayrılırken**; şerler bütün tevabiiyle, zulümatıyla ve teferruatıyla ve hayır ve kemalât bütün envârıyla ve netaiciyle karşı karşıya gelip, bir vaziyette ve müheyyic bir zamanda, her zikir ve **tesbih**, bütün manasının tabakatını turfanda ve taravetli ve taze ve genç bir surette ifade ettiği gibi; o inkılab-ı azîmin tarrakası altında olan insanların bütün hissiyatını, letaif-i maneviyesini uyandırmış; hattâ vehim ve hayal ve sır gibi duygular hüşyar ve müteyakkız bir surette o zikir, o **tesbih**lerdeki müteaddid manaları kendi zevklerine göre alır, emer. İşte şu hikmete binaen bütün hissiyatları uyanık ve letaifleri hüşyar olan sahabeler, envâr-ı imaniye ve **tesbih**iyeyi câmi' olan kelimat-ı mübarekeyi dedikleri vakit, kelimenin bütün manasıyla söyler ve bütün letaifiyle hisse alırlardı. Halbuki o infilâk ve inkılabdan sonra, gitgide letaif uykuya ve havas o hakaik noktasında gaflete düşüp, o kelimat-ı mübareke, meyveler gibi gitgide, **ülfet** perdesiyle letafetini ve taravetini kaybeder. Âdeta **sathîlik** havasıyla kuruyor gibi, **az bir yaşlık** kalıyor ki; kuvvetli, tefekkürî bir ameliyatla, ancak evvelki hali iade edilebilir. İşte bundandır ki, kırk dakikada bir sahabenin kazandığı fazilete ve makama, kırk günde, hattâ kırk senede başkası ancak yetişebilir." **S:491**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TESETTÜR

"Setr" masdarından alınan tesettür, örtünmek demektir. Şeri'at lisanında, taife-i nisanın şeri'atta beyan edildiği gibi vücudun bütününü vücud yapısını belli etmiyecek şekilde örtmektir.

Tesettür, yani örtünme ve elbise giyinmek; soğuk ve sıcaktan korunma ve tezeyyün gibi hikmetlere münhasır değildir.

Hz. Üstad şöyle bir hikmeti nazara verip diyor ki: "Cenab-ı Hak, insandan başka ziruh mahlukatına fıtrî birer libas giydirdiği gibi; meydan-ı haşirde sun'î libaslardan üryan olarak fakat fıtrî bir libas giydirmesi, ism-i Hakîm muktezasıdır. Dünyada **sun'i libasın hikmeti**, yalnız soğuk ve sıcaktan muhafaza ve zinet ve setr-i avrete münhasır değildir. Belki **mühim bir hikmeti, insanın sair nevilerdeki tasarruf ve münasebetine ve kumandanlığına işaret eden bir fihriste ve bir liste hükmündedir.** Yoksa kolay ve ucuz, fıtrî bir libas giydirebilirdi. Çünki bu hikmet olmazsa; muhtelif paçavraları vücuduna sarıp giyen insan, şuurlu hayvanatın nazarında ve onlara nisbeten bir maskara olur, manen onları güldürür. Meydan-ı haşirde, o hikmet ve münasebet yok. O liste de olmaması lâzım gelir." **M:384**

Mezkûr hikmet, yalnız elbiseye münhasır değildir. Belki insanın cami' fıtratıyla her şeye muhtaç yaratıldığına ve her şey insanın ihtiyacatına hizmet etmekle insanın Hilafet-i Arziyeye sahib kılındığına ve böylece insanın en mükemmel mahluk olarak ahsen-i takvime çıkarıldığına da işaret eder.

Evet, Hz. Üstad bir ayeti şöyle tefsir eder:

" اَلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْاَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً : Kur'an-ı Kerim, bu cümle ile beyan ettiği kudret-i İlahiyenin azametiyle insanları ibadete teşvik edip heyecana getiriyor. Şöyle ki:

Ey insanlar! Arz ve semayı sizlere muti' ve hizmetkâr yapan zât, yaptığı şu iyiliğe karşı ibadete müstehaktır; ibadetini ediniz. Ve **keza insanların faziletine ve yüksek bir kıymete mâlik olduğuna ve indallah mükerrem bulunduğuna bir îmadır.** Sanki beşere emrediyor: Ey beşer! Yüksek ve alçak bütün ecramı sizin istifadenize tahsis etmekle sizlere bu kadar i'zaz ve ikramlarda bulunan Cenab-ı Hakk'a ibadet ediniz! Ve sizlere yaptığı keramete karşı liyakatınızı izhar ediniz." **İ:99**

Hem, "Nasılki kâinatın sahibi, **kâinattan zemini** ve **zeminden nev-i insanı** intihab edip gayet büyük bir makam, bir ehemmiyet vermiş." **G:102**

Bu ve benzeri ifadelerden insanın bütün varlıklara ihtiyaç duyacak cami fıtratiyle bütün varlıkara muhtaç kılınmasından, Allah'ın nazarında kıymetli ve müntehab bir varlık olduğu anlaşılıyor.

Bediüzzaman Hazretleri, idam planı ile verildiği Eskişehir Ağırceza Mahkemesinde, tesettür-ü nisvanı müdafaa ederken şöyle diyor:

"İşte ben de adliyenin mahkemesine derim ki: Binüçyüzelli senede ve her asırda üçyüzelli milyon müslümanların hayat-ı içtimaiyesinde **kudsi ve hakiki bir düstur-u İlahîyi** üçyüzelli bin tefsirin tasdiklerine ve ittifaklarına istinaden ve binüçyüz senede geçmiş ecdadımızın itikadlarına iktidaen tefsir eden bir adamı mahkûm eden haksız bir kararı, elbette ruy-

i zeminde adalet varsa, o kararı red ve bu hükmü nakzedecektir diye bağırıyorum. **Bu asrın sağır kulakları dahi işitsin!..**" **Ş:448**

Kur'annın يَا اَيُّهَا النَّبِىُّ قُلْ لاَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِين

يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلاَبِيبِهِن (33:59) ilâ âhir… **âyeti, tesettürü emrediyor.** Medeniyet-i sefihe ise, Kur'anın bu hükmüne karşı muhalif gidiyor. " **L:196 şeklindeki iddiaya Hz. Üstad, müdellel ve uzun bir cevap veriyor.**

Hem "**Kur'an merhameten, kadınların hürmetini muhafaza için, haya perdesini takmasını emreder**. Ta hevesat-ı rezilenin ayağı altında o şefkat madenleri zillet çekmesinler. Âlet-i hevesat, ehemmiyetsiz bir meta' hükmüne geçmesinler. **Medeniyet ise, kadınları yuvalarından çıkarıp, perdelerini yırtıp, beşeri de baştan çıkarmıştır**. Halbuki aile hayatı, kadın-erkek mabeyninde mütekabil hürmet ve muhabbetle devam eder. Halbuki **açık-saçıklık, samimi hürmet ve muhabbeti izale edip ailevi hayatı zehirlemiştir**.

Hususan suretperestlik, ahlâkı fena halde sarstığı ve sukut-u ruha sebebiyet verdiği şununla anlaşılır: Nasılki merhume ve rahmete muhtaç bir güzel kadın cenazesine nazar-ı şehvet ve hevesle bakmak, ne kadar ahlâkı tahrib eder. Öyle de: Ölmüş kadınların suretlerine veyahut **sağ kadınların küçük cenazeleri hükmünde olan suretlerine hevesperverane bakmak, derinden derine hissiyat-ı ulviye-i insaniyeyi sarsar, tahrib eder.**" **S:410**

Yukarıda geçen "haya perdesi" çarşaf demektir. Çünki haya hissi örtünmeyi gerektirir. Örtünmek de haya hissini geliştirdiğini veciz bir ifade ile anlatılıyor.

Bir hadis-i şerifte mealen şöyle buyurulur: "Kadınlardan erkek kılığına, erkeklerden kadın kıyafetine girene Allah lanet etsin." **(Ramüz-ül Ehadis: sh. 347)**

Keza kadın elbisesi giyen erkeğe ve erkek elbisesi giyen kadına Peygamber (A.S.M.) lanet etmiştir. **(Ebu Davud, Libas:28 ve Ahmed İbn-i Hanbel 2/225)**

Kadında haya hissiyle korunan namus mefhumu, bir cihette şöyle ifade edilebilir:

Kadın vücudunda erkeklerin hissiyatına hoş gelen bütün uzuv ve cesedinin şer'î ölçüde ve haya hissinin neticesi olarak örtünmesiyle, erkeklerin kadına karşı olan hissî alâkasının uyandırılmamasıdır. Binaenaleyh, kadının bil'ihtiyar şer'î ölçüde örtmediği uzvu ile erkeğin hissî alâkasını çektiği nisbette, namus mefhumu da o nisbette kadında gerilemiş olur ki, bunun ileri derecesine Kur'an lisanında teberrüc denir. (Ahzab Suresi 33:33) Osmanlıcada tekeşşüf ve tebezzül gibi kelimeler de aynı manayı ifade eder. Bu hal devam ettikçe alışkanlık neticesinde haya hissini kaybederek, kadınlarda açılma umumi bir âdet halini alır ve cemiyette de milli ahlâk zedelenir. Milli ahlâkın bozulduğu bir cemiyette her türlü kötülük yayılır. Git gide anarşizme inkılab eder.

Ayet ve hadisler, umum zamanlara bakan ders ve ikazları verirler.

Bu rivayette dikkat çekilen, kadın-erkek ihtilâtı yani beraberce aynı mahallerde arayı ayırmadan bulunmanın fecî neticeleri gösterilmiş oluyor. Asrımızda ise, bu durum en dehşetli şekliyle tahrik olunmuş ve milleti istila etmesine kapılar açılmıştır.

Müslüman ailelerin bu afetten uzak durma gayretinde olmaları zarurîdir.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyuruluyor: "Hazret-i Peygamber (A.S.M.) Ebu Zer'e (R.A.): "İns ve cin şeytanlarından taavvüz ettin mi? (Allah'a sığınmak duasını okudun mu?) buyurmuştu. Ebu Zer: **İnsin de şeytanları var mıdır**? dedim.

– Evet onlar **cin şeytanlarından daha şerlidir**.» **(Elmalılı Tefsiri sh: 2029)** buyurdu.

Netice olarak, tesettürde en ehemmiyetli bir husus da şudur ki:

Müslüman erkek ve kadınların kıyafet ve tesettürde kusurları olsa da düşünceleri, tam şer'î tesettürü tasvib etmeli ve Avrupaî hayat alışkanlıkları ile tam riayet edemedikleri şer'î kıyafet ve tesettürü hafife alır tarzda bir anlayış olmamalı ve azimet ve takvaya uygun yaşamayı ve böyle yaşayanları sevmelidirler. Kendi noksanlarına karşı da istiğfar edip noksanlarını zamanla tekmil etme gayreti içinde olmalıdırlar. Bu husus asgari bir hudud olarak mü'minler için şarttır.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TEVECCÜH

Bir şeye veya bir tarafa meyletme ve alaka ve hürmet gösterme manalarına gelir. Bu kelime aynı zamanda hakikatlara ciddi ihtiyac duyup merakla alakalanma manasına da gelir ve kişinin ihtiyac duyup alakalanması derecesine göre kalb ve vicdana girer. Halbuki bu asır teveccühü dağıttığı şöyle nazara veriliyor:

"Şimdi saadet-i ebediyeye bedel, saadet-i dünyeviye medar-ı nazardır. Beşerin nazar-ı dikkati, başka maksadlara müteveccihtir. Tevekkülsüzlük içinde derd-i maişet, ruha sersemlik ve felsefe-i tabiiye ve maddiye akla körlük verdiğinden; beşerin muhit-i içtimaîsi, o şahsın zihnine ve istidadına, içtihad hususunda kuvvet vermediği gibi, teşettüt veriyor, dağıtıyor."**S:492**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Meselâ: Kamerin ahvaline veya istikbalin hakikatine dair i'ta-i malûmat eden adama, bütün mâmelekini ona feda etmeye hazırsın. Amma kamer daire-i mülkünde bir arı hükmünde olan Hâlıktan haber getiren ve ezel, ebede, hayat-ı ebediyeye, hakaik-i esasiyeye, azîm mes'elelere dair malûmat i'ta eden ve seni manevî perişaniyetlerden, dalaletlerden kurtarıp kesretten vahdete doğru yol gösteren ve hayat-ı ebediyeye imanla mâ-ül hayatı sana içirtmekle firak ve ayrılmak ateşlerinden kurtaran; ve Hâlıkın marziyatını, metalibini tarif eden ve Sultan-ı Ezel, Ebed'in muhaberesine tercümanlık yapan Resul-i Rahman'ı dinlemeye ve o Muhbir-i Sadık'a iman ile teslim olmaya mani olan nefsin heva ve hevesini terketmiyorsun!.." **Ms:215**

Şimdi Hz. Üstada gösterilen teveccüh hakkında bazı beyanlar nazara alınacak.

Evet Hz. Üstad diyor ki: "Eğer imana ve Kur'ana hizmetkârlığım cihetiyle ehl-i dünya beni tazyik ediyorsa, onun müdafaası bana ait değil, onu Aziz-i Cebbar'a havale ediyorum. Eğer asılsız ve riyaya sebeb ve ihlası kıracak bir **şöhret-i kâzibeyi kırmak için teveccüh-ü âmmeyi** hakkımda bozmak murad ise onlara rahmet. Çünki teveccüh-ü âmmeye mazhar olmak ve halkların nazarında şöhret kazanmak, benim gibi adamlara zarardır zannederim. Benim ile temas edenler beni bilirler ki; şahsıma karşı hürmet istemiyorum, belki nefret ediyorum. Hattâ kıymetdar mühim bir dostumu, **fazla hürmeti için** belki elli defa tekdir etmişim. Eğer beni çürütmek ve efkâr-ı âmmeden düşürtmek, iskat ettirmekten muradları, tercümanlık ettiğim hakaik-i imaniye ve Kur'aniyeye ait ise beyhudedir." **M:65**

Yani şahsın hizmet sahasına yani şahsiyet-i maneviyesine bakan mes'elelerde, inayet-i ilahiyenin himayeti olur diye hatırlatılıyor.

"Evet hiçbir zaman, bu zeminde bu zaman kadar böyle bir ihtiyac-ı şedid olmamış gibidir. Çünki tehlike **hariçten şiddetle gelmiş**.[1] Şahsımın bu ihtiyaca karşı gelmediğini itiraf

[1] "Risale-i Nur'a verilen ehemmiyet dahi, zamanın ehemmiyetinden, hem bu asrın şeriat-ı Muhammediyeye (A.S.M.) ve şeair-i Ahmediyeye (A.S.M.) ettiği tahribatın dehşetinden, hem bu âhirzamanın fitnesinden eski zamandan beri bütün ümmet istiaze etmesi cihetinden, hem o fitnelerin savletinden mü'minlerin imanlarını kurtarması noktasından Risale-i Nur öyle bir ehemmiyet kesbetmiş ki: Kur'an ona kuvvetli işaretle iltifat etmiş ve Hazret-i İmam-ı Ali Radıyallahü Anhü üç kerametle ona beşaret vermiş ve Gavs-ı A'zam (K.S.) kerametkârane ondan haber verip, tercümanını teşci' etmiş. Evet bu asrın dehşetine karşı taklidî olan itikadın istinad kal'aları sarsılmış ve uzaklaşmış ve perdelenmiş olduğundan; her mü'min, tek başıyla dalaletin cemaatle

edip ilân ettiğim halde, yine şahsımın meziyetinden değil, belki şiddet-i ihtiyaçtan ve zahiren başkalar çok görünmemesinden şahsımı o ihtiyaca bir çare zannediyorlar. Halbuki ben de çoktan beri buna taaccüb ve hayret ile bakıyordum ve hiç bir cihetle lâyık olmadığım halde, dehşetli kusurlarımla beraber bu **teveccüh-ü âmmenin** hikmetini şimdi bildim. Hikmeti de şudur:

Risale-i Nur'un hakikatı ve şakirdlerinin şahs-ı manevîsi, bu zaman ve bu zeminde o şiddetli ihtiyacın yüzünü kendine çevirmiş. Benim şahsımı -hizmet itibariyle binden bir hissesi ancak bulunduğu halde- o hârika hakikatın ve o hâlis muhlis şahsiyetin bir mümessili zannedip o teveccühü gösteriyorlar. Gerçi bu teveccüh hem bana zarar, hem ağır geliyor. Hem de hakkım olmadığı halde hakikat-ı Nuriyenin ve şahsiyet-i maneviyesinin hesabına sükût edip o manevî zararlara razı oluyorum. Hattâ İmam-ı Ali (R.A.) ve Gavs-ı A'zam (K.S.) gibi bazı evliyanın ilham-ı İlahî ile bu zamanımızda Kur'an-ı Hakîm'in mu'cize-i maneviyesinin bir âyinesi olan Risale-i Nur'un hakikatına ve hâlis talebelerinin şahs-ı manevîsine işaret-i gaybiye ile haber verdikleri içinde benim ehemmiyetsiz şahsımı o hakikata hizmetim cihetiyle nazara almışlar. Ben hata etmişim ki; onların şahsıma ait bir parçacık iltifatlarını bazı yerde tevil edip Risale-i Nur'a çevirmemişim. Bu hatamın sebebi de, za'fiyetim ve yardımcılarımı ürkütecek esbabın çoğaltılmaması ve sözlerime itimadı kazanmak için zahiren şahsıma bir kısmını kabul etmiştim. Size ihtar ediyorum: Fâni ve kabir kapısındaki çürük şahsımı çürütmeğe ihtiyaç yok ve bu kadar ehemmiyet vermeğe de lüzum yok. Fakat Risale-i Nur'la mübareze edemezsiniz ve etmeyiniz. Onu mağlub edemezsiniz. Mübarezede millet ve vatana büyük zarar edersiniz. Fakat şakirdlerini dağıtamazsınız. Çünki **hakikat-ı Kur'aniyenin muhafazası yolunda** kırk-elli milyon şehid veren bu vatandaki geçmiş ecdadlarımızın ahfadlarına bu zamanda hakikat-ı Kur'aniyenin muhafazası ve âlem-i İslâmın nazarında eskisi gibi dindarane kahramanlıkları terk ettirilmeyecek. Zahiren çekilseler de, o hâlis şakirdler ruh u canıyla o hakikata bağlıdırlar. Ve o hakikatın bir âyinesi olan Risale-i Nur'u terkedip, o terk ile vatan ve millet ve asayişe zarar vermeyeceklerdir. Son sözüm:

فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ (9:129)" **Ş:398**

Yani Risale-i Nur mesleğinde şahıstan daha çok, Kur'anî hakikatlara ve düsturları esas almanın ehemmiyeti nazara veriliyor.

"Aziz, sıddık kardeşlerim!

Esaretimdeki hâdisenin gazete ile ilânı şiddetli yasaklarla ahaliyi her tarafta bizden kaçırmağa çalışmakla beraber **teveccüh-ü âmmeyi** ziyadeleştirmiş. Bize, hususan şahsıma ihanet etmeğe tarafdar üç resmî adam dün avluda demişler: "Said pencereden göründüğü vakit ahali toplanıp ona bakıyor, pencerede durmasın. Yoksa koğuşunu değiştiriniz." diye baş gardiyan söyledi. Hiç merak etmeyiniz. Ben her sıkıntıya tahammüle karar vermişim. Duanız bereketiyle inşâallah sıkıntılar sevinçlere dönecekler.

O esaret hâdisesi aslı doğrudur. Fakat şahidim olmadığından tafsilen beyan etmemiştim. Yalnız bir manga beni i'dam etmek için geldiğini bilmiyordum, sonra anladım. Ve Rus Kumandanı tarziye için Rusça birşeyler söyledi, ben bilmedim. Demek hazır bulunan ve bu hâdiseyi gazeteye ihbar eden müslüman yüzbaşı anlamış ki, kumandan tekrar tekrar "Affet" demiş.

---

hücumuna mukavemet ettirecek gayet kuvvetli bir iman-ı tahkikî lâzımdır ki dayanabilsin. Risale-i Nur bu vazifeyi; en dehşetli bir zamanda ve en lüzumlu nazik bir vakitte, herkesin anlayacağı bir tarzda; hakaik-i Kur'aniye ve imaniyenin en derin ve en gizlilerini, gayet kuvvetli bürhanlar ile isbat ederek; o iman-ı tahkikîyi taşıyan hâlis ve sadık şakirdleri dahi, bulundukları kasaba ve karye ve şehirlerde -hizmet-i imaniye itibariyle- âdeta birer gizli kutub gibi, mü'minlerin manevî birer nokta-i istinadı olarak, bilinmedikleri ve görünmedikleri ve görüşülmedikleri halde, kuvve-i maneviye-i itikadları cesur birer zabit gibi; kuvve-i maneviyeyi, ehl-i imanın kalblerine verip, mü'minlere manen mukavemet ve cesaret veriyorlar." **M:466**

Kardeşlerim, ben Nurlarla meşgul oldukça sıkıntılar azalıyor. Demek vazifemiz Nurlarla iştigaldir ve geçici şeylere ehemmiyet vermemek ve sabır ve şükretmektir." **Ş:523**

Keza teveccüh-ü nasın istenilmemesi hakkında da şu irşadlar var:

"Bir kısım ehl-i zevk ve şevk, sülûkünde fahrı, nazı, şatahatı, **teveccüh-ü nâsı** ve merciiyeti; şükre, niyaza, tazarruata ve nâstan istiğnaya tercih etmekle vartaya düşer. Halbuki en yüksek mertebe ise, **ubudiyet-i Muhammediyedir** ki, "Mahbubiyet" ünvanıyla tabir edilir. **Ubudiyetin ise sırr-ı esası; niyaz**, **şükür**, **tazarru'**, **huşu'**, **acz**, **fakr**, **halktan istiğna** cihetiyle o hakikatın kemaline mazhar olur. Bazı evliya-yı azîme, fahr ve naz ve şatahata muvakkaten, **ihtiyarsız** girmişler; fakat o noktada, **ihtiyaren** onlara iktida edilmez; hâdîdirler, mühdî değillerdir; arkalarından gidilmez!" **M:455**

Yani teveccüh ihtiyar ile olsa mesuliyet getirir ihtiyar ile olmazsa mazur sayılır diye bilgi veriliyor.

Ve keza, "Hırs ihlası kırar, amel-i uhreviyeyi zedeler. Çünki bir ehl-i takvanın hırsı varsa, **teveccüh-ü nâsı** ister. Teveccüh-ü nâsı müraat eden, ihlas-ı tâmmı bulamaz. Bu netice çok ehemmiyetli, çok cây-ı dikkattir." **L:146**

"İhtar: Teveccüh-ü nâs istenilmez, belki verilir. Verilse de onunla hoşlanılmaz. Hoşlansa ihlası kaybeder, riyaya girer. Şan ü şeref arzusuyla teveccüh-ü nâs ise; ücret ve mükâfat değil, belki ihlassızlık yüzünden gelen bir itab ve bir mücazattır. Evet amel-i sâlihin hayatı olan ihlasın zararına teveccüh-ü nâs ve şan ü şeref, kabir kapısına kadar muvakkat olan bir lezzet-i cüz'iyeye mukabil, kabrin öbür tarafında azab-ı kabir gibi nâhoş bir şekil aldığından; teveccüh-ü nâsı arzu etmek değil, belki ondan ürkmek ve kaçmak lâzımdır. Şöhretperestlerin ve şan ü şeref peşinde koşanların kulakları çınlasın." **L: 149**

"وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلاَّ الْبَلاَغُ (24:54) sırrına mazhar olup.. **hüsn-ü kabul** ve **hüsn-ü tesir** ve **teveccüh-ü nâsı** kazanmak noktalarının Cenab-ı Hakk'ın vazifesi ve ihsanı olduğunu ve kendi vazifesi olan **tebliğde** dâhil olmadığını ve lâzım da olmadığını ve onunla mükellef olmadığını bilmekle ihlasa muvaffak olur. Yoksa ihlası kaçırır." **L:150**

"İhlası kıran ikinci mani: Hubb-u câhtan gelen şöhretperestlik saikasıyla ve şan ü şeref perdesi altında **teveccüh-ü âmmeyi** kazanmak, nazar-ı dikkati kendine celbetmekle enaniyeti okşamak ve nefs-i emmareye bir makam vermektir ki, en mühim bir maraz-ı ruhî olduğu gibi "**şirk-i hafî**" tabir edilen **riyakârlığa**, hodfüruşluğa kapı açar, ihlası zedeler." **L:165**

"Hırs u tama', za'f u fakr noktasında **teveccüh-ü nâsı** celbine medar riyakârane vaziyet almaya sevkediyor. Risale-i Nur'un şakirdleri, iktisad ve kanaat ve tevekkül ve kısmetine rıza gibi, Risale-i Nur'un dersinden aldıkları izzet-i imaniye, inşâallah onları riyadan ve dünya menfaatleri için hodfüruşluktan men'eder." **K:184**

Teveccüh-ü umuminin tesiri var, şöyleki:

"Şimdi istediğimiz nokta, mü'minlerin **teveccühleri** ve teyakkuzlarıdır. Teveccüh-ü umumînin tesiri inkâr edilmez. İttihadın hedefi ve maksadı i'lâ-yı Kelimetullah ve mesleği de kendi nefsiyle cihad-ı ekber ve başkalarını irşaddır." **H:95**

Teveccüh hakkında derlenen az bir kısım parçalar dahi gösteriyorki teveccüh-ü nası istemek ene hissiyatından gelir. Bu his giderek artar ve insan artık kendi hissiyatına hizmet eder duruma gelir. Fakat haberi olmaz.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TEVEKKÜL

Tevekkül (vkl) kökünden alınan bu kelime kendini ve herşeyini Allah'ın himayetine bırakmak şuurunu ifade eder. Keza Allah'ın sonsuz kudretine ciddi ve hakiki istinad edenin manevi kuvveti artar.

"Evet hakikî imanı elde eden adam, kâinata meydan okuyabilir ve imanın kuvvetine göre hâdisatın tazyikatından kurtulabilir. "Tevekkeltü alallah" der, sefine-i hayatta kemal-i emniyetle hâdisatın dağlarvari dalgaları içinde seyran eder. Bütün ağırlıklarını Kadîr-i Mutlak'ın yed-i kudretine emanet eder, rahatla dünyadan geçer, berzahta istirahat eder. Sonra saadet-i ebediyeye girmek için Cennet'e uçabilir. Yoksa tevekkül etmezse, dünyanın ağırlıkları uçmasına değil, belki esfel-i safilîne çeker. Demek iman tevhidi, tevhid teslimi, **teslim tevekkülü**, tevekkül saadet-i dareyni iktiza eder. Fakat yanlış anlama. **Tevekkül, esbabı bütün bütün reddetmek değildir**. Belki esbabı dest-i kudretin perdesi bilip riayet ederek; esbaba teşebbüs ise, bir nevi dua-i fiilî telakki ederek; müsebbebatı yalnız Cenab-ı Hak'tan istemek ve neticeleri ondan bilmek ve ona minnettar olmaktan ibarettir.

Tevekkül eden ve etmeyenin misalleri, şu hikâyeye benzer:

Vaktiyle iki adam hem bellerine, hem başlarına ağır yükler yüklenip, büyük bir sefineye bir bilet alıp girdiler. Birisi girer girmez yükünü gemiye bırakıp, üstünde oturup nezaret eder. Diğeri hem ahmak, hem mağrur olduğundan yükünü yere bırakmıyor. Ona denildi: "Ağır yükünü gemiye bırakıp rahat et." O dedi: "Yok, ben bırakmayacağım. Belki zayi' olur. Ben kuvvetliyim. Malımı, belimde ve başımda muhafaza edeceğim." Yine ona denildi: "Bizi ve sizi kaldıran şu emniyetli sefine-i sultaniye daha kuvvetlidir. Daha ziyade iyi muhafaza eder. Belki başın döner, yükün ile beraber denize düşersin. Hem gittikçe kuvvetten düşersin. Şu bükülmüş belin, şu akılsız başın gittikçe ağırlaşan şu yüklere tâkat getiremeyecek. Kaptan dahi eğer seni bu halde görse, ya divanedir diye seni tardedecek. Ya haindir, gemimizi ittiham ediyor, bizimle istihza ediyor, hapis edilsin, diye emredecektir. Hem herkese maskara olursun. Çünki ehl-i dikkat nazarında, za'fı gösteren tekebbürün ile, aczi gösteren gururun ile, riyayı ve zilleti gösteren tasannuun ile kendini halka mudhike yaptın. Herkes sana gülüyor." denildikten sonra o bîçarenin aklı başına geldi. Yükünü yere koydu, üstünde oturdu. "Oh!.. Allah senden razı olsun. Zahmetten, hapisten, maskaralıktan kurtuldum." dedi.

"İşte ey tevekkülsüz insan! Sen de bu adam gibi aklını başına al, tevekkül et. Tâ bütün kâinatın dilenciliğinden ve her hâdisenin karşısında titremekten ve hodfüruşluktan ve maskaralıktan ve şekavet-i uhreviyeden ve tazyikat-ı dünyeviye hapsinden kurtulasın." **S:314**

پَسْ دَرْ رَاهِ تُو اَزْ اِينْ جُزْء نِيزْ بَازْ مِى گُذَشْتَنْ چَارَهْ مَنْ اَسْت"

O çare ise şudur ki: O **cüz'-i ihtiyarîden dahi vazgeçip, irade-i İlahiyeye işini bırakıp**, kendi havl ü kuvvetinden teberri edip, Cenab-ı Hakk'ın havl ü kuvvetine iltica ederek hakikat-ı **tevekküle yapışmaktır**. Ya Rab! Madem çare-i necat budur. Senin yolunda o cüz'-i ihtiyarîden vazgeçiyorum ve enaniyetimden teberri ediyorum." **S:212**

"**Elhasıl:** Ey insan! Senin elinde gayet zaîf, fakat seyyiatta ve tahribatta eli gayet uzun ve hasenatta eli gayet kısa, **cüz'-i ihtiyarî namında bir iraden var**. O iradenin bir eline duayı ver ki, silsile-i hasenatın bir meyvesi olan Cennet'e eli yetişsin ve bir çiçeği olan saadet-i ebediyeye eli uzansın. Diğer eline istiğfarı ver ki, onun eli seyyiattan kısalsın ve o şecere-i mel'unenin bir meyvesi olan Zakkum-u Cehennem'e yetişmesin. Demek **dua ve tevekkül, meyelan-ı hayra** büyük bir kuvvet verdiği gibi; istiğfar ve tövbe dahi, meyelan-ı şerri keser, tecavüzatını kırar." **S:468**

"Tertib-i mebadide tevekkül, tenbelliktir. Terettüb-ü netice noktasındaki tefviz, tevekkül-ü şer'îdir.

Semere-i sa'yine, kısmetine rıza ise, memduh bir kanaattır, meyl-i sa'ye kuvvettir.
Mevcud mala iktifa, mergub kanaat değil; belki dûn-himmetliktir." **S:725**

"Tevekkül, kanaat ve iktisad öyle bir hazine ve bir servettir ki, hiçbir şey ile değişilmez. İnsanlardan ahz-ı mal edip o tükenmez hazine ve defineleri kapatmak istemem. Rezzak-ı Zülcelal'e yüzbinler şükrediyorum ki, küçüklüğümden beri beni minnet ve zillet altına girmeye mecbur etmemiş. Onun keremine istinaden, bâkiye-i ömrümü de o kaide ile geçirmesini rahmetinden niyaz ediyorum." **M:14**

"**Dördüncü Sualiniz:** اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (2:153) de hikmet ve gaye nedir?

Elcevab: Cenab-ı Hak, Hakîm ismi muktezası olarak, vücud-u eşyada bir merdivenin basamakları gibi bir tertib vaz'etmiş. Sabırsız adam teenni ile hareket etmediği için, basamakları ya atlar düşer veya noksan bırakır; maksud damına çıkamaz. Onun için hırs mahrumiyete sebebdir. Sabır ise müşkilâtın anahtarıdır ki, اَلْحَرِيصُ خَائِبٌ خَاسِرٌ وَالصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْفَرَجِ durub-u emsal hükmüne geçmiştir. Demek Cenab-ı Hakk'ın inayet ve tevfiki, sabırlı adamlarla beraberdir. Çünki sabır üçtür:

Biri: Masiyetten kendini çekip sabretmektir. Şu sabır takvadır, اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ (2:194) sırrına mazhar eder.

İkincisi: Musibetlere karşı sabırdır ki, tevekkül ve teslimdir. اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ (3:159) şerefine mazhar ediyor. اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ (3:146)

Ve sabırsızlık ise Allah'tan şikayeti tazammun eder. Ve ef'alini tenkid ve rahmetini ittiham ve hikmetini beğenmemek çıkar. Evet musibetin darbesine karşı şekva suretiyle elbette âciz ve zaîf insan ağlar; fakat şekva ona olmalı, ondan olmamalı. Hazret-i Yakub Aleyhisselâm'ın اِنَّمَا اَشْكُوا بَثِّي وَحُزْنِي اِلَى اللّٰهِ (12:86) demesi gibi olmalı. Yani: Musibeti Allah'a şekva etmeli, yoksa Allah'ı insanlara şekva eder gibi, "Eyvah! Of!" deyip, "Ben ne ettim ki, bu başıma geldi" diyerek, âciz insanların rikkatini tahrik etmek zarardır, manasızdır." **M:280**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Nefis daima ızdırablar, kalâklar içinde evhamdan kurtulup tevekküle yanaşmıyor. Hükm-ü Kadere razı olmuyor. Halbuki şemsin tulû' ve gurubu mukadder olduğu gibi, insanın da bu dünyada tulû' ve gurubu ve sair mukadderatı, kalem-i kader ile cebhesinde yazılıdır. İsterse başını taşa vursun ki, o yazıları silsin; fakat başı kırılır, yazılara bir şey olmaz hâ!

Ve illâ muhakkak bilsin ki: Semavat ve Arz'ın haricine kaçıp kurtulamayan insan, Hâlık-ı Külli Şey'in rububiyetine muhabbetle rıza-dâde olmalıdır." **Ms:122**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TE'VİL تَأوِيل

Lûgat manasiyle «Bir nesneye redd ve irca etmek. Döndürmek. Te'vil kelimesi bazı müfessirlere göre, rücu' manasına olanl "Evl: اول " den alınmıştır. Müfessirlerce: Bir âyet-i kerimenin manasını bir nesneye irca ile beyan etmektir. Bazılarınca da Evvel: اوّل lafzından alınmış olup kelâmı evveline sarf ve irca eylemektir. Bazılarınca da hükümet ve siyaset manasına olan iyalet: ایَالت den alınmıştır ki, te'vil eden kimse, zihin ve fikrini, kelâmdaki sırrın tetebbuuna taslit etmekten ibarettir ki, kelimeden maksud olan mana zahir ve söyleyenin muradı aşikâr ola.

Âhirzaman alâmetleri hakkında gelen ehadis-i şerifelerin ekserisi müteşabihat nevinden olduğu ve hakiki manalarını herkes bilemeyeceği gibi, onların tercüme manaları dahi hakiki maksadı ifade etmez. Evet «Âhir zamanda vukua gelecek hâdisata dair hadislerin bir kısmı, müteşabihat-ı Kur'aniye gibi derin manaları var. Muhkemat gibi tefsir edilmez ve herkes bilemez. Belki **tefsir** yerinde **te'vil** ederler. (3:7) وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ اِلاَّ اللّٰهُ وَالرَّاسِخُونَ فِىالْعِلْمِ sırrıyla, vukuundan sonra te'villeri anlaşılır ve murad ne olduğu bilinir ki, ilimde rasih olanlar اٰمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا deyip o gizli hakikatları izhar ederler.» Ş:578

Te'vil meselesi, İslam tarihinde, kısmen su-i istimale ve kısmen de garazlara mebni olarak bazı hadiselere sebeb olmuştur. Çünkü iyi niyete dayanan müsbet te'vil olduğu gibi menfi te'viller de vardır. Ezcümle bir misali şudur:

"Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın haber verdiği gibi: "Ben Kur'anın tenzili için harbettim, sen de **tevili için harbedeceksin**!" **M:99 şeklindeki rivayet, güzel bir örnektir.**

Hz.Üstad, te'vil hakkında şu bilgiyi verir: "**Tevilin manası**, hadîsin veyahut âyetin birçok manalarından bir mümkün ve muhtemel manası demektir." **Ş:386 haşiye**

Evet "Minare kadar yüksek bir adamı", hem "Alnında okunacak bir yazı bulunacak" hem "Birden eli bir su ile delinecek" gibi hakikatın perdesi olan teşbihleri hakikat zannetmek bahanesiyle, Nur'un bazı ihbarat-ı gaybiyesi, sathî nazarlarına muvafık gelmiyor.. ona daha yanaşmıyor.

"O ehl-i vukuf, Beşinci Şua'daki rivayetlerin bir kısmına zaîf ve bir kısmına mevzu' demişler ve tevillerinin bir kısmına yanlış demişler ki; bu Afyon'da aleyhimizde iddianame o tarzda yazılmış ve onbeş sahifede seksenbir yanlış yaptığını bir cedvelde isbat etmişiz. Muhterem ehl-i vukuf o cedveli görsünler. Bir tek nümunesi şudur:

İddiacı demiş: Bütün tevilleri yanlıştır ve o rivayetler, ya mevzu' veya zaîftir.

Biz dahi deriz: Tevil demek, yani bu mana bu hadîsten murad olmak mümkündür, muhtemeldir demektir. Mantıkça o mananın imkânını reddetmek ise, muhaliyetini isbat etmek ile olur. Halbuki o mana göz ile göründüğü ve tahakkuk ettiği gibi, hadîsin mana-yı işarî tabakasının külliyetinde bir ferd olması bilmüşahede mu'cizane bir lem'a-yı ihbar-ı gaybîyi, bu asrın gözüne gösterdiğinden, hiç bir cihetle kabil-i inkâr ve itiraz olamaz. Hem o "bütün rivayetler, mevzudur veya zaîftir" iddiacının demesi üç vecihle yanlış olduğu, cedvelde isbat edilmiş." **Ş:400**

Hz.Üstad müsbet te'vil hakkında da şöyle der:

"فَقَدْ جَاءَ اَشْرَاطُهَا (47:18) âyetinin bir nüktesi, bu zamanda akide-i avam-ı mü'minîni vikaye ve şübehattan muhafaza için yazılmış. Âhirzamanda vukua gelecek hâdisata dair hadîslerin bir kısmı müteşabihat-ı Kur'aniye gibi derin manaları var. Muhkemat gibi tefsir edilmez ve herkes bilemez. Belki **tefsir yerinde tevil ederler.**

وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ اِلاَّ اللّٰهُ وَ الرَّاسِخُونَ فِى الْعِلْمِ (3:7)

sırrıyla, vukuundan sonra **tevilleri anlaşılır** ve murad ne olduğu bilinir ki, ilimde râsih olanlar آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا (3:7) deyip o gizli hakikatları izhar ederler." **Ş:578**

Yani muhtemel bir mana olan te'vilin doğru olduğunu gösteren bir masadak, yani te'vile tutarlı olan mana zuhur edince izhar edilir diye te'vil usulü hakkında bilgi verilir.

Daha çok tasavvuf dairesinde su-i niyet olmadan yapılan muvazenesiz te'viller hakkında da Hz.Üstad şu bilgiyi veriyor:

"اِعْلَم Ey kardeş bil ki! Kur'anın nihayet yüksekliğinin ve hakkaniyetinin en sâdık delillerinden birisi budur ki: Tevhidin bütün levazımatını, umum meratibiyle muhafaza etmesi; ve hakaik-ı âliye-i İlahiyenin bütün müvazenelerini müraat etmesi; ve esma-i hüsnanın bütün mukteziyatını müştemil bulunması; ve o esmanın aralarındaki tenasübü gözetmesi; ve rububiyet ve uluhiyetin bütün şuunatını kemal-i müvazene ile kendisinde cem etmesidir. İşte bu, öyle bir hasiyettir ki, beşerin eserinde hiçbir zaman bulunmamış ve bulunamaz. Ne melekûta geçen eazım-ı insaniye olan evliyanın netaic-i efkârlarında, ne de umûrun bâtınlarına dalan "**İşrakiyyun**"un eserlerinde; ve ne de âlem-i gayba nüfûz eden **ruhanilerin** kitablarında bulunmuştur. Çünkü bütün bunlar, hakikat-ı mutlakayı mukayyed nazarlarıyla ihata edemiyorlar. Belki ancak hakikatın bir tarafını görebiliyorlar. İşte bundandır ki; onlar yalnız kendi meşhudatlarıyla hakikatın izharına teşebbüs edip ve yalnız gördüklerinde hapsolup, ifrat ve tefrit ile tasarruf etmek istemişlerdir.Oysa, böylesi bir tasarruf, ile müvazene karışır, tenasüb de gider.

Bunların meseli şöyledir ki: Çok büyük ve hesabsız cevahir sınıflarından dolu ve gayet zinetli bir hazinenin keşfi için dalgıçlar, denize dalıyorlar. O dalgıçlardan bazısının eline meselâ uzunca bir elmas geçer, o ise hükmeder ki; o hazine yalnız uzun bir elmastan ibarettir. Şayet arkadaşlarından o hazinede başka cevahirlerin vücudunu işitse de, tahayyül eder ki; kendi bulduğu elmasın fusûs ve nukuşudur. Bir başka gavvas da, kürevî bir yakuta rastgelir. Daha öbürü murabba' bir kehrüba bulur ve hakeza… Fakat herbirisi bulduğunu, hazinenin asıl ve mu'zamı itikad eder. Arkadaşlarından duyduklarını ise, bulduğunun zevaid ve teferruatı olduğunu zu'meder. İşte bu vaziyette müvazene karışır, tenasüb de bozulur gider. Ve bu halin neticesi olarak da, herbirisi **te'vilata ve tekellüfata ve tasallufata muztar kalır**." **BMs:296**

"Takarrur etmiş usûldendir: Akıl ve nakil taâruz ettikleri vakitte, akıl asıl itibar ve **nakil tevil olunur. Fakat** o akıl, akıl olsa gerektir." **Mu:12**

"**S-** Yahudi ve Nasara ile muhabbetten Kur'anda nehiy vardır:

لاَ تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَ النَّصَارَى اَوْلِيَاءَ (5:51) Bununla beraber nasıl dost olunuz dersiniz?

C- Evvela: Delil kat'iyy-ül metin olduğu gibi, kat'iyy-üd delalet olmak gerektir. Halbuki **tevil ve ihtimalin mecali vardır**. Zira nehy-i Kur'anî âmm değildir, **mutlaktır**. Mutlak ise, takyid olunabilir. Zaman bir büyük müfessirdir; kaydını izhar etse, itiraz olunmaz. Hem de hüküm müştak üzerine olsa; me'haz-ı iştikakı, illet-i hüküm gösterir. Demek bu nehiy, Yahudi ve Nasara ile yahudiyet ve nasraniyet olan âyineleri hasebiyledir. Hem de bir adam zâtı için sevilmez. Belki muhabbet, sıfat veya san'atı içindir. Öyle ise herbir müslümanın herbir sıfatı müslüman olması lâzım olmadığı gibi, herbir kâfirin dahi bütün sıfat ve san'atları kâfir olmak lâzım gelmez. Binaenaleyh müslüman olan bir sıfatı veya bir san'atı, istihsan etmekle iktibas etmek neden caiz olmasın? Ehl-i kitabdan bir haremin olsa elbette seveceksin." **Mü:32**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TÖVBE

Yaptığı fenalığa pişman olmak, Allah'dan afv dilemek. Bir daha işlememeye azmetmek. Estağfirullah deyip, pişmanlık duymak.

Tevbenin makbuliyeti, günahlara karşı kalben ciddi nedamet duyup bilfiil ıslah-ı hal etmek gayretinde olmakladır. Kur'an müteaddid âyetlerde bu manada ikazlarda bulunur. Yoksa işlediği günahlara karşı vicdanında bir üzüntü ve nedamet duymadığı halde sadece ağızdan ve âdet olarak yapılan tevbenin makbuliyet ve ciddiyeti zayıftır.

Ezcümle: Kur'an (2:37) âyetinin izahında, günaha ısrar etmemek ve tevbenin manası hususunda şu izahat veriliyor:

"Tevbe esasen rücu' etmek, asl-ı sabıka dönmek demektir. Binaenaleyh kula nisbet edildiği zaman, arazî olan günah halini bırakıp aslî olan salah haline dönmek demek olur. Allah'a nisbet edildiği zaman da, talî olan nazar-ı gadabdan, aslî olan nazar-ı rahmete dönmek manasını ifade eder. Bunun için tevbenin mana-yı şer'îsi, kulun günahını itiraf ve ondan nedamet edip bir daha yapmamaya azmeylemesi, Allah'ın da bu tevbeyi kabul ile, günahı mağfiret etmesi diye tefsir olunur." **(E.T.326)**

Bir hadiste şöyle buyuruluyor:

" مَنْ سَرَّتْهُ حَسَنَتُهُ وَ سَائَتْهُ سَيِّئَتُهُ فَذَلِكُمْ الْمُؤْمِنُ

Kim yaptığı hasene ona sürur verirse ve işlediği seyyie de müteessir ederse, işte hakiki mü'min odur." **(Tac.Terc. 5.ci., 935. hadis)**

"Elhasıl: Ey insan! Senin elinde gayet zaîf, fakat seyyiatta ve tahribatta eli gayet uzun ve hasenatta eli gayet kısa, **cüz'-i ihtiyarî** namında bir iraden var. O iradenin bir eline **duayı** ver ki, silsile-i hasenatın bir meyvesi olan Cennet'e eli yetişsin ve bir çiçeği olan saadet-i ebediyeye eli uzansın. Diğer eline **istiğfarı** ver ki, onun eli seyyiattan kısalsın ve o şecere-i mel'unenin bir meyvesi olan Zakkum-u Cehennem'e yetişmesin. Demek dua ve tevekkül, meyelan-ı hayra büyük bir kuvvet verdiği gibi; **istiğfar** ve **tövbe dahi, meyelan-ı şerri keser**, tecavüzatını kırar." **S:468**

"Eğer desen: İhtiyar benim elimde değil; fıtratımda adavet var. Hem damarıma dokundurmuşlar, vazgeçemiyorum."

Elcevab: Sû'-i hulk ve fena haslet **eseri** gösterilmezse ve **gıybet** gibi şeylerle ve muktezasıyla amel edilmezse; **kusurunu da anlasa** zarar vermez. Madem ihtiyar senin elinde değil, vazgeçemiyorsun. Senin manevî bir nedamet, **gizli bir tövbe** ve zımnî bir istiğfar hükmünde olan **kusurunu bilmen** ve o haslette haksız olduğunu anlaman; onun şerrinden seni kurtarır. Zâten bu mektubun bu mebhasını yazdık, tâ bu manevî istiğfarı temin etsin; haksızlığı hak bilmesin, **haklı hasmını haksızlıkla teşhir etmesin**." **M:267**

"Yağmursuzluk bir musibettir ve ceza-yı amel bir azabdır. Buna karşı ağlamakla ve hüzün ve kederle, niyaz ve hazînane yalvarmakla ve **pek ciddî** nedamet ve **tövbe ve istiğfar**

ile karşılamak ve sünnet-i seniye dairesinde, **bid'alar karışmadan**, şeraitin tayin ettiği tarzda dergâh-ı İlahiyeye iltica etmek ve dua ve o hale mahsus ubudiyetle mukabele etmektir.

Hem böyle umumî musibetler, ekser nâsın hatasından geldiği cihetle, o insanların ekseri, -kısm-ı a'zamı- tövbe ve nedamet ve istiğfar etmekle def'olur." **E:34**

İman hakikatı hakkında da şu ehemmiyetli beyan var:

"Evet kâinatta hiçbir zîşuur, kâinatın bütün eczası kadar şahidleri bulunan Hâlık-ı Zülcelal'i inkâr edemez. Etse, bütün kâinat onu tekzib edeceği için susar, lâkayd kalır. Fakat ona iman etmek: Kur'an-ı Azîmüşşan'ın ders verdiği gibi, o Hâlık'ı sıfatları ile, isimleri ile **umum kâinatın şehadetine istinaden** kalben tasdik etmek ve elçileriyle gönderdiği emirleri tanımak; ve günah ve emre muhalefet ettiği vakit, **kalben tövbe ve nedamet** etmek iledir. Yoksa, **büyük günahları serbest işleyip istiğfar etmemek** ve aldırmamak, o imandan hissesi olmadığına delildir. Her ne ise... Evlâdlarım, ehemmiyetli bir hâdise size bu uzun mes'eleyi kısaca beyan etmeye sebeb oldu." **E:203**

"Gıybet edip, gıybeti gıybet edilen kimseye ulaşmaktır. Bu günahtır, **helalleşmedikçe tevbe de tamam olmaz**. Çünkü eziyet etmiş, kul hakkı oluşmuştur. İbn-ü Ebi'd-Dünya ve Taberani'nin Cabir'den rivayet ettikleri şu hadisin manası da şudur: "**Gıybet zinadan daha kötüdür**" buyurulmuş. Nasıl olur denilmiş, Peygamber (s.a.v.) buyurmuştur ki: Adam zina eder sonra tevbe eder. Allah mağfiret buyurur. Gıybet eden ise **gıybet edilen affetmedikçe mağfiret olunmaz**. **(E.T. 4474)**

فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ (2:256) şunu da katiyyen ifade ediyor ki: Mü'min-i muvahhid olmak için Allah'a imandan evvel **küfre tevbe etmek şarttır** ve bu tevbenin şartı da tağutları asla tanımamaya azmeylemektir." **(E.T.869)**

Hem "Cehennem fikri, geçmiş iman meyvelerinin lezzetlerini korkusuyla kaçırmıyor. Çünki hadsiz rahmet-i Rabbaniye o korkan adama der: Bana gel, tövbe kapısıyla gir. Tâ Cehennem'in vücudu değil korkutmak, belki sana Cennet'in lezzetlerini tam bildirsin ve senin ve hukuklarına tecavüz edilen hadsiz mahlukatın intikamlarını alsın, sizi keyiflendirsin."**Ş:229**

Yani azgın ve gaddar mütecavizlerin, gaddarlıkları ile beraber layık oldukları cezayı, cehennemde celal tecellisini seyretmek, yaşamakla bilinen vicdanî bir zevktir. Bu hakikatın küçük bir nümunesini canavar bir kedi hadisesinde hissettim.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

TÜRK

Önce mücmel tarihî malumat verilecek, şöyle ki:

Türkler, Asyanın en büyük ve en meşhur milleti olup, Turan milletlerindendir. Türkler en evvel Sibirya ile Çin arasında olan Altın Dağı taraflarında yaşamışlar ve oralardan defalarca güney ve batıya doğru yayılarak Çin'de ve Türkistan memleketlerinde fetihler yapmışlardır. Türkler eskiden beri iki şubeye ayrılmış olup; Türkistan'ın doğu tarafında bulunanlar: Uygur; batı tarafındakiler de: Türk ve Türkmen isimleriyle bilinirlerdi.

Peygamberimiz'in (A.S.M.) hicretinden 350 sene sonra Tağ Han neslinden olduğu rivayet edilen Türkmen Hükümdarlarından Salur Han, İslâm dinini kabul ederek Kara Han ismini almış ve kavminin de ekserisine İslâm dinini kabul ettirmişti. O sıralarda Türk ve Türkmen kavimleri İslâm hilafet merkezi olan Bağdad'a gidip gelmeğe başlamışlardı. Fıtrî cesaret ve kahramanlıklar hasebiyle Abbasi Halifeleri, bunları askerlik hizmetlerine almışlardı. Bu sebeble Türkler, Azerbeycan ve Erzurum taraflarına dolmuşlardı. Türkler, zamanla kumandanlık ve ümeralığa geçmişler, hükümet işlerini de ellerine almışlardı. Bu cihetle bütün İslâm memleketlerine Türkler büyük bir nüfuz ve iktidara sahib olmuşlardı.

Asırlar sonra Osmanlı devleti olarak yaşayan bu milletin son devresinde sinsi cereyanların ifsadatı ile bozularak ahirzaman fitnesi meydana geldi.

Evet, Türkçülük perdesi altına sinsice girip milleti ifsad etmek isteyen ve fitne-i ahirzamanı teşkil eden ve nifak cereyanının mahiyetini gösteren aşağıdaki ehemmiyetli bir mukayese ve ikaza dikkat gerek. Çünkü bu bahis, dünyada emsali olmayan süfyaniyet cereyanının menfi ve aldatıcı hususiyetlerini nazara veriyor. Şöyle ki:

"Ey Türk kardeş! Bilhassa sen dikkat et! Senin milliyetin İslâmiyetle imtizaç etmiş. Ondan kabil-i tefrik değil. Tefrik etsen, mahvsın! Bütün senin mazideki mefahirin, İslâmiyet defterine geçmiş. Bu mefahir, zemin yüzünde hiçbir kuvvetle silinmediği halde, sen **şeytanların** vesveseleriyle, desiseleriyle o **mefahiri** kalbinden silme!" **M:324**

Evet, "Şeytanın telkini ile ve ehl-i dalaletin ilkaatıyla, bana karşı propaganda ile hücum eden ve **mühim mevkileri işgal eden** bazı **mülhidler**, kardeşlerimi aldatmak ve asabiyet-i milliyelerini tahrik etmek için diyorlar ki: "Siz **Türksünüz. Mâşâallah Türklerde her nevi ülema ve ehl-i kemal vardır. Said bir Kürddür**. Milliyetinizden olmayan birisiyle teşrik-i mesaî etmek hamiyet-i milliyeye münafîdir?"

Elcevab: Ey bedbaht **mülhid**! Ben Felillahilhamd müslümanım. Her zamanda, kudsî milletimin üçyüz elli milyon efradı vardır. Böyle ebedî bir uhuvveti tesis eden ve dualarıyla bana yardım eden ve içinde **Kürdlerin ekseriyet-i mutlakası bulunan** üçyüz elli milyon kardeşi, unsuriyet ve **menfî milliyet** fikrine feda etmek ve o mübarek hadsiz kardeşlere bedel, Kürd namını taşıyan ve Kürd unsurundan addedilen mahdud birkaç dinsiz veya mezhebsiz bir mesleğe girenleri kazanmaktan yüzbin defa istiaze ediyorum!.. Ey mülhid! Senin gibi ahmaklar lâzım ki, **Macar** kâfirleri veyahut dinsiz olmuş ve **firenkleşmiş birkaç Türkleri** muvakkaten, dünyaca dahi faidesiz uhuvvetini kazanmak için; üçyüz elli milyon hakikî, nuranî menfaatdar bir cemaatin bâki uhuvvetlerini terketsin. Yirmialtıncı Mektub'un Üçüncü Mes'elesinde, delilleriyle menfî milliyetin mahiyetini ve zararlarını gösterdiğimizden ona havale edip, yalnız o Üçüncü Mes'elenin âhirinde icmal edilen bir hakikatı burada bir derece izah edeceğiz. Şöyle ki:

O **Türkçülük perdesi altına giren ve hakikaten Türk düşmanı olan hamiyet-füruş mülhidlere derim ki**: Din-i İslâmiyet milletiyle ebedî ve hakikî bir uhuvvet ile, Türk denilen bu vatan ehl-i imanıyla şiddetli ve pek hakikî alâkadarım. Ve bin seneye yakın, Kur'anın bayrağını cihanın cihat-ı sittesinin etrafında galibane gezdiren bu vatan evlâdlarına, İslâmiyet hesabına müftehirane ve tarafdarane muhabbetdarım. Sen ise ey hamiyet-füruş sahtekâr! Türk'ün mefahir-i hakikiye-i milliyesini unutturacak bir surette mecazî ve unsurî ve muvakkat ve garazkârane bir uhuvvetin var. Senden soruyorum: Türk Milleti, yalnız yirmi ile kırk yaşı ortasındaki gafil ve heveskâr gençlerden ibaret midir? Hem onların menfaati ve onların hakkında hamiyet-i milliyenin iktiza ettiği hizmet, yalnız onların gafletini ziyadeleştiren ve ahlâksızlıklara alıştıran ve menhiyata teşci eden **firenk-meşrebane terbiyede midir?** Ve ihtiyarlıkta onları ağlattıracak olan muvakkat bir güldürmekte midir? Eğer hamiyet-i milliye bunlardan ibaret ise ve terakki ve saadet-i hayatiye bu ise; evet sen böyle Türkçü isen ve böyle milliyetperver isen; ben o Türkçülükten kaçıyorum, sen de benden kaçabilirsin! Eğer zerre miktar hamiyet ve şuurun ve insafın varsa, şimdiki taksimata bak, cevab ver. Şöyle ki:

Türk Milleti denilen şu vatan evlâdı **altı kısımdır**. Birinci kısmı, **ehl-i salahat ve takvadır.** İkinci kısmı, **musibetzede ve hastalar** taifesidir. Üçüncü kısmı, ihtiyarlar sınıfıdır. Dördüncü kısmı, çocuklar taifesidir. Beşinci kısmı, **fakirler ve zaîfler** taifesidir. Altıncı kısmı, **gençlerdir**. Acaba bütün evvelki beş taife Türk değiller mi? Hamiyet-i milliyeden hisseleri yok mu? Acaba altıncı taifeye sarhoşcasına bir keyf vermek yolunda, o beş taifeyi incitmek, keyfini kaçırmak, tesellilerini kırmak; hamiyet-i milliye midir, yoksa o millete düşmanlık mıdır? "Elhükmü lil'ekser" sırrınca, eksere zarar dokunduran düşmandır; dost değildir!

Senden soruyorum: **Birinci kısım** olan ehl-i iman ve ehl-i takvanın en büyük menfaati, firenk-meşrebane bir medeniyette midir? Yoksa hakaik-i imaniyenin nurlarıyla saadet-i ebediyeyi düşünüp, müştak ve âşık oldukları tarîk-i hakta sülûk etmek ve hakikî teselli bulmakta mıdır? Senin gibi dalalet-pişe hamiyet-füruşların **tuttuğu meslek**; müttaki ehl-i imanın **manevî nurlarını söndürüyor** ve hakikî tesellilerini bozuyor ve ölümü i'dam-ı ebedî ve kabri daimî bir firak-ı lâyezalî kapısı olduğunu gösteriyor.

İkinci kısım olan musibetzede ve hastaların ve hayatından me'yus olanların menfaati; firenk-meşrebane, **dinsizcesine medeniyet terbiyesinde** midir? Halbuki o bîçareler bir nur isterler, bir teselli isterler. Musibetlerine karşı bir mükâfat isterler. Ve onlara zulmedenlerden intikamlarını almak isterler. Ve yakınlaştıkları kabir kapısındaki dehşeti def'etmek istiyorlar. Sizin gibilerin sahtekâr hamiyetiyle, pek çok şefkate ve okşamaya ve tımar etmeye çok lâyık ve muhtaç o bîçare musibetzedelerin kalblerine iğne sokuyorsunuz, başlarına tokmak vuruyorsunuz! Merhametsizcesine ümidlerini kırıyorsunuz, **ye's-i mutlaka düşürüyorsunuz!** Hamiyet-i milliye bu mudur? Böyle mi millete menfaat dokunduruyorsunuz?

Üçüncü taife olan ihtiyarlar, bir sülüs teşkil ediyor. Bunlar kabre yakınlaşıyorlar, ölüme yaklaşıyorlar, dünyadan uzaklaşıyorlar, âhirete yanaşıyorlar. Böylelerin menfaati ve nuru ve tesellisi, Hülâgu ve Cengiz gibi zalimlerin gaddarane sergüzeştlerini dinlemesinde midir? Ve âhireti unutturacak, dünyaya bağlandıracak, neticesiz, **manen sukut, zahiren terakki** denilen şimdiki nevi hareketinizde midir? Ve uhrevî nur, sinemada mıdır? Ve hakikî teselli, tiyatroda mıdır? Bu bîçare ihtiyarlar hamiyetten hürmet isterlerken, manevî bıçakla o bîçareleri kesmek hükmünde ve "i'dam-ı ebedîye sevkediliyorsunuz" fikrini vermek ve rahmet kapısı tasavvur ettikleri kabir **kapısını ejderha ağzına çevirmek**, "Sen oraya gideceksin" diye manevî kulağına üflemek; hamiyet-i milliye ise, böyle hamiyetten yüzbin defa el'iyazü billah!..

Dördüncü taife ki, çocuklardır. Bunlar, hamiyet-i milliyeden merhamet isterler, şefkat beklerler. Bunlar da za'f u acz ve iktidarsızlık noktasında; merhametkâr, kudretli bir Hâlıkı bilmekle ruhları inbisat edebilir, istidadları mes'udane inkişaf edebilir. İleride, dünyadaki müdhiş ehval ve ahvale karşı gelebilecek bir **tevekkül-ü imanî** ve teslim-i İslâmî telkinatıyla o masumlar hayata müştakane bakabilirler. Acaba alâkaları pek az olduğu **terakkiyat-ı medeniye dersleri** ve **onların** kuvve-i maneviyesini kıracak ve **ruhlarını söndürecek,** nursuz sırf maddî felsefî düsturların taliminde midir? Eğer insan bir cesed-i hayvanîden ibaret olsaydı ve kafasında akıl olmasaydı; belki bu masum çocukları muvakkaten eğlendirecek **terbiye-i medeniye tabir ettiğiniz** ve **terbiye-i milliye süsü verdiğiniz** bu **firengî usûl**, onlara çocukçasına bir oyuncak olarak, dünyevî bir menfaatı verebilirdi. Mademki o masumlar hayatın dağdağalarına atılacaklar, mademki insandırlar; elbette küçük kalblerinde çok uzun arzuları olacak ve küçük kafalarında büyük maksadlar tevellüd edecek. Madem hakikat böyledir; onlara şefkatin muktezası, gayet derecede fakr u aczinde, gayet kuvvetli bir nokta-i istinadı ve tükenmez bir nokta-i istimdadı; kalblerinde iman-ı billah ve iman-ı bil-âhiret suretiyle yerleştirmek lâzımdır. Onlara şefkat ve merhamet bununla olur. Yoksa, divane bir vâlidenin, veledini bıçakla kesmesi gibi, **hamiyet-i milliye sarhoşluğuyla**, o bîçare masumları **manen boğazlamaktır**. Cesedini beslemek için, beynini ve kalbini çıkarıp ona yedirmek nev'inden, **vahşiyane bir gadirdir, bir zulümdür**.

Beşinci taife, fakirler ve zaîfler taifesidir. Acaba, hayatın ağır tekâlifini fakirlik vasıtasıyla elîm bir tarzda çeken fakirlerin ve hayatın müdhiş dağdağalarına karşı çok müteessir olan zaîflerin, hamiyet-i milliyeden hisseleri yok mudur? Bu bîçarelerin ye'sini ve elemini artıran ve sefih bir kısım zenginlerin mel'abe-i hevesatı ve zalim bir kısım kavîlerin vesile-i şöhret ve şekaveti olan **firenk-meşrebane** ve **perde-birunane** ve **firavunane medeniyetperverlik namı altında** yaptığınız harekâtta mıdır? Bu bîçare fukaraların fakirlik yarasına merhem ise; unsuriyet fikrinden değil, belki İslâmiyetin eczahane-i kudsiyesinden çıkabilir. Zaîflerin kuvveti ve mukavemeti, **karanlık ve tesadüfe bağlı, şuursuz, tabiî felsefeden** alınmaz; belki hamiyet-i İslâmiye ve kudsî İslâmiyet milliyetinden alınır!..

Altıncı taife gençlerdir. Bu gençlerin gençlikleri eğer daimî olsaydı; menfî milliyetle onlara içirdiğiniz şarabın muvakkat bir menfaatı, bir faidesi olurdu. Fakat o gençliğin lezzetli sarhoşluğu; ihtiyarlıkla elemle ayılması ve o tatlı uykunun ihtiyarlık sabahında esefle uyanmasıyla, o şarabın humarı ve sıkıntısı onu çok ağlattıracak ve o lezzetli rü'yanın zevalindeki elem, ona çok hazîn teessüf ettirecek. "Eyvah! Hem gençlik gitti, hem ömür gitti, **hem müflis olarak kabre gidiyorum**; keşki aklımı başıma alsaydım." dedirecek. Acaba bu taifenin hamiyet-i milliyeden hissesi, az bir zamanda muvakkat bir keyf görmek için, pek uzun bir zamanda teessüfle ağlattırmak mıdır? Yoksa onların saadet-i dünyeviyeleri ve lezzet-i hayatiyeleri; o güzel, şirin gençlik nimetinin şükrünü vermek suretinde, o nimeti sefahet yolunda değil, belki istikamet yolunda sarfetmekle; o fânî gençliği, ibadetle manen ibka etmek ve o gençliğin istikametiyle Dâr-ı Saadette ebedî bir gençlik kazanmakta mıdır? Zerre miktar şuurun varsa söyle!..

Elhasıl: Eğer Türk Milleti, yalnız altıncı taife olan gençlerden ibaret olsa ve gençlikleri daimî kalsa ve dünyadan başka yerleri bulunmasa, sizin Türkçülük perdesi altındaki firenk-meşrebane harekâtınız, hamiyet-i milliyeden sayılabilirdi. Benim gibi hayat-ı dünyeviyeye az ehemmiyet veren ve unsuriyet fikrini firengî illeti gibi bir maraz telakki eden ve gençleri nâmeşru keyf ü hevesattan men'e çalışan ve başka memlekette dünyaya gelen bir adama, "O Kürddür, arkasına düşmeyiniz." diyebilirdiniz ve demeye bir hak kazanabilirdiniz. Fakat mademki Türk namı altında olan şu vatan evlâdı, sâbıkan beyan edildiği gibi altı kısımdır. Beş kısma zarar vermek ve keyflerini kaçırmak, yalnız birtek kısma muvakkat ve dünyevî ve akibeti meş'um bir keyf vermek, belki **sarhoş etmek**; elbette o Türk Milletine dostluk değil, düşmanlıktır. Evet ben unsurca Türk sayılmıyorum; fakat Türklerin ehl-i takva

taifesine ve musibetzedeler kısmına ve ihtiyarlar sınıfına ve çocuklar taifesine ve zaîfler ve fakirler zümresine bütün kuvvetimle ve kemal-i iştiyakla müşfikane ve uhuvvetkârane çalışmışım ve çalışıyorum. Altıncı taife olan gençleri dahi, hayat-ı dünyeviyesini zehirlettirecek ve hayat-ı uhreviyesini mahvedecek ve bir saat gülmeye bedel, bir sene ağlamayı netice veren harekât-ı nâmeşruadan vazgeçirmek istiyorum. Yalnız bu altı-yedi sene değil, belki yirmi senedir **Kur'andan ahzedip Türkçe lisanıyla neşrettiğim âsâr meydandadır**. Evet Lillahilhamd, Kur'an-ı Hakîm'in maden-i envârından iktibas edilen âsâr ile, ihtiyar taifesinin en ziyade istedikleri nur gösteriliyor. Musibetzedelerin ve hastaların tiryak gibi en nâfi' ilâçları, eczahane-i kudsiye-i Kur'aniyede gösteriliyor. Ve ihtiyarları en ziyade düşündüren kabir kapısı, rahmet kapısı olduğu ve i'dam kapısı olmadığı, o envâr-ı Kur'aniye ile gösterildi. Ve çocukların nazik kalblerinde hadsiz mesaib ve muzır eşyaya karşı gayet kuvvetli bir nokta-i istinad ve hadsiz âmâl ve arzularına medar bir nokta-i istimdad Kur'an-ı Hakîm'in madeninden çıkarıldı ve gösterildi ve bilfiil istifade ettirildi. Ve fukaralar ve zuafalar kısmını en ziyade ezen ve müteessir eden hayatın ağır tekâlifi, Kur'an-ı Hakîm'in hakaik-i imaniyesiyle hafifleştirildi.

İşte bu beş taife ki, Türk Milletinin altı kısmından beş kısmıdır; menfaatlerine çalışıyoruz. Altıncı kısım ki, gençlerdir. Onların iyilerine karşı ciddî uhuvvetimiz var. Senin gibi mülhidlere karşı hiçbir cihetle dostluğumuz yok! Çünki ilhada giren ve Türkün hakikî bütün mefahir-i milliyesini taşıyan **İslâmiyet milliyetinden çıkmak isteyen adamları Türk bilmiyoruz, Türk perdesi altına girmiş firenk telakki ediyoruz**! Çünki yüzbin defa Türkçüyüz deyip dava etseler, ehl-i hakikatı kandıramazlar. Zira fiilleri, harekâtları, onların davalarını tekzib ediyor.

İşte ey firenk-meşrebler ve propagandanızla hakikî kardeşlerimi benden soğutmaya çalışan **mülhidler**! Bu millete menfaatiniz nedir? Birinci taife olan ehl-i takva ve salahatın **nurunu söndürüyorsunuz**. Merhamete ve tımar etmeye şâyan ikinci taifesinin yaralarına zehir serpiyorsunuz. Ve hürmete çok lâyık olan üçüncü taifenin tesellisini kırıyorsunuz, ye's-i mutlaka atıyorsunuz. Ve şefkate çok muhtaç olan dördüncü taifenin bütün bütün kuvve-i maneviyesini kırıyorsunuz ve hakikî insaniyetini söndürüyorsunuz. Ve muavenet ve yardıma ve teselliye çok muhtaç olan beşinci taifenin ümidlerini, istimdadlarını akîm bırakıp, onların nazarında hayatı, mevtten daha ziyade dehşetli bir surete çeviriyorsunuz. İkaza ve ayılmağa çok muhtaç olan altıncı taifesine, gençlik uykusu içinde öyle bir şarab içiriyorsunuz ki; o şarabın humarı pek elîm, pek dehşetlidir.[1] Acaba bu mudur hamiyet-i milliyeniz ki, o hamiyet-i milliye uğrunda çok mukaddesatı feda ediyorsunuz. O Türkçülük menfaati, Türklere bu suretle midir? Yüz bin defa el'iyazü billah.

Ey efendiler! Bilirim ki, hak noktasında mağlub olduğunuz zaman, kuvvete müracaat edersiniz. Kuvvet hakta olduğu, hak kuvvette olmadığı sırrıyla; dünyayı başıma ateş yapsanız, hakikat-ı Kur'aniyeye feda olan bu baş **size eğilmeyecektir**. Hem size bunu da haber veriyorum ki: Değil sizler gibi mahdud, manen millet nazarında menfur bir kısım adamlar, belki binler sizler gibi bana maddî düşmanlık etseler, ehemmiyet vermeyeceğim ve bir kısım muzır hayvanattan fazla kıymet vermeyeceğim. Çünki bana karşı ne yapacaksınız? Yapacağınız iş, ya hayatıma hâtime çekmekle veya hizmetimi bozmak suretiyle olur. Bu iki şeyden başka dünyada alâkam yok. Hayatın başına gelen ecel ise, şuhud derecesinde kat'î iman etmişim ki; tegayyür etmiyor, mukadderdir. Madem böyledir; Hak yolunda şehadet ile ölsem, çekinmek değil, iştiyak ile bekliyorum. Bahusus ben ihtiyar oldum, bir seneden fazla yaşamayı zor düşünüyorum. Zahirî bir sene ömrü, şehadet vasıtasıyla kazanılan hadsiz bir ömr-ü bâkiye tebdil etmek; benim gibilerin en âlî bir maksadı, bir gayesi olur. Amma hizmet

[1] Herkesce biliniyor ki cereyan, başta gençleri ifsad etmeyi esas almıştır. Çünkü, gelecekteki idareciler ifsad edilirse, memleket anarşiye teslim edilmiştir.

ise, felillahilhamd hizmet-i Kur'aniye ve imaniyede Cenab-ı Hak rahmetiyle öyle kardeşleri bana vermiş ki; vefatım ile, o hizmet bir merkezde yapıldığına bedel, çok merkezlerde yapılacak. Benim dilim ölüm ile susturulsa; pek çok kuvvetli diller benim dilime bedel konuşacaklar, o hizmeti idame ederler. Hattâ diyebilirim: Nasılki bir tane tohum toprak altına girip ölmesiyle bir sünbül hayatını netice verir; bir taneye bedel, yüz tane vazife başına geçer. Öyle de; mevtim, hayatımdan fazla o hizmete vasıta olur ümidini besliyorum!.." **M:419**

"**İkinci kısım** milliyetçilere deriz ki: Ey sarhoş hamiyet-füruşlar! Bir asır evvel milliyet asrı olabilirdi. Şu asır unsuriyet asrı değil! Bolşevizm, sosyalizm mes'eleleri istilâ ediyor; unsuriyet fikrini kırıyor, unsuriyet asrı geçiyor. Ebedî ve daimî olan İslâmiyet milliyeti; muvakkat, dağdağalı unsuriyetle bağlanmaz ve aşılanmaz. Ve aşılamak olsa da; İslâm milletini ifsad ettiği gibi, unsuriyet milliyetini dahi ıslah edemez, ibka edemez. Evet muvakkat aşılamakta bir zevk ve bir muvakkat kuvvet görünüyor, fakat pek muvakkat ve akibeti hatarlıdır.

Hem **Türk unsurunda ebedî kabil-i iltiyam olmamak** suretinde bir inşikak çıkacak. O vakit milletin kuvveti, bir şık, bir şıkkın kuvvetini kırdığı için, hiçe inecek. İki dağ birbirine karşı bir mizanın iki gözünde bulunsa; bir batman kuvvet, o iki kuvvet ile oynayabilir; yukarı kaldırır, aşağı indirir." **M:439**

"Bir rivayette "İslâm Deccalı Horasan taraflarından zuhur edecek" denilmiş. لاَ يَعْلَمُ الْغَيْبَ اِلاَّ اللّٰهُ Bunun bir tevili şudur ki: Şarkın en cesur ve kuvvetli ve kesretli kavmi ve İslâmiyet'in en kahraman ordusu olan **Türk milleti, o rivayet zamanında** Horasan taraflarında bulunup daha Anadolu'yu vatan yapmadığından, o zamandaki meskenini zikretmekle Süfyanî Deccal onların içinde zuhur edeceğine işaret eder.

Garibdir hem çok garibdir. Yediyüz sene müddetinde İslâmiyet'in ve Kur'an'ın elinde şeref-şiar, bârika-asa bir elmas kılınç olan Türk milletini ve **Türkçülüğü, muvakkaten İslâmiyet'in bir kısım şeairine karşı** istimal etmeğe çalışır. Fakat muvaffak olmaz, geri çekilir. "Kahraman ordu, dizginini onun elinden kurtarıyor" diye rivayetlerden anlaşılıyor.

"وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالصَّوَابِ لاَ يَعْلَمُ الْغَيْبَ اِلاَّ اللّٰهُ" **Ş:596**

Dördüncü Âyetin: وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلاَّ بِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ (14:4) cümlesi makam-ı cifrîsiyle ve baştaki âyetin işaretleri karinesiyle, risalet ve nübüvvetin her asırda veraset noktasında naibleri, vekilleri bulunmak kaidesiyle, bir mana-yı remzî cihetinde vazife-i irsiyeti yapanRisale-i Nur'u efradı içine hususî bir iltifatla dâhil edip lisan-ı Kur'an olan Arabî olmayarak **Türkçe olmasını takdir** ediyor." **Ş:725**

"Bin seneden beri âlem-i İslâmiyeti kahramanlığı ile memnun eden ve vahdet-i İslâmiyeyi muhafaza eden ve âlem-i beşeriyeti, küfr-ü mutlaktan ve dalaletten şanlı bir surette kurtulmasına büyük bir vesile olan Türk milleti ve Türkleşmiş olanların din kardeşleri; eğer şimdi, eski zaman gibi kahramancasına Kur'an'a ve hakaik-i imana sahib çıkmazsanız ve sizler gibi ehl-i hamiyet, eskide yanlış bir surette ve din zararına medeniyetin propagandası yerinde doğrudan doğruya hakaik-i Kur'aniye ve imaniyeyi tervice çalışmazsanız, size kat'iyyen haber veriyorum ve kat'î hüccetlerle isbat ederim ki; âlem-i İslâmın muhabbet ve uhuvveti yerine, dehşetli bir nefret ve kahraman kardeşi ve kumandanı olan Türk milletine bir adavet ve şimdi âlem-i İslâmı mahva çalışan küfr-ü mutlak altındaki anarşiliğe mağlub olup, âlem-i İslâmın kal'ası ve şanlı ordusu olan bu **Türk milletinin parça parça olmasına** ve şark-ı şimalîden çıkan dehşetli ejderhanın istila etmesine sebebiyet verecek.

Evet hariçte iki dehşetli cereyana karşı bu kahraman millet, Kur'an kuvvetiyle dayanabilir. Yoksa küfr-ü mutlakı, istibdad-ı mutlakı, sefahet-i mutlakı ve ehl-i namusun servetini serserilere ibahe etmesini âlet ederek dehşetli bir kuvvetle gelen bir cereyanı durduracak; ancak İslâmiyet hakikatıyla mezcolmuş, ittihad etmiş ve bütün mazideki şerefini İslâmiyette bulmuş bu millet dayanabilir. Bu milletin hamiyetperverleri ve milliyetperverleri, herşeyden evvel bu mümtezic, müttehid milliyetin can damarı hükmünde olan **hakaik-i Kur'aniyeyi terbiye-i medeniye yerine esas tutmak ve düstur-u hareket yapmakla** o cereyanı durdurur inşâallah." **E:218**

"Dinar'ın Baraklı imamı Süleyman'ın ehemmiyetli mektubuna karşı yazınız ki: **Türkler hakkında sena-i Peygamberî** muhakkaktır. Birkaç yerde Türklerden ehemmiyetle bahsetmiş. Hadîs var. Fakat bu hadîsin hakikî sureti ne olduğunu, yanımda kütüb-ü hadîsiye bulunmadığından bilemiyorum. Fakat manası hakikat ve Türk milletinin sena-i Peygamberîye mazhar olduğu hakikattır. Bir nümunesi, Sultan Fatih hakkındaki hadîstir." **Em:37**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

UHUVVET اخوّة

Kardeşlik. Nesebî veya imanî kardeşlik. Nesebî kardeşliğin ciddiyeti dahi iman kardeşliğine dayanır.

Din kardeşliğinin temelinde birbirini sevme, koruma, üzülmelerde ve sürurlarda müştereklik vardır. Yani mü'min bir kimseye iyilik gelmesiyle diğer bir mü'minin de sevinmesi; gam ve kederlenmesinden de üzülmesi gibi fiilî tezahürlerle varlığı anlaşılan hiss-i rikkat, hiss-i muhabbet ve hiss-i şefkat, uhuvvetin hakikatı ve temelidir. Bu husus mü'minler arasında (sıla-i rahm) tabirleriyle de ifade edilir. Mü'minler arasında mezkûr hususiyetler ve fıtrî, hissî, fiilî alâkalar bulunmazsa, hamiyet ve gayret-i milliyeden dem vurmak manasız ve hakikatsızdır. Bilhassa mü'minler arasında adavet olamaz.

Bediüzzaman Hazretlerinin hizmet-i Kur'aniyede çalışan şakirdlerine hitaben uhuvvet-i hakikiyenin azami mertebesini, yani hiss-i uhuvvet-i hakikiye ile mü'minlerin birbirine karşı meşruiyet dairesinde, yani şahsî hukukta afv ve müsamaha ile bakmalarını ders veren mektublarından bir kaç parça:

"Kardeşlerinizin meziyetlerini şahıslarınızda ve faziletlerini kendinizde tasavvur edip, onların şereflerine şakirane iftihar etmektir.

Ehl-i tasavvufun mabeyninde "fena fişşeyh, fena firresul" ıstılahatı var. Ben sofi değilim. Fakat onların bu düsturu, bizim meslekte "fena fil'ihvan" suretinde güzel bir düsturdur. Kardeşler arasında buna "**tefani**" denilir. Yani, birbirinde fani olmaktır. Yani kendi hissiyat-ı nefsaniyesini unutup, kardeşlerinin meziyat ve hissiyatıyla fikren yaşamaktır. Zaten mesleğimizin esası uhuvvettir. Peder ile evlad, şeyh ile mürid mabeynindeki vasıta değildir. Belki hakiki kardeşlik vasıtalarıdır. Olsa olsa bir üstadlık ortaya girer. Mesleğimiz "Haliliye" olduğu için, meşrebimiz "**hıllet**"tir. Hillet ise, en yakın dost ve en fedakâr arkadaş ve en güzel takdir edici yoldaş ve en civanmerd kardeş olmak iktiza eder. **Bu hılletin üss-ül esası**, samimi ihlastır. **Samimi ihlası kıran** adam, **bu hılletin gayet yüksek kulesinin başından sukut eder.** Gayet derin bir çukura düşmek ihtimali var. **Ortada tutunacak yer bulamaz.**

Evet yol iki görünüyor. Cadde-i Kübra-yı Kur'aniye olan şu **mesleğimizden şimdi ayrılanlar, bize** düşman olan **dinsizlik kuvvetine bilmiyerek yardım etmek ihtimali var.** İnşaallah Risale-i Nur yoluyla Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın daire-i kudsiyesine girenler; daima nura, ihlasa, imana kuvvet verecekler ve öyle çukurlara sukut etmiyeceklerdir." **L:162**

Bu kısımda Hz.Üstad, mü'minlere ve hassaten daire-i Nurda olanlara hitab ediyor ki yapmacık değil samimi ihlası kıran adam, bilmiyerek dinsizlik kuvvetine yardım ederek tutunacak bir derecesi olmayan tarzda sukut eder diye ebedî hayat tehlikesinden bir ikazdır. Bu sukuttan kişinin de haberi olmaz. Ancak düsturları ölçü almakla haberi olur. O düsturlar ise, şahsi hukukta değil umumî hukuka muhalefet etmektir. Hz. Üstad diyor:

"**Yedinci Vehim:** İttihad-ı İslâm cemaati, sair cem'iyet-i diniye ile şakk-ul asâdır. Rekabet ve münaferatı intac eder.

Elcevab: Evvelâ umûr-u uhreviyede hased ve müzahamet ve münakaşa olmadığından bu cem'iyetlerden hangisi münakaşaya, rekabete kalkışsa ibadette riya ve nifak etmiş gibidir.

Sâniyen: Muhabbet-i din saikasıyla teşekkül eden cemaatlerin iki şart ile umumunu

tebrik ve onlarla ittihad ederiz.

Birinci şart: Hürriyet-i şer'iyeyi ve asayişi muhafaza etmektir.

İkinci şart: Muhabbet üzerinde hareket etmek, başka cem'iyete leke sürmekle kendisine kıymet vermeğe çalışmamak. Birinde hata bulunsa, müfti-i ümmet cem'iyet-i ülemaya havale etmektir." **H:98**

"**Birinci Desise:** Şeytan-ı ins, şeytan-ı cinnîden aldığı derse binaen; hizb-ül Kur'anın fedakâr hâdimlerini hubb-u câh vasıtasıyla aldatmak ve o kudsî hizmetten ve o manevî ulvî cihaddan vazgeçirmek istiyorlar. Şöyle ki:

İnsanda, ekseriyet itibariyle hubb-u câh denilen hırs-ı şöhret ve hodfüruşluk ve şan ü şeref denilen riyakârane halklara görünmek ve nazar-ı âmmede mevki sahibi olmağa, ehl-i dünyanın her ferdinde cüz'î-küllî arzu vardır. Hattâ o arzu için, hayatını feda eder derecesinde şöhretperestlik hissi onu sevkeder. Ehl-i âhiret için bu his gayet tehlikelidir, ehl-i dünya için de gayet dağdağalıdır; çok ahlâk-ı seyyienin de menşeidir ve insanların da en zaîf damarıdır. Yani: Bir insanı yakalamak ve kendine çekmek; onun o hissini okşamakla kendine bağlar, hem onun ile onu mağlub eder. Kardeşlerim hakkında en ziyade korktuğum, bunların bu zaîf damarından ehl-i ilhadın istifade etmek ihtimalidir. Bu hal beni çok düşündürüyor. Hakikî olmayan bazı bîçare dostlarımı o suretle çektiler, manen onları tehlikeye attılar.[(Haşiye)] " **M:412**

"**Uhuvvet** için bir düsturu beyan edeceğim ki; o düsturu cidden nazara almalısınız. Hayat, vahdet ve ittihadın neticesidir. **İmtizackârane ittihad** gittiği vakit, **manevi hayat** ta gider. (8:46) وَلاَ تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ [1] işaret ettiği gibi, tesanüd bozulsa cemaatın tadı kaçar. Bilirsiniz ki; üç elif ayrı ayrı yazılsa kıymeti üçtür. Tesanüd-ü adedî ile içtima etse, yüzonbir kıymetinde olduğu gibi.. sizin gibi üç-dört hâdim-i Hak, ayrı ayrı ve taksim-ül a'mal olmamak cihetiyle hareket etse kuvvetleri üç-dört adam kadardır. Eğer **hakiki bir uhuvvetle,** birbinin faziletleriyle iftihar edecek bir tesanüdle, birbirinin aynı olmak derecede bir **tefani** sırrıyla hareket etseler, o dört adam, dörtyüz adam kuvvetinin kıymetindedirler. Sizler koca Isparta'yı değil, belki büyük bir memleketi tenvir edecek elektriklerin makinistleri hükmündesiniz. Makinenin çarkları birbirine muavenete mecburdur. Hem birbirini kıskanmak değil, belki bilakis birbirinin fazla kuvvetinden memnun olurlar. Şuurlu farzettiğimiz bir çark, daha kuvvetli bir çarkı görse memnun olur. Çünki vazifesini tahfif ediyor. Hak ve hakikatın, Kur'an ve imanın hizmeti olan büyük bir hazine-i âliyeyi omuzlarında taşıyan zatlar, kuvvetli omuzlar altına girdikçe iftihar eder, minnettar olur, şükreder. Sakın birbirinize tenkid kapısını açmayınız. Tenkid edilecek şeyler, kardeşlerinizden hariç dairelerde çok var. Ben nasıl sizin meziyetinizle iftihar ediyorum, o meziyetlerden ben mahrum kaldıkça, sizde bulunduğundan memnun oluyorum, kendimindir telakki ediyorum. Siz de üstadınızın nazarıyla birbirinize bakmalısınız. Adeta her biriniz ötekinin faziletlerine naşir olunuz. Kardeşlerimizden İslâm Köylü Hâfız Ali Efendi, kendine rakip olacak diğer bir kardeşimiz hakkında gösterdiği **hiss-i uhuvveti** çok kıymettar gördüğüm için size beyan ediyorum:

(Haşiye): O bîçareler, "Kalbimiz Üstad ile beraberdir" fikriyle kendilerini tehlikesiz zannederler. Halbuki ehl-i ilhadın cereyanına kuvvet veren ve propagandalarına kapılan, belki bilmeyerek hafiyelikte istimal edilmek tehlikesi bulunan bir adamın, "Kalbim safidir. Üstadımın mesleğine sadıktır." demesi, bu misale benzer ki: Birisi namaz kılarken karnındaki yeli tutamıyor, çıkıyor; hades vuku buluyor. Ona "Namazın bozuldu" denildiği vakit, o diyor: "Neden namazım bozulsun, kalbim safidir."

[1] **Niza: Bk: İpa.1526**

O zat yanıma geldi, ötekinin hattı, kendisinin hattından iyi olduğunu söyledim. O daha çok hizmet eder, dedim. Baktım ki; Hâfız Ali kemal-i samimiyet ve ihlas ile, onun tefevvuku ile iftihar etti, telezzüz eyledi. Hem üstadının nazar-ı muhabbetini celbettiği için memnun oldu. Onun kalbine dikkat ettim; gösteriş değil, samimi olduğunu hissettim. Cenab-ı Allah'a şükrettim ki, kardeşlerim içinde bu âlî hissi taşıyanlar var. İnşaallah bu his büyük hizmet görecek. Elhamdülillah yavaş yavaş o his bu civarımızdaki kardeşlere sirayet ediyor." **B:124**

"Sizdeki **ihlas** ve **sadakat** ve **metanet**, şimdiki ağır sıkıntılarda birbirinizin kusuruna bakmamaya ve setretmeye kâfi bir sebebdir ve Risale-i Nur zinciriyle kuvvetli **uhuvvet** öyle bir hasenedir ki, bin seyyieyi affettirir. Haşirde adalet-i İlahiye hasenelerin seyyielere racih gelmesiyle affettiğine binaen, siz de hasenelerin rüchanına göre muhabbet ve afv muamelesini yapmak lâzımdır. Yoksa bir seyyie ile hiddet etmek, sıkıntıdan gelen bir titizlik, bir asabilik ile zararlı bir hiddet, iki cihetle zulüm olur. İnşaallah birbirinize sürurda ve tesellide yardım edip, sıkıntıyı hiçe indirirsiniz." **Ş:330**

"Siz, birbirinize en fedakâr nesebî kardeşten daha ziyade kardeşsiniz. Kardeş ise, kardeşinin kusurunu örter, unutur ve affeder. Ben burada hilaf-ı me'mul ihtilafınızı ve enaniyetinizi nefs-i emmareye vermiyorum ve Risale-i Nur şakirtlerine yakıştıramıyorum; belki nefs-i emmaresini terkeden evliyalarda dahi bulunan bir nevi muvakkat enaniyet telakki ediyorum. Siz benim bu hüsn-ü zannımı inad ile kırmayınız, barışınız." **Ş:345**

"Sizin tesanüdünüze benim ziyade ehemmiyet verdiğimin sebebi yalnız bize ve Risale-i Nur'a menfaati için değil, belki tahkikî imanın dairesinde olmayan ve nokta-i istinada ve sarsılmayan bir cemaatin kat'i buldukları bir hakikata dayanmağa pek çok muhtaç bulunan avam-ı ehl-i iman için dalalet cereyanlarına karşı yılmaz, çekilmez, bozulmaz, aldatmaz bir merci, bir mürşid, bir hüccet olmak cihetiyle **sizin kuvvetli tesanüdünüzü gören** kanaat eder ki; bir hakikat var, hiç bir şeye feda edilmez, **ehl-i dalalete başını eğmez**, mağlub olmaz diye kuvve-i maneviyesi ve imanı kuvvet bulur, **ehl-i dünyaya ve sefahete iltihaktan kurtulur.**"**Ş:320**

Bu beyandan ve külliyatta buna benzer pek çok ikazlardan açıkça anlaşılıyor ki, Nurculuk cereyaniyle nifak cereyanı birbirine zıt olduğu ciddiyetle nazara verilmelidir. Onlarla dostluk kurmak, cemaatın itimadını sarsar ve bazıların onların safına geçmek tehlikesine yol açar diye ehemmiyetli bir ikazdır.

"Kardeşlerim! Sizin zekavetiniz ve tedbiriniz, benim tesanüdünüz hakkında nasihatıma ihtiyaç bırakmıyor. Fakat bu âhirde hissettim ki, Risale-i Nur şakirdlerinin tesanüdlerine zarar vermek için birbirinin hakkında su-i zan verdiriyorlar, ta birbirini ittiham etsin. Belki filan talebe bize casusluk ediyor, der; ta bir inşikak düşsün. Dikkat ediniz; gözünüzle görseniz dahi perdeyi yırtmayınız. Fenalığa karşı iyilikle mukabele ediniz." **E:108**

Yani zendeka cereyanının tahrikiyle boğuşturma planına alet olmayınız.

"Sakın! Çok dikkat ediniz, içinize bir mübayenet düşmesin. İnsan hatadan halî olamaz; fakat tevbe kapısı açıktır. Nefis ve şeytan, sizi kardeşinize karşı itiraza ve haklı olarak tenkide sevkettiği vakit deyiniz ki: "Biz, değil böyle **cüz'î hukukumuzu; belki hayatımızı** ve **haysiyetimizi** ve **dünyevî saadetimizi** Risale-i Nur'un en kuvvetli rabıtası olan tesanüde feda etmeye mükellefiz. O bize kazandırdığı netice itibariyle **dünyaya**, **enaniyete** ait herşeyi feda etmek vazifemizdir" deyip, nefsinizi susturunuz!.. Medar-ı niza bir mes'ele varsa, meşveret ediniz. Çok sıkı tutmayınız, herkes bir meşrebde olmaz. Müsamaha ile birbirine bakmak, şimdi elzemdir." **K:234**

"Aziz, sıddık kardeşlerim!

"Bu dünyada hususan bu zamanda, hususan musibete düşenlere ve bilhassa Nur

şakirdlerindeki dehşetli sıkıntılara ve me'yusiyetlere karşı en te'sirli çare, birbirine teselli ve ferah vermek ve kuvve-i maneviyesini takviye etmek ve fedakâr hakiki kardeş gibi birbirinin gam ve hüzün ve sıkıntılarına merhem sürmek ve tam şefkatle kederli kalbini okşamaktır. Mabeynimizdeki hakiki ve uhrevi **uhuvvet**, gücenmek ve tarafgirlik kaldırmaz. Madem ben size bütün kuvvetimle itimad edip bel bağlamışım ve sizin için, değil yalnız istirahatımı ve haysiyetimi ve şerefimi, belki sevinçle ruhumu da feda etmeğe karar verdiğimi bilirsiniz."**Ş:498**

"Şark husumeti, İslâm inkişafını boğuyor idi; zâil oldu ve olmalı. Garb husumeti, İslâm'ın ittihadına, uhuvvetin inkişafına en müessir sebebdir, bâki kalmalı." **Sti:49**

"Ey ehl-i hak! Ey hakperest ehl-i şeriat ve ehl-i hakikat ve ehl-i tarîkat! Bu müdhiş maraz-ı ihtilafa karşı birbirinizin kusurunu görmeyerek, yekdiğerinizin ayıbına karşı gözünüzü yumunuz! وَاِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا (25:72) edeb-i Furkanî ile edeblenininiz! Ve haricî düşmanın hücumunda dâhilî münakaşatı terketmek ve ehl-i hakkı sukuttan ve zilletten kurtarmayı en birinci ve en mühim bir vazife-i uhreviye telakki edip, yüzer âyât ve ehadîs-i Nebeviyenin şiddetle emrettikleri uhuvvet, muhabbet ve teavünü yapıp; bütün hissiyatınızla ehl-i dünyadan daha şiddetli bir surette meslekdaşlarınızla ve dindaşlarınızla ittifak ediniz.. yani, ihtilafa düşmeyiniz." **L:155**

"Bu vatandaki milletin en büyük kuvveti olan âlem-i İslâm'ın teveccühünü ve hamiyetini ve uhuvvetini kırmak ve nefret verdirmek için, siyaseti dinsizliğe âlet ederek, perde altında küfr-ü mutlakı yerleştirmek isteyenler, hükûmeti iğfal ve adliyeyi iki defadır şaşırtıp der: "Risale-i Nur şakirdleri, dini siyasete âlet eder; emniyete zarar vermek ihtimali var." **E:126**

"Gaflet ve dünyaperestlikten çıkan dehşetli bir enaniyet, bu zamanda hükmediyor. Onun için ehl-i hakikat, -hattâ meşru bir tarzda dahi olsa- enaniyetten, hodfüruşluktan vazgeçmeleri lâzım olduğundan, Risale-i Nur'un hakikî şakirdleri, buz parçası olan enaniyetlerini şahs-ı manevîde ve havz-ı müşterekte erittiklerinden, inşâallah bu fırtınada sarsılmayacaklar. Evet, münafıkların ehemmiyetli ve tecrübeli bir plânı; böyle herbiri birer zabit, birer hâkim hükmündeki eşhası müşterek bir mes'elede böyle kaçınmak ve birbirini tenkid etmek asabiyetini veren sıkıntılı yerlerde toplattırır, boğuşturur, manevî kuvvetlerini dağıttırır. Sonra kuvvetini kaybedenleri kolayca tokatlar, vurur. Risale-i Nur şakirdleri, hıllet ve uhuvvet ve fena fi-l ihvan mesleğinde gittiklerinden, inşâallah bu tecrübeli ve münafıkane plânı da akîm bırakacaklar." **Ş:318**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

VÂCİB-VÂCİB-ÜL VÜCUD

"**Vâcib-ül- Vücûd:**Vücudu mutlak var olup, yokluğu mümkün olmayan Cenab-ı Hak. yani; O'nun vücûdu **zâtîdir**, **ezelîdir** **ademî mümteni'** dir. **Zevali muhaldir** **Tabakat-ı vücudun en râsihi, en esaslısı, en kuvvetlisi, en mükemmelidir.** Sâir tabakat-ı vücud O'nun vücuduna nisbeten gayet zayıf bir gölge hükmündedir. **Mahiyet-i kudsîsi mahiyet-i mümkinât cinsinden değildir.**" **M:249**

Bu okunan kısımda Vâcib-ül vücudun zatî sıfatlarından altısı nazara verildi. Şualarda ise, şu tesbit var:

"Yedi sıfât-ı sübutiye olan Hayat, İlim, Kudret, İrade, Sem', Basar ve Kelâm sıfatlarının celalli ve cemalli tecellileriyle kendini tanıttırır, bildirir."Ş:146

Bundan sonra vâcib veVâcib-ül- Vücûd tabirlerinin külliyattan kısmen tesbitine bakılacak.

"İlm-i usûl ve hikmette مَا لَمْ يَجِبْ لَمْ يُوجَدْ kaidesince mukarrerdir ki: "Bir şey **vâcib** olmazsa, vücuda gelmez." Yani, **illet-i tâmme** bulunacak; sonra vücuda gelebilir. İllet-i tâmme ise; ma'lulü, bizzarure ve bilvücub iktiza ediyor" **S:467**

"...silsile-i felsefenin en mükemmel ferdleri ve o silsilenin dâhîleri olan Eflatun ve Aristo, İbn-i Sina ve Farabî gibi adamlar; "İnsaniyetin gayet-ül gayatı, "**teşebbüh-ü bil-vâcib"dir..** yani Vâcib-ül Vücud'a benzemektir" deyip firavunane bir hüküm vermişler ve enaniyeti kamçılayıp şirk derelerinde serbest koşturarak; esbabperest, sanemperest, tabiatperest, nücumperest gibi çok enva'-ı şirk taifelerine meydan açmışlar. İnsaniyetin esasında münderiç olan acz ve za'f, fakr ve ihtiyaç, naks ve kusur kapılarını kapayıp, ubudiyetin yolunu seddetmişler. Tabiata saplanıp, şirkten tamamen çıkamayıp, şükrün geniş kapısını bulamamışlar." **S:540**

وَ هُوَ حَيٌّ لاَ يَمُوتُ Yani: **Hayatı daimîdir, ezelî ve ebedîdir.** Mevt ve fena, adem ve zeval ona ârız olamaz. Çünki **hayat, ona zâtîdir.** Zâtî olan, zâil olamaz. Evet ezelî olan elbette ebedîdir. Kadîm olan, elbette bâkidir. **Vâcib-ül Vücud olan, elbette sermedîdir.** Evet bir hayat ki, bütün vücud, bütün envârıyla onun gölgesidir. Nasıl adem ona ârız olabilir? Evet **bir hayat ki, vâcib bir vücud onun lâzımı ve ünvanıdır; elbette adem ve fena hiçbir cihetle ona ârız olamaz.** Evet bir hayat ki; bütün hayatlar mütemadiyen onun cilvesiyle zuhura gelir ve bütün **hakaik-i sabite-i kâinat** ona istinad eder, onunla kaimdir; elbette hiçbir cihetle fena ve zeval ona ârız olamaz. Evet bir hayat ki; onun bir lem'a-i cilvesi, maruz-u fena ve zeval olan eşya-yı kesîreye bir vahdet verip bekaya mazhar eder ve dağılmaktan kurtarır ve vücudunu muhafaza eder ve bir nevi bekaya mazhar eder. Yani hayat; kesrete bir vahdet verir, ibka eder. Hayat gitse; dağılır, fenaya gider. Elbette öyle hadsiz lemaat-ı hayatiye bir cilvesi olan **hayat-ı vâcibe**ye, zeval ve fena yanaşamaz. Şu hakikata şahid-i katı', şu kâinatın zeval ve fenasıdır. Yani mevcudat vücudlarıyla, hayatlarıyla nasılki o Hayy-ı Lâyemut'un hayatına

ve o hayatın vücub-u vücuduna delalet ve şehadet ederler[(Haşiye)]; öyle de: Mevtleriyle, zevalleriyle o hayatın bekasına, sermediyetine delalet eder ve şehadet ederler. Çünki mevcudat zevale gittikten sonra, arkalarında yine kendileri gibi hayata mazhar olup yerlerine geldiklerinden gösteriyor ki; daimî bir zîhayat var ki, mütemadiyen cilve-i hayatı tazelendiriyor. Nasılki Güneş'e karşı cereyan eden bir nehrin yüzünde kabarcıklar parlar gider. Gelenler aynı parlamayı gösterip, taife taife arkasında parlayıp sönüp gider. Bu sönmek, parlamak vaziyetiyle; yüksek daimî bir Güneş'in devamına delalet ederler. Öyle de, şu mevcudat-ı seyyaredeki hayat ve mevtin değişmeleri ve münavebeleri, bir Hayy-ı Bâki'nin beka ve devamına şehadet ederler." **M:240**

"Şu kâinatta şu görünen ef'al ile tasarruf eden Zât-ı Kadîr'in kudretine nisbeten Cennet'in icadı, bir bahar kadar kolay ve bir baharın icadı, bir çiçek kadar kolaydır. Ve bir çiçeğin mehasin-i san'atı ve letaif-i hilkati, bir bahar kadar letafetli ve kıymetli olabilir. Şu hakikatın sırrı üç şeydir:

Birincisi: Sani'deki vücub ile tecerrüd.

İkincisi: Mahiyetinin mübayenetiyle adem-i takayyüd.

Üçüncüsü: Adem-i tahayyüz ile adem-i tecezzidir.

"İşte وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْاَعْلٰى (16:60) şu kâinatın Sani'-i Zülcelali, **Vâcib-ül Vücud'dur.** Yani: Onun vücudu zâtîdir, ezelîdir, ebedîdir, ademi mümteni'dir, zevali muhaldir ve tabakat-ı vücudun en rasihi, en esaslısı, en kuvvetlisi, en mükemmelidir. Sair tabakat-ı vücud, onun vücuduna nisbeten gayet zaîf bir gölge hükmündedir. Ve o derece vücud-u Vâcib rasih ve hakikatlı ve vücud-u mümkinat o derece hafif ve zaîftir ki; Muhyiddin-i Arabî gibi çok ehl-i tahkik, sair tabakat-ı vücudu, evham ve hayal derecesine indirmişler; لاَ مَوْجُودَ اِلاَّ هُوَ demişler. Yani: **Vücud-u Vâcib'e nisbeten başka şeylere vücud denilmemeli**; onlar, vücud ünvanına lâyık değillerdir diye hükmetmişler. ....." **M:249**

"Tarîkatın gayet mühim bir meşrebi olan "Vahdet-ül Vücud" namı altındaki Vahdet-üş Şuhud, yani Vâcib-ül Vücud'un vücuduna hasr-ı nazar edip, sair mevcudatı, o **vücud-u Vâcib'e nisbeten** o kadar zaîf ve gölge görür ki, vücud ismine lâyık olmadığını hükmedip, hayal perdesine sarıp, terk-i masiva makamında onları hiç saymak, hattâ madum tasavvur etmek, yalnız cilve-i esma-i İlahiyeye hayalî bir âyine vaziyeti vermek kadar ileri gider.

İşte bu meşrebin ehemmiyetli bir hakikatı var ki: Vâcib-ül Vücud'un vücudu, iman kuvvetiyle ve yüksek bir velayetin hakkalyakîn derecesinde inkişafıyla, vücud-u mümkinat o derece aşağıya düşer ki, hayal ve ademden başka onun nazarında makamları kalmaz; âdeta Vâcib-ül Vücud'un hesabına kâinatı inkâr eder....." **M:448**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Vücud nev'inde tezahüm yoktur. Yani, pek çok âlemler, haller, vücud sahnesinde içtima eder, birleşirler. Meselâ: Gece zamanı duvarları camdan olan ve elektrik yanan bir odaya girdiğin vakit, âlem-i misale bir pencere hükmünde olan camlarda pek çok menzilleri, odaları göreceksin.

Sâniyen: Odada otururken, kemal-i sühuletle o misalî odalarda her çeşit tebdil, tağyir, tasarruf edebilirsin.

[(Haşiye)]: Hazret-i Ibrahim Aleyhisselâm'ın Nemrud'a karşı imate ve ihyada Güneş'in tulû' ve gurubuna intikali, cüz'î imate ve ihyadan küllî imate ve ihyaya intikaldir ve bir terakkidir. O delilin en parlak ve en geniş dairesini göstermektir. Yoksa bir kısım ehl-i tefsirin dedikleri gibi, hafî delili bırakıp, zahir delile çıkmak değildir.

Sâlisen: Odadaki elektrik, elektrik misallerinin en uzağına en yakındır. Çünki o misalî misallerin kayyumu odur.

Râbian: Bu maddî vücudun bir habbesi, bir parçası, o misalî vücudun bir âlemini içine alabilir. Bu dört hüküm, Vâcib ile âlem-i mümkinat arasında da câridir. Çünki **mümkinatın vücudu, Vâcib'in nurundan bir gölge** olduğu cihetle vehmî bir mertebededr. Vâcib'in emriyle vücud-u hariciyeye girer. Sabit ve müstekar kalır. Demek mümkinatın vücudu bizzât hakikî bir vücud-u haricî olmadığı gibi, vehmî veya zâil bir zıll de değildir. Ancak, Vâcib-ül Vücud'un icadıyla bir vücuddur." **Ms:137**

"Arkadaş! San'atın, vücuh-u selâse-i mezkûre üzerine mümkine veya hakkın istilzam ettiğine nazaran Vâcib'e olan isnadı mes'elesi; semeredar bir ağaç mes'elesi gibidir. Şöyle ki: Ağacın o semereleri, ya vahdete isnad edilir. Yani neşv ü nema kanunuyla ağacın kökünden, kök de çekirdekten, çekirdek de evamir-i tekviniyeyi temessülden, evamir-i tekviniye de "Kün" emrinden, **"Kün" emri dahi Vâhid-i Vâcib'den** sâdır olmuştur.

O vakit, o ağaç bütün eczasıyla, yapraklarıyla, dallarıyla, semereleriyle yaratılış kolaylığında bir semere-i vâhide hükmünde olur. Çünki vahdete nisbeten küçük bir semere ağacıyla pek büyük ve çok semereli bir ağaç arasında fark yoktur. Bu adem-i fark, vahdette sühuletle yüsr, kesrette suubetle usrün bulunduğundan neş'et etmiştir.

Eğer kesrete isnad edilirse, her bir semere, her bir çiçek, herbir yaprak, herbir dal; tam ağacının vücuda gelmesine lâzım olan bütün âlât, cihazat, esbab vesaireye ihtiyaç gösterecektir. Çünki küll cüz'de dâhildir. Ona ne lâzımsa buna da lâzımdır. Mes'ele bu iki şıktan hariç değildir. Biri vâcib, diğeri mümteni'dir." **Ms:145**

"Bir şey, vücudu **vâcib olmadıkça vücuda gelmez**. Evet **irade-i cüz'iyenin taallukuyla irade-i külliyenin taalluku** bir şeyde içtima ettikleri zaman, o şeyin vücudu vâcib olur ve derhal vücuda gelir." **İ:73** **illet-i tamme hakikatı**

"Beşerin zihni ve fikri, Cenab-ı Hakk'ın azametine bir mikyas, kemalâtına bir mizan, evsafının muhakemesine bir vasıta bulmak vüs'atinde değildir; ancak cemi' masnuatından ve mecmu-u âsârından ve bütün ef'alinden tahassül ve tecelli eden bir vecihle bakılabilir. Evet zerre mir'at olur, fakat mikyas olamaz. Bu mes'elelerden tebarüz ettiği vecihle, Cenab-ı Hakk'ın mümkinata kıyas edilmesi ve mümkinatın onun şuunatına mikyas yapılması, en büyük cehalet ve hamakattır. Çünki aralarındaki fark, yerden göğe kadardır. Evet **vâcibi mümkine kıyas etmekten, pek garib ve gülünç şeyler çıkar**. Meselâ: Ehl-i tabiat, o aldatıcı kıyas ile, tesir-i hakikîyi esbaba; Ehl-i İtizal, halk-ı ef'ali abde; Mecusiler, şerri ikinci bir hâlıka isnad etmeye mecbur olmuşlardır. Güya zu'mlarınca Cenab-ı Hak, azamet-i kibriya ve tenezzühü dolayısıyla, bu gibi hasis ve çirkin şeylere tenezzül etmez. Demek akılları vehimlerine esir olanlar, bu gibi gülünç şeyleri doğururlar." **İ:76**

"Sahabe ve asfiya-i müçtehidîn ve eimme-i Ehl-i Beyt, حَقَائِقُ ٱلأَشْيَاءِ ثَابِتَةٌ derler ki,

Cenab-ı Hakk'ın bütün esmasıyla hakikî bir surette tecelliyatı var. Bütün eşyanın, Onun icadıyla bir vücud-u ârızîsi vardır. Ve o vücud çendan **Vâcib-ül Vücud**'un vücuduna nisbeten gayet zaîf ve kararsız bir zıll, bir gölgedir; fakat hayal değil, vehim değildir. Cenab-ı Hak, Hallak ismiyle vücud veriyor ve o vücudu idame ediyor." **M:85**

"İşte وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ ٱلأَعْلَى (16:60) şu kâinatın Sani'-i Zülcelali, **Vâcib-ül Vücud**'dur.

Yani: Onun vücudu zâtîdir, ezelîdir, ebedîdir, ademi mümteni'dir, zevali muhaldir ve tabakat-ı vücudun en rasihi, en esaslısı, en kuvvetlisi, en mükemmelidir. Sair tabakat-ı vücud, onun vücuduna nisbeten gayet zaîf bir gölge hükmündedir. Ve o derece vücud-u Vâcib rasih ve hakikatlı ve vücud-u mümkinat o derece hafif ve zaîftir ki; Muhyiddin-i Arabî gibi çok ehl-i

tahkik, sair tabakat-ı vücudu, evham ve hayal derecesine indirmişler; لاَ مَوْجُودَ اِلاَّ هُوَ demişler. Yani: Vücud-u Vâcib'e nisbeten başka şeylere vücud denilmemeli; onlar, vücud ünvanına lâyık değillerdir diye hükmetmişler.

İşte **Vâcib-ül Vücud**'un hem vâcib, hem zâtî olan kudretine karşı; mevcudatın hem hâdis, hem ârızî vücudları ve mümkinatın hem kararsız, hem kuvvetsiz sübutları; elbette nihayet derecede kolay ve hafif gelir. Bütün ruhları haşr-i a'zamda ihya edip muhakeme etmek; bir baharda, belki bir bahçede, belki bir ağaçta haşr ü neşrettiği yaprak ve çiçek ve meyveler kadar kolaydır.**" M:249**

"Madem Cenab-ı Hak var, herşey var. Madem Cenab-ı **Vâcib-ül Vücud**'a intisab var, herşey için bütün eşya var. Çünki **Vâcib-ül Vücud**'a nisbetle herbir mevcud, bütün mevcudata, vahdet sırrıyla bir irtibat peyda eder. Demek **Vâcib-ül Vücud**'a intisabını bilen veya intisabı bilinen herbir mevcud, sırr-ı vahdetle, **Vâcib-ül Vücud**'a mensub bütün mevcudatla münasebetdar olur. Demek herbir şey, o intisab noktasında hadsiz envâr-ı vücuda mazhar olabilir. Firaklar, zevaller, o noktada yoktur. Bir ân-ı seyyale yaşamak, hadsiz envâr-ı vücuda medardır. Eğer o intisab olmazsa ve bilinmezse, hadsiz firaklara ve zevallere ve ademlere mazhar olur. Çünki o halde alâkadar olabileceği herbir mevcuda karşı bir firakı ve bir iftirakı ve bir zevali vardır. Demek kendi şahsî vücuduna, hadsiz ademler ve firaklar yüklenir. Bir milyon sene vücudda kalsa da (intisabsız); evvelki noktasındaki o intisabdaki bir an yaşamak kadar olamaz. Onun için ehl-i hakikat demişler ki: "Bir ân-ı seyyale vücud-u münevver, milyon sene bir vücud-u ebtere müreccahtır." Yani: "Vücud-u Vâcib'e nisbet ile bir an vücud, nisbetsiz milyon sene bir vücuda müreccahtır." Hem bu sır içindir ki, ehl-i tahkik demişler: "Envâr-ı vücud ise **Vâcib-ül Vücud**'u tanımakladır." Yani: "O halde kâinat, envâr-ı vücud içinde olarak melaike ve ruhaniyat ve zîşuurlar ile dolu görünür. Eğer onsuz olsa adem zulümatları, firak ve zeval elemleri herbir mevcudu ihata eder. Dünya, o adamın nazarında boş ve hâlî bir vahşetgâh suretinde görünür." Evet nasılki bir ağaç meyvelerinin herbirisi, ağacın başındaki bütün meyvelere karşı birer nisbeti var ve o nisbetle birer kardeşi, arkadaşı mevcud olduğundan, onların adedince ârızî vücudları vardır. Ne vakit o meyve ağacın başından kesilse, herbir meyveye karşı bir firak ve zeval hasıl olur. Herbir meyve onun için madum hükmündedir. **Haricî bir zulmet-i adem** ona hasıl oluyor. Öyle de: Kudret-i Ehad-i Samed'e intisab noktasında herşey için bütün eşya var. Eğer intisab olmazsa, her şey için eşya adedince haricî ademler var. İşte şu remizden, imanın azamet-i envârına bak ve dalaletin dehşetli zulümatını gör. Demek iman, şu remizde beyan edilen **hakikat-ı âliye-i nefs-ül emriyenin** ünvanıdır ve iman ile ondan istifade edebilir. Eğer iman olmazsa nasılki kör, sağır, dilsiz, akılsız adama herşey madumdur; öyle de imansıza herşey madumdur, zulümatlıdır.**" M:289**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

VAHİY

Kur'an (4:163) âyetinin tefsirinde vahiy hakkında verilen izahatta deniliyor ki:

Îha, **vahiy** göndermektir. İbn-i Kesir'in Nihaye'de ve Süyutî'nin Dürr-i Nesir'de zikrettikleri vechile **vahiy** lügatta risalet, kitabet, işaret, ilham, kelâm-ı hafî manalarına gelir. Ve asl-ı madde, sür'at manasındadır. Ragıb'ın Müfredat'da, Firuz Abadînin Besair'de tavzihlerine göre **vahiy** asl-ı lügatta, işaret-i serîa demektir.

"Suret-i umumiyede **vahiy**, biri vahy-i hak, biri vahy-i batıl olmak üzere iki nevidir. Ve bunun ikisine de şamil olan en umumi manasıyla **vahiy**, "seri bir ima ile söz" demektir. Vahy-i hakiki vahy-i hak ve cebr-i İlahî olmakla beraber, seri bir ima ve işaretle suret-i hafiyede verilen telkinat-ı batılaya dahi mecazen **vahiy** ıtlak edilir.

Şeytanetkâr olanlar da **vahiy** veya ilhamı hep bu mecazi manada kullanarak falan ve falandan icra-yı şeytanet edereler: İlham almış derler..." **(E.T. 2032)**

Risale-i Nurda, vahiy ve ilhamın farkları şöyle izah ediliyor:

"Birincisi: İlhamdan çok yüksek olan vahyin ekseri **melaike vasıtasıyla** ve ilhamın ekseri vasıtasız olmasıdır. Meselâ: Nasılki bir padişahın iki suretle konuşması ve emirleri var.

Birisi: Haşmet-i saltanat ve hâkimiyet-i umumiye haysiyetiyle bir yaverini bir valiye gönderir. O hâkimiyetin ihtişamını ve emrin ehemmiyetini göstermek için bazan vasıta ile beraber bir içtima yapar. Sonra ferman tebliğ edilir.

İkincisi: Sultanlık ünvanı ile ve padişah-ı umumî ismiyle değil, belki kendi şahsı ile hususî bir münasebeti ve cüz'î bir muamelesi bulunan has bir hizmetçisi ile veya bir âmi raiyetiyle ve hususî telefonu ile hususî konuşmasıdır. Öyle de Padişah-ı Ezelî'nin umum âlemlerin Rabbi ismiyle ve kâinat hâlıkı ünvanı ile **vahiy** ile ve **vahyin hizmetini gören şümullü ilhamlarıyla** mükâlemesi olduğu gibi, her bir ferdin ve her bir zîhayatın Rabbi ve Hâlıkı olmak haysiyetiyle hususî bir surette fakat perdeler arkasında onların kabiliyetine göre bir tarz-ı mükâlemesi var.

İkinci fark: Vahiy gölgesizdir, safidir, havassa hastır. İlham ise gölgelidir, renkler karışır, umumîdir. **Melaike ilhamları** ve **insan ilhamları** ve **hayvanat ilhamları** gibi çeşit çeşit hem pekçok enva'larıyla denizlerin katreleri kadar **kelimat-ı Rabbaniyenin** teksirine medar bir zemin teşkil ediyor." **Ş:214**

"**Vahiy** iki kısımdır:

Biri: "**Vahy-i sarihî**"dir ki, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm onda sırf bir tercümandır, mübelliğdir, müdahalesi yoktur. Kur'an ve bazı ehadîs-i kudsiye gibi...

İkinci Kısım: "**Vahy-i zımnî**"dir. Şu kısmın mücmel ve hülâsası, vahye ve ilhama istinad eder; fakat tafsilâtı ve tasviratı, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a aittir. O **vahiyden** gelen mücmel hâdiseyi tafsil ve tasvirde, Zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm bazan yine ilhama, ya vahye istinad edip beyan eder veyahut kendi **ferasetiyle** beyan eder. Ve

kendi içtihadıyla yaptığı tafsilât ve tasviratı, ya **vazife-i risalet noktasında** ulvî kuvve-i kudsiye ile beyan eder veyahut **örf ve âdet ve efkâr-ı âmme seviyesine göre**, beşeriyeti noktasında beyan eder.

İşte her hadiste bütün tafsilâtına, vahy-i mahz noktasıyla bakılmaz. Beşeriyetin muktezası olan efkâr ve muamelâtında, risaletin ulvî âsârı aranılmaz. Madem bazı hâdiseler mücmel olarak mutlak bir surette ona vahyen gelir, o da kendi ferasetiyle ve **tearüf-ü umumî** cihetiyle tasvir eder. Şu tasvirdeki **müteşabihata** ve **müşkilâta** bazan **tefsir** lâzım geliyor, hattâ **tabir** lâzım geliyor. Çünki bazı hakikatlar var ki, temsil ile fehme takrib edilir. Nasılki bir vakit huzur-u Nebevîde derince bir gürültü işitildi. Ferman etti ki: "Şu gürültü, yetmiş senedir yuvarlanıp, şimdi Cehennem'in dibine düşmüş bir taşın gürültüsüdür." Bir saat sonra cevab geldi ki: "Yetmiş yaşına giren meşhur bir münafık ölüp, Cehennem'e gitti." Zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ın belig bir temsil ile beyan ettiği hâdisenin tevilini gösterdi." **M:93**

Buraya kadar kesbi ilimden kısmi bir bilgi verildi. Şimdi Vehbi ilimden yani Risale-i Nurdan vahyin hakikatını anlatan bazı parçalar okunacak.

İhtiyarın karışmadığı vahyin eseri mükemmeliyetini anlatan Hz. Üstad diyor ki:

"Eğer icaddaki vasıta hakikî olsaydı ve hakikî tesir verilseydi; hem bir şuur-u küllî verilmek lâzım idi, hem de bizzarure eserde ittikan-ı kemal-i san'at muhtelif olacaktı. Halbuki en âdiden en âlîye, en küçükten en büyüğe ittikan; derece-i kemalde, mahiyetin kameti nisbetindedir. Demek Müessir-i Hakikî'den bazı karîb, bazı baîd, kısmen vasıtasız, kısmen vasıta ile, kısmen vesait ile değildir. İnsanın ihtiyarî eserindeki adem-i kemal; cebri nefy, ihtiyarı isbat eder.

Cây-ı dikkattir ki: Cüz'î bir ihtiyarın tavassutu ile eser-i akıl bir insan şehri, intizamca semere-i vahy bir arı kovanındaki cemaate yetişmez. Ve arıların meşher-i san'atı bir petek hüceyrat şehri; bir nar ve (cilnar) gülnardan intizamca geridir. Demek kâinattaki cazibe-i umumiye hangi kalemden akmışsa, cüz'-i lâ-yetecezzadaki küçücük cazibeler o kalemin noktalarıdır." **H:136**

Yani vahyin eseri sonsuz kâmil-i mutlaktan gelir.

Bidayet-i vahiy hadisesi şöyle ifade ediliyor:

"Varaka İbn-i Nevfel (Hatice-i Kübra'nın ammizadelerinden) **bidayet-i vahiyde** Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm telaş etmiş. Hatice-i Kübra o hâdiseyi, meşhur Varaka İbn-i Nevfel'e hikâye etmiş. Varaka demiş: "Onu bana gönder." Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Varaka'nın yanına gitmiş, **mebde'-i vahiydeki** vaziyeti hikâye etmiş. Varaka demiş:

بَشِّرْ يَا مُحَمَّدُ اِنِّى اَشْهَدُ اَنَّكَ اَنْتَ النَّبِىُّ الْمُنْتَظَرُ وَبَشَّرَ بِكَ عِيسَى

Yani: "Telaş etme, o halet vahiydir. Sana müjde! İntizar edilen Nebi sensin! İsa, seninle müjde vermiş." **M:173**

Hadis mevzuuna girebilmek için gereken bilgiler şöyle beyan ediliyor:

"Sebeb-i münakaşa, eğer hadîs ise; hadîsin meratibini ve vahy-i zımnînin derecatını ve tekellümat-ı Nebeviyenin aksamını bilmek lâzım." **M:351**

Bazı mütesavvifenin vahiy hakkındaki hatalı anlayışları hakkında şu ikaz var:

"…**vahiy** ve kelâmullahın ism-i hassı ve onun en bahir misal-i müşahhası olan Kur'anın necimlerine ism-i has olan "âyet" namı öyle ilhamata verilmesi, hata-yı mahzdır."**M:448**

"…**vahiy** ne kadar ilhamdan yüksek ise; **semere-i vahiy** olan âdâb-ı şer'iye, o derece semere-i ilham olan âdâb-ı tarîkattan yüksek ve ehemmiyetlidir. Onun için, tarîkatın en mühim esası, Sünnet-i Seniyeye ittiba' etmektir." **M:352**

"Müfrit bir kısım ehl-i tasavvuf; ilhamı, vahiy gibi zanneder ve ilhamı, **vahiy** nev'inden telakki eder, vartaya düşer. **Vahyin** derecesi ne kadar yüksek ve küllî ve kudsî olduğu ve ilhamat ona nisbeten ne derece cüz'î ve sönük olduğu, Onikinci Söz'de ve i'caz-ı Kur'ana dair Yirmibeşinci Söz'de ve sair risalelerde gayet kat'î isbat edilmiştir." **M:454**

"Hem madem o mecazî mana ve işarî mefhumlar haktır, doğrudur ve vakıa mutabıktır ve bu iltifata lâyıktır ve karineleri kuvvetlidir; elbette Hazret-i İmam-ı Ali Radıyallahü Anh'ın, böyle bütün işarî manaları irade edecek küllî bir teveccühü faraza bulunmazsa; Celcelutiye **vahiy** olmak cihetiyle hakikî sahibi, Hazret-i İmam-ı Ali Radıyallahü Anh'ın üstadı olan Peygamber-i Zîşan Aleyhissalâtü Vesselâm'ın küllî teveccühü ve üstadının Üstad-ı Zülcelalinin ihatalı ilmi onlara bakar, irade dairesine alır." **M:467**

Vahyin zaman ve mekan bakımından şümuliyeti hakkında deniliyor ki:

"Gayet kuvvetli bir tezahüratla **vahiylerin** hakikatı, **âlem-i gaybın her tarafında her zamanda** hükmediyor. Kâinatın ve mahlukatın şehadetlerinden çok kuvvetli bir şehadet-i vücud ve tevhid, Allâm-ül Guyub'dan **vahiy** ve ilham hakikatlarıyla geliyor. Kendini ve vücud ve vahdetini, yalnız masnu'larının şehadetlerine bırakmıyor. Kendisi, kendine lâyık bir **kelâm-ı ezelî ile** konuşuyor. **Her yerde ilim ve kudretiyle hazır ve nâzırın kelâmı dahi hadsizdir** [1] ve kelâmının manası onu bildirdiği gibi, tekellümü dahi, onu sıfâtıyla bildiriyor.

Evet, yüzbin Peygamberlerin (Aleyhimüsselâm) tevatürleriyle ve ihbaratlarının **vahy-i İlahîye** mazhariyet noktasında ittifaklarıyla ve nev'-i beşerden ekseriyet-i mutlakanın tasdikgerdesi ve rehberi ve muktedası ve **vahyin** semereleri ve **vahy-i meşhud** olan kütüb-ü mukaddese ve suhuf-u semaviyenin delail ve mu'cizatlarıyla, **hakikat-ı vahyin** tahakkuku ve sübutu bedahet derecesine geldiğini bildi ve **vahyin** hakikatı beş hakikat-ı kudsiyeyi ifade ve ifaza ediyor diye anladı:

Birincisi: اَلتَّنَزُّلَاتُ اْلاِلٰهِيَّةُ اِلَى عُقُولِ الْبَشَرِ denilen, beşerin akıllarına ve fehimlerine göre konuşmak bir **tenezzül-ü İlahîdir**. Evet, bütün zîruh mahlukatını konuşturan ve konuşmalarını bilen, elbette kendisi dahi o konuşmalara konuşmasıyla müdahale etmesi, rububiyetin muktezasıdır.

İkincisi: Kendini tanıttırmak için kâinatı, bu kadar hadsiz masraflarla, baştan başa hârikalar içinde yaratan ve binler dillerle kemalâtını söylettiren, elbette kendi sözleriyle dahi kendini tanıttıracak.

[1] Evet, nasıl ki güneşten fezada yayılan sürekli ve kesiksiz ışık enerjisi bütün şeffafatta tezahür etmesi gibi ilham ve vahiy de öyle müstevli olup mazharlarda tezahür eder demektir.

Üçüncüsü: Mevcudatın en müntehabı ve en muhtacı ve en nazenini ve en müştakı olan **hakikî insanların** münacatlarına ve şükürlerine fiilen mukabele ettiği gibi, kelâmıyla da mukabele etmek, hâlıkıyetin şe'nidir.

Dördüncüsü: İlim ile hayatın zarurî bir lâzımı ve ışıklı bir tezahürü olan mükâleme sıfatı, elbette ihatalı bir ilmi ve sermedî bir hayatı taşıyan zâtta, ihatalı ve **sermedî** bir surette bulunur.

Beşincisi: En sevimli ve muhabbetli ve endişeli ve nokta-i istinada en muhtaç ve sahibini ve mâlikini bulmağa en müştak; hem fakir ve âciz bulunan mahlukatlarına acz ve iştiyakı, fakr ve ihtiyacı ve endişe-i istikbali ve muhabbeti ve perestişi veren bir zât, elbette kendi vücudunu onlara tekellümüyle iş'ar etmek, uluhiyetin muktezasıdır. İşte, tenezzül-ü İlahî ve taarrüf-ü Rabbanî ve mukabele-i Rahmanî ve mükâleme-i Sübhanî ve iş'ar-ı Samedanî hakikatlarını tazammun eden, umumî semavî vahiylerin icma' ile Vâcib-ül Vücud'un vücuduna ve vahdetine delaletleri öyle bir hüccettir ki; gündüzdeki güneşin şuaatının güneşe şehadetinden daha kuvvetlidir diye anladı." **Ş:123**

"Sıfat-ı kelâmdan gelen tekellüm-ü İlahîdir.

لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي (18:109) âyetinin sırrıyla: **Kelâm-ı İlahî, nihayetsizdir**. Bir zâtın vücudunu bildiren en zahir alâmet, konuşmasıdır. Demek bu hakikat, nihayetsiz bir surette Mütekellim-i Ezelî'nin mevcudiyetine ve vahdetine şehadet eder. Bu hakikatın iki kuvvetli şehadeti, bu risalenin ondördüncü ve onbeşinci mertebelerinde beyan edilen vahiyler ve ilhamlar cihetiyle ve geniş bir şehadeti dahi, onuncu mertebesinde işaret edilen kütüb-ü mukaddese-i semaviye cihetiyle ve çok parlak ve câmi' bir diğer şehadeti dahi, onyedinci mertebesinde Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan cihetiyle geldiğinden, bu hakikatın beyan ve şehadetini o mertebelere havale edip o hakikatı mu'cizane ilân eden ve şehadetini sair hakikatların şehadetleriyle beraber ifade eden

âyet-i شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهُ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ وَالْمَلٰئِكَةُ وَاُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (3:18) muazzamanın envârı ve esrarı, bizim bu yolcuya kâfi ve vâfi gelmiş ki, daha ileri gidememiş."**Ş:147**

Vahyin hakikatına yapılan garazî bir itiraza cevab

İlim adamı edasiyle televizyonlarda gayr-i ilmî konuşan ve Kur'an hakkında şübheler vermeye çalıştırılan bazı kişiler, zelzele bahsi münasebetiyle Üstad Bediüzzamana itirazda bulunulmuş. Halbuki o bahiste Zilzal Sûresi, münhasıran zelzeleye bakan bir suredir denmemiş, ancak âyette geçen (vahiy) tabirine atfen şöyle deniliyor:

"Şu sure kat'iyyen ifade ediyor ki: Küre-i Arz, hareket ve zelzelesinde vahy ve ilhama mazhar olarak emir tahtında depreniyor. Bazan da titriyor." **S:171**

Yani küre-i arz, evamir-i tekviniye ile hareket eder manasını ihsas ediliyor. İşte mezkür ayete bakan zelzele hakkındaki net ifade bu kadardır.

Yazının devamında, zelzelelerle alâkalı suallere cevablar veriliyor ve dinî nokta-i nazardan halkı ikaz eden izahlar ve irşadlar yapılıyor. Mezkür sûrenin alışılagelen tefsir tarzına geçilmemiştir ki itiraza yer bulunsun! Esasen ayetlerin sarih manasından başka pek çok işarî manaları da vardır.

Evet bazı müfessirlerimiz, mezkür sûrenin birinci ayetine mana verirken: (Küre-i arz, kendine has sarsıntıyla sarsıldığı) ifadesini kullanırlar. Yani hariçten gelen darbe ile değil, kendi dahilî bünyesinde sarsıldığı manasına bir masadak ve mahmil kapısını açarlar ki bu, zelzeleye bakan bir mahmil ve îmadır. Nitekim kıyamet alâmetlerini haber veren hadîsler arasında, sefih azgınlara ve azgınlıklara karşı (Zelzele, hasf: yere batırılma, kazf: taş yağması) gibi musibetlerin geleceği haber verilir ki mezkür hakikatı te'yid eder.

Mezkür ayette geçen (vahiy), irade ve kudret-i ilâhiyeyi tazammun eden evamir-i tekviniyenin tecellisine bakar ve baktırır. Nitekim Kur'an, yedi kat göklerin vahyen tavzif edildiğine dikkat çeken 41. Sûrenin 12. Âyeti, gayet manidardır. Evet, vahyin bir nev'i, mahiyetçe evamir-i tekviniyeye bakar. Evet bütün varlık dünyasında her türlü harekât ve sekenatın yani kıyamet ve zelzelenin haşmetli harekâtından, atom yapısındaki ihtizazata, tâ güneş sistemlerinden saman yolu ve emsallerinin devr u deveranlarına kadar her şey, irade ve kudret-i ilâhiyeyi tazammun eden evamir-i tekviniyeyi-i ilâhiyenin kayyumiyet tecellisi kesiksiz tasarrufundadır. Bu hakikatı beyan eden Hz.Bediüzzaman diyor ki:

"Evet Hâlık-ı Rahîm, bir kuşun tüylü libasını hangi kanunla değiştiriyor, tazelendiriyor; o Sâni'-i Hakîm aynı kanunla, her sene Küre-i Arz'ın libasını tecdid eder. Hem o aynı kanunla, her asırda dünyanın şeklini tebdil eder. Hem aynı kanunla, kıyamet vaktinde kâinatın suretini tağyir edip değiştirir.

Hem hangi kanunla zerreyi, mevlevî gibi tahrik ederse; aynı kanunla Küre-i Arz'ı meczub ve semaa kalkan mevlevî gibi döndürüyor ve o kanun ile âlemleri böyle çeviriyor ve manzume-i şemsiyeyi gezdiriyor.

Hem hangi kanunla senin bedenindeki hüceyratın zerrelerini tazelendiriyor, tamir ve tahlil ediyorsa, aynı kanunla senin bağını her sene tecdid eder ve her mevsimde çok defa tazelendirir. Aynı kanunla, zemin yüzünü her bahar mevsiminde tecdid eder, taze bir peçe üstüne çeker.

Hem o Sâni'-i Kadîr, hangi kanun-u hikmetle bir sineği ihya eder; aynı kanunla şu önümüzdeki çınar ağacını her baharda ihya eder ve o kanunla Küre-i Arz'ı yine o baharda ihya eder ve aynı kanunla haşirde mahlukatı da ihya eder. Şu sırra işareten مَا خَلْقُكُمْ وَلاَ بَعْثُكُمْ اِلاَّ كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ (31:28) Kur'an ferman eder. Ve hâkeza kıyas et.

Bunlar gibi çok kavanin-i rububiyet vardır ki, zerreden tâ mecmu'-u âleme kadar cereyan ediyor. İşte faaliyet-i rububiyetin içindeki şu kanunların azametine bak ve genişliğine dikkat et ve içindeki sırr-ı vahdeti gör; herbir kanun bir bürhan-ı vahdet olduğunu bil.[2] " **M:290**

Keza mahiyetce vahyin hakikatını da taşıyan evamir-i tekviniyenin mukannen ve müstevli hâkimiyet ve tasarrufunu izah eden bir bahsin bir kısmında aynen şöyle deniliyor:

"Evet Fâtır-ı Hakîm, Kitab-ı Mübin'in düsturlarını gayet güzel bir surette ve muhtasar bir tarzda ve has bir lezzette ve mahsus bir ihtiyaçta icmal edip derceder. Herşey öyle has bir lezzet ve mahsus bir ihtiyaç ile amel etse, o Kitab-ı Mübin'in düsturlarını bilmeyerek imtisal eder. Meselâ: Hortumlu sivrisinek dünyaya geldiği dakikada hanesinden çıkar; durmayarak insanın yüzüne hücum eder, uzun asâsıyla vurur, âb-ı hayat fışkırtır, içer. Hücumdan kaçmakta, erkân-ı harb gibi meharet gösterir. Acaba bu küçük, tecrübesiz, yeni dünyaya gelen mahluka bu san'atı ve bu fenn-i harbi ve su çıkarmak san'atını kim öğretmiş ve nerede öğrenmiş? Ben, yani bu bîçare Said itiraf ediyorum ki: Eğer ben o hortumlu sineğin yerinde

[2] **Kanun için Bk. Ms:59 p2**

olsaydım; bu san'atı, bu kerr u ferr harbini ve su çıkarmak hizmetini çok uzun dersler ve çok müteaddid tecrübelerle ancak öğrenebilirdim.

İşte ilhama mazhar olan arı, örümcek ve yuvasını çorap gibi yapan bülbül gibi hayvanatı bu sineğe kıyas et. Hattâ nebatatı da aynen hayvanata kıyas edebilirsin. Evet Cevvad-ı Mutlak (Celle Celaluhu), her ferd-i zîhayatın eline lezzet midadıyla ve ihtiyaç mürekkebiyle yazılmış bir tezkereyi vermiş. Onunla evamir-i tekviniyenin proğramını ve hizmetlerinin fihristesini tevdi' etmiştir. Bak o Hakîm-i Zülcelal'e; nasıl Kitab-ı Mübin'in düsturlarından arı vazifesine ait mikdarını bir tezkerede yazmış, arının başındaki sandukçaya koymuştur. O sandukçanın anahtarı da, vazifeperver arıya has bir lezzettir. Onunla sandukçayı açar, proğramını okur, emri anlar, hareket eder. وَ اَوْحٰى رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ (16:68) âyetinin sırrını izhar eder. İşte eğer bu Sekizinci Nota'yı tamam işittin ve tam anladınsa, bir hads-i imanî ile وَسِعَتْ رَحْمَتُهُ كُلَّ شَيْءٍ (7:156) nin bir sırrını, وَ اِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلاَّ يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ (17:44) nin bir hakikatını, اِنَّمَا اَمْرُهُ اِذَا اَرَادَ شَيْئًا اَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (36:82) nun bir düsturunu, فَسُبْحَانَ الَّذِى بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (36:83) nun bir nüktesini anlarsın." **L:126**

İşte bu bahiste, tekvinî âleme bakan vahiy nevinin mahiyeti nazara verildi.

Gayet icmalen bahsolunan mezkür izahat müvacehesinde görülüyor ki ortaya atılan malum itiraz gibi Risale-i Nur'a muhalefetler, ya cehaletten, ya sathiyetten veya garazdandır.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

VAZİFE

Bir kimsenin yapmaya mecbur olduğu iş. Bir işin yapılmasının birisine havale edilmesi.

Vazife hakkında Risale-i Nurdan yapılan bazı tesbitler de şöyledir:

"Ey sersem nefsim ve ey pürheves arkadaşım! Âyâ zannediyor musun ki, **vazife-i hayatınız; yalnız terbiye-i medeniye ile güzelce muhafaza-i nefs** etmek, ayıb olmasın, batn ve fercin hizmetine mi münhasırdır? Yahut zannediyor musunuz ki, hayatınızın makinesinde dercedilen şu nazik letaif ve maneviyat ve şu hassas âza ve âlât ve şu muntazam cevarih ve cihazat ve şu mütecessis havas ve hissiyatın gaye-i yegânesi; şu hayat-ı fâniyede nefs-i rezilenin, hevesat-ı süfliyenin tatmini için istimaline mi münhasırdır? Hâşâ ve kellâ! Belki vücudunuzda şunların yaratılması ve fıtratınızda bunların gaye-i idhali, iki esastır:

Biri: Cenab-ı Mün'im-i Hakikî'nin bütün nimetlerinin herbir çeşitlerini size ihsas ettirip **şükrettirmekten ibarettir.** Siz de hissedip, şükür ve ibadetini etmelisiniz.

İkincisi: Âleme tecelli eden **esma-i kudsiye-i İlahiyenin bütün tecelliyatının** aksamını, birer birer, size o cihazat vasıtasıyla bildirip tattırmaktır. Siz dahi tatmakla tanıyarak iman getirmelisiniz.

İşte bu iki esas üzerine **kemalât-ı insaniye neşv ü nema bulur.** Bununla insan, insan olur." **S:126**

İşte hakikat nokta-i nazarında vazife-i asliye, bu ve benzeri olan işlerdir.

Evet, "İman, insanı insan eder. Belki insanı sultan eder. Öyle ise, **insanın vazife-i asliyesi, iman ve duadır**. **Küfür**, insanı gayet âciz bir **canavar hayvan** eder.

Şu mes'elenin binler delillerinden yalnız hayvan ve insanın dünyaya gelmelerindeki farkları, o mes'eleye vâzıh bir delildir ve bir bürhan-ı katı'dır. Evet **insaniyet, iman ile insaniyet olduğunu;** insan ile hayvanın dünyaya gelişindeki farkları gösterir. Çünki **hayvan** dünyaya geldiği vakit âdeta başka bir âlemde tekemmül etmiş gibi istidadına göre mükemmel olarak gelir, yani gönderilir. Ya iki saatte, ya iki günde veya iki ayda, bütün şerait-i hayatiyesini ve kâinatla olan münasebetini ve kavanin-i hayatını öğrenir, meleke sahibi olur. İnsanın yirmi senede kazandığı iktidar-ı hayatiyeyi ve meleke-i ameliyeyi, yirmi günde serçe ve arı gibi bir hayvan tahsil eder, yani ona **ilham olunur.** Demek hayvanın vazife-i asliyesi; **taallümle tekemmül etmek** değildir ve **marifet** kesbetmekle terakki etmek değildir ve **aczini** göstermekle meded istemek, **dua** etmek değildir. Belki **vazifesi**; istidadına göre taammüldür, amel etmektir, **ubudiyet-i fiiliyedir**. **İnsan ise** dünyaya gelişinde herşeyi öğrenmeye muhtaç ve hayat kanunlarına cahil, hattâ yirmi senede tamamen şerait-i hayatı öğrenemiyor. Belki âhir-i ömrüne kadar öğrenmeye muhtaç, hem gayet âciz ve zaîf bir surette dünyaya gönderilip bir-iki senede ancak ayağa kalkabiliyor. **Onbeş senede ancak zarar ve menfaatı farkeder.** Hayat-ı beşeriyenin muavenetiyle, ancak menfaatlarını celb ve zararlardan sakınabilir. Demek ki, **insanın vazife-i fıtriyesi; taallümle tekemmüldür**, dua ile ubudiyettir. Yani: "Kimin merhametiyle böyle hakîmane idare olunuyorum? Kimin keremiyle böyle müşfikane terbiye olunuyorum? Nasıl birisinin lütuflarıyla böyle nazeninane besleniyorum ve idare ediliyorum?" bilmektir ve binden ancak birisine eli yetişemediği hacatına dair Kadı-ül

Hacat'a lisan-ı acz ve fakr ile yalvarmaktır ve istemek ve **dua etmektir.** Yani **aczin ve fakrın cenahlarıyla makam-ı a'lâ-yı ubudiyete uçmaktır.**" **S:315**

Hem "İnsanın cihazat cihetiyle zenginliği şu sırdandır ki: **Akıl ve fikir** sebebiyle insanın hasseleri, duyguları fazla inkişaf ve inbisat peyda etmiştir. Ve **ihtiyacatın kesreti** sebebiyle çok çeşit çeşit hissiyat peyda olmuştur. Ve hassasiyeti çok tenevvü etmiş. Ve **fıtratın câmiiyeti** sebebiyle pek çok makasıda müteveccih arzulara medar olmuş ve pek çok **vazife-i fıtriyesi bulunduğu** sebebiyle, âlât ve cihazatı ziyade inbisat peyda etmiştir. Ve **ibadatın bütün enva'ına müstaid bir fıtratta** yaratıldığı için bütün kemalâtın tohumlarına câmi' bir istidad verilmiştir. İşte şu derece cihazatça zenginlik ve sermayece kesret, elbette ehemmiyetsiz muvakkat şu hayat-ı dünyeviyenin tahsili için verilmemiştir. Belki şöyle bir **insanın vazife-i asliyesi**, nihayetsiz makasıda müteveccih vezaifini görüp, acz ve fakr ve kusurunu ubudiyet suretinde ilân etmek ve **küllî nazarıyla** mevcudatın tesbihatını müşahede ederek şehadet etmek ve nimetler içinde **imdadat-ı Rahmaniyeyi görüp** şükretmek ve masnuatta kudret-i Rabbaniyenin mu'cizatını temaşa ederek **nazar-ı ibretle tefekkür etmektir.**" **S:325**

Yukarıda altı çizili yerler, vazife-i insaniyetin ehemmiyetli olan kısımlarıdır. Bu asrın dalaletinden bir derece kurtulmak ve tekâmül etmek için, ciddi olarak nazara ve amel dairesine alınmasına gayret etmektir.

Madem böyle "Gayet **lüzumlu vazifeler çoktur**. Hem madem **hayat-ı ebediye burada kazanılacaktır.** Hem madem dünya sahibsiz değil. Hem madem şu misafirhane-i dünyanın gayet Hakîm ve Kerim bir Müdebbiri var. Hem madem ne iyilik ve ne fenalık, cezasız kalmayacaktır. Hem madem لاَ يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلاَّ وُسْعَهَا (2:286) sırrınca teklif-i mâlâyutak yoktur. Hem madem zararsız yol, zararlı yola müreccahtır. Hem madem dünyevî dostlar ve rütbeler, kabir kapısına kadardır.

Elbette en bahtiyar odur ki: **Dünya için âhireti unutmasın,** âhiretini dünyaya feda etmesin, hayat-ı ebediyesini hayat-ı dünyeviye için bozmasın, **malayani şeylerle ömrünü telef etmesin;** kendini misafir telakki edip **misafirhane sahibinin emirlerine göre hareket etsin;** selâmetle kabir kapısını açıp saadet-i ebediyeye girsin." **M:71**

Dünya hayatında gereken müstakim anlayış ve yaşayışın câmi' bir hulasasına burada çok manidar dikkat çekilmiştir.

Hakiki Nurculuğu ifade eden "Talebeliğin hâssası ve şartı şudur ki: **Sözler'i kendi malı ve te'lifi gibi hissedip sahib çıksın** ve en mühim **vazife-i hayatiyesini, onun neşir ve hizmeti bilsin**." **M:344**

"Ey kardeşlerim! Dikkat ediniz: **Vazifeniz kudsiyedir**, hizmetiniz ulvîdir. Herbir saatiniz, bir gün ibadet hükmüne geçebilecek bir kıymettedir. Biliniz ki, **elinizden kaçmasın!...**" **M:427**

Evet, "Tarîk-ı hakta çalışan ve **mücahede edenler, yalnız kendi vazifelerini düşünmek lâzım** gelirken, Cenab-ı Hakk'a ait vazifeyi düşünüp, harekâtını ona bina ederek hataya düşerler. Edeb-üd Din Ve-d Dünya Risalesi'nde vardır ki: Bir zaman şeytan, Hazret-i İsa Aleyhisselâm'a itiraz edip demiş ki: "Madem ecel ve herşey kader-i İlahî iledir; sen kendini bu yüksek yerden at, bak nasıl öleceksin." Hazret-i İsa Aleyhisselâm demiş ki:

اِنَّ لِلّٰهِ اَنْ يَخْتَبِرَ عَبْدَهُ وَ لَيْسَ لِلْعَبْدِ اَنْ يَخْتَبِرَ رَبَّهُ Yani: "Cenab-ı Hak abdini tecrübe eder ve der ki: Sen böyle yapsan sana böyle yaparım, göreyim seni yapabilir misin? diye tecrübe eder. Fakat abdin hakkı yok ve haddi değil ki, Cenab-ı Hakk'ı tecrübe etsin ve desin: Ben böyle

işlesem, sen böyle işler misin? diye tecrübevari bir surette Cenab-ı Hakk'ın rububiyetine karşı imtihan tarzı sû'-i edebdir, ubudiyete münafîdir."

Madem hakikat budur, insan kendi **vazifesini yapıp Cenab-ı Hakk'ın vazifesine karışmamalı**.

Meşhurdur ki: Bir zaman İslâm kahramanlarından ve Cengiz'in ordusunu müteaddid defa mağlub eden Celaleddin-i Harzemşah harbe giderken, vüzerası ve etbaı ona demişler: "Sen muzaffer olacaksın, Cenab-ı Hak seni galib edecek." O demiş: "Ben Allah'ın emriyle, cihad yolunda hareket etmeye vazifedarım, Cenab-ı Hakk'ın vazifesine karışmam; muzaffer etmek veya **mağlub etmek onun vazifesidir**." İşte o zât bu sırr-ı teslimiyeti anlamasıyla, hârika bir surette çok defa muzaffer olmuştur.

Evet insanın elindeki cüz'-i ihtiyarî ile işledikleri ef'allerinde, Cenab-ı Hakk'a ait netaici düşünmemek gerektir. Meselâ: Kardeşlerimizden bir kısım zâtlar, halkların Risale-i Nur'a iltihakları şevklerini ziyadeleştiriyor, gayrete getiriyor. Dinlemedikleri vakit zaîflerin kuvve-i maneviyeleri kırılıyor, şevkleri bir derece sönüyor. Halbuki Üstad-ı Mutlak, Mukteda-yı Küll, Rehber-i Ekmel olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلاَّ الْبَلاَغُ (24:54) olan ferman-ı İlahîyi kendine rehber-i mutlak ederek, insanların çekilmesiyle ve dinlememesiyle daha ziyade sa'y ü gayret ve ciddiyetle tebliğ etmiş. Çünki اِنَّكَ لاَ تَهْدِى مَنْ اَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِى مَنْ يَشَاءُ (28:56) sırrıyla anlamış ki: İnsanlara dinlettirmek ve **hidayet vermek, Cenab-ı Hakk'ın vazifesidir**. Cenab-ı Hakk'ın vazifesine karışmazdı.

Öyle ise; işte ey kardeşlerim! Siz de, size ait olmayan vazifeye harekâtınızı bina etmekle karışmayınız ve Hâlıkınıza karşı tecrübe vaziyetini almayınız!" **L:130**

"Sen neci oluyorsun ki, böyle hırs ile "Herkes beni dinlesin" diye vazifeni unutup, **vazife-i İlahiye**ye karışıyorsun? Kabul ettirmek, senin etrafına halkı toplamak Cenab-ı Hakk'ın vazifesidir. Vazifeni yap, Allah'ın vazifesine karışma. "**L:152**

"Ve madem kabir kapısı kapanmıyor ve madem kabrin öbür tarafındaki endişe-i istikbal her ferdin en mühim mes'elesidir. Elbette milletin itaat ve hürmetine istinad eden vazifeler, yalnız milletin hayat-ı dünyeviyesine ait içtimaî ve siyasî ve askerî vazifelere münhasır değildir.

Evet yolculara seyahat için vesika vermek bir vazife olduğu gibi, ebed tarafına giden yolculara da hem vesika, hem o zulümatlı yolda nur vermek öyle bir vazifedir ki, hiçbir vazife o vazife kadar ehemmiyetli değildir. Böyle bir vazifenin inkârı, ölümün inkârıyla ve her gün اَلْمَوْتُ حَقٌّ davasını, cenazelerinin mührüyle imza edip tasdik eden otuzbin şahidin şehadetini tekzib ve inkâr etmekle olur. Madem manevî hacat-ı zaruriyeye istinad eden **manevî vazifeler** var. Ve o vazifelerin en mühimmi, ebed yolunda seyahat için pasaport varakası ve berzah zulümatında kalbin cep feneri ve saadet-i ebediyenin anahtarı olan imandır ve imanın ders ve takviyesidir. " **L:172**

Hem "Meşakkat derecesinde sevabın ziyadeleşmesi cihetinde, bu şiddetli hale şükretmeliyiz. Vazifemiz olan hizmet-i imaniyeyi ihlasla yapmağa çalışmalı; **vazife-i İlahiye olan muvaffakıyet** ve hayırlı neticeleri vermek cihetine karışmamalıyız.

خَيْرُ الْاُمُورِ اَحْمَزُهَا deyip bu çilehanedeki sıkıntılara sabır içinde şükretmeliyiz. Amelimizin makbuliyetine bir alâmet ve kudsî mücahedemizin imtihanında tam bir şehadetname almamıza bir emaredir bilmeliyiz." **Ş:482**

"Risale-i Nur gerçi umuma teşmil suretiyle değil; fakat her halde hakikat-ı İslâmiyenin içinde cereyan edip gelen **esas-ı velayet** ve **esas-ı takva** ve **esas-ı azimet** ve **esasat-ı Sünnet-i Seniye** gibi ince fakat ehemmiyetli esasları muhafaza etmek, bir **vazife-i asliye**sidir. Sevk-i zaruretle, hâdisatın fetvalarıyla onlar terkedilmez." **K:78**

Yani Nur dairesinde nümüne-i imtisal ve mezkür vasıflara sahib bir cemaatın lüzumu nazara veriliyor. Şöyle ki:

"**Sâniyen:** Hacı Hâfız'ın Sav Köyü'nün kahraman talebelerinin fevkalâde hizmetleri, oralarda sebeb-i teşvik ve medar-ı gayret ve nümune-i imtisal olduğu gibi, bu havalide dahi onların o hârikulâde sa'y ü gayretleri, fevkalâde hüsn-ü misal ve nümune-i gayret olarak ehemmiyetli bir intibah ve iştiyaka sebebiyet vermiş. Kahraman Hüsrev'in onlara dair mektubları, mübarek nushalar gibi, tenbellik, lâkaydlık hastalıklarına mübtela olanlara şifa olur, ellerde gezer." **K:92**

"…dünyanın mal ve evlâdı ve istirahatı pek muvakkat ve geçici ve herhalde bir gün onları bırakıp toprağa girecek olmasından, onların yüzünden âhiretini zedelememek ve sabır ve tahammüle alışmak ve istikbaldeki ehl-i imana kahramanane bir nümune-i imtisal, belki imamları olmak gibi çok cihetle ayn-ı merhamettir." **Ş:301**

"Hem **Risale-i Nur'un has talebeleri**, bâki elmaslar hükmünde olan hakaik-i imaniyenin **vazifesi** içinde iken, zalimlerin satranç oyunlarına bakmakla **vazife-i kudsiye**lerine fütur vermemek ve fikirlerini onlar ile bulaştırmamak gerektir.

Cenab-ı Hak bize nur ve nuranî vazifeyi vermiş; **onlara da**, zulümlü zulümatlı oyunları vermiş. Onlar bizden istiğna edip yardım etmedikleri ve elimizdeki kudsî nurlara müşteri olmadıkları halde, biz onların karanlıklı oyunlarına vazifemizin zararına bakmağa tenezzül etmek hatadır. Bize ve merakımıza, dairemiz içindeki **ezvak-ı maneviye** ve envâr-ı imaniye kâfi ve vâfidir." **K:118**

"**Risale-i Nur şakirdlerinin bu zamanda en mühim vazifeleri**, tahribata ve günahlara karşı takvayı esas tutup davranmak gerektir. Madem her dakikada, şimdiki tarz-ı hayat-ı içtimaiyede yüz günah insana karşı geliyor; elbette takva ile ve **niyet-i içtinab** ile yüz amel-i sâlih işlemiş hükmündedir. Malûmdur ki; bir adamın bir günde harab ettiği bir sarayı, yirmi adam yirmi günde yapamaz ve bir adamın tahribatına karşı yirmi adam çalışmak lâzım gelirken; şimdi binler tahribatçıya mukabil, Risale-i Nur gibi bir tamircinin bu derece mukavemeti ve tesiratı pek hârikadır. Eğer bu iki **mütekabil** kuvvetler bir seviyede olsaydı, onun tamirinde mu'cizevari muvaffakıyet ve fütuhat görülecekti." **K:148**

"Senin, müceddid hakkındaki mektubunu hayretle okuduk ve Üstadımıza da söyledik. Üstadımız diyor ki:

Evet bu zaman hem **iman ve din için**, hem **hayat-ı içtimaiye ve şeriat** için, **hem hukuk-u âmme ve siyaset-i İslâmiye** için, gayet ehemmiyetli birer **müceddid ister**. Fakat en ehemmiyetlisi, hakaik-i **imaniyeyi muhafaza noktasında tecdid vazifesi, en mukaddes ve en büyüğüdür**. Şeriat ve hayat-ı içtimaiye ve siyasiye daireleri ona nisbeten ikinci, üçüncü, dördüncü derecede kalıyor.

Rivayat-ı hadîsiyede, tecdid-i din hakkında ziyade ehemmiyet ise, imanî hakaikteki tecdid itibariyledir. Fakat **efkâr-ı âmmede**, **hayatperest insanların** nazarında zahiren geniş

ve hâkimiyet noktasında cazibedar olan **hayat-ı içtimaiye-i İslâmiye ve siyaset-i diniye cihetleri** daha ziyade ehemmiyetli göründüğü için, o adese ile o nokta-i nazardan bakıyorlar, mana veriyorlar.

Hem bu üç vezaifi birden **bir şahısta**, yahut **cemaatte**, bu zamanda bulunması ve mükemmel olması ve birbirini cerhetmemesi pek uzak, âdeta kabil görülmüyor. Âhirzamanda, Âl-i Beyt-i Nebevî'nin (A.S.M.) cemaat-ı nuraniyesini temsil eden **Hazret-i Mehdi'de ve cemaatindeki şahs-ı manevîde** ancak içtima edebilir.[1] Bu asırda, Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükür olsun ki, Risale-i Nur'un hakikatına ve şakirdlerinin şahs-ı manevîsine, hakaik-i imaniye muhafazasında tecdid vazifesini yaptırmış. Yirmi seneden beri o vazife-i kudsiyede tesirli ve fatihane neşriyle gayet dehşetli ve kuvvetli zındıka ve dalalet hücumuna karşı **tam** mukabele edip, yüzbinler ehl-i imanın imanlarını kurtardığını kırkbinler adam şehadet eder."**K:189**

"Her **şakirdin vazifesi, yalnız kendi imanını kurtarmak değil**; belki başkasının imanlarını da muhafaza etmeye mükelleftir. O da **hizmete ciddî devam ile olur**." **K:202**

"Evet Risale-i Nur'un bu dehşetli zamanda kazandırdığı iki **netice-i muhakkakası** herşeyin fevkindedir, başka şeylere ve makamlara ihtiyaç bırakmıyor.

Birinci neticesi: **Sadakat** ve kanaatla Risale-i Nur dairesine giren, imanla kabre gireceğine gayet kuvvetli senedler var.

İkinci neticesi: Risale-i Nur dairesinde, ihtiyarımız olmadan, haberimiz yokken takarrur ve tahakkuk eden şirket-i maneviye-i uhreviye cihetiyle herbir **hakikî sadık** şakirdi; binler diller ile, kalbler ile dua etmek, istiğfar etmek, ibadet etmek ve bazı melaike gibi kırk bin lisan ile tesbih etmektir. Ve Ramazan-ı Şerif'teki hakikat-ı Leyle-i Kadir gibi kudsî ve ulvî hakikatları, yüzbin el ile aramaktır. İşte bu gibi netice içindir ki; Risale-i Nur şakirdleri, hizmet-i nuriyeyi velayet makamına tercih eder; keşf ü keramatı aramaz; ve âhiret meyvelerini dünyada koparmaya çalışmaz; ve **vazife-i İlahiye** olan **muvaffakıyet** ve **halka kabul ettirmek** ve **revaç vermek** ve **galebe ettirmek** ve müstehak oldukları şân ü şeref ve ezvak ve **inayetlere mazhar etmek** gibi kendi vazifelerinin haricinde bulunan şeylere karışmaz ve harekâtını onlara bina etmezler. Hâlisen, muhlisen çalışırlar, "Vazifemiz hizmettir. O yeter" derler." **K:263**

Aziz kardeşlerim, siz kat'î biliniz ki: **Risale-i Nur ve şakirdlerinin meşgul oldukları vazife**, rûy-i zemindeki bütün muazzam mesailden daha büyüktür. Onun için dünyevî merak-aver mes'elelere bakıp, vazife-i bâkiyenizde fütur getirmeyiniz. Meyve'nin Dördüncü Mes'elesini çok defa okuyunuz, kuvve-i maneviyeniz kırılmasın." **E:43**

"Bu zamanda en b.üyük bir ihsan, bir **vazife, imanını kurtarmaktır**, başkaların imanına kuvvet verecek bir surette çalışmaktır." **E:62**

"**Sâlisen:** Bu zaman, cemaat zamanıdır. Ferdî şahısların dehası, ne kadar hârika da olsalar, cemaatın şahs-ı manevîsinden gelen dehasına karşı mağlub düşebilir. Onun için, o mübarek kardeşimin yazdığı gibi, âlem-i İslâmı bir cihette tenvir edecek ve kudsî bir **dehanın nurları olan bir vazife-i imaniye**; bîçare, zaîf, mağlub, hadsiz düşmanları ve onu ihanetle, hakaretle çürütmeye çalışan muannid hasımları bulunan bir şahsa yüklenmez. Yüklense, o kusurlu şahıs ihanet darbeleriyle düşmanları tarafından sarsılsa; o yük düşer, dağılır." **E:71**

---

[1] Evet mehdi-i A'zamın temsil ettiği mehdiyet cereyanının, iman, hayat ve şeri'at olarak üç vazifesi var. Birinci iman hizmetini bizzat, diğer iki vazifesi proğram ve hareket tarzını göstermek suretiyle temsil eder diye anlaşılıyor.

“Madem iş böyledir. Vazife-i asliyeni yaptıktan sonra, seni istimal ettiği vakit, onun hesabıyla çalış, onun namıyla başla. İzin verdiği dairede amel et. Eğer **vazife-i asliyen olan ubudiyetle vazife-i ârıziye muaraza etseler**, sen vazifene bak. Ötekini, sahib-i hakikî olan Cenab-ı Hakk’a tefviz et ve de.” **Ni:51**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

VELAYET ve VELAYET-İ KÜBRA

Büyük velilik. Akrebiyet-i İlahiyenin inkışafına bakan ve veraset-i Nübüvvetten gelen gayet kısa, fakat yüksek olan ve tarikat berzahına uğramadan zahirden hakikata geçen velilik mesleği. (Sahabeler gibi)

Âlem-i İslâm'da üç mühim meslekten birisi; tasavvuf mesleğidir ki, tarikatlar olarak yaygındır. Bu meslek, geçmiş asırlarda nefsi terbiye eder ve ruhî terakki için maneviyat yolunda çalışmışlar ve aklî ve mantıkî delillere fazla yer vermez.

İkincisi olan ilm-i kelâm mesleği, aklî ve mantıkî delillere dayanır. Avama değil, ilim ve fikir sahiblerine hitab eder.

Üçüncü meslek de: velayet-i kübra, veraset-i nübüvvet ve cadde-i kübra gibi tabirlerle ifade edilen sahabe, asfiya ve müceddidlerin yoludur. Bu meslekde Kur'anın tarzına uygun olarak akıl, ilim, mantık, kalb ve maneviyat müşterek çalışır ve inkişaf ederler ki, en isabetli yol budur.

Bu yolda çalışıp inkişaf edemiyen Müslümanlar, velayet-i kübra mesleğindeki asfiyaların gösterdikleri düsturlara sadakatla ve teslimiyetle bağlı kalmaları gerektir.

Evet "**Cadde-i Kübra,** elbette **velayet-i kübra** sahibleri olan sahabe ve **asfiya** ve **tâbiîn** ve **eimme-i Ehl-i Beyt** ve **eimme-i müçtehidînin caddesidir** ki, doğrudan doğruya Kur'anın birinci tabaka şakirdleridir." **M:85**

"Silsile-i Nakşî'nin kahramanı ve bir güneşi olan İmam-ı Rabbanî (R.A) Mektubat'ında demiş ki: "Hakaik-i imaniyeden bir mes'elenin inkişafını, binler **ezvak** ve **mevacid** ve keramata tercih ederim."

Hem demiş ki: "Bütün tarîklerin nokta-i müntehası, hakaik-i imaniyenin vuzuh ve inkişafıdır."

Hem demiş ki: **"Velayet üç kısımdır:** Biri **velayet-i suğra** ki, meşhur velayettir. Biri **velayet-i vustâ**, biri **velayet-i kübradır.** Velayet-i kübra ise; veraset-i nübüvvet yoluyla, tasavvuf berzahına girmeden, doğrudan doğruya hakikata yol açmaktır." **M:22**

"Hâtime: Şu mes'eleden anlaşılıyor ki: **Derece-i şuhud, derece-i iman-ı bilgaybdan** çok aşağıdır. Yani: Yalnız **şuhuduna istinad eden bir kısım ehl-i velayetin ihatasız keşfiyatı**, veraset-i nübüvvet ehli olan **asfiya** ve **muhakkikînin** şuhuda değil, Kur'ana ve vahye, gaybî fakat safi, ihatalı, doğru hakaik-i imaniyelerine dair ahkâmlarına yetişmez. Demek bütün ahval ve keşfiyatın ve ezvak ve müşahedatın mizanı: Kitab ve Sünnettir. Ve mehenkleri, Kitab ve Sünnetin desatir-i kudsiyeleri ve asfiya-i muhakkikînin kavanin-i hadsiyeleridir." **M:83**

"İşte şu sırdandır ki: **Cadde-i Kübra, elbette velayet-i kübra sahibleri olan sahabe ve asfiya ve tâbiîn** ve eimme-i Ehl-i Beyt ve eimme-i müçtehidînin caddesidir ki, doğrudan doğruya Kur'anın birinci tabaka şakirdleridir." **M:85**

"**Âlem-i misal**, âlem-i ervahla âlem-i şehadet ortasında bir berzahtır. Her ikisine birer vecihle benzer. Bir yüzü ona bakar, bir yüzü de diğerine bakar. Meselâ: Âyinedeki senin misalin sureten senin cismine benzer. Maddeten senin ruhun gibi latiftir. O âlem-i misal;

âlem-i ervah, âlem-i şehadet kadar vücudu kat'îdir. [Haşiye] Acaib ve garaibin meşheridir, **ehl-i velayetin tenezzühgâhıdır**." **B:345**

"Risale-i Nur gerçi umuma teşmil suretiyle değil; fakat her halde hakikat-ı İslâmiyenin içinde cereyan edip gelen esas-ı **velayet** ve esas-ı takva ve esas-ı azimet ve esasat-ı Sünnet-i Seniye gibi ince fakat ehemmiyetli esasları muhafaza etmek, bir vazife-i asliyesidir. Sevk-i zaruretle, hâdisatın fetvalarıyla onlar terkedilmez." **K:77**

"O şakirdlerin gayet keskin kalb basireti şöyle bir hakikatı anlamış ki: Risale-i Nur'la hizmet ise, imanı kurtarıyor; **tarîkat ve şeyhlik ise, velayet** mertebeleri kazandırıyor. Bir adamın imanını kurtarmak ise, on mü'mini **velayet derecesine** çıkarmaktan daha mühim ve daha sevablıdır. Çünki iman, saadet-i ebediyeyi kazandırdığı için bir mü'mine, küre-i arz kadar bir saltanat-ı bâkiyeyi temin eder. Velayet ise, mü'minin Cennetini genişlettirir, parlattırır. Bir adamı sultan yapmak, on neferi paşa yapmaktan ne kadar yüksek ise, bir adamın imanını kurtarmak, on adamı veli yapmaktan daha sevablı bir hizmettir." **K:83**

"Evet Risale-i Nur'un o kadar dehşetli muannidlere karşı **galibane mukavemeti**, sırr-ı ihlastan ve hiçbir şeye âlet edilmemesinden ve doğrudan doğruya saadet-i ebediyeye bakmasından ve hizmet-i imaniyeden başka bir maksad takib etmemesinden ve bazı ehl-i tarîkatın ehemmiyet verdikleri keşf ü keramat-ı şahsiyeye ehemmiyet vermemekten ve **velayet-i kübra** sahibleri olan Sahabîler gibi, veraset-i nübüvvet sırrıyla, yalnız iman nurlarını neşretmek ve ehl-i imanın imanlarını kurtarmaktır.

…..İşte bu gibi netice içindir ki; **Risale-i Nur şakirdleri, hizmet-i nuriyeyi velayet makamına tercih** eder; keşf ü keramatı aramaz; ve âhiret meyvelerini dünyada koparmaya çalışmaz; ve vazife-i İlahiye olan **muvaffakıyet** ve **halka kabul ettirmek** ve **revaç vermek** ve **galebe ettirmek** ve müstehak oldukları **şân ü şeref ve ezvak ve inayetlere** mazhar etmek gibi kendi vazifelerinin haricinde bulunan şeylere karışmaz ve harekâtını onlara bina etmezler. Hâlisen, muhlisen çalışırlar, "Vazifemiz hizmettir. O yeter" derler. " **K:263**

"Faraza velayet olsa da; **bilerek, isteyerek makam yapmak tarzında**, **velayetin mahiyetindeki ihlas ve mahviyete münafîdir**. Nübüvvetin vereseleri olan Sahabeler gibi izhar ve dava edemezler, onlara kıyas edilmez." **E:227**

"Ehl-i şuhud dediğimizden maksad, evliyaullahtır. Zira **velayet sahibi, avamın itikad ettiği şeyleri gözle müşahede ediyor**." **Ms:223**

[Haşiye]: Bence âlem-i misalin vücudu meşhuddur. Âlem-i şehadet gibi tahakkuku bedihîdir. Hattâ rü'ya-yı sadıka ve keşf-i sadık ve şeffaf şeylerdeki temessülât, bu âlemden o âleme karşı açılan üç penceredir. Avama ve herkese o âlemin bazı köşelerini gösterir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

VELAYET

Velilik demek olan bu tabir ruhen, kalben Kur'anın feyizleri yolunda kemal bulmak mesleğini ifade eder.

"Velayet-i kübra olan veraset-i nübüvvet ve **sıddıkıyet ki, sahabelerin velayetidir**."**S:491**

"**Velayet üç kısımdır**: Biri velayet-i suğra ki, meşhur velayettir. Biri velayet-i vustâ, biri velayet-i kübradır. Velayet-i kübra ise; veraset-i nübüvvet yoluyla, tasavvuf berzahına girmeden, doğrudan doğruya hakikata yol açmaktır." **M:22**

Aziz kardeşim!

Senin birinci sualin ki: Sahabeler **nazar-ı velayetle müfsidleri neden keşfedemediler**? Tâ Hulefa-yı Raşidîn'in üçünün şehadetini netice verdi. Halbuki küçük Sahabelere, büyük velilerden daha büyük deniliyor?

Elcevab: Bunda iki makam var.

BİRİNCİ MAKAM: Dakik bir **sırr-ı velayetin beyanıyla sual halledilir**. Şöyle ki:

Sahabelerin velayeti, velayet-i kübra denilen, veraset-i nübüvvetten gelen, berzah tarîkına uğramayarak, doğrudan doğruya zahirden hakikata geçip, akrebiyet-i İlahiyenin inkişafına bakan bir velayettir ki, o velayet yolu, gayet kısa olduğu halde gayet yüksektir. Hârikaları az, fakat meziyatı çoktur. Keşif ve keramet orada az görünür. Hem evliyanın kerametleri ise, ekserîsi ihtiyarî değil. Ummadığı yerden, ikram-ı İlahî olarak bir hârika ondan zuhur eder. Bu keşif ve kerametlerin ekserisi de, seyr ü sülûk zamanında, tarîkat berzahından geçtikleri vakit, âdi beşeriyetten bir derece tecerrüd ettiklerinden, hilaf-ı âdet hâlâta mazhar olurlar. Sahabeler ise, sohbet-i nübüvvetin in'ikasıyla ve incizabıyla ve iksiriyle tarîkattaki seyr ü sülûk daire-i azîminin tayyına mecbur değildirler. Bir kademde ve bir sohbette zahirden hakikata geçebilirler. Meselâ: Nasılki dün geceki Leyle-i Kadr'e ulaşmak için iki yol var:

Biri: Bir sene gezip dolaşıp, ta o geceye gelmektir. Bu kurbiyeti kazanmak için bir sene mesafeyi tayyetmek lâzım gelir. Şu ise, ehl-i sülûkün mesleğidir ki, ehl-i tarîkatın çoğu bununla gider.

İkincisi: Zamanla mukayyed olan cism-i maddî gılafından sıyrılıp, tecerrüdle ruhen yükselip, dün geceki Leyle-i Kadr'i öbür gün Leyle-i Îd ile beraber bugünkü gibi hazır görmektir. Çünki ruh zamanla mukayyed değil. Hissiyat-ı insaniye ruh derecesine çıktığı vakit, o hazır zaman genişlenir. Başkalarına nisbeten mazi ve müstakbel olan vakitler, ona nisbeten hazır hükmündedir.

İşte bu temsile göre, dün geceki Leyle-i Kadr'e geçmek için, mertebe-i ruha çıkıp, maziyi hazır derecesinde görmektir. Şu sırr-ı gamızın esası akrebiyet-i İlahiyenin inkişafıdır. Meselâ: Güneş bize yakındır; çünki ziyası, harareti ve misali âyinemizde ve elimizdedir. Fakat biz ondan uzağız. Eğer biz nuraniyet noktasında onun akrebiyetini hissetsek, âyinemizdeki misalî olan timsaline münasebetimizi anlasak, o vasıta ile onu tanısak; ziyası harareti, heyeti ne olduğunu bilsek, onun akrebiyeti bize inkişaf eder ve yakınımızda onu

tanıyıp münasebetdar oluruz. Eğer biz bu'diyetimiz nokta-i nazarından ona yakınlaşmak ve tanımak istesek, pek çok seyr-i fikrîye ve sülûk-u aklîye mecbur oluruz ki; kavanin-i fenniye ile fikren semavata çıkıp semadaki güneşi tasavvur ederek, sonra mahiyetindeki ziya ve harareti ve ziyasındaki elvan-ı seb'ayı uzun uzadıya tedkikat-ı fenniye ile anladıktan sonra, birinci adamın kendi âyinesinde az bir tefekkürle elde ettiği kurbiyet-i maneviyeyi ancak elde edebiliriz.

İşte şu temsil gibi, nübüvvet ve **veraset-i nübüvvetteki velayet, sırr-ı akrebiyetin inkişafına bakar**. Velayet-i saire ise, ekseri kurbiyet esası üzerine gider. Bir çok meratibde seyr ü sülûke mecbur olur." **M:50**

"Kardeşlerim! Bugünlerde biri Risalet-in Nur talebelerine, diğeri bana ait iki mes'ele ihtar edildi. Ehemmiyetine binaen yazıyorum:

BİRİNCİ MES'ELE: Birinci Şua'da iki-üç âyetin işaratında, Risalet-in Nur'un sadık talebeleri imanla kabre gireceklerine ve ehl-i Cennet olacaklarına dair kudsî bir müjde ve kuvvetli bir beşaret bulunduğu gösterilmiştir. Fakat bu pek büyük mes'eleye ve çok kıymetdar işarete tam kuvvet verecek bir delil ister diye beklerdim. Çoktan beri muntazırdım. Lillahilhamd iki emare birden kalbime geldi:

Birinci Emare: İman-ı tahkikî ilmelyakînden hakkalyakîne yakınlaştıkça daha selbedilmeyeceğine ehl-i keşf ve tahkik hükmetmişler ve demişler ki: Sekerat vaktinde şeytan vesvesesiyle ancak akla şübheler verip tereddüde düşürebilir. Bu nevi iman-ı tahkikî ise yalnız akılda durmuyor. Belki hem kalbe, hem ruha, hem sırra, hem öyle letaife sirayet ediyor, kökleşiyor ki, şeytanın eli o yerlere yetişemiyor; öylelerin imanı zevalden mahfuz kalıyor. Bu iman-ı tahkikînin vusulüne vesile olan bir yolu, **velayet-i kâmile** ile keşf ve şuhud ile hakikata yetişmektir. Bu yol ehass-ı havassa mahsustur, iman-ı şuhudîdir.

İkinci Yol: İman-ı bilgayb cihetinde sırr-ı vahyin feyziyle bürhanî ve Kur'anî bir tarzda, akıl ve kalbin imtizacıyla hakkalyakîn derecesinde bir kuvvet ile, zaruret ve bedahet derecesine gelen bir ilmelyakîn ile hakaik-i imaniyeyi tasdik etmektir. Bu ikinci yol; Risalet-in Nur'un esası, mâyesi, temeli, ruhu, hakikatı olduğunu has talebeleri görüyorlar. Başkalar dahi insafla baksa, Risalet-in Nur hakaik-i imaniyeye muhalif olan yolları gayr-ı mümkin ve muhal ve mümteni' derecesinde gösterdiğini görecekler." **K:18**

"**Aziz, sıddık kardeşlerim!**

Risale-i Nur dünya işlerine âlet olamaz, dünya işlerinde siper edilmez. Çünki, ehemmiyetli bir ibadet-i tefekküriye olduğu cihetle, dünyevî maksadlar onunla kasden istenilmez, istenilse ihlas kırılır, o ehemmiyetli ibadet şekli değişir. Yani, çocuklar gibi döğüştükleri vakit Kur'an'ı başına siper eder. Başına gelen zarar Kur'an'a geldiği gibi; Risale-i Nur, böyle muannid hasımlara karşı siper istimal edilmemeli. Evet Risale-i Nur'a ilişenler tokatlar yerler, yüzer vukuat şahiddir. Fakat Risale-i Nur tokatlarda istimal edilmez ve niyet ve kasd ile tokatlar gelmez. Çünki sırr-ı ihlas ve sırr-ı ubudiyete münafîdir. Bizler, bize zulmedenleri, bizi himaye eden ve Risale-i Nur'da istihdam eden Rabbimize havale ediyoruz.

Evet dünyaya ait hârika neticeler bazı evrad-ı mühimme gibi, Risale-i Nur'a çokça terettüb ediyor. Fakat onlar istenilmez, belki veriliyor. İllet olamaz, bir faide olabilir. Eğer istemekle olsa illet olur, ihlası kırar, o ibadeti kısmen ibtal eder. Çabuk bu hâdiseyi teskin ediniz; yoksa münafıklar istifade edecekler, belki onların parmağı var.

Evet Risale-i Nur'un o kadar dehşetli muannidlere karşı galibane mukavemeti, sırr-ı ihlastan ve hiçbir şeye âlet edilmemesinden ve doğrudan doğruya saadet-i ebediyeye bakmasından ve hizmet-i imaniyeden başka bir maksad takib etmemesinden ve bazı ehl-i

tarîkatın ehemmiyet verdikleri keşf ü keramat-ı şahsiyeye ehemmiyet vermemekten ve **velayet-i kübra** sahibleri olan Sahabîler gibi, veraset-i nübüvvet sırrıyla, yalnız iman nurlarını neşretmek ve ehl-i imanın imanlarını kurtarmaktır." **K:263**

"Âlem-i misal, âlem-i ervahla âlem-i şehadet ortasında bir berzahtır. Her ikisine birer vecihle benzer. Bir yüzü ona bakar, bir yüzü de diğerine bakar. Meselâ: Âyinedeki senin misalin sureten senin cismine benzer. Maddeten senin ruhun gibi latiftir. O âlem-i misal; âlem-i ervah, âlem-i şehadet kadar vücudu kat'îdir. (Haşiye) Acaib ve garaibin meşheridir, ehl-i velayetin tenezzühgâhıdır.

Küçük bir âlem olan insanda kuvve-i hayaliye olduğu gibi, büyük bir insan olan âlemde dahi bir âlem-i misal var ki; o vazifeyi görüyor ve hakikatlıdır. Kuvve-i hâfıza Levh-i Mahfuz'dan haber verdiği gibi, kuvve-i hayaliye dahi âlem-i misalden haber verir." **B:345**

"Fütuhat-ı Mekkiye" sahibi Muhyiddin-i Arab (K.S.) ve "İnsan-ı Kâmil" denilen meşhur bir kitabın sahibi Seyyid Abdülkerim (K.S) gibi evliya-i meşhure; küre-i arzın tabakat-ı seb'asından ve Kaf Dağı arkasındaki Arz-ı Beyza'dan ve Fütuhat'ta Meşmeşiye dedikleri acaibden bahsediyorlar; "gördük" diyorlar. Acaba bunların dedikleri doğru mudur? Doğru ise; halbuki, bu yerlerin yerde yerleri yoktur. Hem Coğrafya ve fen onların bu dediklerini kabul edemiyor. Eğer doğru olmazsa, bunlar nasıl veli olabilirler? Böyle hilaf-ı vaki' ve hilaf-ı hak söyleyen nasıl ehl-i hakikat olabilir?

Elcevab: Onlar ehl-i hak ve hakikattırlar; hem ehl-i velayet ve şuhuddurlar. Gördüklerini doğru görmüşler, fakat ihatasız olan halet-i şuhudda ve rü'ya gibi rü'yetlerini tabirde verdikleri hükümlerinde hakları olmadığı için, kısmen yanlıştır. Rü'yadaki adam kendi rü'yasını tabir edemediği gibi, o kısım ehl-i keşf ve şuhud dahi rü'yetlerini o halde iken kendileri tabir edemezler. Onları tabir edecek, "asfiya" denilen veraset-i nübüvvet muhakkikleridir. Elbette o kısım ehl-i şuhud dahi, asfiya makamına çıktıkları zaman, Kitab ve Sünnet'in irşadıyla yanlışlarını anlarlar, tashih ederler; hem etmişler.

Şu hakikatı izah edecek şu hikâye-i temsiliyeyi dinle. Şöyle ki:

Bir zaman ehl-i kalb iki çoban varmış. Kendileri ağaç kâsesine süt sağıp yanlarına bıraktılar. Kaval tabir ettikleri düdüklerini, o süt kâsesi üzerine uzatmışlardı. Birisi "uykum geldi" deyip yatar. Uykuda bir zaman kalır. Ötekisi yatana dikkat eder, bakar ki; sinek gibi birşey, yatanın burnundan çıkıp, süt kâsesine bakıyor ve sonra kaval içine girer, öbür ucundan çıkar gider, bir geven altındaki deliğe girip kaybolur. Bir zaman sonra yine o şey döner, yine kavaldan geçer, yatanın burnuna girer; o da uyanır. Der ki: "Ey arkadaş! Acib bir rü'ya gördüm." O da der: "Allah hayır etsin, nedir?" Der ki: "Sütten bir deniz gördüm. Üstünde acib bir köprü uzanmış. O köprünün üstü kapalı, pencereli idi. Ben o köprüden geçtim. Bir meşelik gördüm ki, başları hep sivri. Onun altında bir mağara gördüm, içine girdim, altun dolu bir hazine gördüm. Acaba tabiri nedir?"

Uyanık arkadaşı dedi: "Gördüğün süt denizi, şu ağaç çanaktır. O köprü de, şu kavalımızdır. O başı sivri meşelik de şu gevendir. O mağara da, şu küçük deliktir. İşte kazmayı getir, sana hazineyi de göstereceğim." Kazmayı getirir. O gevenin altını kazdılar, ikisini de dünyada mes'ud edecek altunları buldular.

İşte yatan adamın gördüğü doğrudur, doğru görmüş, fakat rü'yada iken ihatasız olduğu için tabirde hakkı olmadığından, âlem-i maddî ile âlem-i manevîyi birbirinden farketmediğinden, hükmü kısmen yanlıştır ki, "Ben hakikî maddî bir deniz gördüm." der.

(Haşiye): Bence âlem-i misalin vücudu meşhuddur. Âlem-i şehadet gibi tahakkuku bedihîdir. Hattâ rü'ya-yı sadıka ve keşf-i sadık ve şeffaf şeylerdeki temessülât, bu âlemden o âleme karşı açılan üç penceredir. Avama ve herkese o âlemin bazı köşelerini gösterir.

Fakat uyanık adam, âlem-i misal ile âlem-i maddîyi farkettiği için tabirde hakkı vardır ki, dedi: "Gördüğün doğrudur, fakat hakikî deniz değil; belki şu süt kâsemiz senin hayaline deniz gibi olmuş, kaval da köprü gibi olmuş ve hakeza..." Demek oluyor ki; âlem-i maddî ile âlem-i ruhanîyi birbirinden farketmek lâzım gelir. Birbirine mezcedilse, hükümleri yanlış görünür. Meselâ: Senin dar bir odan var; fakat dört duvarını kapayacak dört büyük âyine konulmuş. Sen içine girdiğin vakit, o dar odayı bir meydan kadar geniş görürsün. Eğer desen "Odamı geniş bir meydan kadar görüyorum", doğru dersin. Eğer "Odam bir meydan kadar geniştir" diye hükmetsen, yanlış edersin. Çünki âlem-i misali, âlem-i hakikîye karıştırırsın.

İşte Küre-i Arz'ın tabakat-ı seb'asına dair bazı ehl-i keşfin, Kitab ve Sünnet'in mizanıyla tartmadan beyan ettiği tasvirat, yalnız coğrafya nokta-i nazarındaki maddî vaziyetten ibaret değildir. Meselâ, demişler: "Bir tabaka-i Arz, cinn ve ifritlerindir. Binler sene genişliği var." Halbuki bir-iki senede devredilen küremizde, o acib tabakalar yerleşemez. Fakat âlem-i mana ve âlem-i misalde ve âlem-i berzah ve ervahta, küremizi bir çamın çekirdeği hükmünde farzetsek, ondan temessül ve teşekkül eden misalî şeceresi, o çekirdeğe nisbeten koca bir çam ağacı kadar olduğundan, bir kısım ehl-i şuhud, seyr-i ruhanîlerinde, Arz'ın tabakalarından bazılarını âlem-i misalde pek çok geniş görüyorlar; binler sene bir mesafe tuttuklarını görüyorlar. Gördükleri doğrudur; fakat âlem-i misal, sureten âlem-i maddîye benzediği için, iki âlemi memzuç görüyorlar; öyle tabir ediyorlar. Âlem-i sahveye döndükleri vakit, mizansız olduğu için, meşhudatlarını aynen yazdıklarından hilaf-ı hakikat telakki ediliyor. Nasıl küçük bir âyinede büyük bir saray ile büyük bir bahçenin vücud-u misaliyeleri onda yerleşir. Öyle de âlem-i maddînin bir senelik mesafesinde, binler sene vüs'atinde vücud-u misalî ve hakaik-i maneviye yerleşir.

Hâtime: Şu mes'eleden anlaşılıyor ki: Derece-i şuhud, derece-i iman-ı bilgaybdan çok aşağıdır. Yani: Yalnız şuhuduna istinad eden bir kısım ehl-i velayetin ihatasız keşfiyatı, veraset-i nübüvvet ehli olan asfiya ve muhakkikînin şuhuda değil, Kur'ana ve vahye, gaybî fakat safi, ihatalı, doğru hakaik-i imaniyelerine dair ahkâmlarına yetişmez. Demek bütün ahval ve keşfiyatın ve ezvak ve müşahedatın mizanı: Kitab ve Sünnettir. Ve mehenkleri, Kitab ve Sünnetin desatir-i kudsiyeleri ve asfiya-i muhakkikînin kavanin-i hadsiyeleridir." **M:81**

"Hâdisat-ı zamaniye bahanesiyle Vehhabîlik ve Melâmîliğin bir nev'ine zemin ihzar etmek tarzında, bazı ruhsat-ı şer'iyeyi perde yapıp eserler yazılmış. Risale-i Nur gerçi umuma teşmil suretiyle değil; fakat her halde hakikat-ı İslâmiyenin içinde cereyan edip gelen esas-ı **velayet** ve esas-ı takva ve esas-ı azimet ve esasat-ı Sünnet-i Seniye gibi ince fakat ehemmiyetli esasları muhafaza etmek, bir vazife-i asliyesidir. Sevk-i zaruretle, hâdisatın fetvalarıyla onlar terkedilmez." **K:77**

"Gayet ciddî bir ihtar ile bir hakikatı beyan etmeye lüzum var. Şöyle ki:

لاَ يَعْلَمُ الْغَيْبَ الاَّ اللّٰهُ sırrıyla ehl-i velayet, gaybî olan şeyleri bildirilmezse bilmezler. En büyük bir veli dahi, hasmının hakikî halini bilmedikleri için, haksız olarak mübareze etmesini Aşere-i Mübeşşere'nin mabeynindeki muharebe gösteriyor. Demek iki veli, iki ehl-i hakikat birbirini inkâr etmekle makamlarından sukut etmezler. Meğer bütün bütün zahir-i şeriata muhalif ve hatası zahir bir içtihad ile hareket edilmiş ola." **K:195**

Evet şu kâinatta insan bir fihriste-i câmia olduğundan, insanın kalbi binler âlemin harita-i maneviyesi hükmündedir. Evet insanın kafasındaki dimağı, hadsiz telsiz telgraf ve telefonların santral denilen merkezi misillü, kâinatın bir nevi merkez-i manevîsi olduğunu gösteren hadsiz fünun ve ulûm-u beşeriye olduğu gibi, insanın mahiyetindeki kalbi dahi, hadsiz hakaik-i kâinatın mazharı, medarı, çekirdeği olduğunu; hadd ü hesaba gelmeyen ehl-i velayetin yazdıkları milyonlarla nuranî kitablar gösteriyorlar.

İşte madem kalb ve dimağ-ı insanî bu merkezdedir; çekirdek haletinde bir şecere-i azîmenin cihazatını tazammun eder ve ebedî, uhrevî, haşmetli bir makinenin âletleri ve çarkları içinde dercedilmiştir. Elbette ve her halde o kalbin Fâtırı, o kalbi işlettirmesini ve bilkuvve tavırdan bilfiil vaziyetine çıkarmasını ve inkişafını ve hareketini irade etmiş ki, öyle yapmış. Madem irade etmiş, elbette o kalb dahi akıl gibi işleyecek. Ve kalbi işlettirmek için en büyük vasıta, velayet meratibinde zikr-i İlahî ile tarîkat yolunda hakaik-i imaniyeye teveccüh etmektir." **M:443**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

VERASET-İ NÜBÜVVET

Resulullah'a varis olmak. Yani sünnet-i seniyesine bağlı kalıp onu meslek ittihaz etmek. Evet, Resulullah ta'lim ve terbiyesini Allah'dan aldığından en isabetli, en makbul ve en selametli yoldur. Müceddidler hep o yolu takib ederler. Yani Hz. Üstadı takib eden bu yoldan istifade eder. Bu tabirin Risaledeki bir izahı şöyledir:

"Yalnız şuhuduna istinad eden bir kısım ehl-i velâyetin ihatasız keşfiyatı, veraset-i nübüvvet ehli olan asfiya ve muhakkikînin, şuhuda değil, Kur'ân'a ve vahye, gaybî fakat daha sâfi, ihatalı, doğru hakaik-i imaniyelerine dair ahkâmlarına yetişmez.

Demek, bütün ahval ve keşfiyatın ve **ezvak ve müşahedatın mizanı**, Kitap ve Sünnettir. Ve mihenkleri, Kitap ve Sünnetin desâtir-i kudsiyeleri ve asfiya-i muhakkikînin kavânin-i hadsiyeleridir." **M:83**

Evet, "…. nübüvvetin velayete nisbeti, Güneşin ayn-ı zâtıyla, âyinelerde görülen Güneşin misali gibidir. İşte daire-i nübüvvet, daire-i velayetten ne kadar yüksek ise, daire-i nübüvvetin hademeleri ve o güneşin yıldızları olan sahabeler dahi, daire-i velayetteki sulehaya o derece tefevvuku olmak lâzım geliyor. Hattâ **velayet-i kübra olan veraset-i nübüvvet** ve sıddıkıyet ki, sahabelerin velayetidir; bir veli kazansa, yine saff-ı evvel olan sahabelerin makamına yetişmez." **S:491**

"Silsile-i Nakşî'nin kahramanı ve bir güneşi olan İmam-ı Rabbanî (R.A) Mektubat'ında demiş ki: "Hakaik-i imaniyeden bir mes'elenin inkişafını, binler ezvak ve mevacid ve keramata tercih ederim."

Hem demiş ki: "Bütün tarîklerin nokta-i müntehası, hakaik-i imaniyenin vuzuh ve inkişafıdır."

Hem demiş ki: "Velayet üç kısımdır: Biri velayet-i suğra ki, meşhur velayettir. Biri velayet-i vustâ, biri velayet-i kübradır. **Velayet-i kübra** ise; **veraset-i nübüvvet yoluyla, tasavvuf berzahına girmeden**, doğrudan doğruya hakikata yol açmaktır."

"Madem hakikat böyledir; ben tahmin ediyorum ki: Eğer Şeyh Abdülkadir-i Geylanî (R.A.) ve Şah-ı Nakşibend (R.A.) ve İmam-ı Rabbanî (R.A.) gibi zâtlar bu zamanda olsaydılar, bütün himmetlerini, hakaik-i imaniyenin ve akaid-i İslâmiyenin takviyesine sarfedeceklerdi. Çünki saadet-i ebediyenin medarı onlardır. Onlarda kusur edilse, şekavet-i ebediyeye sebebiyet verir. İmansız Cennet'e gidemez, fakat tasavvufsuz Cennet'e giden pek çoktur. Ekmeksiz insan yaşayamaz, fakat meyvesiz yaşayabilir. Tasavvuf meyvedir, hakaik-i İslâmiye gıdadır. Eskiden kırk günden tut, tâ kırk seneye kadar bir seyr ü sülûk ile bazı hakaik-i imaniyeye ancak çıkılabilirdi. Şimdi ise Cenab-ı Hakk'ın rahmetiyle, **kırk dakikada** o hakaika çıkılacak bir yol bulunsa; o yola karşı lâkayd kalmak, elbette kâr-ı akıl değil..."**M:22**

Aziz kardeşim!

Senin birinci sualin ki: Sahabeler nazar-ı velayetle müfsidleri neden keşfedemediler? Tâ Hulefa-yı Raşidîn'in üçünün şehadetini netice verdi. Halbuki küçük Sahabelere, büyük velilerden daha büyük deniliyor?

Elcevab: Bunda iki makam var.

BİRİNCİ MAKAM: Dakik bir sırr-ı velayetin beyanıyla sual halledilir. Şöyle ki:

Sahabelerin velayeti, velayet-i kübra denilen, **veraset-i nübüvvetten gelen, berzah tarîkına uğramayarak**, doğrudan doğruya zahirden hakikata geçip, akrebiyet-i İlahiyenin inkişafına bakan bir velayettir ki, o velayet yolu, gayet kısa olduğu halde gayet yüksektir. Hârikaları az, fakat meziyatı çoktur. Keşif ve keramet orada az görünür. Hem evliyanın kerametleri ise, ekserîsi ihtiyarî değil. Ummadığı yerden, ikram-ı İlahî olarak bir hârika ondan zuhur eder. Bu keşif ve kerametlerin ekserisi de, seyr ü sülûk zamanında, tarîkat berzahından geçtikleri vakit, âdi beşeriyetten bir derece tecerrüd ettiklerinden, hilaf-ı âdet hâlâta mazhar olurlar. Sahabeler ise, sohbet-i nübüvvetin in'ikasıyla ve incizabıyla ve iksiriyle tarîkattaki seyr ü sülûk daire-i azîminin tayyına mecbur değildirler. Bir kademde ve bir sohbette zahirden hakikata geçebilirler. Meselâ: Nasılki dün geceki Leyle-i Kadr'e ulaşmak için iki yol var:

Biri: Bir sene gezip dolaşıp, ta o geceye gelmektir. Bu kurbiyeti kazanmak için bir sene mesafeyi tayyetmek lâzım gelir. Şu ise, ehl-i sülûkün mesleğidir ki, ehl-i tarîkatın çoğu bununla gider.

İkincisi: Zamanla mukayyed olan cism-i maddî gılafından sıyrılıp, tecerrüdle ruhen yükselip, dün geceki Leyle-i Kadr'i öbür gün Leyle-i İd ile beraber bugünkü gibi hazır görmektir. Çünki ruh zamanla mukayyed değil. Hissiyat-ı insaniye ruh derecesine çıktığı vakit, o hazır zaman genişlenir. Başkalarına nisbeten mazi ve müstakbel olan vakitler, ona nisbeten hazır hükmündedir.

İşte bu temsile göre, dün geceki Leyle-i Kadr'e geçmek için, mertebe-i ruha çıkıp, maziyi hazır derecesinde görmektir. Şu sırr-ı gamızın esası akrebiyet-i İlahiyenin inkişafıdır. Meselâ: Güneş bize yakındır; çünki ziyası, harareti ve misali âyinemizde ve elimizdedir. Fakat biz ondan uzağız. Eğer biz nuraniyet noktasında onun akrebiyetini hissetsek, âyinemizdeki misalî olan timsaline münasebetimizi anlasak, o vasıta ile onu tanısak; ziyası harareti, heyeti ne olduğunu bilsek, onun akrebiyeti bize inkişaf eder ve yakınımızda onu tanıyıp münasebetdar oluruz. Eğer biz bu'diyetimiz nokta-i nazarından ona yakınlaşmak ve tanımak istesek, pek çok seyr-i fikrîye ve sülûk-u aklîye mecbur oluruz ki; kavanin-i fenniye ile fikren semavata çıkıp semadaki güneşi tasavvur ederek, sonra mahiyetindeki ziya ve harareti ve ziyasındaki elvan-ı seb'ayı uzun uzadıya tedkikat-ı fenniye ile anladıktan sonra, birinci adamın kendi âyinesinde az bir tefekkürle elde ettiği kurbiyet-i maneviyeyi ancak elde edebiliriz.

İşte şu temsil gibi, nübüvvet ve veraset-i nübüvvetteki velayet, sırr-ı akrebiyetin inkişafına bakar. Velayet-i saire ise, ekseri kurbiyet esası üzerine gider. Bir çok meratibde seyr ü sülûke mecbur olur.

İKİNCİ MAKAM:

O hâdisata sebebiyet veren ve fesadı çeviren birkaç Yahudiden ibaret değildir ki, onları keşfetmekle fesadın önü alınsın. Çünki pek çok muhtelif milletlerin İslâmiyete girmeleriyle birbirine zıd ve muhalif çok cereyanlar ve efkâr karıştı. Bahusus bazıların gurur-u millîleri, Hazret-i Ömer'in (R.A.) darbeleriyle dehşetli yaralandığından, seciyeten intikama fırsat beklerlerdi. Çünki onların hem eski dini ibtal edilmiş, hem medar-ı şerefi olan eski hükûmeti ve saltanatı tahrib edilmiş. İntikamını, bilerek veya bilmeyerek hâkimiyet-i İslâmiyeden almağa hissen taraftar bir suret almış. Onun için, Yahudi gibi zeki ve dessas bir kısım münafıklar, o halet-i içtimaiyeden istifade ettiler denilmiş. Demek o hâdisatın önünü almak, o vakitteki hayat-ı içtimaiyeyi ve muhtelif efkârı ıslahla olurdu. Yoksa bir-iki müfsidin keşfedilmesiyle olmazdı." **M:50**

"Eski hocanın sual ettiği üç mes'elenin izahatı, Risale-i Nur'un eczalarında vardır. Şimdilik icmalî bir işaret edeceğiz:

Birinci Suali: Muhyiddin-i Arabî, Fahreddin-i Râzî'ye mektubunda demiş: "Allah'ı bilmek, varlığını bilmenin gayrıdır." Bu ne demektir, maksad nedir? soruyor.

Evvelâ: Ona okuduğun Yirmiikinci Söz'ün Mukaddemesinde, tevhid-i hakikî ile tevhid-i zahirînin farkındaki misal ve temsil, maksada işaret eder. Otuzikinci Söz'ün İkinci ve Üçüncü Mevkıfları ve Makasıdları, o maksadı izah eder.

Ve sâniyen: Usûl-üd Din imamları ve ülema-i İlm-i Kelâm'ın akaide dair ve vücud-u Vâcib-ül Vücud ve tevhid-i İlahîye dair beyanatları, Muhyiddin-i Arabî'nin nazarında kâfi gelmediği için, İlm-i Kelâm'ın imamlarından Fahreddin-i Râzî'ye öyle demiş.

Evet İlm-i Kelâm vasıtasıyla kazanılan marifet-i İlahiye, marifet-i kâmile ve huzur-u tam vermiyor. Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın tarzında olduğu vakit, hem marifet-i tâmmeyi verir, hem huzur-u etemmi kazandırır ki; inşâallah Risale-i Nur'un bütün eczaları, o Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın cadde-i nuranîsinde birer elektrik lâmbası hizmetini görüyorlar.

Hem Muhyiddin-i Arabî'nin nazarına, Fahreddin-i Râzî'nin İlm-i Kelâm vasıtasıyla aldığı marifetullah ne kadar noksan görülüyor; öyle de; tasavvuf mesleğiyle alınan marifet dahi, Kur'an-ı Hakîm'den doğrudan doğruya **veraset-i nübüvvet sırrıyla alınan marifete nisbeten** o kadar noksandır. Çünki Muhyiddin-i Arabî mesleği, huzur-u daimî kazanmak için لاَ مَوْجُودَ اِلاَّ هُوَ deyip, kâinatın vücudunu inkâr edecek bir tarza kadar gelmiş. Ve sairleri ise, yine huzur-u daimîyi kazanmak için لاَ مَشْهُودَ اِلاَّ هُوَ deyip, kâinatı nisyan-ı mutlak altına almak gibi acib bir tarza girmişler. Kur'an-ı Hakîm'den alınan marifet ise, huzur-u daimîyi vermekle beraber, ne kâinatı mahkûm-u adem eder, ne de nisyan-ı mutlakta hapseder. Belki başıbozukluktan çıkarıp, Cenab-ı Hak namına istihdam eder. Herşey mir'at-ı marifet olur. Sa'dî-i Şirazî'nin dediği gibi:

دَرْ نَظَرِ هُوشِيَارْ هَرْ وَرَقِى دَفْتَرِيسْت اَزْ مَعْرِفَتِ كِرْدِگَارْ

Herşeyde Cenab-ı Hakk'ın marifetine bir pencere açar.

Bazı Sözlerde ülema-i İlm-i Kelâm'ın mesleğiyle, Kur'andan alınan minhac-ı hakikînin farkları hakkında şöyle bir temsil söylemişiz ki; meselâ: Bir su getirmek için, bazıları küngân (su borusu) ile uzak yerden, dağlar altında kazar, su getirir. Bir kısım da, her yerde kuyu kazar, su çıkarır. Birinci kısım çok zahmetlidir; tıkanır, kesilir. Fakat her yerde kuyuları kazıp su çıkarmağa ehil olanlar, zahmetsiz herbir yerde suyu buldukları gibi.. aynen öyle de: Ülema-i İlm-i Kelâm, esbabı nihayet-i âlemde teselsül ve devrin muhaliyeti ile kesip, sonra Vâcib-ül Vücud'un vücudunu onunla isbat ediyorlar. Uzun bir yolda gidiliyor. Amma Kur'an-ı Hakîm'in minhac-ı hakikîsi ise her yerde suyu buluyor, çıkarıyor. Herbir âyeti, birer asâ-yı Musa gibi, nereye vursa âb-ı hayat fışkırtıyor.

وَ فِى كُلِّ شَيْءٍ لَهُ اَيَةٌ تَدُلُّ عَلَى اَنَّهُ وَاحِدٌ düsturunu, her şey'e okutturuyor.

Hem iman yalnız ilim ile değil, imanda çok letaifin hisseleri var. Nasılki bir yemek mideye girse, o yemek muhtelif a'saba, muhtelif bir surette inkısam edip tevzi olunuyor. İlim ile gelen mesail-i imaniye dahi, akıl midesine girdikten sonra, derecata göre ruh, kalb, sırr,

nefis ve hâkeza letaif kendine göre birer hisse alır, masseder. Eğer onların hissesi olmazsa, noksandır. İşte Muhyiddin-i Arabî, Fahreddin-i Râzî'ye bu noktayı ihtar ediyor." **M:330**

"**Velayet** yolları içinde en güzeli, en müstakimi, en parlağı, en zengini; Sünnet-i Seniyeye ittiba'dır. Yani: A'mal ve harekâtında Sünnet-i Seniyeyi düşünüp ona tabi olmak ve taklid etmek ve muamelât ve ef'alinde ahkâm-ı şer'iyeyi düşünüp rehber ittihaz etmektir.

İşte bu ittiba ve iktida vasıtasıyla, âdi ahvali ve örfî muameleleri ve fıtrî hareketleri ibadet şekline girmekle beraber; herbir ameli, sünneti ve şer'i o ittiba' noktasında düşündürmekle, bir tahattur-u hükm-ü şer'î veriyor. O tahattur ise, sahib-i şeriatı düşündürüyor. O düşünmek ise, Cenab-ı Hakk'ı hatıra getiriyor. O hatıra, bir nevi huzur veriyor. O halde mütemadiyen ömür dakikaları, huzur içinde bir ibadet hükmüne getirilebilir. İşte bu cadde-i kübra, velayet-i kübra olan ehl-i **veraset-i nübüvvet** olan sahabe ve selef-i sâlihînin caddesidir." **M:450**

"Evet nasılki ehl-i tarîkat, seyr-i enfüsî ve âfâkî ile marifet-i İlahiyede iki yol ile gitmişler ve en kısa ve kolayı ve kuvvetli ve itminanlı yolunu enfüsîde, yani kalbinde zikr-i hafiyy-i kalble bulmuşlar. Aynen öyle de: Yüksek ehl-i hakikat dahi, **marifet** [1] ve **tasavvur** değil, belki ondan çok âlî ve kıymetli olan iman ve tasdikte, iki cadde ile hareket etmişler:

Biri: Kitab-ı kâinatı mütalaa ile, Âyet-ül Kübra ve Hizb-ün Nuriye ve Hülâsat-ül Hülâsa gibi âfâka bakmaktır.

Diğeri: Ve en kuvvetli ve hakkalyakîn derecesinde vicdanî ve hissî, bir derece şuhudî olan hakikat-ı insaniye haritasını ve enaniyet-i beşeriye fihristesini ve mahiyet-i nefsiyesini mütalaa ile, imanın şübhesiz ve vesvesesiz mertebesine çıkmaktır ki; sırr-ı akrebiyete ve **veraset-i nübüvvet**e bakar. Ve enfüsî tefekkür-ü imanî hakikatının bir parçası, Otuzuncu Söz'ün ve "ene ve enaniyet"te ve Otuzüçüncü Mektub'un Hayat Penceresinde ve İnsan Penceresinde ve bazı parçaları da sair ecza-yı Nuriyede bir derece beyan edilmiş.

Bunu hem Lâhika'ya, hem Sikke-i Gaybiye'ye, hem Hülâsa'nın âhirine yazılsın."**E:147**

Risale-i Nurdan az bir kısmı alınan veraset-i Nübüvvet yolu, bilhassa içinde bulunduğumuz fitne-i ahirzaman şartları içinde takîb edilmesi gereken yegane yoldur. Çünkü kesbî değil vehbî yani sonsuz ilm-i ilahîden gelen meslektir. Bu mesleğin de içine girmek için manevî unsuru ihlas, maddi unsuru de fiilî sadakattır.

[1] **Marifet: ilm, vech-i külli ile; irfan, vech-i cüz'î ile bilmektir. O.lûg**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

VESVESE

Şübhe. Tereddüt. Kuruntu. Aslı olmayan ihtimaller. (Vesvese, lügatta hışırtı, fısıltı gibi gizli ses demektir. Bu münasebetle gönülde tevali ve tekerrür eden gizli söze vesvese; ve bir nefse böyle bir söz ilka etmeğe de, vesvese vermek tâbir olunur.) (E.T.)

Külliyat-ı Nurda vesvese hakkında bilgi verilip deniliyor ki:

"Ey **maraz-ı vesvese** ile mübtela! Biliyor musun vesvesen neye benzer? Musibete benzer. Ehemmiyet verdikçe şişer. Ehemmiyet vermezsen söner. Ona büyük nazarıyla baksan büyür. Küçük görsen, küçülür. Korksan ağırlaşır, hasta eder. Havf etmezsen hafif olur, mahfî kalır. Mahiyetini bilmezsen devam eder, yerleşir. Mahiyetini bilsen, onu tanısan gider. Öyle ise, şu musibetli vesvesenin aksam-ı kesîresinden kesîr-ül vuku olan yalnız beş vechini beyan edeceğim. Belki sana ve bana şifa olur. Zira şu vesvese öyle bir şeydir ki, cehil onu davet eder, ilim onu tardeder. Tanımazsan gelir, tanısan gider." **S:274**

"Bu gibi **vesvese** ehl-i İtizale lâyıktır. Çünki onlar derler: "Medar-ı teklif olan ef'al ve eşya, kendi **zâtında**, âhiret itibariyle ya hüsnü var; sonra o hüsne binaen emredilmiş veya kubhu var; sonra ona binaen nehyedilmiş. Demek eşyada, âhiret ve hakikat nokta-i nazarında olan hüsün ve kubh zâtîdir; emir ve nehy-i İlahî ona tabidir." Bu mezhebe göre, insan her işlediği amelde şöyle bir vesvese gelir: "Acaba amelim nefs-ül emirdeki güzel surette yapılmış mıdır?" Amma mezheb-i hak olan Ehl-i Sünnet ve Cemaat derler ki: "Cenab-ı Hak bir şeye **emreder, sonra hasen olur**. **Nehyeder, sonra kabih olur**. Demek emir ile güzellik, nehy ile çirkinlik tahakkuk eder. Hüsün ve kubh mükellefin ıttılaına bakar ve ona göre takarrür eder.[1] Şu hüsün ve kubh ise, surî ve dünyaya bakan yüzünde değil, belki âhirete bakan yüzdedir. Meselâ, sen namaz kıldın veya abdest aldın. Halbuki namazını ve abdestini fesada verecek bir sebeb, nefs-ül emirde varmış. Lâkin sen ona hiç muttali olmadın. Senin namazın ve abdestin hem sahihtir, hem hasendir. Mu'tezile der: "Hakikatte kabih ve fasiddir. Lâkin senden kabul edilir. Çünki cehlin var, bilmedin ve özrün var." Öyle ise Ehl-i Sünnet mezhebine göre, zahir-i şeriate muvafık olarak işlediğin ameline: "Acaba sahih olmuş mu?" deyip **vesvese** etme. Fakat, "Kabul olmuş mu?" de. Gururlanma, ucbe girme." **S:276**

"Şu nevi **vesvesenin** en mühimi budur ki: Vesveseli adam, imkân-ı zâtî ile imkân-ı zihnîyi birbiriyle iltibas eder. Yani: Bir şeyi zâtında mümkün görse, o şeyi zihnen dahi mümkün ve aklen meşkuk tevehhüm eder. Halbuki İlm-i Kelâm'ın kaidelerindendir ki: İmkân-ı zâtî ise, yakîn-i ilmiye münafî değil ve zaruret-i zihniyeye zıddiyeti yoktur. Meselâ: Şu dakikada Karadeniz'in yere batması, zâtında mümkündür ve o imkân-ı zâtî ile muhtemeldir. Halbuki yakînen, o denizin yerinde olduğunu hükmediyoruz, şübhesiz biliyoruz ve o ihtimal-i imkânî ve o imkân-ı zâtî, bize şek vermez, bir şübhe getirmez, yakînimizi

---

[1] "İşte şu zamanda zaruret derecesine geçen ve insanları mübtela eden bir beliyye-i âmme suretine giren çok umûrlar vardır ki; sû'-i ihtiyardan, gayr-ı meşru meyillerden ve haram muamelelerden tevellüd ettiklerinden, ruhsatlı ahkâmlara medar olup, haramı helâl etmeye medar olamazlar. Halbuki şu zamanın ehl-i içtihadı, o zaruratı ahkâm-ı şer'iyeye medar yaptıklarından, içtihadları arziyedir, hevesîdir, felsefîdir, semavî olamaz, şer'î değil. Halbuki semavat ve arzın Hâlıkının ahkâm-ı İlahiyesinde tasarruf ve ibadının ibadatına müdahale ve o Hâlıkın izn-i manevîsi olmazsa; o tasarruf o müdahale merduddur." **S:483**

bozmaz. Meselâ: Şu güneş zâtında mümkündür ki, bugün gurub etmesin veya yarın tulû' etmesin. Halbuki bu imkân yakînimize zarar vermez, şübhe getirmez. İşte bunun gibi, meselâ hakaik-i imaniyeden olan hayat-ı dünyeviyenin gurubuna ve hayat-ı uhreviyenin tulûuna, imkân-ı zâtî cihetinde gelen vehimler, yakîn-i imanîye zarar vermez. Hem

لاَ عِبْرَةَ لِلاحْتِمَالِ الْغَيْرِ النَّاشِىءِ عَنْ دَلِيلٍ yani: "Bir delilden neş'et etmeyen bir ihtimalin hiç ehemmiyeti yoktur" olan kaide-i meşhure; hem usûl-üd din, hem usûl-ül fıkhın kaide-i mukarreresindendir." **S:278**

" اِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا (4:76) Ey **sû'-i vesveseden** me'yus nefsim! Tedai-yi hayalât, tahattur-u faraziyat, bir nevi irtisam-ı gayr-ı ihtiyarîdir. İrtisam ise, eğer hayırdan ve nuraniyetten olsa, hakikatın hükmü bir derece suretine ve misaline geçer. Güneşin ziyası ve harareti, âyinedeki misaline geçtiği gibi... Eğer şerden ve kesiften olsa, aslın hükmü ve hassası, suretine geçmez ve timsaline sirayet etmez. Meselâ necis ve murdar bir şey'in âyinedeki sureti ne necistir, ne murdardır. Ve yılanın timsali, ısırmaz.

İşte şu sırra binaen, tasavvur-u küfür, küfür değil; tahayyül-ü şetm, şetm değil. Hususan ihtiyarsız olsa ve farazî bir tahattur olsa, bütün bütün zararsızdır. Hem ehl-i hak olan Ehl-i Sünnet Ve Cemaatin mezhebinde bir şey'in şer'an çirkinliği, pisliği; **nehy-i İlahî sebebiyledir**. Madem ki ihtiyarsız ve rızasız bir tahattur-u farazîdir, bir tedai-yi hayalîdir; nehiy ona taalluk etmez. O dahi ne kadar çirkin ve pis bir şey'in sureti dahi olsa, çirkin ve pis olmaz." **M:39**

" جَدِّدُوا اِيمَانَكُمْ بِلاَ اِلَهَ اِلاَّ اللّٰهُ ın hikmetini soruyorsunuz. Onun hikmeti, çok Sözlerde zikredilmiştir. Bir sırr-ı hikmeti şudur ki: İnsanın hem şahsı, hem âlemi her zaman teceddüd ettikleri için, her zaman tecdid-i imana muhtaçtır. Zira insanın herbir ferdinin manen çok efradı var. Ömrünün seneleri adedince, belki günleri adedince, belki saatleri adedince birer ferd-i âher sayılır. Çünki **zaman altına girdiği için** o ferd-i vâhid bir model hükmüne geçer, her gün bir ferd-i âher şeklini giyer.

Hem insanda bu taaddüd ve teceddüd olduğu gibi, tavattun ettiği âlem dahi seyyardır. O gider, başkası yerine gelir, daima tenevvü' ediyor; her gün başka bir âlem kapısını açıyor. **İman ise** hem o şahıstaki her ferdin nur-u hayatıdır, hem girdiği âlemin ziyasıdır. Lâ ilahe illallah ise, o nuru açar bir anahtardır.

Hem insanda madem nefs, heva ve vehim ve şeytan hükmediyorlar, çok vakit imanını rencide etmek için gafletinden istifade ederek çok hileleri ederler, şübhe ve **vesveselerle** iman nurunu kaparlar. Hem **zahir-i şeriata** muhalif düşen ve hattâ bazı imamlar nazarında küfür derecesinde tesir eden kelimat ve **harekât** eksik olmuyor. Onun için her vakit, her saat, her gün tecdid-i imana bir ihtiyaç vardır." **M:333**

"Bu fakir Said, Eski Said'den çıkmaya çalıştığı bir zamanda, **rehbersizlikten** ve nefs-i emmarenin gururundan gayet müdhiş ve manevî bir fırtına içinde akıl ve kalbim hakaik içerisinde yuvarlandılar. Kâh süreyyadan seraya, kâh seradan süreyyaya kadar bir sukut ve suud içerisinde çalkanıyorlardı.

İşte o zaman müşahede ettim ki: Sünnet-i Seniyenin mes'eleleri, hattâ küçük âdâbları, gemilerde hatt-ı hareketi gösteren kıblenameli birer pusula gibi, hadsiz zararlı, zulümatlı yollar içinde birer düğme hükmünde görüyordum. Hem o seyahat-ı ruhiyede çok tazyikat altında gayet ağır yükler yüklenmiş bir vaziyette kendimi gördüğüm zamanda, Sünnet-i Seniyenin o vaziyete temas eden mes'elelerine ittiba ettikçe, benim bütün ağırlıklarımı alıyor

gibi bir hıffet buluyordum. Bir teslimiyetle tereddüdlerden ve **vesveselerden**, yani "Acaba böyle hareket hak mıdır, maslahat mıdır?" diye endişelerden kurtuluyordum. Ne vakit elimi çektiysem, bakıyordum: Tazyikat çok. Nereye gittikleri anlaşılmayan çok yollar var. Yük ağır, ben de gayet âcizim. Nazarım da kısa, yol da zulümatlı. Ne vakit Sünnete yapışsam; yol aydınlaşıyor, selâmetli yol görünüyor, yük hafifleşiyor, tazyikat kalkıyor gibi bir halet hissediyordum. İşte o zamanlarımda İmam-ı Rabbanî'nin hükmünü bilmüşahede tasdik ettim." **L:50**

"İnsan küçük bir âlem olduğu gibi, âlem dahi büyük bir insandır. Bu küçük insan, o büyük insanın bir fihristesi ve hülâsasıdır. İnsanda bulunan nümunelerin büyük asılları, insan-ı ekberde bizzarure bulunacaktır. Meselâ: Nasılki insanda kuvve-i hâfızanın vücudu, âlemde Levh-i Mahfuz'un vücuduna kat'î delildir. Öyle de: İnsanda kalbin bir köşesinde **lümme-i şeytaniye** denilen bir **âlet-i vesvese** ve **kuvve-i vâhimenin** telkinatıyla konuşan bir **şeytanî lisan** ve **ifsad edilen kuvve-i vâhime**, küçük bir şeytan hükmüne geçtiğini ve sahiblerinin ihtiyarına zıd ve arzusuna muhalif hareket ettiklerini hissen ve hadsen herkes nefsinde görmesi, âlemde büyük şeytanların vücuduna kat'î bir delildir.

Ve bu **lümme-i şeytaniye** ve şu **kuvve-i vâhime**, bir kulak ve bir dil olduklarından, ona üfleyen ve bunu konuşturan haricî bir şahs-ı şerirenin vücudunu ihsas ederler." **L:83**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! İnsan kalben ve fikren hakaik-i İlahiyeye bakıp düşündüğü zaman, bilhassa namaz ve ibadet esnasında, gerek **şeytan tarafından**, gerek **nefsi tarafından** pek fena, pis ve çirkin **vesveseler**, hatıralar, sinekler gibi kalbe, akla hücum ederler. Bu gibi hevaî, vehmî ve çirkin şeylerin def'iyle uğraşan adam, o vesveselere mağlub olur. Ancak onları mağlub edip kaçırmak çaresi, müdafaayı terk edip onlar ile uğraşmamaktır. Evet arılar ile uğraşıldıkça onlar hücumlarını arttırırlar. Onlara karışılmadığı takdirde, insanı terkeder, giderler. Hem de o gibi vesveselerin, ne hakaik-i İlahiyeye ve ne de senin kalbine bir mazarratı yoktur. Evet pis bir menzilin deliklerinden semanın güneş ve yıldızlarına, cennetin gül ve çiçeklerine bakılırsa, o deliklerdeki pislik ne bakana ve ne de bakılana bulaşmaz. Ve fena bir tesir etmez. [(Haşiye)] " **Ms:96**

(Haşiye): O çirkin sözler senin kalbinin sözleri değil. Çünki senin kalbin ondan müteessir ve müteessiftir. Belki kalbe yakın olan lümme-i şeytanîden geliyor. Meselâ: Sen namazda, Kâ'be karşısında, huzur-u Ilahîde âyâtı tefekkürde olduğun bir halde, şu tedai-i efkâr seni tutup en uzak malayaniyat-ı rezileye sevkeder. Meselâ: Âyinenin içindeki yılanın timsali ısırmaz. Ateşin misali yakmaz. Ve necasetin görünmesi âyineyi telvis etmez.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

VİCDAN

İnsanın, iyiyi kötüden ayırabilen ve iyilikten lezzet duyan ve kötülükten elem alan bir hissidir.

"Vicdanın anasır-ı erbaası ve ruhun dört havassı olan irade, zihin, his, latife-i Rabbaniye, herbirinin bir gayat-ül gayatı var: İradenin ibadetullahtır. Zihnin marifetullahtır. Hissin muhabbetullahtır. Latifenin müşahedetullahtır. Takva denilen ibadet-i kâmile, dördünü tazammun eder. Şeriat şunları hem tenmiye, hem tehzib, hem bu gayat-ül gayata sevkeder."**H:136**

"İnsanın fıtrat-ı zîşuuru olan **vicdanı**, saadet-i ebediyeye bakar, gösterir. Evet, kim kendi **uyanık** vicdanını dinlerse "Ebed!.. ebed!" sesini işitecektir. Bütün kâinat o vicdana verilse, ebede karşı olan ihtiyacının yerini dolduramaz. Demek o vicdan, **o ebed için mahluktur**. Demek bu vicdanî olan incizab ve cezbe, bir gaye-i hakikiyenin ve bir hakikat-ı cazibedarın yalnız cezbi ile olabilir. Onuncu Söz'ün Onbirinci Hakikatının hâtimesi bu hakikatı göstermiştir." **S:522**

"Bizde biri fâsık olsa galiben ahlâksız ve vicdansız olur. Zira arzu-yu masiyet, vicdandaki imanın sadâsını susturmakla inkişaf edebilir. Demek vicdanını ve maneviyatını sarsmadan, istihfaf etmeden tam ihtiyar ile şerri işlemez. Onun için İslâmiyet; fâsıkı hain bilir, şehadetini reddeder. Mürtedi zehir bilir, i'dam eder. Hristiyan bir zimmîyi ve kâfir muahidi ibka eder. Hanefî Mezhebi zimmînin şehadetini kabul eder." **H:144**

"Gecede zulümat, nasıl nuru gösterir. Öyle de: İnsan, za'f ve acziyle, fakr u hacatıyla, naks ve kusuru ile, bir Kadîr-i Zülcelal'in kudretini, kuvvetini, gınasını, rahmetini bildiriyor ve hakeza pek çok evsaf-ı İlahiyeye bu suretle âyinedarlık ediyor. Hattâ hadsiz aczinde ve nihayetsiz za'fında, hadsiz a'dasına karşı bir nokta-i istinad aramakla, **vicdan** daima Vâcib-ül Vücud'a bakar. Hem nihayetsiz fakrında, nihayetsiz hacatı içinde, nihayetsiz maksadlara karşı bir nokta-i istimdad aramağa mecbur olduğundan, vicdan daima o noktadan bir Ganiyy-i Rahîm'in dergâhına dayanır, dua ile el açar. Demek her vicdanda şu nokta-i istinad ve nokta-i istimdad cihetinde iki küçük pencere, Kadîr-i Rahîm'in barigâh-ı rahmetine açılır, her vakit onunla bakabilir." **S:686**

"Ey müslümanları dünyaya şiddetle teşvik eden ve san'at ve terakkiyat-ı ecnebiyeye cebr ile sevkeden bedbaht hamiyet-füruş! Dikkat et, bu milletin bazılarının din ile bağlandıkları rabıtaları kopmasın! Eğer böyle ahmakane körükörüne topuzların altında bazıların dinden rabıtaları kopsa, o vakit hayat-ı içtimaiyede bir semm-i katil hükmünde o dinsizler zarar verecekler. Çünki mürtedin **vicdanı tamam bozulduğundan,** hayat-ı içtimaiyeye zehir olur. Ondandır ki, ilm-i usûlde "Mürtedin hakk-ı hayatı yoktur. Kâfir eğer zimmî olsa veya musalaha etse, hakk-ı hayatı var" diye usûl-i Şeriatın bir düsturudur. Hem mezheb-i Hanefiyede, ehl-i zimmeden olan bir kâfirin şehadeti makbuldür. Fakat fâsık merdud-üş şehadettir, çünki haindir." **L:122**

"Ey bedbaht fâsık adam! Fâsıkların kesretine bakıp aldanma ve "Ekseriyetin efkârı benimle beraberdir" deme! Çünki fâsık adam, fıskı isteyerek ve bizzât taleb edip girmemiş; belki içine düşmüş çıkamıyor. Hiçbir fâsık yoktur ki, sâlih olmasını temenni etmesin ve

âmirini ve reisini mütedeyyin görmek istemesin. İllâ ki, el'iyazü billah irtidad ile **vicdanı** tefessüh edip, yılan gibi zehirlemekten lezzet alsın. ." **L:122**

"Bugünlerde, Manevî Bir Muhaverede Bir Sual Ve Cevabı Dinledim. Size, Bir Hülâsasını Beyan Edeyim:

Biri dedi: Risale-i Nur'un iman ve tevhid için büyük tahşidatları ve küllî teçhizatları gittikçe çoğalıyor. Ve en muannid bir dinsizi susturmak için yüzde birisi kâfi iken, neden bu derece harareтle daha yeni tahşidat yapıyor?

Ona cevaben dediler: "Risale-i Nur, yalnız bir cüz'î tahribatı ve bir küçük haneyi tamir etmiyor. Belki küllî bir tahribatı ve İslâmiyeti içine alan ve dağlar büyüklüğünde taşları bulunan bir muhit kal'ayı tamir ediyor. Ve yalnız hususî bir kalbi ve has bir **vicdanı** ıslaha çalışmıyor, belki bin seneden beri tedarik ve teraküm edilen müfsid âletler ile dehşetli rahnelenen kalb-i umumîyi ve efkâr-ı âmmeyi ve umumun ve bahusus avam-ı mü'minînin istinadgâhları olan İslâmî **esasların** ve **cereyanların** ve **şeairlerin** kırılması ile bozulmağa yüz tutan **vicdan-ı umumîyi**, Kur'an'ın i'cazıyla ve geniş yaralarını Kur'anın ve imanın ilâçları ile tedavi etmeğe çalışıyor. Elbette böyle küllî ve dehşetli tahribata ve rahnelere ve yaralara, hakkalyakîn derecesinde, dağlar kuvvetinde hüccetler, cihazlar ve bin tiryak hâsiyetinde mücerreb ilâçlar ve hadsiz edviyeler bulunmak gerektir ki; bu zamanda Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın i'caz-ı manevîsinden çıkan Risale-i Nur o vazifeyi görmekle beraber, imanın hadsiz mertebelerinde terakkiyat ve inkişafata medardır." diye uzun bir mükâleme cereyan etti. Ben de tamamen işittim, hadsiz şükrettim. Kısa kesiyorum." **Said Nursî Ş:179**

"Evet evvelâ: Başta لاَ اِكْرَاهَ فِى الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ (2:256) cümlesi, makam-ı cifrî ve ebcedî ile bin üçyüz elli (1350)[1] tarihine parmak basar ve mana-yı işarî ile der: Gerçi o tarihte, **dini dünyadan tefrik** ile **dinde ikraha ve icbara ve mücahede-i diniyeye ve din için silâhla cihada muarız** olan **hürriyet-i vicdan**, hükûmetlerde bir kanun-u esasî, bir düstur-u siyasî oluyor ve hükûmet lâik cumhuriyete döner.[2] Fakat ona mukabil manevî bir cihad-ı dinî, iman-ı tahkikî kılıncıyla olacak. Çünki dindeki rüşd-ü irşad ve hak ve hakikatı gözlere gösterecek derecede kuvvetli bürhanları izhar edip tebyin ve tebeyyün eden bir nur Kur'an'dan çıkacak diye haber verip, bir lem'a-i i'caz gösterir." **Ş:271**

İslamiyete girmeden serbestlik olsa da, İslama girdikten sonra serbest olmaz. Çünki Allah'ın mutlak hâkimiyetini bildikten sonra onu reddetmek olan irtidad, sozsuz bir cinayettir.

Evet, "……ehl-i imana hücum eden ehl-i dalalet, -bu asır cemaat zamanı olduğu cihetiyle- cem'iyet ve komitecilik mayesiyle bir şahs-ı manevî ve bir ruh-u habis olmuş, Müslüman âlemindeki **vicdan-ı umumî** ve kalb-i küllîyi bozuyor. Ve avamın taklidî olan itikadlarını himaye eden İslâmî perde-i ulviyeyi yırtıyor ve hayat-ı imaniyeyi yaşatan, an'ane ile gelen hissiyat-ı mütevâriseyi yandırıyor. Herbir müslüman tek başıyla bu dehşetli yangından kurtulmaya me'yusane çabalarken, **Risale-i Nur** Hızır gibi imdada yetişti. Kâinatı ihata eden son ordusunu (*) gösterip ve ondan mukavemetsûz maddî, manevî imdad getirmek hizmetinde hârika bir emirber nefer olarak Âyet-ül Kübra Risalesi'ni İmam-ı Ali (R.A.) keşfen görmüş, ehemmiyetle göstermiş." **K:55**

[1] 1934

[2] **Hürriyet-i vicdan:** yani dinsizlik veya dindarlıkta serbestlik prensibinin mahiyeti, dindarlıkla dinsizliği eşit görmek felaketi demek olur.

(*): Kâinatı dağıtamayan bir kuvvet onu bozamaz.

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Hayrat ve hasenatın hayatı niyet iledir. Fesadı da ucb, riya ve gösteriş iledir. Ve fıtrî olarak **vicdanda** şuur ile bizzât hissedilen **vicdaniyatın** esası, ikinci bir şuur ve niyet ile inkıta' bulur.

Nasılki amellerin hayatı niyet iledir. Onun gibi, niyet bir cihetle fıtrî ahvalin ölümüdür. Meselâ: Tevazua niyet onu ifsad eder, tekebbüre niyet onu izale eder, feraha niyet onu uçurur, gam ve kedere niyet onu tahfif eder. Ve hâkeza kıyas et." **Ms:201**

S- Küfür, cehildir. Halbuki kâfirler, Hazret-i Muhammed'i (A.S.M.) evlâdları kadar tanıyorlardı?

C- Küfür, iki kısımdır. Bir kısmı, **bilmediği için inkâr eder**; ikincisi, **bildiği halde inkâr eder**. Bu da, birkaç şubedir. Birincisi; **bilir lâkin kabul etmez**. İkincisi; **yakîni var, lâkin itikadı yoktur**. Üçüncüsü; **tasdiki** var, lâkin **vicdanî iz'anı yoktur**." **İ:67**

"**S-** Cüz'-i ihtiyarî denilen şey nedir? Ne kadar etrafı kazılırsa, altından cebr çıkıyor! Bu nasıl bir şeydir?

C- Birincisi: Fıtrat ile **vicdan**, ihtiyarî emirleri, ızdırarî emirlerden tefrik eden gizli bir şeyin vücuduna şehadet ediyorlar. Tayin ve tabirine olan acz, vücuduna halel getirmez.

İkincisi: Abdin bir fiile olan meyelanı Eş'arîlerin mezhebi gibi mevcud bir emir ise de, o meyelanı bir fiilden diğer bir fiile çevirmekle yapılan tasarruf, itibarî bir emir olup abdin elindedir. Eğer Matüridî'lerin mezhebi gibi o meyelanın bizzât bir emr-i itibarî olduğuna hükmedilirse, o emr-i itibarînin sübut ve tayini, kendisinin bir illet-i tâmme olduğunu istilzam etmez ki, irade-i külliyeye ihtiyaç kalmasın. Çünki çok defalar meyelanın vukuunda fiil vaki' olmaz.

Hülâsa: Âdetullahın cereyanı üzerine hasıl-ı bil'masdarın vücudu, masdara mütevakkıftır. Masdarın esası ise, meyelandır. Meyelan veya meyelandaki tasarruf mevcudattan değildir ki, bir müessire ihtiyacı olsun. Madum da değildir ki, hasıl-ı bil'masdar gibi mevcud olan bir şeyin vücuduna şart kılınmasına veya sevab ve ikaba sebeb olmasına cevaz olmasın." **İ:74**

"**İhtar:** Kalbden maksad; sanevberî (çam kozalağı) gibi bir et parçası değildir. Ancak bir latife-i Rabbaniyedir ki, mazhar-ı hissiyatı, **vicdan**; ma'kes-i efkârı, dimağdır. Binaenaleyh o latife-i Rabbaniyeyi tazammun eden o et parçasına kalb tabirinden şöyle bir letafet çıkıyor ki; o latife-i Rabbaniyenin insanın maneviyatına yaptığı hizmet, cism-i sanevberînin cesede yaptığı hizmet gibidir. Evet nasılki bütün aktar-ı bedene mâ-ül hayatı neşreden o cism-i sanevberî bir makine-i hayattır ve maddî hayat onun işlemesi ile kaimdir. Sekteye uğradığı zaman cesed de sukuta uğrar. Kezalik o latife-i Rabbaniye, âmâl ve ahval ve maneviyatın heyet-i mecmuasını hakikî bir nur-u hayat ile canlandırır, ışıklandırır; nur-u imanın sönmesiyle mahiyeti, meyyit-i gayr-ı müteharrik gibi bir heykelden ibaret kalır.

وَ عَلَى سَمْعِهِمْ de عَلَى nın tekrarı, kalb ile sem'a vurulan hâtemlerin herbirisi müstakil bir nevi delaile ait olduğuna işarettir. Evet kalbin hatmi, delail-i kalbiye ve vicdaniyeye aittir. Sem'in hatmi, delail-i nakliye ve hariciyeye aittir. Ve keza her iki hatmin bir cinsten olmadığına bir remizdir." **İ:78**

"**Sual:** Diyorsun ki teklif, saadet içindir. Halbuki ekser nâsın şekavetine sebeb, tekliftir. Teklif olmasaydı, bu kadar tefavüt-ü şekavet de olmazdı?

Cevab: Cenab-ı Hak verdiği cüz'-i ihtiyarî ile ef'al-i ihtiyariye âlemini kesbiyle teşkil etmeğe insanı mükellef kıldığı gibi, ruh-u beşerde vedîa olarak ekilen gayr-ı mütenahî tohumları sulamak ve neşv ü nemalandırmak için de beşeri teklif ile mükellef kılmıştır. Eğer

teklif olmasaydı, ruhlardaki o tohumlar neşv ü nema bulamazdı. Evet nev'-i beşerin ahvaline dikkatle bakılırsa görülür ki; ruhun manen terakkisini, **vicdanın** tekâmülünü, akıl ve fikrin inkişaf ve terakkisini telkîh eden yani aşılayan, şeriatlardır; vücud veren, tekliftir; hayat veren, peygamberlerin gönderilmesidir; ilham eden, dinlerdir. Eğer bu noktalar olmasaydı, insan hayvan olarak kalacaktı ve insandaki bu kadar kemalât-ı **vicdaniye** ve ahlâk-ı hasene tamamen yok olurlardı. Fakat insanların bir kısmı, arzu ve ihtiyarıyla teklifi kabul etmiştir. Bu kısım, saadet-i şahsiyeyi elde ettiği gibi nev'in saadetine de sebeb olmuştur. Amma insanların büyük bir kısmı, ihtiyarı ile küfrü kabul ve tekâlif-i İlahiyeyi reddetmişlerse de, teklifin bazı nevilerinden süzülen terbiyevî, ahlâkî vesaire güzel şeyleri aldıklarından, teklifin o nevilerini zımnen ve ızdıraren kabul etmiş bulunurlar. İşte bu itibarla, kâfirin her sıfatı ve her hali kâfir değildir." **İ:164**

"Meşhur ve harikulâde bir eser olan "Âyet-ül-Kübra Risalesi"nden:

Risale-i Nur, yalnız cüz'i bir tahribatı ve bir küçük hâneyi tamir etmiyor; belki külli bir tahribatı ve İslâmiyeti içine alan ve dağlar büyüklüğünde taşları bulunan bir muhit kal'ayı tamir ediyor. Ve yalnız hususi bir kalbi ve has bir **vicdanı** ıslâha çalışmıyor; belki bin senedenberi tedarik ve teraküm eden müfsit âletlerle dehşetli rahnelenen kalb-i umumiyi ve efkâr-ı âmmeyi ve umumun ve bahusus avâm-ı mü'minînin istinatgâhları olan İslâmî esasların ve cereyanların ve şeairlerin kısmen kırılmasiyle bozulmaya yüz tutan vicdân-ı umumiyeyi, Kur'anın i'câzıyla; ve geniş yaralarını, Kur'anın ve îmanın ilâçlariyle tedavi etmeye çalışıyor. Elbette böyle küllî ve dehşetli rahnelere ve yaralara hakkalyakîn derecesinde dağlar kuvvetinde hüccetler, cihazlar ve binler tiryak hâsiyetinde mücerreb ilâçlar ve hadsiz edviyeler bulunmak gerektir. İşte bu zamanda, Kur'an-ı Mûcizül-Beyanın i'câz-ı mânevisinden çıkan Risale-i Nur, o vazifeyi görmekle beraber; îmanın hadsiz mertebelerinde terakkiyat ve inkişafata medar olmuştur ve olmaktadır!.." **T:693**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

YAHUDİ

Hz. Yakub'un (A.S.) oğullarından Yehuda'ya mensub olan. Benî İsrail, Musevi.

İslâm Ansiklopedisi, Yahudi kelimesinin kökü hakkında muhtelif rivayetleri kaydeder ve bütün bu farklı rivayetlere rağmen, yahudi kelimesi Yuda bölgesinde yerleşmiş bulunan eski İsrail halkının yeni nesilleri için kullanılmıştır, der.

Yahudilerin dünya hayatına aşırı bağlılıklarını, peygamberlere daima isyankâr hallerini ve bundan dolayı da Allah tarafından musibetlerle cezalandırıldıklarını Kur'an tekrarla bahseder. Ezcümle Kur'anda şöyle buyuruluyor:

وَلَتَجِدَنَّهُمْ اَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَوةٍ (2:96)

وَتَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِى ٱلْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

وَاَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (5:62)

وَيَسْعَوْنَ فِىٱلْاَرْضِ فَسَادًا وَاللّٰهُ لاَ يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ (5:64)

وَقَضَيْنَا اِلَى بَنِى اِسْرَائِيلَ فِىالْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِى ٱلْاَرْضِ مَرَّتَيْنِ (17:4)

وَلاَ تَعَثَوْ فِى الأَرْضِ مُفْسِدِين (2:60)

Yahudilere müteveccih şu iki hükm-ü Kur'anî, o milletin hayat-ı içtimaiye-i insaniyede dolap hilesiyle çevirdikleri, şu iki müthiş düstur-u umumiyi tazammun eder ki, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi sarsan ve sa'y ü ameli, sermaye ile mübareze ettirip, fukarayı zenginlerle çarpıştıran, **muzaaf riba** yapıp bankaları tesise sebebiyet veren ve **hile ve hud'a ile cem'-i mal eden** o millet olduğu gibi, mahrum kaldıkları ve daima zulmünü gördükleri hükümetlerden ve galiplerden intikamlarını almak için her çeşit **fesad komitelerine karışan** ve **her nevi ihtilale parmak karıştıran** yine o millet olduğunu ifade ediyor.

Meselâ: (2:94) فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ "Eğer doğru iseniz, mevti isteyiniz. Hiç istemiyeceksiniz." İşte meclis-i Nebevîde küçük bir cemaatin cüz'î bir hâdise ünvanıyla, milel-i insaniye içinde hırs-ı hayat ve havf-ı mematla en meşhur olan millet-i Yehud'un ta kıyamete kadar lisan-ı halleri mevti istemiyeceğini ve hayat hırsını bırakmıyacağını ifade eder.

Meselâ: (2:61) ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّ لَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ Şu ünvanla o milletin mukadderat-ı istikbaliyesini umumi bir surette ifade eder. İşte şu milletin seciyelerinde ve mukadderatında münderic olan şöyle müthiş desatir içindir ki, **Kur'an onlara karşı pek şiddetli davranıyor**. Dehşetli **sille-i te'dib vuruyor**. İşte şu misallerden kıssa-i Musa Aleyhisselâm ve Benî-İsrail'in sair cüz'lerini ve sair kıssalarını bu kıssaya kıyas et." **S:402**

Yahudilik cereyanının Türkiye ve İslâmiyet aleyhinde Lozan'da oynadığı rol:

«Büyük Doğu'nun yirmidokuzuncu sayısında; "Lozan'ın İçyüzü" diye yazılan makaleden:

İngiliz murahhas hey'eti reisi Lord Gürzon, nihayet en manidar sözünü söyledi. Dedi ki:

"Türkiye İslamî alâkasını ve **İslâmı temsil rolünü** kendi eliyle çözer ve atarsa, bizimle hulûs birliği etmiş olur ve Hristiyan dünyasının hürmet ve minnetini kazanır; biz de kendisine dilediğini veririz."

Lozan'da Türk murahhas hey'eti başkanı bulunan ve henüz hakiki kasıtları anlıyamıyan İsmet Paşa, bir aralık bütün Hristiyan emellerinin Türkiye'yi mazisindeki ruh ve mukaddesatı kökünden ayırmak olduğunu sezdiği halde, şu gizli ivaz ve te'minatı veriyor ve diyor ki: "Eskiden beri kökleşmiş ve köhne engellerden... (yani an'ane-i İslâmiyet'ten) kurtulmak hususunda besledikleri (yani İsmet'in beslediği) azmin, inkâr edilmez delilidir."

Harfi harfine iktibas ettiğimiz bu sözlerle, Türk başmurahhasının yani İsmet'in, eskiden kökleşmiş ve köhne olmuş engellerden kurtulmak hususunda Türk milletine beslediği kat'i azimle ne kasdettiğini ve bunu hangi maksad altında İslâmiyet düşmanlarına ivaz diye takdim ettiğini sormak lâzımdır.

Konferansın birinci defasında Türk başmurahhası, bizzat karar vermek vaziyetinde olmadığı ve büyüğüne, yani Mustafa Kemal'e bildirmek zorunda olduğu için, memlekete dönüyor; kendisini Haydarpaşa'dan Ankara'ya götüren tren ve devlet reisini (Mustafa Kemal) İzmir'den Ankara'ya götüren trenle Eskişehir'de buluşuyor. Bir arada ve başbaşa seyahat... Sonra Ankara gizli meclis toplantıları... Fakat esas mes'elelerde daima başbaşa. Mustafa Kemal ile İsmet beraber içtimaları ve karar: "Din öldürülecektir."

Lozan Konferansı'nın ikinci sahifesi: ...Artık herşey Türkiye hesabına çantada hazırdır. Yani dini terk ile herşey yapılacak. Yeni hizbin (Kemalizm ve İsmet hükümeti) bundan böyle, bu millete, İslâmiyet'i katletmek prensibiyle hareket etmekte, hasım dünyanın kumandanlarından, yani düşman ehl-i salib kumandanlarından, dini vurmakta daha hevesli olduğu ve örnekler vereceği ve bilhassa hudut dışı değil de, hudut içi ve milli irade yaftası altında çalışacağı şüpheden varestedir.

Nihaî Vesika:

Lozan Muahedesinden sonra, İngiltere Avam Kamarası'nda "Türkler'in istiklalini ne için tanıdınız?" diye yükselen itirazlara, Lord Gürzon'un verdiği cevab:

"İşte asıl bundan sonraki Türkler bir daha eski satvet ve şevketlerine kavuşamıyacaklardır. Zira biz onları maneviyat ve ruh cephelerinden öldürmüş bulunuyoruz." Yani Mustafa Kemal ve İsmet'in verdikleri karar, Türk Milletini İslâmiyet ve din cihetinden öldürmek kararıdır.

Artık bunun üzerine herşey apaçık anlaşılıyor değil mi?

Gizli anlaşmanın entrikası:

Türkler'e dinlerini ve din temsilciliğini feda ettirmek şartıyla, sun'i istiklal işinde gizli anlaşmanın müessiri, tek kelime ile Yahudiliktir. Buna me'mur-u müşahhas kimse de, şimdi Mısır Hahambaşısı bulunan Hayim Naum'dur. Bu Hayim Naum, bu korkunç teşebbüse evvela Amerika'da Türkler lehinde bir seri konferans vermek ve emperyalizma şeflerine, Türk'ün maddesini serbest bırakmaları, buna mukabil ruhunu, ta içinden ve kendi öz

adamlarına yıktırmaları fikrini telkin etmek suretiyle başlamıştır. Yani Masonluk hasebiyle Kur'anın ahkâmını kaldırmak, milleti dinsiz yapmak. Hayim Naum müthiş planının zeminini Amerika'da hazırladıktan sonra İngiltere'ye geçmiş ve halis Yahudi olan Lord Gürzon ile temas ederek şu teklifte bulunmuştur:

"Siz Türkiye'nin mülkî tamamiyetini kabul ediniz. Onlara ben İslâmiyet'i ve İslâmî temsilciliklerini, ayaklar altında çiğnetmeği taahhüd ediyorum." Aynı Hayim Naum, Türk murahhaslar hey'etine müşavir sıfatıyla sokulmanın da yolunu bulmuş, yani Mustafa Kemal ve İsmet'i kendine dost bulmuş. Onun için üçü birleşmiş. Ve artık arada santralın intizamla işlemesine hiçbir mani kalmamıştır. Hayim Naum o sırada Ankara'ya kadar da uzanarak planın muvaffakıyeti için gereken en mühim ve merkezî şahıs nezdinde -yani Mustafa Kemal yanında- emin bulunduğu te'sirinin derecesini ölçmek istemiştir. Öyle ki bu te'sir, mahud mevzuda Hayim Naum'dan daha heveskâr ve gayretli bir İslâmiyet düşmanına tesadüf etmekle muradına ermiş. Ve artık Türk'ü içinden vurmanın planını gerçekleştirmek için her unsur tamamlanmıştır.

İşte bu ehemmiyetli vesika, tam tamına Risale-i Nur tercümanının kırk küsur sene evvel Hadis-i Şerif'in ihbarına dair beyan ettiği hâdiseyi tasdik ettiği gibi; ve Şeriat-ı Ahmediye'ye ihanet eden o dehşetli şahsın mühim bir kuvveti Yahudi olduğu,[1] Yahudi olan Lord Gürzon ile Hayim Naum o ihbarın hakikatını gösterdiklerini ve yirmibeş seneden beri Nurcuların imhasına keyfî kanunlarla dehşetli zulümlerin hikmetini tam gösteriyor." **Em:31**

"Bizim en mühim suçumuz olarak gösterdikleri eski partinin bir kısım şeflerine hakikat namına itirazımızın yüz misli ziyade şimdiki dinî mecmualar, resmî cerideler aynı itirazı şiddetle vurdukları halde, Risale-i Nur'un bir mahrem parçası şimdiki zaman tamamıyla tayin ettiği bir hadisin hakikatını tefsir bahsinde, şeflerin başı Lozan Muahedesinde hiçbir zaman hiçbir Müslüman hakiki Türk'ü, hiçbir Nasraniyete ve Yahudilik'e ve başka dine girmiyen ve İslâm kahramanları olan Türkler'i Protestan yapmağa malum hahambaşı ile ittifak ederek rey veren o adam, bütün ülema-yı İslâm'ın "Cevazı yok" diye ittifaktan hükmettikleri halde, on cihetle kanunlarla onun bütün bu vatandaki masum Müslümanlar'a cebren giydirdiği ve tarih-i beşerde bu çeşit manasız acib bir cebr-i umumi yapmak ve hiçbir kanuna uymayan keyfî kanun namına kanun ile onu (şapkayı) bu millet-i İslâmiye'ye cebren giydirmek; elbette o adama, o Lozan Muahedesinde verdiği dehşetli fikrini isbat etmiş ki, Din-i İslâm'a gayet muzır olarak Hadis'in haber verdiği adam bu zamanda o şeftir."**Em:41**

Hz. Üstadın namaz ve hükümet, yani rejim şekli hakkında yazdığı ve mecliste dağıttığı 10 maddelik beyannamesi sebebiyle M.Kemal ile çıkan münakaşa:

"Bu meb'usana hitab, namaz kılanlara altmış meb'us daha ilave eder. Namazgâh olan küçücük odayı, büyük bir odaya tebdil ettirir. Bu parça; meb'uslara ve umum kumandanlara ve ülemalara okutturulmakla, reisle şiddetli bir münakaşaya sebebiyet verir. Bir gün divan-ı riyasette, elli-altmış meb'us içinde, karşılıklı fikir teatisinde, M.Kemal Paşa:

-Sizin gibi kahraman bir hoca bize lâzımdır; sizi, yüksek fikirlerinizden istifade etmek için buraya çağırdık. Geldiniz, en evvel namaza dair şeyleri yazdınız, aramıza ihtilaf verdiniz,

---

[1] "Rivayette var ki: Deccal'in mühim kuvveti yahudidir. Yahudiler severek tabi olurlar."
Allahu a'lem.. diyebiliriz ki, bu rivayetin bir parça te'vili Rusya'da çıkmış. Çünki her hükümetin zulmünü gören Yahudiler, Almanya memleketinde kesretle toplanıp intikamlarını almak için, Komünist Komitesi'nin te'sisinde mühim bir rol ile yahudi milletinden olan Troçki namında dehşetli bir adamı, Rusya'nın başkumandanlığına ve terbiyegerdeleri olan meşhur Lenin'den sonra Rus hükümetinin başına geçirerek Rusya'nın başını patlatıp bin senelik mahsulatını yaktırdılar. Büyük Deccal'ın komitesini ve bir kısım icraatını gösterdiler. Ve sair hükümetlerde dahi ehemmiyetli sarsıntılar verip karıştırdılar." **Ş:587**

der. Bu söz üzerine Bediüzzaman, birkaç makul cevabı verdikten sonra, şiddetle ve hiddetle iki parmağını ileri uzatarak:

-Paşa.... paşa! İslâmiyet'te, imandan sonra en yüksek hakikat namazdır. Namaz kılmayan **haindir**, hainin hükmü **merduddur**, der. Fakat paşa tarziye verir, ilişemez.[2]" **T:142**

Bediüzzaman Hazretleri bu hâdiseyi kendileri şöyle anlatıyor:

"Ankara'da divan-ı riyasetinde pek çok meb'uslar varken Mustafa Kemal şiddetli bir hiddet ile divan-ı riyasetine girip, bana karşı bağırarak: "Seni buraya çağırdık ki, bize yüksek fikir beyan edesin. Sen geldin, namaza dair şeyler yazıp içimize ihtilaf verdin." Ben de onun hiddetine karşı dedim: "Namaz kılmayan haindir, hainin hükmü merduddur." Dehşetli bir pot kırdım. Hâzır meb'us dostlarım telaş ettikleri ve herhalde beni ezeceklerini tahmin ettikleri sırada, bana karşı bir nevi tarziye verip o mecliste hiddetini geri alması, âdeta dehşetli bir kuvveti ve hakikatı hissedip geri çekilmesi, ikinci gün hususi riyaset odasında: "Hücumat-ı Sitte"nin "Birinci Desise" içinde bulunan "Meselâ: Ayasofya Camii ehl-i fazl ve kemâlden ilââhir ...." cümlesinden başlıyan, tâ "İkinci Desise"ye kadar, bir saat tamamen ona söyledim. (*) Bütün hissiyatını ve prensibini rencide ettiğim halde bana ilişmemesi, hatta taltifime çok çalışması, kat'iyyen bu üç cebbar fevkalâde kumandanların (**) bu üç acib hâletleri, âdeta Eski Said'den korkmaları, şüphesiz ki Risale-i Nur'un, ileride kahraman şâkirdlerin şahs-ı mânevîsinin hârika bir kuvveti ve Risale-i Nur'un parlak bir kerametidir." **E:246**

Kur'an (4:160) âyetin beyaniyle yahudilerin zulüm ve idlâllerinden dolayı kendilerine bazı helâl şeyler haram kılındı. Bu tahrim hâdisesinden de anlaşılıyor ki, şeriat, bazı füruata ait mes'elelerde cemiyetin ahvaline göre hükmeder. Cemiyette azgınlık ve sefahat arttıkça şiddet getirir. Evet, dinde bir kaidedir ki: Fitne zamanlarında ve fitne ihtimali karşısında ruhsat yolu daraltılır. Cemiyette diyanet kuvvetleşince de ruhsat kişilerin tercihlerine bırakılır.

Böyle sefahetin umumileştiği zamanlarda dine aykırı düşen bir kısım umumileşmiş âdetlere müsamahakâr fetvalar vermekte dikkatli olmak gerektir.

"Meselâ: Hâdisat-ı zamaniye bahanesiyle Vehhabilik ve Melamiliğin bir nevine zemin ihzar etmek tarzında, yani ruhsat-ı şer'iyeyi perde yapıp eserler yazılmış. Risalet-in Nur gerçi umuma teşmil suretiyle değil; fakat her halde hakikat-ı İslâmiyenin içinde cereyan edip gelen esas-ı velayet ve esas-ı takva ve esas-ı azimet ve esasat-ı Sünnet-i Seniyye gibi ince fakat ehemmiyetli esasları muhafaza etmek, bir vazife-i asliyesidir. Sevk-i zaruretle, **hâdisatın fetvalarıyla** onlar terkedilmez." **K:77**

Kur'an (16:25) âyetinde de ifade edildiği gibi, yani ayetin meali: "Bunu söylemelerinin sebebi şu: kıyamet günü, kendi günahlarını yüklendikten sonra saptırdıkları bilgisiz (cahil) kimselerin günahlarından bir kısmını da yükleneceklerdir. Dikkat et ki, ne fena yük (günah) yükleniyorlar.

Bir rivayette de meâlen buyuruluyor ki: «Müslümanlardan bir cemaat dağlar gibi günahlarla gelir. Allah onları affeder ve günahları yahudilere yükler.» **(R.E.507 ve S.M.49-51)**

---

2 **HIYANET**: (خيانة) **:** Hainlik, İtimadı kötüye kullanmak. Sözünde durmayıp hilekârlık yapmak.

Tekvinen (fıtrat-ı asliye itibariyle) veya teşri'an (hukukan) veya itimaden tevdi olunan emaneti nakzetmek. Meselâ: Namaz ve ibadet, tekvinî ve teşrîî bir emanet-i İlahiyedir. Onu ifa etmemek hıyanettir. İdare makamına seçilmek, teşrîî bir emanettir. O makamı hukuka aykırı kullanmak hıyanet olur... ilh." **İpa. 1281.p**

* Bu bahis T.H. 145'inci sahifede de vardır.

** Üç cebbar kumandanlar, aynı mektub içinde: 3l Mart Hâdisesinde Hareket Ordusunun başkumandanı Mahmud Şevket Paşa İstanbul'un İngiliz işgalinde İngiliz Başkumandanı ve M. Kemal Paşa olarak gösteriliyor.

Bu rivayet, fitne-i âhirzamana vesile olan münafıkların ifsadatına ve o fesada itilen halkın durumuna işaret olsa gerektir.

Sual: «Rivayetlerde, her iki Deccal'ın hârikulâde icraatlarından ve pek fevkalâde iktidarlarından ve heybetlerinden bahsedilmiş..

Elcevab: وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ İcraatları büyük ve hârikulâde olması ise: Ekser tahribat ve hevasata sevkiyat olduğundan, kolayca hârikulâde öyle işler yaparlar ki, bir rivayette "Bir günleri bir senedir." Yani bir senede yaptıkları işleri, üçyüz senede yapılmaz denilmiş... İstidrac eseri olarak, müstebidane olan koca hükümetlerinde, cesur orduların ve faal milletin kuvvetiyle vukua gelen terakkiyat ve iyilikler haksız olarak onlara isnad edilmesiyle binler adam kadar bir iktidar onların şahıslarında tevehhüm edilmeğe sebeb olur. Her iki Deccal, azamî bir istibdad ve azamî bir zulüm ve azamî bir şiddet ve dehşet ile hareket ettiklerinden, azamî bir iktidar görünür. Evet öyle acib bir istibdad ki; -kanunlar perdesinde- herkesin vicdanına ve mukaddesatına, hatta elbisesine müdahale ederler. Zannederim asr-ı âhirde İslâm ve Türk hürriyet-perverleri, bir hiss-i kablelvuku ile bu dehşetli istibdadı hissederek oklar atıp hücum etmişler. Fakat çok aldanıp yanlış bir hedef ve hata bir cephede hücum göstermişler. Hem öyle bir zulüm ve cebir ki; bir adamın yüzünden yüz köyü harab ve yüzer masumları tecziye ve tehcir ile perişan eder.

Her iki Deccal, Yahudi'nin İslâm ve Hristiyan aleyhinde şiddetli bir intikam besliyen gizli komitesinin muavenetini ve kadın hürriyetlerinin perdesi altındaki dehşetli bir diğer komitenin yardımını, hatta İslâm Deccalı masonların komitelerini aldatıp müzaheretlerini kazandıklarından dehşetli bir iktidar zannedilir." **Ş:593**

(T.T. 5. cild 1026. hadisten 1047. hadise kadar, Deccal hakkındaki rivayetlerdendir.) Bir rivayette, deccala tabi olanların geçmiş amelleri menfaat vermeyeceği deccalı tekzip edenlerin de geçmiş günahlarından muaheze edilmeyeceği bildirilir. (R.K.K. Hadis no: 807)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

YAHUDİLİK HAKKINDA, KUR'AN VE RİSALE-İ NURDAN YAPILAN TESBİTLER

وَقَالُوا قُلُوبُنَا **غُلْفٌ** بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلاً مَا يُؤْمِنُونَ

(Yahudiler, peygamberimize karşı alaylı bir ifade ile): "Bizim kalblerimiz **kılıflıdır**.[1]" dediler. Bilakis **Allah, onları kâfirlikleri yüzünden lanetledi**. Bundan dolayı çok az imana gelirler. **2:88**

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَآ ءَاتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاسْمَعُوا قَالُوا سَمِعْنَا

وَعَصَيْنَاوَأُشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

Bir zamanlar size, "verdiğimiz kitaba kuvvetle sarılın ve onu dinleyin." diye Tûr'u tepenize kaldırıp mîsakınızı aldık. (O yahudiler): "Duyduk, dinledik, isyan ettik." dediler, kâfirlikleri yüzünden o **danâyı** yüreklerinde besleyip büyüttüler. De ki, "Eğer siz mümin kimseler iseniz, bu imanınız size ne çirkin şeyler emrediyor! **2:93**

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ

وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَآءَ هُمْ بَعْدَ الَّذِي جَآءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَالَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

Sen onların milletlerine tabi olmadıkça ne yahudiler, ne de hıristiyanlar senden asla hoşnud ve razı olmayacaklar. De ki, gerçekten de Allah'ın hidayeti, hidayetin ta kendisidir. Şânım hakkı için, sana vahiyle gelen bu kadar bilgiden sonra, kalkıp da **onların arzu ve heveslerine uyacak olursan**, sana Allah'dan ne bir dost bulunur, ne de bir yardımcı. **2:120**

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

Bir de: "**yahudi** veya hıristiyan olunuz ki, hidayet bulasınız." dediler. Sen onlara de ki: "Hayır! Hanif olarak hakka tapan İbrahim'in dinine (uyarız) ki, o hiçbir zaman müşriklerden olmadı." **2:135** **(yani, siz Yahudiler şirk yolundasınız.)**

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ قُلْ

[1] Yani haricden gelen tesirlere kapılmayız.

ءَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللَّهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

"Yoksa siz, İbrahim de, İsmail de, İshak da, Yakup da ve torunları da hep yahudi ve hıristiyan idiler mi demek istiyorsunuz?" De ki: "Siz mi daha iyi bilirsiniz, yoksa Allah mı?" **Allah'ın şahitlik ettiği bir hakikatı bile bile inkar edenden daha zâlim kim olabilir?** Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir. **2:140**

Yani Yahudiler maksadlarına göre söyledikleri uydurma sözlerine dikkat çekiyor. Hem bu ayetten anlaşılıyor ki; bu milletin ekserisi Allah'ın hükümlerini kabul etmeyip inkâr ederler. Aşırı menfaatperesttirler.

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْمَوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعْ غَيْرَ

مُسْمَعٍوَرَاعِنَا لَيًّا بِأَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْنًا فِي الدِّينِ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاسْمَعْ وَانْظُرْنَا لَكَانَ

خَيْرًا لَهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَكِنْ **لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ** فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلاَّ قَلِيلاً

Yani Yahudiler Allah'ın lanetine uğramak kadar merduddurlar diye Kur'an Müslümanları ikaz ediyor.

Yahudilerden bir kısmı, (Allah'ın kitabındaki) kelimeleri esas mânâsından kaydırıp; dillerini eğerek ve dine saldırarak, "Sözünü işittik, emirlerine isyan ettik, dinle, dinlemez olası ve râinâ (bizi gözet)" diyorlar. Halbuki onlar, "İşittik ve itaat ettik; dinle ve bize de bak" deselerdi bu, kendileri için daha hayırlı ve daha doğru olurdu. Fakat Allah, **küfürleri yüzünden kendilerini lanetlemiştir.** Artık onlar, pek azı müstesna, iman etmezler. **4:46**

يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ ءَامِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ

وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَىٰٓ أَدْبَارِهَآ أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّآ أَصْحَابَ السَّبْتِ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُوقلا

Ey kendilerine kitap verilenler! Gelin yanınızda bulunan (Tevrat)ı tasdik etmek üzere indirdiğimiz bu kitaba iman edin. Biz birtakım yüzleri silip de enselerine çevirmeden yahut cumartesi halkını **(yahudileri) lanetlediğimiz gibi** onları lanetlemeden önce iman edin. Yoksa Allah'ın emri mutlaka yerine gelecektir. **4:47**

فَمِنْهُمْ مَنْ ءَامَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا

İşte o **yahudilerden** bir kısmı ona iman etti. Bir kısmı da ondan yüz çevirdi. **O iman etmeyenlere cehennem alevi yeter**. **4:55**

فَبِظُلْمٍ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا **حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ** طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِكَثِيرًا

Yahudilerin zulmetmeleri ve birçok kimseleri **Allah yolundan alıkoymaları, (yani ifsad etmeleri)** yasaklandıkları halde **faiz almaları ve insanların mallarını**

haksız yere yemeleri sebebiyle daha önce kendilerine **helâl kılınan temiz şeyleri haram kıldık**. Onlardan kâfir olanlara can yakıcı bir azap hazırladık. **4:160-161**

Çok manidar olan bu ayette de azgın Yahudiler dört menfur sıfatla tavsif ediliyor. Bu çok ibretlik tavsifat-ı İlahiye dikkate alınmalıdır.

يَآ أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوٓا ءَامَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَّاعُونَ لِقَوْمٍ ءَاخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هٰذَا فَخُذُوهُ وَإِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي ٱلْأَخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

Ey peygamber, ağızlarıyla "inandık" deyip, **kalbleriyle inanmamış olanlardan ve yahudilerden küfürde yarış edenler** seni üzmesin. Onlar yalana kulak verirler, sana gelmeyen diğer bir topluluğa kulak verirler, **kelimeleri yerlerinden değiştirirler**, "eğer size bu verilirse alın, bu verilmezse sakının" derler. Allah birini şaşırtmak isterse, sen onun için Allah'a karşı hiçbir şey yapamazsın. Onlar öyle kimselerdir ki, **Allah, onların kalblerini temizlemek istememiştir.** Onlar için dünyada rezillik var ve yine onlar için ahirette de büyük bir azab vardır. **5:41**

يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰٓ أَوْلِيَآءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

Ey iman edenler! **Yahudileri ve hıristiyanları dost edinmeyin**. Onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden kim **onları dost edinirse, şüphesiz o onlardan olur**. Şüphesiz **Allah, zalim kavmi doğru yola iletmez**. **5:51**

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَآءُ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَآ أُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَآءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَآ أَوْقَدُوا نَارًا لِلحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيَسْعَوْنَ فِي ٱلْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ

Yahudiler, "Allah'ın eli çok sıkıdır" dediler. Söyledikleri söz sebebiyle onların elleri bağlansın ve lanete uğrasınlar! Aksine Allah'ın elleri açıktır, dilediği gibi verir. Andolsun, Rabbinden sana indirilen, **onların çoğunun azgınlığını ve küfrünü azdırıyor.** Biz, onların

aralarına tâ kıyamete kadar düşmanlık ve kin atmışızdır. Ne zaman savaş için bir ateş yakmışlarsa, Allah onu söndürmüştür. Onlar yeryüzünde **bozgunculuğa koşarlar**. Şüphesiz Allah bozguncuları sevmez. **5:64**

Yani yeryüzünde bozgunculuk ve ifsada bütün şiddetiyle çalışanların bu millet olduğuna dikkat çekiliyor. Bu hükmü te'yid eden bu gelen ayete dikkat gerek:

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِّلَّذِينَ

ءَامَنُوا الَّذِينَ قَالُوٓا إِنَّا نَصَارَىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ

İman edenlere karşı düşmanlık yönünden **insanların en şiddetlisi olarak yahudileri ve Allah'a ortak koşanları bulursun.** Ve yine iman edenlere sevgi bakımından en yakın olarak da: "**Biz hıristiyanlarız**" diyenleri bulursun. Çünkü onların içlerinde keşişler ve rahipler vardır. Ve onlar büyüklük taslamazlar. **5:82**

Yahudilerin her hak ve fazileti çiğneyerek saldırgan oldukları dahi şöyle beyan ediliyor:

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَآ إِلاَّ مَا

حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَآ أَوِ الْحَوَايَآ أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَٰلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ

Yahudilere bütün tırnaklı hayvanları haram kıldık. Sırtlarında, yahut bağırsaklarında bulunan, ya da kemiğe karışan yağlar dışında, sığır ve koyunun da, yağlarını onlara haram ettik. **Saldırganlıkları yüzünden onları böyle cezalandırdık.** Biz elbette doğru söyleyenleriz. **6:146**

Azgınlıkları sebebiyle dini tahrif edip insanları saptıranların sözlerine inanmamak lazımdır diye şu ayetler haber verir.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَٰلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ

يُضَاهِئُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ

Yahudiler, "Uzeyir Allah'ın oğlu" dediler, Hıristiyanlar da "Mesih Allah'ın oğlu", dediler. Bu onların kendi **ağızlarıyla uydurdukları sözlerdir**. Daha önce inkâra sapmış olanların sözlerine benzetiyorlar. **Allah onları kahretsin, nasıl da saptırıyorlar! 9:30**

يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوٓا إِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ

عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

Ey iman edenler, şurası bir gerçektir ki, yahudi hahamları ile hıristiyan rahiplerinin bir çoğu **insanların mallarını haksız yere yerler** ve **Allah yolundan saptırırlar**. **Bir de altın**

ve gümüşü hazineye doldurup, onları Allah yolunda sarfetmeyenleri bu yüzden acıklı bir azap ile müjdele! 9:34

Yahudiler hakkında kısmen tesbit edilen ve onların meş'um sıfatlarını nazara veren ayetlerin beyanlarını esas alarak düşünmek ve nazara alıp nazara vermek lazımdır. Hakiki bir Müslüman Kur'anın dediklerine bağlı kalır. Kur'anın böyle sarih beyanlarına ters düşen anlayışlara ve sözlere değer vermez.

Şimdi de Risale-i Nur'da Yahudiler hakkındaki beyanlardan bazılarına geçiyoruz.

Meselâ: يُذَبِّحُونَ اَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ (2:49) Benî-İsrail'in oğullarının kesilip, kadın ve kızlarını hayatta bırakmak; bir Firavun zamanında yapılan bir hâdise ünvanıyla, **Yahudi** milletinin ekser memleketlerde her asırda maruz olduğu müteaddid katliamları, **kadın ve kızları hayat-ı beşeriye-i sefihanede oynadıkları rolü ifade eder.**

وَلَتَجِدَنَّهُمْ اَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَوةٍ (2:96)

وَتَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِى ٱلْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاَكْلِهِم السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (5:62)

وَيَسْعَوْنَ فِى ٱلاَرْضِ فَسَادًا وَاللّٰهُ لاَ يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ (5:64)

وَقَضَيْنَا اِلَى بَنِى اِسْرَائِيلَ فِى الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِى ٱلاَرْضِ مَرَّتَيْنِ (17:4)

وَلاَ تَعْثَوْا فِى ٱلاَرْضِ مُفْسِدِينَ (2:60)

Yahudilere müteveccih şu iki hükm-ü Kur'anî, o milletin hayat-ı içtimaiye-i insaniyede **dolap hilesiyle** çevirdikleri şu iki müdhiş düstur-u umumîyi tazammun eder ki, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi sarsan ve sa'y ü ameli, sermaye ile mübareze ettirip **fukarayı zenginlerle çarpıştıran**, muzaaf riba yapıp **bankaları tesise sebebiyet veren** ve **hile ve hud'a ile cem'-i mal eden** o millet olduğu gibi, mahrum kaldıkları ve daima zulmünü gördükleri hükûmetlerden ve galiblerden intikamlarını almak için **her çeşit fesad komitelerine karışan** ve **her nevi ihtilale parmak karıştıran** yine o millet olduğunu ifade ediyor. Meselâ: فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ (2:94) "Eğer doğru iseniz, mevti isteyiniz. Hiç istemeyeceksiniz." İşte meclis-i Nebevîde küçük bir cemaatin cüz'î bir hâdise ünvanıyla, milel-i insaniye içinde **hırs-ı hayat ve havf-ı mematla en meşhur** olan millet-i Yehud'un tâ kıyamete kadar lisan-ı halleri, mevti istemeyeceğini ve **hayat hırsını bırakmayacağını ifade eder.** Meselâ: ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ (2:61) Şu ünvanla o milletin mukadderat-ı istikbaliyesini umumî bir surette ifade eder. İşte şu milletin **seciyelerinde ve mukadderatında münderic olan şöyle müdhiş desatir içindir ki, Kur'an onlara karşı pek şiddetli davranıyor.** Dehşetli sille-i te'dib vuruyor. İşte şu misallerden kısa-i Musa Aleyhisselâm ve Benî-İsrail'in sair cüz'lerini ve sair kıssalarını bu kıssaya kıyas

et. Şimdi şu Dördüncü Işık'taki i'cazî lem'a-i îcaz gibi Kur'anın basit kelimatlarının ve cüz'î mebhaslerinin arkalarında pekçok lemaat-ı i'caziye vardır. Ârife işaret yeter." **S:402**

Bu kısımda Yahudilerin en dehşetli hususiyetlerine dikkat çekiliyor. İbret alınmalıdır.

"Hem -nakl-i sahih-i kat'î ile- muzır bir sahir olan **Lebid-i Yahudi; Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ı rencide etmek için acib ve müessir bir sihir yapmış.** Bir tarağa saçları sarmış, üstünde sihir yapmış, bir kuyuya atmış. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, Hazret-i Ali'ye ve sahabelere ferman etmiş: "Gidiniz, filan kuyuda bu çeşit sihir âletlerini bulup getiriniz!" Gitmişler, aynen öyle bulup getirmişler. Her bir ipi açıldıkça, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm dahi rahatsızlığından hıffet buluyordu." **M:110**

"Başta Buharî, Müslim, kütüb-ü sahiha haber veriyorlar ki: Gazve-i Hayber'de bir **Yahudi** kadını, bir keçiyi biryan yapıp pişirmiş, gayet müessir bir zehir ile zehirlemiş. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a göndermiş. Sahabeler yemeye başladılar. Birden ferman etti: اِرْفَعُوا اَيْدِيَكُمْ اِنَّهَا اَخْبَرَتْنِى اَنَّهَا مَسْمُومَةٌ Yani, pişirilen keçi bana der ki: "Ben zehirliyim" diye haber veriyor. Herkes elini çekti. Fakat o şiddetli zehirin tesirinden, Bişr İbn-il Berra', aldığı bir tek lokmadan vefat etti. Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, o Zeyneb ismindeki kadını çağırdı. Ferman etti: "Neden böyle yaptın?" O menhuse dedi: "Eğer peygamber isen, sana zarar vermeyecek; eğer padişah isen, insanları senden kurtarmak için yaptım." Bazı rivayette onu öldürtmemiş, bazı tarîkte öldürtmüş." **M:137**

"-Nakl-i sahih ile- **Yahudiler** sû'-i kasd niyetiyle, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın oturduğu yere üstünden büyük bir taş atmak ânında, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm o dakikada hıfz-ı İlahî ile kalkmış; o sû'-i kasd de akîm kalmış." **M:161**

"**Yahudi** milleti hubb-u hayat ve dünyaperestlikte ifrat ettikleri için her asırda zillet ve meskenet tokadını yemeğe müstehak olmuşlar. Fakat bu Filistin mes'elesinde, hubb-u hayat ve dünyaperestlik hissi değil, belki Enbiya-i Benî İsrailiyenin mezaristanı olan Filistin o eski peygamberlerin kendi milliyetlerinden bulunması cihetiyle bir cihette bir ehemmiyetli hiss-i millî ve dinî olmasından çabuk tokat yemiyorlar. Yoksa koca Arabistan'da az bir zümre hiç dayanamayacaktı, çabuk meskenete girecekti." **Ş:507**

"Rivayette var ki: "**Deccal'ın mühim kuvveti yahudidir. Yahudiler severek tâbi' olurlar."**

Allahu a'lem, diyebiliriz ki, bu rivayetin bir parça tevili Rusya'da çıkmış. Çünki her hükûmetin zulmünü gören **Yahudiler**, Almanya memleketinde kesretle toplanıp intikamlarını almak için, Komünist Komitesi'nin tesisinde mühim bir rol ile **yahudi milletinden olan "Troçki"** namında dehşetli bir adamı, Rusya'nın başkumandanlığına ve terbiyegerdeleri olan meşhur Lenin'den sonra Rus hükûmetinin başına geçirerek Rusya'nın başını patlatıp bin senelik mahsulâtını yaktırdılar. Büyük Deccal'ın komitesini ve bir kısım icraatını gösterdiler. Ve sair hükûmetlerde dahi ehemmiyetli sarsıntılar verip karıştırdılar." **Ş:588**

"Her iki Deccal, Yahudinin İslâm ve Hristiyan aleyhinde şiddetli bir intikam besleyen gizli komitesinin muavenetini ve kadın hürriyetlerinin perdesi altındaki dehşetli bir diğer komitenin yardımını, hattâ **İslâm Deccalı masonların komitelerini aldatıp müzaheretlerini kazandıklarından** dehşetli bir iktidar zannedilir. Hem bazı ehl-i velayetin istihracatıyla anlaşılıyor ki, İslâm Devletinin başına geçecek olan Süfyanî Deccal ise; gayet muktedir ve dâhî ve faal ve gösterişi istemeyen ve şahsî olan şan ü şerefe ehemmiyet vermeyen bir sadrazam ve gayet cesur ve iktidarlı ve metin ve cevval ve şöhretperestliğe tenezzül etmeyen bir serasker bulur, onları teshir eder. Onların fevkalâde ve dâhiyane icraatlarını, riyasızlıklarından istifade ile kendi şahsına isnad ve o vasıta ile koca ordunun ve hükûmetin

teceddüd ve inkılab ve harb-i umumî inkılabından gelen şiddet-i ihtiyacın sevkiyle işledikleri terakkiyatı şahsına isnad ettirerek şahsında pek acib ve hârika bir iktidar bulunduğunu meddahlar tarafından işaa ettirir." **Ş:594**

"İ'lem ey hitabet-i umumiye sıfatı ile gazete lisanıyla konferans veren muharrir! Sen, kendi nefsini aşağı göstermeye ve nedamet ederek kusurlarını ilân etmeye hakkın var. Fakat şeair-i İslâmiyeye zıd ve muhalif olan herzeler ile İslâmiyeti lekelendirmeğe kat'iyyen hakkın yoktur.

Seni kim tevkil etmiştir? Fetvayı nereden alıyorsun? Hangi hakka binaen milletin namına, ümmetin hesabına İslâmiyet hakkında hezeyanları savurarak dalaletini neşr ve ilân ediyorsun? Milleti, ümmeti kendin gibi dâll zannetme. Dalaletini kime satıyorsun? **Burası İslâmiyet memleketidir, Yahudi memleketi değildir**. Cumhur-u mü'minînin kabul etmediği bir şeyin gazete ile ilânı, milleti dalalete davettir, hukuk-u ümmete tecavüzdür. Bir adamın hukukuna tecavüze cevaz-ı kanunî olmadığı halde, koca bir milletin belki âlem-i İslâmın hukukuna hangi cesarete binaen tecavüz ediyorsun? Ağzını kapat!.." **Ms:89**

Tarihî hadise ve vesikası:

"Türkler'e dinlerini ve din temsilciliğini feda ettirmek şartıyla, sun'î istiklal işinde gizli anlaşmanın müessiri, tek kelime ile **Yahudiliktir**. Buna memur-u müşahhas kimse de, şimdi Mısır Hahambaşısı bulunan Hayim Naum'dur. Bu Hayim Naum, bu korkunç teşebbüse evvelâ Amerika'da Türkler lehinde bir seri konferans vermek ve emperyalizma şeflerine, Türk'ün maddesini serbest bırakmaları, buna mukabil ruhunu, tâ içinden ve kendi öz adamlarına yıktırmaları fikrini telkin etmek suretiyle başlamıştır. Yani **masonluk hasebiyle Kur'anın ahkâmını kaldırmak, milleti dinsiz yapmak.** Hayim Naum müdhiş plânının zeminini Amerika'da hazırladıktan sonra İngiltere'ye geçmiş ve hâlis **Yahudi olan Lord Gürzon** ile temas ederek şu teklifte bulunmuştur:

"Siz Türkiye'nin mülkî tamamiyetini kabul ediniz. Onlara ben İslâmiyet'i ve İslâmî temsilciliklerini, ayaklar altında çiğnetmeyi taahhüd ediyorum." Aynı Hayim Naum, Türk murahhaslar heyetine müşavir sıfatıyla sokulmanın da yolunu bulmuş, yani Mustafa Kemal ve İsmet'i kendine dost bulmuş. Onun için üçü birleşmiş ve artık arada santralın intizamla işlemesine hiçbir mani' kalmamıştır.

Hayim Naum o sırada Ankara'ya kadar da uzanarak plânın muvaffakıyeti için gereken en mühim ve merkezî şahıs nezdinde -yani Mustafa Kemal yanında- emin bulunduğu tesirinin derecesini ölçmek istemiştir. Öyle ki bu tesir, mahud mevzuda Hayim Naum'dan daha heveskâr ve gayretli bir İslâmiyet düşmanına tesadüf etmekle muradına ermiş ve artık Türk'ü içinden vurmanın plânını gerçekleştirmek için her unsur tamamlanmıştır.

İşte bu ehemmiyetli vesika, tam tamına Risale-i Nur tercümanının kırk küsur sene evvel hadîs-i şerifin ihbarına dair beyan ettiği hâdiseyi tasdik ettiği gibi; ve **Şeriat-ı Ahmediye'ye ihanet eden o dehşetli şahsın mühim bir kuvveti Yahudi olduğu, Yahudi olan Lord Gürzon ile Hayim Naum o ihbarın hakikatını gösterdiklerini** ve yirmibeş seneden beri Nurcuların imhasına keyfî kanunlarla dehşetli zulümlerin hikmetini tam gösteriyor." **Em:32**

"Risale-i Nur'un bir mahrem parçası şimdiki zaman tamamıyla tayin ettiği bir hadîsin hakikatını tefsir bahsinde, şeflerin başı Lozan Muahedesinde hiçbir zaman hiçbir Müslüman hakikî Türk'ü, hiçbir Nasraniyete ve Yahudiliğe ve başka dine girmeyen ve İslâm kahramanları olan Türkler'i Protestan yapmağa malûm hahambaşı ile ittifak ederek re'y veren o adam, bütün ülema-yı İslâm'ın "Cevazı yok" diye ittifaken hükmettikleri halde, on cihetle kanunlarla onu bütün bu vatandaki masum Müslümanlara cebren giydirdiği ve tarih-i beşerde

bu çeşit manasız acib bir cebr-i umumî yapmak ve hiçbir kanuna uymayan keyfî kanun namına kanun ile onu bu millet-i İslâmiyeye cebren giydirmek; elbette o adama, o Lozan Muahedesinde verdiği dehşetli fikrini isbat etmiş ki, **Din-i İslâm'a gayet muzır olarak hadîsin haber verdiği adam bu zamanda o şeftir." Em:42**

İşte bu gibi müfsidlere karşı baş eğmeyip dik durmak, Risale-i Nurun ehemmiyetli bir düsturudur.

Evet, Hz. Üstad şöyle der: "Hariç âlem-i İslâm'da Nur'un ehemmiyetli tesire başlaması ve inkişaf ve intişarı ve buranın siyasîleri Avrupa'ya bir rüşvet olarak bir derece Avrupalaşmak meylini göstermesi, hariçte zannedilmekle mahkemelerce Nur'un serbestiyet-i tâmmesi için karar vermek, hariç âlem-i İslâm'da Nurların hakikî ihlasına böyle bir şübhe gelecekti ki; ya Nurcular riyakârlığa mecbur olmuşlar veyahut böyle medenîleşmek fikrinde olanlara ilişmiyorlar, za'f gösteriyorlar diye Nur'un kıymetine büyük zarar olduğu için bu te'hir o evhamları izale eder. Ve isbat ediyor ki: Otuz seneden beri İslâmiyetin şiarına muhalif şeylere **baş eğmiyorlar." Em:107**

Ümmet-i İslamın ikiye ayrılması rivayeti:

يَكُونُ فِى أُمَّتِى فِرْقَتَيْنِ سَيَصِيرُ النَّاسُ

قِسْطَاطَيْنِ قِسْطَاطُ اِيمَانٍ لاَ نِفَاقَ فِيهِ وَقِسْطَاطُ نِفَاقٍ لاَ اِيمَانَ فِيهِ

Meâli: "Ümmetimin içinde, yahut ümmetim iki fırka olacak, insanlar iki gruba ayrılacaklar. Birinci grup nifaksız hakiki ehl-i iman grubu.. ikincisi de, imansız nifak ehli grubu..." **Risale-i Nurun Kudsi Kaynakları, hadis sıra no:704**

Bütün bu açık beyanlar müvacehesinde açıkça anlaşılıyor ki Yahudi milletinin bütünü değilse de ekserisi, dünyevi ve menfi maksadları için asırlar boyunca nefret-i umumiyeye layık olan fiil ve hareketler yapmışlar ve yapıyorlar. Bu hareketlerine rağmen onlara dostluk ve muavenet edenler onların suçlarına ortak olacakları şeriatın bir hükmüdür.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

YE'CÜC VE ME'CÜC

YE'CÜC VE ME'CÜC يأجُوج ومأ جوج : Kur'an-ı Kerim'de (18:94) ve (21:96) âyetlerinde bahsi geçen ve ortalığı fitne ve anarşiye boğan ve boğacak olan bozguncu taifeleri ifade eder. Bunlar ayrı ayrı milletler içinde de bulunabilir.

Ye'cüc ve Me'cüc'ün bahsi hadis kitablarında da geçer. Ezcümle, S.B.Muhtasarı 789 ve 1372. hadislerinde; İbn-i Mace 36. Kitab-ül Fiten 9, 28, 33. Bablarında; S.Müslim 8.ci. 52.Kitab-ül Fiten 1.bab sh: 403'de ve başka hadis kitablarında Ye'cüc ve Me'cüc'den bahsedilir.

Ye'cüc ve Me'cüc hakkında Bediüzzaman Hazretleri, şu izahatı veriyor:

"Ye'cüc ve Me'cüc hâdisatının icmali Kur'anda olduğu gibi, rivayette bir kısım tafsilat var. Ve o tafsilat ise, Kur'anın muhkematından olan icmali gibi muhkem değil, belki bir derece müteşabih sayılır. Onlar **te'vil** isterler. Belki ravilerin ictihadları karışmasıyla **tabir** isterler.

"Evet لاَيَعْلَمُ الْغَيْبَ الاَّ اللّٰهُ bunun bir te'vili şudur ki: Kur'an'ın lisan-ı semavîsinde "Ye'cüc ve Me'cüc" namı verilen Mançur ve Moğol kabileleri, eski zamanda Çin-i Maçin'den bir kısım başka kabileleri beraber alarak kaç defa Asya ve Avrupa'yı herc ü merc ettikleri gibi, gelecek zamanlarda dahi dünyayı zir ü zeber edeceklerine işaret ve kinayedir. Hatta şimdi de komünistlik içindeki anarşistin ehemmiyetli efradı onlardandır. Evet ihtilal-i Fransavîde hürriyetperverlik tohumuyla ve aşılamasıyla sosyalistlik türedi, tevellüd etti. Ve sosyalistlik ise bir kısım mukaddesatı tahrib ettiğinden aşıladığı fikir, bilâhare Bolşevikliğe inkılab etti. Ve bolşeviklik dahi çok mukaddesat-ı ahlâkiye ve kalbiye ve insaniyeyi bozduğundan; elbette ektikleri tohumlar hiç bir kayıd ve hürmet tanımayan anarşistlik mahsulünü verecek. Çünkü kalb-i insanîden hürmet ve merhamet çıksa; akıl ve zekâvet, o insanları gayet dehşetli ve gaddar canavarlar hükmüne geçirir. Daha siyasetle idare edilmez. Ve anarşistlik fikrinin tam yeri ise; hem mazlum kalabalıklı, hem medeniyette ve hâkimiyette geri kalan çapulcu kabileler olacak. Ve o şeraite muvafık insanlar ise; Çin-i Maçin'de kırk günlük bir mesafede yapılan ve acaib-i seb'a-i âlemden birisi bulunan sedd-i Çinî'nin binasına sebebiyet veren Mançur ve Moğol ve bir kısım Kırgız kabileleridir ki, Kur'an'ın mücmel haberini tefsir eden Zat-ı Ahmediye (Aleyhissalatü Vesselâm) mu'cizane ve muhakkikane haber vermiş." **Ş:588**

Ye'cüc ve Me'cüc hakkında müfessirlerin muhtelif beyanları olduğunu zikreden Bediüzzaman, Muhakemat adlı eserinde de şunları kaydeder:

"Amma Ye'cüc- Me'cüc, bazı müfessir: "Veled-i Yafes'den iki kabile" ve bazı diğer: "Moğol ve Mançur" ve bazı dahi: "Akvam-ı şarkiye-i şimalî" ve bazı dahi: "Benî-Âdemden bir cemiyet-i azîme, dünya ve medeniyeti hercümerc eden bir taife" ve bazı dahi: "Mahluk-u

İlahîden yerin zahrında veyahut batnında âdemî veya gayr-ı âdemî bir mahluktur ki kıyamete, böyle nev'-i beşerin hercümercine sebeb olacaktır." Bazı ve bazı ve bazı dediklerini dediler... Nokta-i kat'iyye ve cihet-i ittifakî budur: Ye'cüc ve Me'cüc, ehl-i garet ve fesad ve ehl-i hadaret ve medeniyete, ecel-i kaza hükmünde iki taife-i mahlûkullahtır." **Mu:59**

Yine Hz. Bediüzzaman söylüyor: "Alâmet-i kıyametten olan Ye'cüc ve Me'cüce ve sedde dair bir risalede, bir derece tafsilen yazdığımdan ona havale edip şurada yalnız şunu deriz ki: Eskiden Mançur, Moğol ünvaniyle içtimaat-ı beşeriyeyi zir ü zeber eden taifeler ve Sedd-i Çinî'nin yapılmasına sebebiyet verenler, **kıyamete yakın** yine anarşistlik gibi bir fikirle medeniyet-i beşeriyeyi zir ü zeber edecekleri, rivayetlerde vardır. bazı mülhidler derler: "Bu kadar acaibi yapan ve yapacak taifeler nerede?

Elcevab: Çekirge gibi bir âfat, bir mevsimde pek çok kesretle bulunur. Mevsim değiştikçe memleketi fesada veren kesretli o taifelerin hakikatları, mahdud bazı ferdlerde saklanıyor. Yine zamanı geldikçe emr-i İlahî ile o mahdud ferdlerden gayet kesretli aynı fesad yine başlar. Güya onların hakikat-ı milliyetleri inceliyor, kopmuyor. Yine mevsimi geldikçe zuhur ediyor. Aynen öyle de: Bir zaman dünyayı herc ü merc eden o taifeler, izn-i İlahî ile mevsimi geldiği vakit aynı o taife medeniyet-i beşeriyeyi herc ü merc edecekler. Fakat **onların muharrikleri başka bir surette tezahür eder.** لاَ يَعْلَمُ الْغَيْبَ اِلاَّ اللّٰهُ " **S:341**

Evet "Hayat-ı içtimaiyeyi idare eden en mühim esas olan **hürmet** ve **merhamet** gayet sarsılmış... Sedd-i Zükarneyn'in tahribiyle Ye'cüc ve Me'cüclerin dünyayı fesada vermesi gibi; **şeriat-ı Muhammediye (A.S.M.) olan sedd-i Kur'anînin tezelzülüyle**, **Ye'cüc ve Me'cüc'den daha müdhiş** olarak **ahlâkta** ve **hayatta** zulmetli bir **anarşilik** ve zulümlü bir **dinsizlik** fesada ve ifsada **başlıyor**." **K:149**

Ye'cüc ve Me'cücü bildiren Kur'an (18:99) âyeti, âhirzamandaki büyük anarşinin dehşetine işaret eder.

"Nasıl ki kavm-i Firavun'a **"çekirge âfatı** ve **bit belâsı**" ve Kâbe tahribine çalışan Kavm-i Ebrehe'ye "**Ebâbil Kuşları**" musallat olmuşlar. Öyle de: Süfyan'ın ve deccalların fitneleriyle **bilerek, severek isyan ve tuğyana** ve "Ye'cüc ve Me'cüc"ün anarşistliği ile fesada ve canavarlığa giden ve dinsizliğe, küfür ve küfrana düşen insanların akıllarını başlarına getirmek hikmetiyle, arzdan bir hayvan çıkıp musallat olacak, zir ü zeber edecek. Allahu a'lem, o dâbbe bir nev'dir. Çünki gayet büyük birtek şahıs olsa, her yerde herkese yetişmez. Demek dehşetli bir tâife-i hayvaniye olacak.

Belki (34:14) اِلاَّ دَابَّةُ الْاَرْضِ تَاْكُلُ مِنْسَاَتَهُ âyetinin işaretiyle, o hayvan, dâbbet-ül arz denilen **ağaç kurtlarıdır** ki; insanların kemiklerini ağaç gibi kemirecek, insanın cisminde dişinden tırnağına kadar yerleşecek. Mü'minler iman bereketiyle ve sefahet ve su-i istimalâttan tecennübleriyle kurtulmasına işareten, âyet, iman hususunda o hayvanı konuşturmuş." **Ş:591**

Dabbet-ül arz, müteaddid hadis-i şeriflerde de geçer. Ezcümle: Bir hadis-i şerif şöyledir:

ثَلاَثٌ اِذَا خَرَجْنَ لاَ يَنْفَعُ نَفْسًا اِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ اَوْ كَسَبَتْ

فِى اِيمَانِهَا خَيْرًا طُلُوعِ الشَمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا وَالدَّجَّالُ وَدَابَّةُ ٱلأَرْضِ

Yani: "Üç şey ortaya çıktıktan sonra, evvelden iman etmemiş veya imanından hayır kazanmamış bir kimseye imanı fayda vermez: Güneşin **garbdan doğması**, Deccal ve Dabbetül'arz." [1] Yani; cemiyette fitne hükmetmezken iman-ı kâmil kazanmamış olan kimsenin, fitne devresinin müfsid cemiyetinde kâmil bir iman kazanması, bilhassa ekseriyet teşkil eden avam için çok müşkil olacağına bir işarettir.

Mezkûr hadisin ifade ettiği manayı bazı müfessirler, (6:158) âyetinin beyanında izah ederler. Diğer bir hadiste de:

اِنَّهَالَنْ تَقُومَ حَتَّى تَرَوْنَ قَبْلَهَاعَشْرَ آيَاتٍ فَذَكَرَالدُّخَانَ وَالدَّجَّالَ وَالدَّابَّةَ

وَطُلُوعَ الشَّمْسِ مِن مَغْرِبِهَاوَنُزُولَ عِيسىَابْنِ مَرْيَمَ﴿ ع.س ﴾ وَيَأْجُوجَ وَمَأْجُوجْ

Yani "Peygamber (A.S.M.): "Sizler daha evvel on alâmet müşahede etmedikçe aslâ kıyamet kopmayacaktır" buyurdu. Ve şunları zikretti: "**Duhan**, **Deccal**, **dabbetü'l-arz**, **güneşin mağribden doğması**, **İsa Aleyhisselâm'ın nüzulü**, **Ye'cüc ve Me'cücün çıkması**." diye buyurulur.[2] (İbn-i Mâce, 36. Kitab-ül Fiten, 31. bab aynı mevzu hakkındadır.)

Bediüzzaman Hazretleri 1946-47 senelerinde Adliye Vekili'ne ve bazı resmi makamlara hitaben yazdığı ikaznamede ehemmiyetli noktalara dikkatlerini çekti:

"Evet hürriyetçilerin **ahlâk-ı içtimaiyede** ve **dinde** ve **seciye-i milliyede** bir derece lâübalilik göstermeleriyle, yirmi-otuz sene sonra **dince**, **ahlâkça**, **namusça** şimdiki vaziyeti gösterdiği cihetinden; şimdiki vaziyette de, **elli sene sonra** bu dindar, namuskâr, kahraman seciyeli milletin nesl-i âtisi, seciye-i diniye ve ahlâk-ı içtimaiye cihetinde, ne şekle girecek elbette anlıyorsunuz. Bin senedenberi bu fedakâr millet, bütün ruh u canıyla Kur'anın hizmetinde emsalsiz kahramanlık gösterdikleri halde, **elli sene sonra** o parlak mazisini dehşetli lekedar belki **mahvedecek** bir kısım nesl-i âtinin eline elbette Risale-i Nur gibi bir hakikatı verip, o dehşetli sukuttan kurtarmak en büyük bir vazife-i milliye ve vataniye bildiğimizden; bu zamanın insanlarını değil, o zamanın insanlarını düşünüyoruz... Evet eski terbiye-i İslâmiyeyi alanların yüzde ellisi meydanda varken ve an'anat-ı milliye ve İslâmiyeye karşı yüzde elli lâkaydlık gösterildiği halde; **elli sene sonra, yüzde doksanı nefs-i emmareye tabi olup** millet ve vatanı anarşiliğe sevketmek ihtimalinin düşünülmesi ve o belaya karşı bir çare taharrisi, yirmi sene evvel beni siyasetten ve bu asırdaki insanlarla uğraşmaktan kat'iyyen men'ettiği gibi; Risale-i Nur'u, hem şakirdlerini, bu zamana karşı alâkalarını kesmiş; hiç onlarla ne mübareze, ne meşguliyet yok." **E:21**

Netice: "Eğer beşer çabuk aklını başına alıp adalet-i İlahiye namına ve hakaik-i İslâmiye dairesinde mahkemeler açmazsa, maddî ve manevî kıyametler başlarına kopacak, anarşilere, ye'cüc ve me'cüclere teslim-i silâh edecekler diye kalbe ihtar edildi." **H:79**

---

[1] R.E. ci:l, sh:262 ve S.M. ci:l, hadis:249

[2] S.M. ci:8 kitab-ül fiten hadis:39

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْد لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاة وَ السَّلَام عَلَى سَيِّدِنَا محَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ZARURET

Çok sıkıntılı ve muhtaç bir hale düşmek. Ölüm tehlikesine vesile olacak durum gibi manaları ifade eder.

"Vesveseli adam, imkân-ı zâtî ile imkân-ı zihnîyi birbiriyle iltibas eder. Yani: Bir şeyi zâtında mümkün görse, o şeyi zihnen dahi mümkün ve aklen meşkuk tevehhüm eder. Halbuki İlm-i Kelâm'ın kaidelerindendir ki: İmkân-ı zâtî ise, yakîn-i ilmiye münafî değil ve **zaruret-i zihniyeye** zıddiyeti yoktur. Meselâ: Şu dakikada Karadeniz'in yere batması, zâtında mümkündür ve o imkân-ı zâtî ile muhtemeldir. Halbuki yakînen, o denizin yerinde olduğunu hükmediyoruz, şübhesiz biliyoruz ve o ihtimal-i imkânî ve o imkân-ı zâtî, bize şek vermez, bir şübhe getirmez, yakînimizi bozmaz. Meselâ: Şu güneş zâtında mümkündür ki, bugün gurub etmesin veya yarın tulû' etmesin. Halbuki bu imkân yakînimize zarar vermez, şübhe getirmez. İşte bunun gibi, meselâ hakaik-i imaniyeden olan hayat-ı dünyeviyenin gurubuna ve hayat-ı uhreviyenin tulûuna, imkân-ı zâtî cihetinde gelen vehimler, yakîn-i imanîye zarar vermez.

Hem لاَ عِبْرَةَ لِلاِحْتِمَالِ الْغَيْرِ النَّاشِىءِ عَنْ دَلِيلٍ yani: "Bir delilden neş'et etmeyen bir ihtimalin hiç ehemmiyeti yoktur" olan kaide-i meşhure; hem usûl-üd din, hem usûl-ül fıkhın kaide-i mukarreresindendir." **S:278**

"Şu kitab-ı kebir-i kâinat, nasılki vücud ve vahdete dair âyât-ı tekviniyeyi bize ders veriyor. Öyle de: O Zât-ı Zülcelal'in bütün evsaf-ı kemaliye ve cemaliye ve celaliyesine de şehadet eder. Ve kusursuz ve noksansız kemal-i zâtîsini isbat ederler. Çünki bedihîdir ki, bir eserde kemal, o eserin menşe ve mebdei olan fiilin kemaline delalet eder. Fiilin kemali ise, ismin kemaline ve ismin kemali, sıfatın kemaline ve sıfatın kemali, şe'n-i zâtînin kemaline ve şe'nin kemali, o zât-ı zîşuunun kemaline, hadsen ve **zarureten** ve bedaheten delalet eder. Meselâ: Nasılki kusursuz bir kasrın mükemmel olan nukuş ve tezyinatı, arkalarında bir usta ef'alinin mükemmeliyetini gösterir. O ef'alin mükemmeliyeti, o fâil ustanın rütbelerini gösteren ünvanları ve isimlerinin mükemmeliyetini gösterir. Ve o esma ve ünvanlarının mükemmeliyeti, o ustanın san'atına dair sıfatlarının mükemmeliyetini gösterir ve o san'at ve sıfatlarının mükemmeliyeti, o san'at sahibinin şuun-u zâtiye denilen kabiliyet ve istidad-ı zâtiyesinin mükemmeliyetini gösterir ve o şuun ve kabiliyet-i zâtiyenin mükemmeliyeti, o ustanın mahiyet-i zâtiyesinin mükemmeliyetini gösterdiği misillü... Aynen öyle de: Şu kusursuz, futursuz هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ (67:3) sırrına mazhar olan şu âsâr-ı meşhude-i âlem, şu mevcudat-ı muntazama-i kâinatta olan san'at ise; bilmüşahede bir müessir-i zil-iktidarın kemal-i ef'aline delalet eder. O kemal-i ef'al ise, bilbedahe o Fâil-i Zülcelal'in kemal-i esmasına delalet eder. O kemal-i esma ise, bizzarure o esmanın müsemma-i zülcemalinin kemal-i sıfatına delalet ve şehadet eder. O kemal-i sıfat ise, bilyakîn o mevsuf-u zülkemalin kemal-i şuununa delalet ve şehadet eder. O kemal-i şuun ise, bihakkalyakîn o zîşuunun kemal-i zâtına öyle delalet eder ki, bütün kâinatta görünen bütün enva'-ı kemalât, onun kemaline nisbeten sönük bir zıll-ı zaîf suretinde bir Zât-ı Zülkemal'in âyât-ı kemali ve rumuz-u celali ve işarat-ı cemali olduğunu gösterir." **S:306**

Zaruret haramı helâl derecesine getirir

" اِنَّ الضَّرُورَاتِ تُبِيحُ الْمَحْظُورَاتِ " kaidesi, yani "**Zaruret**, haramı helâl derecesine getirir." İşte şu kaide ise, küllî değil. **Zaruret** eğer haram yoluyla olmamış ise, haramı helâl etmeye sebebiyet verir. Yoksa sû'-i ihtiyarıyla, gayr-ı meşru sebeblerle **zaruret** olmuş ise, haramı helâl edemez, ruhsatlı ahkâmlara medar olamaz, özür teşkil edemez. Meselâ: Bir adam sû'-i ihtiyarıyla, haram bir tarzda kendini sarhoş etse; tasarrufatı, ülema-i Şeriatça aleyhinde caridir, mazur sayılmaz. Tatlik etse, talakı vaki' olur. Bir cinayet etse, ceza görür. Fakat sû'-i ihtiyarıyla olmazsa, talak vaki' olmaz, ceza da görmez. Hem meselâ, bir içki mübtelası **zaruret** derecesinde mübtela olsa da, diyemez ki: "**Zarurettir**, bana helâldir."**S:482**

"İşte şu zamanda **zaruret** derecesine geçen ve insanları mübtela eden bir beliyye-i âmme suretine giren çok umûrlar vardır ki; sû'-i ihtiyardan, gayr-ı meşru meyillerden ve haram muamelelerden tevellüd ettiklerinden, ruhsatlı ahkâmlara medar olup, haramı helâl etmeye medar olamazlar. Halbuki şu zamanın ehl-i içtihadı, o **zaruratı** ahkâm-ı şer'iyeye medar yaptıklarından, içtihadları arziyedir, hevesîdir, felsefîdir, semavî olamaz, şer'î değil. Halbuki semavat ve arzın Hâlıkının ahkâm-ı İlahiyesinde tasarruf ve ibadının ibadatına müdahale ve o Hâlıkın **izn-i manevîsi** olmazsa; o tasarruf o müdahale merduddur. Meselâ: Bazı gafiller, hutbe gibi bazı şeair-i İslâmiyeyi, Arabîden çıkarıp her milletin lisanıyla söylemeyi, iki sebeb için istihsan ediyorlar." **S:483**

Zarure-i nâşie

"O Zât-ı Ezelî'ye, hem **zarure-i nâşie**; onda zıddı olamaz, acz tahallül edemez, onda meratib olamaz, herşeye nisbeti bir, hiç bir şey ağır olmuyor." **S:720**

Yani, "Yani: Herşeye kadir öyle bir kudreti var ki; bütün eşyayı ihata etmiş ve Zât-ı Vâcib-ül Vücud'a lüzum-u zâtî ile ve fenn-i mantık tabirince zaruriyet-i nâşie ile lâzımdır, vâcibdir, infikâki muhaldir, imkânı yoktur. Madem böyle bir lüzumla böyle bir kudret Zât-ı Akdes'tedir, elbette onun zıddı olan acz hiçbir cihetle içine giremez. Zât-ı Kadîr'e ârız olamaz. Madem birşeyde mertebelerin bulunması, onun zıddı içine girmesi iledir. Meselâ; hararetin derece ve mertebeleri soğuğun girmesi ve güzelliğin ise çirkinliğin müdahalesi ile olması ve bu zâtî kudrete zıd olan acz, ona yanaşması hiçbir cihetle imkânı yok. Elbette o kudret-i mutlakada mertebeler bulunmaz. Madem mertebeler onda bulunmaz; elbette o kudrete nisbeten yıldızlar, zerreler müsavi ve cüz' ve küll ve bir ferd ve bütün nevi o kudrete karşı farkları yoktur. Ve bir çekirdek ve koca ağacı ve kâinat ve insan ve bir nefsi diriltmesi ve haşirde bütün zîruhların ihyası, o kudrete nisbeten müsavidirler ve kolaydır. Büyük-küçük, az-çok; farkı yoktur. Bu hakikata kat'î şahid, hilkat-ı eşyada gördüğümüz kemal-i san'at, nizam, mizan, temyiz, kesret, sür'at-i mutlakada sühulet-i mutlaka ve tam kolaylıktır." **Ş:657**

"Kudret-i Ezeliye, Zât-ı Akdesin lâzıme-i zâruriye-i nâşie-i zâtiyedir. Öyle ise zıddı olan "acz", onun melzumu olan zâta bilbedahe arız olamaz. Madem acz zâta arız olamaz, tahallül edemez. Madem tahallül edemez bilbedahe kudrette merâtip olamaz. Zîrâ meratibin vücûdu ezdâdın tedâhülüyledir." **AB:34**

Azgın nifak cereyanı mensublariyle uğraşmamayı tavsiye eden Hz. Üstad diyor:

"Cenab-ı Hak beni böyle yılanlarla uğraşmaya mecbur etmiyor. İhvanlarıma da tavsiyem budur ki: **Zaruret-i kat'iyye** olmadan, bunlarla uğraşmayınız. "Cevab-ül ahmakı essükût" nev'inden, tenezzül edip onlarla konuşmayınız. Fakat buna dikkat ediniz ki: Canavar bir hayvana karşı kendini zaîf göstermek, onu hücuma teşci' ettiği gibi; canavar vicdanı taşıyanlara karşı dahi dalkavukluk etmekle za'f göstermek, onları tecavüze sevkeder. Öyle ise

dostlar müteyakkız davranmalı, tâ dostların lâkaydlıklarından ve gafletlerinden, zendeka taraftarları istifade etmesinler." **M:361**

Keza, "Bu asrın acib bir hassasıdır.[Haşiye] Bu asırdaki ehl-i İslâm'ın fevkalâde safderunluğu ve dehşetli canileri de âlîcenabane afvetmesi; ve bir tek haseneyi, binler seyyiatı işleyen ve binler manevî ve maddî hukuk-u ibadı mahveden adamdan görse, ona bir nevi tarafdar çıkmasıdır. Bu suretle ekall-i kalil olan ehl-i dalalet ve tuğyan; safdil tarafdar ile ekseriyet teşkil ederek, ekseriyetin hatasına terettüb eden musibet-i âmmenin devamına ve idamesine belki teşdidine kader-i İlahiyeye fetva verirler; biz buna müstehakız derler. Evet elması bildiği (âhiret ve iman gibi) halde, yalnız **zaruret-i kat'iyye** suretinde şişeyi (dünya ve mal gibi) ona tercih etmek ruhsat-ı şer'iye var. Yoksa küçük bir ihtiyaçla veya heves ile veya tama' ve hafif bir korku ile tercih edilse; eblehane bir cehalet ve hasarettir, tokada müstehak eder. Hem âlîcenabane afvetmek ise, yalnız kendine karşı cinayetini afvedebilir. Kendi hakkından vazgeçse hakkı var; yoksa başkalarının hukukunu çiğneyen canilere afuvkârane bakmağa hakkı yoktur, zulme şerik olur." **K:25**

Ve keza, "Risale-i Nur gerçi umuma teşmil suretiyle değil; fakat her halde hakikat-ı İslâmiyenin içinde cereyan edip gelen **esas-ı velayet** ve **esas-ı takva** ve **esas-ı azimet** ve **esasat-ı Sünnet-i Seniye** gibi ince fakat ehemmiyetli esasları muhafaza etmek, bir vazife-i asliyesidir. **Sevk-i zaruretle**, hâdisatın fetvalarıyla onlar terkedilmez." **K:78**

"Evet hayat-ı dünyeviyenin muhafazası için **zaruret** derecesinde olmak şartıyla, bazı umûr-u uhreviyeye muvakkaten tercih edilmesine ruhsat-ı şer'iye var. Fakat yalnız bir ihtiyaca binaen, **helâkete sebebiyet vermeyen** bir zarara göre tercih edilmez, ruhsat yoktur. Halbuki bu asır, o damar-ı insanîyi o derece şırınga etmiş ki; küçük bir ihtiyaç ve âdi bir zarar-ı dünyevî yüzünden elmas gibi umûr-u diniyeyi terkeder.

"Evet insaniyetin yaşamak damarı ve hıfz-ı hayat cihazı, bu asırda israfat ile ve iktisadsızlık ve kanaatsızlık ve hırs yüzünden bereketin kalkmasıyla ve **fakr u zaruret-i maişet** ziyadeleşmesiyle o derece o damar yaralanmış ve şerait-i hayatın ağırlaşmasıyla o derece zedelenmiş ve mütemadiyen ehl-i dalalet nazar-ı dikkati şu hayata celb ede ede o derece nazar-ı dikkati kendine celbetmiş ki; edna bir hacat-ı hayatiyeyi, büyük bir mes'ele-i diniyeye tercih ettiriyor. Bu acib asrın bu acib hastalığına ve dehşetli marazına karşı Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın tiryakmisal ilâçlarının naşiri olan Risale-i Nur dayanabilir; ve onun **metin**, **sarsılmaz**, **sebatkâr**, **hâlis**, **sadık**, **fedakâr** şakirdleri mukavemet ederler. Öyle ise, her şeyden evvel onun dairesine girmeli. **Sadakatla**, **tam metanet** ve **ciddî ihlas** ve **tam itimad** ile ona yapışmak lâzım ki; o acib hastalığın tesirinden kurtulsun." **K:105**

Sinsî iğfal planından ibretlik bir nümuneyi Hz. Üstad şöyle nakleder

"Kırk sene evvel bir başkumandan beni bir parça dünyaya alıştırmak için bazı kumandanları, hattâ hocaları benim yanıma gönderdi. Onlar dediler: "Biz şimdi mecburuz. اِنَّ الضَّرُورَاتِ تُبِيحُ الْمَحْظُورَاتِ kaidesiyle Avrupa'nın bazı usûllerini, medeniyetin îcablarını taklide mecburuz." dediler. Ben de dedim: "Çok aldanmışsınız. **Zaruret** sû'-i ihtiyardan gelse kat'iyyen doğru değildir, haramı helâl etmez. Sû'-i ihtiyardan gelmezse, yani **zaruret** haram yoluyla olmamış ise, zararı yok. Meselâ: Bir adam sû'-i ihtiyarı ile haram bir tarzda kendini sarhoş etse ve sarhoşlukla bir cinayet yapsa; hüküm aleyhine cari olur, mazur sayılmaz, ceza görür. Çünki sû'-i ihtiyarı ile bu **zaruret** meydana gelmiştir. Fakat bir meczub çocuk cezbe halinde birisini vursa mazurdur, ceza görmez. Çünki ihtiyarı dâhilinde değildir."

[Haşiye]: Yani elması elmas bildiği halde, camı ona tercih eder.

İşte, ben o kumandana ve hocalara dedim: Ekmek yemek, yaşamak gibi zarurî ihtiyaçlar haricinde başka hangi **zaruret** var? Sû'-i ihtiyardan, gayr-ı meşru meyillerden ve haram muamelelerden tevellüd eden hareketler, haramı helâl etmeye medar olamazlar. **Sinema**, **tiyatro**, **dans** gibi şeylerde tiryaki olmuş ise, mutlak **zaruret** olmadığı ve sû'-i ihtiyardan geldiği için, haramı helâl etmeye sebeb olamaz. Kanun-u beşerî de bu noktaları nazara almış ki; ihtiyar haricinde **zaruret-i kat'iyye** ile, sû'-i ihtiyardan neş'et eden hükümleri ayırmıştır. Kanun-u İlahîde ise, daha esaslı ve muhkem bir şekilde bu esaslar tefrik edilmiş." **Em:242**

Biraderzadesi Abdurrahman (Rahmetullahi Aleyh) anlatıyor:

"1334 senesinde esaretten geldikten sonra, amcam rızası olmadan Darülhikmetil-İslâmiye'ye âza tâyin edildi. Fakat esarette çok sarsılmış olduğundan, bir müddet mezunen vazifeye gidemedi. Çok defa istifa etmek teşebbüsünde bulundu, fakat dostları bırakmadılar. Bunun üzerine Darülhikmete devama başladı. Haline dikkat ediyordum ki, **zaruretten** fazla kendine masraf yapmıyordu. Maişetçe neden bu kadar muktesit yaşıyorsun diyenlere cevaben:

– Ben sevâd-ı âzama tâbi olmak isterim. Sevâd-ı âzam ise, bu kadar tedarik edebilir. Ben, ekalliyet-i müsrifeye tâbi olmak istemem, demişlerdir." **T:120**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِينَ

ZİKİR-ZİKR

Anmak, hatırlamak.. Anılmak. *Allah'ı (C.C.) çok çok anıp azametini düşünmek ve esma-i hüsnasını okuyup tefekkür etmek. *Kur'an-ı Kerim'in bir ismi. Risale-i Nurda zikir hakkında bahisler vardır. Bunlardan bazıları şöyledir.

"Zikreden adamın, feyz-i İlahîyi celbeden muhtelif latifeleri vardır. Bir kısım **kalb ve aklın şuuruna bağlıdır.**[1] Bir kısmı da şuursuz, yani şuurlara tabi değildir. مِنْ حَيْثُ لاَ يَشْعُرُ husule gelir. Binaenaleyh gaflet ile yapılan zikirler dahi feyizden halî değildir." **Ms:87**

Yani kalb ve akıl anlamasa da lâtifelerin manevî feyzî olabilir.

Kur'anda çok âyetlerde tavsiye edilen zikr-i İlahî ile insanın kalb ve ruhu inkişaf eder ve iç âlemi nurlanır. Enaniyet ve nefsanî hislerin hâkimiyeti önlenir. Evet nasılki

"Tohum olacak bir habbenin kalbi, yani içi delindiği zaman, elbette sünbüllenip neşv ü nema bulamaz; ölür gider. Kezalik ene ile tabir edilen enaniyetin kalbi, Allah Allah zikrinin şua ve hararetiyle yanıp delinirse, büyüyüp gafletle fir'avunlaşamaz ve Hâlik-ı Semavat ve Arz'a isyan edemez. O zikr-i İlahî sayesinde ene mahvolur.

İşte Nakşibendîler, zikir hususunda ittihaz ettikleri **zikr-i hafî** sayesinde kalbin fethiyle, ene ve enaniyet mikrobunu öldürmeye ve şeytanın emirberi olan nefs-i emmaresinin başını kırmağa muvaffak olmuşlardır. Kezalik Kadirîler de, **zikr-i cehrî** sayesinde tabiat tağutlarını tar u mar etmişlerdir." **Ms:103**

Zikr-i cehrî, alem-i kebirin, kâinatın tefekkürü iledir. Zikr-i hafî ise, alem-i asgar olan insanın batınî hissiyatına bakar.

Ve keza "Musibetler, dergah-ı İlahîye sevk etmek için birer kader kamçısıdır. Her okuduğum bir kelime ve dua da ve münacat da şuurlu ve şiddetli oluyor. Resmî ve ruhsuz olmuyor. Sahabelerdeki ibadetlerinin sırr-ı tefevvuku bu noktadandır. Tesbih ve zikri bütün manasıyla şuurlu bir surette söylediklerindir." **B:284**

Yani gafletli ve rahat hayat, Allah'a iltica etmenin ihtiyacını duyurmadığından zikirler ciddiyetini kazanamaz diye hatırlatıyor. Bu asırda musibetler gerek.

Zikir hayatında manevi zevk arayıp bulamıyan ve bunun sebebini soran bir talebesine Bediüzzaman'ın verdiği cevab:

"Bir zat çok defa dehşetli şekva ediyor ki: "Ben adam olamıyorum, gittikçe fenalaşıyorum, manevi hizmetlerimin neticelerini göremiyorum." diye meded istiyor. Ona yazıyoruz ki: "Bu dünya dar-ül hizmettir, ücret almak yeri değildir. A'mal-i salihanın ücretleri, meyveleri, nurları berzahta, âhirettedir. O baki meyveleri bu dünyaya çekmek ve bu dünyada onları istemek, âhireti dünyaya tabi etmek demektir. O amel-i salihin ihlası kırılır, nuru gider. Evet o meyveler istenilmez, niyet edilmez. Verilse teşvik için verildiğini düşünüp şükreder."

---

[1] **Taht-eş şuur çok hisler de var. Bk. M:33 p.İşte- Ms:254 p.2.si- H:143 p.son**

Evet bu asırda, bir-iki mektubda beyan edildiği gibi, o derece hayat-ı dünyeviye damarına dokunmuş ve yaralanmış ve heyecana getirmiş ki; mübarek ve ihtiyar ve hoca ve ehl-i salahat olan bir zat dahi, dünyada bir nevi hayat-ı uhreviye ezvakını istiyor; birinci derecede dünyada zevk-i hayat onda hükmediyor." **K:134**

Aynı mevzuda başka bir misal: "Bizimle alâkadar bir zat, pek çokların şekva ettikleri gibi; eskiden şiddetli bir tarikatta okuduğu evradındaki zevk ve şevkini kaybettiğini ve sıkıntı ve uyku galebe ettiğini müteessifane şekva etti. Ona dedik: Maddi hava bozulduğu vakit nasılki sıkıntı veriyor, asabi sinelerde inkıbaz hali başlıyor; öyle de, bazen manevi hava bozuluyor. Hususan maneviyattan yabanileşmiş **bu asırda** ve bilhassa hevesat ve müştehiyat-ı nefsaniyeyi taammüm etmiş memletlerde ve hususan şuhur-u muharreme ve şuhur-u mübarekede manevi havayı tasfiye eden âlem-i İslâmın intibah ve teveccüh-ü umumisi, o mübarek şuhurun gitmesiyle tevakkuf etmesinden fırsat bulup havayı bozan dalaletlerin te'sirleri zamanında ve bilhassa kış tazyikatı altında, bir derece hayat-ı dünyeviye ve hevesat-ı nefsaniyenin tasallutlarının noksaniyetinden, ehl-i İslâm ve ehl-i imanda, hayat-ı uhreviyeye çalışmak iştiyakı, baharın gelmesiyle hayat-ı dünyeviyenin ve hevesat-ı nefsaniyenin inkişafıyla o iştiyak-ı uhreviyeyi gizlemesi anında elbette böyle kudsi evradlarda zevk, şevk yerinde, esnemek ve fütur gelir." **K:134**

Bu asırda müfsid cemiyetin ifsadı, çok şiddetlendiğinden bu hal bu asırda küllidir.

"Bu günlerde herkes sıkıntıdan şekva ediyor. Âdeta manevi havanın bozukluğundan, maddî ve umumî bir sıkıntı hastalığını vermiş. Hattâ bana da bir gün sirayet etti. Bizim her derdimize ilâç olan Risale-i Nur ile meşgul olanlarda, o sıkıntı hastalığı ya yok veya pek azdır." **K:249**

Zikir hayatında hayalin geniş nazarıyla daire-i zikrin vüs'ati tahayyül edilebilir.

Evet " لاَ اِلَهَ اِلاَّ اللّٰهُ olan kelime-i zikriyeyi bir insan vird-i zeban ettiği zaman, zamanı bir halka-i zikir tahayyül etmekle o halkanın sağ tarafı olan mazi cihetinde enbiyanın, sol tarafı olan kendisi de o cemaat-i uzma içinde bulunarak şu kubbe-i minayı dolduran yüksek İlahî ve tatlı sadalarına iştirak ettiğin tahayyül etsin. **Kuvve-i hayaliyesi** daha keskin olanlar da kâinat mescidinde bütün masnuatın teşkil ettikleri halka-i zikirlerine girsin, şu fezayı velvelendiren o sadaları dinlesin." **Ms:73**

Vird ve zikirlerde gaye, rıza-yı İlahî olmalı.

Evet "Ubudiyet, emr-i İlahîye ve rıza-i İlahîye bakar. Ubudiyetin dâîsi, emr-i İlahî; ve neticesi, rıza-yı Hak'tır. Semeratı ve fevaidi, uhreviyedir. Fakat **ille-i gaiye** olmamak, hem kasden istenilmemek şartıyla, dünyaya ait faideler ve kendi kendine terettüb eden ve **istenilmiyerek** verilen semereler, ubudiyete münafi olmaz. Belki zaifler için müşevvik ve müreccih hükmüne geçerler. Eğer o dünyaya ait faideler ve menfaatlar; o ubudiyete ve o virde veya o zikre illet veya illetin bir cüz'ü olsa; o ubudiyeti kısmen ibtal eder. Belki o hasiyetli virdi akîm bırakır, netice vermez. İşte bu sırrı anlamıyanlar, meselâ yüz hasiyeti ve faidesi bulunan Evrad-ı Kudsiye-i Şah-ı Nakşibendîyi veya bin hasiyeti bulunan Cevşen-ül Kebir'i, o faidelerin bazılarını maksud-u bizzat niyet ederek okuyorlar. O faideleri göremiyorlar ve göremiyecekler ve görmeye de hakları yoktur. Çünki **o faideler, o evradların illeti olamaz** ve ondan, onlar **kasden ve bizzat istenilmiyecek**. Çünkü onlar fazlî bir surette, o halis virde talebsiz terettüb eder. **Onları niyet etse**, ihlası bir derece bozulur. Belki ubudiyetten çıkar ve kıymetten düşer. Yalnız bu kadar var ki; böyle hasiyetli evradı okumak için, zaif insanlar bir müşevvik ve müreccihe muhtaçtırlar. O faideleri düşünüp, şevke gelip; evradı sırf rıza-yı İlahî

için, âhiret için okusa zarar vermez. Hem de makbuldür. Bu hikmet anlaşılmadığından; çoklar, Aktabdan ve Selef-i Salihînden mervi olan faideleri görmediklerinden şüpheye düşer, hatta inkâr da eder." **L:131**

"Tarîkat ve **hakikat**, vesilelikten çıkmamak gerektir. Eğer maksud-u bizzât hükmüne geçseler; o vakit şeriatın muhkematı ve ameliyatı ve Sünnet-i Seniyeye ittiba', resmî hükmünde kalır; kalb öteki tarafa müteveccih olur. Yani: Namazdan ziyade **halka-i zikri** düşünür; feraizden ziyade, evradına müncezib olur; kebairden kaçmaktan ziyade, âdâb-ı tarîkatın muhalefetinden kaçar. Halbuki **muhkemat-ı şeriat olan farzların** bir tanesine, evrad-ı tarîkat mukabil gelemez; yerini dolduramaz. Âdâb-ı tarîkat ve evrad-ı tasavvuf, o feraizin içindeki hakikî zevke medar-ı teselli olmalı, menşe olmamalı. Yani: Tekyesi, câmideki namazın zevkine ve ta'dil-i erkânına vesile olmalı; yoksa câmideki namazı çabuk resmî kılıp, hakikî zevkini ve kemalini tekyede bulmayı düşünen, hakikattan uzaklaşıyor."**M:452**

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Kelime-i Tevhid'in tekrar ile **zikrine** devam etmek, kalbi pek çok şeylerle bağlayan bağları, ipleri kırmak içindir. Ve nefsin tapacak derecede sanem ittihaz ettiği mahbublardan yüzünü çevirtmektir. Maahaza, zâkir olan zâtta bulunan hasse ve latifelerin ayrı ayrı tevhidleri olduğuna işaret olduğu gibi; onların da onlara münasib şerikleriyle olan alâkalarını kesmek içindir." **Ms:88**

"**Sual**: Tarîkatlardaki muhtelif **zikir** ayinlerine ne dersin?

Cevap: Ef'al ve harekete ibâdet nazarıyla bakılmamak.. hem **vakâr-ı zikirde** münâfi olmamak.. hem şer'an menhî hareket bulunmamak şartıyla zararsızdır. Hareket kasd-i ihtiyarîden ziyade; incizabı, ızdırarı olmalı. Zira asl-ı ibadet, **nefs-i zikirdir**. Hareketin tayini "ayet" ihtiyara bırakmıştır. Şer'an tayin edilen ef'ale benzemez. Şer'i olan; ceviz-i hindiye benzer, kışrı da (lübb) tür. Tasavvufî olan; cevizimize benzer, kışrı yenilmez.**" AB:646 haşiye**

Bu asırda duhan sebebiyle zikrin asliyetini kaybetmesini anlatan Hz. Üstad şu izahatı veriyor:

"**BİRİNCİ NÜKTE:** Hazret-i Eyyüb Aleyhisselâm'ın zahirî yara hastalıklarının mukabili bizim bâtınî ve ruhî ve kalbî hastalıklarımız vardır. İç dışa, dış içe bir çevrilsek, Hazret-i Eyyüb'den daha ziyade yaralı ve hastalıklı görüneceğiz. Çünki işlediğimiz herbir günah, kafamıza giren herbir şübhe, kalb ve ruhumuza yaralar açar. Hazret-i Eyyüb Aleyhisselâm'ın yaraları, kısacık hayat-ı dünyeviyesini tehdid ediyordu. Bizim manevî yaralarımız, pek uzun olan hayat-ı ebediyemizi tehdid ediyor. O münacat-ı Eyyübiyeye, o Hazretten bin defa daha ziyade muhtacız. Bahusus nasılki o Hazretin yaralarından neş'et eden kurtlar, kalb ve lisanına ilişmişler; öyle de; bizleri, günahlardan gelen yaralar ve yaralardan hasıl olan vesveseler, şübheler (neûzü billah) mahall-i iman olan bâtın-ı kalbe ilişip imanı zedeler ve imanın tercümanı olan lisanın zevk-i ruhanîsine ilişip zikirden nefretkârane uzaklaştırarak susturuyorlar. Evet günah kalbe işleyip, siyahlandıra siyahlandıra tâ nur-u imanı çıkarıncaya kadar katılaştırıyor. Herbir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah istiğfar ile çabuk imha edilmezse, kurt değil, belki küçük bir manevî yılan olarak kalbi ısırıyor. Meselâ: Utandıracak bir günahı gizli işleyen bir adam, başkasının ıttılaından çok hicab ettiği zaman, melaike ve ruhaniyatın vücudu ona çok ağır geliyor. Küçük bir emare ile onları inkâr etmek arzu ediyor. Hem meselâ: Cehennem azabını intaç eden büyük bir günahı işleyen bir adam, Cehennem'in tehdidatını işittikçe istiğfar ile ona karşı siper almazsa, bütün ruhuyla Cehennem'in ademini arzu ettiğinden, küçük bir emare ve bir şübhe, Cehennem'in inkârına cesaret veriyor. Hem meselâ: Farz namazını kılmayan ve vazife-i ubudiyeti yerine getirmeyen bir adamın küçük bir âmirinden küçük bir vazifesizlik yüzünden aldığı tekdirden müteessir olan o adam, Sultan-ı Ezel ve Ebed'in mükerrer emirlerine karşı farzında yaptığı bir tenbellik, büyük bir sıkıntı veriyor ve o sıkıntıdan arzu ediyor ve manen diyor ki: "Keşki o vazife-i ubudiyeti bulunmasa idi." Ve bu arzudan bir manevî adavet-i İlahiyeyi işmam eden bir inkâr arzusu uyanır. Bir şübhe, vücud-u İlahiyeye dair kalbe gelse, kat'î bir delil gibi ona yapışmaya meyleder. Büyük bir helâket kapısı ona açılır. O bedbaht bilmiyor ki: İnkâr vasıtasıyla, gayet cüz'î bir sıkıntı vazife-i ubudiyetten gelmeye mukabil, inkârda milyonlar ile o sıkıntıdan daha müdhiş manevî sıkıntılara kendini hedef eder. Sineğin ısırmasından kaçıp, yılanın ısırmasını kabul eder. Ve hâkeza.. bu üç misale kıyas edilsin ki بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ (83:14) sırrı anlaşılsın." **L:8**

ALFABETİK DERLEMELER MADDE BAŞLIKLARI

(Rakamlar, sahife numarasıdır.)

TAKDİM	**1**
ABD	**2**
ABES	**5**
ACZ	**9**
AÇIK – SAÇIKLIK	**13**
ÂDÂB	**16**
ADALET	**19**
ADAVET: (MUHABBET)	**24**
ÂDEM (A.S.)	**28**
ADEM	**31**
ÂDET VE ADETULLAH	**35**
ÂDİ – ÂDİYAT	**39**
ÂFAK	**42**
ÂFAT	**45**
AFV	**49**
AĞIZ	**54**
AHBAB	**58**
AHD – AHİD	**61**
ÂHİRET	**64**
ÂHİRZAMAN	**70**
AHKÂM	**75**
AHLÂK	**79**
AHVAL	**90**
AİLE	**94**
AKAİD	**98**
AKİBET	**101**
AKIL – AKL	**107**
ÂL-İ BEYT	**117**
ALAKA – ALÂKA	**121**
ÂLEM	**124**
ÂLET	**131**
ALİ (R.A.)	**136**
ÂLİM	**143**
ALLAH	**150**
ALLAM – ALLÂME	**156**
A'MAL – AMEL	**160**
ÂMÂL – EMEL	**167**
AMİ – ÂMÎ	**171**
ANARŞİ – ANARŞİZİM	**174**
ANLAMAK	**178**
ARŞ	**182**
ARZ	**186**
ARZU	**189**
ASABİYET VE SIKINTI	**193**
ASAYİŞ	**196**
ASFİYA	**198**
ASHAB-I SUFFA	**201**
AŞK	**206**
ASR - ASIR – ASRÎ	**213**
ASYA	**220**

ATALET 223

ATEŞ 226

AVAM 230

AVRUPA 235

AYET - ÂYET – ÂYÂT 241

AYNELYAKÎN 244

AZAB 249

AZAMET 254

AZİMET-TAKVA-RUHSAT 257

AZİZ 264

BÂKÎ 267

BASİRET 271

BATIL – BÂTIL 275

BATIN – BÂTIN 280

BEDBİNLİĞİ TERKETMEK 285

BEDDUA 288

BEDİÜZZAMAN 292

BELÂ 299

BEREKET 303

BERZAH 307

BESMELE'NİN MÂNA İNCELİKLERİ 313

BEŞTE BİR MES'ELESİ 318

BİD'A FELÂKETİ 322

BİLEREK VEYA BİLMİYEREK İŞLENEN FİİLLER 328

BU ZAMAN 336

BULUT 343

CADDE 348

CÂMİ-CÂMİİYET 351

CEHİL 356

CEMAAT 360

CEMAL 364

CENNET 368

CEREYAN 376

CESARET 382

CEZA 386

CEZALET 393

CİDDİYET 397

CİLVE 403

CİN – CİNN 406

CİNAYET 417

CİSM-CİSMANÎ 421

ÇARE 427

ÇEKİRDEK 431

ÇOCUK 436

CUMHUR 442

CÜZ-İ İHTİYARÎ 445

DAĞ 449

DAİRE-İ NUR 453

DAVET 460

DECCAL 464

DECCALİYETİN SON DEVRESİNDEKİ İFSADATI 470

DEF'-İ MEFASİD 474

DEHA 479

DELİL 483

DER VEYA DEDİRTİR 489

DERD-İ MAİŞET 493

DERECE 497

DERLEMELER HAKKINDA 503

DERS, TEDRİS VE DERSHANE 509

DESİSE 518

DUA 524

DUHAN 532

DÜNYEVÎ 536

DÜŞMANLIK 541

DÜSTUR 544

DÜŞÜNMEK 552

EBED 558

EDEBİYAT 561

EHL-İ HAK 566

EHL-İ HAKİKAT 569

EHL-İ İMAN 571

EHL-İ KEŞF (KEŞİF) 574

EHL-İ SÜNNET 578

EHVEN-ÜŞ ŞER 581

EMEL 584

EMNİYET 587

EMR 591

ENBİYA 596

ENANİYET VE ENE 600

ENFÜSÎ 610

ESAS-ESASAT 614

ESÎR 615

ESKİ SAİD 620

ESMA 626

EVAMİR 635

EZDAD 643

EZELÎYET 646

FAİDE 651

FAKİR-FAKR 657

FÂNİ-FANİ 660

FANTAZİ 665

FARZ 668

FÂSIK 674

FATİHA 679

FAZİLET 685

FAZL 689

FEDA-FEDAİ-FEDAKÂR 692

FELSEFE 700

FEN-FENN 706

FENA 714

FERAGAT 719

FERASET 722

FESAD 726

FETVA 731
FEYLESOF 736
FEYZ 741
FIRKA 746
FITRAT 750
Fİİ 758
FİRAK 763
FİRAVUN 768
FİTNE 773
FİTNEDEN TAYAKKUZ 780
FÜRUAT 789
FÜTUR 793
GAFLET 796
GALİB – GALİBİYET 800
GARB-GARBLILAŞMAK 804
GAYB 806
GAYE 811
GAYRET 815
GAZAB 818
GIYBET 822
GİZLİLİK 826
GURUR 831
GÜNAH 835
GÜZELLİK 844
HADÎS 848
HADS 855
HAFÎZ-HAFÎZİYET 857
HAKAİK 861
HAKK 866
HALİFE VE HİLAFET 869
HALK (YARATMAK) 874
HAMD 877
HAMİYET 881
HARAM 887
HAREMLİK VE TESETTÜR AYETLERİ 891
HASED 895
HAŞİR 899
HAS (HASS) 902
HAYA 905
HAYAT 907
HAYIR – HAYR 912
HAYY 916
HIRS 920
HİDAYET 924
HİKMET 928
HİLKAT 934
HİS – HİSSİYAT 937
HRİSTİYAN 942
HUKUK-U UMUMİ 948
HUKUK 954
HUSUMET 960
HÜRMET 963

HÜSN-HÜSÜN 967
HÜVİYET 970
İBADET 974
İBDA' 978
İHLAS 980
İHTİLAF 984
İHTİLAT ETMEMEK MESELESİ 989
İHTİSAS 1000
İHTİYAR (İRADE MANASI) 1003
İKTİSAD 1008
İLHAM 1011
İLİM AMEL İÇİNDİR 1015
İLİM-İLM 1019
İLMELYAKÎN 1026
İMAN 1032
İMKÂN 1040
İMTİHAN 1043
İMTİSAL 1047
İMTİYAZ 1051
İNAYET 1054
İNKÂR 1057
İNSANİYET 1065
İRADE 1070
İRŞAD 1074
İRTİCA 1078
İSA (A.S.) 1082
İSBAT 1088
İSLÂMİYET 1091
İSTİĞFAR 1095
İSTİĞNA 1100
İSTİKAMET 1103
İSTİŞARE 1107
İTAAT 1111
İTİMAD 1114
İTTİBA' 1118
İTTİFAK 1122
İTTİHAD 1127
İZAH MESELESİ 1131
İZZET 1137
KABİLİYET 1141
KABR 1148
KABUL 1153
1040
KADER 1158
KADIN 1164
KÂFİR 1169
KÂİNAT 1179
KÂMİL 1183
KANUN VE MÜTEALLİKATI 1187
KAYYUM 1196
KAZANÇ VE HİZMET 1200
KEFFARET 1206
KELÂM-KELÂMULLAH 1210

KELİME VE MÜTEALLİKATI 1214
KEMAL 1218
KEMMİYET 1224
KERAMET-İ EVLİYA 1229
KESB 1235
KİBİR-KİBR 1238
KİTAB 1241
KIYAMET 1245
KIYMET VE MÜTEALLİKATI 1253
KİZB 1256
KOMÜNİZM 1259
KONUŞMA ADABI VE MEŞRU SOHBET 1263
KORKU 1266
KÖR HİSSİYAT 1271
KUDRET 1275
KUDSİYET 1279
KUR'AN 1286
KUSUR 1295
KUTB – KUTBİYET 1302
KUVVET VE MÜTEALLİKATI 1306
KÜFR 1309
KÜLL 1315
KÜRD 1319
LÂİKLİK 1325
MAARİF 1329
MAHVİYET 1332
MAİŞET VE MÜTEALLİKATI 1335
MANTIK 1338
MARİFETULLAH VE MÜTEALLİKATI 1340
MASLAHAT 1344
MASONLUK 1347
MA'SUM VE MÜTEALLİKATI 1353
ME'MUR 1355
MEDENİYET VE MÜTEALLİKATI 1358
MEHDİYETİN HAKİKATİ HAKKINDA 1363
MELAİKE 1371
MELEKÛT VE MÜTEALLİKATI 1374
MENFAAT 1379
MERAK 1384
MERHAMET 1387
MESH 1390
MESLEK 1393
MEŞRUTİYYET 1398
MEŞVERET 1401
METANET VE MÜTEALLİKATI 1405
MEVT 1408
MİLLET VE MÜTEALLİKATI 1411
MUHABBET 1471
MUHAMMED (A.S.M.) 1422
MUHTAÇ 1427

MUSİBET VE MÜTEALLİKATI 1432

MUSİKÎ 1438

MUVAFFAKIYET VE MÜTEALLİKATI 1442

MÜBAREZE 1444

MÜCAHEDE 1449

MÜCEDDİD 1451

MÜCTEHİD 1456

MÜNAFIK 1460

MÜNAKAŞA 1464

MÜRŞİD 1468

MÜRTED 1473

MÜSAMAHA 1476

MÜSLİM-MÜSLÜMAN 1478

MÜSTAKİM 1481

MÜTEŞABİH 1485

NAMAZ 1490

NAZAR-NAZARÎ 1496

NEFS-NEFİS 1501

NİYET 1504

NOKTA-İ TELÂKİ 1507

NÜBÜVVET 1512

ÖLÜM 1515

ÖMR-ÖMÜR 1518

PEYGAMBER 1521

RADYO 1524

RİSALE-İ NUR 1528

RİYA 1533

RUHSAT 1536

SADAKAT 1539

SAHABE 1542

ŞAHS 1547

SALAVAT 1549

SALTANAT 1551

ŞAPKA 1557

SARIKLI GENÇ 1560

ŞARK-ŞARKİYE 1564

ŞEAİR-ŞEÂİR 1567

SEBAT VE METANET ESASI 1569

ŞEFAAT 1575

SEFAHET 1578

ŞEFKAT 1582

ŞERİAT 1588

ŞEYTAN 1592

SEYYİAT 1595

SEYYİD 1598

SIDK 1602

SILA-İ RAHM 1604

SIRAT 1606

ŞİRK 1610

SİYASET 1613

SOHBET 1616

ŞÖHRET 1619

ŞÛRA 1622
ŞÜKÜR 1625
SÜNNET 1630
TABİAT 1635
TABİRAT-I MÜHİMME 1637
TAHSİL HAYATI 1648
TAKVA 1658
TARİH 1662
TARÎKAT 1666
TEBLİĞ 1672
TEFSİR 1676
TEKFİR VE İNKÂR MESELESİ 1683
TEKLİF 1689
TELEVİZYON VE TEKNİK ALETLER 1692
TEMESSÜL 1696
TEMSİL 1700
TENKİD 1705
TERAKKİ 1707
TERBİYE 1712
TESANÜD -1- 1716
TESANÜD -2- 1720
TESBİH 1723
TESETTÜR 1725
TEVECCÜH 1728
TEVEKKÜL 1731
TE'VİL 1733
TÖVBE 1736
TÜRK 1738
UHUVVET 1744
VÂCİB-VÂCİB-ÜL VÜCUD 1748
VAHİY 1752
VAZİFE 1758
VELAYET 1764
VELAYET VE VELAYET-İ KÜBRA 1769
VERASET-İ NÜBÜVVET 1771
VESVESE 1775
VİCDAN 1778
YAHUDİ 1782
YAHUDİLİK HAKKINDA, KUR'AN VE RİSALE-İ NURDAN YAPILAN TESBİTLER 1787
YE'CÜC VE ME'CÜC 1795
ZARURET 1798
ZİKİR-ZİKR 1802